INCVNABVLA
Qu 2938

V
B J
C
Inc. 2938

~~Inc. P. Qu. 59~~

Inc. Qu. 2938
Bibl. Jag.

H* 3259 = Pol. 2811 = BM I 156 (IA 2228)
skł. f, m, o, p - wyd niezidentyfikowane

Litteras ordinum . Semidas .
Materias . libros . simoniam
Agendas . Missalia . calices
Apparamenta alia . sacramentalia
Eucharistia honeste servat
et optima . Mezerat . in 2 capit
[illegible]
Confessores [illegible] et [illegible]
domo [illegible] et [illegible]
[illegible] audiat
Pueros [illegible] capit. de decret
Tabernas [illegible] vittet
Coronas vestes [illegible] ut
sint [illegible]
De heresi et publi adultere
In tabernis ut [illegible] abstineat
[illegible] confessione
De violatoribus [illegible]
De blasphem [illegible]
[illegible] propria [illegible]
[illegible]
[illegible] vita [illegible]
[illegible]

ad Coronationem quod fuit facta

[illegible]

Oro ad Sigismund. augustum Regem

Solemnis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] collegarum

veterum et consuetudo S. M. R. et hac

regno tuo, et urbe [illegible] [illegible] iam

pridem observata, ut principibus ac bene

meritis de Republica viris propter virtutem

honores publice et gratulationes fierent. quod

consuetudinem cum nos collegam meum [illegible]

modo a maioribus suis accepisse [illegible] hoc

officium genus solitum esse suis partibus

tribuendum, omittere noluimus quin [illegible] [illegible]

tempore pro suo [illegible] studio fidei et observa

tiae [illegible] aliis hoc [illegible] cumulandum quod [illegible]

[illegible] consuetudinem [illegible] plurimum [illegible]

[illegible] et eo summo studio [illegible] vellet

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

est. ut maxime [illegible] [illegible] totius polonie

communitate [illegible] [illegible] [illegible] ac plena

magna [illegible] voluntate tua [illegible]

[illegible] fieri voluisti [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] tui [illegible] ut omnis debitum

esse possit quin certe [illegible] tua

[illegible] ad [illegible] administrationem regni [illegible]

[illegible] possem [illegible] ut [illegible] parte

pari et [illegible] cum singulari magno

[illegible] esse [illegible] quo [illegible] [illegible] [illegible]

Non solum apud eos qui in tuo sunt dominatu
benivolentiam tibi comparare ut te [illegible] [illegible]
observarent, te cum quadam admiratione dignum
honore putent, sed gloriosum nomen tuum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] apud exteros omnes in
tanta est gloria ut nihil in orbe terrarum
tuo nomine esse possit clarius, nihil quod
admirentur magis et quod nunc et posteritas
[illegible] [illegible] ad cumulum gratulationis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad hanc urbem accessisti, liberalissima
princeps [illegible] tua, qua ex ornatissimis
et laudatissimis [illegible] [illegible] in [illegible] et
[illegible] Imperatoriam Maiestatem [illegible] Regio fasti-
gio [illegible] voluisti, quod ut te [illegible] alio
[illegible] [illegible]. Nobilis [illegible] [illegible] bonorum
[illegible] [illegible] [illegible] praemium [illegible] [illegible]
dubitare possum quin eo parte prima
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et observantia
in te singularis [illegible] fuerit, in quo
et se te quodam modo [illegible] [illegible]
Nihil [illegible] [illegible] dignitate Regiam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Alexander Magnus Rex Regum
[illegible] [illegible] [illegible] principem [illegible] captivam
[illegible] uxorem duxit. Nec [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libros. Nec [illegible] [illegible]
[illegible] data est uxor [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] suo [illegible] [illegible] ut

[illegible] Nostra est hec te potissimum gra-
tulari. quod volumus deo sit gratia et im-
mortalis reddere quod [illegible] hec regum [illegible]
principem de Constantinopolitano regi [illegible] stabi-
tam sed felicitatis [illegible] uberem fructum sibi
et sanctam esse volunt. Denique cum ea
Coniuge sociata vite inire cum qua
optimo bene vivere ac iucunde possis dum
etiam potissimum te in hoc sacro sancto templo
gratulamur quod hec plerumque [illegible] et tuo optate
ac iucunde successibus vota suscepisti hec
fundamentum hec publice pacis et tua salute
ad deum fundimus hec supplicationes
Mandato [illegible] antistite te devotius magis
[illegible]. ad aras dei optimi Maximi
orare [illegible] qui [illegible] agimus deo gratias quod te
nobis incolumem reddiderit, precamur ut
cum [illegible] cetera ut ea que pro salute reipublice
te cogitanda efficienda ut suscepisti perfeceris
habeas feliciter, eas feliciter [illegible]
[illegible] [illegible] ubi digniter [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] reipublice [illegible] [illegible] esse
volo [illegible] ordinem ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in posterum templo sacro sanc-
[illegible] [illegible] ut religione [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
immortalitate dignissimis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] supplico [illegible]

Processus

Cum nos ad regimen officii cura esse debeat
habeamus et quod onus ipsius officii debite regere
ad gubernare facimus. vos reverendi d. patres
fratres carissimi patrem et pastorem nostrum
desideratissimum ab hac vita se ex [illegible]
[illegible] [illegible] a moderatore in magistri [illegible]
benignum et clementem in dicto xxxi annorum
[illegible] sub presidente ipsius ipsa capitulum est
ut illos [illegible] post obitum eius [illegible] [illegible]
formabis officio debito [illegible] et dicto congregatum
honorem in [illegible] vero processum et allegare
aliquibus de multis missionem et [illegible] et aliorum
officium quo in hoc venerabilis [illegible] [illegible]
solent [illegible] vos in dicto [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] in [illegible]
implorari. [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] hoc
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] in hoc [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut
alias [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et

Cum omnes in adam peccaverint [illegible]

[illegible]

[illegible]

Solicitudines vestram de statu [illegible]
facte [illegible] nos [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
alia allegaverunt nos [illegible] et [illegible]
non [illegible] plus [illegible]
plus [illegible] et [illegible]
[illegible] facte [illegible] et [illegible]
[illegible] ante nos [illegible] dei [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] vel odio dignum Ideo vos [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] ad
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] a deo per [illegible] Jesum [illegible]
[illegible] et ad [illegible]
[illegible] deo [illegible]
[illegible]

Anno domini 1518 Ego Joannes Nicolai In oppido [illegible] [illegible] ab [illegible] [illegible] aliq; In villa [illegible] [illegible] et [illegible] dei [illegible] [illegible] Capella In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] abbas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Tractatus ſacerdotalis de ſacramentis deqꝫ diuinis officiis et eorū adminiſtrationibus

Bibl. Jag.

Anno domini 1525 et annis ante duobus [illegible] Anno domini 1522 et Anno domini 1523 [illegible] in agro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Questio solues dubium

[illegible] [illegible] [illegible] ex agro vel domibus [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de agro [illegible] et falsa Et hec [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] **Solucio** [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] In agro et [illegible] In domibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] In agro [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

H* 3259

[illegible] presertim [illegible] Ista restituta [illegible]
Mala mea in aliorum communicavi [illegible] confessoris
[illegible] parum loquens et [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] aut ipso [illegible] confessio [illegible]
[illegible] Male iudicavi aliquem loquendo vel cogitando
[illegible] [illegible] iudicavi temporis [illegible] vel [illegible]
ad alios semper commendans et [illegible] in bono [illegible] loqui
volens cogitavi [illegible] quod aut quod loqui [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] volui [illegible] [illegible] [illegible]
cogitavi quanta bona a deo recepisti. Et sum penitens
quod [illegible] [illegible] [illegible] et que mala in deo [illegible] et
bona que amisisti et gratiam dei perdidisti [illegible]
[illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ab [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] castigavi et reprehendi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] fallacia
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aliis [illegible] [illegible] male [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ibi [illegible] supplicando [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] in omnibus [illegible] et [illegible] [illegible] aliis in [illegible] sed
[illegible] in [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] confessione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] habundancius [illegible]

BIBLIOTHECA VNIV. IAGELL. CRACOVIENSIS

Prologus

Edice cu
m ra teipſum. Luce
iiij.ca. Sicut ait
Gregorius prima pte ſui pa
ſtoralis.capitulo ſcdo. Quiſ
autē cogitationū vulnera oc
cultiora neſciat eſſe vulneri/
bus viſcerū. Nimiruꝫ videt̄
medicū ſpiritualeꝫ mlto ſub
tiliorem debere fore medico
corporali. qui vt bene curet
vicia.multa peritia opus ha
bet.preſertim vt vim pigmē
torum ſpūalium cōſiderans
priuſqꝫ ceteros curare deſide
ret.circūquaqꝫ regulaſ medi
cine cognoſcat. Alioqn ſi ar/
tis ſpiritualis imperitus.et
in ſeipo ignorantie confoſſuſ
vulneribus/alios mederi ꝓ/
peret. audire non immerito
merebit̄. medice cura teipm.
Magna quippe ſtulticia eſt
vt idem ait Gregorius.ſi ali
quis alios mederi properat:
qui ⁊ ipe in facie vulnus por
tat. Et maxima plane demē/
tia eſt.vt inqt in paſtorali ca
pitulo.ij. dum hi q nequaqꝫ
precepta ſpūalia cognouert.
cordis ſe medicos ꝓfiteri nō
metuunt. dum qui pigmēto
rum vim neſciunt. videri me
dici carnis erubeſcūt. Recte
igitur cuilibet talium dicit̄.
medice cura teipꝫ. Quos igi
tur medicos cordiū appella
re ad preſens melius conue/
nit qꝫ curatorꝫs aīaꝝ.ipſoſ
videlicet rectores eccleſiarū
quibus ille theſaurus eſt tra
ditus.pro quo nō parcet de/
us pater. qui ꝓprio filio ſuo
non pepercit. vt dicit̄ ad Ro
manos octauo. Quibus eti/
am ille vulneratus qui inci/
dit in latrones curandus fo/
uenduſqꝫ a ſamaritano reli/
ctꝰ eſt. Luce.x. Unicuiqꝫ ei
iporum dicitur. Curā illius
habe. Et rurſus deus ꝑ pro/
phetam. Cuſtodi virū iſtum
qui ſi lapſus fuerit aīma tua
erit pro anima ipius. Porro
dn̄s ꝑ Ezech.iij.⁊.xxxiij.ca.
cōminatur cuilibet curatori
dicenſ. Sanguinē eiꝰ de ma
nu tua requirā.q.d.qꝛ vita et
mors ſubditoꝝ poſita ē ī ma
nus ꝓlatoꝝ. vn̄ dr̄ Judith
viij. Ex nob pendet aīa illoꝝ
Hac itaqꝫ ſentētia cōmonitꝰ
quiſqꝫ ꝓlatoꝝ ⁊ rectorū pen/
ſet periculū ſui regiminis.et
artē doctrināqꝫ diſcat ſpūal'
curatiōis.quatinꝰ in ſe igno
rantie curare poſſit vulnera:
⁊ in ſubditoꝝ cordib ꝑ ſanā
doctrinā ⁊ ſalubrē penitētiā

Ex Libris Ecclesiae Archidiaconalis
Podegrodiensis in anno 1762 appli-
catus J. Jordan

ſciat ſanare ɔtagia delictorū
Ne. qđ abſit. dū ſanādi regu
las neſciat. ⁊ ad ſanādū com/
miſſos ſubditos feſtinet. iu/
ſte ſibi obijci audiat de eiſdē.
Medice cura teipſum. Recte
nanq; prelato ignorāti dicit̄.
vt pri⁹ in ſe ſufficientē artem
curādi ſpūaliū morborū ha/
beat q̄ emplaſtrū ſanandis
vulneribꝫ adhibeat. Nam vt
ait Grego. in regiſtro. Vere/
cundū eſt ⁊ dicere pudꝫ q̄ ſa/
cerdotes ducatū arripiunt q̄
exordiū religioſe vite nō no/
uerūt. Licet ī q̄buſdā catho/
licis myſterijs ignorantia to
leranda foret. eo q̄ ī pleriſq;
meli⁹ eſt nep bare q̄ curare.
In quibuſdā etiā iuxta Au/
guſtinū in li. de v̄bis domini
meli⁹ eſt fidelis ignorātia q̄
temerata ſciētia. In eccleſia/
ſticis tñ miniſterijs ordinan
dis diſponēdiſq; omino dā/
nabilis eſt. De q̄bꝰ eſt illud
verbū ap̄li. i. ad Cor. xiiij.
Si q̄s aūt ignorat ignorabit̄
Ordinis nanq; ignorātia q̄
videlicet ordine quicq̄d agē/
dū eſt in eccl'ia. conturbat ne
gociorū naturā. formāq; me
ritorū Nā ſtatut̄ facere iniu
riā vel ɔtraire non eſt intelli/
gere ſed errare vt inq̄t Amb.
ſup b̄tī īmaculati. Hinc ē q̄
dn̄s req̄rit ſuū prudētē quē
ɔſtituit ſup familiā ſuā Ma
th. xxiiij. Prudentē dixero.
vt ſciat q̄ ordine. q̄ ſenſu. quo
modo. q̄ fine q̄cq̄d gerēdū ſit
Alioq̄n ſi cecus ceco ducatū
p̄ſtet: nōne ambo in foueā ca
dūt. Math. xv. Nō eñi cec⁹
cecū ducere pōt. ſic nec indi/
ſcretus p̄latus ſubditū indi/
ſcretū pōt p viā ducere ſalut̄
Et quoniā his p̄iculoſis t̄pi
bus ī p̄l'ibꝫ eccleſijs ɔtra ſan
cta inſtituta in admiſtrādis
ſacramētis. q̄ ſunt inſtrumē/
ta ſpūal' curationis. pleroſq;
nō tā erraſſe q̄ variaſſe circa
eadē cognouim⁹. adeo vt ve/
ra ſit illa rabanēſis ſententia
Cōmune eſt medicorū ſemp
circa egritudīes variari. Vñ
ſi tres aut q̄ttuor medici ve/
niūt ad infirmū nunq̄ in aſ/
ſignatiōe vel exhibitiōe cure
ɔueniūt. Hec ille. Et h̄ idem
q̄ verū ſit heu nr̄is tempori
bus. res fidelibꝫ ſubiecta po
pulis q̄tidiana experiētia cla
rius manifeſtat. Profecto ſi
quidē cū aliq̄đ ſacramentorū
ad miniſtrandū ſit in eccleſia
dei. vix dyoceſis toti⁹ clerus
in ipo ritu ⁊ canōice tradēdo
ɔcordat aut ɔuenit. Sꝫ nūc

gr̄a interior. Quoddã res et ſacr̄m vt caracter i aīa. Et ſic q̃ ficte baptizat̄ cū ꝓpoſito peccãdi mortalit̄ nec attritus vl̄ q̃ errat in articul̄ fidei. vel q̃ dicit ſacr̄a nõ valere. tm̄ recipit ſacr̄m ⁊ nõ ſaluat̄. Qui vero deſiderat baptizari et n̄ habet ꝑ quē: recipit rez tm̄ et ſaluabit̄. Qui vero recipiūt rem ⁊ ſacr̄m vt puuli. exteri⁹ ⁊ interi⁹ mundant̄. q2 recipiunt exteriorē ablutionē i corpore ⁊ impſſionē caracterꝭ in aīa. Eſt aūt caracter diſtinctio a caractere eterno impſſus aīe rõnali ſꝫm imaginem ꝯfigurans trinitatē creatã. i. hoīem trinitati creãti. i. deo. ⁊ diſtinguēs a nõ ꝯſignatis ſꝫm ſtatū fidei. Et h̄ eſt tantū dicere ꝙ caracter ē q̃dã q̃litas ſeu ſignū ꝯſignatiuū xp̄o diſtinctiuū ab infidelib⁹ ⁊ aſſimilatiuū fidelib⁹. ⁊ diſpoſitiuū ad grām. Et tal̄ caracter eſt indelibil̄ potētie cognitiue intellectiue in q̃ principaliter ꝯſiſtit imago ex q̃ etiam hō h3 ꝙ ſit hō. ſicut et appetitiua h3 ꝙ ſit bon⁹ vl̄ mal⁹. Et rõ ſꝫm Tho. diſ. iiij. q. iij. ar. iiij. q2 impſſio caracterꝭ ē ꝑ q̃ndã aīe rõnal̄ ſctificatõez put ſctificatio dr̄ deputatio alicui⁹ ad aliq̃d ſacrum. Ad hanc aūt ſctificatiõez nõ magis actiue opat̄ aīa ſctificanda q̃3 aq̃ ſctificãda vl̄ oleū vl̄ criſma ad ſui ſanctificatiõez niſi ꝙ hō ſe ſubijcit tali ſctificationi ꝑ ꝯſenſuz. res aūt predicte ſubijciunt̄. q2 libero arbitrio carēt. Et iõ q̃litercūq3 aīa variet̄ ꝑ ꝓprias opatões nūq3 caracterē amittit. ſicut nec criſma nec oleū nec paīs ꝯſecrat⁹ vnq3 ſctificatiõez ꝑdūt q̃litercūq3 trãſmutentur dūmõ nõ corrūpant̄. Nullus autē pt̄ bis baptizari. q2 dn̄s ꝯſtituit baptiſmuz irreiterabilē. ⁊ h̄ ꝓpt̄ plenã remiſſiõez tã pene q̃3 culpe q̃ fit i baptiſmo. alias daret̄ occaſio ſepi⁹ delinquēdi Hec ſcot⁹ ſup. iij ſniar. diſ. iiij. q. v.

De baptiſmi accidētib⁹.

COnſequēter de accidētib⁹ baptiſmi reſtat videre Sunt aūt octo de ſolēnitate baptiſmi q̃ nõ ſunt de ſubſtãtia. v3. Sal oleū criſma cere⁹ criſmale ſaliua. Flat⁹ ꝟtutē baptiſmatis iſta figurant. Hec cū patrinis nõ mutant ſ3 bñ ornãt. Inungit̄ aūt baptiſand⁹ in q̃tuor locis. ſ. in

fronte vt fidē publice ꝑdicet
Et h̄ fit in ꝯfirmatiōe ꝑ epm̄
in vertice. vt agēda facili⁹ co
gnoſcat. Int̄ ſcapulas vt iu
guz chriſti ſuauit̄ portet. In
pectore vt deuz dulcius dili
gat. Sed de iſtis oībus me
lius videbitur īfra in practi-
ca huius ſacramenti.

De cautelis circa h̄ ſacra-
mentum ſeruandis.

Vnc de
cautel̄ circa iſtud
ſacr̄m adhibēdis
eſt videndū. Pⁱo caueat ſa-
cerdos ne in priuat̄ domib⁹
baptizet infantē vl' adultum
niſi eſſet puer reḡ vl' princi-
pis. q̄bus in h̄ defert̄. Et hoc
intellige p̄ter caſum neceſſi-
tatis. alioq̄n in neceſſitate p̄t
baptizare vbiq̄. vt ſi puer eſ
ſet in mortis articulo. aut de
ferentes h̄rent inimicicias ca
pitales. Prout hoc totū no-
tat̄ i clemētina vnica. de ba-
ptiſmo ⁊ eius effectu. Secū
da cautela. caueat ne quē co-
acte baptizet. vt iudeū vl' pa-
ganū. Et hoc ſi reclamat aut
proteſtat̄ aliquo ſigno exteri
ori ſuū diſſenſū. nā talis non
recipit ſacramentū. nec cogi
tur legem chriſtianaz tenere.
Si autē metu mort̄ vult ba
ptizari ne cremetur vl' ſuſpē
datur ꝑ ſuis exceſſibus talis
ſi nō reclamat: q̄uis int⁹ diſ-
ſentit vt ſacramentū recipi-
at. tn̄ tenet̄ legē chriſtianā ſer
uare. Tercio caueat ne bapti
zet amentē vl' fatuū ſeu furio
ſum. verūtamē vt dicit ſctūs
Tho. Amentes a natiuitate
recipiūt ſacr̄m ſicut pueri Et
illi q̄ incurrūt amentiā ex in-
firmitate poſtq̄ habuerunt
vſum rōnis ⁊ lucida interual
la. ⁊ habuerūt tūc propoſitū
recipiendi baptiſma. tūc ſu-
ſcipiūt ſacramentū ⁊ rez. etiā
ſi actu ꝯtradicant qn̄ bapti-
zentur in amentia. alias non
Et ſic intelligendū eſt qđ di-
cit Aug⁹. iiij. cōfeſ. de amico
ſuo qui dū deſperaret bapti
zatus eſt neſciēs. Quarto ca
ueat ne iudeuz vel paganum
ſtatim baptizet. niſi pri⁹ de fi
de inſtruat̄. de ꝯſe. diſ. iiij. iu-
dei. Et hoc ne eccl'ia in talib⁹
decipiat̄. Et hoc eſt verū niſi
neceſſitas aliqua eis immine
ret. Quinto caueat qn̄ ſil' plu
res baptiz̄ ne dicat. Ego ba
ptizo vos. q2 grauit̄ peccaret
ſm̄ Tho. ⁊ tn̄ eſſent baptiza
ti. Et ideo cum plures bapti
zat. ad quēlibet ſeorſuz dicat

Ego te baptizo ⁊c̃. hec ſctũs
Tho. Si tamẽ maxima ne/
ceſſitas inſtaret. vt ſi portarẽ
tur duo vel tres pueri ſil'r de/
biles ⁊ infirmi q̃ſi agonizan/
tes. ⁊ tũc videt' mihi ꝙ poſſit
dici. Ego vos baptizo ⁊c̃. ne
ꝓpter dilatõnẽ vlteriorẽ pue
ri moreret'. Sexto caueat ne
variet formã ꝑ aliquaʒ inter
poſitionẽ magnã ꝑ quaʒ diſ/
continuaret actũ. hoc eñ mul
tũ noceret ſm Petrũ de tha/
ranthaſia ſup. iiij. ſniaꝝ. diſ.
iij. q. ij. Modica tñ interpo/
ſitio vl' interruptio nõ nocet
vt ſi dicat'. In noĩe p. ⁊ tunc
forte aliqđ impedimẽtum ſa
cerdoti occurreret: vt ſi madi
daret' ſibi manica ſuppellicij
vl' ſile. ita ꝙ dicerʒ miſtro. vi
de ne madidet' ſuppelliciũ vl'
ſile. ⁊ tũc vlteri⁹ ꝓſeq̃ret'. ⁊ fi.
⁊ ſſ. nõ viciaret baptiſmum.
Sil'r de tuſſe ſi accideret tpe
ꝓlatiõis dicendũ eſt. aut etiã
de ſilẽtio lõgo int' ꝟba longa
idẽ intelligẽdũ ẽ ſm tho. ſup
iiij. di. iij. q. iij. art. i. Septio
caueat ſacerdos ne in pecca/
to mortali exiſtens baptizet
cũ ſolẽnitate more ſolito pu
erũ. q2 peccaret mortalit' ſm
ſctm̃ tho. ⁊ petrũ de tha. ſup
iiij. diſ. v. q. ij. Quis puer ba/
ptizet' i h caſu. Et baptiſm⁹
ꝯfert' tã ꝑ malũ q̃ꝫ ꝑ bonũ mi
niſtrũ. q2 bonitas miſtri ñ eſt
de nc̃citate baptiſmi. ſʒ de cõ
gruẽtia. Nec peccat ſuſcipiẽſ
baptiſmuʒ a malo ſacerdote
tolerato ab eccl'ia. Sec⁹ ẽ de
ꝑciſo ab eccl'ia. vt ab hereti/
co ſciſmatico excõicato. a q̃/
bus nll'o mõ recipiẽd⁹ eſt ba
ptiſm⁹ niſi in caſu nec̃citatis.
tũc eñ etiã a nõ baptizato. vt
a iudeo vl' pagano poſſʒ reci
pi q̃ntũcũq̃ʒ malo. dũmõ in
forma eccl'ie redderet' cũ intẽ
tione. videlicet faciẽdo illud
qđ facit eccl'ia. Verũtñ licet
baptiſmuſ a malo ſacerdote
tolerato ab eccl'ia ñ viciat' q̃n
tũ ad ſacramẽtaleſ effect⁹. tñ
a bono ſacerdote melius reci
pit' ſi hri pt. q2 ſm btm̃ tho.
cũ effectu ꝑncipali põt aliq̃d
addi pl⁹ ex merito baptizan/
tis. Ex hoc patʒ q̃ꝫ dãnabile
⁊ ꝑiculoſuʒ ſacerdoti eſt mo/
rari in pc̃o mortali ad vnaʒ
horã. cũ ſemꝑ debeat eſſe pa/
rat⁹ ad miniſtrãdũ ſacramẽ/
ta. Sʒ circa h nota ꝙ licet
in caſu neceſſitatis iude⁹ vel
pagan⁹ poſſit baptizare. non
tamen poſſit leuare de fonte.
ſm Tho. Ratio. q2 in primo
caſu baptizãdo poteſt tener

vices dei cũ ſit eius creatura ſ; in ſecũdo nõ. qꝛ nõ eſt mẽbrũ eccľie. nec etiã aliquã cognationẽ ſpũalem cõtrahit. cũ ſit expers ſpũaľ gr̃e. Nec Tho. ſup. iiij. diſ. vi. q. iij. ar. ij. Octauo attẽdat vt habeat circa baptiſandũ actualẽ intentionẽ baptizandi. ⁊ maxime cu; dicit ṽba eſſentialia. Tamẽ ſi tũc nõ h̃ret eã: et tñ pri⁹ habuit eũdo ad baptizãdũ ſufficit. Ex q̃ pꝫ ꝙ furioſus aut ebrioſus nõ p̃t baptizare. Et dico de ebrioſo carente vſu rõnis. q̃ tale; intentionẽ nõ hab;. nec actualem nec habitualẽ q̃ eſt neceſſaria iuxta illud. Accedit ṽbũ ad elemẽtũ ⁊ fit ſacramẽtũ. Nã ꝯm Bonauẽturã in. iiij. diſ. iiij. q. i. ar. i. in fine principaľ ad h̃ ꝙ ṽba ordinenť ad effectum aſſignatũ neceſſarium eſt interuenire intentionẽ miniſtri q̃ intẽdit in illo actu et ṽbo dare talẽ effectũ. vel ſaltem qd̃ eccľia facere ordiauit vľ ſaltẽ qd̃ xp̃us inſtituit diſpenſare. aliq̃n ṽba ⁊ elemẽtũ vt ſic diſtincta nõ faciunt ſacramentũ. Vocaũt p regula habendũ eſt ꝙ ad oẽm ſacramento; diſpoſitionẽ neceſſariũ eſt habere intẽtionẽ actu vel habitu. explicite vľ implicite. ꝯm Tho. in. iiij. diſt. vi. q. ij. arti. i. Nono caueat quilibet ne puerũ anteq̃ naſcať de vtero matr̃ baptizet. Et hoc ſi puer ad oĩs ꝑtes eius eſt in vtero matr̃ integer ⁊ totaliter. qꝛ ſic nõ põt aqua eũ attingere immediate. nec p̃t lauari ibi exiſtens. Si aute; appareret principalis pars. puta caput: tũc ſimpliciť baptizari põt. qꝛ iam põt aqua aſpergi. Si aute; appareret ps min⁹ principaľ ſicut manus vel pes. illa etiã eſſet baptizanda. qꝛ in illa ꝑte eſt tota aĩa. licet nõ oĩes ſenſus vt in capite. ⁊ poſtmodũ põt baptizari ſi naſcať viu⁹ ſub conditione. Talis tñ puer ſi naſceretur mortuus ſepeliretur in cimiterio ꝯm doctore; ſubtilem. diſ. iiij. q. i. ar. ij. Et idem tenet Joħes pariſieñ. diſ. iij. Similiter dicendum eſt de illo circa que; diminuta eſt forma eccľie neceſſaria. ex neceſſitate inſtãti. Taľ eñi ſepeliref in cimiterio. qꝛ pie crediť ꝙ ſummus ſacerdos ſuppleret ꝯm petrũ de tharãthaſia. diſ. iij. q. ij. arti. i. Decimo caueat ne m̃re; infirmã vel morientẽ diuidat in qua

in hac eccl'ia hic addit. i alia ille minuit. Jlle pponit poſtponēda. Jlle poſtponit ppo nenda. Jlle bn̄dictionē pſua det. Jlle nequaq̄ aſſerit. Jl le corrigit librū tanq̄ deuiū z erroneū. Jlle corrigit corri gentē tanq̄ ignarū. Sic pla ti mutua diſcrepatione colli dentes. nō ſine graui ſcādalo animos ſubditoꝝ in ɔfuſio nis labyrinthū pcipitāt z de mergūt. Porro nos ſtaniſlaus dei z apl'ice ſedis gr̄a eps poſnonienſ paterna ſolicitu dine paſtoral' officij excitati. inter tot fluctiuagos excurſus viā cupiētes oſtēdere cer tiorē. pſentē tractatū d admi niſtrandis rite eccl'iaſticis ſa cramētis celebrandiſq̄ miſſarū ſolennijs z cenſurſ eccle ſiaſticis canonice obſeruandis. p venerabilē virū magi ſtrū Nicolaū de ploue decre torū doctorē capellanū nr̄m deuotum fideliter collectum z plena diſcuſſiōe maſticatū de fratrū noſtrorū poſnoniēſis capituli conſilioz aſſenſu breuia deliberatione approbatū om̄ib3 z ſingulis rectoribus eccleſiarū parrochiali um habendū z tenendum ad vnguem pfecte pcipimus et mandam⁹. volentes ſm ipm in adminiſtrādis ſacramētiſ celebrandis officijs. cenſuriſ q̄z obſeruādis. om̄es z ſingu los dirigi z gubernari. Sta tuentes q̄ ſi (qd abſit) q̄ſpiā p archidiaconū noſtrū. aut p teſtes nr̄os ſinodales tpe viſitatiōis reptus fuerit. q̄ ſm dicti tractatus formā modū z diſpoſitionē ſe non geſſerit in oib3 ſupradictſ. aut q̄ eundē nō habuerit p manib3 penam ſynodalē irremiſſibiliſ pſoluendam pro prima vice ſe nouerit incurſuruz. p alijs vero vicib3 ad arbitriū noſtꝝ de cetero puniendū.

De ſacramētis in genere.

Q Voniam natura hūana poſt lapſum conſiderata ſub alligatiōe peccati maxie eget gr̄a dei. p quā ab illa in fectione pcti purget z ad ſtatū originalis iuſticie reduca tur. iuxta illud. Om̄s pecca uerūt z egent gr̄a dei. ad Ro. iij. z. v. ca. Talis aūt gr̄a pur gans infectiōez in trib3 conſi ſtit. q̄ vnicuiq̄z ſūt neceſſaria ad ſalutez. q̄ ſunt fides. bona opatio. z fidei ſacr̄a. Hec au tē tria ſm Hugonē de ſacris

li.i.pte.x.ita ſibi coherent vt
ſalutiſ effectũ hr̃e nõ poſſint
ſi ſil' non fuerint.qꝛ fides nec
habꝫ meritũ ſi dũ p̃t operari
negligit. Iuxta illud Iac.ij.
Fides ſine opꝫbꝫ mortua eſt
Nec bonuꝫ op⁹ aliq̃d eſt ſine
fide.ſine q̃ impoſſibile eſt pla
cere deo:ad Heb.xi. Et rur/
ſus. Fides opans hoīeꝫ ſan
ctificare nõ ſufficit. ſi eã q̃ in
ſacramẽtꝭ dei ꝯſiſtit ſctifica/
tionẽ ꝯtẽnit recipe. Hec Hu
go. Hinc ẽ ꝙ virt⁹ ſacroꝶ ec/
cleſiaſticoꝶ ꝓ ſalutari ꝑfectu
multũ eſt nob neceſſaria.cuꝫ
ip̃a ſint occaſio ꝛ auxiliũ no
ſtrũ a p̃cto reſurgẽdi.ꝛ ĩ ipſis
tota medicina nr̃is vulneri/
bus ſalutarꝭ ꝯſiſtit. ſm tho.
in cõpendio theologice ṽita
tis li.vi.c.i. non ꝙ in eis gr̃a
ſubiectiualiſ ꝯtineaẜ. vl' cau
ſaliſ ꝑ ea efficiaẜ.cũ in ſola a/
nima hẽat collocari et a ſolo
deo infundi.ſꝫ qꝛ in ill' ꝛ ꝑ il/
la illã grãm curatiõis a ſum
mo medico ihu xp̃o oportet
haurire.eo ꝙ nõ alligauit ſu
am potẽtiã de⁹ ſacr̃is. q̃n eti
am ꝑ aliã viã grãm ꝯferre va
leat.ſm magiſtꝝ ſniaꝝ.li.iij.
diſ.i.ꝑpter qđ de⁹ ſanãs ꝛ iu
ſtificans pctõrem. iuſtificat
ip̃um auctoritatiue.ſacr̃a ve
ro effectiue ꝑ gratiã in eis tã/
q̃ꝫ in vaſis contentã.

Quid ſit ſacr̃m:et q̃t ſint.

Licet aũt ſacramẽtũ multis
modis diffiniaẜ.tñ
ſm doctorũ cõmunẽ ꝯcordi
am ſic diffiniẜ in libro de do
ctrina chriſtiana. Sacramẽ
tũ eſt inuiſibil' gr̃e viſibil' for
ma.ita ꝙ ei⁹ ſiĺitudinẽ gerẽs
ꝛ cauſa exiſtat. Ex q̃ diffiniti
one hñtur differẽtie ſacr̃oruꝫ
veterꝭ ꝛ noue legꝭ Illa eñi qđ
figurabãt non efficiebant.qꝛ
gratiã ſignificabant quaꝫ ta
men non efficiebant. Sa
cramẽta noue legꝭ ſunt ſeptẽ.
Baptiſm⁹.ꝯfirmatio.eucha
riſtia.extrema vnctio. penitẽ
tia.ſacer ordo. ꝛ mr̃imoniũ.
Iſta aũt ſunt tanq̃ꝫ ſufficien
tia ꝑ xp̃m ordinata in reme/
diũ eccl'ie militantꝭ. Sed
circa h̃ ꝯſiderãdũ eſt. Primo ꝙ
q̃dã data ſunt ĩ remediũ vni⁹
ꝑſone.q̃dã in remediũ totiuſ
eccl'ie. Illa q̃ data ſunt in re/
mediũ vni⁹ ꝑſone ſunt tripli
cia. Quedã eñi data ſũt in re
mediũ ad intrandũ eccleſiaꝫ
ſcꝫ baptiſmus. Quedã ad e/
greſſum de eccl'ia. vt eſt extre
ma vnctio. Quedã ad ꝓgreſ/

ſum in ea. ꝛ h̄ dupliciť. Uno
modo ad executionē virtutꝫ
videlicet vt nō a malis ſupe
mur. ꝛ q̄ntū ad h̄ eſt cōfirma
tio. vł vt bonis adhereamuſ
ꝛ q̄ntū ad hoc eſt euchariſtia
Alio mō in repatiōem ꝟtutꝫ
qꝛ ipm hoiem ī pugna ſpūa/
li aliq̄ modo cōtingit ledi. et
ſic eſt pn̄ia. Si aūt in reme/
diū toti⁹ eccłie. h̄ pōt eē duo
bus modis. aut ad remediū
multiplicatiōis ſpūaliſ. ꝛ ſic
eſt ordo. aut ad multiplicati
onē naturalē fideliū. et ſic eſt
matrimoniū. Quidā aūt eti
am recipiūt numeꝝ ſacramē
toꝝ ſm adaptationē virtutū
vt fidei correſpōdeat baptiſ
mus. q̄ eſt ſacr̄m fidei. Spei
extrema vnctio ꝑ quā prepa
ramur quodāmō ad futuraꝫ
gł̄am. Charitati euchariſtia
Prudētie ordo. Iuſticie pe/
nitētia. Tꝑantie mr̄imoniū.
Et fortitudini confirmatio.
Adaptanť etiā diuerſ gene/
ribꝯ culpaꝝ vicioꝝ ꝛ penarū
vt baptiſm⁹ ſit ꝯ culpā origi
nalē. Pn̄ia ꝯ actualē ꝛ mor/
talē. Extrema vnctio ꝯ veni
alem. Ordo ꝯtra ignorātiaꝫ.
Matrimoniū ꝯtra ꝯcupiſcē
tiā. Cōfirmatio ꝯ infirmita/
tē. Euchariſtia ꝯ maliciā. qꝛ
eſt ſacramētū charitatis: q̄ ꝑ
ſe opponiť malicie. Hec ſan
ctuſ Tho. ſup. iiij ſniaꝝ. diſ.
ij. q. ij. Secūdo credendū
ꝛ ꝯſiderandū eſt ꝙ ſolus de⁹
inſtitutor fuit ſacramentoꝝ.
ꝛ q̄dam ante aduentū: vt ma
trimoniū ꝛ pn̄iaꝫ. ſꝫ hec duo
ꝯfirmauit in nouo teſtamen
to. dū pn̄iam p̄dicauit ꝛ nu/
ptijs interfuit. Q, aūt diciť
ꝙ Iacobꝯ iſtituit pn̄iam Ia
ca. v. Cōfitemini alterutruꝫ
pc̄ta vr̄a. nō eſt veriſiłe. qꝛ ꝑ
illa ꝟba nō intendebat aliq̄ꝺ
ſacramentū inſtituere. ſꝫ pro
mulgare: cū nō fuiſſet autori
tas inſtituēdi aliq̄ꝺ ſacramē
tū apud Iacobū. Itē extre/
ma vnctio inſtituta ē Mar/
ci. vi. vbi legitur ꝙ apł̄i vnge
bant egros multos ꝛ ſanabā
tur. Cōfirmať aūt ꝙ h̄ nō fe
cerūt ꝟtute ꝑpria ſꝫ autorita
te hieſu xp̄i illā ꝟtuoſam vn
ctioneꝫ inſtituētis ꝑ illa ꝟba
Iaco. v. Infirmať q̄s ex vo/
bis/inducat pbros ꝛc̄. Si/
mili modo intelligendū eſt ſi
cut de pn̄ia dictū eſt ſcꝫ ꝙ ꝑ il
la ꝟba vnctionē ꝑmulgauit:
ꝛ docuit faciendā. nō autē in
ſtituit. Itē ordo inſtitut⁹ eſt
cū xp̄s dixit Matth. xxvi. h̄
facite ī meā cōmemorationē

Et Joh.xx. Quoꝝ remiſeri
tis pc̄ta. Hec enī duo ꝑtinēt
ad ordinē ſacerdotalē.ſ.pote
ſtas dimittēdi pc̄ta reſpectu
corꝑis xp̄i myſtici.ꝛ ptās ꝯſe
crandi reſpectu corꝑis xp̄i ve
ri. Hec Scot⁹. Jtē cōfirma
tio inſtituta eſt ꝑ h̄ ꝙ xp̄s im
poſuit man⁹ ꝑuulis. Jtē ba
ptiſm⁹ inſtitut⁹ eſt ꝑ xp̄m qn̄
ip̄e ſe baptizari fecit a iohe.ꝛ
apl'is formā dedit dicēſ. Eū/
tes in mūdū vniuerſum p̄di/
cate euāgeliū.baptizātes eoſ
in noīe p.ꝛ.f.ꝛ.ſſ. Jtē eucha/
riſtiā inſtituit ī cena vltia in
qua apl'os cōicauit. Ter/
cio ꝯſiderādū ē ꝙ ƙm ſanctuꝫ
Tho.ſuꝑ.iiij.ſuiaꝝ.diſt.i.q.
iiij.ar.iij.efficacia ſacramēto
rū eſt ex tribꝯ.ſ.ex inſtitutiōe
diuina tanꝙ̄ ex cauſa princi
pali agēte.ꝛ ex paſſiōe xp̄i.ſi
cut ex cauſa p̄maria merito/
ria.ꝛ fide eccl'ie.ſicut ex conti
nuatiōe inſtrumēti p̄ncipali
ter agentꝭ.ꝛ h̄ eſt qꝺ̄ dicit glo
ſa.ſuꝑ illud ad Ro.v. Jn ſili
tudinē p̄uaricatiōis ade. Q,
a latere xp̄i ꝑfluxerūt ſacr̄a ꝑ
q̄ ſaluata eſt eccl'ia. Quar/
to ꝯſiderādū eſt ꝙ q̄daꝫ ſacr̄a
ſunt neceſſaria.q̄dā volunta/
ria.i.q.i.c.remiſſionē.§.ſꝫ no
tandū. Nā ſacramēta neceſſi
tatis ſunt iſta. Baptiſm⁹.cō
firmatio. p̄nia.vltia vnctio.
corp⁹ xp̄i Et dicunꝓ ſacr̄a ne
ceſſitatis iō.q꞉ ſine iſtis hō n̄
poteſt ſaluari ſi ex ꝯtēptu ob
mittanꝓ ꝛ h̄ri p̄nt Sacramē
tuꝫ ꝟo baptiſmi in neceſſita
te a q̊cūqꝫ pōt recipi. dūmo/
do in forma eccl'ie cōferaꝓ.de
ſumma trinitate ꝛ fide catho
lica.c.i.ī fine.ꝛ de ꝯſe.diſ.iiij.
a quodā. Et etiā p̄nia.nā cō/
fiteri poſſum cuicūqꝫ ī neceſ
ſitate.iuxta illud. Cōfitemi/
ni alterutrū pc̄ta vr̄a.non tn̄
heretico l' excōicato. Sacra
mēta ꝟo volūtaria ſūt illa q̄
obmittere non eſt pctm̄.q̄ di
cunꝓ ſacr̄a dignitatꝭ.i.q.i.§.
ſꝫ notādū. Ut ſunt ordies q̊
a dignioribꝯ ꝯferunꝓ.i.ab epi
ſcopis.vl' q꞉ nō niſi digni ad
ordines aſſumēdi ſūt. Jtem
mr̄imoniuꝫ. ſine hmōi ſacra
mētis hn̄ poſſumus ſaluari.
xxij.q.iiij.§.vlt.ad finē. Hec
oīa habenꝓ in glo.i.c.veniēs
de tranſactionibꝯ.

De ſacramēto baptiſmi.

Jſi quis

n renat⁹ fuerit ex a/
qua ꝛ ſpū ſctō non
pōt intrare regnuꝫ dei. Joh.
iij. Et de ꝯſe.diſ.iiij.fili⁹ dei.

Sicut dicit Guido de ba. k.
de ꝯſe. diſ. iij. placuit. pꝰ Au
gꝰ. Corpꝰ nō fecit aīaꝫ pecca
tricē. ſꝫ peccatrix aīa corru
ptibilē carnē fecit. Peccauit
quidē aīa ꝑmi hoīs. ⁊ ꝑ pec
catū corrupit carnem. poſtea
vero caro cū nō poſſet ſe vin
dicare ex toto in iſta aīa. vo
luit vindictā ſumere de q̄libꝫ
aīa cōſimili. ſcꝫ vt q̄cito ſi
bi infunderet aīa: ex ipa. i. ex
eius corruptiōe innaſcit pec
catū in ipa aīa. hoc autē eſt
peccatū originale. qđ quideꝫ
aīe imputat cū quadam di
gna retributiōe innaſcat aī
me. Quoniā igit ab h pecca
to nō potuimꝰ pfecte libera
ri niſi ꝑ baptiſmū. in quo a
nima noſtra quodāmodo re
naſcitur ſpūaliter. et que na
tura fuit filia ire dei: fit filia
adoptiōis. Ideo ſaluator ve
niens in mūdū proclamans
neceſſitatē huiꝰ ſacramēti ba
ptiſmi dixit. Niſi qs renatuſ
fuerit ex aqua. gloſa. ſcilicet
exterius abluendo corpus. ⁊
interius ſpūſancto mundan
do animā. nō pōt intrare ⁊c̄.
Ex quo patet neceſſitas hu
ius ſacramenti. Et quia ba
ptiſmus eſt ianua oīm ſacra
mentorū. ideo de ipo prio vi
dendū eſt. Erit auteꝫ triplex
cōſideratio circa iſtud ſacra
mentū. Primo videbitur de
ipiꝰ ſubſtantialibꝫ. Secūdo
de ipius accidentalibꝫ. Ter
cio de ipius cautelis. Quaꝫ
triplicē ꝯſiderationem circa
quodlibꝫ ſacramētū in pſen
ti tractatu ſeruabimus.

Baptiſmus quomō diffi
niatur.

Diffinitur autē ſic. Baptiſmus
eſt ablutio corporis
exterius facta ſub forma ver
borū pſcripta. Quinq̄ vero
ſunt de ſubſtantia baptiſmi.
Primū eſt intentio ⁊ ſufficit
generalis. ſcꝫ ꝙ baptizans i
tendat illđ facere qđ facit ec
cleſia. meliꝰ tn̄ eſt ſi fiat ſpeci
alis intētio. ſ. vt baptizās in
tendat ꝙ baptizādus mūdet
in aīa a pc̄to. Siłr req̄ritur
intentio illiꝰ q̄ baptizat ſi eſt
adultus. qꝛ inuitꝰ nō recipe
ret ſacramētū. vt dꝛ in c. Ma
iores. de baptiſmo ⁊ eius ef
fectu circa fi. Secūduꝫ eſt fi
des ipiꝰ baptizādi. qꝛ i adul
tis req̄rit fides ꝓpria. ſꝫ i par
uulis aliena. qꝛ puuli bapti
zant in fide eccłie. Terciū eſt
expſſio vocalis forme a xp̄o

inſtitute.q̄ ē hec. Ego te ba/
ptizo ĩ noīe.p.ꝛ.f.ꝛ.ſſ. Circa
cui⁹ ꝓlatōes videat baptizāſ
ne aliquā dictionez omittat
nec etiā addat aliquā vltra.l'
ne trāſponat dictiōes.vl' cō/
mutet aliq̄lit' noīa ꝑſonaruz
Vn̄ ſi diceret' in noīe genito
ris ꝛ geniti ꝛ ꝓcedēt' ab vtro
ꝗ nō eēt baptiſm⁹. Item nō
debꝫ omitti illud ꝓnomē in
ꝑncipio poſitū.ſ.ego.qꝛ licet
nō ſit de forma q̄ntū ad neceſ
ſitatē ſacr̄i ſꝫ ex ↄſtitutōe ec/
cleſie. peccaret tn̄ omittens/
q̄uis ibi eēt baptiſmus Ita
notat' de baptiſmo ꝛ ei⁹ effe/
ctu.ca.i.vbi etiā dr.imergēs
puer̄ ꝛ dicēſ. In n.p.ꝛ.f.ꝛ.ſſ.
ꝛ ꝑtermittēs.ego te baptizo.
nō eſt baptiſm⁹. Greci aūt et
ruteni dicūt ꝙ exꝑſſio miſtri
ſcꝫ ego nō ſit de nc̄citate for/
me.qꝛ ex eo baptiſm⁹ efficaci
am nō hꝫ. Sꝫ ꝑſona recipiēſ
eſt de nc̄citate forme.qꝛ actuſ
ad recipientē termīat'. Ideo
differūt a nob in forma q̄ntū
ad tria. Pri͛o qꝛ ꝑſonā miſtri
nō exꝑmūt ad remouēdū du
biū ꝑmitiue eccl'ie q̄ efficaciā
attribuebat baptizāti. vt ptꝫ
i. Cor̄.iij. Sc̄do qꝛ ſignifi/
cāt actū ſub tercia ꝑſona cuꝫ
optatiuo mō vl' ↄiūctiuo. vt
baptizet' ſuus xp̄i. Tercio ꝑ
ſonā baptizati ĩ noīatiuo ex
ꝑrimūt vt dictū eſt. Vtr̄ ipi
h̄ mutēt de ſuba forme.ita vt
oporteat rebaptizare. nō eſt
determīatū.ſꝫ certū eſt ꝙ nr̄a
forma ē melior. Hec ſanctuſ
Tho.diſ.iij.q.ij.ar.i. Et licꝫ
in ꝑmitiua eccl'ia ex ſpēali cō
ſilio ſpūſſcti baptizauerūt in
noīe xp̄i.ꝛ ꝓpt' modū ſignifi/
cādi.qꝛ q̄dāmō ſm Amb.to
ta trinitas ĩ h̄ noīe intelligit'
ꝛ ꝓpt' reuerētiā ſignificati.vt
illud nomē celebre ꝛ ꝟtuoſuꝫ
redderet'. Ceſſante tn̄ hac cā
iā nō licꝫ ſic baptizare ſꝫ the
ologos. Si q̄s tn̄ cēt bapti/
zat⁹ ĩ noīe xp̄i. faciendū eſſet
cuꝫ eo ſic in alijs dubijs.ex q̄
nō cēt ſimplicit' determīatuꝫ
ꝑ eccl'iam talē baptiſmuꝫ nō
valere.ita ꝙ talis baptizaret'
bis ꝟbis. Si baptizatus es
ego te n̄ baptizo.ſi nōdū ba/
ptizat⁹ eſ.ego te baptizo ĩ n.
p.ꝛ.f.ꝛ.ſſ. Et ideꝫ fiat qn̄ ba/
ptizant' ruteni ꝛ greci.qꝛ non
ↄſtat illor̄ formaꝫ ſimpl'r nō
valere.ꝑſertim cuꝫ eccl'ia ſcit
ꝛ tolerat eā.nec exꝑſſe repro/
bat. Quartū qd̄ req̄ritur ad
ſubſtantiaꝫ baptiſmi eſt ma/
teria debita.ſcilicꝫ ablutio ꝑ
elementū aque in toto corpo

[illegible]

re vel in pte digniori. Quītū
ꝙ illa ablutio fiat ab vno et
eodē tpe qñ forma ꝟboꝝ exp
miſ. ita ꝙ vnus ꝟba pferat ⁊
eo tpe pueꝝ imergat. Iſta āt
immerſio dꝫ fieri trina vice.
niſi neceſſitas magna ſuade
at alit facere. vl' ſi baptizādꝰ
eſſet adultꝰ ꝙ p ſacerdotē ter
immergi nō pt. tūc ei ſufficit
trina aſpſio aque. qđ eccl'ia ī
pluribꝫ locis ſuat. Et in puul'
ppter picula q̄ accidere pñt
circa totalē immerſionē puu
li. Vñ gviter peccaret qui ſe
mel tm̄ immergeret. qꝛ cōtra
eccl'ie ꝯſuetudinē faceret.
Sciendū autē eſt ꝙ ſm Jo
hānē pariſienſeꝫ ſup. iiij. diſ.
iij. ca. iiij. aquā baptiſmi nō
oportet de ncc'itate eſſe ſctifi
catā. qꝛ dñs ꝯtactu ſue mun
diſſime carnis vim regenera
tiuā aq̄s ꝯtulit. Sꝫ tñ aqua
dꝫ eſſe ſimplex. ſic ꝙ nō mute
tur ſpecies aq̄ q̄ntūcūqꝫ fiat
cōmixtio. Vnde pt fieri ba
ptiſmꝰ in lixiuio l' aqua ma
ris vl' ſulphurea vl' in aq̄ ex
preſſa munde de luto. Et di
co mūde expſſa. i. liq̄de ⁊ ap
parent. ſic ꝙ ibi appeat vera
aq̄. qꝛ aq̄ ibibita ſpiſſo luto
nō pt fieri cōueniēs materia
huiꝰ ſacri. Et huiꝰ rō ſm do
ctorē ſubtilē vbi ſup̄ eſt. qꝛ lo
tio eſt materia pxima vel q̄ſi
p ſe fundamētū vel ps funda
mēti iſtiꝰ ſanctificatiōis. Aq̄
aūt eſt materia remota. vnde
aq̄ imbibita ſpōgee vl' ſpiſſo
luto etiā ſi tāgit carnē. tñ nō
eſt ꝯueniens materia ad ba
ptiſmū. qꝛ tal' ꝯtactꝰ nō eſt lo
tio. Et ſil'r in glacie nō eſt lo
tio/ ⁊ in niue. eo ꝙ non eſt aq̄
fluida lotioni cōueniēs. Si
militer aq̄ roſacea vl' aq̄ expſ
ſa de floribꝫ vl' brodiū nimis
ſpiſſum in q̄ plus eſt de pin
guedine q̄ꝫ de aq̄. nec aq̄ mix
ta cū luto multo. Similiter
vinū ⁊ ſaliua aut etiā homīs
vrina nō ſunt ꝯueniēs mate
ria baptiſmi. eo ꝙ aq̄ ibi mu
tata eſt in aliam ſpeciē. Vbi
tamen non tanta tranſmuta
tio eſſet aque ſicut in brodio
medone. ceruiſia. ⁊ ſic d' alijs
liquoribꝫ dubitāt quidā do
ctores nō eſſe materiā iſtiꝰ ſa
cramēti. Ego tñ ōino repro
bo in iſtis liquoribꝫ fieri ſa
cramentū ppter defectum ſi
gnificatōis. Aqua eñ baptiſ
mi ſignificat illā aquā q̄ flu
xit a latere xp̄i in cruce. q̄ fuit
vera aq̄ elemētalis ⁊ non mi
raculoſa ppter ſignificatōeꝫ
baptiſmi. ſic etiaꝫ et ſanguis

verꝰ ibi ꝓfluxit. Rō aūt inſtitutiōis in iſto elemēto ē ex ꝑte ꝯueniētie. q꜀ ē frigida. fluida. lucida. neceſſaria ꝛ cōmunis Et he oēs ꝓprietates cōueniūt hmōi aque in q̄ debet fieri baptiſmꝰ. q̄ eſt ad reprimendū feruorē ꝯcupiſcētie. ad flectendū rigorē inobediētie. ad illuſtrandū caritatē fidei. ad introducēdū viā ſalutis. Itē alia rō. q꜀ per baptiſmū ab his mal' liberamur. ſ. ab immūdicia. ignorantia et ꝯcupiſcētia. vt patꝫ ex ꝓprietatibꝫ aque. ſ. puritate. ꝑ quā mūdamur. ꝑſpicuitate. ꝑ q̄m illuminamur. ꝛ frigiditate. ꝑ quā ab eſtu cōcupiſcētie tpamur. Fit etiā baptiſmꝰ in aq̄ ne quē inopia alteriꝰ liquoris excuſaret. Et ne ꝓpt' defectū ꝑiculū ſalutis hoīes incurrerēt. Et vt inueniat' apud oēs cōmunis materia baptiſmi.

Q꜀ triplex eſt baptiſmus

Preterea ſciendū q̧ triplex eſt baptiſmꝰ. ſ. fluminis q̄ fit ī aq̄ cōiter. Et talis liberat a pēa ꝛ a culpa ꝛ ḡtiā infundit in habitu ꝛ caracterē impmit. Aliꝰ eſt flamīs q̄ tunc fit q̄n q̄s deſiderat baptizari: ſꝫ nō hꝫ ꝑ quē baptizet'. Talis ī fide ſaluabit', put determīatum eſt in decretali Apoſtolicā. de pbro non baptizato. Et idē ptꝫ ꝑ auguſtinū. viij. li. de ciuitate dei. ꝛ libro. iij. de vnico baptiſmo. ꝛ ꝑ beatū Ambro. de obitu valentiniani. Et h̄ delet culpā ꝛ grām hꝫ in vſu. in q̄ meritū ꝯſiſtit. Terciꝰ eſt baptiſmus ſanguīs q̄ fit ī martyrio pro xpī noīe ſuſceptꝰ. vt ptꝫ de innocētibꝫ. ꝛ q̄dā dicūt etiā de latrone dextro. Sꝫ nō videt' eſſe verū. cū ille nō poſſit dici martyr ex pena crucis. eo q̧ n̄ ꝑ veritate aut iuſticia aut fide xpī: ſꝫ ꝓ ſuis ſceleribꝫ paſſus eſt. ſicē ſolꝰ cōfitet' dicens. Nos q̄dē digna factis recipimꝰ ꝛc̄. Videt' ḡ potius q̧ baptizatꝰ ē baptiſmo flamīs ꝓpter ꝯfeſſiōe fidei quā habuit ad xpm. credēs eū deū ꝛ hominē eē. Et iſte baptiſmꝰ ab oī tēptatiōe liberat ꝛ ꝯfert ſtatim pmiū. q꜀ martyres ſtatī euolāt ī celū ſine retardatiōe ſicut ptꝫ de ſctō ſtephano dicente. Video celos apertos. Actuū. vij. Itē in h̄ ſacramento quoddā eſt ſacr̄m tantū. vt ē ablutio exterior ī corpore. Quoddā res tantū. vt

puer viuit. q2 ſic homicidiuȝ
ɔmitteret q̄ſq̄s hoc faceret.
non ſūt em̄ facienda mala vt
veniāt bona. Ad Ro. iij. Jō
cauti⁹ dimittat pire infātē cū
ea q̄ȝ ipa peat. ſm dn̄m petꝛ
vbi ſupra. Si tn̄ mr̄ mortua
eēt iam pfecte. tūc pt ꝛ debet
eam facere diuidere. ꝛ puerū
inde extractuȝ baptiſare. al's
n̄. Undecimo caueat ne mō
ſtrū nō bene pri⁹ dijudicatū
an ſit vnus homo vl' duo. vl'
an habeat vnā aīam vel du/
as baptizare feſtinet. Nam ſi
ſint duo capita. duo colla et
duo pectora. ꝛ p conſequēs
erunt duo corda. ꝛ ita bapti/
zādi ſūt duo ꝛ q̄libet ſeorſuȝ.
Si autē non eſt certū q ſint
due aīe tūc pmo baptizād⁹ ē
vn⁹ ꝛ poſtea alter ſub ɔditōe
dicendo. Si tu es baptizat⁹
nō te rebaptizo. ſed ſi non es
baptizatus ego te baptizo in
noīe patris ꝛ filij ꝛ ſpūſſcti.
Et tale monſtrum dicit fuiſ/
ſe in francia. duo capita ha/
bens. quorū vnuȝ expſſit vel/
le de eo de quo alteꝝ expreſſit
nolle. vnū em̄ voluit ɔtinere
ꝛ ſobrie viuere. ꝛ aliud laſci/
uire et epulari. ꝛ cum vnuȝ p
os ſuū excederet. aliud ſe gra
uari clamabat. ita refert do/
ctor ſubtilis. di. vi. q. i. ar. iiij.
Duodecio caueat ne chriſma
te antiq̄ baptizet. quia punit
ſacerdos hoc faciens. de ɔſe.
diſt. iiij. ſi quis de alio. Et de
ſen. exco. in ca. q̄m̄. li. vi. Ubi
dicit glo. finalis dando ratō
nē. quia vetus chriſma nō de
bet ieſſe vſui. nec de illo debet
quis chriſmari. Et deponit
ſacerdos qui de illo antiquo
chryſmate vngit baptizatuȝ.
niſi in mortis articulo. Unō
omni āno nouū chryſma de/
bet confici ꝛ antiquum cre/
mari. de ɔſecr. di. iij. lr̄is Sit
aūt diligens ſacerdos inter
oīa ne puer decedat ſine bap/
tiſmo. vt ſi iam incipit cano/
nem miſſe ꝛ viderit puerum
moriētē ſine baptiſmo pt eū
baptizare. de ɔſe. di. i. nullus
eps. in glo. penul.

De cathecīſmo et exorciſmo.

r Eſtat nūc ponere practicā ma/
nualē circa h⁹ ſacra/
menti diſpenſationē. Eſt au/
tē pmo ſciēdū q cathecīſm⁹
ꝛ exorciſmus debēt pcedere
baptiſmū qn̄ ſolēniter cōfert
Exorciſmus vero dicitur il/
la ſonatio orationū p quā ex

pellit diabol⁹. ꝛ adiurat vt re
cedat a puero. De quo dicit
Tho. ꝙ valde ꝯueniēs ſit ip
ſum ꝑmitti ante baptiſmum
vnde ħ ſignant ea q̄ ponūt i
baptiſmo. Recede ab eo ſa-
thana ꝛc̄. Ipe etiā exorciſm⁹
debilitat ꝑtātem demōis ne
tātū poſſit in hoīe ſicut ante.
ne baptiſmū et alia bona ī ip
ſo impediat. Sȝ ꝑtās predi
cta totaliter tollit i baptiſmo
ſicut etiā Pharao ꝑus ē fla-
gellatus pplo nōdū de egyp
to egreſſo. ꝛ poſtea totalit in
mari rubro. qd eſt figura ba-
ptiſmi ſubmerſus. Et ſic bn̄
dicitur ꝙ exorciſmi ſunt iſti-
tuti ꝑpter energuminos. id ē
intus laborātes per infectōȝ
fomitis. vicȝ ꝯ diabolū in eiſ
poteſtatem habentem. Hec
tho. diſ. vi. q. iij. ar. i. ꝛ. ij. Eſt
aūt cathecismus ſm tho. in-
ſtructio an̄ baptiſmū in illis
que ſunt cōia. Et dicūt fidei
rudimenta. ad que credenda
oēs explicite tenent. ſicut ē fi
des trinitatis. incarnatōis ꝛ
paſſiōis dn̄i. iudicij. ꝛ ꝓuidē
tie dei de factis hominū. de a
lijs aūt debet inſtrui p⁹ bap
tiſmū. Unde etiaȝ ſm Tho
mā in adulto reqrit vt ꝑ ſe ca
thecizet ꝛ chriſtianā religio-
neȝ ꝓfiteatur. Cathecizat au
tē ad hoc adultus q̄ ad fideȝ
vocat. vt ad quam vocat ꝓ-
prio moueat voluntatis ar
bitrio. Hic eſt ꝙ cū baptizat
rutenus vel paganus adult⁹
nō patrini ſed ipemet ꝑ ſe ad
interrogata rūdeat ſacerdoti
Hui⁹ ꝯriū ſeruat i mazouia.
in polonia. ꝛ ſatis male.

De mō baptizandi

Poſtquaȝ
igit puer dēat bapti
zari ſacerdos nō per
mittat. niſi vnū vel vnā feīaȝ
in patrinos. ꝓut determiatū
eſt de cognatōe ſpūali. ꝯſuis
li. vi. de cōſe. di. iiij. nō plures
Alicubi tn̄ ꝯſuetudo obtinet
ꝙ ſi puer maſcul⁹ debeat ba
ptizari. tunc duo viri ꝛ vna
mulier in patrinoſ admittāt
Si vero femina tūc due mu
lieres ꝛ vnus vir in patrinoſ
admittātur. Et illa eſt ſatſ to
lerabilis. cū honeſtatē q̄ndā
ꝛ vrbanitatē cōtineat. Dein
de aūt ante fores ecclie ſacer
dos ſtatuat patrios. vt ſi pu
er eſt maſcul⁹ teneat cū vir. ſi
vero femina teneat eum mu
lier. Et iſti duo ſtant iuxta ſe
Alij vero pn̄t ſtare in ecclia
vel iuxta qui puerum condu

ꝑerũt. necꝑ ipo rñdeãt. ſ; poſ
ſũt oĩa attẽdere dũmõ nõ tã-
gãt pueꝝ. Statuat aũt ſacer
dos pueꝝ ad occaſũ ſolis. ſo
lus aũt ſtet ad orientẽ. Quo
facto ſufflet in faciẽ eius. ⁊ di
cat illũ exorciſmũ Exi imun
de ſpũs. ⁊ da honore; deo vi
uo ⁊ vero ⁊c. q̃ ꝯtinẽt in agẽ
da. Iterũ ſtatim dicat. Rece
de ab eo diabole ⁊c̃. Flatꝰ ãt
ille ſiue exufflatio d; fieri ad
occidentem. vt p; ſm Tho.
Et ſignificat ſpũs maligni
expulſionẽ ⁊ boni ĩtroductõ
nẽ. Pꝰ h̃ faciet crucẽ in frõte
eiꝰ dicẽs. Signũ ſaluatoris
dñi nr̃i ih̃u xp̃i in frontẽ tua;
pono. ſimiliter in pectore ali
am faciet cruce; dicens. Si
gnum ſaluatoris domini no
ſtri ih̃u xp̃i in pectus tuũ po
no. Et demũ cõiunctim ſub
vna ꝓlatiõe faciet vnã crucẽ
in frõte ⁊ aliã ĩ pectore dicẽs
Accipe ſignaculũ ſctẽ crucis
tã in frõte q̃ in corde ⁊c̃. Et
q̃d iſta ſignatio ſignificet ſta
tim in p̃dicta oñdiẗ orõe cu;
dr̃. Sume celeſtium p̃cepto
rũ fidẽ ⁊c̃. p qd̃ dnotaẗ ꝙ ad
h̃ ĩ pectore ſignaẗ ꝙ ĩ p̃ceptiſ
dei ſuſcipiendis acceptꝰ effi-
ciaẗ. Et in frõte vt leta facie
dei culture exiſtat aptus. De

mũ ſeq̃ orõ. Preces nr̃as ⁊c̃.
ĩ q̃ tũc dr̃. Et hũc electũ tuu;
crucis dñice cuius impꝛ̃ſſiõe
eũ ſignamus in ꝟtute cuſto-
di. Et fiat crucꝭ ſignatio ſuꝑ
totũ pueꝝ. Inde ſeq̃ẗ oratio.
Oĩpotẽs ſempiterne deꝰ ⁊c̃.
Circa quã querat ꝑus ſacer
dos de noĩe infantis dicẽdo
Quis d; vocari. Et poſtq̃ il
li dixerunt. N. ille ſtatim ꝓſe
q̃tur incipiendo orõnẽ dicẽs
Oĩpotens ſempiterne deus
pr̃ dñi nr̃i ieſu xp̃i. reſpice di
gnare ſuper hunc famulũ tu
um ⁊c̃ Nõ ẽ ãt opꝰ cũ venerit
ad locũ ꝓpꝛij̃ noĩs in aliqua
orõne ꝙ req̃rat patrinos di
cens. quõ vocaẗ. ⁊ h̃ ꝓpter ĩ
cõgruitatẽ q̃ ibi cõtingeret ⁊
impꝛoꝑetatẽ locutõis. Nam
orõ qñq; req̃rit dici pꝛopꝛiũ
nomen in accuſatiuo caſu. ⁊
patrini rñdẽt in nomĩatiuo
quod eſt magna abſurditas
ſicut patet cum dicitur. reſpi
cere dignare ſuꝑ hunc famu
lum tuũ. N. ⁊ ſi patrini reſpõ
derent in nominatiuo dicen
do. N. magna eſſet incõgrui
tas. dicat aũt ſacerdos ſolus
variãdo nomẽ vſq; ad fõte;
ſm exigentiã orationu; ꝓut
viderit expedire. nec totiens
quotiens occurrit nominis

noĩatio reqͥrat patrinos. ſed
ſol⁹ noĩet ĩ latino ꝓpt abſur/
ditatẽ p̃dictã. Orõnes autez
iſte fiũt ꝓ puero. vt gr̃a p̃ueni
at ⁊ ſubſequatur q̃ vires p̃be
at libo arbitrio. ⁊ ꝙ ꝓcul fiat
vniuerſa maligni ſp̃us illu/
ſio. Signat̃ puer in fronte. ĩ
pectore. in ocul̃. in narib;. in
ore ſigno crucis. cuius ꝟtute
victus ẽ diabol⁹ ⁊ exaltat⁹ eſt
chriſtus. Unde Abacuc. iij.
Cornua in manib; e⁹ ſũt. ibi
abſcõdita eſt fortitudo eius.
Hoc ſigno muniunt̃ totius
corpis ſẽſ⁹. c⁹ ꝟtute ⁊ oĩa ſa/
cr̃a ↄplẽt̃. ⁊ oĩa diaboli figm̃
ta fruſtrãt̃. Sic ei cũ ꝑmoge
nita delerẽt̃ egypti ppl̃us he
breoꝝ ſignatis poſtib; domo/
rũ ſuarũ ſãguie agni paſcalis
in typo dñice paſſiõis ſalua/
tus ẽ. ppl̃s ꝟo egyptioꝝ q̃ h̃
caruit ſigno ĩ ſuis ꝑmogeni/
tis ꝑuiter ꝑcuſſus ẽ. ſic apud
Ezechielẽ hierl̃m ab iminen
te clade liberãda eẽ ꝓmittit̃ ſi
thau q̃ figurã crucis exꝑmit
in frõtib; gemẽtiũ atq; dolen
tiũ ſignaret̃. Deinde añq; ſal
ponit ĩ os pueri recepto ſale
ſimplici ⁊ mũdo bñdicat ip̃z
ſpẽalr ꝑ illã orõnẽ. Exorcizo
te creatura ſalis ĩ noĩe dei pa
tris oĩpotẽtis. ⁊ in charitate
dñi nr̃i ihu xp̃i. ⁊ ĩ ꝟtute ſp̃us
ſancti ⁊c̃. faciendo ſigna cru
cis ad inuocatiõm cuiuſlibz
ꝑſone ſctẽ trinitatis. ⁊ cõple/
at vſq; ad finẽ. Nec credat q̃s
poſſe ſufficere ſal illud ad ex/
orcizandũ pueꝝ. qꝺ bñ dicit̃
die dñico ad bñdicẽdũ aquã
cũ illud ſpeciale officiũ habe
at ⁊ diſtinctum ab iſto. Et iõ
caueat ſacerdos ne cum illo
ſale cum q̃ die dñico aquã ex
orcizat ad baptiſmuz vadat.
ſz ipo die dñico in alio cipho
bñdicat ſal ꝓ bñdicẽda aq̃ et
in alio ꝓ exorcizandis infan
tib⁹ añ baptiſmũ. Cũ autem
ↄplcuerit orõnez dictã. ⁊ ſal
bñdixerit. recipiat ſal ⁊ põat
ad os pueri dicẽs. Accipe ſa
lẽ ſapie et ſit tibi dñs ꝓpici⁹ ĩ
vitã etnã amẽ. Ponat tñ ſal
in os pueri pulcre ⁊ modeſte
nõ cũ vehemẽtia ſicut q̃dam
ſolẽt ponere. ita ꝙ puer cogit̃
flere ꝓpt durã impꝛ̃ſſionez ſal̃
qꝺ ẽ abomĩabile. Seruãda ẽ
nãq; maxĩa vrbanitas ⁊ ho/
neſtas in ſacr̃oꝝ collatõne ꝓ
pter deuotiõem populi exci/
tãdam ⁊ reuerentiã ſacr̃oruz
a ppl̃o impẽdendã et exhibẽ
dã. ſigt ei ſal̃ imiſſio gr̃az ⁊ ſa
piẽtiã. ⁊ a pctõꝝ putredie p̃/
ſeruatõz. Cõſeqnt̃ ꝓſeq̃ntur

oꝛõ̃es ſolite q̃ habent̃ in agẽ/
da. Et ꝓuideat ſacerdos eas
coꝛrecte dicere. Et qꝛ ſpẽales
ſunt oꝛões ſup feminas. ꝛ ſpe
ciales ſup viroſ. iõ ſingul'ſin
las adaptet. Que aũt ſũt ſup
vtroſqꝫ illas ꝓferat ſup vtroſ
qꝫ indifferent̃. Deinde ſequi/
tur euãgeliũ ſm mattheum.
Oblati ſunt ieſu paruuli ꝛc̃.
qḋ ſacerdos dicturus ḋpõat
mitrã. ſil'r patrinos ḋponere
faciat. In legẽdo aũt iponat
manᷓ infanti. vt p̃cludat dia
bolo expulſo viã ne redeat. ꝛ
h̃ idem ſignant bñdictões
ꝛ crucis ſignatões ſupius p̃/
miſſe. legat aũt p̃termittẽdo
dñs vobiſcũ. Quo facto fa/
ciat oꝛare P̃r̃ nr̃ ꝛ Credo ip/
ſos patrinos. demũ dicat il/
lã oꝛõem. Nec te lateat ſatha
na ꝛc̃. Quo facto r̃cipiat mũ
dos pulueres terre ꝛ miſcẽs
ſputo faciat inde lutũ i mãu
ſiniſtra. recepto eo duob) di/
gitis. ſ. pollice ꝛ indice ḋxtre
manus tangat aurẽ pueri di
cẽs. Effeta qḋ eſt adaperire.
Et cũ ſubiũxerit. i odoꝛẽ ſua
uitatis. tũc tãgat nares: Ca/
ueat aũt ne faciat lutũ groſſũ
ꝛ aſtãtib) aboiabile. ſic̃ q̃daʒ
facere ꝯſueuer̃t. emittẽtes ꝑ
ſputo q̃nqꝫ flegma ſpumoſũ
ex oꝛe inducẽtes hoꝛroꝛẽ aſtã/
tib). Deſignat aũt ſputi. ꝛ ſali
ue imiſſio ſenſus tactᷓ audi/
tus ꝛ alioꝝ ſenſuũ ſpũalium
aptõeʒ. l' ſigt̃ ipedimẽti remo
tiõeʒ ipiᷓ demõis reſpectu fi/
dei docendo vel diſcẽdo.

Oſt hoc
p ſacerdos itroducat
pueꝝ in eccl'iam di
cens. Dñs cuſtodiat itroitũ
ꝛc̃. dãſ ei ꝑ hoc ptãtẽ intrãdi
eccl'iaʒ ꝛ annumerãdo eũ cõ/
ſoꝛtio fideliuʒ. q̃ ad h̃ vicʒ vt
poſſit oꝛare cũ fidelib) i eccle
ſia ſi eſt adultᷓ. Etiã i miſſa
dũ tñ talis ſit exoꝛcizatus. ẽt
ſi nõ eẽt vlterius ſecum ꝓceſ/
ſum. nõ tñ poſſet audire totã
miſſam. ſʒ niſi vſqꝫ ad ſurſuʒ
coꝛda. ſic̃ ꝛ cathecumiᷓ. Tũc
ſacerdos accedens ad fonteʒ
querat a patrinis nominan/
do puerũ dicens. N. abrenũ
cias ſathane. Et ille rñdẽt ab
renuntio. ꝛ iteꝝ dicit. Et oĩ/
bus pompis eiuſ. Illi rñdẽt
abꝛenuntio. Hoc aũt fit iḋo
vt prius abꝛenunciet erroꝛeʒ
ꝛ ſic appꝛoximet ad veritateʒ
iuxta illud apl'i. Deponite ve
terem hoiem ſm ꝯuerſatõnẽ
pꝛiſtinã abnegãtes omnem
ipietatẽ ꝛ ſecularia deſideria

deinde q̄rat ite℞. Credis ĩ de
um p̄rem oĩpotēt̄ ₇c̄. Et ter
rñdent patrini. credo. Et ſic
de ſingulis articulis fidei ſpe
cificando diſtincte ₇ interro/
gando. Et lʒ duodecim ſit ar
ticuli fidei ĩ ſymbolo de qui/
bus omnibꝫ deberet querere
₇ interrogare ſingillatim. ſuf
ficit tñ ſi pl'es articulos ſil' cõ
iungat ₇ d̕ ipis ſil' q̄rat. ₇ ita
ſufficit ſi totũ ſymbolũ ſex vi
cibꝫ vel octo ꝑcurret interro/
gãdo Int̄rogatio aũt iſta dʒ
eſſe in vulgari ₇ nõ in latino
quia tũc patrini laici fideʒ ꝓ/
fitentur ꝑ baptizando puero
Eſt aũt ſciendũ ꝙ ſi adultus
baptizatur. licet patrini ipſũ
teneant. tñ ipe ſolus debet re
ſpõdere ₇ nõ patrini ad iter/
rogatõem fidei ₇ abrenuncia
tionem ſupradictã cuʒ habe
at vſum liberi arbitrij. Hoc
aũt ſymbolũ tradit̄ baptizã/
dis tãꝗ̃ noue vite auditoribꝫ
ꝑ quã ꝓfeſſionē incipit in eis
mori vetus hõ. ₇ ꝑ fidem no/
uus viuere q̇ ſm deũ creatus
eſt in iuſticia ₇ ſctĩtate v̕itatis
Tandem ſacerdos accepto
oleo ſancto ad hoc diſpoſito
qd̕ vocat̄ oleũ cathecumino
rũ. referens pue℞ ex velamĩe
ſuo. ₇ denudans eũ vngat eũ
prius in pectore. deinde ĩ ſca
pul' dicēs. Ego te linio oleo
ſalutis in xp̄o ieſu dño nr̄o.
Et tandem ſubiungat. Pax
tecũ. Et clericus aſſiſtens re
ſpondeat. Et cũ ſpũ tuo. iſta
auteʒ inunctio olei ſignificat
hoĩs expeditõeʒ quam ſuſce
pit aduerſus diabolum ĩ pu
gna. fit eñ̄ in ſignũ pugne ꝯ
inimicum. ſicut athlete inun
guntur ſm Thomã. Ul' ſm
Petrũ d̕ tharã. ſignat legis di
amorē ꝑ h̄ ꝙ fit ĩ pectore vbi
eſt locus cordis. Per h̄ autē
ꝙ fit int̄ ſcapulas d̕ſignat de
uotam ſubiectõnem. Ungit̄
aũt in pectore ne hoſtis ali/
munda ꝑſuadeat deſideria.
Inter ſcapulas vbi eſt vigor
portãdi onus. ꝙ fortitudinē
accipiat ad portandũ põdus
diei ₇ eſtus. Ungit̄ etiã in pe
ctore vt vigeat in eo ſapia.
Ungitur etiam ĩ humero de
xtro. ꝙ exercitijs bono℞ ope
rũ indeficiens ſeruet̄ patiētia
Neqꝫ eñ̄ nouerit ſiniſtra q̇d
fecerit dextra veſtra. Mat. vi
Sed qꝛ ĩ humeris vigor cõ
ſtat portãdi onera huiꝰ partis
vnctõe chriſti athlete dedicã
tur. vt ſciant ſe eſſe ad certa/
men vocatos ꝑ totũ vite ſue
curſum cõtra antiquũ hoſtē.

publicis ac priuatis ↄgreſſi/
bus pugnaturos. Uel ſm ra
banũ in libro de inſtitutõne
clericorum. Pectus vngitur
ꝙ nulle reliq̃e latentis hoſtiſ
in eo reſideant. ſed in fide tri/
nitatis mens eius cõfortetur.
Item inter ſcapulas. vt vn/
diq; muniatur. ꝛ ad bona ope
ra facienda ꝑ dei gratiam ro
boretur. Deinde omnibus
his rite pactis querat ſacer/
dos a patrinis infantẽ tenẽ/
tibꝫ. ꝛ ſi fuerit adultus tũc ab
ipſomet adulto querat dicẽs.
Quis vocaris. Et ille rñde/
at. N. Tandẽ ſacerdos q̃rat.
Uis baptizari. Et ille rñde/
at. volo. Hoc autem faciat
ter ꝓpter hoc vt ↄſtet de ipiꝰ
voluntario ꝓpoſito baptizã/
di. ꝛ ne coactus baptizari vi/
deatur. Et tunc ſacerdos re/
cepto puero ad manum ſini/
ſtram. denudato eo toto ſi eſt
in eſtate. ſi vero in hyeme de/
nudetur tm̃ ipius caput pa/
tenter ꝛ manifeſte vſq; ad ipi
us ſcapulas. tenendo eum ſu
pra fontem ſi eſt infans. ſi ve
ro adultus. tunc ſolum incli
nato capite in fontem ter di/
cat diſtincte et expreſſe habẽ
do intentionem ipſum bapti
zãdi. Et ego te baptizo ĩ no/
mine patris. Et tunc faciat
manu dextera primã aque in
capite pueri perfuſionẽ Sta
timq; proſequatur dicens. ꝛ
filij. faciendo ſecundã perfu/
ſionẽ in capite pueri ſicut pri
us. ꝛ deinde ſubiungat. ꝛ ſpi
ritusſancti. faciẽdo ſimiliter
tertiam perfuſionem ſeu ab/
lutionẽ. Quam quidem im/
merſionem recipiens homo
a ſordibus vetuſtatis ipſius
exutus. ꝛ alium nouũ homi/
nem indutus triduane chri/
ſti ſepulture cõſepelitur. Un
de ait Apoſtolus. Quicunq;
baptizati ſumus. ꝛc. Ambro
ſius autem in libro de ſacra/
mentis dicit. ꝙ trina interro
gatio ante baptiſmum ꝛ tria
immerſio in baptiſmo ſigni/
ficat triplicem lapſum pecca
ti qui ibi abluitur. ſcꝫ cogita
tionis. locutionis et operis.
ĩõ etiã fit trina cõfeſſio. Iſta
etiaꝫ forma obſeruãda ẽ a ve
tulis in neceſſitate baptizan/
tibus. ꝛ per curatores ſepiuſ
predicanda. Naꝫ comperi ꝛ
inueni in parochia mea quã/
doq; multa ſupſtitioſa et va/
na his verbis addi ꝛ ea mira
biliter variari. Quidam eniꝫ
proferunt ſolum iſta verba ſi
ne aſperſiõe aque, credentes

ſufficere ſolā ꝓlationē ꝟborū
Quidā aūt ſolo ſale puerꝝ cū
his ꝟbis tangūt. Quidā ꝟo
formā ꝟboꝝ mutāt dicentes
N. ego te baptizo in noīe dei
amen. Quidā aūt dicūt. ī no
mine omnipotentis dei amē
que omnes forme enormes
ſunt. nec aliquid operantur.
¶ Sed hic queritur. cuiꝰ ſūt
iſta ꝟba cū dicūt patrini inſ
rogati. abrenuncias ſathane
rn̄dendo. abrenuncio. vel cre
dis in deum. ⁊ illi rn̄dent. cre
do. videſ ei cuiuſcūq; ſint ꝙ
mētiri videaſ ille ꝗ reſpōdet
Si ei ſūt ex ꝑſōa patrini mē
titur. ꝗa non habꝫ in ꝯſcia ꝙ
ipe baptiſeſ. Si aūt ꝓ puero
dicunſ nihilominus mentiſ
patrinus. cum puer ſit nulli/
us volūtatis compos. vt pa
tet ex eo ꝙ dum immergitur
recalcitrat. Ad qđ dicenduꝫ
eſt ꝙ patrinus in perſona ſui
loquitur. Q; autem reſpon/
det credo ⁊c̄. tantū eſt ac ſi di
ceret. talem fidem habeo per
quā hic ſaluari poteſt. Cum
ſimpliciter reſpōdet. volo ba
ptizari. ſenſus eſt. in fide mea
quā ego teneo baptizeſ Ser
uanſ tamen ꝟba ipius pueri
ex idētitate ꝟborū patrini vt
idētitas verborū ad puerꝝ no

teſ. Unde dicit bonauentu/
ra ꝙ qn̄ rn̄deſ in ꝑſona par/
uuli. Credo. non eſt falſus ſ/
mo vel incōſuetus. quia ſm̄
Auguſtinū frequēter ſignuꝫ
accipiſ pro re. ſicut dicimus.
Cras erit reſurrectō domini
Et videns fumū dicit ſe vi/
dere ignem. Unde ſenſus eſt
credo. id eſt ſacramentum fi/
dei recipio. vel recipere para
tus ſum. id eſt ad credenduꝫ
me obligo. Dicit etiā iſte do/
ctor. ꝙ patrini poſtea teneſ
puerum docere in his que ſe
de fide vel de bonis moribuſ
ſi non habet alios doctores
vel parentes. nunc autē exꝗ
habent parentes catholicos
⁊ viſitant eccleſias ibi potiuſ
doceantur. ⁊ ſic patrini excu/
ſanſ. ¶ Notandū etiā ꝙ qui
vult eſſe verus patrinꝰ. nō ſo
lū dꝫ rn̄dere ꝟba ſolita. ſed ēt
tangere puerꝝ. vnde rn̄ſio nō
eſt de neceſſitate ſeu eſſentia
compaternitatis ſpiritualis
ſed tentio ſeu leuatio. Poteſt
etiam ꝯpaternitas contrahi
per ꝓcuratorem quantuꝫ ad
amiciciam. ſed nō ꝗtum ad
ꝯpaternitatis ſpūalis vincu
lum. vnde ſolus procurator
eſt verus compater et non cō
ſtituēs ꝓcuratorē. Ut habeſ

de ꝓcuratoꝛibꝫ.capi.fi.li. vi.
Deinde ſacerdos accepto ſã
cto chꝛyſmate vngit pueꝝ in
vertice.id ē in ſũmitate capi/
tis.dicens oꝛõnem que ſeq̇ť.
ſcꝫ. Deꝰ oīpotens pater dñi
noſtri iheſu chriſti qui te rege
nerauit ex aqua ⁊ ſpũſctõ ⁊c̄.
Circa h̄ tñ cauendũ eſt ſacer
doti ne puerũ vngat in fron/
te.ſicut iam plures feciſſe co
gnoui.⁊ eos d̄ cetero facere ꝓ
hibui ⁊ ĩterdixi. Nã ſolꝰ ep̄s
habet vngere in fronte in cõ
firmatione. Unde ꝓhibituꝫ
eſt inferioꝛibus ſacerdotibuſ
vt nunq̃ꝫ tangant frontē ho/
minis aliqua vnctione.quo/
niam eis non competit. De
hoc expꝛeſſe habetur in gl.ij.
c.quoniã in baptiſmo. de ſē.
excõ.li.vi.vbi diciť manife/
ſte ꝙ poſt baptiſmũ ſacerdoſ
inungat ĩ vertice chꝛyſmate.
nõ aũt in fronte.quia h̄ eſt ſo
lius ep̄i.vt notatur de cõſue/
tudine.c.quanto. Pꝛohibitõ
aũt ne ſacerdotes inferioꝛes
inungant in fronte habeť in
pluribus iuribus.vt patet d̄
ꝯſecra.di.v.c.nouiſſime. Er
roꝛis autē cauſam illoꝝ ſic er
rantiũ comperi. quia libꝛos
viaticoſq̃ꝫ ſuos ipos ſic gra/
uiter decipe vidi. Nam fere
omnes agēde ⁊ libelli baptiſ
males in hoc loco ſic habent
Hic faciat ſacerdos crucē in
fronte. Coꝛrigant igitur d̄ ce
tero libꝛos ſuos ſerroneos. ne
a dño coꝛrigantur.⁊ agãt pe
nitenciã d̄ erroꝛe p̄terito Ade
ant autē autoꝛitatem oꝛdĩari
am.ꝑ quã cũ eiſ ſuꝑ hmõi er
roꝛe ꝯmiſſo diſpenſeť. Et fit
etiã iſta vnctio in capite. Ut
charitaſ que ꝑ ſpiritũſanctũ
datur abundet ſemꝑ ĩ coꝛdi/
bus noſtris.ſcḿ illud ſapiētꝫ
Oleũ de capite tuo nunq̃ꝫ de
ficiat. Uñ et apl̄s. Charitaſ
dei diffuſa ē in coꝛdibꝫ nr̄is ꝑ
ſpiritũſanctũ q̇ datus eſt no/
bis. Uel fit ideo ĩ ꝟtice vt co
gnoſcat ſe pꝛomotũ eē in re/
gale genus ⁊ ſacerdotale.vt a
xp̄i conſoꝛtio voceť xp̄ianꝰ.⁊
eterni regni ſit coheres. Et ēt
ſtatim tegitur veſte vel mitra
vt intelligat ſe diademate re/
gni et ſacerdotali. ſicut dictũ
eſt potiri.¶ Sed dubitatur.
Nonne iam ſpirituſſanctus
datus eſt baptizato in ipſa a
qua baptiſmi ? Reſpõdeo ꝙ
ſic.ſed differenter hic et ibi.
Nam ibi datur ad peccatoꝝ
pꝛeteritoꝝ remiſſionez . quia
per ipſam aſperſionem aque
in baptiſmo omnia pꝛeterita

peccata purgata ſunt. Sed
hic datur in iſta vnctõe ad e-
dificãdũ in corde nr̃o dei ꝛ ꝓ
ximi dilectiõeꝫ. Conſeq̃nter
daṫ baptizato veſtis cãdida
que debet ita diſponi vt coo-
periat totuꝫ caput ꝛ oĩa loca
vnctionũ. ſcꝫ ſcapulas ꝛ pe-
ctus ſm Hugonem. que can
dore ſuo figurã ꝑfert accepte
nouitatis. ꝛ reſtitutiõeꝫ inno
centie. ꝛ ſpem future immor-
talitatis. Hec eſt ei veſtis in
qua ad nuptias regꝭ intrare
quẽlibet ẽ neceſſe. Uñ ſacer-
dos imponẽdo eã dicit Acci
pe veſtẽ cãdidã ſctãm ꝛ ima-
culatã. i. vite inocẽtiã. q̃ tunc
reſtituiṫ ei quaꝫ ꝑferas ad tri
bunal chriſti vt habeas vitã
eternã amẽ. Põt tñ iſte pãni
cul⁹ etiã ſuari ꝓ alijs pueris
baptizandis i eccl'ia. vt dꝫ de
ꝯſe. di. iiij. c. ſi q̃s. vbi dꝫ. Si
q̃s voluerit chryſmate iteruꝫ
pannũ linire. ꝛ ſuꝑ aliũ bap
tizãdũ mittere. non eſt abſur
dũ. Et vltio ſacerdos tradit
puero i man⁹ lãpadẽ ſeu cere-
um icẽſũ. qd̃ ſignificat fidei
ꝛ amorꝭ lõgitudinẽ. Lumen
enim ſignificat fidem. ſed in
cẽſum ſignificat fideꝫ iforma
tã charitatis feruore. In ma
nibꝫ aũt acceptum ſignificat
bonoꝝ opeꝝ exhibitõꝫ. ꝛ cuꝫ
tali chriſto oẽs occurrere de
bem⁹ ad iudiciũ veniẽte. Et
ideo dic̃ ſacerdos. Accipe lã
padẽ ardẽtẽ et irreꝑhẽſibileꝫ
ꝛ cuſtodi baptiſmũ tuum. vt
cuꝫ dñs ad nuptias venerit
poſſiſ ei occurrere vna cũ ſciſ
ꝛ electꝭ di i aula celeſti vt habe
as vitã eternaꝫ. ꝛ viuas in ſe
cula ſeculorum amen.

De ſacramento con firmationis.

c Onfirma
h de⁹ qd̃ operat⁹ es i
nob. Pſal. lxvij. Poſt
ſacramentuꝫ baptiſmi ſequi
tur aliud qd̃ mai⁹ ẽ q̃tuꝫ ad
miniſtroꝝ dignitatem. Hoc
eñ a ſũmis põtificibꝫ. id eſt
epiſcopiſ vl' ſuffraganeis tñ
mõ tradiṫ. ſicut a ſolis apl'is
tradebaṫ. vt diciṫ de ꝯſec. di.
v. Man⁹. Pri⁹ ei vnctio. po
ſtea ſequiṫ ꝯfirmatio. ibi pec
catũ dimittitur. hic gratie do
na danṫ. Datur autẽ hic illa
gratia qua cõtra ſingl'a vicia
ꝛ ſi non ſemꝑ q̃ñqꝫ tamen pu
gnaṫ. Eſt aũt gr̃a q̃ſi armatu
ra q̃dam. qua in hoc deſerto
poſt tranſitum maris baptiſ
mi ꝯ vicia pugnamus. Si
cut enim ſubmerſis egyptijs

a tergo ſequentib⁹ filios iſra/
el. filios iſrl' olim hoſtes op/
pugnauerunt ꝑ deſertum. ſic
ſubmerſo diabolo in baptiſ/
mo. qui primū nos inſeque/
batur. multa nobis per hui⁹
vite deſertū vicia conſtituit.
cōtra que vicia gratia in hoc
ſacramento eſt data. qua qua
ſi armatura quadā ꝛ munitō
ne quadam muniamur. Vñ
poſt baptiſmi ſuſceptōnem i
quo eſt gratia collata quātū
ad innocentie ꝛ noue vite re/
ſtitutionē. cōgrue petit eccle/
ſia ſibi dari ſacramentū a dō
per qđ in illa gratia ꝯfirmet
dicens verba premiſſa. Con
firma hoc deus. ſ. ꝑ ſacramē/
tū cōfirmatōis. quod opera/
tus es in nobis. ſ. ꝑ gratiam
baptiſmal' renouatōis. Iſta
duo ſacramenta ita ſunt ꝯiū
cta ꝙ abinuicē niſi morte ꝑ/
ueniente nullaten⁹ poſſūt ſe/
gregari. ꝛ vnum ſine altero ri
te perfici non poteſt. Ita dic
melchiades papa ſcribēs hy
ſpaniarū ep̄is. cuius verba
ponuntur de conſe. diſtin. v.
De his vero. ¶ Diffinitur au
tem iſtud ſacramentum ſm
doctorē ſubtilē ſuper. iiij. ſen/
tentiaꝝ. diſtin. vij. q. i. ſic. Cō
firmatio eſt vnctio homis vi
atoris aliqualiter cōſentien/
tis. vl' libero arbitrio nonnū
ꝗꝫ vſi facta ī frōte figura cru/
cis cū chryſmate ſāctificato.
ꝛ a miniſtro idoneo ſimul cū
intentione debita inungente
ꝛ verba debite ꝓferente. ſig/
nans efficaciam ex inſtitutio
ne diuina vnctionem anime
per grām roborans ad confi
tendū cū cōſtantia fidem xp̄i
Et ſm beatū Thomā ſuper
quarto ſnīarum. Confirma/
tio in re eſt ipſa linitio chryſ/
matis ſub forma verborum
preſcripta.

Que ſint de ſubſtantia hu
ius ſacramenti.

Circa qđ ſciendū ē ſm Petrū
de tharā. ſuꝑ. iiij. diſ.
xvij. ꝛ Archidya. đ conſe. di.
v. nouiſſime. Quinꝗꝫ dicun
tur de ſubſtantia huius ſacra
menti. duo ex ꝑte ſacramēti i
ſe. ſ. materia chryſmatis. id ē
oleum cū balſamo ab epiſco/
po ſāctificatū. vt habet đ cō
ſecra. diſ. iiij. Preſbyter. Nec
p̄t ſine tali oleo conferri hoc
ſacramentū. eo ꝙ ſm Tho.
ſuꝑ. iiij. diſ. vij. q. ij. ar. iij. illa
ſacramenta que ſibi miniſtꝝ
determinant etiam materiaꝫ

ſanctificatã reqͥrũt et exigũt.
Sed ſacr̃ʒ qđ nõ deťminat
ſibi miniſtrũ niſi q̃ʒtũ ad ſo/
lẽnitatẽ. nõ hʒ materiã ſctifi/
catã q̃ʒtũ ad neceſſitatẽ. ſʒ q̃n
tũ ad ſolẽnitatẽ. vt baptiſmꝰ
Et quia hoc ſacr̃m determi/
nat ſibi miniſtrũ. ideo etiam
reqͥrit materiã ſctificataʒ ab
eo qui eſt miniſter huius ſa/
cramẽti. ſ. ab epiſcopo. Qua
re autẽ materia ẽ chꝛiſma. oñ
dit arti. ij. dicẽs. ꝙ hoc ſacra
mentũ ſumpſit initiũ ab ad/
uentu ſpũſſancti in diſcipľoſ
q̄ apparuit in linguis igneis
ſed igni nihil conuenientius
accipi p̃t loco eius ꝑ materia
in ꝯfirmatione q̃ʒ oleũ. quia
lucet ⁊ nutrit ignem. Figurã
autẽ lingue cõuenienter acci
pit balſamus ꝓpter odoꝛem
quia ꝓpter confeſſionẽ ligue
odoꝛ bone noticie dei diffun
ditur in omni loco. Jdeo ſic̃
viſibilis apparitio ſpũſſãcti
fuit in igne figurata in figu/
ra lingue. ita materia confir/
matõiſ eſt in oleo balſamato
vt oleum pertineat ad conſci
entiã quã oꝑtet hr̃e nitidam
eos q̄ ꝯfeſſoꝛes diuine fidei
ꝯſtituunť. Et balſamꝰ ad bo
nã famã ꝑtinet quã opoꝛtet
diffundere et verbis ⁊ factis
i ꝯfeſſiõe fidei Hec ſã. Tho.
Et licet xp̃s circa inſtitutiõʒ
huius ſacramenti nõ fuit v/
ſus tali materia. nec apľi pꝰ
eũ. tamen ideo hodie ecclia ñ
vtitur incõgrue tali materia
eo ꝙ chꝛiſtus ñ alligauit po
tentiã ſuã ſacr̃is. potuit eniʒ
ſine tali materia cõferre ꝑ ali/
um modũ gr̃am huius ſacra
menti. Similiter ẜm docto/
rem ſubtilẽ potuit cum diſci
pulis diſpenſare in ꝓmitiua
ecclia vt ꝑ aliũ modũ confer
rẽt hoc ſacr̃m. maxime cum
tunc erant aliqua ſigna ſenſi/
bilia. vtputa deſcenſus ſan/
cti ſpũs deſuꝑ. ⁊ donũ ligua
rum. que oĩa accipiebant cõ/
firmati ꝑ apoſtolos. Unde
non fuit neceſſaria eis mate/
ria huius ſacramẽti in ſigno
tam occulto. ex q̄ in magꝭ viſi
bili ⁊ euidẽtioꝛi illđ ꝯferebãt
Credit tñ ideʒ doctoꝛ ꝙ hec
maťia ab apľis ſit inſtituta.
licet nõ legať. Scđm qđ ẽ đ
ſuba huiꝰ ſacr̃i ẽ foꝛma ṽbo/
rũ. q̄ ẽ hec. Cõſigno te ſigno
ſancte crucis. ⁊ confirmo te
chꝛyſmate ſalutis. ĩ no. pa. et
fi. ⁊. ſſ. amen. Refert tñ archi
dyaconus de ꝯſe. diſtin. v. c.
nouiſſime. ⁊ ẜm Hugonem
ibidem tenuiſſe. ꝙ nec foꝛma

p̄dicta nec alia ē neceſſaria et
de ſubſtātia h⁹ ſacri. imo cre
dit ꝙ ſacr̄m olei ꝛ ſacrꝫ chꝛiſ
matis pōt ꝯferri ſine verbo.
dūmō fiat vnctio de oleo vl'
de balſamo ꝯſecrato. Idem
etiam notat. xcv. di. ca. pueīt
Illud tñ ibi dixit ſub dubio
Ego tñ iſtō dictū mi⁹ r̄cipio
nec admitto. eo ꝙ nᶜ iure nᶜ
rōne ꝯſiſtit. ꝛ oībꝫ theologie
magiſtris aduerſaꝛ. Tertiuꝫ
qđ ē de ſuba hui⁹ ſacri qđ re
q̄riꝛ ex pte miſtri ē dignitas
pontificalis ſeu epalis ꝛ intē
tio debita. Intantū em̄ req̄
ritur miniſteriū pontificis ī
collatione huius ſacramēti.
vt ſi p aliū ſimplicē ſacerdo
tē fieret etiā de ꝯmiſſiōe ñ va
leret. licet ſm q̄ſdam papa p̄t
ſimplici ſacerdoti ꝯmittere.
vt poſſet hoc ſacr̄m ꝯferre. et
hoc tenet glo. c. iiij. de ꝯſuetu
dine. Hoc etiā tenet ibi Ho
ſtiē. Hoc etiā tenet Archidi.
xcv. di. puenit. Hoc etiā idē
approbat ſcūs Tho. ſup. iiij.
diſti. vij. q. vi. ar. iij. vbi aſſig
nat rōnē dicēs ꝙ papa p hoc
ꝙ eſt epoꝝ ſummus nō dicit
hr̄e plenitudinem ptātis per
relatōem ad corp⁹ dñi veruꝫ
ſꝫ p relatōꝫ ad corp⁹ myſticū
Et qꝛ grā ſacral' deſcēdit in
corp⁹ myſticū a capite. iō oīſ
opatio in corpus myſticū ſa
cramental' p quā grā daꝛ de
pendet ab opatiōe ſacramēta
li ſup corp⁹ dñi veꝝ. Et ideo
ſolus ſacerdos p̄t abſoluere ī
foro penitentiali. ꝛ baptizare
ex officio. Et ideo dōm ꝙ p
mouere ad illas pfectōnes q̄
nō reſpiciūt corp⁹ dñi veruꝫ
ſed ſolū corpus myſticū p̄t a
papa q̄ hꝫ plenitudinē ponti
ficalis ptātis cōmitti ſacer
doti q̄ hꝫ actū ſūmū ſup cor
p⁹ dñi verū. nō aūt dyacono
vel alicui inferiori q̄ nō hꝫ p
ficere corpus dñi veꝝ. ſic nec
abſoluere ī foro penitentiali.
Nō aūt p̄t ſimplici ſacerdo
ti ꝯmittere pmouere ad pfec
tiōem q̄ reſpicit aliq̄ mō cor
pus dñi veꝝ. Et iō ſimplex
ſacerdos ex mādato pape nō
pōt cōferre ordinē ſacerdotij
qꝛ ordines ſacri habēt actuꝫ
ſup̄ corp⁹ dñi verū vel ſupra
materiā ei⁹. Pōt tñ cōcedere
ſacerdoti ꝙ cōfirmet. qꝛ ꝯfir
matio pficit eū ī actu corpis
xpi myſtici. non aūt habꝫ ali
quā relatōem ad corpus dñi
veꝝ. Et h̄ dictū approbat in
toto petr⁹ de tharan. ſup. iiij.
ſniarū. diſ. iiij. ſcđo pncipali
q. i. ar. ij. Hoc idē approbat

Scotus. Et lꝫ Bonauentu
ra videat̃ ꝑmiſſis ꝯdicere. tñ
aſſiſtenduꝫ eſt maiori pti do
ctoꝝ ꝓdictoꝝ. ꝙ cũ determiatõ
ne eccl'ie hoc approbãtes cõ-
ſẽtiũt i toto ⁊ ꝯcordãt. Quar
tũ qđ ẽ de ſuba huiꝰ ſacri eſt
ex pte ſuſcipiẽtis. ſ. locꝰ ſuſci
piẽs ꝙ eſt frons. Unctio eniꝫ
fit ad ꝯſignificãdũ id qđ cõ
fert̃ in ſacro. Unde i ꝯfirma-
tõne ꝯfert̃ audacia cõfeſſiõiſ
cuiꝰ oppoſitũ. ſ. timor et eru-
beſcẽtia principaliꝰ ⁊ euiden
tius ĩ fronte manifeſtant̃. iõ
fit vnctio frontis. Hec eſt rõ
Archid. de ꝯſe. di. v. Nouiſſi
me. Alia aũt rõ ẜm Petrũ ſu
p. iiij. di. vij. q. iiij. quia etiam
robur in fronte ſignat̃. iuxta
illud Eze. iij. Ecce dedi fron
tẽ tuã duriorẽ frontibꝫ eoruꝫ
Uñ in tribꝫ ſacris fit triplex
vnctio ſancti chryſmatis. ſꝫ
tñ diuerſificant̃ ex fine. quia i
baptiſmo vt dictum ẽ fit i ꝟ
tice. ad ſignificãdũ fidei ſuſce
ptõeꝫ. qꝛ vertex ẽ locꝰ rõnaliſ
In ꝯfirmatiõe in fronte fit
vnctio ad ſignificandam au-
daciã ꝯfeſſiõis. cꝰ ipedimẽtũ
ſcꝫ timor vl' ꝟecũdia i pallo-
re vl' rubore frõtis oñdit̃ ex
ꝓpinꝗtate cellule memorati-
ue ⁊ imaginatiue. In ordine
ꝟo in manibꝫ fit vnctio ad ſi
gnificãđ ptãtẽ cõſecrãdi cor
pus dñicũ. Hec Petrꝰ. Aliã
rõnẽ ponit canõ dicẽs. Spi
rituſſctũs ĩ baptiſmo tribuit
plenitudinẽ ad innocentiã. ĩ
ꝯfirmatõe augmẽtũ ad grãꝫ
ꝓſtat. In baptiſmo regenera
mur ad vitã. pꝰ baptiſmũ cõ
firmamur ad pugnã. In ba
ptiſmo abluimur. pꝰ baptiſ-
mũ roboramur. Regeneratõ
per ſe ſaluat. confirmatio ar-
mat ⁊ inſtruit ad agones hu
ius mõi ⁊ ꝓlia. de ꝯſcc̃. diſ. v.
ſpũſſctũs. His omnibꝫ con
ſonãs Rabanꝰ de inſtitutiõe
cle. li. i. ca. xxx. đt. Signat̃ in
baptiſmo baptizatꝰ cũ chryſ
mate in capitiſ ſũmitate. id ẽ i
vertice p ſacerdotẽ ſimpliceꝫ
p pontificẽ ꝟo in fronte. vt in
ꝑori vnctõe. ſ. i ſũmitate capi
tis in baptiſmo ſignificet̃ ſu
per ipm ſpũſſcti deſcẽſio ad ĩ
habitatõeꝫ deo ꝯſecrãdã. i ſe
cũda ꝙꝫ. ſ. i ꝯfirmatõe vt eiuſ
dem ſpũſſci ſeptiformis grã
cũ oi plenitudie ſctitatiſ ſcieꝟ
tutis ⁊ veritatis venire ĩ ho-
minẽ declaret̃. Habent̃ iſta
ꝟba de ꝯſe. diſt. v. nouiſſime.
Dat̃ aũt hec grã ñ ſolũ ꝯmu
niter ſicut in alijs ſacramen
tis. ſꝫ etiã ſpẽaliter. p quã ꝙs

deputat ad effectuꝫ ſanitatis ⁊ idone⁹ efficit ad xp̄m confitendum. Et hec ē maxia vtilitas. Vn̄ h̄ debēt pēſare homines ⁊ iſtud ſacr̄m non obmittere. nā obmiſſio ipi⁹ augmentum gratie ſubtrahit.

De accidentib⁹ circa ſacramentū cōfirmatiōis.

Conſequēter videndū ē de accidētib⁹ hui⁹ ſacramēti. q̄ ſunt quattuoꝛ. Primo ꝙ iſtō ſacr̄m eſt ꝯferendū a ieiuno ep̄o. vt dicit canon de ꝯſecra. diſ. v. vt ep̄i. Hoc autem eſt propter venerabilitatem huius ſacramenti. quia venerabili⁹ ē vt a ieiuno cōferat. In nc̄citate tn̄ ꝯfert p⁹ prandiū. p̄ſertim qn̄ eſt m'ltitudo ꝯfirmandoꝝ. que ante prandiū ꝯmode expediri nō pōt. Vel quādo aliq̄ veniūt d̄ lōginquo. non volentes expectare in craſtinum. Vel quando ep̄s non poteſt expectare ī craſtinum. Unde melius eſt vt tunc confirment q̄ ſi epiſcopo recedente ſic dimitterētur. Secundo ꝙ iſtud ſacramentum ſit a ieiunis hominibus ſumenduꝫ propter reuerentiā et honeſtatē huius ſacramenti. vt dicitur in cap. vt ieiuni. de cōſecra. diſtin. v. Tamen vt dictū eſt in neceſſitate etiam poſt prandiū poteſt ſuſcipi. Tertio ꝙ in ſuſceptione hui⁹ ſacramenti debꝫ alter confirmatus tenere confirmanndū. eo ꝙ ille qui accedit ad illud ſacramentū nō habet robur per ſe ſtandi. nec p̄ſumit per ſe ſtare. niſi adiutus ab alio. Licet aūt de ratione huius ſacramenti confirmatus debeat eſſe qui illum debet tenere. tamen ſi non eſt cōfirmatus propter hoc nō eſt minutum hoc ſacramentum. licet grauiter peccet. de conſecra. diſtin. v. nouiſſime. Quarto requiritur ꝙ loc⁹ vnctionis ligetur panno quouſq̄ ſiccetur. ⁊ poſt modum etiam ſm̄ Hugonē dꝫ homo eſſe ſub quadam diſciplīa ī cuſtodiendo chryſma. ſcꝫ ne caput lauet vſq̄ ad ſeptem dies. propter ſeptem dona ſpiritusſancti que tunc recipit. Hoc tamen hodie non bene ſeruatur. Bonum tamen eēt ſeruare propter reuerentiam ſacramenti ⁊ ſignificationeꝫ predictam. Conſuetudo aūt noſtra eſt ꝙ ligatura illa portetur vſq̄ ad tertium diem.

⁊ tũc tertia die ꝯburet̃ panni
culꝰ. ⁊ locꝰ frõtis bene cũ ſa/
le et aq̃ lauet̃. ⁊ aq̃ in focũ vł
in foꝛnacẽ fundatur.

Cautele huius ſacramẽti.

Rimo ca

p

ueat ſacerdos ne ali/
quẽ ꝑus cõfirmatū
ꝯfirmet. quia hoc ſacramen/
tũ ẽ irreiterabile. cũ impͥmet
caracterẽ ĩdelibilẽ ſicut ⁊ ba/
ptiſmus. Et etiã qꝛ magnã ĩ
iuriã faceret ſacramẽto q̇ iſtõ
reiterarꝫ. cũ ꝑ hoc ꝑma ꝯfir
matio iudicat̃ nihil eſſe. Se
cũdo caueat cõfirmandꝰ ne
bis ꝓcurare ſcienter ſe faciat.
Nã talˀ ꝑ pñia debet ingredi
monaſteriũ. ⁊ ibi ſub habitu
regulari deo famulari. vt dr̃
de ꝯſe. di. v. dictū eſt nobis.
Tertio caueat ne vxoꝛ teneat
in confirmatiõe virũ vel ma/
ritũ ſuũ. vł ecõuerſo ꝓpt̃ ꝯhẽ
dã cognatõeꝫ ſpũalem. q̃ im
pedit mr̃imoniũ ꝯtrahẽdū
⁊ ꝯiugalẽ actũ. Nã tales de/
bent abſtinere abinuicem vſ
qꝫ ad mortẽ ipoꝝ. ⁊ ſic ſepari
debent a thoꝛo. licet nõ abſol
uant̃ a vinculo mr̃imonij vſ
qꝫ ad morteꝫ. ¶ Silr̃ caueat
ne q̇s filiũ ꝓpꝛiũ teneat. quia
etiã ꝯhit̃ ꝯgnatõ ſpũalˀ inter
ꝯiugeſ. nõ tñ mr̃imoniũ dirĩ
mẽs. ſꝫ tñ grauit̃ puniuntur
ꝯiuges. ¶ Silr̃ caueat ne ſo/
roꝛ fr̃em vel ecõuerſo teneat.
qꝛ ſufficit inter tales vinculũ
cognatõis carnalis Si tñ fi
eret nihil impedit. ſed tñ ho/
neſtius eſt abſtinere. Nã tur/
pe eſt audire ſi frater vocaret
ſoꝛoꝛẽ in hoc caſu cõmatrem
vł econuerſo. Alij tñ cognati
vt patrueleſ fratrueleſ auũcu
li patrini ⁊c̃. bñ pñt tenere cõ
firmãdos nepotes et alios.
¶ Quarto caueat confirmã/
dꝰ vt nõ accedat iſtud ſacr̃m
niſi confeſſus ſi eſt conſcius
alicuiꝰ moꝛtalˀ pcti ne ponat
obicẽ gr̃e quã ſuſcepturꝰ eſt ĩ
hoc ſacr̃o. Quantū tñ eſt ex
vi ſacramenti ſuſcipit ipſum
ſacramentum. non tñ eſſe ſa/
cramenti. ſ. gratiam.

De ſacramento
euchariſtie

Ccipite et

a

comedite Mat. xxvi
⁊ de ꝯſe. di. ij. panis.
Quia ſuſcitati a peccatiſ per
baptiſmũ. ⁊ cõfirmati in gr̃a
ꝑ ꝯfirmatõem. ne laboꝛãtes
in via pñtis vite in certamĩe
ſpũali deficiãt. opꝰ enim hñt
refici cibo ſpũali. alioquin

ſaluatore teſtante. Si dimiſ
ſi ieiuni fuerint deficiēt ĩ via
Mat.xv. Jdeo poſt duo ſa/
cramenta ſequitur tertiū.ſ.ve
nerabil' eucbariſtia.qḋ ē cibꝰ
animaꝝ noſtrarū. iuxta illud
Joh.vi. Niſi mādu cauerit
carnem ⁊c̄. Ne igit' omittat'.
ſed freq̄ntius ſumat' a fideli/
bus.hortat' ſaluator in ꝟbis
p̄miſſis dicēs.Accipite ⁊ co/
medite. Et rectꝰ ordo ē vt pꝰ
baptiſmū ⁊ poſt cōfirmatōꝫ
ſumat' h̄ venerabile ſacramē/
tū ab adultis. Legimꝰ ſiqui/
dem ꝙ ſubmerſiſ egȳptijs in
mari rubro.trāſitoq3 mari p̄/
dicto filij iſrl' nouū paſca in
azymo pane fecer̄t in deſerto.
ſic nos ſubmerſiſ demōibꝰ in
baptiſmo cū peccatis nr̄iſ in
deſerto buiꝰ mundi paſca no
uū in azymis ſinceritatiſ ⁊ ve/
ritatis buiꝰ ſanctiſſimi pāis
facere debemꝰ. ¶ Circa vero
hoc ſacr̄m excellentiſſimum
tria ſunt ꝯſideranda. Prio q̇
dem ſubſtantia ipiuſ. Scḋo
credēda ipiꝰ. Tertio cautele.
¶ De p̄mo ſciendū eſt circa h̄
ſacramentū ꝙ q̄ttuor ſunt de
ſubſtantia ſui neceſſaria. Pri
mū ē ordo ſacerdotalis. Nul
lus ei pōt hoc ſacr̄m confice
re niſi ſacerdos. vn̄ nec laicꝰ
nec angelus bonus poteſt h̄
conficere. Quia nō habet q̇s
poteſtatem ſuper actum ꝯſe/
crationis huius ſacramenti.
niſi ordinatꝰ ĩ ſacerdotē.n̄ ei
meritis ſcitatis.ſꝫ autoritate
officij ⁊ miſterij ſacerdotalis
h̄ ſacr̄m cōficit'. Juxta illud
Nō in meritis cōſecrantis.ſꝫ
in ꝟbis ꝯficit ſacerdos. Ex q̄
patet error illoꝝ qui dicūt ꝙ
ſi laicꝰ ꝓferret verba canonis
ſuper panem triticeū ꝯficeret
ſacr̄m.qḋ omnino eſt falſum
Nec debet quem mouere illa
hyſtoria q̄ refert' ḋ quibuſdā
paſtoribꝰ laicis.q̇ addiſcētes
verba canonis ⁊ cōſecratōis
ĩ eccl'ia a ſacerdote tp̲e ꝯſecra
tōis ꝓlata.ipi etiā venientes
ad greges ſuos ſup̲ pane ꝓtu
lerūt eadē ꝟba.⁊ ſtatim appa
ruit puer pulcerrimus. Jbi
ei non fuit caro chriſti ſicut ē
ĩ h̄ ſacr̄o a ſacerdote ꝯfecto.ſꝫ
ibi fuit miraculoſe ex p̲miſſio
ne diuina q̄dā figura ⁊ ſpeci/
es carnis diuinitus formata
nec ille puer erat verus xp̄s
deꝰ ⁊ hō hn̄s aīaꝫ ſicut eſt in
ſacr̄o iſto p̲ ſacerdoteꝫ ꝯfecto
vbi realiter eſt xp̄s cum diui/
nitate ⁊ hūanitate ⁊ aīa ſua ſi
cut nūc ē in celo. Nec etiā illa
caro illiꝰ pueri adoranda fu/

ſit ſicut chriſtus. nͨ ſumēda ꝑ
corpe xp̄i ſꝫ ꝑ q̄dā miraculo/
ſo corpe et ope dīno veneran/
da ſicut alia miracula diuina
Sic etiā dicim⁹ de ſanguine
illo q̄ dr̄ exiuiſſe d̄ imagine li
gnea paſſiōis xp̄i. quā cuꝫ q̄/
dam iudei ī cellario confodiſ
ſent in contumeliā xp̄i ſubito
emanauit q̄dam humor ſan/
guine⁹ ī maxia q̄ntitate. quo
viſo iudei illi fuer̄t ꝯuerſi. Il/
le em̄ humor nō fuit ſanguis
xp̄i ver⁹ ſic ē in h̄ ſacr̄o. nͨ di/
gn⁹ tali adoratōe ſic̄ q̄ ē in ca
lice. ſꝫ mō ſuo venerād⁹ tanq̄
miracl'oſū op⁹ dei. Et de tali
humore ſanguineo collecto ī
loco p̄dcti cellarij fuit ꝑ diuer
ſas ꝑtes mūdi diſtributū. Ex
q̄ ꝑuenerat error fideliū q̄ pu
tantes veꝝ chriſti ſanguineꝫ
eſſe adorabant eū adoratōne
latrie. ⁊ ſic idolatrabant. imo
dato ꝙ fuiſſet verus ſanguis
xp̄i ſub cruce xp̄i collect⁹. ad/
huc min⁹ eēt adorand⁹ q̄ iſte
q̄ eſt in calice ꝑ ſacerdotē con
ſecrat⁹. Rō h⁹ ē. q2 ille diuiſ⁹
ē a dīnitate q̄cito defluxit ad
terrā d̄ xp̄o. nec potuit dici fi
lius dei amplius niſi xp̄o re/
unitus et reintegratus. Iſte
aūt q̄ eſt ī calice ꝯiunct⁹ eſt di
uinitati. q2 de ip̄o ſāguie veꝝ

eſt dicere. Hic eſt ver⁹ filius
dei. Cū ibi rōe ꝯcomitātie ſit
etiā vera caro xp̄i ⁊ aīa eius ⁊
dīnitas. Archid̄. de ꝯſe. di. ij.
q̄ mādu cāt. tenet ꝙ nō remā
ſit aliq̄s ſāguis ſub cruce do
mi. nec etiā de carne p̄pucij.
ſic rome mōſtrat̄ ⁊ in hildeſ/
heym. ſꝫ erronee. q2 tūc habu
iſſet duo p̄pucia. qd̄ tn̄ ē falſū
⁊ n̄ tenēdū. Magne itaq̄ di/
gnitatis ſūt ſacerdotes q̄ hoc
pn̄t qd̄ null⁹ citra deū facere
pōt. Sed ꝓh dolor dignit a
tē ſuā mīme attēdūt. nulli⁹ pe
ne reputantes eſtimatōnis.
¶ Scdm qd̄ eſt de ſubſtātia
huius ſacramēti eſt materia
debita. ſ. panis triticeus. Et
hoc ideo. q2 dn̄s ſe grano tri/
tici ꝯparauit Joh. xij. Tū ēt
q2 xp̄s credit̄ ſic conſecraſſe.
Uinū vitis eſt materia debi/
ta ⁊ neceſſaria. q2 chriſt⁹ ſe vi
ti ꝯꝑauit. Joh. xv. Iſta autē
duo. ſ. panis et vinuꝫ ita ſunt
ꝯiuncta in cōſecratiōe vt neq̄
q̄ vnū ſine alio debet ꝯſecra/
ri aut a celebrāte ſuſcipi. Iu/
xta illud Gelaſij. Sacerdos
corpus chriſti ſine eiuſ ſāgui
ne nunq̄ debꝫ ſuſcipe. aut eī
integre ſumat. aut ab integriſ
abſtineat. q2 vni⁹ eiuſdemq̄
myſterij diuiſio ſine grādi ſa/

crilegio nõ p̄t ꝑuenire.de cõ/
ſe.diſ.ij.Cõperim⁹.Nõ pu/
tet tñ q̄s ex h̄ ꝙ ſacerdos ꝗ̄/
tum eſt de ratione ſacramẽti
nõ poſſʒ cõſecrare hoſtiã ꝑ ſe
ſine calicis cõſecratiõe.qꝛ for
ma cõſecratõis panis ⁊ cali
cis nõ ſe expectant.qꝛ altera
ſine altera totuʒ effectũ opaꝛ
ꝗ̄cito ꝓferꝛ.Sʒ tñ dico ꝙ h̄
ſacerdos nõ põt facere ſine g̃
ui peccato.Addenda eſt etiã
vino modica aqua que ſigni
ficat cõiunctõem populi ad
chriſtũ in hoc ſacramento.et
licet ſine aqua i ſolo vino põt
2 confici.non tamen ſine gra/
ui peccato.Econuerſo vero
ſine vino in ſola aq̃ nihil con
ficitur.⁊ h̄ tũc grauius ē pec
catũ ꝗ̄ p̄mũ ꝓpter idolatriã
quã cõmittit pplꝰs tꝑe cele/
bratõis ⁊ eleuatõis.quorum
3 oĩm eſt re⁹ celebrans.Tertiũ
qđ eſt de ſubſtantia huiuſ ſa
cramenti ē debita forma ver
borum que ē hec ſuꝑ hoſtiaʒ
Hoc eſt eniʒ corp⁹ meũ.Et
ſuꝑ ſanguinē.Hic eſt enĩ ca
lix ſanguis mei noui ⁊ eterni
teſtamenti.myſterium fidei
q̄ ꝓ vobis ⁊ ꝓ multis effun/
detur in remiſſiõʒ pctõrum.
¶ Circa ꝙ ſciẽdũ eſt ꝙ licʒ il
la ↄiũctio enim poſita in am
bab⁹ formis nõ ſit de ſubſtã
tia forme ſimpliciter neceſſa
ria dʒ tñ apponi ſꝫm vſum ec
cleſie.qui vſus a beato petro
initiũ ſumpſit.⁊ grauiter pec
cant omittentes eã.Qʒ autē
p̄mittiꝛ.accipite ⁊ manduca
te ex hoc oēs.ꝑtinet ad vſum
ſacramenti.⁊ non ē de ſubſtã
tia forme.¶ Sed ſi queritur
quomodo iſta locutio eſt ve
ra cum ſacerdos dicit.Hoc
eſt enim corpus meuʒ.Hoc
enim videtur falſum ſi ex per
ſona ſacerdotis illa verba di
cantur.cum ſacerdos nõ itē
dat ↄficere ibi ſuũ ꝓpriũ cor
pus ſed chriſti.Ad hoc rñde
tur breuiꝛ ꝙ iſta verba ſacer/
dos nõ ꝓfert ex ꝑſona ſua ſʒ
xp̄i.Demõſtrat aũt illđ ꝓno
men hoc verum corpus chri
ſti in ordine ad totam cõpo
ſitionē huius forme Hoc eſt
enim corp⁹ meũ.Non ꝙ ꝓla
to iſto ſolũ pronomine h̄ ſta
tim ſit corpus chriſti.ſed pro
lata tota forma a chriſto iſti/
tuta.qꝛ in vltima ꝓlatõe iſto
rũ verboꝝ fit trãſſubſtantia
tio ad quã ordinanꝛ p̄ceden
tia.Et pro iſto vlterius ſcien
dũ eſt ꝙ ſꝫm btm̄ Tho.ſuper
quarto di.viij.q.v.ar.ij.For
ma hui⁹ ſacramenti differt a

formis alioꝝ ſacramentoꝝ i
duobꝫ. Primo qꝛ forma alio
rū īportat vſum materie. for
ma aūt iſtiꝰ īportat cōſecrati
onē tm̄. q̄ cōſiſtit i trāſſubſtā
tiatōe materie. Vn̄ miniſter
vel ſacerdos in ꝯficiēdo hoc
ſacramentū nō hꝫ aliū actuꝫ.
niſi ꝓlatiōem ꝟboꝝ ex pſona
chriſti. Scdo qꝛ alioꝝ ſacra
mentoꝝ forme ex pſona mini
ſtri ꝓferunt. forma aūt iſtius
ſacri a miniſtro in perſona ꝓ
fertur chriſti. Ad intelligēdū
aūt quodlibet verbum poſi
tum in hac forma eſt ſciēduꝫ
ꝙ hec forma ē ſufficiētiſſima
Primo q̄tū ad opatiuā po
tentiam. qꝛ cū factio habeat
ſuā cōpletōꝫ. iō ꝯuenient po
nit iſtō ꝓnomē h̄ demōſtrās
panē q̄ ē trāſſubſtātiatꝰ in pa
nē chriſti. ⁊ eſt idē cū corpore
chriſti. Scdo ē ſufficiēs q̄n
tū ad modū operandi. qꝛ hic
terminꝰ ad quem eſt ſine oī i
mutatōe ex pte ſui. Iō bn̄ po
nit ly eſt deſignans pmanen
tiam. ⁊ nō ponit verbū fien
di. ſ. erit deſignans mutatōeꝫ
Tertio eſt ſufficiens ex parte
opis. qꝛ hic corpꝰ xp̄i verum
deſigt corpꝰ xp̄i myſticuꝫ qd̄
habꝫ diuerſas ptes ⁊ forte di
uerſarū rōnū ꝓpt differenteꝫ
grām gratis datā. Ideo me
liꝰ dicit corpꝰ q̄ȝ caro. Quar
to eſt ſufficiēs ex pte opantiſ.
Vnd̄ qꝛ corpꝰ xp̄i nō tm̄ ſigt
corpus xp̄i veꝝ. ſed etiā ſigni
ficat corpus xp̄i myſticum. ⁊
cū h̄ nō poſſit facere ꝺm ſe. ſꝫ
inq̄tū eſt vnū vel vnitū cum
diuinitate. iō ꝯgrue pōit ibi
ly meuꝫ. Quito ē ſufficiēs ex
pte effectꝰ ꝓncipij. vn̄ qꝛ iſte
effectꝰ. ſ. corpꝰ xp̄i ē tāte nobi
litatis ꝙ nō fit in ſacramēto.
niſi a deo īmediate. nec mini
ſter hꝫ aliquē actū ſpecialē in
iſto ſacramento ſicut in alijs
iō ꝯuenient factū ē ꝙ iſta for
ma nō ꝓfert in pſōa alicuiuſ
ſed dei abſolute. ſicut vox ho
minis p tubam. ita dei p ho
minē. ¶ Quartū qd̄ ē de ſuba
hꝰ ſacramenti eſt intentio ꝯſe
crantis. ſcꝫ vt in ſpeciali vel
in generali h̄ facere velit qd̄
facit eccleſia. vel quod fecit
chriſtus ⁊ ſtatuit faciendum.
Licet tamen intentio ſemp ē
neceſſaria de ſubſtantia. non
tamen attentō. vn̄ ſi mens ra
pitur ad alia ex īfirmitate vl̄
negligentia vel incuria. non
ideo eſt minus conſecratū q̄ȝ
ſi affuiſſet attētio. Peccat ta
men ille qui conſecrat et non
intelligit. et ſe non recolligit

quāto attētius poteſt ad con
ſecratōēꝫ. Nam debet attēt⁹
eē ad hoc vt ꝯſideret ꝗd facit
ꝛ tunc maxime qñ plures ho
ſtias cōſecrat ꝑ cōmunicāti
bus. vnde debꝫ habere reſpe
ctū ſpecialē ad alias hoſtias
omnes que ſunt corā eo. alˀs
eñ ſi haberet generalē inten
tōēꝫ ad oēs hoſtias ꝗ ſunt in
altari. ſtaret qñꝗ ꝙ etiā illas
ꝗ ſūt ī pixide reſidue ꝯſecra
ret ẜm quoſdā. Mihi āt nō
apparꝫ hoc. qꝛ exquo nō intē
dit ꝯſecrare alias niſi ꝗ ſunt
corā ipo de ꝓpinquo cumu
late ad vnū locū ꝗtūcūꝗ ge
neralit̃ intendat ſuꝑ eas non
ꝯſecrabit niſi illas. Similit̃
dico ꝙ ſi hoſtia aliqua iacerꝫ
ſub palla nō ꝯſecrata. abſcō
ſa in tꝑe cōſecratōnis forte ꝑ
obliuionē clerici dimiſſa exꝗ
ſacerdos de ea non intendit
non eſt cōſecrata. Secus di
co ſi habet intentiōꝫ ad oēs ꝗ
ſunt añ eū. tunc et illam hoſti
am abſconſam conſecrabit.
Tamen dicit Johannes cal
dinenſis in ſupplicatiōibꝫ ſu
is de officio ordīarij. Si ſa
cerdos. ꝙ ſi ſacerdos credēs
ponere. xvi. hoſtias ponit. x.
ſi intētōne ſua ē tantuꝫ conſe
crare quātū habet ante ſe oēſ
ſunt conſecrate. Et ideo dōꝫ
eſt ꝙ ſufficit ſacerdoti habe
re intentionē determinatā fa
ciēdi vt facit eccleſia ſuper to
tam materiā preordinataꝫ ſi
ne ſpecificatōe nūeri ẜm ma
giſtrū Franciſcū de braga ī
quadam queſtiōe diſputata.
Idem dico de vino perfuſo
ſuper altari per negligentiaꝫ
perfuſionis tēpore in caliceꝫ
quia illud non cōſecrat̃ dum
ſacerdos nō intēdat ſuꝑ illō
Et ideo dixi ꝙ maxime reꝗ
ritur intentio ſuꝑ illa ꝗ ſūt co
raꝫ ſacerdote poſita in tali lo
co tm̄ et non in alio. Ex illo
ſoluitur dubium an ſciſmati
cus vel heretic⁹ cōficiat hoc
ſacramētū. Patꝫ eñ ꝙ ſic cū
talis poteſt habere intentiōꝫ
eccleſie in conficiendo. ꝛ hoc
maxime vniuerſalem. ſcꝫ itē
dendo facere quod chriſt⁹ fe
cit ꝛ inſtituit faciendūꝫ. ꝛ qō
eccl̕ia facit licet etiā nō inten
dat in ſpeciali. quia exquo eſt
in hereſi vel ī ſciſmate ipē cer
tus ē et credit nil valere vl̕ fa
cere propter peccatū in quo ē
nec obſtat capitulūꝫ ſciſma.
xxiiij. q. i. vbi dicit̃ ꝙ ſciſmati
cus execrare pōt. non autem
conſecrare. quod intelligitur
ꝗtuꝫ ad efficaciaꝫ ſacramēti

q2 nõ opaꝛ effectũ ſalutꝭ in il lo ſic ꝯſecrãte illã vel ꝯficien te ꝑpꝛ ſciſma vl' hereſim. ſed tñ ẽ veꝝ corp⁹ xp̄i. Sil'r etiã illud intelligiꝛ .ſ. vbi dꝛ. Nõ ẽ corpus xp̄i qđ ſciſmatic⁹ cõ ficit. id ẽ ꝙ nõ ẽ verũ corpus xp̄i q̈tũ ad cõficiẽtẽ i ſciſma te vel hereſi. q2 ſibi nõ ꝓfic. ſ3 officit. i. nocet. Nihilominuſ tñ q̈tũ ẽ ad ỽitatẽ ſacramẽti eſt veꝝ corp⁹ xp̄i. Sil'r i ca. audiuim⁹. vbi dꝛ ꝙ ſciſmati cus execrare põt nõ autez cõ ſecrare itelligiꝛ vt dictum ẽ. Unde pt3 illos indiſcrete fa cere q̃ ſacr̄m per rutenos aut grecos ꝯfectũ i forma eccl'ie blaſphemãt et deridẽt cũ ibi ſit veꝝ corp⁹ xp̄i. Conſultiuſ tñ iſti facerent vt illuc nõ itra rent nec inſpicerẽt in ipoꝝ ec cleſias q̈ vt veniẽtes illuc de rideãt. Cõcludẽdo ḡ dico qđ ad hoc ſacr̄m ꝯficiẽdũ ſuffic triplex ꝯditio ex pte cõficien tis. Primo ꝙ ſit ſacerdos ri te ordinatus. Scđo ꝙ poſ ſit verba proferre cõſecratõis Tertio ꝙ poſſit habere debi tam intentõem faciẽdi quod facit eccleſia. Propter defec tũ prime ꝯditõis nullus lai cus quãtũcũq3 ſanctus. nec ſacerdos gentilis vt tartaro rũ ꝯficiũt. q2 nõ ſũt rite i for ma eccl'ie ordinati. Propter defectũ ſecũde cõditiõis mu tus nõ põt cõficere. quia nõ põt ỽba ꝯſecratõnis ꝓferre. Propter defectum tertie con ditõis carẽs vſu rõis et ebri oſus nõdũ digeſtus nõ pñt ꝯficere. cũ nõ habeãt intenti onem debitã. Sed p̄ma ꝯdi tio eſt ꝓpria. q2 ſol⁹ ſacerdos et quilibet p̄t cui poſſũt ꝯpe tere iſte cõditõnes. ſ. ꝓlatio ⁊ intentio. Nec obſtat ſi inſta tur de degradato ꝙ non ſit ſa cerdos. qđ tamen non ẽ verũ quia characterẽ ſacerdotalez ſibi ſemel in ordinibus ſuſce ptis collatũ nullus põt dele re. Quãuis taliter degradat⁹ ꝑdat priuilegium clericale. ⁊ traditur curie ſeculari. tamen ſi celebraret conficeret. q2 au toritas ſubſtantifica nõ ẽ ſi bi ablata q̈tum ad veritatez ſacramenti. ſed tm̄ q̈tũ ad ex ecutõẽ legitimaz qua caret q̈ ad ſe et ad alios et quo ad to tam eccleſiam. Quãdo autez diciꝛ ꝙ ſciſmatic⁹. excõicat⁹. hereticus et degradatus nõ cõficiãt. intelligendum eſt ꝙ nõ conficiunt rite ⁊ ordinate nec legitime quãtum ad effi caciam ſacramenti. vt ſcilicz

ſit vtilis illa confectio ad ſa/
lutem eis. ſed tñ cõficiũt quã
tum ad veritatem ſacramen/
ti. Et hoc catholice ſentiẽdũ
eſt de iſto ſacramẽto omiſſis
opinionib⁹ multorum. Et ſi
quis cõtra predicta obijciat
magiſtrum ſentẽtiarũ. li. iiij.
di. viij. vbi dicit tales nõ poſ
ſe conficere. Salua pace ma
giſtri dico ꝙ in hoc nõ teneṫ
Tamen propter ſui reuerẽn/
tiã vt eius dictũ potius vale
at ꝙ̃ pereat. intelligendum ẽ
ꝙ tales non poſſunt confice
re de iure ⁊ ſine pctõ ſeu ordi/
nate. ſed de facto bene poſſũt
Nec moueat aliquem ratio
magiſtri ibi poſita per quam
dicit ideo non poſſe predic/
tos conficere. q2 nemo in iſta
ↄſecratione dicit Offero. ſed
offerimus ħ ſacrificiũ. Neo
igitur niſi fuerit membrũ ec
cleſie poteſt dicere cum alijs
offerimus quaſi eſſet vna de
perſonis eccleſie. Unde cum
heretici et ſciſmatici non ſint
membra eccleſie non poſſunt
dicere offerimus. ergo nᵉ cõ/
ficere. Ad qđ dicimus ꝙ ob
latio nõ pertinet ad ratõnem
conſecratiõis. vnde non ne/
ceſſario requiritur vt offeraṫ
Ita ſoluit doctor ſubtilis ſu
per. iiij. diſt. viij. q. ij. ⁊ Tho/
mas eadem diſtin. q. i. ar. i. iij
⁊ quarto.

De credendis circa hoc ſa
cramentum.

Ante oĩa credendũ ẽ ꝙ in ħ
ſacramento idem
chriſt⁹ q̃ de virgine natus eſt
⁊ pro nobis paſſus eſt cõtie/
tur. Et ſicut ibi verus ẽ xp̃s
ita etiam eſt ibi ſub vna q̃nti
tate ſed non quãtificatiue. ħ
eſt tm̃ dicere ꝙ nõ vtitur illa
quantitate occupando locũ
Sic etiam non vtitur clari/
tate ſua illuminando aerem.
¶ Secundo credẽdũ ẽ ꝙ cor
pus chriſti poteſt eſſe in plu/
ribus locis quãtũcũꝙ pl'es
panes trãſſubſtantianṫ i ip̃ʒ
Unde in celo eſt localiter. in
verbo diuino pſonaliter. ĩ al/
tari ſacramentaliter. Scd̃m
naturale ei⁹ eẽ eſt ĩ celo ĩ vno
tm̃ loco. ꝑm eſſe ſacramenta/
le eius põt eẽ in diuerſis locꝭ
Eſt ğ hic ꝑm ꝙ multa in ip̃ʒ
trãſmutari poſſunt. Sʒ ꝑm
eſſe perſonale non eſt in loco:
Unde dicit Petrus de tha/
ranthaſia. ſcd̃m ꝙ vnum eſt
et indiuiduum in ſe. non po/
teſt eſſe niſi in vno loco. ſicut

nec angel⁹ nec aliud corp⁹. ſʒ
ſm ꝙ in ipʒ multa trāſmuta
ri pn̄t indiuidua. ſic pt ee in
diuerſis locis. di. x. q. iij. ar. ij
ſup. iiij. ſniarū. ¶ Tertio cre
dendū eſt ſm Thomā ꝙ cū
corpus chriſti apparet ī ſpe/
cie carnis vł pueri. vtruʒ ibi
appareat verꝫ corpus chriſti
vł an ille ſpecies ſint ꝓpe cor
ꝑis chriſti nō oīno dētmina
tū eſt a doctoribꝫ. Tamen ſe/
cure dicit̄ ꝙ ille dimenſiōes
panis manēt. ⁊ in eis alia ac
cidentia ſenſibilia ſupducūt̄
diuina ꝟtute que ſpecieʒ car/
nis p̄tendant ſicut accidētia
que ꝑus erant p̄tendebāt ſpe
ciē panis. Quādo tn̄ appare
ret ſub forma carnis vł pue/
ri nō dʒ ſumi ſʒ ꝑ reliquijs ſ/
uari. ¶ Quarto credendū eſt
ꝙ illa accidētia manēt ſine ſb
iecto poſt ꝯſecratiōeʒ virtute
diuīa. retinēt tn̄ ibi modum
agendi vel patiendi in corꝑe
chriſti quem ꝑus habuerūt.
¶ Quinto credēdū ē ꝙ facta
cōſecratiōe vlteri⁹ nō manet
in hoſtia ꝯſecrata ſubā panī
nec in vino ſubā vini. ſʒ ſtatī
corpus xp̄i fit in hoſtia. ⁊ ſā
guis chriſti in calice. Et rō
ſm btm̄ Tho. eſt. qꝛ oppoſi/
tum huius dicere repugnat

ꝟbis chriſti. nō ei eēt verū di
cere. Hoc ē em̄ corp⁹ meum
ſed hic ē corp⁹ meū. Itē ſi re
maneret ſubſtātia panis tol/
lerec̄ reuerentia xp̄o debita vt
continet̄ in hoſtia. Nā chri/
ſto vt ꝯtinet̄ ī hoſtia d̾bet̄ cul
tus latrie. ſʒ ſi ibi maneret ſb
ſtātia panis nō deberet talis
cult⁹ latrie exhiberi ꝑpt̄ ido/
latriā adorādo creaturā. Et
lʒ multi doctores huic ꝯdi/
cant ſnīe. iam tn̄ ꝑ catholica
cōcluſa eſt ſub alexandro q̄r/
to papa ⁊ martino quinto.
¶ Sexto credēdū ē ꝙ fractō
q̄ fit in hoſtia nō fit in corꝑe
chriſti. ſʒ tm̄ ī ſpeciebꝫ hoſtie.
vnde ibi accidētia manentia
ſine ſubiecto dicuntur frāgi.
ſm Pe. di. xij. ar. pricipali. q.
i. qꝛ alꝰ fractio eſt quedā di/
uiſio. diuiſio vero eſt paſſio
quanti vt quantuʒ. In ſacra
mento ꝟo aliq̄d eſt quantuʒ
ꝑ modū q̄nti vt ſpēs. aliq̄d ē
q̄ntū ſʒ non ꝑ modū q̄nti. vt
corpus chriſti. Ideo dicēdū
eſt ꝙ fractio vel diuiſio fit in
ſpeciebꝫ ⁊ nō in corꝑe chriſti
¶ Septio credendū ē ꝙ cor/
pus xp̄i ī h̄ ſacro ꝓpe nō vi/
det̄ nec ſanguis corꝑal̄. Ra/
tio gre. qꝛ tūc ibi nō eēt aliud
viſum ⁊ aliud creditū. Item

alia rõ naturalr̃. q2 nullũ cor/
pus videri p̃t niſi habeat ac/
cidentia ĩ eſſẽtia. vl' niſi ſit co
loratũ formalit̃. vt p3 de pa
riete. ſ3 color alb9 ñ ẽ in hoſtia
formal'r. g̊ nõ p̃t videri ꝓpe.
Nec tñ errant laici q̃ dicũt ſe
videre corpus xp̃i ſicut illi ñ
errauerũt q̇ dicebãt ſe videre
angelos in aſſũpto corpe q̃s
tamẽ nõ viderũt inq̃ntũ fue
runt ſpũs. Et ſil'e eſt de hoie
armato que3 dicis te videre.
cũ tamẽ nec faciẽ nec mẽbrũ
aliqđ nudũ eiuſ videas. imo
vt đt Uarro di. x. q. ix. Nul/
la creatura naturali cognitõe
nec angel9 p̃t cog̊ſcere ibi eſſe
corpus xp̃i. Licet tñ viſione
gl'ioſa ⁊ intellectuali põt co/
gnoſci. oculus tñ gl'ificatus
illud videre nõ p̃t corporalit̃
ꝭm Tho. Unde gl'ificati vi/
dent corpus chriſti in ſacra/
mento viſione intellectuali ⁊
nõ corpali. ¶ Octauo creden
dum eſt ꝙ in hoſtia ſunt q̃t/
tuor. ⁊ quattuor veraciter in
calice credenda cõtinet̃. Pri
mo em̃ in hoſtia virtute ꝟbo
rũ eſt corp9 chriſti. Rõ quia
illud veraciter cõtinet̃ in ho/
ſtia de quo verba faciũt men
tionẽ. ſed hoc ſolũ eſt de cor/
pore chriſti. quia ibi dicitur.
Hoc ẽ eni3 corpus meũ. vbi
nihil dicit̃ de aĩa nec de deita
te nec de ſanguie. Scđo ibi
eſt ſanguis chriſti nõ princi/
paliter. ſ3 ex cõcomitantia q̃/
dam neceſſaria. q2 corpus ve
rum ⁊ viuũ nõ ẽ ſine ſangui/
ne. Unde dicit̃ anima ẽẽ ĩ ſã
guine. Tertio ibi eſt anima
chriſti ex cõcomitantia medi
ata. quia ĩpoſſibile ẽ anima3
informare et pficere corp9 ni
ſi corpus ſit diſpoſitũ. ſed ſi/
ne ſanguine nõ ẽ ibi corpus
bene diſpoſitu3 nec etiã orga
nizatum. Ibi ex conſequenti
etiam eſt anima. cũ ibi ſit cor
pus diſpoſitũ per ſanguine3
et hoc eſt dicere mediante ſã/
guine. Quarto eſt ibi deitas
ex quada3 concomitantia re
mota. quia corpus ⁊ deitas
ſunt diſparia. tamen ex quo
chriſtus natus fuit ex maria
virgine verus homo ⁊ deus
ideo etiam hic eſt verus hõ ⁊
deuſ. Similiter dicitur đ ca
lice ꝙ ibi primo eſt ſanguis.
quia de illo verba faciunt mẽ
tionem. Secundo ex conco/
mitantia ĩmediata ibi eſt cor
pus chriſti. Tertio ex conco
mitantia mediata ibi eſt ani/
ma chriſti. Quarto ex conco
mitãtia quada3 remota ibi ẽ

deitas.¶ Nono credendū eſt
ꝙ in hoc ſacrō aliquod eſt ſa
cramentum ⁊ non res ſacra
menti. ſicut ſpecies ſenſibilis
panis ⁊ vini. ⁊ ille ſpecies ſūt
creature. Unde adorator vi
dens hoſtiā nō debet ferre i
tentiōem principaliter ad id
quod videt. ſ; ad id qđ credit
ibi eſſe. ſ. chriſtū. Secūdo in
venit̄ ibi ſacramentū ⁊ res ſa
cramenti. ⁊ hoc ē verum cor
pus chriſti et ſanguis eius.
Iſta autem dicūtur ſacrm̄ ⁊
res ſacramenti per reſpectū
ad miniſtrū vł ſacerdotē ſub
debita forma ꝯficiētē. Unde
dicit̄ ſacramentū q̄ſi ſacre rei
ſignū. quia ſignificat ſpūales
refectiōes aīe. Et dr̄ res. quia
hoc ipm̄ facit p gr̄am qđ ꝯti
net. Tertio eſt ibi aliq̄d qđ ē
res ſacramenti ⁊ nō ſacramē
tū. ſicut eſt gr̄a data digne ſu
ſcipienti. ⁊ hec gr̄a ē res ſigni
ficata. nihil tamē ſignificati.
Quartū ibi eſt qđ nec eſt res
ſacramenti nec ſacramentū.
vt ſunt illa oīa que ſūt con
comitantia hoc ſacramentū.
ſiue ſint accidentia ꝓpria ſiue
cōia. Et illa dicunt̄ potius
forme accidentales ſiue ſpe
cies.¶ Decimo credendū ꝙ
licet ſacerdos đbeat ſub vtra
ꝗ ſpecie ſumere hoc ſacramē
tum cum celebrat. tamen po
pulo ſuffic̄ ſumere ſub ſpecie
panis tm̄. Et ratio eſt. qr ſm
Archidyaconum de conſec.
diſ. ij. Comperim⁹. in hoc ſa
cramento nō ſolum attendit̄
efficacia. ſed etiā ſignificātia
Significatur enim per iſtaſ
duas ſpecies. ſc; corporis et
ſanguinis ſeorſum ſumptas
per ſacerdotē tpe celebratōis
ꝙ ſanguis chriſti in cruce fu
it diuiſus a corpore ſuo vt di
cit Gorra ſup Mattheum.
Cum autem ſacerdos tantū
et non populus habet huius
facti ſignificationē ex ordine
ſuo exprimere. tm̄ ipſe et non
populus tūc ſub vtraq; ſpe
cie debet ſumere. eo ꝙ ipſe tūc
gerit vices chriſti. popul⁹ āt
non. Et ideo populo non eſt
opus de ſignificantia ſed de
efficacia. Et quia efficacia ē
equalis ſub vtraq; ſpecie. iō
populo tradit̄ ſub altera ſpe
cie in qua tradi poteſt cum re
uerentia et cautela. A preſby
teris autem tm̄ ſumitur ſub
vtraq; ſpecie¶ Et pro iſto ſci
endum ſm Thomā in tertia
parte. q. lxxxij. ar. vij. ⁊ vltio.
ꝙ circa vſum huius ſacra
mēti poſſunt duo conſidera

ri. vnū ex pte ipſius ſacramē
ti. ⁊ aliud ex pte ipoꝝ ſumen-
tiū. Ex pte ipſius ſacramenti
ꝯuenit ꝙ vtrūq; ſumat᷑. ſ. cor
pus ⁊ ſanguis. qꝛ in vtroq;
ꝯſiſtit pfectio ſacri. ⁊ iō qꝛ ad
ſacerdotē ptinet hoc ſacr̄; cō
ſiderare ⁊ ꝯſecrare et perfice
re. nullo modo deb; recipere
corpus chriſti ſine ſanguine.
Ex pte aūt ſumentiū req̄rit᷑
ſūma reuerentia ⁊ cautela. ne
aliq̄d accidat q̄d vergat i in
iuriam tanti myſterij. qđ pci
pue poſſet accidere in ſāguis
ſumptōe. qui q̄dem ſi icaute
ſumeret᷑ ꝺ facili poſſ; effundi
Et qꝛ creſcēte multitudīe po
puli chriſtiani in qua ꝯtinen
tur ſenes ⁊ iuuenes. ⁊ q̄rū q̄dā
nō ſūt tāte diſcretiōis vt cau
telā debitā circa vſu; huiꝰ ſa
cramenti adhiberēt. iō puide
ordiatū ē vt pplo ſb alt᷑a tm̄
ſpecie det᷑. Hoc idē tenet tho.
ſup illō Joh. vi. Niſi mādu
caueritis. dicēs. Non ē de ne
ceſſitate ſalutis pceptio ſang
uinis ſicut corpis xpi. cū xpſ
totus ſub altera ſpecie tm̄ ſu
mit᷑. In h ip; ſeq̄t᷑ lyra ibiđ
dicens. Nō eſt intelligendu;
ꝙ ſub vtraq; ſpecie ſit fideli
bus exhibendum. ſed tantu;
ſacerdotibus ſumendum

De cautelis ſeruandis cir
ca hoc ſacramentu; ex parte
ſumentium.

Tqꝛ du-
plex ſtatꝰ vtit᷑ hoc
ſacramento ad ſa
lutē. ſ. ſecl'aris et ſpūalis. iō q̄
libet h; ſuas cautelas. Una ſ
igit᷑ oēs tā ſpēalis cuilib; eo
rū q̄s cōis vtriſq; ſit᷑. Et pri
mo cauendū ē oīb; ne i pctō
mortali ſumāt h ſacr̄m. Na;
ſic peccarent ḡuiter. Juxta il
lud. i. ad Coꝝ. xi. Qui aut e;
māducat indigne iudiciū ſi
bi māducat ⁊c. Sūt āt q̄dā
q̄ ſufficient᷑ ſe pparant ſm veri
tatē. ſ. q̄ expellunt diabolū de
corde ſuo p verā examinatio
nem ꝯſcie ⁊ p ꝯtritiones ſiue
iudicium penitentie. ⁊ hi ꝯſe
q̄ūt᷑ gratiā ⁊ manducant di
gne. Alij ſūt qui preparant ſe
ſufficienter. non tamē ſm ve
ritatem ſed ſm pbabilitatem
ita ꝙ eſtimant ſe carere pecca
to. q̄ tn̄ ſi facerēt maiorē ꝯſcie
inq̄ſitō; iuenirēt ſe reos. ſ; tn̄
ſūt pati. qꝛ ſi ſcirēt pctm̄ in ſe
vellēt ꝯfiteri. n̄ tn̄ apponunt
ad hoc omnimodā diligenti
am. Et hi q̄uis gratia; nō p
cipiant. non tamen incurrūt
offenſa;. qꝛ nec ſumūt digne

nec indigne quũuis ſint idigni Tertij ſunt q̃ neutro mõ ſe p̄parant. imo ↄtẽnũt. ⁊ hi peccant mortal'r ⁊ ſumũt idigne ¶ Unñ indigne accedũt triplices hoĩes. Primi q̃ cũ cõſcia mortalis pctĩ ⁊ ſine ꝓpoſito penitẽdi accedũt. Scdĩ qui alit' q̃ȝ eccl'ia ſtatuit accedũt. vel extra eccl'iam. vt ſciſmatici vel heretici. Tertij q̃ ſine reuerentia accedũt. ſicut faciũt multi q̃ p̄munt ſe ad altare. ⁊ vnus in aliũ qñqȝ ꝓuocatur Ul' vt q̃dã ſacerdotes p̄pantes ſe ad celebrãdũ diſtracti accedũt ⁊ feſtinãt. ita ꝙ qñqȝ obliuiſcũt' q̃d faciũt. Et licȝ q̃s ñ poſſit habere certitudinẽ an ſit imunis a pctis. põt tñ h̃ ꝓpẽdere p q̃ttuor ſigna. Primũ ẽ. cũ q̃s verba dei deuote audit. Joh. viij. Qui ex deo eſt verba dei audit. Secũdũ cũ q̃s ad bñ opandum ꝓmptũ ſe iuenerit. Ꝓr ꝓbatio dilectõis ẽ exhibitio opis ſm Gregoriũ. Tertiũ cũ q̃s ꝓpoſitũ abſtinendi a pctis i futurũ hȝ. Quartũ ẽ cũ q̃s d̄ p̄teritis cõmiſſis dolet. Unñ ſi q̃s p hmõi ſigna facta diligenti diſcuſſiõe ſue ↄſcientie quũuis forte nõ ſufficiẽti ad ſacrã cõionem accedat. aliquo peccato mortali i eo remanẽte. quod eius cognitiõeȝ ſubterfugiat nõ peccat. imo magis ex vi ſacramenti pctõꝝ remiſſionẽ conſequitur. quia iſtud ſacramẽtũ venialia delet et mortalia oblita. ¶ Secũda cautela eſt oĩbus communis ne q̃s pollut' i corpe accedat eodẽ die. Et nõ ſolũ req̃rit' mũdicia mẽtis ꝙ. ſ. ſit ſine pctõ ſȝ etiã corpis. Pro q̃ ſciendũ ꝙ pollutio pt ↄtingi ex ſola diſpoſitõe nature. ⁊ ñ ex p̄cedẽti cogitatiõe. ⁊ tũc nõ ẽ ſignũ alicu' pctĩ ſȝ põt ebetudinẽ mẽt' iducere ſi ſit cũ imaginatiõe cõtingat. immundiciaȝ tñ corpis hȝ. Et iõ ſi neceſſitas imineat ⁊ deuotio expoſcat nõ impedit. p̄cipue qñ ſine imaginatione accidit. Tamẽ ſi ꝓpter reuerẽtiã tũc abſtineat laudãd' ẽ maxime quãdo talis diſpoſitio nature non eſt perpetua ſiue diuturna. Scdo mõ pt ↄtingere ex p̄cedẽti cogitatione. tũc ſi nõ fuit ↄſens' ad cogitatõeȝ. ⁊ neceſſitas vrgeat poteſt accedere et celebrare. ſi ãt nõ vrgeat neceſſitas accedendo nõ peccat mortalit' ſȝ venialiter. maxime qñ cogitatio eſt cũ delectatiõe. licȝ ſine

ꝯſenſu. Dicit tñ btūs Tho.
ꝙ pōt contingere ꝙ in ipa co
gitatiōe pollutio oꝛiat. que ſi
placet ꝓpter delectatōẽ ex ſur
reptōe eſt pctm̄ veniale. Si
aūt deliberante conſenſu ⁊ ṗ
cipue cū ꝯplacētia futura eſt
peccatū moꝛtale. Jſta autem
cōplacētia nō facit dictā pol
lutōem eſſe peccatū. qꝛ nō eſt
eius cauſa ſed in ſe ē peccatū.
Si aūt placeat vt alleuiatio
nature peccatū eſſe ñ credit.
Tertio cōtingit ex cibo ⁊ po
tu. tūc idē eſt iudiciū ſicut de
illa pollutiōe que cōtingit cū
imaginatōe turpi. vt dicit ca
non. vi. di. teſtamētū. vbi dꝛ.
Cū appetitus gule vltra mo
dum in ſumēdiſ alimētiſ rapi
tur. atq; idcirco humoꝝ rece
ptacula. i. virilia mēbꝛa gra
uant. habet exinde anim⁹ ali
quē reatū. i. veniale pctm̄. Et
hoc nō ꝓhibet ab eucharíſtie
ſumptōe ſed a cōfectōne. niſi
ſit neceſſitas. Unde ibidē ſe
quitur. nō tñ vſq; ad ꝓhibiti
onē ſacri myſterij ꝑcipiendi.
vł miſſarū ſolēnia celebꝛādi.
cū foꝛtaſſe aut dies feſtus exi
git. aut exhibere miſteriū pꝛo
eo ꝙ ali⁹ ſacerdos deſt ipa ne
ceſſitas cōpellit. Hec ibidē
¶ Et nota ſm archid. in ca
none. teſtamētū di. vi. ꝙ licet
pollutio ex crapula ī ſummo
eſt veniale. tamē ipa crapula
ṗcedēs eſt moꝛtale. Ex q̄ ptꝫ
ꝙ licet pollutio ex crapula q̄
eſt veniale pctm̄ ꝓhibeat ni
hilominus ṗter caſum neceſ
ſitatis a cōfectōe. tamē laicū
a ſumptōe nō ꝓhibet. qd pl⁹
eſt. qꝛ maioꝛ mūdicia reqrit ī
ſacrificio q̄ꝫ in ſumptōe. Uñ
Archid. vbi ſupꝛa elicit effi
cax argumentū ꝙ min⁹ ē au
dire diuina q̄ꝫ celebꝛare. eo ꝙ
ſm Thomā pctoꝛ ī moꝛtali
pctō exiſtens videndo coꝛp⁹
chꝛiſti in miſſa nō peccat. licꝫ
tūc debeat hūiliari. Quarto
cōtingit pollutio ex illuſiōe
diabolica. de qua dicit Johā
nes pariſienſis ſup. iiij. ſentē
tiarum. diſt. x. q. ij. ꝙ talis il
luſio habet quandoq; cauſā
intrinſecā. ſicut quando doꝛ
miens non fecit qd debuit. ſ.
ſe non ſignando vel aliquid
aliud. ⁊ ſic eſt peccatū. Aliqñ
non eſt peccatū. ſ. qñ hꝫ cau
ſam extrinſecam. ſicut narra
tur in vitaſpatrum de quodā
ſācto viro. qui quotiens cele
bꝛare volebat ꝓcurabat ei di
abolus pollutōnes. quod pa
tres ꝑcipientes dederūt ei cō
ſilium ꝙ audacter celebꝛaret.

Quocunq₃ tñ modo accidat ex qua daʒ cõgruentia ſp ipe dit ſumptõem ſacramenti ꝓ pter duo. Primo qꝛ ibi ſemꝑ accidit feditas corꝑalis cum q̃ nullus ꝓpt̃ reuerentiam ſa cramẽti dʒ accedere. vñ acce dẽtes lauãt man⁹ ꝛc̃. niſi for te talis eſſet immundicia q̃ eſ ſet ꝑpetua ꝛ diuturna. vt ſi eſ ſet lep̃ vel flux⁹ ſãguis l' ſemi nis. Scd̃o qꝛ ibi ſeq̇t̃ pollu tio in euagatõe mẽtiſ p̃cipue ex turpi cogitatiõe. que etiaʒ nõ ſine culpa ꝯtingit. Tenẽ dum tñ ẽ ſm Tho. ꝙ in oĩbꝫ iſtis propter neceſſitatem vl' ſolẽnitatem diei. vel vbi vn⁹ eſt ſacerdos tm̄: poſtponẽda ẽ talis ꝯgruentia. ꝛ cõmittẽ do ſe deo cũ dolore ꝛ cordis cõpunctione p̃miſſa ꝯfeſſio ne ſi haberi poteſt. al's cũ bo no ꝓpoſito cõfitẽdi accedat in nomĩe dñi Dicit ẽt doctor pariſienſis vbi ſupra ꝛ con cordat cũ ſancto Thoma de menſtruo ꝛ aliꝫs ĩmundiciꝫs ꝙ q̃ʒdiu durãt ex quo ſunt tẽ porales immundicie ꝛ nõ ꝑ petue in talibꝫ ẽ abſtinenduʒ ꝓpter reuerentiam ſacramẽti Si tñ mulier habet deuotio neʒ. vel forte poſtea non ha bebit tẽp⁹ ꝯpetẽs ad hoc ad mittatur. ne ſm Gregorium pena corporalis ei mutet̃ in culpam. Dicit tñ Gregori. ꝙ ſi mulier eo tẽꝑe accedat nõ ẽ iudicãda. qꝛ paſſio ſua non ẽ culpa. Si aũt abſtĩeat lau danda eſt. v. di. ad eius vero Valde igitur eſſẽt arguendi ſacerdotes idiote grauantes tales ꝑſonas grauibꝫ penitẽ tiꝫs. eo ꝙ ad eccleſiam tẽpo re menſtrui ingrediũtur. aut ad ſacramentuʒ altaris acce dunt. Et audiui de quodam ꝙ ꝓ vna leui pollutiõe cuidã pie femĩe ꝛ multũ deuote de dit multa pſalteria ꝓ peniten tia comparãda. puto tñ ꝙ ꝓ uiderat in hac parte de ſymo nia ſibiꝫpi ꝑ eandem faciẽda ſed tamen mẽtita eſt iniq̇tas ſibi. Illa em̄ ſtatim diſcretio rem acceſſit qui cum ea meli⁹ ꝛ minus egit. ꝛ ita ille pauꝑ fuit fruſtratus. ꝛ in ſua ſpe ſy moniaca cõfuſus. ¶ Tertia cautela ꝙ nullus die illo in q̃ cõmunicet debitũ petat a cõ iuge. vel ecõuerſo vxor a ma rito. ſm Tho. in. iiꝫ. parte. q. lxxx. nᶜ etiã nocte ſeq̃nti aut p̃cedenti. qđ ſi fiat cauſa ꝓlis generãde. vel cã reddẽdi đbi tũ. iudicãdũ ẽ ſic̃ de pollutio ne nocturnali q̃ accidit non

ſine pctō ꝓpt̄ ímūdiciam coꝛ
palē ⁊ mentis diſtractionem
Un̄ in cōcilio libertino ƌ cō/
ſe.di.ij.c. oīs hō. dꝛ. Oís hō
añ cōionē ſacrā a ꝓꝓa vxoꝛe
abſtinere debet tribꝫ aut q̄t/
tuoꝛ aut q̄nqꝫ aut ſeptem die
bus. Glo. abſtinere debet q̄ꝫ/
tum in ſe eſt vt non exigat. ex
actus tn̄ reddere debet q̄libꝫ
tp̄e. vt ptꝫ. xxxiij.q.v. Si di/
cat Dicit tn̄ glo. ꝙ h̄ nō ē p̄ce
ptū. ꝓ illo notat̄. xxxiij.q.iiij.
Uir cū ꝓꝓa. Johes etiā ī no
uella ſua. de cōſe. eccl'ie vel al
ta.c.i.li.vi. ſup glo. in ꝟ. ſemi
nis. in fine dicit. ꝙ qn̄ mari/
tus accepit euchariſtiam nō
debet exigere. tenet̄ aūt redde
re. de h̄. lxxxij.di. ꝓpoſuiſti ⁊
xxxiij.q.iiij. chꝛiſtiano. In ta
li ḡ caſu vt dicit Gre. ſūt ho/
mies ſuo arbitrio ſeu iudicio
relinq̄ndi. ⁊ eoꝛū cōſcia ē req̄
rēda cū veniūt ad ꝯfeſſiōeꝫ.
Un̄ ſi q̄s voluptate dn̄ante
ꝯiugi miſcet̄ ꝓhiberi dꝫ ab h̄
ſacro. xxxiij.q.iiij. vir cū ꝓꝓa
Albertus aūt dicit ꝙ etiā pꝰ
ſacram cōionem nō licet illo
die debitū exigere. nᶜ exactū
reddere niſi cum difficultate.
Puto tn̄ ꝙ reddens illo die
debitū nō peccat moꝛtalit̄. ſꝫ
venialiter. ¶ Sed diceres, tn̄

Hieronimꝰ in q̄dā ſermone
ſil'r ꝓhibet dicēs. Quicunqꝫ
vxoꝛi reddit debitū n̄ p̄t car/
neſ agni edere. xxxiij.q.iiij. ſci
at'. Dico ſm doctoꝛē ſubtilē
ꝙ n̄ p̄t oīno cū tāta reuerētia
⁊ iō cōſiliū ē vt tūc abſtineat
lꝫ non ſit p̄ceptū neceſſitatis
qꝛ nō video quō ꝓpter h̄ ſolū
peccaret moꝛtaliter. qꝛ perci/
pit coꝛpus chꝛiſti. Un̄ gloſa
ſup dicto.c. ſciatis. dicit ꝙ ta
lis nō debꝫ edere de carnibꝰ
agni. i. coꝛpe xp̄i ꝓpter reuerē
tiam ſacri cū cā libidinis cō/
miſcet̄ vxoꝛi. al's ꝟo tenet̄ de
bitū reddere. vt dicit̄. xxxiij.
q.v.c.i. Non video q̄re puni
etur. cū tm̄ ꝓ moꝛtali abſtinē
dū ē a coꝛpe xp̄i. ƌ ꝯſec̄. di. ij.
Quottidie. Ex q̄bus infero.
ꝙ dogma beghardoꝝ docēs
hoīeꝫ ꝓ oī tp̄e q̄ idoneꝰ ē mā
ducare ſpūaliter eē idoneum
ad manducandum ſacramē/
talit̄. total'r ē peſtifeꝝ ⁊ ſcrip/
turis ſctis ꝯriū. pꝫ h̄ ex ſup/
dictis. Nam multi ſunt ſine
moꝛtali peccato q̄ ſūt idonei
ad mādueādum ſpūaliter cū
ſint in gr̄a. ⁊ tn̄ ꝓpt̄ reuerēti/
am ſacri nō ſt̄ idonei ad mā/
ducāduꝫ ſacramentaliter. ſic
patet de coniugibus actuali
ter cōmiſcentibus, vt dictū ē

Item apparet ex his quãtus
error ẽ dicere ꝙ hõ ex reuerẽ/
tia nõ dꝫ moueri ad abſtinẽti
am. imo magis ad ſacramen
talit̃ ꝑcipiendũ. Siľr dicere
ꝙ virgĩes ⁊ vidue deuote ne/
gocia ſeculi abdicãtes ſi ſe in
defectibꝫ ⁊ ĩ impꝑfectõibꝫ ſpũ
alibꝫ ĩueniãt periculoſe ab h̃
ſacramento abſtineãt. Unde
eis ꝯſulendũ ẽ ꝙ q̃ttidie aľs
freq̃nter. aľs aliq̃tiẽs ĩ ſeptia/
na h̃ venerabile ꝑcipiãt ſacra
mentũ. q̃ oĩa errorꝫ ſapiũt et
vulpinã calliditatẽ. Unđ di/
co ſm doctorẽ ſubtilẽ. ꝙ exi/
ſtens in gr̃a actualiter ĩdeuo/
tus. laudabiliter abſtĩeat ab
hoc ſacramento. Nec ẽ ꝯſiliũ
eccľie ⁊ ſctõꝝ pr̃m ꝑ ſumptio
nẽ ſacramenti excitare actua/
lẽ d̾uotõꝫ. ſꝫ ꝑ ieiuniũ. eľ ynaſ
orõnes. et meditatões deuo/
tas primũ in ſe deuotionẽ ex/
citare auxilio dei. ⁊ demuꝫ ex
ſumptõe eucharistie feruorꝫ
et gr̃e expectare fideliter com
plementũ. ¶ Quarta cautela
ne q̇s q̃ntũcũq̧ cõtritus de
ſuis peccatis ſine cõfeſſione
facta ſacerdoti accedat ad cõ
munionẽ. Nam ſic accedens
peccat grauiter ex h̃ qñ habꝫ
copiã ſacerdotũ. Sacerdos
tamẽ volens celebrare. nõ ſe
cum habens copiã ſacerdotũ
ſi imminet ſcandaluꝫ populi
⁊ iã incepit canonẽ. vel forte
qꝛ infirmꝰ amiſit loq̃lã. ⁊ ip̃e
ꝓ eo cõicãdo vult cõficere eu
chariſtiã et celebrare miſſam
ſi talis eſt in ꝓpoſito cõfiten
di q̃nto citiꝰ poterit ñ peccat
cõicando. Licet aũt in pctõ
exiſtens ñ debeat ſine confeſ
ſione cõmunicare. tamen põt
videre corpus xp̃i ſine pecca
to. Si tñ abſtineat ꝓpt̃ hũi
litatẽ meliꝰ facit ſm Tho. in
iiij. di. ix. Dicit tamen Alber
tus ꝙ pctõr poteſt videre cor
pus chriſti ſed nõ mľto aſpe
ctu. ſed eo viſo debet ꝑcutere
pectus ſuũ quaſi ñ ſit dignuſ
aſpectu. ¶ Quĩta cautela ẽ ne
quis nõ ieiunus accedat ad
cõionem ꝓpter reuerentiaꝫ ſa
cramenti. vij. q. i. Nihil. ⁊ de
ꝯſe. di. ij. liq̇do. Et h̃ ꝓpt̃ ho
norem tãti ſacramẽti. vt dicit
Aug. in libro reſponſionũ ad
Januariũ. Nõ te moueat ꝙ
dñs poſt cenã cõmunicauit
apľos. qꝛ hoc fecit ꝓpter im
p̃ſſionẽ memorie apľoꝝ meli
orẽ. Si tamẽ ĩminet neceſſi
tas mortis tũc poteſt cõicare
etiam poſt cibum vel potum
Sicut ſi quis vulneratus in
taberna hora veſꝑtina tendit

ad moꝛtem. taliſ ꝑt expediri ſtatim ne recedat ſine viati/co. Un̄ nō licet aliquā medicinam ante cōmunionē recipere: nec etiā potare. Si tn̄ lauādo os aliqd aque. vel ſi reliquias cibi inter dētes re/manentes trāſglutiret. non impedit cōmunicare. qꝛ non ſumpſit illud ꝑ modum cibi vel potꝰ. ſꝫ ꝑ moduꝫ ſaliue q̄ vitari nō ꝑt Si qs etiā poſt mediā noctis aliqd ꝑ modū cibi vl' potꝰ recipit impedit a cōmunione illo die. Si āt ante mediā noctem ſiue doꝛmiat ſiue nō. quantū ad rationē ꝑcepti nō videt impedire. tn̄ ſine cauſa necāria melius eſt differre cōmunionē. ꝛ ꝓpter turbationē mentis q̄ ꝓuenit ex indigeſtione ꝛ inſomnitate ſm quaꝫ hō red/dit ineptꝰ ad cōmunionem. Ita dicit Thomaſ in tercia ꝑte. q. xxx. Sexta cautela eſt vt oīes chriſtiani habentes annos diſcretōis. ſ. a de/ceꝫ. ſm tn̄ ſub ꝛ ſupꝛa. annis ſemel in anno i paſca n̄ omittant cōmunicare niſi de ꝯſi/lio ſui ſacerdotiſ. ꝛ ꝓpter aliquā rationabilē cauſā ad tē/pus abſtineāt. vt dicit de penitētia ꝛ remiſ. Oīs vtriuſ ꝙ ſexꝰ. ſi tamē ſepiꝰ poſſint cōmunicare cōmendabiles ſunt Et maxime ad feſta xp̄i apoſtoloꝝ ꝛ patronoꝝ eccl'ie in quibꝫ maioꝛ deuotio excitatur ꝑpt feſtū diē. Un̄ antiqua ꝯſuetudo iure approbata habet ꝙ ſeculares in natali domini paſca ꝛ penthecoſ/tes de cōſilio debent cōmunicare. de cōſe. diſt. iij. ca. ꝛ ſi nō frequentius. Seculares tamē ꝑſone cōtemplatiue et femine deuote ſingulis menſibꝫ poſſūt cōmunicare. Un̄ ſm auguſtinū in libro de ec/cleſiaſticis dogmatibꝫ. Singulis diebꝫ dominicis ſi nō ſint in ꝓpoſito peccandi amplius. Singulis autē diebꝫ non laudat neqꝫ vitupat cōmunicantes. Nō laudat qꝛ difficile eſt ſecularibꝫ ſe ꝑpa/rare ad hoc ſingulis diebus ſaltē digne. Circa hoc ta/men ſciendū ſm Thomā ſuper. iiij. diſt. xij. ꝙ ſi quis ex/perimētaliter cognoſcit ex q̄tidiana ſumptione feruoꝛeꝫ amoꝛis ad deū augeri. ꝛ ſa/cramēti reuerētiā nō minui. talis poſſet quotidie ſume/re ſiue cōmunicare. Si aūt ſentiat reuerētiā minui ꝛ feruoꝛem non augeri multū dꝫ

ſinterdum abſtinere. vt cum maiori reuerētia ⁊ deuotōe poſtmodū accedat. Vñ quā tuȝ ad hoc vnuſquiſqȝ relinquend⁹ eſt ſuo iudicio. vt dicit auguſtin⁹ libro primo ad Januariū. Nec te moueat ī cōtrariū illud dictū Ambroſij libro primo de ſacramentis. qđ etiā ponit̄ de ꝯſe. diſt. ij. Si quotieſcunqȝ. qđ etiā allegāt huſſite heretici. dantes pſumptionē cōmunicandi ſecularib⁹ quotidie vbi dicitur. Qui ſemꝑ pecco: ſemꝑ đbeo accipe medicinā. Hoc tamē eſt intelligendū ꝗtum ad ꝑparationē animi ⁊ ꝯſcientie. Unde dicit ibidē gloſa. debeo ſemꝑ accipe. i. debeo ſemꝑ me pſtare ſeu ꝑparare abilē ⁊ dignū ad accipiendū Sic etiā intelligēdū eſt illđ Ambroſij qđ ponit̄ de cōſe. diſt. ij. nō iſte. vbi dicit̄ Accipe quotidie tibi illud qđ q̄tidie tibi pſit. ⁊ ſic viue vt q̄tidie merearis accipe. vbi gloſa exponit. Accipe q̄tidie. i. ꝑpara te q̄tidie abilē ad recipienduȝ. Et ex his patet ꝙ xpian⁹ ſemꝑ abilē ſe pſtans ad recipiēdū h̄ ſacramentuȝ dicit̄ ſemꝑ cōmunicare. ⁊ ſi nō ſacramētaliter. tñ ſpūaliter. ſ. ꝑ fidē deuotionē ⁊ charitatē. Juxta illđ auguſtini. Ut q̄d paras dentē ⁊ ventrē ⁊ nō mentē. crede ⁊ mȧduca ſti. đ ꝯſe. diſt. ij. vt q̄d. Patet etiā ſecūdo ex h̄ ꝙ periculoſe errāt illi qui dicūt. ſufficit ꝙ ego ante cōmunionē paſcalē quadraginta dieb⁹ quadrageſime me reddā abilē ad cōmunionē. nō curando totuȝ temp⁹ anni inutiliter expendere. imo credētes ſe dignoſ tūc ad cōmunionē currūt intrepidi. quib⁹ tūc meli⁹ eſſet ſi q̄tidie digne exiſtētes acciperēt ſpūaliter ſiue mental'r ⁊ vtiliter ꝗ̄ ſemel in anno ſacramētaliter ⁊ damnabiliter Vñ Chriſoſtom⁹ ſuper epiſtola ad Heb. ſermone. xvij. circa mediū oēs ꝑdictos tangit dicēs. Quos magis acceptam⁹. id ē approbam⁹. an eos q̄ ſemel in anno. an eoſ q̄ ſepius. an illos q̄ raro accipiūt. Et reſpōdet Neqȝ illoſ q̄ ſemel. neqȝ illos qui ſepiuſ neqȝ illos q̄ raro. ſed eos qui cū munda cōſciētia ⁊ qui cū mūdo corde. q̄ cū vita irreprehenſibili iſti ſemꝑ accedunt Qui vo tales nō ſūt neqȝ ſemel accedant. q2 iudiciū ſibi accipiūt ⁊ damnatōnē ⁊ ſup

pliciū. Hec Chriſ. Ad h ſo
nat illud de ꝯſe.dl.ij. Accipe
q̄tidie. vbi dicit̄. Qui nō me
ret̄ q̄tidie accipe. nō meretur
poſt annū accipe. Et ē dictū
auguſtini tractās illō Ma
thei. vi. Panē noſtꝝ q̄tidia/
nū ⁊c. Septimo caueat cō/
municand⁹ ne poſt cōmuni
onē cibis lubricis aut poti/
bus q̄ poſſūt vomitū ꝓuoca
re vtat̄. ſic ſolet fieri in paſca
vbi tūc vtunt̄ lardo cocto in
frigidato. ouis infrigidatis
⁊ alijs cibis ex q̄bꝫ ſequit̄ fre
quēter vomit⁹. Tales aūt q̄
ex hmōi cauſis die ſacre cō/
munionis habēt vomitū. ex
ipoꝝ culpa qualicūqꝫ. pñia
dura ſunt puniēdi. Et ne ſa
cerdos talē qualeꝫ voluerit
pñiaꝫ ꝓ tali pēto iniūgat. au
diat penitentiā diſtrictā diu
ꝑ ſctōs taxataꝫ ⁊ a iure apꝓ
batā. Sič em̄ dicit Beda ī
ſuo penitētionali. ⁊ ponunt̄
v̄ba in decreto. de ꝯſe. diſ. ij.
vbi dicit̄. Si q̄s ꝑ ebrietatē
vel voracitatē euchariſtiam
euomuerit. xl. dies peniteat
Clerici vl̄ monachi. lxx. die
b⁹. Epi. xc. Si v̄o ꝑ infirmi
tatis cauſā euomuerit ſeptē
diebꝫ peniteat Et h qd̄ dicit̄
de infirmo cui iniungit̄ pe/
nitētia ꝓ vomitu. intelligen
dū ē qꝛ h fit ad cautelā. qꝛ cū
eſſet infirm⁹ nō debuit ſume
re. ⁊ ita fuit ī culpa. Vn̄ ⁊ ſa
cerdos ſit circa h caut⁹ qꝛ ſi
viderit īfirmū talē ad vomi
tū pronū ſiue ꝓm ptū. tantū
oñdat ſibi corp⁹ xp̄i. ⁊ ſuade
at ſibi pie credēdū ⁊ ſentien
dū de ipo. ⁊ ſufficit ſibi ꝓ cō/
munione ſacramētali Qꝛ ni
hilomin⁹ cōmunicat ipē ſpi
ritual̄r ⁊ ſi nō ſacramentali/
ter. ſi eſt ſine pēto mortali.

De cautelis ſeruandis ex
pte ſacerdotꝭ h ſacramentuꝫ
ꝯferētis vel ꝯficiētis.

PRimo ſacerdoſ caueat ne cō
municꝫ alienū par
rochianum abſqꝫ licētia ſui
plebani. Qꝛ grauit̄ peccaret
mittēdo falcē in meſſem alie
nā. Religioſus tamē hoc fa/
ciens eſt excōmunicat⁹ de fa
cto. ⁊ ꝑ ſolū papā eſt abſoluē
dus. vt dicit̄ in. c. Religioſi.
ō ꝓuilegijs. ī clemētina Et
nota qꝛ pleban⁹ cōmunicās
alienū parrochianū non in/
currit hāc penā excōmunica
tionis. vt dicit Johānes an
dree ī gloſa dicti ca. Et Ste
phanus polon⁹ h idē ſentit

Si tñ religioſus ꝓfect⁹ eccle ſie ꝑrochiali ħ faceret dubi/ tat ibidē Johes Andree an incideret illā penã. videt tñ dicere ꝙ ſic in. c. ꝑmo ꝺ deci/ mis. in ꝑma gloſa ĩ clementi na. ⁊ in. c. i. de reb⁹ eccl'ie non alienãdis. in gloſa. v. in fine. penã ꝯſimilē ñ extēdit ad re/ ligioſu ꝙ ꝑeſt eccl'ie ſeculari vt cleric⁹ ſecularis. Scđa cautela caueat ſacerdos ne peccatorē occultũ ab hoc ſa cramēto publice petentē cõ/ munionē abijciat vl' ꝓhibe/ at. ſic quidã indiſcreti feciſſe ĩuenti ſunt. Uñ dicit Augu ſtinus. Nõ ꝓhibeat diſpēſa tor id ē ſacerdos pingues ter re id eſt pctõres mēſam dñi mãducare. ſ exactorē mone at timere. de ꝯſe. di. ij. Nõ ꝓ hibeat. Pro ꝗ ſciendu ꝙ ſm Thomã in. iiij. ſentētiaꝝ diſt. ix. q. v. Si pctm̃ eſt oc/ cultũ ꝑ ꝯfeſſorē ſolũ ſcitu. ⁊ ille ĩ occulto petit. deb ei de negare. ⁊ monere eũ in occul to ne petat ĩ publico. Si au tē nihilomin⁹ petit ĩ manife ſto debet ei dare exēplo xp̄i ꝗ iude traditori dedit corpus ſuũ. i. q. i. Chriſt⁹. de ꝯſe. di. ij. Sic iudas. Si ꝟo pctm̃ eſt manifeſtũ tũc ſiue ĩ occul to ſiue in manifeſto petat de bet ei denegari. Quare autē peccatori in occulto nõ ē de/ negãda eucharíſtia. Guido de baſis in roſario decretoꝝ in dicto capitulo Nõ prohi beat. dicit ꝙ ħ eſt ideo. ne ꝓ/ dat peccatorē ſuſpectũ eſſe ꝺ crimine. qđ faceret ſi eũ ꝓhi/ beret. Sꝫ diceres videt ĩ ħ ſacerdos eſſe re⁹ damnatõ nis ſic cõmunicantis. q: dat medicinã ꝑ quã morit egro/ tus ⁊ dat gladiũ furioſo ꝗ ſe trãſuerberat. ĩmo videt taliſ ſacerdos proijcere in lutum peſſimũ ꝯſciētie immũde illi us peccatoris corp⁹ xp̄i. Re ſpondeo ꝙ hec oĩa non de bent aliquē monere in cõtra rium quia nihil concludunt Iſte autē ſacerdos non dat medicinã mortiferã illi pctõ ri. ſed ille peccator ſolus ra/ pit violenter a quo non põt prohiberi de iure ꝑ ſacerdo/ tem. Nec dat ei gladiũ ſacer dos. ſ ipſe ſolus violēter ra/ pit cui ſacerdos reſiſtere nõ poteſt. ex quo ſibi ius ꝓhibu it. Nec ꝓijcit corpus chriſti in hoc caſu ĩ lutũ. ſ ille pec/ cator ħ facit. Sacerdos aũt inuituſ hoc facit ⁊ cũ dolore maximo. quia monet eum ĩ

ſecreto deū timere. qđ cū fe/
cerit nō habet ampli⁹ q̇d fa/
ciat. Sicut de beato grego/
rio legitur. ꝙ cū fratri petēti
peccatori occulto euchariſti
am dedit publice dixit. Iu/
dicet deus inter me ꝛ te. Eli
gat ḡ pctōr occult⁹ ſm ꝯſili/
um guidonis ſupradicti. vt
poti⁹ ſe ꝓdat ſuſpectū đ pec
cato abſtinēdo a cōmuniōe
ꝙ̄ in peccato ſumat indigne

Tercia cautela eſt. ne ſa/
cerdos det alicui hoſtiā non
cōſecratā loco cōſecrate. Qꝛ
ſm Thomā i ſacramēto ve/
ritatis non debet eſſe fictio
aliq̄. Et h̄ ideo. qꝛ māducās
hoſtiā adorat eā ꝛ ſic cōmit/
teret idolatria. qđ crimen in
ſacerdotē retorq̄ret q̄ daret
act⁹ ꝛ cauſā idolatrandi ſm
Thomā in ſuo q̄olibeto. li.
vi. q. vi. Nec etiā ſol⁹ ſumat
in miſſa ꝓpter q̄dcunqꝫ pec/
catū ſibi occurrēs hoſtiā nō
cōſecratā. Sicut de quodā
intellexi. q̇ ſentiens ſe graui
bus peccatis fornicationuꝫ
irretitū. ꝑſertim cū nocte il/
la habuiſſet cōcubinā. timēſ
offendere diuinā maieſtatē. i
miſſa eodē die ꝑ ipm celebra
ta. ad quā nō cōfeſſus pudo
re ſocioꝝ alioꝝ ne đ eo illud
ſciret confuſus acceſſit ꝛ ho
ſtiā nō cōſecratā eleuauit po
pulo adorandā. quā ſol⁹ po
ſtea ſumpſit. qđ ſe ſepiſſime
facere aſſeruit corā concubi
na ꝑdicta. cū ꝑ eā ipa retēta
irreuerētior ſicuti ad qđ ita
indign⁹ accederet fuiſſet rep
henſus. Hoc aūt ē maximū
peccatū ꝛ maius illo quo q̄s
in peccato mortali cōmuni/
cat. Sicut dicit decretalis
de celebratōe miſſaꝝ. đ hoīe
vbi dicit ꝙ talis illudit deo
ꝛ populo. qꝛ facit populum
idolatrare. Faciat aūt talis
ſacerdos iuxta cōſiliū iuris
l. diſt. De his. in fine vltime
gloſe. vbi dicit ꝙ talis dum
modo ſit contritus. quāuis
nō cōfeſſus. neceſſitate vrgē
te poteſt licite celebrare. ꝛ in
tali caſu nō fingat ſe celebra
re ſed veraciter in nomīe do
mini ꝯſecret. ꝛ hoc eſt dignū

Quarta cautela. caueat ſa/
cerdos ne det corpus xp̄i hi
ſtrionib⁹ ꝛ alijs q̇ homines
ꝓuocant ad luxuriā vl' laſci
uiā ꝛ diſſolutōeꝫ. qꝛ hoc nec
diuine maieſtati nec euāgeli
ce diſcipline cōpetit. de ꝯſe.
diſt. ij. ꝑ dilectōe. Et hoc in
tellige đ iſtis hiſtrionibus q̇
vtunt verbis impudicis vel

factis illicitis. vl' adhibēt lu-
dū negocijs. ſicut illi q̄ indu-
unt laruas ⁊ fingūt ſe ceruos
vl' equos induētes ſaccos. ⁊
q̄ h̄ faciūt temporib⁹ indebi-
tis. ſicut dieb⁹ feſtiuis diſtra-
hentes populū a deuotōne.
Alias autē illis poteſt dari
cōmunio q̄ licite ⁊ ornate in
terdū corā hominib⁹ faciūt
iocoſam collationē v̄bis ho-
neſtis ⁊ nō ſcandaloſis. Nā
ioculatores audire cauſa re
creatōis nō eſt peccatū mor-
tale. lxxxvi. di. donare. in pri-
ma gloſa. Nā ⁊ talib⁹ poteſt
dari aliq̄d pro mercede. ſm
thomā. ij. ij. q. lxviij. arti. iij.
Sil'r amentib⁹ ⁊ fatuis na-
turaliter non deb3 dari. Si
autē oīno non ſūt debiles in
mēte ſ3 aliq̄ modo ſūt doci-
les ⁊ habēt reuerentiā ad ſa-
cramentū. nō debet eis dene-
gari. Sil'r pueris q̄ non ha-
bent diſcretionē nō debet h̄
ſacramentū porrigi Quin-
ta cautela. caueat ſacerdos
ne habeat euaporatā aut cor-
ruptā hoſtiā. Vn̄ notāt do-
ctores q̄ vltra vnā ſeptima-
nā ſeu hebdomadā ſacerdos
nō debet ſeruare hoſtiam. ne
putreſcat. vt habet̄ d̄ ſñia ex
cō. vt pmittimus. ſup gloſa
prima. Sil'r ne ſit vinū ace-
toſum. q2 in talib⁹ nihil cōfi
ceret. Si tamē hoſtia nōdū
totaliter eſſet euaporata. ſed
tenderet ad corruptōe3 ſi vi
num etia3 incipet aceteſcere
p̄t quidē cōfici ſ3 peccat cōfi
ciēs mortaliter ꝓpter reuerē
tiā ſacramēti. Similiter ne
cōficiat in vino agreſto. ſ. nō
dū maturo. Quia nondū eſt
vinū ſed in̄ via generatōnis
In muſto tamen conficitur
bene. q2 habet plenā rationē
vini. tamē nō eſt ꝯficiendū d̄
multū recēti muſto ꝓp̄t im-
puritatē ip̄i⁹. ſm Tho. i. iiij
diſt. xi. ca. iij. ar. i. ij. ⁊. iij. Vi
deat etiā ſacerdos q̄ appo-
nat tm̄ de aq̄ q̄ totalit̄ poteſt
cōuerti in vinū Sexta cau
tela caueat ſacerdos ne cū eſt
debilis ita q̄ nō poteſt ꝑfice
re miſſam audeat celebrare.
ſicut ꝯtingit patiētib⁹ tercia
nā febrē ⁊ quartanā. vl' quos
īterdū dimiſit febris q̄ vt ſe
pius deficiūt ī celebrādo ita
q̄ vix ab altari domū lāguē-
tes deportant̄. Verūtn̄ licet
ſic debilis nō poteſt celebra-
re poteſt tn̄ ſeipm̄ cōmunica
re ſi nō habet aliū ſacerdotē
q̄ ip̄m cōmunicaret. ſ3 tunc
debet habere ſtolā. xxiij. diſ.

Eccl'iaſtica.in gloſa.i. Jn h
tn̄ caſu ſi ſacerdos incipiēs
miſſā debilitat intantū q̄ n̄
poſſit eā pficere ſi eſt an̄ cōſe
cratione corpis xpi vl' an̄ cō
ſecratōez ſanguinis.vel etiā
ſanguine ꝯſecrato debȝ reli/
q̄ ps miſſe ſuppleri p aliū.vt
patet.vij.q.i.nihil.Et h idē
tenet tho. in.iij. pte.q.xciij.
Si aūt ſacerdos.poſt cōſe/
cratōez corpis xpi an̄ tn̄ ꝯſe
cratōnez ſanguis pcipiat vi
nū aut aquā deeſſe in calice
tūc debȝ ſtatim apponere et
ꝯſecrare.Si vo poſt oia ꝯſe
cratōis vba pcipit q̄ aq̄ de/
ſit debet nihilomin⁹ pcede/
re.qꝛ appoſitio aq̄ nō ē ð ne/
ceſſitate ſacramēti Nullo āt
mō aq̄ debȝ vino iā ꝯſecrato
miſceri.Si aūt poſt ipaȝ cō
ſecratione ſanguis pcipit q̄
vinū nō fuit appoſitū i cali/
cē ſȝ ſolū aq̄ ſi h pcipit an̄ ſū
ptionē corpis xpi.debet de/
poſita aq̄ ſi ibi fuerit/aquaȝ
cū vino ponere ꝛ reſumere a
vbis ꝯſecratōis ſāguis.Si
vo h pcipit poſt ſumptionē
corpis xpi.deb et apponere
aliā hoſtiā cū ſāguie ꝯſecrā/
dā.ꝛ i fine ſumere hoſtiā iteꝝ
cōſecratā ꝛ ſanguinē.nō ob/
ſtante ſi pri⁹ etiā ſūpſit aq̄m
q̄ erat i calice.qꝛ pceptū ð p/
fectōe ſacramēti maioris eſt
ponderꝭ q̄ȝ pceptū q̄ h ſacra
mentū a ieiunis ſumat.ſcḋm
Thomā.Alijs tn̄ videt q̄ ſo
lū debȝ apponere vinū in ca
licē ꝛ aquā ſine noua hoſtia
ꝛ repetere vba ꝯſecratōis ca
licis tm̄ ab illo loco Simili
mō.Et ſi timet plongatōez
miſſe.ſufficit dicere vba eſſē
tialia ꝯſecratōis calicꝭ.Nec
ē neceſſe repetere orōes ſeq̄n
tes.Et h totū intelligūt ipi.
ſi guſtauit tm̄ ꝛ nō trāſgluti
uit. Quid aūt faciat ſi ha/
beat aquā i ore ꝛ ve ſentit q̄
eſt aq̄ tm̄.dicit Jnnoc.q̄ nō
debȝ eā emittere.qꝛ ppt cor/
p⁹ xpi qð ē in ea cauēdū ē ne
vilit tractaret.Et qꝛ ē timē/
dū ne generaret ſcādalū his
q̄ viderēt:dicit etiā ipē Jn/
noc.Si eā trāſglutit n̄ eſt ie
iun⁹.nec debȝ poſtea ꝯficere
vij.q.i.nihil.Hoſtieſ vo di
cit q̄ dȝ eā ſuare ꝛ ponere in
ſacrario.ꝛ ſcḋm h debȝ ſe finge
re eā trāſglutire.ꝛ h iō qꝛ ali
as tanq̄ȝ nō ieiun⁹ nō debet
ꝯficere Ego tn̄ teneo cū tho.
q̄ poſt ꝯſecratōez iſti⁹ aq̄ poſ
ſet in h caſu ꝯſecrari corpus
xpi ꝛ ſumi ne ſacrificiū ma/
neat impfectū.qð eſt graui⁹

peccatū. Itē ſi ꝑcipit hoſtiā corruptā poſt ſumptionē de bet aliā accipe ⁊ iterū ꝯſecra re ⁊ ſumere ſm Tho. in. iij. pte. q. lxxxiij. ar. vi. Siľr ſi recordaret̃ ſe omiſiſſe aliqua ṽba q̄ ſunt de neceſſitate for me reſumat formā iterū ꝑ or dinē. Si aūt eſſent ṽba non de neceſſitate forme ꝓcedat ne turbet ordinē officij diui nī. ſm Tho. in. iij. pte. q. lxx xiij. ar. vi. Septima cau tela. caueat ſacerdos ne ali q̄d de corpe xp̄i vľ ſanguīe ī terrā vľ in veſtē ornat⁹ ſui ca dere aut ſtillare ꝑmittat. q2 grauiter puniret̃. Nā ſi ceci derit aliq̄d ſup tabulā ligne am. lingua lambat̃ ⁊ tabula radat̃. Si aūt nō eſt tabula loc⁹ radat̃ ⁊ cōburat̃: ⁊ cinis in ſacrario recondat̃. ⁊ ſacer dos q̄draginta dieb⁊ penite at. Si ṽo ſup lapidē altariſ ceciďrit. ſorbeat ſacerdoſ ſtil lam ⁊ trib⁊ diebus peniteat. Si vero ſup lintheū altariſ vel ſup caſulā ſacerdotis ce ciderit ſi peruenerit ſtilla ad aliud lintheū q̄ttuor diebuſ peniteat Si ṽo ꝑuenerit ad terciuꝫ nouē dieb⁊ peniteat. Si vſq3 ad quartū. xx. dieb⁊ peniteat ⁊ lauet lintheamīa trib⁊ vicib⁊ q̄ ſtilla tetigerit ſuppoſito calice. ⁊ aq̄ abluti onis iuxta altare ꝓdat̃. ď cō ſe. diſt. ij. Si ꝑ negligētiam. Poſſet etiā ſumi a ſacerdote niſi timeret̃ abomīatō. Cau tius tamē eſt illā ꝑtē linthea minis vel corpalis excidere ⁊ cōburere. cinerē aūt pone re ī ſacrario. ſm Tho. ī. iiij. di. xiij. ⁊ in. iij. pte. q. lxxxiij ar. vlť. Habent̃ hec oīa ď cō ſe. diſt. ij. Si ꝑ negligentiaꝫ. Octaua cautela. caueat ſa cerdos ne aliq̄d cadat in ca licē. ⁊ maxime in eſtate. vt eſt vermis. aranea. muſca. ſim⁹ paſſeris. puluis et ſilia. Q̄ď ſi ante ꝯſecratōeꝫ calicis cō tigerit. calix deb3 ablui ⁊ de nouo vinū infūdi cū aq̄. Si ṽo poſt ꝯſecratōeꝫ deb3 cau te capi ⁊ diligenter lauari ⁊ cōburi. ⁊ ablutio in ſacrario mitti. Et ſi venenuꝫ ibi eſſe depђenderit nllō mō ſume re debet nec alteri dare. ne ca lix vite ī mortē vertat̃. ſ3 de bet diligēter ſuari ī vaſculo. Et ne ſacr̄m maneat impfe ctū. deb3 inde deponi ⁊ ſacer doſ denuo incipe ꝯſecratōeꝫ calicis vt ſacramētū ꝑficiat̃ Nihil eīm abomīabile debet ſumi occaſione huius ſacra

mēti.ſm gloſā finalē.ca.Si p negligentiā.de cōſe.diſt.ij. Nec Hugo. Nono caue at ne corp⁹ xp̄i ponat incaute.ita q̄ a murib⁹ comedat̄. Quia de h̄ q̄draginta dieb⁹ debet penitere.de ꝯſe.diſt.ij. Qui nō bn̄. Sꝫ diceres tn̄ ibi mus nō comedit corpus xp̄i.quare ergo ſacerdos ſic tūc punit̄. R̄ndeo.licet ml'ti doctores nō ꝯcedant ibi rodi corp⁹ xp̄i ſed ſolum ſpeciē ſacramenti.eo q̄ vt dicūt q̄ cito ſumitur a mure vel ab alio animali deſinit eē ſacramentum.nō eſt tamen incōueniens ſi dicatur q̄ mus ſumat corpuſ chriſti.cū ſceleratiſſimi hoīes illud ſumant. ſm gloſam.de cōſecratōe di.ij.Qui non bene. Poteſt tamen dici q̄ licet homo mal⁹ ſumat ſacramentuꝫ iſtud ſacramentaliter ⁊ non ſpiritualiter.mus tamen vel brutū animal nec ſpiritualiter nec ſacramētaliter recipit.q̄r nō vtitur eo vt ſacramēto.eo q̄ nō credit ibi eſſe deū ⁊ hominē.ſed ſumit p modū alteri⁹ cuiuſcūq̄ꝫ cibi.⁊ ita ſumit bene accidētia ⁊ ſpecies ſacramentales ſꝫ nō ſacramentuꝫ īmo dicūt doctores.vt notatur ī gloſa dicti capituli Nō iſti.ď ꝯſe.di.ij. Q, etiā in bono hoīe q̄diu ſentiunt̄ ſpēs tādiu eſt ibi corp⁹ xp̄i.⁊ q̄cito deglutit̄ ſtatiꝫ deſinit eſſe ſacr̄m.⁊ corp⁹ xp̄i deſinit eſſe in ſumēte. Ita ſentit Hugo cardinalis. Sꝫ Hugo ď ſācto victore.vt recitat archi. in ca.p̄dicto. Nō iſti.dicit q̄ q̄diu ibi manēt ſpēs ſub ill' eſt xp̄s īteger.vn̄ ſi intrāt ſtomachū ſub illiſ manet q̄diu ſint ibi ſic ſub ip̄a ſpecie eſt ī pixide. Et verꝫ eſt ſm Petꝫ ď tha.q̄ nō vadit ī corp⁹ noſtrū vt illud nutriat ſic̄ ceteri cibi.intrat tn̄ ⁊ ē ibi ſub ſpecie ſacramētali q̄diu illa durat ſm Petꝫ.⁊ h̄ etiā tenent theologi. Dicit etiā gloſa.de ꝯſe.diſt.ij. Tāta.ſup v̄bo cōmiſceri.q̄ ſpēs ille nec cibis aliijs cōmiſcent̄.nec ī ſtomachū deſcēdūt.⁊ p̄pter h̄ neq̄ꝫ p ſeceſſum emittunt̄. Et licꝫ aliq̄s ex ip̄is reficiat̄.non tn̄ incorpant̄.nec in ſtomachū deſcendūt.nec p ſeceſſū emittunt̄. Interdū tamē etiā hō odore recreat̄.q̄ tn̄ nec p ſeceſſum nec in ſtomachū dirigitur. Tn̄ Bartholome⁹ brixienſ.ibidēꝫ dicit q̄ bn̄ dicere p̄t q̄ in ſtomachū deſcendāt

nā alias qūo euomerēt. Qn̄ ergo dicit Aug. Non iſte eſt panis q̄ trāſit ī ventrē. expo nit archi. in ca. Si q̄s p̄ ebri etatē. d̄ ɔſe. di. ij. q̄ h̄ ꝓ tanto d̄r q̄ n̄ eſt iſte panis q̄ vadit ī corp⁹ ſic̄ cibꝫ naturalis ſic q̄ nutriat ſ; eſt ibi ſub ſpecie ſa cramētali. Et ꝓ tanto punit̄ ſacerdos. q2 p̄miſit irreuerē ter a muribꝫ ɔtractare ſacra mentū tā venerabile.

De ſacramento penitētie

Penitētiā agite approping̃bit em̄ regnū celorū. Math. iij. ⁊ iiij. Et d̄ penitētia diſt. i. Ex his. Q2 reſtituta ī baptiſmo innocētia hō fragilis illeſā ⁊ incōtaminatā ɔtinue ſ̄uare nō p̄t vitā q̄n ſepi⁹ cadat. iō diuia maieſtas ɔtra caſum hmōi ꝓ reſtauratōe innocētie p̄dicte d̄ ſacramēto p̄ñie ꝓuidit. p̄ q̄m hō a deo p̄ pctm̄ elōgat⁹ ad ip̄m appropinq̄t. Hinc ē q̄ ſaluator veniēs ī mundū q̄ſi bon⁹ medic⁹ egrot; ɔſulens dicit. P̄ñiā; agite. Agite in quā ſ̄m Gorrā ſup Mat. tā q̄ medicinā ad ſanādū morbū. q̄ſi armaturā ad iniendū bellū. q̄ſi clauē ad reſerandū celū. Tria em̄ ɔſequit̄ p̄ñie actor. ſ. ſanatōe; vulneꝝ cordis. armationē inſidiaꝝ hoſtis. ⁊ aptionē regni celeſtis. Vn̄ d̄r. appropinq̄bit ei vobis regnū celoꝝ. Diffinit̄ āt ſic ſ̄m mgr̄m ſñiaꝝ. lib. iiij. diſt. xiiij. P̄ñia eſt virt⁹ q̄ cō miſſa mala plāgim⁹ cū emēdatōis ꝓpoſito. Amb. aute; ſic diffinit p̄ñiā;. P̄ñia ē virtus cordiſ. amaritudo aīe ꝓ malis q̄ quis cōmiſit. Alibi etiā idē Amb. dicit Penitētia eſt mala p̄terita plāgere ⁊ plangēda iteꝝ nō cōmittere

Circa qd̄ ſciēdū q̄ duplex eſt p̄ñia. ſ. interior tantū. ⁊ ē dolor ꝓ pc̄to. Et h̄ eſt d̄ iure nature. Alia exterior q̄ fit arbitrio hoīs. ſ. impoſita p̄ ſacerdotē. Prima nō eſt ſacramentū ꝓprie: ſ; ſecūda. ſ. per miſtros eccl̄ie impoſita. Eſt aūt materia hui⁹ ſacramenti act⁹ miſtri. ſ. ſacerdotis quē exercet circa pctōrem. abſoluendo ip̄m. Forma aūt iſti⁹ ſacramēti lic; a xp̄o nō ſit inſtituta certa. tñ ſ̄m doctores eſt hec q̄ p̄mo p̄mittat̄ oratō ſc; illa. Dñs te abſoluat. vel miſereat̄ tui om̄ipotēs deus ⁊ dimittat tibi oīa pc̄ta tua ⁊ p̄ducat te ī vitā eternā. Et

tūc ſequaꝛ forma eſſentialꝭ.ſ.
Et ego autoritate q̄ fungor
abſoluo te a pctīs tuis. In
noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti.
Ita ponit albertꝰ in ſcripto
q̄rti ſn̄iaꝝ.di.xvij.Dicit aūt
Tho.i.iij.pte.q.lxxxiiij. ar.
iij.ꝙ de ſubſtantia forme eſt.
Ego te abſoluo.ſꝫ hoc qđ p̄/
mittiꝛ.ſ.oīo nō eſt de ſubſtā
tia forme.ſꝫ tm̄ ne ſacramen
ti effectꝰ impediaꝛ ex pte pe
nitentꝭ.Fit aūt manꝰ impo
ſitio ſup caput ꝯfitētis.qđ n̄
eſt de eſſentia ſm Tho.qꝛ h̄
ſacramētū nō ordinaꝛ ad ali
quā excellētiā gr̄e ꝯſeq̄ndaꝫ
ſꝫ ad remiſſionē pctōꝝ.Un̄
magꝭ in h̄ ſacramēto cōpete
ret ſignū crucis q̄ꝫ manꝰ im
poſitio.in ſignū ꝙ p ſangui/
nē xp̄i remittunꝛ pc̄ta.nō tm̄
eſt de neceſſitate ſacramēti.
Hoc tamē qđ dic̄ ſacerdos.
Ego te abſoluo.valet tm̄.i.
ſacramētū abſolutōnis tibi
cōmitto.Sic̄ cū q̄riꝛ ab ali/
q̄ baptiſando.credis in deū.
r̄ndet credo.qđ valet tm̄ ſic̄
ſacramētum fidei cōmittere
volo ſm doctorē pariſiēſem
diſt.xiiij.q.iij.Plures tn̄ do
cti ſic abſoluūt.Autoritate
dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i.⁊ autoritate
beatoꝝ petri ⁊ pauli.⁊ auto
ritate mihi in hac pte ꝯceſſa
ab oībꝫ pctīs tuis.p te deo ⁊
mihi ꝯfeſſis ego te abſoluo.
In noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſan
cti.Et iſta forma mihi magꝭ
placꝫ.Tn̄ ex q̄ certa forma n̄
eſt ab eccl'ia p̄ſcripta in h̄ ſa/
cramento eligat ſibi q̄s quā
vult ex iſtis.Un̄ ex h̄ p̄t pa/
tere ꝙ cū iſtud ſacramētū nō
habꝫ certā formā a xp̄o inſti
tutā vꝉ p eccl'iaꝫ p̄ſcriptā.vi
deꝛ ꝯſonū ꝙ illi qui abſolue
bāt p ꝟtutē paſſiōis dn̄i nr̄i
ih̄u xp̄i.vꝉ aliter.nō ſint dā/
nādi tāq̄ꝫ erronei.imo videꝛ
ꝙ p̄dicta forma abſolutōis
p doctores inuēta ⁊ appro/
bata ſit ſuſtinēda.nᶜ opꝰ fuit
repetere ꝯfeſſiones talibꝫ fa/
ctas.qꝛ i nll'o ꝯ determinatō
nē eccl'ie venerūt p̄dicti.nec
cauſa inducēdi errorē p illaꝫ
formā ſꝫ tāq̄ꝫ pie ꝓuatā eadē
vſi ſunt. Ulteriꝰ ſciēdū ꝙ
tres ſūt ſpēs pn̄ie.q̄dā eſt ſo/
lēnis.q̄dā publica.q̄dā ꝓua/
ta ſeu ſecreta.Solēnis pn̄ia
eſt q̄ imponiꝛ ab ep̄o i capite
ieiunij pro crimīe publico ⁊
māifeſto.ſic̄ p homicidio.in
cēdio.⁊ ſacrilegio ⁊c̄.Et talꝭ
n̄ p̄t reiterari ne vileſcat.nᶜ i
poniꝛ clerico niſi depoſito.
Et agēſ talē pn̄iaꝫ đ cetero n̄

poteſt ꝓmoueri ad ſacros or
dines. Forma aūt imponen
di eaꝫ ponit̄.l.diſt.in capite.
vbi dicit̄ ꝙ oēs penitētes q̄
talē penitētiā publicā ſuſci/
piunt pſentēt ſe epo i capite
q̄drageſime ante fores eccl'ie
nudis pedib9.vultib9 i terrā
demiſſis ꝛc̄. Ibi debēt adeſ
ſe decani.archipſbiteri.par/
rochiani.ꝛ pſbiteri penitēti
um.q̄ debent iniūgere talib9
penitētias. Poſt h̄ eos in ec
cleſiā introducāt.ꝛ cuꝫ om̄i
clero ſeptē pſalmos penitēti
onales ipſis in terrā pſtratiſ
cū lacrimis p eoꝝ abſolutio
ne decantent. poſtea ſurgēs
ab oratōne. man9 eis impo/
nat.aquā benedictā ſup eos
aſpergat. cinerem tn̄ pri9 im
mittat. Deinde cilicio capi/
ta eorū cooperiat. Poſt h̄ p
miniſtros eccl'ie d̄ eccl'ia eos
expellat cū reſponſorio. In
ſudore vult9 tui. Iſte tamen
modus nō ſeruat̄ apud nos
ſed tranſlat9 eſt in cenaꝫ dn̄i
ꝛ ibi expedit̄ Sciendū ta
mē ſm̄ guilhelmū ꝙ igreſſus
eccleſie qui iniungit̄ ſolenni
ter penitētib9 pendet ex arbi
trio ſacerdotis. tamē poſtq̄
introducunt̄ tales i eccl'iam
p epm̄ feria q̄nta magna ſo/
luꝫ intrabūt eccleſiā vſq3 ad
octauam paſce.ꝛ poſtea exi/
būt p totū annū. vt dicit glo
ſa.l.di. In capite. Et erūt ex
tra eccleſiā vſq3 ad eandē fe/
riā ſequētis anni. nec cōmu
nicabunt aliquādo vſq3 ad
mortē Quādoq3 tamē min9
ſm arbitriū epi.xij.q.ij.d̄ vi
ro.xxxiij.q.ij.admonere.xx/
vi.q.vi. Si q̄s de corpe.ꝛ d̄
penitētia diſt.v. Si q̄ vero.
Si tamē penitet poteſt ei ſe
cundo vel tercio anno reddi
ingreſſus eccl'ie. vt patꝫ.xij.
q.ij. de viro. Penitētia pu
blica eſt q̄ fit in publico. nō
tn̄ cuꝫ p̄dicta ſolennitate. vt
cū iniungit̄ alicui peregrina
tio per mundū cū baculo cu
bitali ꝛ cum ſcapulari ꝛ cuꝫ
huiuſmodi. Et hanc poteſt
imponere quilibet ſuo par/
rochiano. Et fit publice iō.
vt publicum peccatum pu/
blicā habeat medicinaꝫ. Si
cut ſi quis in fornicatione eſ
ſet deprehenſus publice. vn
de quia talis eſt magna con/
fuſione dignus. propter ali/
orum ſcandalum. Et vt ſit
alijs in terrorem ꝛ in exem/
plum penitendi. et non de/
ſperandi publice agat peni/
tentiam. Non oportet auteꝫ

p quolibet manifeſto pecca/to manifeſtã agere pñiaȝ. ſm Albertũ. ſȝ ſolũ qñ ſcãdaliſa uit alios. Et h̄ eſt ꝯtra mul/tos q̄ iniungũt ſuis ꝑrochia nis publicã pñiam añ fores eccl'ie. vl' in circũitu cimite/rij ãbulare añ ꝑceſſioneȝ die feſtiuo. vl' iacere ad faciẽ ĩfra oſtium eccl'ie p leui pc̄to. ſic p vna potatõe vl' p alio pec/cato qd̄ tñ ñ ſcãdaliſauit to/tã eccleſiã Et iſti ꝯcludũt vi am penitẽdi ſeu ꝯfitẽdi aliĩs ſimilib⁹ pctis inuolutiſ ne ſi militer ꝯfundant. Pñia aũt ꝑuata ſeu ſecreta eſt quã q̄s imponit p pc̄to occulto. Ut aũt ordinate ꝑcedam⁹ circa hmõi penitẽtias tã publicaſ q̄ȝ ꝑuatas. tria ꝯſiderari op/tet circa iſtud ſacr̄m. Habet em̄ pñia tres ꝑtes. ſ. ꝯtritio/nẽ. ꝯfeſſionẽ. z ſatiſfactõeȝ.

De cõtritione que eſt pri ma pars penitẽtie.

Contritio eſt dolor p peccatiſ volũtarie aſſũptus cũ ꝑpoſito ꝯfitẽdi z ſatiſfaci endi. Circa qd̄ ſciẽdũ q̄ do lor eſt duplex. vn⁹ eſt volũta tis q̄ nõ eſt aliud niſi peccati diſplicẽtia. z iſte eſt d̄ neceſſi tate z eſſentia ꝯtritõis. Ali⁹ eſt dolor ſenſibilis q̄ appar; in lacrimis z ſuſpiriĩs. z iſte ñ eſt d̄ eſſentia ꝯtritõis. ſȝ de ꝑfectõe. q2 nõ eſt ĩ noſtra po/teſtate eã habere qñ volum⁹ Poteſt aũt fieri tãta ꝯtritio q̄ nõ ſolũ culpa ſed etiã tota pena dimittat. ꝑt em̄ tm̄ in/cendi charitas ĩ ꝯtrito z tan tus eſſe dolor ſenſibil' q̄ ꝯtri tio inde ꝑcedẽs merebit' ſolu tionẽ ab om̄i pena. Scien dũ tñ eſt q̄ aliq̄ putãt ſat; in diſcrete tũc eſſe cõtritõeȝ qñ habẽt quandã diſplicẽtiã de pctis. vl' qñ habẽt ꝑpoſituȝ dolẽdi d̄ eis. z tales paupes decipiunt. h̄ em̄ non eſt ꝯtri tio ſȝ attritio. Sȝ qñ hõ hȝ ꝑfectã diſplicẽtiã z habet nõ ſolũ dolẽdi ꝑpoſitũ ſȝ etiam ver cordis dolorẽ p ĩpis tũc habȝ ꝯtritõeȝ. ſm Thomaȝ i. iiij. di. xvij. q. vi. ar. iij. De/bȝ aũt pctõr d̄ om̄i pc̄to mor tali dolere z ꝯtritõeȝ hr̄e z d̄ q̄libet ſpẽaliter. De oblitis tñ ſufficit ꝯtritio general' cũ conat' ad recordãdũ z ad do lendũ. Et debȝ dolere de ob liuione pctõꝝ q̄ ex negligen/tia ſua ꝑceſſit. Nõ intellige q̄ q̄s neceſſario debet hr̄e do lorẽ ſpẽaleȝ d̄ q̄libet peccato

mortali.talē videlicʒ dolorē
ꝙ eſt grā informat⁹.ſʒ liqͣt ꝙ
debet ħ hr̄e circa principiuʒ
ꝯfeſſionis.cū quis recogitat
pc̄ta ꝛ dolet. Et bene faceret
pctōꝛ ꝙ ꝓ maiori pc̄to pl⁹ do
leret.qꝛ mag̃ ꝑ ħ deū offēdit
ꝛ maiorē penā ꝓmeruit. Nͨ
debet ꝯtritio saltē in habitu
ceſſare in pctōꝛe etiā poſt cō
feſſionē ſʒ ſemꝑ manere vt di
cit thomas in.iiij.di.xvij.

De ꝯfeſſione nunc ſequit̃

Onfeſſio

c aūt ſm Aug.ſic diſ
finit̃.eſt ꝑ quā moꝛ
bus latens ſpe venie aperit̃
Vl' ſm Ray.Cōfeſſio eſt le/
gitima corā deo ꝛ ſacerdote
pctōꝝ declaratō.Tenēt aūt
habētes ānos diſcretōis ad
eā faciēdā ſemel ī āno.vt ptʒ
ꝺ pe.ꝛ re.c.oīs vtriuſqꝫ.imo
q̄liſcūqꝫ eſſet ꝯtritio.ſi qͥs cō
temneret ꝯfiteri dānaret̃.vñ
falſū eſt ꝛ hereticū dicere.ſuf
ficit ſoli deo cōfiteri. Nā dic̄
ca.de pe.di.i.Taciturnitas
Vbi eſt taciturnitas ꝯfeſſio
nis nō eſt ſperāda venia cri/
minis.patʒ ħ exēplo xp̄i ꝙ la
zaꝝ ſuſcitauit.ſʒ tñ diſcipul'
tradidit abſoluēdū Joh.xi.
Et.xi.q.iij.tūc ꝟa. Itē decē

leproſos ad ſacerdoteſ miſit
ꝙ ī via eūdo fuerūt mundati
vt dꝛ Luc.xvij.ꝑ qꝺ ſignifi/
cat̃ ꝙ pctōꝛ licet ī via eundo
ad ꝯfeſſionē rōe ꝯtritōis q̄m
habʒ ꝯſequat̃ veniā ꝛ remiſ/
ſionē pctōꝝ.tñ tenet̃ venire
ꝛ cōfiteri ſacerdoti Sʒ di.
q̄re pctōꝛ debʒ ire ad ꝯfeſſio
nē vel ſacerdotē.exqͦ remiſſa
ſūt ei pc̄ta ꝑ ꝯtritōeʒ.Rñſio
ſm Hoſti.in ſūma ꝺ pe.ꝛ re.
ca.Tu dic.ꝙ pctōꝛ duplici
vinculo ad ſatiſfaciēdū aſtrī
git̃.vno ꝙ ligat̃ ad deū.ꝛ illꝺ
in ꝯtritōe dimittit̃.Alio ꝙ li
gat̃ ad eccl'iam.ꝛ ħ ꝑ ꝯfeſſio/
nē ꝛ ſatiſfactōʒ dimittit̃.ꝛ ꝑ
abſolutōeʒ ſacerdotis relax/
atur.Ad ħ facit.de ſententia
excō.A nobis.c.i.ꝺ peniten
tia.di.i.mltiplex.ꝛ.c.quē pe
nitet.in fine.ꝛ diſt.v.Cōſide
ret.Licʒ igit̃ pctm̄ dimittat̃
ꝙ ad reatū ꝑ ꝯtritōeʒ.manet
tñ obligatio ad penā tꝑalēʒ
ꝑ ſacerdotē infligendā.Et ꝓ
bat archiꝺ.ꝺ pe.di.iij.Pro/
ductioꝛ.Dꝛ ſic oīes creatu
re oñdunt ꝛ ꝯfitent̃ defectuſ
ſuos tꝑales ꝛ naturales ho/
minib⁹ eo mō ꝙ pñt.vt dicit
glo.ſuꝑ illo ꝟſu.Cōfeſſio et
magnificētia op⁹ eius ꝛc̄.ita
hō dʒ oñdere defect⁹ ſuoſ vo

lũtarios ꝛ ꝯfiteri ṽbo voca/
li.in q̃ abũdat. Et etiã debet
ꝯfiteri hoĩ eo ꝙ ṽbũ diuinũ
humiliatũ est ꝓ pctis nostrꝫ
delẽdis.qꝺ verbũ vnitũ hũa
nitati obligat nos ꝙ hũilie/
mꝰ verbũ nr̃m loq̃ndo nõ ſo
lũ hoĩ ſꝫ etĩ deo.ꝛ ñ ſolũ deo
ſꝫ etiã hoĩ.qꝺ fit ĩ ꝯfeſſiõe vo
cali. Preterea cũ hodie pec/
camꝰ corã deo ꝛ hoĩe.ꝺbemꝰ
ꝯfiteri ñ ſolũ corã deo ſicut ĩ
veteri teſtamẽto fuit.ſꝫ hoĩ
loco dei ꝯſtituto. Nec ꝓpt̃ ħ
ꝙ ĩ ꝯtritõe hoĩ dimittit̃ rea/
tꝰ culpe ſuꝑflua eſſet ꝯfeſſio
vocal' q̃ ſ̃m Hugonẽ cardi/
nalẽ ad ħ nc̃caria eſt.ad hũi/
litatẽ ꝛ iuſticiã exercẽdã Itẽ
ad ħ ꝙ eccl'ie ſatiſfaciat q̃ le/
ſa ẽ ex pc̃to. Ualet etiaꝫ ſ̃m
Johẽm andꝛee.ꝓpt̃ fidẽ q̃m
pctõꝛ habꝫ credẽs autoꝛita/
tẽ clauiũ ĩ eccl'ia. Sil'r valet
ꝓpt̃ obedientiã quã exhibet
miniſtrꝫ eccl'ie vl' deo.ꝺ pñia
diſ.i.ml'tiplex.ꝛ ca.nõnulli.
Dñ ergo legis ĩ ſcripturꝫ ſã/
ctis ꝙ ſola ꝯtritio ſufficit ad
remiſſionẽ pctõꝝ intelligas
ĩ neceſſitate qñ cõfeſſio nõ p̃t
haberi. Nã tũc ñ eſt p̃ceptuꝫ
Iuxta illud. Cõfitemini al/
terutꝝ ꝛc̃. Quia nec̃itas le/
gẽ nõ habet. Nã tũc volũtaſ
ꝓ facto reputat̃.ſufficit eniꝫ
tũc ſoli deo cõfiteri in coꝛde.
Si tñ ibi eſſet aliq̃s laicꝰ bo
nũ eſſꝫ ſibi cõfiteri.ꝓpt̃ ħ vt
poſtea eccl'iaꝫ infoꝛmaret q̃/
bus remedĳs ꝓ aĩa ſua eſſet
ſubueniendũ Doctoꝛ tñ ſub
tilis dicit.ex q̃ accuſatio ĩ cõ
feſſione non fit ad aliud niſi
vt cõſequat̃ ſñia.ꝛ laicꝰ non
habet autoꝛitatẽ ſentẽtiãdi
ĩ iſto foꝛo.ſequit̃ ꝙ nullũ p̃ce
ptũ eſt ad accuſandũ ſe corã
laico. Foꝛte aũt meliꝰ eſſꝫ ħ
dimittere ſi pctõꝛ poſſet ali/
qualẽ verecundiã corã ſe ha
bere recogitãdo eadẽ ꝛ ſic eq̃
puniri. Etiã licet ſimplicibꝰ
laicis ſit vtilis talis cõfeſſio
corã laico in neceſſitate.non
tamẽ viris diſcretis q̇ ſciũt
ad quid inſtituta eſt cõfeſſio
Hinc eſt ꝙ dicit Johẽs an/
dree in.c. Si epiſcopꝰ.ꝺ pe.
ꝛ re.li.vi.ĩ vltima gloſa. Q̃ꝫ
licet laico ĩ neceſſitate poſſu
mus ꝯfiteri.tñ ipe nõ poteſt
abſoluere.qꝛ nõ habꝫ claueſ
de pñia diſt.i. Quẽ penitet.
Et notat̃ de officio cure pa/
ſtoꝛalis.vbi Hugo dicit ꝙ
licet in neceſſitate audit non
tamen ad hoc vt ſit vera ab/
ſolutio.ſed quo ad ſigna pe
nitẽtie declarãda. Sꝫ Ray.

ↄtradicit. Itē archi. xxv. di. audire. dicit quoſdaꝫ dixiſſe ꝙ null⁹ etiā in neceſſitate tenet cōfiteri ruſtico vel layco pſbitero abſente maxie pcta mortalia. ⁊ dicit ꝙ illud Jacobi. Cōfitemini alterutrū peccata veſtra. tantū ꝺ venialibꝫ intelligit̄ q̄ poſſunt talibꝫ laicis ↄfiteri in neceſſitate. vel loquit̄ de confeſſione in generali que fit in eccleſia vel loquit̄ tantū de ſacerdotibꝫ. Hugo vero dicit ꝙ layco tenet̄ q̄s cōfiteri peccata ſua cū n̄ poteſt habere ſacerdotē. Nec videt̄ vere penitēſ q̄ in articulo mortiſ peccata ſua nō cōfitet̄ cuicūqꝫ poteſt ſi ſacerdotē habere nō p̄t. q̄ꝫ uis layc⁹ nō habet autoritatē abſoluēdi. Dicit autē gloſa. xxx. q. ij. Om̄es. Q, ſi laicus in neceſſitate audiat peccata mulieris. nō p̄t cū ea poſtea ↄtrahere. ſi tn̄ cōtrahat forte tenet matrimoniū. Videt̄ tn̄ hoc tantūmodo ſacerdoti ꝓhiberi cū tantū ei⁹ officium eſt audire peccata. Tu dic ſecure ꝙ talis poteſt cuꝫ tali muliere cōtrahere quam audiuit in neceſſitate. qꝛ per ẜ ſacramentū nulla cōpaternitas ↄtrahit̄. vt dicit̄ in ca. q̄ꝫuis ⁊c̄. de cognatōe ſp̄uali lib. vi. Itē ſciendū ꝙ ↄfeſſio ſedecim ↄditōes habere debet q̄ habent̄ in his v̄ſibꝫ.

Sit ſimplex. humilis cōfeſſio pura fidelis. Atqꝫ freq̄nſ nuda. diſcreta. libēſ. verecūda Integra. ſecreta. lacrimabil̄ accelerata. Fortis ⁊ accuſāſ ⁊ ſit parere parata.

Quantūcūqꝫ aūt nota ſint ſacerdoti peccata. adhuc tn̄ debēt narrari in ↄfeſſione. qꝛ non ſufficit ꝙ ea cognoſcit ſacerdos vt hō tm̄. ſ. in publico: ſꝫ etiam vt de⁹. ſ. in ſecreto cordiſ de pe. diſt. i. Impfecta. i gloſa p̄ma. Tenet̄ etiā pctōꝛ nō ſolū mortalia ſꝫ etiaꝫ venialia ↄfiteri. licet nō ita neceſſitate abſoluta teneat̄ ad ↄfeſſionē venialiū ſicut mortalium. Tn̄ ex q̄ nō poſſum⁹ vitā eternā ↄſeq̄ ſine remiſſiōe venialiū tenemur ad eoꝝ cōfeſſionē. vt dicit Tho. i. iiij. diſt. xvi.

De modo audiendi confeſſiones.

Tqꝛ experientia docente multos vidimus i pꝛatica hui⁹ ſacramēti errare. ideo vtile videtur

ponere modū ꝛ formaꝫ circa
audiēdas ꝯfeſſiones. Circa
qđ videndū eſt de pluribꝰ. ꝛ ꝑ/
mo de diſpoſitiōe pſone Se
cūdo quō ſacerdoſ debeat in
q̄rere a ꝯfitēte. Tercio q̄ ſint
caſus in q̄bꝰ pt abſoluere.
De primo itaqꝫ ſciendū ꝙ cō
feſſionē audiēs ſacerdos de/
bet ſedere in loco oī ſuſpitio
ne carēte. vbi ab oībus vide/
ri poſſet. a nullo vero audiri
nō ſicut q̄dā in camerꝭ añ le/
ctū ꝓpriū audiūt vl' in ſacri/
ſtia. q̄ cōperti ſunt mlta ma/
la cū ſpūalibꝰ filiabꝰ cōmiſiſ/
ſe. Nō debet etiā ſacerdos vl'
ꝯfeſſor inſpicere vultū ꝯfitē/
tis ne ductꝰ terrore ſacerdo/
ti minꝰ audeat cōfiteri. vl' ne
q̄d occultet vel alleuiet. Ma
xime tñ a mulieribꝰ caueat.
qꝛ ſm ſapientē. Facies muli
eris ſicut ventꝰ vrens. nec de
bet ſedere ex oppoſito ſed ad
latus. Nec etiaꝫ debet ꝓferre
ꝟba iocoſa. ne alr̄ ipoꝝ ad ri/
ſum ꝓuoceř: ſicut etiā cōper/
tū eſt de aliq̄bꝰ. ſꝫ ꝟbis blan/
dis ꝛ benignis cōfeſſor vtař.
nō ſicut q̄dā faciūt maledicē
tes ꝯfitenti. dicētes. diabolꝰ
te mihi miſerat cū his pecca
tis. eos vl' eas diabolo cōmē
dantes vt q̄dā idiote faciūt.
nec dꝫ ſacerdos mouere ca/
put vl' ſputū ſepiꝰ ꝓijcere: ne
videař a circūſtātibꝰ prodere
pcta ꝯfitentꝭ. Ubi ḡ ſunt illi
q̄ pede trudūt ꝯfitētes vel fa
ciūt q̄ſdā vociferatōes ſuſpi
cioſas. vl' ſuſpiria ſuſpicioſa
ex q̄bꝰ ꝓdiř ꝯfeſſio peccatorꝭ.
Cuꝫ ḡ incipit ꝯfiteri attēdat
ꝟba ſua ꝯfeſſor vſqꝫ ad fineꝫ.
nec interrūpat. niſi cuꝫ fuerit
ꝯfeſſor ꝑ cōfitentē de aliq̄ ex/
q̄ſitus vel niſi cōfeſſor habu
erit neceſſe inq̄rere de aliqua
circūſtātia peccati. Si vero
ꝯfitens corā ſacerdote pre ti
more erubeſcēs obmuteſcit.
Tūc ſacerdos eū dulciř allo
quēs informet. ꝛ det ſibi cor
ꝛ audaciā his ꝟbis. vt dič hu
go. Fili chariſſime ex abūdā
tia gr̄e diuie hēmꝰ magnum
donū h̄ ꝛ ſalutꝭ remediū ꝙ ꝑ
nr̄aꝫ verā ꝯfeſſionē poſſumꝰ
ꝯſequi indulgētiā pctōrum.
Nō aūt verearis ꝑ aīa tua
dicere verū corā me. qui ſum
pctōr ſicut ꝛ tu. Nō aūt te au
dio vt hō ſꝫ vt deꝰ. Q, ſi for/
te ꝯfitēs neſcit modū ꝯfitēdi
ꝯfeſſor dicat ei modū dicēs.
Chariſſime fili ita debes ꝯfi
teri. Cōfiteor oīpotēti deo ꝛ
tibi prī. ꝙ ego pctōr peccaui
in mltiplicibꝰ pctis. Et prio

ĩ mortalib⁊ pctĩs trãſgrediẽ/
do diuia p̄cepta. nõ diligen/
do deũ nec ꝓximũ. Et tũc vi
deat ꝯfitẽs dicere pc̄ta. ⁊ pri/
mo de mortalib⁊ pctĩs. ſm ꝙ
diſpoſuit ĩ mẽte ſua. Si aũt
ignorat q̄ ſũt pc̄ta mortalia:
dicat ſibi. ecce fili mi iſta ſũt
pc̄ta mortalia. Sup̱bia aua
ricia. luxuria. ira. gula. inui/
dia ⁊ accidia. Recordare ſi cõ
miſiſti aliqđ iſtoꝝ. Qui cum
de eis expedit⁹ fuerit. Deſcẽ
dat ad op̱a pietat; ſi ea negle
xit adimplere. ſil'r de alienis
pctĩs. vt ſtatĩ patebit Se
cũdo vidẽdũ eſt q̄lit' ſacerdoſ
dʒ q̄rere a ꝯfitẽte. Pro q̊ ſciẽ
dũ ꝙ ſi eſt diſcret⁹ ꝯfitens nõ
debʒ ab eo aliq̄d q̄ri. ſed ſi eſt
rudis tũc q̄rat ab eo ſacerdoſ
⁊ primo de mortalib⁊ pecca/
tis in genere. nũq̄ꝫ tñ ĩ ſpecie
Uerbi gr̄a ſic dicẽſ. Ecce fili
nõne peccaſti iſtis pctĩs. ſ. ſu
perbia auaricia ⁊c̄. Si g̊ ꝯti
git te aliq̄n ſup̱biſſe d̄ veſtib⁊
de pulcritudine corp̱is. de ſa
pientia. de diuitijs. h̄ recogi
tes. ⁊ h̄ doleas. Itez ſi aliq̄n
exceſſiſti modũ comedẽdi vl'
bibẽdi. vl' habuiſti diuturnũ
odiũ ꝯ ꝓximũ tuũ. vl' appeti
tũ vltiõis iniuſte ꝯ ꝓximuʒ.
vl' inuidiſti ſibi bõa ſp̄ualia:
vl' tp̱alia. aut etiaʒ fuiſti acci
dioſus ⁊ piger ĩ dĩno officio
vl' ſmone. q̄ꝛ forte ñ diligent'
attẽdebas ĩ miſſa ſʒ dormita
bas vl' ſmões ĩutiles miſcu/
iſti. Iſtꝭ modis ⁊ ꝯſil'ib⁊ ꝯfeſ
ſor dicat in genere. Et vt me
li⁹ cognoſcas modũ ĩ genere
q̄rendi: ſic q̄ras. Fili chariſſĩ
me feciſti furtũ. Si dicat ſic.
dicas vbi. qñ. q̄ tp̱e. q̄ ductuſ
neceſſitate. a q̄. q̊tiens. Non
aũt q̄rat. Feciſti hoĩ tali ĩ ta
li loco. h̄ enĩ eēt ſuſp̱ectũ ne/
gociũ. Sil'r de luxuria q̄rat
vtrũ fuit aliq̄n pollut⁹ ĩ cor/
pore. ſi dicat ſic. q̄ras an no/
cte vl' die. Si dicat ĩ nocte vl'
in ſomno. nõ q̄ras vltra. Si
dicat nõ ĩ ſomno. q̄ras p̱ quẽ
modũ: cũ q̊ l' q̄uo: ⁊ expectes
ei⁹ r̄nſionẽ. Nec determines
aliq̄d ſic̄ q̄daʒ indiſcreti faci/
unt dicẽdo. feciſti cũ boue vl'
cũ pecore vl' equo. deſcẽdẽdo
ad ſodomitica pc̄ta. de q̄bus
forte cõfitẽs ignorat. Et in h̄
g̃uiſſime peccat cõfeſſor Nec
dicat ſm Guil'. Audio ꝙ tu
habitas cũ tali mlĩere. Hoc
eſt enĩ ſe ponere teſtẽ l' iudicẽ
qđ nõ dʒ fieri in cõfeſſione. ſʒ
ea p̱acta dʒ iudicare ⁊c̄. Ue/
runtñ ſi ſacerdos forte ꝓba/
uit ꝙ ille forte oblit⁹ eſt aliqđ

pctm̄ qđ cõfeſſori conſtat eũ cõmiſiſſe.p̄t ſibi in meõriam reducere dicẽs. Accidit ne tibi aliqñ inebriari ł fornicari ĩn iſto anno. Et ſi dixerit ſic. Querat p̄mo de pſona cuꝫ q̄ peccauit an ne ſibi attinebat ꝛ in q̄ gradu cõſanguinitatiſ vł affinitatꝭ. nec eſt h̄ prodere aliã pſonã vel aliũ accuſare.ſꝫ ſe liberare ꝛ mũdare veracit.cũ alio mõ expedire nõ põt:ſine expſſione illiꝰ circũſtantie. Multũ tñ caute circa h̄ peccatũ luxurie eſt pcedendũ.ne q̄d curioſe inq̄rat de ipo cõfitente. Uñ cõſulo vt confeſſor circa h̄ dicat ſibi Fili mihi chariſſime. ego q̄dem verecũdor ꝛ erubeſco de talibꝫ materijs impudicꝭ inquirere. Nec putes ꝙ iſta ex curioſitate faciam: cũ de eis fuiſſem libentiꝰ ſupportatuſ oportet tñ ꝙ de neceſſitate pcedam more ꝛ officio medici debentꝭ curare occultũ morbũ infirmi. Itẽ aduertat cõfeſſor ꝛ diligent̄ cõſiderꝫ pſone cõfitentꝭ qualitateꝫ.cuius ſtatꝰ ꝛ cõditiõis exiſtat. Nã ſi eſt p̄nceps.baro.miles.nobilis.vel q̄cunqꝫ dñs tpalis. querat ab eo vtruꝫ oppreſſit paupes ſubditos ꝛ aggrauauit eos laboribꝫ.vel iuſticiaꝫ facere neglexit.vł aliquaſ impenſiones iniuſtas impoſuit. Si vero eſt p̄latus ſpũalꝭ: nõ eſt opus q̄rere de negligẽtia animaꝝ ſubditoꝝ.qꝛ preſumitur ſi hoc faceret ſolꝰ diceret.eo ꝙ habet ſufficienteꝫ cognitionẽ ꝛ ſcientiã q̄ntum ad hoc. Si aũt non confitet̄ de officio in q̄ eſt. dicat ꝛ hortetur eũ proprio motu dicẽs Pater venerabilꝭ ꝛ fili.in hac parte velitis attendere dignitatẽ officij veſtri in quo eſtis ꝛ in remediũ peccatoꝝ vr̃oꝝ vobis iniungo vt habeatꝭ diligentiam de animabꝫ vobis cõmiſſis. Si aũt eſt mechanicus q̄rat ab eo vtrũ in ſuo ope debitũ equitatꝭ modum ſeruet.aut ſi eſt mercator.an aliq̄m d̄fraudꝫ ĩ põdere ł mẽſura.an rẽ viliorẽ cariꝰ vẽdidit.ł ad vſuras pecũias mutuauit.ł ad p̄ſtitã cariꝰ vẽdidit.ł cãm rei vẽdite nõ dixit emptori.ſic circa equũ defectũ aliq̄m.ł ipaꝫ rẽ ſic viciatã nõ remiſſiori p̄cio vendidit. Aut diebꝫ feſtiuis ꝛ dñicꝭ reſ ſuas venales exponit. Jurauit tãtũ valere cũ tãtũ nõ valuiſſet.vł iurauit ſolꝰ emiſſe pro tanto Si eſt tabernator

querat ab eo vtrũ aliq̄n bra/
ſium miſcuit diuerſ granis.
Sicut apponẽdo aliq̄t cho/
ros tritici. aliq̄t ſaliginis. ali
q̄t ordei. ꝛ vendẽs nihilomi/
nus ceruiſiã ꝓ totali triticea
vł ſi dieb⁹ feſtiuis circa eaꝫ la
borauit: cũ ħ añ vł p⁹ bñ poſ
ſet expediri. Uel mẽſurã mi
norem dedit ĩ domo ꝙ̄ extra
domũ bibẽtib⁹ commiſerat.
Sic etiã q̄rat de vino ꝛ aliȷ̃ſ
liq̄rib⁹. Itẽ a iudicib⁹ q̄rat et
ꝯſulib⁹ vtꝝ aliq̄n ex gr̄a odio
timore amore. vł ꝓuato mo/
do iuſticiã ꝑuerterũt vel ſen/
tentiã tulerũt ex q̄ q̄s dãnifi/
cat⁹ eſt in reb⁹ vł in corpore.
Uel ſi ad penã fuerũt nimis
proni ꝯ ſimplices ſentẽtian/
do penã ſtati ꝓ vno leui ṽbo
in iudicio. Itẽ a patribusfa/
milias q̄rat q̄ hñt ſuos vł fi/
lios. vtrũ angariauerũt fami
liã dieb⁹ feſtiuis. vł eoꝝ deti/
nent mercedẽ. aut eorũ mala
diſſimulauerũt. Silr̃ q̄rat a
ſeruis an fideliter ſuierũt. et
nõ ſubtraxerũt bona dñorũ
ſuoꝝ. Itez ſi eſt ṽgo. q̄rat ab
ea de cuſtodia ṽginitatis. de
pudicicia ṽboꝝ. ꝛ honeſtate
ꝯuerſatiõis. quõ ꝛ cũ quibuſ
ſolet cõuerſari. Si eſt vidua
q̄rat de deuotiõe ipius ꝛ opi
bus pietatꝫ. an libent̃ ſuiuit
paupib⁹. vł eos viſitauit. vł
tꝑalia ꝓ ſuo poſſe impendit
ꝛ exhibꝫ. ꝛ an diſſolute viuit
ſeu delicate. Et iſti ſunt mor
bi viduaꝝ: ſm aplm. Itez ſi
eſt ꝯiugata. q̄rat ab ea an ſer/
uet cũ viro caſtitatẽ dieb⁹ fe/
ſtiuis ieiunȷ̃ ꝛ aliaꝝ vigilia/
rũ: ꝛ tꝑe impḡnatiõis vł etiã
part⁹. Silr̃ an a marito exi/
gat debitũ dieb⁹ feſtiuis. aut
tꝑe mẽſtrui vł impḡnatõis ł
tꝑe part⁹. an etiã alit̃ ꝙ̄ mo/
dus nature eſt vir eã cogno/
uit. ꝛ ſm ħ ꝓcedat cũ q̄libet.
circa tñ viciũ luxurie cauti⁹
ꝙ̄ circa quodlibꝫ aliud ſe re
gat. ꝙ circũſtãtias neceſſari/
as nõ inutiles ꝛ curioſas in/
q̄rat. De q̄b⁹ ſciẽdũ eſt hic ꝙ
ſm Tho. Circũſtãtiaꝝ q̄dã
ſunt trahẽtes in aliud genuſ
pc̄ti. vt coire cũ ꝯiugata ꝛc. ꝛ
has hõ tenet̃ ꝯfiteri. Quedã
ṽo aggrauãtes ſunt in eadeꝫ
ſpecie. ꝛ eaꝝ q̄dã ſunt nõ ag/
grauãtes mortalit̃. ſicͭ ſcia et
hmõi. ꝛ has nõ tenet̃ ꝯfiteri.
qꝛ ſunt q̄ſi venialia. Quedaꝫ
ṽo ſũt aggrauãtes mortalit̃.
ꝛ has oportet ꝯfiteri. vt fura
ri in ſacro loco. fornicari in
die feſto. Uñ ṽſus. Aggũ at
ordo loc⁹ pc̄ta ſciẽtia temp⁹

Lucta puſilla met⁹ culpe. ge
nus ⁊ ſtat⁹ alt⁹. Cōditio nu
mer⁹ etas ⁊ ſcādala ſex⁹. Itē
q̄rat ſacerdos a ꝯfitēte ꝺ alie
nis pctīs q̄ ſūt nouē. ꝟ. Iuſ
ſio cōſiliū cōſenſus palpo re
curſus. Participans mutuſ
nō obſtās nō maīfeſtās. Iuſ
ſio. i. ſi pcipit facere malū. li
cet ſolus nō intereſt: vł cōſu
luit alteri ſine cui⁹ cōſilio nō
feciſſet tale factū. vel cōſenſit
facientib⁹ malū. vł ipis adu
latus eſt laudādo eoꝝ factuꝫ
Vel q: malefactores habue
rūt ad eū recurſum. vel ipſis
pticipauit in maleficio. vł ta
cuit nō increpando eos. vł n̄
deferendo ſupiori. vł nō reſi
ſtebat cū poſſet vł tenet ex of
ficio. vł nō manifeſtauit cuꝫ
debuit manifeſtare.

De caſibus ad pa
pam ptinentibus.

p **Onendi** ſunt etiaꝫ hic ca
ſus ad ſolū papā
ptinētes. Prim⁹ ē de eo q̄ ꝟ
berat clericū ordinatū ſi ē le
ſio enormis. cū effuſione ſan
guiniſ attroci. xvij. q. iiij Si
q̄s ſuadēte diabolo. Scd̄s ē
de eo q̄ incēdit vł frāgit eccle
ſiā. ⁊ tal' añq̄ꝫ denūciat ꝑt ab
ſolui ab epō. ſꝫ p⁹ denūciati
onē ꝑ ſolū papā. de ſen. excō.
ca. ꝯq̄ſti. Et idē de q̄libꝫ incē
diario poſtq̄ꝫ publice excōi
cat⁹ eſt. de ſen. excom. c. tua.
Terci⁹ q̄n papa ſolus aliq̄m
noīat vł noīatim excōmuni
cat. tūc ſol⁹ papa abſoluit eū
de ſnīa excō. c. Significaſti.
Quart⁹ falſarius lraꝝ pape
vł eis vtens ſcient. vt ptꝫ de
falſarijs. c. dura. Quintuſ q̄
inſequit cardinalē. de penis.
ca. felicis li. vi. Sext⁹ q̄ gra
uat iudicē ſpūalē in pſona vł
in bonis: vł dat licētiam gra
uandi ꝑpter h̄ q ſnīam excō
municatiōis tulit. de ſen. ex
com. quecūq̄ꝫ. lib. vi. Septi
m⁹ ſi q̄s corp⁹ defuncti ſcin
deret vł coq̄ret ꝑ oſſib⁹ tranſ
ferēdis. De h̄ habet in q̄dam
extrauagāti Bonifacij pape
octaui q̄ incipit. Deteſtante.
Octauus. ſi q̄s inq̄ſitor here
ticoꝝ. odio vł gr̄a amore vel
lucro cōtra iuſticiā vł ꝯſcien
tiā omiſit cōtra quēpiaꝫ ꝑce
dere. Ut de hereticiſ. multoꝝ
in fine. in cle. Nonus ſi religi
oſus abſq̄ꝫ licētia ſui proprij
ſacerdotis ſolēniſaret matri
moniū aut miſtraret eucha
riſtie ⁊ vnctiōis ſacramenta.
Siłr etiā excōicati ſūt reli

gioſi qui excōicatos a cano-
ne abſoluūt in caſib⁹ nō ɔceſ
ſis vł cōtra ſtatuta ꝓuincia-
lia vł ſynodalia vł a pena ⁊ a
culpa. Decim⁹ ſi q̄s inſequit̄
epm. de penis. Si q̄s. li. vi.
Undecimus. ſi q̄ religioſi in
ducunt aliquē ad vouendū
iurandū vł ꝓmittēdū apud
eos eligere ſepulturā. vel vt
iam electam vlteri⁹ non im-
mutet. De penis. cupientes
in clemētina. Duodecim⁹ de
his q̄ ſacerdotē cogunt cele-
brare ī loco interdicto. vł ad
audiendū excōicatos vocāt
vł interdictos. vel ꝓhibeant
ne moniti exeāt. de ſen. excō.
Grauis. in cle. Tredecim⁹ q̄
ſaracenis arma ad expugnā-
dū xp̄ianos deferūt. vł ɔſiliū
vł auxiliu dāt ī diſpēdiū ter-
re ſctē. de iudeis. Ita q̄rūdā.

Caſus epiſcopales nūc ſe
quuntur.

CAſus de
c ro epi q̄ notantur p
Joh. andree in .iiij.
gloſa. ſi eps. de pe. ⁊ re. li. vi.
ſunt iſti. Prim⁹ abſoluere ex
cōicatos maiori excō icatiōe
vt de ſen. excō. nup. Scd̄us
imponere pn̄ias blaſphemā
tib⁹ nomē dei ⁊ ſctōꝝ ei⁹. De
cleric⁹ maledicis. c. ij. Terci⁹
abſoluere ſacrilegos. de ſacri
legijs. c. ij. Quartus cōmuta
tio q̄rūlibet votoꝝ. de voto ⁊
voti redēptione. c. i. Excipit̄
tn̄ votū terre ſctē. Quint⁹ de
poſitio male ablatoꝝ ĩcerto
rū vł etiā certoꝝ. qn̄ n̄ exiſtūt
iſti q̄b⁹ faciēda ē reſtitutō. de
iudeis. cū ſit. Sext⁹ pn̄iaꝫ ĩ-
ponere ill' q̄ mr̄imoniū clāde
ſtine ɔtraxerūt. vel ꝯ interdi-
ctū eccl'ie. vt de mr̄imonio ꝯ
interdictū eccl'ie cōtracto in
cle. c. i. ⁊ vl. Solēt eē reſuari
ep̄is pn̄ie oīm publicanoꝝ et
oppreſſoꝝ pueroꝝ ex ꝓpoſi-
to vł caſu. Itē homicidiū vł
falſū teſtimoniū falſarij in-
ſtrumētoꝝ. Itē ꝑiur⁹. iceſt⁹.
corruptor monialiū. vł coeū
tes cū brutis ⁊ his ſilia. Et
breuit̄ itelligas ꝙ q̄ttuor ſūt
caſus ꝺ iure ep̄ales. ꝓut deter
minat bn̄dict⁹. xi. Prim⁹ eſt
occiſor cl'ici. ꝓpt̄ qꝺ incurrit
irreglaritatē. Un̄ eps p̄t ab-
ſoluere clericū ab hoīcidio ſꝫ
nō ab irregularitate. Uel p̄t
abſoluere clericū a pc̄to. q꞉ ce
lebrauit ī eccīa interdicta. ſꝫ
nō p̄t abſoluere ab irregulari
tate inde cōtracta. Scd̄s de
incendiarijs. qꝺ tn̄ intellige
an̄ꝙ ſūt publicati. Tercius

vbi eſt indicēda ſolēnis pñia
Quart⁹ vbi q̇s īcurrit maio
rē excōicatiōez. Idē āt papa
declarat q̇nq3 caſus eē epāleſ
de cōſuetudine approbatos
Prim⁹ ē homicidīj volunta
rīj. Scđus falſarīj Tercius
violatorꝫ eccl'iaſtice libertatꝫ
Quart⁹ violatorꝫ eccl'iaſtice
emunitatis. Quint⁹ ſortile/
gi ꝛ diuinatorū. vt. xxvi. q. i.
ca. i. Et incipit ſua bulla ī q̄
p̄dicta declarant̄. Int̄ cūctaſ
ꝛ renouata eſt iteꝝ ꝑ cōciliuꝫ
viennenſe. in cle. dudū. de ſe/
pulturꝫ Ultra aūt hos caſuſ
pñt epi reſuare ſibi alios ꝑ/
ut videbit̄ eis expedire Sꝫ
vt oīs tollat̄ ambiguitas po
nā caſus tā de iure q̄ꝫ de ꝯſue
tudine ad epm ꝑtinētes. Ut
ſunt iſti. homicidiū. ſacrilegi
um. inceſt⁹. filioꝝ oppſſio. co
itus cū moniali. Itē mulier
coiens cū religioſo l'ſacerdo
te. Itē vulnerās p̄rem vl' ma
trē. Itē deflorās v̄ginē vi op
preſſaꝫ. Itē baptizās ꝓpriaꝫ
filiā ſine nccītate. vl' tenēs eā
ad ꝯfirmationē. Iteꝫ fractor
voti ſimplicꝫ. Itē ꝯtrahens
votū ſimplex caſtitatꝫ. Item
intrās religionē inuita vxo/
re p⁹ copulā carnis. Itē he/
reticā p̄uitatē tenēs q̄ ad pec
catū tm̄. Sil'r ſimoniacus q̄
ad pctm̄ tm̄. qꝛ irregularitas
hmōi ꝑtiet ad papā. Itē cele
brās corā excōicatꝫ ſolēniter
in ecc̄ia q̄ ad pctm̄ tm̄. ſꝫ q̄ ad
irregularitatē ꝑtinꝫ ad papā
Itē ꝓmotū ꝑ ſaltū ad ſacros
ordīes. Itē ordinat⁹ ab alie
no epo ſine licētia ꝓprīj. Itē
luxuriās ī ecc̄ia ꝯſecrata. Itē
coiens cū iudea vel pagana.
Itē ꝯcipiēs a n̄ viro ſuo quē
vir credēdo filiū ſuū ꝯſtituit
eū ī heredē ī p̄iudiciū alioꝝ.
Itē ꝓcurās aborſuꝫ l' ſterili/
tatē ī ſe vl' ī alio. Itē ꝯtrahēſ
ſpōſalia p̄ter mr̄imoniū cuꝫ
aliq̄ marito interpoſito ꝯtra
cto. Itē ſcient̄ celebrās in ec/
cleſia īterdicta q̄ ad abſoluti
onē pc̄ti. ſꝫ q̄ ad irregularita
tē ad papā. Itē ſortileg⁹. īcā/
tator: nigromātic⁹. expimēta
tor. Itē ſciēt̄ excōicatoſ ꝛ ma
nifeſtos interdictos l' ec̄ vſu/
rarios ſepeliēſ. Itē clādeſtīe
mr̄imoniū ꝯtrahēſ. Itē blaſ
phem⁹ dī ꝛ ſctōꝝ. Itē īcēdia
ri⁹. Itē periurus. ſodomita.
adulter. Itē fornicās cū filia
quā baptizauit vl' ad ꝯfirma
tionē tenuit vl' audiuit cōfeſ
ſionē eius. Itē celebrās in al
tari nō cōſecrato. Item cele/
brās ſine ſacris indumētꝫ. vl'

omittẽs aliqđ indumẽtorũ: vt ſtolam vł manipulũ. Jtez celebrans nõ ieiunus. Horũ aũt penitẽtie ponunť taxate inferi⁹ ꝑticulatim. Aliȷ̃ vero caſus ꝑter iſtos ſunt de autoritate plebanorũ.

De ſatiſfactione q̃ eſt tercia pars penitentie.

e St autez ſatiſfactio ſm beatũ Tho. ſuper. iiij. diſ. xv. q. i. ar. iȷ̃. iniurie illate recõpenſatio ſm iuſticie eq̃litatẽ vł q̃ntitatẽ. Et intellige eq̃litate ꝓportiõis ⁊ non q̃ntitatis. Siłr Anſel. in lib. Cur deus hõ. diffinit ſatiſfactionẽ dicẽs. Satiſfactio eſt deo debitũ ꝓut eſt honorem impẽdere. ſ. rõe culpe cõmiſſe. Et iſte diffinitiões ſũt ſatiſfactiõis. ꝓut eſt medicina ꝑteritoꝝ pctõꝝ: et ꝑſeruatio futuroꝝ. ſꝫ ꝓut eſt ꝑſeruatio a culpa. diffiniť ſic ſm Aug. Satiſfactio ẽ cauſas abſcindere pctõꝝ ⁊ eoꝝ ſuggeſtionibus aditũ non indulgere.

Circa qđ ſciẽdũ ꝙ lꝫ ſm Bonauẽturã vbi ſup̃. ſine charitate nõ poſſet ſe hõ ꝑpare ad hñdam charitatẽ ⁊ faciendã ſatiſfactionẽ. ex q̃ impoſſibile eſt ſine ea dõ placere ⁊ opera ei⁹ acceptari a deo. ıõ nec ſatiſfactio ſine tali gr̃a ẽ poſſibilis. Jtez ↄſulendũ ẽ penitentibꝫ ꝙ eoꝝ pñiam ipis iniunctã ſine mortali pc̃to cõpleant. qꝛ alias de⁹ ab eis exigit penã. Nam ſatiſfactio facta in pc̃to mortali ⁊ ſi ſoluit penã debitã nõ tñ mereť gratiã. vt dicit doctor ſubtił vbi ſup̃. q. i. ſcđo ꝑncipali. ar. iiij.

Sꝫ ſi q̃ras. vtrũ homo ꝑagens pñiaz in pc̃to mortali iteꝝ facta ↄfeſſiõe de illo peccato mortali debꝫ ꝑagere de nouo vł denuo iſtã pñiam iã ꝑactã. vł an reuiuiſcat ⁊ valere incipiat illa pñia ſic ꝑacta in pc̃to mortali. ex q̃ iaꝫ poſt ↄfeſſionẽ ſecũdã erit in charitate ⁊ gr̃a. Jn h̃ ſũt doctores diuerſi. Nã ſctũs Thomas prima facie dicit ꝙ nõ viuificanť nec valẽt ad ſatiſfactionẽ illoꝝ pctõꝝ ꝑ q̃bꝫ agũtur. nec etiã ad meritũ vite eterne. Dicit tñ ꝙ ſatiſfactões ille q̃ relinquũt p⁹ ſe effectũ poſtq̃ actus trãſit nõ oꝑtet ꝙ reiteranť vt ieiuniũ dimittit poſt ſe debilitationẽ corꝑis. Elemoſyna relinq̇t poſt ſe diminutionẽ ſub̃e. Jlle ṽo q̃ non relinquunt poſt ſe effectum.

opoꝛtet vt reiterenť. vt ē oꝛo
Ex his ptꝫ ꝙ q̊ ieiunāt ꝑ pec
catis exñtes in moꝛtali pc̄to
nō debent vltra ieiunare. vel
elemoſynā dare. ſi q̊ oꝛant in
pc̄to exiſtētes tenenť repete/
re hoꝛas et ſupplere eas. Et
iſtā opinionē approbant do
ctoꝛes. Doctoꝛ tñ ſubtilis fa
uoꝛiſat pctōꝛibꝫ dicēs. Q, q̊
vere penitet ⁊ recipit ſatiſfa/
ctionē ꝯdignā ſibi ab eccl'ia
impoſitā. claue nō errāte. q̄n
tūcūq̧ peccet poſtea ⁊ recidi
uet nunq̧ tenebiť niſi ad illā
vnicā ſatiſfactionē adimplē/
dam. Et ſi eā impleat ī chari
tate meli⁹ eſt. qꝛ nō tm̄ ſoluit
penā ſꝫ etiā mereť grām. Sꝫ
ſi impleat pñiam voluntarie
extra charitatē. ſoluit quidē
penā ſed non mereť grām. qꝛ
nō eſt ſatiſfactio recōcilians
neq̧ placās. Vñ ſubdit ꝙ ſi
hō magnā ꝑtem ſatiſfactōis
adimpleuit in moꝛtali pecca
to. ⁊ poſtea iterū peniteat de
pc̄to nouo. nō eſt iterato im/
ponenda pñia ꝑ peccato pꝛi
mo de quo ſatiſfecit. licet ex/
tra charitatē. ſed tm̄ ꝺ̄ nouis
peccatꝫ q̄ fuerūt cauſa ꝙ iſta
ſatiſfactio fuit moꝛtua. Et
hanc determinationē ſequiť
Jo. pariſienſ. ibidē. q. v. di/
cens ⁊ dans hui⁹ dicti rōem
ſatis pulcrā. Quia ex q̊ extra
charitatē ſufficit ſatiſfactio ī
nolūtaria ad pñiam pcti. mľ
to magꝭ ſatiſfactio volunta/
ria debet ſufficere. Exēplifi/
cat ipe. Si alicui offendenti
regē offenſe regꝭ coꝛreſponde
at pciſe ſm legē manus abſci
ſio. ſi iſti inuito abſcinderet
man⁹ ſatis patiť. ⁊ intantuꝫ
ſufficit regi ꝙ ſm iuſticiā nō
debꝫ vlterioꝛē penā exigere.
⁊ tñ nō recipit eū in grām vľ
amiciciā. Multo aūt magis
ſufficeret ꝑ punitione culpe
ſi aliq̊s ſibi debitā penā infli
geret Licet nō eſſet in gratia
vľ amicicia illi⁹ iudicꝭ offen/
ſi. Ex q̊ ſequiť ꝙ ſi talis pꝛo/
pter nouuꝫ pctm̄ damnareť:
anteq̧ cōpleuiſſet totā peni/
tentiā ſibi impoſitā puniret
in inferno tempaliter pena ſi
bi coꝛreſpondente que nō fu
it hic ſoluta ⁊ poſt temp⁹ ali
quod nō pūiretur ampli⁹ ta
li pena. ſicut dicimus de ve/
niali. qꝛ moꝛiēs in veniali ſiľ
cū moꝛtali non puniret eter/
naliter ꝑ veniali ſed tꝑaliter
pꝛo moꝛtali vero eternaliter
Hec doctoꝛ ſubtilis. Sunt
aūt tria opa ſatiſfactoꝛia. ſcꝫ
elemoſyna. ieiuniū: ⁊ oꝛatio.

Per ieiuniū intelliguntᷣ om/
nia carnē affligentia. vt ſunt
macerationes. afflictiões. fla/
gellationes ꝛ ꝑegrinationes
Per elemoſynā oīa opa miſe
ricordie corpalia. Per orōez
omīa opa ſpūalia miſericor
die. Per ieiunia hō reuocatᷣ
a ↄcupiſcentia carnis .ꝑ ele/
moſynā a cōcupiſcētia oculo
rū. ꝛ ꝑ orōez a ſuperbia vite.
Per ieiuniuʒ ordinatᷣ homo
ad ſeipm. ꝑ elemoſynaʒ ad ꝓ
ximū. ꝛ ꝑ orōem ad deū. Per
ieiuniuʒ fit ſatiſfactio de bo
nis corpalibꝰ. ꝑ elemoſynam
de bonis tpalibꝰ. ꝛ ꝑ orōnem
de ſpūalibꝰ. Licet aūt ſingu/
la iſtorū cū ſingulꝭ peccatꝭ ap
propꝛientur ꝓpter ↄuenien/
tiā. tñ quodlibʒ illoꝝ ꝓ qlibʒ
pcto ſatiſfacere pt. ſm Tho.
Dicit enī doctor ſubtilis. q.
i. ſcđo principali. arti. xxx. ꝙ
talꝭ correſpondētia nec eſt de
ↄgruo nec de nccītate ī ſingu
lis caſibꝰ. ſicut ptʒ in paupe/
ribꝰ. Nec paupi eſt congruū
nec neceſſariū iniūgere aliqđ
iſtoꝝ ſi eſt inſufficiens ad ea.
vt ſi eſt paup q̄ nutritᷣ labore
ꝛ qua die nō laborat caret vi
ctu: ꝛ ſi ieiunaret impotens
redderetur ad laborem. Nec
oratiōi vacare pōt labore laſ
ſatus. vlꝭ a fortiori nec elemo
ſynis. iſti iniungenduʒ eſt vt
iſtum laborē ſubeat in remiſ
ſionem peccatoꝝ. intendēs il
lū ad hūc finē referre. ſaltē q̄/
uſqʒ occurrat ſibi opportu/
nitas aliquā aliā ſatiſfactōēʒ
ſoluēdi. Ex h̄ dicto habes ꝙ
hō pctōr libentᷣ ſuſtinens de
fectus tpales ꝛ labores a dō
in eū ꝑmiſſos vlꝭ tribulatōēs
ſatiſfacit ꝑ illa pro pctīs ex q̄
eis ↄſentit ꝛ alitᷣ ſatiſfacere lꝭ
penitere nō pōt. Ita dīc tho
mas vbi ſupra. diſ. xv. q. iiij.
ar. ij. Et hoc etiā ſepius eſſet
ꝑdicandū paupibꝰ ꝛ defectu
oſis. ne deficerēt ꝛ deſperarēt
de peccatis vidētes ſe impo
tentes ad ꝑagendū penitētiā
eis iniunctā. Similitᷣ diues
q̄ lapſus eſt pcto carnis. ſi a/
deo delicatus eſt ꝙ non velit
ieiunare nec maceratōēʒ car
nis ſubire. vel ꝓſumptio eſt:
ꝙ ſi ſibi imponeretur abijce/
ret eam. ꝛ ita iā nouo pecca/
to peccaret. iudicādus eſt ad
oratiōnē vlꝭ elemoſynā. ꝛ im/
ponendū eſt ei qđ libentᷣ acci
pit ꝛ qđ creditᷣ ꝑſeuerantius
adimplere. imo ſi nullā vellʒ
accipe penitentiā ꝛ haberʒ di
ſplicētiā de peccato. ꝛ firmū
propoſitū nō peccandi vlꝭ ab

ſtinendi. nõ eſt remittendus vacuus ⁊ abſoluẽdus: ne cadat in deſperationẽ. ſed intimãda eſt pñia ei q̃ eſt ꝓ pctis illis inponẽda: ⁊ ꝙ eã in ſe ł in equalẽte ſtudeat adimplere. alioqn ſoluet ad plenuȝ in purgatorio. Hec ſñia ſatꝭ cõſonat dicto chriſti. Mat. xij. ⁊ Iſa. xlij. vbi dicit. Arundinẽ quaſſatã nõ ꝯfringet: et linum fumigãs nõ extinguet. Arundo quaſſata eſt peccatoꝛ quaſſatꝰ temptatiõibꝫ et peccatꝭ. ⁊ linũ fumigãs eſt linũ nimis humidũ. tñ habẽs aliq̄d de igne charitatꝭ. ꝭ extinguitur ꝑ duriciã ſacerdotis. ſed cũ ad aliqđ minꝰ difficile obligatur tũc nõ extinguitur. Sȝ dicatur ſibi ꝙ oportet eũ hic vł ibi penam ꝑſoluere. ⁊ ꝙ faciat tantã penitentiã q̃ntã hic debet ꝓ pctis reddere. alias acrioꝛ alibi ab eo exigetur. Hec Scotꝰ. Dicit pe. de tha. diſ. xv. ⁊ Tho. ibidem. q. iij. ꝙ alter ꝓ altero põt ſatiſfacere ſi eſt in charite. quãdo ille cui iniuncta eſt penitentia eã explere cõmode nõ põt. ⁊ hoc q̃ntũ ad abſolutionẽ debiti. ſed q̃ntũ ad excíſionẽ cauſarũ pctoꝝ p̄cedentiũ: ⁊ inq̃ntum penitẽtia eſt medicina ꝓ peccatꝭ vnus nõ poteſt ſatiſfacere ꝓ altero Dicit tñ Thomas ꝙ nullus debȝ ꝑmittere ſatiſfacere per aliũ. niſi appeat defectꝰ coꝛporalis vel ſpũalis ꝑ quẽ nõ ſit pꝛomptꝰ ad poꝛtandum onus pñie. Dicendũ eſt ergo his q̃ ſatiſfactioneȝ ꝑ ſe alijs imponũt ꝙ ſi ambo negligentes fuerint ambo punietur. vnus pꝛo pcto ꝓpꝛio. alter ꝓ obmiſſa ſatiſfactiõe ad quaȝ ſe obligauit.

De penitentijs iniungendis ſm̄ canones.

Eſtat nũc de penitẽtijs iniũgẽdis ſm̄ canones taxãs. Circa qđ p̄ncipaliť eſt vidẽdũ ꝙ licet pñie ſint arbitrarie. vt diceť infra. tamẽ in publicis peccatꝭ ſuande ſũt taxate ꝑ canoneſ. licȝ debeat haberi reſpectꝰ ad circũſtantias criminis ⁊ ad q̃ntitatẽ ⁊ q̃litateȝ ꝑſone. dignitatẽ. officiũ. paupꝛtatẽ. debilitateȝ ⁊c. Ut tñ nõ ignoꝛemꝰ penitẽtias taxatas cũ tpus incurrerit imponẽdas. notãde ſunt aliq̃ regule q̃ canones penitẽtiales ab alijs appellãť. Primus canon ꝙ pꝛo quolibet 1

mortali pc̄to pn̄ia ſeptez an/
noꝝ eſt iniūgenda .vt.xxxiij.
q.ij.hocipm̄.ꝛ.c.ſequēti.ꝛ.xx
ij.q.i.c.p̄dicādū in gloſa.ꝛ.lx
xxij.diſ.pbr. Et rō eſt. qꝛ ſic̄
ꝑ pctm̄ mortale ſeptiformez
grām ſpūſſancti amiſimꝰ.ſic
etiā eas ꝑ ſeptē annos reqͥra
mus. Hoc tn̄ verū eſt ꝑ pub
lico ꝛ graui peccato penſatiſ
circūſtantijs. Secūduſ. Si
pbr fuerit publicꝰ fornicator
decez ānis peniteat incluſus
ſacco indutꝰ.tribꝫ mēſibꝫ ꝯti
nuis a veſpera ad veſperā pa
ne ꝛ aqua vtat̄. exceptiſ diebꝫ
dn̄icis ꝛ feſtiuis.q̇bꝫ ānis ex/
pletis poteſt eū ep̄us ad pri/
ſtinū reuocare ſtatū.de q̇ mlt/
tum habet̄.lxxxij.diſ. ca.pbr
qd̄ nō ſcripſi ꝑpter tediū epi
ſcoporū q̇ in h̄ ſunt remiſſi ꝛ
potiꝰ ad penā proni. Terciꝰ
Sacerdos cognoſcens filiā
ſpūalem.ſcꝫ quā baptizauit:
vl̄ ꝯfeſſionē audiuit.xij.ānis
peniteat.epiſcopus vero.xv
annis peniteat. Mulier ꝟo
ſi eſt ſoluta tradēda eſt religi
oni.rebꝫ ſuis paupibꝫ eroga/
tis.xxx.q.i. Si q̇s ſacerdos
Et ſic ptꝫ vt dicit gloſa in ca
pitulo p̄dicto ꝙ magiſ peccat
ſacerdos cognoſcens filiam
ſpūalem ꝙ̄ alteriꝰ vxorez.qꝛ
ꝑ hoc imponit̄ penitētia.xij.
annorū. Quartus. Si quis
cōtra naturā peccat.ſi cleri/
cus eſt deponitur vl̄ ad reli/
gionem recludit̄. ſi laicus ex
cōmunicat̄ donec peniteat.
Penitentia aūt ſua eſt ſeptē
annorū. Et idē eſt ꝑ inceſtu.
xxxiij.q.ij.hocipm̄.ꝛ ca.ſeq̄n
ti. Quintus. Sacerdos qui
intereſt clandeſtinis nuptijs
ſiue bannis tribus annis ſu
ſpendit̄.de clādeſtina deſpon
ſatione. Cuꝫ inhibitio.ca.i.
Sextus. Si q̇s votuꝫ ſim/
plex violauerit.ſcꝫ qꝛ ꝑmiſit
in ſecreto vxorē nō ducere vl̄
coram aliq̇bꝫ ſocijs.ꝛ poſtea
duxit.tribus annis peniteat
xxvij.diſ.ſi vir. Septimus.
Si quis excōicatꝰ celebrat.
tribꝫ annis feria ſecūda quar
ta ꝛ ſexta a potu.alias vino.
ꝛ a carnibus debet abſtinere
xi.q.iij.de illiſ. Octauꝰ Qui
aliū iniuſte accuſat ad mortē
ſeptē annis peniteat ſi vitā ꝑ
diderit. Si ꝟo mēbrū ꝑ tres
annos peniteat.vt de accuſa
tionibꝫ.c. Accuſaſti. Nonus
Qui filiā ſuā ſpūalem vl̄ cō/
matrē cognoſcit. ꝑ ſeptē an/
nos peniteat.xxx.q.iij. Non
oportet. Decimus. Si quis
deſponſatā alij duxerit.eam

dimittat.7.xl.diebꝫ ĩ pane et aqua ieiunet.7 peĩteat p.vij. ſequẽtes ãnos.de ſponſa.du orũ.accepiſti. Undecimus. Qui cognoſcit duas cõma/ tres vł ſorores ſeptẽ ãnis pe niteat.xxx.q.iiij.Si pr̃.Du odecim⁹. Homicida volũta rius ſine ſpe reſtitutionis de ponat.7 ſeptẽ annis penite/ at.l.diſ.miror.Si eſt caſual̃ p qnqꝫ annos peniteat.l.diſ. ca.ſi q.7 ca.ſi qs.7.c.eos.Et hec oĩa intelligas ſi potuit e/ uadere homicidiũ 7 ñ euaſit. Nã q̃ ſe 7 ſuas res liberando fures q̃ capi nõ poterãt occi/ derit.pñiam agere nõ tenet̃. niſi voluerit.Si tñ h̃ facit ĩ neceſſitate euitabili.duos an nos peniteat.diſ.l.de his.li/ cet ſi eſſet ineuitabilis in nul lo ei imputaret̃.l.diſt. Quia te.quod tñ vex eſt q̃ ad pecca tum.ſed q̃ ad cautelã 7 inno/ centiã ſuam eccł'ie oſtenden/ dã bonuꝫ eſt penitere.de ho/ micidio.c.ij.§.fi.xxxiij.q.ij. In lectũ.xxxiij.q.iij.excõica torum.Si qs tñ in ſtulticia vel infirmitate vł furioſitate occidit.nõ imputat̃ ei.iij.q. ix.Indicas.xv.q.i.aliqs.et ca.illa.7.c.ſi quis.Si autẽ cauſa diſcipline.ſicut magi/ ſter ſcolariũ incaute occidit: imputat̃ ei 7 deponit̃ ſi eſt ſa cerdos.De homicidio.pſ by terox.xv.q.v.ſi quis ñ irat⁹ Sꝫ 7 qs ligatũ latronẽ ĩter/ ficit deponit̃.de homicidio. ſuſcepim⁹.Tredecim⁹.Ma trẽ occidẽs decẽ annos peni teat.ſm formã ſatꝭ aſperaꝫ q̃ ponit̃.xxxiij.q.ij.latorẽ.vbi dicit̃ q̃ pmo anno eccleſiam nõ intret ſed añ fores eccleſie oret.Poſt annũ ſo intret ec/ cleſiã ſtans int̃ audiẽtes.et ñ cõmunicet niſi completo ter mino.oblatiões ei⁹ nõ volũ tarie accipiant̃ niſi p⁹ ſepteꝫ annos.Et p hos decem an/ nos nõ comedat carnes nec potũ.alias vinũ.bibat.exce/ ptis diebus dñicis 7 feſtiuis diebꝫ a feſto paſce vſqꝫ ad fe/ ſtũ penthecoſtes.Et non va/ det alicubi niſi pedeſter.feria ſcða q̃rta 7 ſexta ieiunet.ſꝫ tñ nõ ſepatur ab vxore ppt̃ pe/ riculũ adulterij.Decimuſq̃r tuſ.Uxorcida omĩbꝫ diebuſ quibꝫ penitet ñ debet vti car nibus.nec potu.alias vino. niſi ĩ paſca 7 natali dñi.ĩ pa/ ne 7 aqua 7 ſale vigilijs.ora/ tionibꝫ 7 elemoſynis penitẽ/ tiã agat.arma nõ ſumat.vxo reꝫ nõ ducat.balneo nõ vtat̃

conuiuiū letantiū nō intret.
in eccl'ia poſt oſtium ſtet. nō
cōmunicet in vita ſꝫ in mor/
te tm̄. vt patet. xxxiij.q.ij.ad
monere. Et itellige ꝙ maior
penitētia eſt vxoricide. ꝙ̄ ma
tricide. nō qꝛ maius eſt pec/
catū vxorē occidere ꝙ̄ matrē
ſed qꝛ proniores ſūt homīes
ad occidendū vxores ꝙ̄ ma/
tres. ꝛ ideo vt retrahant̄ gra
uior eis pena iniūgitur. argu
men. xxxiij.q.i.non afferam⁹
15 Decimuſquint⁹. Jugulans
volūtarie puerū ſuum. dicit
Ray. ꝙ tal' dꝫ in mōaſteriuꝫ
induci. ſi nō hꝫ alios pueros
ꝛ vxorē. grauior ei debet im/
poni pñia. ſcꝫ ſeptē annorūꝫ.
Cum aūt ex negligētia iugu
lant eū parētes. ita ꝙ ponūt
eū in lectū ſuū ſanū. ꝛ poſtea
inueniūt eū mortuū. trib⁹ an
nis peniteāt. q̄x vn⁹ eſt in aq̄
ꝛ pane oīb⁹ ferijs q̄rtis ſextis
ꝛ ſabbatis. alij duo ieiunan/
do feriā quartā et ſabbatū. ſꝫ
ſextā in pane ꝛ aqua. de bis q̄
occidūt filios. ca.i.ꝛ.ij. Deci
16 muſſext⁹. Periurus. xl. dies
ieiunādo in pane ꝛ aq̄ per ſe/
ptē annos peniteat. vi.q.i.q̄
cūqꝫ. Decimuſſeptim⁹. Fal/
ſam mēſurā hñs. xxx. diebus
peniteat i pane et aq̄. de em/
ptiōe ꝛ vēditiōe. vt menſure
Decimuſoctau⁹. q̄ deuotā vl' 18
moniale ꝯgnouit. x. ānis pe/
niteat. ꝛ ipa ſil'r. xxvij.q.i.ca.
de filia. ꝛ ca. deuotā. Decim⁹ 19
non⁹. Preſbyter cantās miſ
ſam ꝛ nō cōmunicans anno
vno penitere debꝫ ꝛ interim
a celebratione miſſe ceſſabit.
de cōſe. diſ. ij. Relatū. Uige/ 20
ſim⁹. Sacerdos q̄ laicū mor
tuū cū palla altaris iuoluit.
decē annis ꝛ. v. menſib⁹ peni
teat. dyacon⁹ ꝟo triēnio ꝛ di
midio ſiue ſex mēſib⁹ penite/
at. de ꝯſe di.i.nemo. Uigeſi/ 21
muſprim⁹. Sacrilegus vio
lans eccl'iaꝫ ſeptē ānis peni/
teat. xij.q.ij. de viro. Et p̄io
anno aū cimiteriū qd viola/
uit ꝯſiſtat. Scd'o āno aū fo/
res eccl'ie. Tercio āno i eccl'ia.
Et p̄ hos tres annos carnes
nō comedat ꝛ potū. al's vinū
nō bibat niſi i paſca ꝛ i nata/
li dñi. nec cōionem accipiat.
Jn q̄rto anno cōicabit. ꝛ tūc
q̄nto ꝛ ſexto vſqꝫ ad ſeptimū
annū feria ſcd'a q̄rta ꝛ ſexta a
carnibus ꝛ a potu abſtineat.
Uigeſimuſſecūd⁹. Parētes 22
frangētes ſpōſalia filioꝝ per
triēniū ſeparent̄ a cōione. ꝛ filij
ſil'r ſi i culpa ſūt. xxxi.q.iij. ſi
q̄ parētes. Uigeſimuſterci⁹. 23

Qui ducit illã ad mřimoniū quã prius polluit p adulterium qnq3 ãnis peniteat.xxxi.q.i.Si q̃ vidua. Uiceſimus qrtus Blaſphemans dʒ p ſeptē hebdomadas agere penitētiã ſm formã q̃ tradiť ð maledicis.ca.ſtatuim⁹. Uiceſimusqnt⁹. ſacerdos denudãs ꝯfeſſiõez alic⁹ vbo l' facto l' ſigno ⁊c. de q̊ infra diceť. ⁊ habeť de pe.di.vi.ſacerdoſ. Uiceſimusſext⁹. Periur⁹ ſi liber eſt.xl.dieb⁹ p ſeptē annos in pane ⁊ aq̃ peniteat. Si ſuuſ trib⁹ annis.xxij.q.v.q̃ cõpulſuſ. Uiceſimusſeptim⁹. Qui piurat in man⁹ epi.p tres annos peniteat. Qui vo in manu nõ ꝯſecrata.vno anno peniteat. Qui vo coacte neſciens eſſe tã graue pctm̃ tribuſ q̃drageſimis peniteat. hoc ē tribus annis.quolibet anno quadraginta dies.xxij.q.v. qui cõpulſus. Sed qui ſciēter iurat vel aliū iurare pmittit quadraginta dies peniteat in pane ⁊ aqua.⁊ ſepteʒ ſequētes annos. ⁊ ſimiliter cõſocij ſui.xxij.q.v. Si q̃s piurauerit.⁊.ca.ſi q̃s ꝯuict⁹ Uiceſimusoctau⁹. Diſcrepãs a cõſuetudine metropolitane eccl'ie in horis canonicis.ſeptem menſib⁹ cõione priueť ſi ex contemptu h faciat.diſ.xij.ca.de his. Uiceſimusnonus. Sortilegus q̃draginta dieb⁹ peniteat.de ſortilegijs.ca.i.⁊ ca.ex tuar. Qui auteʒ aſpicit aſtrolabiū vno peniteat anno.ibidē. Triceſim⁹. Interfector pbri duodeci annis peniteat.vt ca.ij.de pñia ⁊ re. Triceſimusprimus. Incendēs domū totū damnum reſtituat:et trib⁹ annis peniteat.eodē ti.c.ij.⁊ de iniurijs ⁊ dãno dato.ca.ſi q̃s domuʒ Triceſimusſecūdus. Cõmunicans hereticū neſciēter:annū peniteat.ſcienť q̃nq3 ãnis Permittens aūt hereticū cãtare neſcienter miſſam:quadraginta dieb⁹. Si aūt i ſuberſionē fidei tanq̃ heretic⁹ damnať niſi decē annis peniteat. Si q̃s receſſerit ab eccleſia ad hereticos fugiēs.xij annis peniteat. ſm formam xxiiij.q.i. Si q̃s ðderit. Trigeſimuſterci⁹. Qui neſciēter cognoſcit duas ſororeſ.l' matrē ⁊ filiã vl' amicã ⁊ neptem ſeptē ãnis peniteat. Si ſciēter perpetuo carebit ꝯiugio. xxxiiij.q.vnica.ſi q̃s. Trigeſimuſqrt⁹.cuʒ bruto coiens. pl⁹ q̃ ſeptē annis peniteat.⁊

idē ꝑ inceſtu. xxxiiij.q.ij. hoc
ip̄m.ꝛ.c.ſeq̄nti. Trigeſimus
q̄nt⁹. Patron⁹ res eccl'ie di/
lapidans. vno āno peniteat.
xvi.q.vij.fili⁹. Trigeſimuſſe/
xtus. Qui iurat pacē nō face
re cū ꝑxio. vno āno peniteat.
ꝛ ad pacē redeat. xxij.q.iiij.q̄
ſacr̄o. Triceſimuſſeptimus.
Bis baptizat⁹ vel bis cōfir/
matus ſeptē annis peniteat.
quartā ꝛ ſextā feriā in pane ꝛ
aq̄. ꝛ coget̃ fieri regularis. de
ꝯſe.diſ.iiij.q̄ bis.ꝛ.c. dictū ē.
Sūt plures alij caſuſ q̄ apđ
nos nō currūt. ꝛ iō de illis ni
hil poſui. Hi aūt intelligēdi
ſunt de pñia publica ꝛ ꝓ pec
cato publico Circa qđ ſci
endū ꝙ licȝ illa pñia ſit taxa/
ta a canonibꝫ ꝑ maifeſtiſ pctiſ
ita ꝙ nll'o mō licet aliā impo
nere vl' variare. tñ eps de his
diſpenſare pt ex cā rōnabili.
inſpectiſ circūſtantijs ꝑſona/
rū. vt dicit leo papa. Penitu
dinis tꝑa cōſtituēda ſūt tuo
iudicio ſm ꝙ ꝓſpexeriſ anīos
ꝯfitentiū eſſe deuotos. xxvi.
q.vij. Tꝑa.ꝛ.c. h ſit. Idē dic̃
Hiero. de pñia diſ.i. mēſurā
Et iō dico de occultiſ pctis q̄
ꝑtinēt ad ſimplices ſacerdo/
tes ꝙ vbicūqꝫ inueniāt taxa
tam pñiaȝ ꝑ canones nō mu
tent eā ſine cā. Ita tñ ꝙ nō ꝑ
dant ꝑ eā pctōrē. ſm h intelli
ge illud qđ cōiter dicit̃: ſȝ ma
le intelligit̃ ꝙ pñie ſunt arbi
trarie. de pe.ꝛ re. deus q̄.ꝛ de
ſortilegijs.c.ij.glo.ij. vbi đr.
ꝙ pñie tꝑs arbitrariū eſt. qđ
intelligit gloſa vltra illud qđ
iā ius taxat. et ſi ius taxauit
vnū annū pñie ꝛ delictū exi/
git plus. h eſt ad ſacerdotiſ ar
bitriū ꝯceſſum. Idē đr đ cle.
excom. latoreſ. Et dixi no
tant̃ ꝙ ſine cā nō dȝ ꝑ quēcū/
qꝫ ſacerdotē mutari pñia ta/
xata. qꝛ ex cā pt bñ moderari
ꝑ ſimplicē ſacerdotē. q̄ diſpē/
ſare pt ꝯtra canones taxātes
talē pñiam. Ut de iudicijs.
at ſi clerici. in gloſa ſuꝑ v̄bo
de adulterijs. vt ibidē notāt
doctores. Pro iſto tñ ſciē/
dū ꝙ hodie multi ſumpſerūt
occaſionez erroris ex iſto di/
cto q̄ dicit̃. pñie ſunt arbitra
rie: ꝛ ſm arbitriū ſacerdotis
imponēde. Et iō ꝓ melioris
iſti⁹ dicti intelligētia aduer/
tendū eſt. ꝙ ſic̃ dic̃ ſctūs tho.
ſuꝑ.iiij.diſ.xix.q.iij.arti.iiij.
Si q̄s p̄ter motū principal'
agētis vti ſua ptāte p̄ſumpſe
rit. ñ ꝯſequit̃ effectū ſm Dy/
oniſiū. ꝛ ꝓpterea tal' ab ordi/
ne ꝛ officio diuīo auerteret̃:

ꝛ culpã incurreret. Ubi grã. ſi
miniſter medici aliter adhibe
ret medicinã egroto q̄ ꝑce
pit medic⁹: p̄iter talis offen
deret medicũ ꝛ etiã egrotum
Et quia penitẽtie ſatiſfacto/
rie ſunt medicine ꝓ pctĩs iſti
gende. vnde ſicut medicine i
arte determinate nõ omnib⁹
ꝯpetũt. ſ; variãde ſunt ſm ar
bitriũ medici: nõ ꝓpã; volũ
tatẽ ſeqn̄tis ſ; artem medici/
ne. ita pene ſatiſfactorie det/
mĩate i canõe nõ ꝯpetũt oĩb⁹
ſ; variãde ſunt ſm arbitriu;
ſacerdotis diuĩo inſtinctu re
gulatũ. Hec Tho. Uide er/
go q̃cunq; iudicas ſm caput
tuũ iniũgendo penitẽtias nõ
taxatis debitis circũſtãtijs:
q2 i magno piculo es. decipi
ens te ꝛ ꝯfitentẽ. ſi arbitrarꝭ
aliter pniam q̄ ſpũſſanctus
eã dictauit illi ꝯfitenti impo
nendã. Uñ dicit ſctũs Tho.
di. xx. q. ij. ar. ij. q; q̄litercũq;
habeat ſe ſacerdos: vel diuer
tat ſe in officio ſacramentoꝝ
nihilominꝰ pctõ2 pmanet re⁹
ad quantitatẽ eiuſdem pene.
ꝛ ideo ſi eã hic nõ explet exi/
geꝛ ab eo in purgatorio. Sa
cerdos tñ diſcretus: vt dicit
idẽ: penam imponẽs minorẽ
etiã ex induſtria pluſ ꝓdeſt
ꝯfitẽti q̄ nocet. q2 forte a ma
gnitudine pene poſſet a peni
tẽtia agẽda impediri. q2 diui
n⁹ amo2 q̃ in eo incipit ꝛ pau
latim ꝯfortaꝛ excitabit eũ po
ſtea ſponte ꝛ ꝓpria volũtate
ad plura opa miſericordie q̄
ſacerdos impoſuit. S; circa
hoc ſit ſacerdos caut⁹. vt tũc
hoc faciat qñ p̄ſumit de con
fitente vt hoc faciat. Uideat
ergo ſacerdos ꝛ caute ꝓſpici/
at q; vbicũq; pena a iure exp̄ſ
ſa eſt nõ obmittat eã impone
re: niſi neceſſitas vel alia cau/
ſa ratõnabilis aliđ ſuaderet.
vbi aũt nõ ẽ pena a iure impo
ſita ꝛ expreſſa ibi arbitrio ſuo
eam ſtatuat ſm q; viderit ex
pedire. nã ex cã p̄t eã aggra/
uare vł mitigare. vt dic̄ gloſa
de pe. di. i. mẽſurã. Ad idem
facit Archi. l. di. de his S;
forte q̃reres. q̃d ſi nunq̄ arbi
trat⁹ ẽ. ꝛ minorẽ penã impo/
nat q̄ debeat. nunq̃d ille ꝯfi
tẽs ſecur⁹ ẽ. vł an reſiduũ exi
geꝛ ab eo in purgatorio. Ad
qđ rñdeo ſm gloſa; .iij. đ pe
ni. di. i. mẽſuram. q; ſi eſt eiuſ
ordinarius iudex ſiue ſacer/
dos parochialꝭ: ꝛ facit h̄ anĩo
diſpẽſandi: ſufficit illa penitẽ
tia modica ad delendu; pec/
catum. Si autem per errorẽ

eſt impoſita. ꝛ tñ ab illo peni
tēte credebat̄ pit⁹ ſufficit illa
minoꝛ pnīa ad pctm̄ delēdū
dūmō penitēs q̄ eā ꝛ̄cipit ma
ioꝛē ſuſcipe ē pat⁹ ſi ſibi impo
neret̄. ꝺ pe. di. i. Quē penitet.
℣. Sed q̄. Si autē credebat
eū ipitū: i culpa eſt penitēs
aut confitēs. quia pitioꝛē nō
req̄ſiuit. Et hoc ē ꝯ illos qui
impetrāt licētiā ꝯfitendi alibi
a ſuis plebanis. et cōfitentur
imperitis ſacerdotib; vl' mo/
nachis ad hoc nō electis nec
approbatis. ꝛ tales ſe decipi
unt. Nam dicit Aug⁹. de pe
nitētia. Qui vult ꝯfiteri pctā
ſua vt īueniat grāz q̄rat ſacer
dotem ſciētē ligare ꝛ ſoluere.
ne cū negligens circa ſe ſit ne
gligat̄ ab illo q̄ eū miſicoꝛdi
ter monet et petit ne ambo in
foueā cadant. qm̄ ſtultus er/
rare voluit. Et ſubdit. Qui g̃
ꝯfiteri vult oīno ꝯfiteat̄ ſacer
doti melioꝛi quē īuenire pōt.
Audiat aūt vnuſq̄ſq; ꝯfeſſoꝛ
talit' qualit' ſibi placuerit pe/
nitētiā iponēſ q̄d ſibi dicat̄ p
btm̄ Hiero. ꝛ ponūt̄ hec ver
ba. xxiiij. q. i. nō afferam⁹. vbi
dicit̄. Nō afferamuſ ſtateras
doloſaſ vbi appēdam⁹ quod
volum⁹ ꝺ dicēres. h̄ gue ē. h̄ le/
ue ē. ſ; afferam⁹ diuinā ſtate

rā ex ſcp̄turis ſctis tanq̄ꝫ de
theſauriſ dn̄icis. ꝛ ī illa q̄d ſit
grui⁹ attēdam⁹. Hec Hiero.
Ex qb; v̄bis vides q̄ ille pe
nitētie q̄ imponūt̄ erronee ꝛ
alit' q̄ꝫ ſint īpoſite ī iure dicū
tur doloſe ꝛ temerarie. h̄ ē qd̄
dicit Greg. de pe. di. v. falſas
pnīas. vbi dicit. Falſas peni
tētias eſſe dicim⁹ q̄ nō ſc̄m au
toꝛitatē ſctōꝝ patrū ꝓ q̄litate
criminū imponunt̄. Vñ dicit
glo. q̄ ſi certa pena ſtatuit̄. et
tamē minoꝛ imponit̄: falſa eſt
penitētia niſi ex cauſa tēpere
tur. vt dicit̄. xxvi. q. vij. Tem
poꝛa. vbi dicit Leo papa. q̄
tēpoꝛa penitētie habita mo/
deratōe cōſtituenda ſunt indi
cio ſacerdotis ꝓut cōfeſſoꝛes
penitentiū animos ꝓſpexerit
eſſe deuotos. Hoc eſt qd̄ cō/
cludunt doctoꝛes finaliter q̄
tunc tm̄ ex cauſa. ſ. neceſſaria
penitētie eodē modo quo di
ctum eſt arbitrarie poſſūt di
ci. ſ. cōſideratis circūſtantijs
pſonaꝝ: tempoꝝ: locoꝝ: eta/
tū: qualitatū criminis. ꝛ alio
rum. ꝓut dicit̄ de pe. diſti. v.
Cōſideret. Circūſtātie autē
ille notant̄ in illo v̄ſu. Quis
quid. vbi. quibus auxilijs.
cur. quō. quando. Hoc ē di/
cere. q̄ licz pro aliquo crimie

a iure taxatꝰ pnīa ſeptēnis .ſi
tñ ſacerdos videt ꝑſonā pau
perē debilē vl' nimis ſenē vl'
nimis iuuenē vl' multū nobi
lē. vl' locū in quo moratꝰ ſicut
caſtrū vel curiā ꝑncipis nō eſ
ſe aptum ad penitētiā agēdā
ſic a iure expꝛſſam. vl' vidʒ tē
pus nō eſſe ꝯueniēs ꝓpt ni
mios laboꝛes tunc inſtātes.
in his caſibꝫ pōt ꝯfeſſoꝛ mo
derare penitētiā in toto vel ī
parte ,ꝓut notatur in glo. xx
iij. q. iiij. Si is. Et hoc intel
lige quādo cōtritū ſufficiēter
viderit peccatoꝛē. Sʒ di
ceres .tñ Gregoꝛiꝰ in omel'.
dicit. et ponitꝰ i ca. ꝑdicto Si
is q̇ ꝑlatus eſt dominico de
bitoꝛi culpas impune dimit
tit. nō mediocriter ꝑfecto of
fendit q̇ debita celeſtis regis
ꝛ dn̄i ſua ꝑſumptōe reſoluit.
Sikꝛ. i. gloſa. xxvi. q. vij. ß ſit
poſitum. dicit. ꝙ nō poteſt ſa
cerdoſ totū dimittere ſine ali
qua penitētia. Et idēʒ de pe.
di. i. c. mēſurā. ꝛ. c. ſi peccatū.
ꝛ. xxvi. q. vij. Tēpa. et. xv. q.
vij. hi qui. Tu dic ꝙ oīa illa
loquuntꝰ de illo q̇ nō ē ꝯtritꝰ
ſufficiēter. vel de illo qui pōt
agere penitētiā ꝯmode. Tali
bus enī ſacerdos ex toto nō
pt dimittere. ꝛ grauiter pecca
ret remittens. qꝛ ſic ſe onera
ret peccatis alienis.

De reſtitutōne ablatoꝝ in ſatiſfactōne.

E T quia vt
dicit ſctūs Thomas
ꝛſtitutō male ablato
rū licʒ nō ſit ſatiſfactio nᶜ ꝑs
eius. eſt tamē ꝑambulū ad ſa
tiſfactōem. quia nō eſt aliō ni
ſi ceſſare ab offēſa. ideo de ip
ſa aliqua ſubiūgam Sciē
dum autē ꝙ homo nec dō ſa
tiſfacere nec recōciliari pōt q̇
rem detinet alienam. Jō an
te omnia qui alienū recepit ꝛ
detinet ſi vult digne penitere
primo debet omnia illa reſti
tuere ſi poteſt. Si autē non
poteſt ſufficit voluntas reſti
tuendi cū tāta reſtitutōe q̄nta
poſſibilis eſt ꝭm conditōneʒ
vtriuſqꝫ ad arbitriū bonoꝛū.

Unde nota ꝙ ſi q̇s aufert
alicui famā intentōe infamā
di eū tenetꝰ ad reſtitutōem fa
me. dicēdo ſe falſum dixiſſe ſi
falſum dixit. Si vero veruʒ
dixit ꝛ n̄ ſuauit modū fratꝛne
coꝛrectōis: dicat ꝙ ß dixit n̄
intēdēs eiꝰ bonū. Jtē ablati
onē virginitatis reſtituat ad
arbitrium bonoꝛuʒ. vel ſi eſt
pena ſtatuta in ciuitate: illaʒ

ſoluat. Similiter ad ablatõ/ nẽ mẽbri vl' priuatõꝫ vite ali cui fiet reſtitutio ſm cõſuetu dinem vl' ſtatutũ cõmunitatiſ vel terre. Tenet etiã ſatiſface re pueris et vxori īterfecti. qꝛ abſtulit pueris prẽm et vxori maritũ q̃ eos nutriebat. Vñ illõ damnũ inde pueniẽs de bet eiſ tũc reſtituere ſm ſtatu tũ. Et qꝛ vt dicit doctor ſub/ tilis. xv. di. q. iij. Ex q̃ oĩa illa vix aliq̃s pt recõpẽſare cõdi/ gne expediret ſilr anĩe cuiuſ/ libet homicide vt ſolueret p paſſionẽ volũtariã. vt. ſ. occi/ deret p homicidio. Unde di cit ꝙ oportune puiſum eſt in multis cõmunitatibꝫ vbi eſt ſtatutũ lex talionis in cauſa homicidij nec ſeruatur vt lex moſayca ſed vt euangelica. d qua Matth. xxvi. Oẽs q̃ ac ceperint gladiũ gladio peri/ bunt. Itẽ ſi aliq̃s aliũ impe/ dit de pbenda pſeq̃nda. ſi fa/ cit animo ledendi ipm tenet ad reſtitutõem. nõ quantum valebat pbenda: qꝛ nondũ eã dem fuit cõſecutus. ſꝫ penſatr pditõibus vtriuſqꝫ ad arbi/ triũ bonoꝝ. Nam ſi fecit qꝛ indignus erat ille quẽ impe/ diebat. vl' vt de meliori pui/ deret iuſte fecit nec tenet reſti tuere Non ſolũ autẽ qui acci pit ſed etiã q̃ fauet accipienti tenet ad reſtitutõem. vt illi q̃ nouem pctis alienis pſentiũt Nam q̃ iuuat facere tenet ad reſtitutõem totius. Simili/ ter qui cõſulit facere. ita ꝙ ſi ne eius pſilio nõ fuiſſꝫ factũ totum reſtituat. alſ reſtituat quantũ nocuit p ſe. Similit adulator laudãs raptorẽ qua re ipe rapit alſ nõ raptur9 te net i ſolidũ. id ẽ in toto ſic pn cipalis. Silr participans in crimine furti vel rapine tene tur in ſolidũ ſicut principal. Similiter participans in re furata vel rapta tenet reſtitu ere eã. ⁊ etiã q̃ eã ſciẽter emit vl' rcipit. Silr q̃ videt furtũ fieri ⁊ tacet. cũ ex officio tene atur reuelare tenet ad reſtitu tõem. alſ nõ. Silr q̃ nõ phi bet cum tñ teneat ex officio. Similiter q̃ ſcit rem vbi ia cet ⁊ nõ vult reuelare. ſi tamẽ principalis ſatiſfecit alij non tenet ſm Ray. ⁊ ſm Tho. ij. ij. q. lxij. ar. v. Cum aũt ſpoli ati ignorant tunc diſtribuen tur res in pios vſus pro pau peribus illius loci vbi rapi/ na eſt facta. vel pro eccleſijs eiuſdem loci. ⁊ hoc ſi non ap paret heres ſuus. quia ſi ap/

paret. illi fiet reſtitutio. Si etiã ſit abſens cui fieri debet reſtitutio debꝫ ei trãſmitti ſi ꝯmode fieri poteſt. alioq̄n in loco tuto debet reponi et cõſeruari ꝓ eo. ſm Thomã vbi ſupra.

Cautele ex parte cõfitẽtis ſeruande.

Primo caueat cõfitens ne diuidat ꝯfeſſionẽ. vt puta dicẽdo vna partẽ pctõꝝ corã vno ſacerdote. ⁊ aliã coram alio. ſed integliter ꝯfiteatur oĩa vni. ď pe. di. v. c. i. Nã al's cõfeſſio eſſet falſa et ficta. ⁊ in ea nihil dimittiť. Iuxta illď. Larga dei pietas veniã nõ dimidiabit. Aut totũ aut nihil ꝓpiciãdo dabit. Si tñ ꝯfitens q̄s corã vno ſacerdote nõ recordabať aliq̄ pctã q̄ poſtea reducẽs mẽorie vadit ⁊ ꝯfiteť corã alio: nõ ē diuiſio ꝯfeſſiõis. nec oportet vt reiteret cõfeſſionem pri⁹ factã. ſꝫ dicat in generali ꝙ cum alia multa ſit cõfeſſuſ hoc fuit oblitus. Ita dicit ſctũs Tho. in. iiij. diſt. xvij. q. xiiij. ar. iij. Multi ãt idiſcrete arguũt alios ꝙ tũc nec iſti nec illi ꝯfitẽtur. qď fieri oĩno ñ debꝫ. Nã ſic corã pluribꝫ confitentes ſi faciãt eo ꝓpoſito vt multiplicent eis interceſſores ⁊ oratores ad deum. aut vt ſic coraꝫ pluribus ꝯfitentes eadẽ peccata maiorẽ ruborẽ habeant cõmendabiles ſunt. Utile nã ꝗ eſt taliter cõfiteri pluribuſ ꝓpter maiorẽ verecundiã habendã q̄ eſt maxima ps ſatiſfactõis. Et põt eſſe tã freq̄ns confeſſio ꝙ etiã tota pena tolleret. Nam dicit ſctũs Tho. di. xviij. q. iij. ar. iij. ꝙ ꝑ abſolutõnem ſacerdotis non ſolũ culpa dimittiť. ſed etiã de illa pena que ĩ purgatorio deberetur aliquid dimittiť vt minus in purgatorio puniatur abſolutus decedens ante ſatiſfactõnem ꝗ̄ ſi ante abſolutionẽ decederet. ⁊ ſic virtute paſſiõis chriſti ſine ꝑiudicio diuie iuſticie de penis ſingulorum ꝓporcionabiliter aliq̄d dimittiť. Et ſubdit. Non eſt inconueniẽs ſi per frequẽtem confeſſionẽ etiã tota pena tollatur vt peccatũ omnino maneat impunitũ ꝓ quo pena xp̄i ſatiſfecit. Hec ſanctus Tho. vbi ſupra. ar. iiij. Utile eſt etiã ſic cõfiteri pluribus. quia quilibet cõfeſſor tenetur orare pro ſuis ꝯfeſſis

⁊ eoꝝ memoriā ī miſſa facere
ſaltē generalē. Verūtñ repre
hēdēdi ſunt confitentes: qui
nūc iſti iſta peccata. poſtea al/
teri de nouo iteꝝ ɔmiſſa ɔfi/
tent̄ recūdantes priorē ɔfeſ/
ſorē ꝑ eo ꝙ iteꝝ eadem prius
ɔfeſſa poſtea cōmiſerint. Vñ
inducendi ſunt ne hoc faciāt
quia confeſſor nouit eoꝝ fra
gilitatem: vnde nō debꝫ im/
putare. Secūdo caueat cō
fitēs ne mentiat̄. ne ſcꝫ pl⁹ di
cat ꝙ̄ res ſe habet: vel min⁹.
quia ſm̄ ſanctū Auguſtinū ⁊
ſanctū Thomā. ſi nō eſt pec
cator mentiēdo fit peccator.
xxij. q. ij. Cum humilitatis
cauſa Et hoc multū arguit il
los qui cauſa humilitatis de
ſe plus fingunt: vel cauſa hy
pocriſis minus dicūt Ter/
cio caueat confitens ne aliqͥd
obmittat. licꝫ dubitet illud eſ
ſe peccatuꝫ mortale. ſed dicat
confeſſori totuꝫ querendo an
ſit peccatū mortale. al's pecca
ret mortaliter obmittēdo ī ta
li dubitatōne ɔfiteri. Quar
to caueat ne obmittat itera/
re confeſſionē ſi confeſſus fu
it ſacerdoti qui eum abſolue/
re nō potuit. vel ſi potuit ne
ſciuit diſcernere. vel ſi confeſ/
ſio non fuit integra. vt quia
tacuit aliqͥd peccatū morta/
le. vl' neglexit aut oblitus eſt
ſatiſfactōnem iniunctā in pe/
nitentia. Similiter ſi cōfeſ/
ſus eſt ſine ɔtritōne. puto ha
bendo ꝓpoſitū ī idē peccatū
reuertēdi. In his enī caſib⁹
tenet̄ reiterare cōfeſſionē ſm
Petrū. Sed an recidiuans
tenet̄ confiteri peccata hora.
Tho. in. iiij. di. xxij. q. iiij. di/
cit ꝙ directe nō tenet̄ nec ī ge
nerali nec in ſpeciali: ſꝫ bñ in/
directe. ſ. tanꝙ̄ illō ſine q̄ ſci/
ri nō poteſt debit⁹ modus ſa
tiſfactiōis vnde tenet̄ ɔfiteri
et notificare peccata dimiſſa
ꝙ̄tū ſufficit. vt ſciat̄ q̄ ſatiſfa
ctio ſit ei imponēda. vt ſi ipſe
frequenter lapſuꝫ carnis paſ
ſus eſt ex aliq̄ occaſione. ita ꝙ
occaſio ꝑ ſatiſfactiōꝫ ꝑſcinda
tur. ⁊ ſimilit̄ de alijs peccatiſ.
Quito caueat ɔfitens ne cō
fiteatur alieō ſacerdoti. h̄ eſt
nō ꝓprio. q2 alien⁹ nō pt euꝫ
abſoluere vl' ligare. de pe. et
re. Omnis. Et de pe. diſt. vi.
Placuit. Licꝫ enī omnes ſa
cerdotes claues ligandi atꝙ
ſoluendi accipiāt ī ordīatiōe
ſua. nō tñ eq̄lit̄ laxata eſt illa
ptās ad quoſlibꝫ ſacerdotes.
Et illa ptās ita ɔceſſa eis eſt
ligata quantum ad exercitiū

ita q̄ nõ pñt eam exercere. ni
ſi detur eis ptãs iuriſditõnis
ordinaria vel delegata ab epi
ſcopo vł a ſede ap̃lica ſm Jo
hã.an.in ca.Oĩs.Poteſt aũt
ꝓpri⁹ ſacerdos q̃druplicit̃ ac
cipi. Uno mõ ꝓ eo q̃ p̃eſt pa/
rochie.vt pleban⁹ q̃ h3 ptãtẽ.
ſ3 mõ inferiori.Alio mõ q̃ p̃/
eſt mõ ſupiori. ꝛ ſic ep̃s ẽ pro
pri⁹ ſacerdos omni homĩ ſue
dyoceſ.et ĩmediatus.vt ĩ ca.
cũ ep̃s.de of.or.li.vi.et in.c.
vlti.de of.archi.ſm Hoſt.Uł
q̃ p̃eſt modo p̃ncipaliſſimo.
vt papa. Nam papa eſt ꝓpri
us ſacerdos omniũ chriſtia/
noꝝ.et habet plenitudinẽ po
teſtatis.de auct.et vſu pal.ad
honorẽ.ꝛ de fo.ꝯpe.c.vl.ꝛ.ix.
q.iij.Cuncta p mundũ. Ter
cio ꝓprius ſacerdos dicit̃ ha
bẽs iuriſditõ3 delegatã ab ali
q̃ p̃dictoꝝ vł a legato pape.d
of.lega.c.i.Quarto hñs iuriſ
ditõ3 a cõi ꝯceſſiõe vł ꝑmiſſi
one iuris. Et ſic ꝓpriĵ ſunt il
li q̃s epi ꝛ abbates exẽpti eli
gũt ĩ ꝯfeſſores.vt de pe.et re.
Ne ꝓ dilatõe. Sic etiã ĩ arti
c'lo mortis q̃lib3 ẽ ꝓpri⁹ ſa/
cerdos illi quẽ audit ſi ꝓpriũ
habere nõ pt. xxvi.q.vi. Si
p̃ſbiter.ꝛ.c.ſeq̃nti. Hoc etia3
modo vagabũdoꝝ hominũ
eſt q̃lib3 ꝓprius ſacerdos ad
quem ꝯueniũt.ſimiliter ꝓp⁹
ſacerdos ꝑegrinoꝝ eſt ad quẽ
cunq3 deueniũt. Concordãt
Joh.an. Inno. Hoſti. frat
iohãnes henric⁹.Johãnes d
lignano.de pe. ꝛ re. Omnis.

Sciendũ tñ circa p̃dicta
q̄ ep̃us p̃t cõmittere audien/
tiã cõfeſſiõis fratrib⁹ p̃dicato
rib⁹ vł minorib⁹ p ipm electiſ
et probatis .ſed illi nõ habẽt
autoritate3 totalẽ ſicut pleba
ni niſi eis ſpecialiter ꝯmitta/
tur.vt notatur de ſepulturis
Dudum.in cle. Nec ꝯfeſſus
talib⁹ tenet̃ iteꝝ ꝯfiteri ꝓprio
ſacerdoti vt q̃da3 erronee pu
tant. quoꝝ autor fuit Johã
nes de pollicratis quẽ repro
bauit Johãnes viceſimuſſe
cundus in quadã extrauagã
ti.que incipit. Uas electõis.

Sciendũ etiã circa p̃dicta
q̄ q̃s p̃t ꝯfiteri alteri q̃3 ꝓprio
ſacerdoti in pluribus caſib⁹.
Prĩo ſi ſubdit⁹ ſcit ꝓpriũm
plebanũ hereticũ aut ſolicita
torem ad malũ.aut fragilẽ ad
peccatũ.aut ad r̃uelãdũ ꝓnũ.
ꝛ generalit̃ vbicunq3 ꝯfitens
ꝓbabilr̃ timet ſibi vł ſacerdo
ti ꝑiculũ.tũc enĩ d3 ꝯcurrere
ad ſuperiorẽ. ꝛ petere licentia3
alteri confitendi. Hec Tho.

in.iiij.diſt.xvij. Hoſtienſ. etiã
enumerat octo caſus. Primꝰ
ē qñ ꝓpriꝰ ſacerdos ē oīno i-
diſcretꝰ. de pe. di. vi. c .iij. pla
cuit. Sed in hoc ſubditꝰ de
bet petere licentiã a ſacerdote
ꝓprio. quã ſi nõ vult dare pe
tat ab epo. Scḋs qñ parochi
2 anꝰ trãſtulit domicilium ad
3 aliã parochiã. Terciꝰ qñ q̃s
4 eſt vagabũdꝰ. Quartꝰ qñ q̃ſ
q̄rit domiciliũ q̃ ſe ꝯferat. nec
dũ q̄ctatus ē aut limitatꝰ ad
5 vnũ locũ. Quītus cũ q̃s deli
quit in aliena parochia ⁊ cõ-
miſit rapinã. tũc enī ibi puni
tur. ḋ rap. c.i. Et h̄ ſi eſt publi
cũ. ita ꝙ ꝓ eo eſſet excõicatꝰ a
ꝑlato ipiꝰ loci. al's ſi eſſet oc-
cultũ pt abſolui a ꝓꝓo ſacer-
6 dote vbicunq; furtũ vel rapi
nam accepit. Sextus rõe ſtu
dij. vt cũ clerici accedũt de li
centia prelatorũ ad ſtudium
7 Septimꝰ tēpore neceſſitatẜ.
vt quia infirmat᷑ ad mortez.
vel debꝫ intrare bellũ vł ma-
8 re. Octauus ſi nõ ponat ſpez
ī peritiã ꝓprij ſacerdotẜ. Sꝫ
h̄ vltimũ ꝯmũiter non tenet᷑.
In talibꝰ enī caſibꝫ vbi quis
confitet᷑ alieno debꝫ ei iniũgi
vt ſe ꝑſentet ꝓprio ſacerdoti.
nec ꝓpriꝰ ſacerdoſ debꝫ ei cre
dere ne diceret ſe eſſe abſolu-
tũ ab aliq̃ excõmũicatõne. q̄r
tũc nõ tenet᷑ credere ſine lr̄is
abſolutõis. Ego tñ conſulo
ſm Rich. in. iiij. di. xvij. q.i.
ar. iij. ꝙ ſine cauſa mł'tũ neceſ
ſaria vel legitima nõ q̄rat q̃s
aliũ ſacerdotē ꝑter ꝓpriũ. ſic̄
multi ꝯſueuerũt facere dubi-
tãtes temere de vita ꝓpriorũ
ſacerdotũ. ⁊ dicētes ꝙ nõ ꝯfi
tent᷑ illi inebriato. ſꝫ q̄rũt alie
num ꝯ ſtatutũ eccl'ie. Sꝫ ſi
alter diſcretior nõ pt haberi.
vel ꝑlatus nõ vult dare licen
tiã ſubdito cõfitendi ꝑter ſe.
q̃d erit agendũ. dicit Richar
dꝰ. ꝙ in tali caſu ꝓpt̄ bonum
obediētie facit magis ſubdi-
tus vtilitatē aīe ſue ꝯfitendo
ꝓprio ſacerdoti minuſ bono
dũ tñ ſit ſufficiēs q̄ꝫ ꝯfitēdo
alteri meliori. Et dico ḋ mi-
nuſ bono: nõ ḋ minꝰ diſcreto
q̄r al's ſp̄ q̄redꝰ eſſꝫ minꝰ di
ſcretꝰ. qḋ nõ ē verũ. ſꝫ ſp̄ q̄ren
dus ē magis diſcretus ſi põt
haberi. Nec excuſat᷑ ſubdituſ
ī diſcreto plebano ꝯfitēs ſi eũ
male iudicat. quia nõ tenetur
cecus cecũ ducere ne ambo ī
foueam cadant. Et nota ꝙ
in caſu quo quis veniens de
aliena parochia caueat impe
ritiam ꝓprij ſacerdotis petẜ
audiri confeſſionē ſuam ꝑ ali

enum plebanū: dicens ſe habere licentiā a ꝓprio ſacerdote. nunquid tenet̄ ei credere ille quē petit pro audiēda cōfeſſione. Rn̄deo ꝙ ſic. ꝓut notauit Joh. an. in glo. iiij. ca. i. ꝺ priuilegijs. in clemētina. pro quo allegauit de peni. di. vi. Placuit. quia nō ē immemor ꝑſumend⁹ ſue ſalutis. i. q. vij Scimus. et de homicidio. ſignificaſti. Poteſt autē hanc licentiā parochialis dare. etiam ſi nondū habet ordinē ſacerdotij. aut eius vicari⁹ vices ſuas gerens. vt dicit Jo. an. in q̄nta glo. ibidem.

De cautel' ſeruādis ex parte confeſſoris.

Primo caueat ꝯfeſſor ne ſuum parochianū habētē caſum epi nondū expeditū i quo ipe nō p̄t diſpenſare aliq̄ mō audeat abſoluere ad cautelam. ſicut ſtulti q̄dam cōſueuerūt facere. qui nō ꝯfeſſores ſed deceptores poti⁹ appellādi ſunt et cōfuſores. qui cum nō poſſunt abſoluere i caſib⁹ epiſcopi dicunt parochiano. Ecce ego te abſoluo ab iſto peccato ad cautelaꝫ vt poſſis iſtis diebus cōmunicare. ne de te ſcandalū oriatur ſi n̄ cōmūicares iſto feſto paſce. Tu autem poſt iſta feſta accedenſ autoritatē epiſcopi cōfiteberiſ de iſto peccato. O non ſic impie n̄ ſic. ne decipias te ⁊ ipm. Sic enī facias et dicas. O bone fili ego nō habeo in iſto caſu autoritatē. ergo accedaſ ſtatim ad epiſcopū vel ei⁹ autoritatē habentē. nec te prius procures ſacramēto euchariſtie niſi fueris abſolutuſ. Si enim nō poſſes accedere epiſcopū ante iſta feſta nll'o modo accedas. Et ſi aliqui ꝺ te ſuſpicabunt̄ dicentes. Jſte n̄ gratis nō cōmunicauit iſtis feſtis. vel ſi a te querat vicin⁹ tuus. quare nō es cōmunicatus in iſto feſto. dicas ꝙ hoc feci de cōſilio ſacerdotis mei. vel cōfeſſoriſ. vel quia habeo graues inimicicias cū hoſtibus quibuſdā quos nōdum euaſi. Et verū dicit. qꝛ habet inimicicias cū diabolo. ⁊ ei⁹ laqueos diſrūpe et ipm expugnare de corde ſuo. nec i hoc mentitur. Non tamē dicat. in hoc habeo inimicicias cuꝫ q̄buſdam hominib⁹. ſed cū q̄buſdam hoſtib⁹. niſi etiaꝫ haberet inimicicias cū hominibus. Sacerdos autem hoc

caſu quādo ſubdit⁹ ꝯfitetur
ſibi totaliter inueniēs caſum
epiſcopi inter alios audacter
abſoluat ab illis et iniungat
penitentiā ꝓ illis que ſunt ď
autoritate ſua. caſum vero re
ſeruatū remittat ad epiſcopū
Non ſicut ꝗdam faciūt: qui
poſtq̄ꝫ audiūt in confeſſione
caſuꝫ epi ſtatim dicūt ꝯfitēti
Uade nō habeo tecū quicq̄ꝫ
diſponere niſi accedas ad epi
ſcopū. Et tales exponūt ꝑſo
nas hmōi magno ꝑiculo. qꝛ
ſepe contingit ꝙ tales obliti
fuerunt de peccatis prius cō
feſſis. Uerūtamē ſi ſacerdos
inuenit confitentē excōmuni
catū a iure vel ab hoīe. Uel ſi
forte dicat ꝯfitens. Bone pa
ter ego ſemel ꝑcuſſi clericū or
dinatū ex ira. vel ſum in excō
municatōe maiori: tūc ſtatim
ſacerdos nō audiat eius ꝯfeſ
ſionē. nec abſoluat euꝫ ab ali
quo etiā minimo peccato do
nec fuerit ꝑ ſuꝑiorem a ſentē
tia excōicatiōis abſolut⁹. ⁊ ſe
docuerit ꝑ lr̄as abſolutū. ſm
Tho. in. iiij. di. xviij. Se
cundo caueat ſacerdoſ ne ali
ꝗ modo reuelet vl̄ ꝓdat ꝯfeſ
ſionē ſigno nūtu vl̄ facto. ſꝫ
oīno debꝫ celare exterius ſic
deus tegit interi⁹. Per ħ eni

vt dicit Tho. in. iiij. diſt. xxi.
hoīeſ magꝭ attrahūṫ ⁊ ſimpli
ci⁹ ꝯfitenṫ. Si aūt ꝑiculū im
mineret. ⁊ ħ ſolū ſciret ꝑ ꝯfeſ
ſiōeꝫ. vt qꝛ ſcit aliquē hereti
cū. ſiłꝛ ſcit incēdiariū. nō ꝓpt
ħ dꝫ reuelare eos ſed potius
monere dꝫ tales vt deſiſtāt. ⁊
ꝑ̄lato dicere ꝙ vigilet ſuꝑ gre
gem ſine omi reuelacōe ꝯfeſ
ſionis. Si etiā ſacerdos cō
pelleretˀ ad dicendū ꝑ epiſco
pū: talis bn̄ pt̄ dicere. Reue
rende pater ego nihil ſcio: in
telligendo vt hō. qꝛ ſcit vt de
us. Nō ſolū aūt caueat reue
lare illa que cadūt ſub ꝯfeſſi
one ſacra mētali vt pctā. ſꝫ eti
am alia geſta ⁊ facta ꝑ ꝗ poſſꝫ
ꝗs deꝑhēdi pctōꝛ. imo etiā il
la ꝗ oīno nō ꝑtinēt ad ꝯfeſſi
onē. Et idē dico ſi aliꝗ dicūṫ
alicui nō ꝑ modū ꝯfeſſionis.
qꝛ forte nō fit abſolutō nᶜ pe
nitētie iniūctio: ſꝫ tn̄ fit ſub
ſpecie cōfeſſiōis. Nā in tali ca
ſu licꝫ nō claudaṫ tale dictuꝫ
ſigillo cōfeſſiōis ſm Tho. in
ꝯpendio. tamē talia oīno ſūt
ſeruāda ex honeſtate ac ſi i cō
feſſione ſuſcepta fuiſſent. ſm
Tho. in. iiij. di. xxi. Si aūt ſa
cerdos ſcit peccatum preter
cōfeſſionē: poteſt illud dicere
ſed non debet dicere ꝙ ſciat

hoc ex ꝯfeſſiõe. et nihilominꝰ
debꝫ abſtinere ab hoc q̃ntuꝫ
p̃t ꝑpt̃ ꝓnitatis ꝯſuetudinẽ.
Nã ſacerdos pctã reuelãs q̃
ſcit extra confeſſionẽ. ⁊ ſepiuſ
ħ faciens aſſueſcit et hoc po
ſtea etiã reuelare ea q̃ ſunt in
ꝯfeſſiõe ſibi dicta. ideo habe/
at linguã refrenatã dentibuſ
ꝓpter penã depoſitõis et re/
truſiõis ĩ artũ monaſteriũ ad
agẽdã pñiam. ꝺ pe. et re. Diſ.
et ꝺ pe. di. vi. Sacerdoſ. Qñ
ꝙ vis ſecurꝰ eſſe cũ opꝰ habeſ
de aliquo pctõ tibi ꝯfeſſo req̃
rere doctiorẽ aliquẽ ſuꝑ cõſi
lio dãdo. nõ dicas ſic. Ecce q̃
dã ꝑſona eſt mihi ꝯfeſſa de ci
uitate vel villa de hoc. q̇d cõ/
ſulitis cũ ea facere. ſed potiꝰ
dimittas vt ipa ſola ꝯſulat ł
querat autoritatẽ. Q, ſi forte
vereẽ. dicas ſic. Ecce q̇dã ca/
ſus accidit ſub hac forma. vł
ꝑuenit ad me caſus talis. q̇d
ꝯſulitis ſuꝑ eo. Et licꝫ eſſꝫ ꝺ
licentia cõfitentis ꝙ poſſit re
uelari vt dicit Tho. vbi ſup̃.
hoc tamẽ fiat ſine ſcandalo ⁊
abſtineat ab ħ ſacerdos q̃ꜩto
magis poteſt vbi ſcandaluꝫ
timeẽ. Ille etiã cui reuelatur
de licentia ꝯfitẽtis teneẽ illꝺ
ſeruare et celare ſicut ꝯfeſſoꝛ
principalis. niſi dareẽ ſibi li
centia a cõfitente ꝙ ille abſo/
lute ac libere faciat ac ſi eſſet
publice factũ. Caueat aũt cõ
feſſoꝛ ne ſic reuelãdo de licen
tia ꝯfitẽtis dicat narrãdo. di
ctũ eſt mihi in cõfeſſiõe ħ. qꝛ
in nullo caſu debꝫ nec p̃t hoc
facere q̃ꜩ tũcũqꝫ haberet licen
tiã a ꝯfitente. qꝛ iſta ſola ṽba
includũt pctm̃ mortale. qꝛ in
cludunt reuelatõem huiꝰ vt
cogniti eo mõ q̃ nõ licet reue/
lare ſꝫm Scotũ. Dicit tñ ſub
tilis doctoꝛ in. iiij. di. xxi. q.
ij. ꝙ ad celatõem pctĩ ĩ ꝯfeſſi/
one detecti teneẽ hõ de lege
nature. Iuxta illꝺ. Non faci
as aliis ⁊c̃. Matt. vij. Quia
quiſqꝫ teneẽ ꝯſeruare famam
alterius ſicut ꝓpriam. ſiłꝛ fi/
delitatem debꝫ ſeruare quaꝫ
pene vult ſibi ſeruari. Itẽ de
lege poſitiua que eſt. De ꝯfeſ
ſione aliq̃ nullꝰ te tradere dꝫ
Talẽ etiã dat occaſioneꝫ ficte
cõfitẽdi. Tercio caueat ſa
cerdos ne audiat mł̃ierẽ illaꝫ
cũ q̃ peccauit. ſcꝫ ꝯcubinã vel
adulterã ſuã. Nã licꝫ ſꝫm dñꝫ
archi. xxx. q. i. in. c. oẽs. ſuper
glo. ij. talis ſacerdos põt tali
mulieri iniũgere pñiam cum
ſit parochiana eiꝰ ſꝫm Hugo
nẽ q̇ ħ notat. iij. q. vij. ca. vlti.
Quicq̇d tñ ẽ de ħ. ego video

aliđ. ſ. ꝙ clerici nõ debẽt ſuis ꝯcubinis pniam iniũgere. ſꝫ magꝭ eas inducãt vt ab alijs pniam accipiãt. vt ĩ glo. xxxiij. q. ij. Placuit Et h̾ totũ eſt ꝓpter honeſtatẽ ſm Bartholomeũ brixiẽ. ⁊ ꝓpter ordinez ſm Hugo. Quãtũ tñ eſt đ iuris rigore ſi p̄ſbiter dat penitentiã ꝯcubine ſue ꝑ delicto ꝯmiſſo valebit penitẽtia: ſm archi. q̇ ita notat. xxxiij. q. ij. vbi h̾ idẽ ſentit Laurentius polonus dicẽs cũ glo. xxx. q. i. oẽs. ꝙ p̄ſbiter orientalꝭ ſicut rutenꝰ vl' grecꝰ nõ audit peccata ſue vxoris. quia nec ipa libere ꝯfitetꝛ ſi adulteriũ ꝯmiſit. Ergo in omibꝫ iſtiſ meliꝰ ẽ pſonas hmõi remittere ad ſupiores. ⁊ ĝ miror de tãtꝭ in hoc magnã difficultatẽ faciẽtibꝫ an p̄ſbitꝛ poſſꝫ audire ſue ꝯcubine ꝯfeſſiõem. Ego aũt video ꝙ iſte caſus eſt epalꝭ vt dictũ eſt ſupra de caſibꝫ epiſcopalibꝫ. Quarto caueat ſacerdos ne exiſtẽs in crimĩe audiat ꝯfeſſiões alioꝝ. nã talꝭ ꝯuitꝛ peccat. nã ſacerdos bene docẽdo populũ ⁊ male viuẽdo inſtruit deũ quõ eũ đbeat ꝯdẽnare. xl. di. ca. multi. ⁊ de pe. di. vi. qui vult. ꝟ. ſacerdoſ. vbi dicit Aug. Sacerdoſ cui omniſ offertꝛ peccator. añ quẽ ſtatuitꝛ omnis lãguor: in nullo eorũ ſit iudicãdus que in alio eſt iudicare ꝓmptꝰ. Ubi dicit glo. ꝙ peccat ſacerdos ĩ crimine iniungẽſ penitentiã. ⁊ verꝝ eſt. vt. iij. q. vij. Itez in euãgelio. vbi dicit glo. ꝙ ſi in neceſſitate ſuus parochianuſ petat ab eo penitentiã cõteratur ipe ſacerdos et ſtatim iniungere poteſt. vt dicit glo. Quãdo ergo tu ſimplex ſic̄ ⁊ ego legis autoritates ꝙ non ſoli ſancti exiſtentes ſoluunt peccatores: ſed etiã mali qñqꝫ iudicabant alioꝝ exceſſus ⁊ peccata. ſicut ſaul cũ a dño eſſet reprobatꝰ pplm dei iudicabat: ⁊ eiꝰ iudiciũ vniuerſus populꝰ expectabat. Itez dauid cũ eſſet adulter et homicida interrogatꝰ a ꝓpha ſententiã in diuitez dedit q̇ ouem paupis rapuit dicẽs. Filius mortꝭ ẽ vir q̇ fecit h̾. ij. Regũ xij. Itẽ ſalomõ cũ amore mulierculaꝝ deos gentilium coleret: tamẽ vniuerſa plebs iſraelitica ad eiꝰ iudiciũ ꝯfluebat. Sic ⁊ achab q̄uis coleret baal. tñ decẽ tribꝰ iudicabat. iij. Regũ. xxij. Non te decipias q̇ſqꝫ iſta legens. qꝛ nihilominus grauiter peccas.

licȝ abſolutio quam facis in ſubditos teneat apud deum ꝙ̃tum ex officio non ex iuris merito. quia vtiqꝫ melius faceres ſi ex vtroqꝫ abſolueres. qꝛ ꝛ tibi meriti gr̃am mereretis. et confitẽti veniã adaugeres. Quinto caueat ſacerdos ne audiat ſacerdotẽ ſine licentia ſpeciali vel generali epi ſui. niſi ep̃us ſciret vel approbaret tacite vel expreſſe. Et hoc eſt contra multos plebanos quoꝝ vnuſquiſqꝫ audit aliũ. et preſertim ĩ caſibus fornicatõnũ q̃ ſunt caſus epiſcopales vt m̃ltotiens clamaui ꝛ adhuc clamo moꝛe lupi ĩ celũ ꝛ terrã ꝙ iſti decipiũt ſe.

Sexto caueat ꝯfeſſoꝛ ne ꝯfitentẽ q̃ nõ vult vl̃ non põt ſufferre on⁹ pñie remittat a ſe vacuũ. Caueat etiã ne exigat iuramentũ a ꝯfitente de pctõ illo d̄ q̃ ꝯfeſſus ẽ amplius nõ faciẽdi neqꝫ ꝯmittẽdi. ħ ei reprobaꝛ. xi. q. iiij. vbi gloſa. ij. dicit ꝙ ab hereticis reuertentib⁹. et ab incẽdiarijs vl̃ ĩ hoꝛrẽdis criminib⁹ ſil̃ib⁹ tm̃ iuramentũ exigeꝛ vt iuret cõfitens de cetero ſe nunqꝫ ſimile cõmiſſurũ. Et exp̃ſſe ꝓhibꝫ glo. ibideꝫ ħ nõ fieri in q̃libꝫ pctõ moꝛtali. Ego tñ cõperi q̃ſdam ſciolos apud ſe a mulierib⁹ cõiugatis extoꝛſiſſe iuramenta ſup̲ foꝛnicatõem de cetero nõ faciendã. quantum picl̃i ſit q̃libet aduertere põt. Qñ g̃ vẽit ad te hõ q̃ nõ vult ſubire onus pñie: dicas ſibi iuxta tenoꝛe ca. ꝙ q̃ dẽ. de pe. ꝛ re. Q, ſi ꝯfiteꝛ ſed ſe diċ abſtinere nõ poſſe nihilominus eius ꝯfeſſionẽ audias. et dicas ei ꝙ nõ eſt vera pñia talis ſed ꝙ diſponat ſe q̃nto citius p̃t ad ꝓpoſitũ abſtinẽdi a peccatis hmõi. Cũ aũt hꝫ ꝓpoſitũ abſtinẽdi a pctĩs ſꝫ ñ vult ſubire on⁹ pñie tã magnũ ſic̃ ſua pctã req̃rũt: dicẽdũ eſt ei. Chariſſime fili tu debuiſti ꝓ iſtis peccatis penitẽtiã agere tantã vel tantã. ſꝫ exq̃ nõ vis ſufferre eã ſcias ꝙ exigeꝛ a te in purgatoꝛio. ꝛ nihilomin⁹ exq̃ habes contritõem ego te abſoluã. In ħ enĩ caſu meli⁹ eſt de miſicoꝛdia facere rõeꝫ ꝙ̃ d̄ iuſticia. ſi tñ eſſꝫ ſuſpect⁹ aliq̃s de q̃ p̃ſumiꝛ ꝙ nõ faciat qd̄ ei p̃cipit dicẽdũ ẽ ei. ꝙ ſi ñ facias ħ puto ꝙ ñ reſtituat talẽ rẽ de q̃ cõfiteꝛ ꝙ carebit fructu ꝯfeſſiõis. Et iſte ẽ modus optimus et ſecur⁹.

De penitentijs infirmoꝝ ꝛ decedentiũ de hac vita.

Habitis ſcau
telis modis ⁊ diſpoſi
tõibus penitentiũ in
bona ſanitate. Uidẽdũ eſt de
penitẽtijs infirmoꝝ ⁊ decedẽ
tiũ de hac vita. Eſt igitur
ſciendũ ꝙ ſacerdos circa quẽ
libet morituꝝ p̄mo ad eũ ve
niẽs ita q̃rat ſm ꝯſilium An
ſelmi dicens. Chariſſime fili
habes ne forte intẽtõez abſti
nẽdi a pctis ſi ſupuixerꝭ ⁊ de
eis ſatiſfaciendi. Et ille dicat
ꝙ ſic. Itẽ letarꝭ ꝙ ĩ fide chri/
ſtiana decedis. ⁊ ille rñdeat.
Etiã. Itẽ faterꝭ te ñ ita bñ vi
xiſſe ſic̃ debuiſſes. rñdeat. fa/
teor. Itẽ credis ꝙ ꝓpt̃ te eſt
mortuꝰ filiꝰ dei viui ihs xp̃s
Rñdeat. etiã. Itẽ credis r̃ſur
rectõem mortuoꝝ. rñdeat. eti
am. Tũc hortare ĩfirmũ di/
cẽs. Age ǧ pñiaz dũ ẽ aĩa ĩ te
habẽdo verã ꝯtritõez. ⁊ ĩ mor
te xp̃i verã fiduciã ꝯſtitue. hu
ic morti te totũ cõmitte. hac
morte te totũ ꝯtege et ĩuolue
Et cum dñs deus tuus vo/
luerit te iudicare. i. iuxta pec
cata tua. dic. dñe mortez dñi
nr̃i ihu xp̃i obijcio inter me
⁊ iudiciũ tuũ. aliter tecũ non
ꝯtẽdo. Si dixerit deꝰ ꝙ me/
reris damnatõez. dic. attẽdo

crucem dñi noſtri ihu xp̃i et
nulla merita mea. ipiuſq; me
ritũ offero ꝓ merito meo. mõ
qđ ego habere debuiſſem nõ
habeo. Iſtis ſic habitis au/
diat eũ ꝯfeſſionẽ. q̇ cũ ꝯfeſſuſ
fuerit nõ ẽ ei imponẽda quã/
titas penitẽtie ſz ĩnoteſcẽda.
xxvi. q. vij. Ab ĩfirmiſ. q̇ poſt
q̃ꝫ ꝯualuerit illã pñiaz ſuare
đbebit. Dicat ǧ ei confeſſor.
Bone fili. ecce tu ꝓ iſtꝭ pctis
tãtũ đbereſ pati ſi ſupuiuereſ
vñ ex q̃ iã ñ potes ſatiſfacere
ꝓ eis ĩ pñti vita doleas ſaltẽ
q̃ntũ potes. roga tñ amicos
ad faciendũ ꝓ te orõẽs ⁊ elẽo
ſynas. ſi autẽ ꝯualueris acce/
das iteꝝ ad me et ego iniun/
gam tibi penitẽtiã ſalutarem
Quare autẽ innoteſcẽda ẽ pe
nitẽtia talit̃ decedẽti Archi. ĩ
dicto c. Ab ĩfirmis. dic̃ ꝙ ꝓ/
pt̃ duo. ſcz vt ſciãt amici quã
recõpenſatõez facere debeãt.
⁊ vt iſte ſciat qualiter penite/
re đbeat ſi ſupuixerit. Et idẽ
ponit v̄ba qualiter tales ſũt
ãmonendi dicẽs. Talia pctã
q̃lia tu ꝑpetraſti tot annoꝝ a
nobis penitentiã accipiũt. ſz
te interim q̊uſq; euaſeris for
te expectamꝰ vt tũc tibi con/
gruã pñiaz ĩponã. ſi aũt dñs
nr̃ vite terminũ tibi dare vo/

luerit per autoritatē Petri ꝛ
pauli principis cui date ſunt
claues regni celoꝝ abſoluo te
a peccatis tuis p̄dictis. et ſa/
crificia ꝛ p̄ces necnō elemoſy
nas et ieiunia :necnō ꝛ cetera
opera pietatꝫ q̄ ꝑ te fiant tibi
ꝓfutura in redemptiōem anīe
iudico ꝛc̄.

Quō ſacerdos ſe habere
debeat erga infirmos.

T autem
v
pzaticā habeat ſacer
dos circa p̄dicta ſic
ꝓcedat. veniēs ad infirmū p̄/
miſſis iſtis īterrogatōib9 ſup̄
dictis:audita ꝯfeſſiōe nō iniū
gendo ſꝫ innoteſcēdo penitē
tiā eo mō q̄ ſup̄dictū eſt ſic eū
abſoluat .Miſereat̄ tui deus
oīpotēs ꝛ dimittat tibi pec/
cata tua.et ꝑducat te ī vitam
eternā. Dn̄s noſter ih̄s xp̄s
te abſoluat ab oīb9 pctīs tuiſ
q̄ ꝯmiſiſti cogitatōe locutiōe
opeꝛ omiſſiōe. et autoritate
dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i qua fungoꝛ ī
hac ꝑte ego te abſoluo ab oī/
bus ſentētijs excōicatōiſ mi
noris et maioris ab hoīe vel
a canone in te latis .ꝛ ab oīb9
pctīs tuis deo ꝛ mihi ꝯtritis
ꝛ ꝯfeſſiſ aut oblitꝫ: et reſtituo
te in gremiū ſctē mr̄is eccleſie
ꝛ ꝑticipatōi ſacramētoꝝ. In
noīe p. et f. et. ſ. ſ. amē. Si ve
ro decedēſ habet bullā papa
lē a pena et a culpa in agone
tm̄. tūc obſeruet̄ forma bulle
ꝛ abſoluat̄ ſic. Et ꝑmo tā in
iſto caſu q̄ȝ in omnib9 ſup̄di/
ctis ꝓmittat decedens ſatiſſa
ctōnem oīb9 q̄b9 tenet̄ vl̄ a q̄
bus illicite aliq̄d r̄cepit ꝑ vſu
ras vl̄ alit̄ iniuſte. Et h̄ faci/
at ꝑ ſe ſi ſupuixerit īfra certū
tꝑus ſibi aſſignādū. vl̄ ꝑ ſuos
heredes quos tūc obliget. et
tūc deīde abſoluat̄ ꝑmittēdo
ſic ꝑius .Miſereat̄ tui oīpo/
tēs ꝛc̄. ꝛ autoritate dn̄i noſtri
ih̄u xp̄i ꝛ ſanctoꝝ petri ꝛ pau
li .ꝛ autoritate dn̄i .N. pape
mihi in hac ꝑte vigore gr̄e ti
bi facte cōmiſſa :ego te abſol
uo ab omnib9 ſentētijs excōi
catōis maioriſ vl̄ minorꝫ ab
homine vl̄ a canone in te latꝫ
Concedoq̄ȝ tibi omniū pctō
rum tuoꝝ de q̄b9 ꝯtritus es
ꝛ ꝯfeſſus plenā remiſſionem
In n.p.ꝛ f.et.ſ.ſ. ¶ Circa p̄/
dicta tn̄ ē ſciēdū q̄ q̄libet ſa/
cerdos ſimplex ī mortꝫ arti/
clo h̄ꝫ plenā autoritatē abſol
uēdi d̄cedētē ab oīb9 excōica
tōib9 ꝛ pctīs. ſuata tn̄ forma
eccl̄ie. Vn̄ q̄ntūcūq̄ȝ vn9 ſit
excōicatus a iure. vl̄ ab hoīe

dummō fuerit ī forma eccl'ie abſolut⁹ ſepeliet ī cimiterio. niſi ius ſibi ſpecialit̃ denegaſſet ſepulturā et inhibuiſſ3. vt pt3 de torneamētis p̱ totū. et ſic de alijs. Forma aūt eccl'ie circa iſtos ſuāda ē hec. Prio ſi ē excōicat⁹ p̱ ɔtūaciā ꝑmittat ſtare et parere iuri. ſi autē ē excōicat⁹ ꝓ debito ꝑmittat ꝙ q̄cito cōualeat ſatiſfaciat creditori. ſiue ſint vſure ſiue rapine ſiue ſpolia. ſiue qđcū/ q3 aliđ debitū. Q, ſi ɔtigerit eū decedere tunc ponat heredes ſuos vl' alios habētes ibi bonos fideiuſſores ſuos qui ꝓ ipo ſatiſfaciāt cū effectu. et h̃ ipi fideiuſſores debēt facere et ꝑmittere anteq̄ abſoluatur. Dicēdū eſt etiā ei ꝙ ſi ſuꝑuixerit ⁊ īfra tpus ſibi aſſignatū poſtq̄ ɔualuerit nō ſatiſfecerit reincidit in ſentētiā eandem excōicatōis. vt in ca. eos q̄. de ſen. excō. li. vi. Si autē eſſet paup̱ q̄ nō poſſ3 facere l' habere fideiuſſores. ſaltim ꝓmittat ꝙ poſtq̄ ad pīguiorē fortunā veniet vult ſatiſfacere. ⁊ ſufficit. đ ſolutōib. odoard⁹. Oib aūt p̄miſſis ſacerdos corā teſtib p̄t eū ſepelire ī cimiterio vl' in eccl'ia. eo mō q̄ dictū ē ſup̄. Unde ſic dicit

Grego. papa. ix. c. vl. đ ſepul. cuilibet curato. Parochiano tuo q̄ excōicatus eſt pro manifeſtis exceſſib. videlic3 pro homicidio. incēdio. violenta manuū iniectōe in ꝑſonas eccleſiaſticas :vl' eccleſiaꝝ violatōe vl' inceſtu. dū ageret ī extremis p̱ p̄ſbiterū ſuū3 iuxta formā eccl'ie abſolutus. n̄ debent cimiteriū ⁊ alia eccl'iaſtica ſuffragia denegari. ſ3 eius heredes et ꝓpinqui ad q̄s bona ꝑuenerūt ipi⁹. vt ꝓ eodem ſatiſfaciāt cenſura eccl'iaſtica ſunt ɔpellēdi. Hec ibi. Et q2 m'lti dubitāt vtꝝ talit̃ abſoluti ī agone poſtea debēt abſolui p̱ iudicē ſupiorē ex q̄ fuerūt excōicati ē ſciēdū ꝙ ſi p̄dicti īfirmi ɔualeſcūt ⁊ faciūt ea q̄ eis iniungūt nō debēt vlterius q̄rere vlteriorē abſolutōe3 ab aliq̄ iudice a quo fuer̃t excōicati. ſed ɔtēti erūt abſolutōe ſimplic̃ ſacerdotis p̱ quē fuerūt in agone abſoluti. al's ei ad q̄d val3 illa forma circa eos obſuata. Jlla enim abſolutio circa eos facta dū tradebat̃ in agone lic3 nō deceſſerit eſt valida intātū ac ſi p̱ illū iudicē p̱ quē fuer̃t excōmunicati fuiſſet facta. quia in tali articulo quilibet ſacerdos

ẽ papa.ꝺ pe.ꝺi.i. quẽ penitet ꝛ de ſen.excõ.ñ dubites.ꝛ co.ti.eos q̃.li.vi. Sciat aũt ſacerdos q̃ abſoluit vſurarium vl raptorẽ. vel incẽdiariũ.ſacrilegũ.homicidã.ꝑcuſſorẽ.clerici.vel ſilem in agõe ſine forma ſupdicta.puta nõ acceptã ab eo ꝓmiſſione vel cautõne fideiuſſoria ſufficienti ꝙ ĩpe ſolus ſoluat illos q̃s negociũ tangit. Tenet enĩ ex q̃ ñ ſatiſfec forme ſtatute ab eccleſia ꝛ illis ſubtraxit ꝑſonaꝫ contra quã reſtabat eis actõ Ad hoc facit clem.eos q̃.ꝺ ſepulturis.in fi. nec puta ipm abſolutũ fuiſſe quo ad actõꝫ qꝛ eccl'ia nõ habebit euꝫ pro abſoluto niſi al's ſacerdos ſatiſfaceret ꝓ eo

Regule quibꝫ pctã mortalia atqꝫ venialia ſit ꝯgſcẽda.

Expeditis modis cõgruis q̃bꝫ ſe ꝯfeſſores circa audiendas ꝯfeſſiones regere debent. vtile iudicaui ꝯfeſſoribꝫ occaſionẽ dare aliquã cognoſcẽdi. ꝛ ſi nõ certitudinal'r. cõiecturatiue tñ pctã mortalia et venialia. ¶ Pro q̃ ꝑmo eſt ſciẽdũ ꝙ peccatũ mortale ſic diffinit. eſt ꝯmiſſio ſiue omiſſio voluntaria recte rõi ꝯtraria. rõe cui⁹ ꝛ de ꝑ ſe ꝑditur gra. Uñ ex h nõ plus accipe niſi ꝙ pctm̃ mortale ẽ ꝯuerſio inordĩata ꝑ delectatõeꝫ ad creaturã ſup deũ vel eq̃liter cũ ꝺo. Ueniale aũt fit ꝑ delectatiõꝫ in creatura citra deuꝫ vel ſub deo. Et ꝺr mortale q̃ſi magiſ dignũ morte. quia ĩfert mortem culpe. ꝛ aufert vitã gr̃e. Ueniale aũt qꝛ venia dignũ. Et cõmittit veniale ex impotentia et inaduertẽtia ꝛ ignorantia. Et cũ nullũ iſtoꝝ ꝓcedat ex malo ꝓpoſito ſiue malicia. ergo dicit venia dignuꝫ. ¶ Ponã igit aliquas reg'las ꝺ noticia pctõꝝ mortalium. Prima eſt q̃ñcunqꝫ hõ ꝑfert creaturã creatori. vtputa magis ei ĩtẽdẽdo. ſibi pl⁹ credẽdo. de ipa pl⁹ ꝯfidẽdo q̃ꝫ de deo. aut ei maiorẽ honoreꝫ exhibẽdo q̃ꝫ deo. ſimil'r ei plus placẽdo q̃ꝫ deo. ꝛ mandatis eius ꝓmpti⁹ obediendo aut ei ſubĳciendo. aut difficiliora ꝓ ea q̃ꝫ ꝓ ꝺo ſuſtinẽdo. pl⁹ in ea q̃ꝫ in deo ꝺlectando. aut ꝓ ea dĩna mãdata trãſgrediendo. aut ĩ ea ſufficientiã ſuã ponẽdo. tũc ſemꝑ ꝑſumitur mortale peccatum. Ex h collige hoc notabile dictũ ꝙ qñ

amoꝛ vel affectio ad creaturā
ſiue ad ſe ſiue ad aliū tm̄ cre/
ſcit in hoīe vl' ē tā magna ꝙ ī
ea ↄſtituit' vltimꝰ finis. ſic ꝙ
aliq̄s nec actu nec habitu oꝛ/
dinat illā creaturā nec eiꝰ di/
lectōēꝫ. aut etiā ſeip̄m ſm̄ de
um. ſꝫ vellet cuꝫ tali creatura
cōtētari. ⁊ nō curat deū offē/
dere aut p̄cepta eius trāſgre/
di ꝓpter illā creaturā. vel nō
curaret de btītudīe dūmodo
poſſꝫ hic manere cū tali crea
tura. oīa iſta ſt' moꝛtalia. qꝛ ī/
cludūt ↄtēptū dei. lꝫ ñ foꝛma
lē tñ interp̄tatiuū. ⁊ ē fruitio
creature q̄ p̄ponit' deo. Hoc
eſt ↄ illos curienſes q̄ amoꝛe
amaſiarū ſuarū debacbati di
cunt. O ſi tecū poſſem imꝑ/
petuū manere ñ curarē ſi deꝰ
in celo reſideret ⁊ me hic tecū
dimitteret. O miſer oīm mi/
ſeroꝝ infeliciſſime. qui nō gu
ſtaſti q̄ȝ ſuauis eſt dñs ſperā
tibꝰ in ſe. ⁊ quanta p̄parauit
diligentibꝰ ſe. Si tñ aliquis
diligit creaturā plꝰ q̄ȝ debet.
ſed tñ ꝓpt' h̄ deū nollet offen/
dere aut eius amicitiā ꝑdere
nec trāſgredi eius p̄ceptum.
aut eum ꝓpter h̄ deſerere. tūc
ñ opꝫ ꝙ ſit moꝛtale. Scd̄a
regula qñ aliq̄d ↄmittit' ↄ di
lectōēꝫ dei vel ꝓximi notabil'r
tūc ē moꝛtale. Illd̄ aūt eſt ↄ
dilectōēꝫ dei ꝑ qd̄ violat' ami
cicia inter deū ⁊ hoīem. vt cū
fit aliq̄d ↄ eius ꝓhibitōēꝫ vl'
qd̄ ſibi diſplicet. Illd̄ v̄o fit ↄ
dilectiōēꝫ ꝓximi qd̄ hō facit
ꝓximo. ⁊ tñ ſibi nollet hoc fi/
eri. iuxta illd̄. Nō facias alijſ
⁊c̄. ⁊ qd̄ tibi rōnabil'r ⁊ ex de/
bito vis fieri ⁊c̄. Et poteſt ēt
attendi penes ſcandalū acti/
uū qd̄ ego īfero ꝓximo meo per
mala exempla Sed q̄ȝtum ī
poꝛtat ↄ dilectiōem vel quā/
tuꝫ ſit illud ſcandalū ad hoc
ꝙ ſit moꝛtale nō p̄ciſe det'mi/
natū ē. qꝛ in modico facere ↄ
ꝓxim aut ī ꝑuo ſcandalizare
nō eſt moꝛtale. vñ q̄libet attē
dat ſeip̄m q̄d ſibi vellet fieri ⁊
q̄d ſibi nollet fieri. ⁊ per qd̄ fa
ctū et non factū inter ſe ⁊ ꝓxi
mū amiciciā quā ſil' habent
ſolueret. ¶ Tertia regula qñ
aliq̄s ↄmittit vel obmittit ↄ
p̄ceptū dei vel eccl'ie vel legiſ
nature vel ſuꝑioꝝ. Et pꝛeſer/
tim ſi ſunt p̄cepta de neceſſi/
tate ſalutis. vel facit cōtra vo
tum publicū. vl' ↄ iuramen/
tū licitū tale ē moꝛtl'e ¶ Quar
ta regula qñ aliq̄d fit l' obmit
titur contra ↄſciam vere vel
falſe dictantem aliq̄d eē moꝛ
tale. vl' contra conſciam foꝛ/

midantē pbabiliť et dubitati
ue an ſit mortale. ſi cōſcientia
nō ſit ſufficienter inſtructa.
¶ Quinta regula ē de actib⁹ i
t⁹ manētib⁹. qñ qdē qs hʒ ſo
lā cogitatōʒ de aliq̄ q̄ntūcun
qʒ turpem vel malā abſqʒ ta/
mē ꝯplacētia ſeu delectatiōe
vel ꝯſēſu. tūc nūqʒ ē peccatū
mortale ſʒ vľ veniale ľ nullū.
Qñ vo eſt ꝯſenſus in actū q
eēt pctm̄ mortľe. tūc ſp ē mor
tale. qꝛ de⁹ voluntatē p facto
acceptat Quādo aūt cū cogi
tatōe aut cōplacentia eſt dele
ctatio moroſa in aliquod tur
pe. ꝛ ſpceialiter in libidinoſiſ
tūc eſt mortale ſm dictū Au
guſti. eſto ꝙ nō ſit ꝯſenſus in
actū ſed in ſolā moroſam de/
lectatōem. ꝛ h̄ bñ eſt attendū
plures eīm̄ hic decipiuntur.
¶ Ex his ergo iā ponamus
p̄cticā d ſingulľ pcis mortali
bus. Et p̄mo d ſupbia q̄ tūc
eſt pctm̄ mortale ſm p̄mam
regulā qñ qs ſbtrahit ſe a ſb/
iectōe ꝛ obediētia dina. ꝛ to/
tā vitā ſuā ordiat ad laudem
hūanā ꝛ ad vanā gľiā. Taliſ
eīm̄ exq̄ non curat h̄ facere ad
laudē dei ſed poti⁹ hūanā vi
deť hoīes pl⁹ diligere qʒ deū.
qꝛ illis plus vult ꝯplacere qʒ
deo. Siľr ē mortale p regulā

ſcdam cū qs p ſua ſupbia fa/
ciēda faciat extorq̄re paupes
pximos p ſuis tunicis pom
poſe faciendiſ. Similiter cū
quis nō curat ſcandalizare p
ximos. ſicut ſūt mulieres or/
nantes ſe q̄ p̄bent occaſiōem
videntib⁹ ad ꝯcupiſcendum
eas. Vľ cū qſ p̄ſūptuoſe trāſ
grediť p̄cepta dei. vel p̄cepta
legis nature. vt facieſ alti qd
ſibi diſplicet. tūc ē mortale p
tertiā regulā. Qñ vo qs ap/
peterʒ hūanā laudē vel vanā
gľiā aliīs modis. tūc eſt veni
ale. ¶ Item auaricia eſt mor/
tale peccatū p ſcdam regulaʒ
qñ aliqs appetit diuitiaſ ha
bere non curando an p frau/
dem. mēdacia. vſuras. piuria
p ludos illicitos. vel emptio
nes. vel vēditōes exercēs illi
citas. vel detinēdo debita ali
oꝝ. vľ mercedē ſuoꝝ ſuorum
peccat mortaliť. Similiť p
p̄mā regulā ē peccatū morta
le ſi nimiſ magna ſpes in eis
ꝯſtituiť. Eſt etiā p t̄tiā regu/
lā pctm̄ mortale qñ p eis ac/
qrēdis negligūť p̄cepta ſalu
tis. vt foriſando die domini
co vel feſtiuo. Item p q̄rtā re
gulā fit pctm̄ mortľe. quādo
dubitať de ꝯtractu an ſit lici
tus. ꝛ tñ exerceť. Quādo vo

appetũť diuitie pl⁹ q̃ʒ ſunt ne
ceſſe. ſed tñ nollet eaſ acq̃rere
malo ⁊ iniuſto mõ veniale eſt
pctm̃ ſm Aug. in li. de pur/
gatorio. vl' qñ nollʒ offẽdere
deũ nec ĩ eis ↄfidere. tũc ẽt eſt
vẽiale ⁊c̃. Item gula ẽ pctm̃
mortale p ṗmam regulaʒ qñ
q̇s tãtã delectatõeʒ in come/
ſatõe vel potatõe habet ꝙ p/
pter ipam nõ curat deũ offẽ/
dere aut miſſas negligere vel
ieiunia frangere. Itẽ quãdo
hõ ĝuat ſe potu in tãtũ ꝙ vſũ
rõnis obmittat. obliuiſcens
vbi ſit ⁊ reddiť vt beſtia. vel
cũ aliũ ſtudioſe inebriat. ⁊ h̄
ẽ pctm̃ mortale p ſcd̃aʒ regu/
lã. Et h̄ eſt verꝫ ſi ſcit fortitu/
dineʒ pot⁹. qꝛ ſi neſcit ⁊ bibit
exceſſiue cã ſeſſiõis vel colla/
tõis amicoꝝ ⁊ ſocioꝝ eſt vẽi/
ale. Itẽ p q̃rtã regulã eſt mor
tale ſi q̇s ↄ̄ cõſciaʒ ſibi dictã/
tẽ. quia talẽ potũ bibere ĩmo
derate eſt deſtructio capitis.
vel qꝛ h̄ ẽ pctm̃ tali die. vel qꝛ
inde ſcãdalũ oriťẽ pctm̃ mor
tale. Hoc attẽdat p̃ſbyter vi/
ſitãs tabernas. ex cui⁹ viſica
tõe ſcandalizanť laici. ſi talis
peccat mortal'r iudicet ſeipꝫ.
Si aũt q̇s comedit vl' bibit
ex delectatõe vel vltra menſu
rã. vl' p̃cioſos cibos ſumit. ſꝫ
tñ nollet ipe ſibi p hoc ordĩa
re aliq̇d impedimentũ ſanita
tis vel ſalutis. licet ei eueniat
dolor capitis vel infirmitas
alia eſt veniale. Itẽ ira qñ p/
cedit vſqꝫ ad odiũ p̱ximi. ita
ꝙ vult notabiliter nocere p/
ximo in reb⁹ corpe vel hono/
re ẽ mortale p ſcd̃aʒ regulam
Si ãt ex ↄmotiõe ſbita vult
malũ p̱xio nõ bñ ƌliberatus
qđ tñ deliberat⁹ ñ faceret. nõ
ẽ mortale Itẽ inuidia q̄ ẽ triſti
cia de bono p̱xĩ. ſi p̱cedit ex
odio pſonali ẽ pctm̃ mortale
p ſcd̃am regulã. vel ſi gaudet
ƌ malo p̱xĩ ⁊ triſtať de ipius
bono. ⁊ tñ ex h̄ nullã hꝫ vtili
tatẽ ſemp eſt mortale. Sed ſi
ideo gaudet de malo ne ſit ei
nociuus. puta gaudet de ſui
inimici ƌpreſſiõe vt p h̄ ſit ſi
bi ad nocẽdũ min⁹ poteſ h̄ ñ
eſt pctm̃ mortale. Sil'r ƌtra
hẽs ⁊ ĩfamãs ex inuidia ẽ mor
tale. Itẽ luxuria que eſt om/
nis coitus extra thoꝝ matri
monialẽ ſp ẽ peccatũ morta/
le. Similiter cõcupiſcentia
cũ delectatõe moroſa. vel cõ/
ſenſus in talẽ actũ. Et om̃is
actus turpis in locis ĩpudi/
cis vt oſcula ⁊ alia q̄ verecũda
reť hõ facere corã hoibus ſũt
peccata mortalia. Similiter

dōm eſt de amicitia ⁊ fauore viri et mulieris. q̇dam dicūt ꝙ ē mortale pctm̄. eo mō vi/delicet dū vn⁹ vult ꝯplacere alt̄i in actib⁹ p̄ſc̄ptis. ſ. oscul' motib⁹ ⁊ tactib⁹ inordinatis dans ſibi ptātē in ſe exercen/di. vel hn̄s animū patū ad h̄ dum alter nollet exercere. Et tales ſtantes in tali piculo vl' ꝓpoſito nō ſūt in via ſalutis. Itē accidia ē tedium de diui nis reb⁹ ⁊ de reb⁹ ſp̄ualib⁹. vl' tarditas ⁊ pigritia ad audiē/dū de deo ⁊ faciendū ea q̄ ad deum ſpectant. ⁊ eſt mortale. Vn̄ pꝫ ꝙ diſtractio cogitatō vel occupatio exterior infra dinū officiū eſt peccatū acci die. Et ſi eſt ſtudioſa applica tio ad talia imptinentia. ita ꝙ non curet hō a ſe repellere hmōi cogitatōes ⁊ dimittere occupatōes eſt mortale pec/catū. ¶ Et nota circa p̄dicta ꝙ aliqͦd eſt mortale. aliud ve niale ⁊ aliud crimīale. vn̄ int' mortalia ⁊ crimīalia eſt diffe rentia ſic inter genus et ſpēm Nā oīe crimi ale ē mortale. ſed nō ecōuerſo. mlta ei mor/talia ſūt q̄ nō ſūt crimīalia. i. capitalia q̄ nō inducūt deca/pitatōeꝫ ſiue depoſitiōem vl' exiliū vel intruſionē carceris licet qͦdāmō oīe pctm̄ voce tur crimē. di. xxv. vnū orariū §. crimis appellatio. Primū pctm̄ crimiale eſt pctm̄ here/ſis. vt errare in fide trinitatiſ xxiij. q. ij. pmū. Scdm eſt in/ceſtus. vt habet. xxxij. q. vij. ca. Adulteriū. ⁊. cap. flagitia. Tertiū ē homicidiū. l. diſtic. Placuit. Quartū crimen le/ſe maieſtatis. vi. q. i. ſi q̇s. iij. q. v. accuſatorib⁹. Quītū cri men ſacrilegij. ij. q. i. In pri/mis requirendū ē. xvij. q. iiij Si quis in atrio. ⁊. c. frater. Sextū inceſt⁹. iij. q. iiij. con ſanguineoꝝ. xxxv. q. ij. de ice ſtis. ⁊ eadē. q. viij. hec ſalubri ter. Septimū ꝯſpiratio. xi. q i. Cōſpirationū. ⁊. c. ſi q̇s cle/ricoꝝ Octauū adulteriū. xxij q. vij. q̇d in oīb⁹. ⁊ eadē cauſa q. iiij. Nonū falſū teſtimoni/um. xxij. q. iiij. nō piurabis. vi. q. i. q̇cunqꝫ. Decimum eſt crimē ſymonie reſpectu cui⁹ oīa crimina ꝓ nihilo reputā/tur. vt d' ſymonia. ſicut ſymo niaca. i. q. vij. c. vlti. Vndeci/mū ē vſura. iiij. q. iij. pleriqꝫ. Alia aūt pctā non vocantur criminalia. qꝛ nō ſunt capita lia lꝫ mortalia ſint. ſꝫ ei diſpē ſabilia ſine decoloratiōe ſtat⁹ eccl'ie. i. q. xij. diſpenſatores.

z.c.z ſi illa. ſm archi.xxv.di. audire. Ité pcá mortalia ſũt oía ɔ̃ decez pcepta ɔmiſſa. q̃ enumerat apl'ſ ad Rom.i.vt idolatria.auaricia.inuidia.cõtentio.dol⁹.ſuſurratio. detractio.ɔtumelia.ſupbia.elatio inuentõ maloꝝ. inobediẽtia Nam q̃ talia agunt digni ſt morte. Ité ad Gal'.v.enumerat alia dicẽs. Manifeſta ſũt opa carnis. q̃ ſũt fornicatio immũdicia.ĩpudicitia. luxuria.auaricia.veneficia.ĩimicitie.ɔtẽtões.emulatões rixe diſſenſiões.ſecte.inuidie.homicidia.ebrietates. comeſſatões Et ſeqtur. Qui talia agunt regnũ dei nõ ɔſequent' Ad iſta aũt reducũt' oía alia mortalia. Sed peccata venialia enumerat Aug.xxv.diſ. vt cũ aliqs plus accipit in cibo vel potu q̃ ſit neceſſe. pl⁹ loquitur q̃ oportet.plus placet q̃ expedit.q̃tiens paupez importune petentem exaſpat vel ſi ſanus aliis ieiunantib; pndere voluit. Aut ſõno deditus tardius ad eccl'iaz ſurgit aut vxorem excepto deſiderio filioꝝ cognoſcit. qđ tamen ſepe eſt mortale.q̃tiẽs incarceratos tardi⁹ reqſierit vl' firmos nõ viſitauerit. Si diſcordes nõ ɔcordare curauit Si pl⁹ filiũ vxoré vel ſuũ exaſpauerit ſeu ĩcrepauerit aut correxerit. Si fuerit pl⁹ blãditus.i. adulat⁹ alicui q̃ expedit. Si paupib; eſurientibus nimis dlicatũ cibũ ppa rauit. Si ĩ eccl'ia aut extra eccl'iaz iocoſis vl' fabuloſ' vel ocioſis verbis inſtiterit. Si aliqđ iurat ĩcaute qđ poſtea implere nõ põt. Uel cũ ex facilitate vel temeritate maledicit. Hec oía ꝑ tanto diutius ꝑtraxim⁹ putãtes ml'tũ eẽ vtile circa h̃ ſacr̃; pníe ɔgnoſcere particularit' z ad oculũ illa ſine q̃ꝝ cognitõe nõ bñ põt expediri iſtud ſacr̃m.

De ſacramento extreme vnctionis.

Infirmat' i qs ex vobis ĩducat preſbyteros eccl'ie vt prent ſup eum vngentes euz oleo in nomine dñi. Jaco.v. Quia vt dicit glo. de appel. c.qua fronte. hõ ꝑpter pctm̃ citi⁹ mori pſumitur. xi.q.iii. Epi.z.xii.q.i.ca.ii.z.xxiii.q. iiii. Ea vindicta. Et gloſa ordinaria ſuper verbo themat' dicit q̃ multi ꝑpter pctã plectũt' morte corpis. Hinc é q̃

ſaluator ꝓuidens ꝺ remedio ꝯ pctā hoīm ſanoꝝ. vt de penitētia. ꝓuidere etiā ē digna/tus ꝺ remedijs ꝯ pctā hoīꝫ i/firmoꝝ. ut de extrema vnctōe ꝑ quā q̄dē pctā vēialia dimittunt. ⁊ etiā infirmitas corꝑiſ interdū alleuiat. Vñ ſeq̄tur in themate. Et orō fidei ſal/uabit ifirmū ⁊ alleuiabit cuꝫ dñs. Glo. interlinearis. id eſt ſi eū ꝯtigerit mori ſic dimittētur. Et bñ h̄ exp̄ſſū ē i ap̄lis. De q̄bꝫ dr̄ Mar. vi. ꝙ vnge/bant oleo multos infirmos ⁊ ſanabant. qꝺ vtiq̄ fit ꝟtu/te huius ſacri. ⁊ non alia ſim/plici vnctōe. Nam ap̄li tunc vngētes ꝯferebāt h̄ ſacr̄m a xp̄o eis p̄ceptū. Unde dicit lyra ſuꝑ Marc. vbi ſupra. ꝙ ex eo ꝙ ap̄li ſic vngebant. ptꝫ ꝙ vnctio extrema que eſt in/firmoruꝫ fuit inſtituta a chriſto. quod eſt contra multos dicētes ꝙ Jacobꝫ ap̄ls in ꝟ/bis p̄miſſis eam inſtituiſſet. qꝺ falſuꝫ eſt. cū nullus ap̄ls aliqꝺ ſacramentuꝫ inſtituere potuit. ſꝫ bñ publicare potuit inſtitutū. Et h̄ fecit iacobꝫ in ꝟbis p̄miſſis nr̄i themat̄ dicēs. Infirmat̄ q̄s ex vobiſ ⁊c̄. Vñ ꝺt Tho. i. iiij. di. xxiij. q. i. ar. iij. ꝙ oīa ſacr̄a xp̄s in/ſtituit ꝑ ſe. ſed que ſūt diffici/liora ad credendū illa ꝑ ſe ꝓ/mulgauit. alia auteꝫ ſeruauit ap̄lis ꝓmulganda ſicut extremam vnctionē ⁊ ꝯfirmatōeꝫ. Unde ꝑ iſta verba thematiſ nr̄i a iacobo fuit iſtud ſacra/mentū ꝓmulgatū et nō inſti/tutū. ¶ Diffinitur āt extrema vnctio ſic ſm̄ Scotū vbi ſupra. eſt vnctio infirmi homiſ facta in partibus determīatꝭ corporis cū oleo ꝯſecrato ab ep̄o. miſtrata a ſacerdote certa verba cum intētiōe debita ꝓferente ex inſtitutōe diuina efficaciter ſignificans curationem venialiū. Ex q̄ diffini/tiōe ſat̄ patꝫ euidēt̄ a quo debeat iſtud ſacr̄m ꝯferri. ex q̄ materia ⁊ ſub q̄ forma. de quibus ꝑ ordinē eſt videndum. ¶ Et p̄mo ſciendū eſt ꝙ materia huius ſacri eſt oleum oliue ab ep̄o ꝯſecratū. Et non ē oleum balſami ſicut in cōfir/matōe. Cuiꝰ rō eſt. q̄a q̄ habꝫ exire ꝺ via nō opꝫ ꝙ habeat odorē bone fame q̄ per balſamū deſignat̄. ſed ſufficit ip̄m habere bonā ꝯſciaꝫ. Nec poteſt aliquis h̄ ſacramentum conferre niſi ſacerdos. Et ſi alius ꝯfert nihil facit. Vñ in diffinitōe dicitur a ſacerdote

miniſtrata. ¶ Scḋo ſciēdu3 eſt de forma hui⁹ ſacri que ē ſeptuplex ad ſeptē vnctōnes ꝑncipales Circa qḋ ſciendū ꝙ in q̄buſdā eccl'ijs dicitur iſta forma ī collatōe hui⁹ ſacramēti. Ungo oculos tuos oleo ſacrificato. In n.p.ꝛ fi. ꝛ.ſſ. Sil'r. vngo nares ꝛc̄. et ꝯſeq̄nt' labia man⁹, et pedes. Sed in rei ṽitate iſta ṽba n̄ ſunt vera forma huius ſacri. ſed bn̄ ſunt diſpoſitio ad formā. Forma aūt hui⁹ ſacri vera eſt hec Per iſtā ſacrā vnctionē ꝛ ꝑ iſtā ſacratiſſimā bn̄dictōem indulgeat tibi dn̄s q̄cq̄d deliq̄ſti ꝑ viſū. ſil'r reſumēdo ſup aures. nares. labia manus ꝛ pedes. Licet aūt in hoc ſacro fiant multe vnctiones. vltima tn̄ vnctio. ſ. ī pedib⁊ ē forma reſpectu oīm ꝑcedētiū ꝛ agit ī ṽtute oīm. et iō ī vltia gr̄a ifūdit' q̄ effectu3 ſacri ꝑbet. Un̄ ſm Tho. in iiij. diſ. xxiij. Si iam aliq̄ ꝑtes eſſent inuncte et p̄ſbyt' deficeret ſicut cōtingit in peſtilētia. qḋ factū ē nō d3 iterari. ſ3 vnctōes q̄ reſtāt ꝑ aliū ſacerdotē debēt ꝯpleri. Sint ḡ p̄ſbyteri cauti vt de cetero corrigant libros ſuos ꝛ agendas. in q̄b⁊ cōiter habent formam ſacri huius ꝑ illa ṽba. Ungo oculos tuos vl' nares tuas ꝛc̄. Iſtud em̄ ſacr̄m cōfertur ꝑ modu3 ſuffragij ſm Tho. ꝛ ideo datur ꝑ ſolā orōne3. ꝛ per verba optatiui modi. Unde dixit Iacobus in verbis thematis. Inducant preſbyteros vt orent ꝓ eo. illa ṽo ṽba. Ungo oculos tuos ꝛc̄. nō ſt' de ſubſtātia ſacri ſed de bn̄ eſſe ſm Pe. de tharan. diſ. xviij. ꝛ Tho. in. iiij. q iiij. ar. ij. ¶ Quibus aūt conferendū ſit hoc ſacramentu3. Reſpondeo ꝙ ſolū eſt dādū infirmis ꝛ nūq̄ꝫ ſanis. nihil em̄ efficit in eis. Et hoc pat3 ex diffinitiōe prius data in q̄ dicit' ꝙ hoc ſacramentū ē infirmi hoīs. Nec debet dari infirmis iſtud ſacramentu3 ex picl'o exterioris violentie. puta armoꝝ vl' ſubmerſiōis ſm doctorem ſubtilem in. iiij. di. xxiij. Et ex h̄ ſoluo vnu3 dubiū. de quo cū audirē ſn̄iarū libros dubitabat' a lectorib⁊ ꝛ a formatis baccalarijs ſacre theologie an valeat vulneratis vel ſubmergendis h̄ ſacramentū. Patet enim ꝙ nō dico enim ꝓbabiliter ꝙ ſi q̄s eſt vulneratus ꝛ ex vulnerib⁊ inflictis incidit infirmitate3

longam ex qua deſperat ꝺ vi
ta ſua. puto ꝙ ei ſit dandū. ſ3
al's recent vulnerato iā dece/
denti nō ē dādū. Sil'r ſuſpē
dendo vel ſubmergēdo nō ē
dandū. q2 illi nō dicūt ifirmi
nec moriunt ex defectu natu
re. ſed ex euētu fortūe ſm Pe
trū. Itē nō d3 dari pueris fu
rioſis ⁊ amentib⁹ ꝗ ꝑus ñ pe
tierūt hoc ſacrm. Si qs ta/
men ſenio deficeret ſubito in
articulo mortis pōt ei dari h
ſacrm. Sed tamen adultis
vſum rōnis hñtib⁹ nō datur
niſi petant ſpēal'r. ſed tñ ꝗ in
vita ſua habuit bonū ꝓpoſi/
tū oīa ſacramenta ſuſcipiēdi
ſibi neceſſaria vel vtilia. etia3
ſi amitteret loq̄lā vngat i no/
mīe xpi. Nō d3 ēt qs inungi
ſepi⁹ i eadē ifirmitate niſi ea/
dē infirmitas vltra annū ꝓ/
trahat. ita ꝙ vno anno in ea/
dem infirmitate null⁹ bis in
ungat. ne ſacramentū iſtd vi
leſcat. Iterat tñ h ſacrm i di/
uerſis infirmitatib⁹. vel in ea
dē recidiua. q2 nō h3 effectu3
ꝑpetuū. eo ꝙ ſanitas corꝑis
⁊ mentis que ſunt ei⁹ effect⁹
reiterari poſſūt ⁊ amitti ⁊ re/
cupari. Debet aūt fieri vnctō
ſup organis qnq3 ſenſuu3. q
ſūt q̄ſi ꝓme radices peccādi.
Unde oculi vngunt ꝓpt vi/
ſum quo peccamus. Aures
ꝓpter auditū. nares ꝓpt odo
ratū. labia ꝓpt guſtū. manuſ
ꝓpt tactū. pedes vo ꝓpt vi3
motiuā. quod nō eſt de neceſ
ſitate. Cor aūt nō vngat. qa
eſt ꝓncipiū immediatu3 vite
⁊ remotū actōis. nec genita/
lia ꝓpter immūdiciā ⁊ reue/
rentiā ſacramenti. nec lingua
ꝓpter abominatōe3. Itē ſm
Tho. mutilati inungi debēt
quanto propinquius poſſūt
circa partes que inūgi debue
rant. quia q̄uis nō habent
membra. tamen habēt potē/
tias q̄ illis mēbris debēt ſal
tem in radice. ⁊ iō inci⁹ pecca
re pñt p ea q̄ ad eos ptinent.
Et effect⁹ extreme vnctōnis
ſm Tho. ē q̄dā ſanatō ſpūal
q̄ dat ꝯ q̄ndā debilitatē vel i
eptitudinē q̄ in nobis relinq̄
tur ex pctō actuali vel origīa
li. ꝯ quā debilitate3 hō robo/
rat p hoc ſacrm Et quia hoc
robur ſeu fortitudo grām fa
cit. ſecum non cōpatit pecca
tū. ideo ex cōſeqnti ſi inuenit
pctm̄ aliqd veniale vel mor/
tale oblitū q̄ ad culpa3 tollit.
dūmodo non ponat obex ex
parte recipientis. Secunda
rius autem effectus eius eſt

coꝛpalis ſanitas. Sꝫ di. q̄re
nō ſemꝑ hō infirmꝰ vnctus
ſurgit de infirmitate ſed ſepiꝰ
moꝛit̄. Rn̄deo ꝙ cū in iſto ſa
cramento ſanitas eſt effectꝰ ſe
cūdariꝰ. ⁊ iō n̄ dat̄ niſi ſm ꝙ
expedit ad ſanitatē ſpūalem.
qꝛ tūc ſꝑ eam inducit dūmō
nō ſit īpedimētū ex ꝑte reci-
pientis. Unde pꝫ ꝙ vnctus
in extremis ſi nō ſurgit ab in
firmitate illa per illam vnctō
nē ſignū eſt ꝙ ſanitas coꝛpa
lis eſt ſibi nociua. ⁊ vult deuſ
potius eū ſic habere īfirmuꝫ
ꝗꝫ ſanū. vel ſignū eſt ꝙ infir-
mus nō bn̄ diſpoſitꝰ eſt in cō
ſcia. ita ꝙ adhuc aliq̇d habet
qḋ īpedit ne ſanitas coꝛpaliſ
ſibi reſtituat̄. al's raro fallit.
In h̄ eēm ſacr̄o vnctio exteri
oꝛ eſt ſacr̄m. ſed res ſacr̄i ē ſa-
nitas coꝛpis et aīe. res aūt ⁊
ſacramentū eſt vnctio ſpūal'
interioꝛ. i. mentis iocunditaſ
vel ſolaciū. Poteſt aūt hoc ſa
cramentū ſacerdos conferre
cuꝫ vno clerico q̇ ſibi rn̄deat
ad oꝛōnes ⁊ ad pſalmoſ qui
ibi dicunt̄. Si tamen caret
clerico poteſt ſolus expedire
totū ſm ꝛvilhelmū ⁊ Hoſtiē
ſem. Si autē vngit̄ ſacerdoſ
non eſt opus clerico qui rn̄-
deat ad pſalmos ad oꝛatōes
ſed īpemet reſpōdeat ſolꝰ di-
cens cum dicitur in letania.
ſancta maria. oꝛa pꝛo me. ſā-
cte petre oꝛa pꝛo me ⁊c̄ Sil'r
cū dr̄. a moꝛte ꝑpetua. rn̄de-
at: libera nos dn̄e. Nec vngā
tur ſacerdoti manꝰ in palmiſ
interioꝛibꝫ. qꝛ ibi vncte ſunt
ꝑ epm̄ in oꝛdinibus. ſed exte
rius vngant̄ in ſuꝑficie. De
hoc tamen nō eſt magna vis
qualitercūqꝫ faciat. ſed tamē
illō ſecurius eſt ⁊ tutiꝰ. Pra-
tica huiꝰ ſacramenti eſt facil'
Nam p̄mit ſacerdos p̄mo ve
niens in domū infirmi ſeptē
pſalmos penitentiales cū le-
tania Demū q̄rat ab īfirmo
ſi poſtulat ſacrā vnctionem.
Tertio dicit oꝛatōes poſitaſ
in libello ad hoc congruas.
Quarto vngit eum foꝛma ſu
pꝛadicta. Quinto tergit cum
ſtupa canapi vel lini loca vn
cta et pꝛoĳcit in ignem. Se-
xto lauat manus ſale ⁊ aqua
⁊ ſimiliter pꝛoĳcit ad ignem
Septio alligat loca illa mū
do panniculo vſqꝫ ad tertiaꝫ
diē. que tertia die combure̅t̄
Octauo reliquit ſignū paſſi-
onis chꝛiſti in cuius virtute
iſtud ſacramentum ſicut ⁊ a-
lia habet virtutem ſanatiuaꝫ
anime ⁊ coꝛpoꝛis.

De ſacramento ordinis.

r Egale ſa-
cerdotiũ.gens ſácta.
ppl'ſ acq̇ſitõiſ.i. Pe
ĳ. Et ſi xp̃s deſcendens ꝺ ce-
lo ad terras hũanũ genus ñ
ſolũ a ꝑuitute diabolica rede
mit.ꝛ libertati ac dignitati re
ſtituit.iuxta illud Non ſumꝰ
em̃ filĳ ancille ſed libere. q̃ li-
bertate liberauit nos xp̃s ad
Gal.iiĳ. ꝛ Joh.viĳ. Si fili
us vos liberauerit vere libe-
ri eritis.ml'to tamen meliori
modo ſtatũ ſacerdotalem in
illa libertate extulit ꝛ dignifi-
cauit.ita vt nõ ſolũ ip̃i ſacer-
dotes ſint liberi mõ cõi vt ce
teri homĩes in cõione vnius
fidei et ꝑticipatõe ſacramen-
toꝝ ſed etiã ꝙ ſint q̃ſi duces
p̃ſides ꝛ reges.diſpenſatores
et rectores diuinoꝝ myſterio
rũ.vnde dicunt̃ ſacerdotes q̃
ſi ſacri duces vel ſacra dãtes
vel ſacr̃a ſacrificantes ſeu cõ
ſecrantes. qꝺ vtiq3 maximũ
eſt ꝛ excedens cõmunem ſta-
tũ fideliũ. Unde merito Pe-
trus neſciens eos ꝯpare alĳſ
q̃3 excellẽtiſſimis perſonis ĩ
ꝯgregatõe fideliũ.ſ. regibus
dicit. Regale ſacerdotiũ. Ne
ꝰ ſacerdotes putarent̃ eẽ tm̃
nobiliores vt reges.additur.
gens ſancta.ſ.ſpẽaliter ſctifi-
cata dñо ihu xp̃o. ꝛ ne leuis
reputatõis in ſanctitate eſtia
rentur vt ceteri.ſubiunxit.po
pulꝰ acq̇ſitõis.i.ſpecialit̃ ac-
q̇ſitus ꝛ deo appropriatus.
Non em̃ ſacerdotes ſolũ ſũt
populꝰ dei ꝛ oues paſcue eiꝰ
iure creatõis vt omnes homi
nes.nec redemptiõis ſolũ vt
oẽs xp̃iani.ſed iure ſpecialiſſi
mo ꝛ peculiari q̇ vocauit eos
vt virtutes eius nuncient. vt
ꝺr̃.i. Pe.ĳ. Quibꝫ non ſupra
hoĩes ſolũ ſ3 ſuꝑ ſeip̃m qꝺã-
mõ dedit ꝑtãtez. dando vic3
eis ꝑtãtem conſecrandi ꝛ cõ
ficiendi corpꝰ ſuu3 et ſangui-
nẽ.vt ꝺr Mat.xxvi. ¶ Circa
igit̃ ſacramentũ ordĩs ſacer-
dotalis videndũ eſt p̃mo de
ſubſtantialibꝫ.ſcꝺo ꝺ accidẽ-
talibꝰ.tertio de cautel'. Quã-
tũ ad p̃mũ ſciẽdũ ꝙ ordo ſic
diffinit̃ ꝑ mgr̃m ſñiaꝝ.li.iiĳ
di.xxiiĳ.eſt ſignaculũ qꝺdã
eccl'ie ꝑ qꝺ ſp̃ũal'ꝑtãs tradit̃
ordĩato. Jta etiã diffinit hu-
go de ſan.vic. ¶ Ordo aũt ſa
cerdotal' ſ̃m doctorẽ ſic diffi
nitur in ſpecie. Ordo eſt inſti
tutio in g̃du eccl'ie ſimpl'r p̃e
minẽte.diſponẽs hñtẽ ad ꝯfi
ciẽdũ eucharíſtie ſacr̃3. facta

ab epo p certa vba cū intētōe dbita pferēte. Et in ipa ordinatōe qdā ē ſacrū tm̄. vt poteſtas q̄ tradit. qdā res tm̄. vt gra q̄ pfert. qdā res z ſacramētū. vt caract q̄ imprimitur i ſingul ordib vt ſtati patebit. Sūt aūt ſex de ſubſtantia hui ſacri. Primū ē ptās ordinātis. qz optet vt ſit eps. Scōm ē materia. ſ. vnctio i ſacerdotib. z tact illoz q̄ ſūt tāgēda. Tertiū ē forma v borū. Quartū ē ſexus viri l. q̄a femia ordiari n̄ pt. nec recīpit caracterē ordis ſi milleſies ordiaret. Cui rō eſt ſm Tho. qz cū i ſacerdotio debeat ſignificari eminētia gd z femia tenet ſtatū ſubiectōis. iō nō ē apta ad ſuſcipiendū h ſacrm Quintū ē intētio debita vt eps intendat pferre z cleric ſuſcipe. Sextū eſt q ordinād ſit p baptizat. al's n̄ ſuſcipet h ſacrū. qz fūdamtū oiz ſacroz z ianua ē baptiſmus. Ubi aūt fundamentuz deeſt nihil deſup edificari pt. de pſbytero nō baptizato. c. miſerāte. z. c. veniens. Caract āt pfirmatōis nō pexigit de neceſſitate ſz d pgruo. ¶ Ulterius eſt ſciēdū q ſeptē ſūt ordines. Prim ē oſtiariat. cui eſt cuſtodire locū pfectōis ſacramentoz ab immūdis. ſcz infidelib et excōicatis. Secūd ē lectorat. cuius ē legere pphetias ad inſtruēdū illos q̄ volūt credere. Et ideo ſm Tho. pphetie q̄ī prima rudimēta eis legenda pmittūt Terti ē exorciſtaz. q̄z ē artare demones p adiuratōem ne dominent in corpe nondum baptizato. Quartus eſt accolitoz. q̄rū eſt preſentare materiam. vrceolū cū aqua z vino z lumē accēdere. Alij vo enumerāt adhuc alios duos ordies. ſ. pſalmiſtaz z cātoz. q̄ tn̄ ſm Tho. in. iiij. di. xxiiij. q iiij. ar. ij. nō ſunt ordines. nec ſunt illa nomina ordinū. ſz officioz. tamen int ordies large acceptos pputant. Et iſti vocant minores ordines q̄s pñt abbates bñdicti pferre i cluſiue vſq ad lectoratuz. vt lxix. di. qm̄ videm. vbi glo. dicit q poſſūt facere pſalmiſtā oſtiariū z lectorē. z hoc lz abbati in ſuo mōaſterio. Exorciſtā vero aut accolitū facere non licet. qz iſti duo p ſolū epm fiunt. vt dicitur ibidem in. c. nō optet. Hec fuit ſentētia Hugonis et Laurentij. q̄s ſequit Archi. ibidē. Idē

tenēt Raymūd⁹ et Goffred⁹ in ſentētijs eoꝝ. ꝺ epo ꝗ renū ciauit epatui Et ꝑt abbas ta liter ordīare ſupdictos. nō ſo lū in ꝗtuoꝛ tpibꝫ. ſeꝫ etiā die bus dn̄icis. ſꝫ tm̄ in ſuo mo/ naſterio. al's alteri facerꝫ p̄iu diciū. Iſtā āt hꝫ ptātē abbaſ nō ſolū ex ordīe ſꝫ ex ptāte be nedictōis. vn̄ lꝫ abbas nō cō ſecratuſ manū iponere nō pt ordinato. vt in. c. qm̄ videm⁹ ꝛ. c. nō optet. ꝛ. c. cū ꝯtingat. de eta. ꝛ quali. oꝛ. tn̄ manū be nedictōis pōt imponere. de ſupplenda negligentia plato rū. c. i. ſ. recipiendo profeſſos ꝛ ſic non poteſt ordinem con ferre niſi ſit bn̄dictus. De h̄ iam determinatū eſt de priui legijſ. c. abbates. li. vi. ꝛ ꝺ col latōibꝫ. ibidē. imo pſalmiſtā ꝛ cātorē pōt ordīare ſimplex ſacerdos. vt. xxiij. di. vbi ꝺꝛ. Pſalmiſta ꝛ cātoꝛ poſſūt abſ ꝗ ſcīa epi ſola iuſſiōe pſbyte ri officiū ſuſcipe cātādi. dicē te ſibi pſbytero. vide vt quod ore cantes corde credaſ. ꝛ qꝺ corde credis operibꝫ appro/ bes. Laurentius etiam. xcij. diſ. nō lꝫ. exponit hoc ca. cuꝫ dicitur in eo officiū cantādi ſuſcipe i. ſuſcepti officij exe/ cutoꝛ. Quod etiā ꝓbat Ho/ ſti. in ſumma de ordinatiſ ab epo ꝗ renunciauit epatui cir ca p̄ncipiū Raymund⁹ vero in ſūma eodē titulo notauit. hoc intelligendū de ſacerdoti bus curā h̄ntibꝫ. ꝗ ſoli h̄ pn̄t videt̄ tn̄ ꝗ cū nec alios ordi/ nes poſſꝫ ꝗs exeꝗ ſine lr̄ia e⁹ ita nec aliꝗd ſpecialitatis in pſalmiſta hic itroducat̄ Sꝫ Inno. Bern̄. ꝛ Petr⁹ ꝺ ſam prana dicunt hoc poſſe quē/ libet ſacerdotē. Et hāc vltiaꝫ ſn̄iam approbat archid. in p̄ dicto ca. pſalmiſta. Utrum autē infigat̄ caracter aīe per h'mōi ordinē dicit ibidem ar chidyaconus ꝗ nemo ſcit. ꝛ iō pcutiēs talē nō incidit ca/ nonē. Quia vt dicit Uincen tius. hic ordo nō eſt de prin/ cipalibus. nec ꝺꝛ ordo ꝓꝑe ſꝫ large. ꝛ iſtā ſn̄iam tenēt theo/ logi. ꝗ dicunt pſalmiſtatū cā toriatū et epatū nō eē ordīes Credit tn̄ archidyacon⁹ vbi ſupra ꝗ pcutiēs pſalmiſtam īcidit canonē. nec ſup eū ſecu lare iudiciū pt habere ptāteꝫ. ꝛ dic̄ ꝗ ſi obmittat̄ ordo iſte ꝛ conferat̄ lectoratus et acco litatus non eſt repetendus. Hoſti. tamē in. c. contingit. de etate et q̄litate ordi. dic̄ ꝗ ſit repetendus. Nec de iſtis.

¶ Deinde ſequunt̄ ſacri ordi/
nes qui dicunt̄ maiores Pri
mus ē ſubdiaconatꝰ. ad quē
ꝑtinet oblatōes recipe ab of/
ferētib⁊. ⁊ eas dyacono offer/
re. itē legere epl'az ⁊c̄. Scd̄s
ē dyaconatꝰ. ad quē ꝑtiet ho/
ſtias ordiare i altari. ſil'r lege/
re euāgeliū. Tertiꝰ eſt p̄ſbyte
ratus. ad quē ꝑtinet ꝯſecrare
corpus xp̄i ⁊ ſanguinē. ⁊ hic
eſt actus ꝓncipal'. alius āt cō
ſeq̄ns. ſ. ſoluere ⁊ ligare ꝑ quē
actū prepat̄ corpus xp̄i my/
ſticū. ſ. fideles xp̄iani vt ſint
apti ad corpus xp̄i verū. De
ep̄atu aūt an ſit ordo ē diuer/
ſitas inter theologos ⁊ iuri/
ſtas. Nā theologi dicūt eum
nō eē ordinē. Iuriſte ṽo cōit
tenēt ꝙ ſit ordo. de q̄ Iohan.
an. in nouella ſixti notat pul/
chre circa ꝓhemium. Et hoc
idē tenet doctor ſubtil' in. iiij
ſniarū diſ. xxiiij. ar. ij. In q̄li
bet aūt ordine caract̄ impmi
tur. cū eis ꝑ ep̄m porrigit̄ li/
ber cum forma verboꝝ. acco
lito cum datur cādelabrum.
ſubdyacono cū dat̄ calix va/
cuus cū alijs vaſis quoꝝ vſꝰ
eſt in confectiōe eucharistie.
Dyacono et preſbytero quā
do ep̄s īpōit manū capiti. et
hec īpoſitio ꝯfert plenitudi/
nē grē. Tho. tn̄ dic̄ diſ. xxiiij.
q. v. ar. ij. ꝙ ſubdyacono īpri
mit̄ caract̄ in datōe calic̄ tm̄
cuiꝰ actꝰ ꝓncipal' ē circa vaſa
tm̄ ⁊ nō circa ꝯtēta in vaſis.
Vn̄ nō p̄t tāgere corpꝰ xp̄i ſi
ne neceſſitate mag̃. Sȝ actꝰ
dyaconi nec eſt ſuꝑ vaſa tm̄.
nec ſuꝑ cōtēta in vaſis. q2 ille
ē actꝰ ſacerdotis. ſȝ ē ſuꝑ cor/
pus ꝯtētū in vaſe tm̄. Vn̄ eiꝰ
eſt diſpēſare corpꝰ xp̄i in pa/
tena. ⁊ ſāguinē i calice. iō po/
teſtas eiꝰ ad actū n̄ potuit ex
ꝓmi ꝑ datōȝ vaſis tm̄. nec ma
terie tm̄. ſȝ exꝓmit̄ ꝑ actū i h̄
ꝙ dat̄ ſibi liber euāgelioꝝ. ⁊ i
hac datiōe impmit̄ caracter
ſm̄ Tho. vbi ſuꝑ dicens. ꝙ
ꝯtactꝰ iſte inſtrumētoꝝ taliū
ē de eſſentia ſacr̄i. q2 dr̄. acci/
pe h̄ aut illō. Impoſitio aūt
manus nō eſt de neceſſitate ⁊
ſubſtantia huiꝰ ſacramenti.
vt d̄ ſacramēt̄ iterādis. c. vl.
Et licet iſti caracteres in eſſē
tia diſtinguant̄. tn̄ in fine vni
unt̄. q2 ad vltimū caracterē p̄
ſbyteratꝰ. ſm̄ Pe. in. iiij. diſt.
xxiiij. q. ij. ar. i. et Ioh̄. pariſi.
non ē credendum ꝙ caracter
vnius ordinis p̄ſupponat ca
racterem alterius ordis. Nā
vt dt̄ Tho. vbi ſup̄. i ꝓmiti/
ua eccleſia aliqui ordinabāt̄

ad pſbyteros. qui tñ ꝓus iſe
riores ordies nõ acceperāt. et
tñ poterāt q̄ inferiores. ſ3 ho
die ſtatuit eccl'ia vt nõ igerat
ſe quis ad maiores q̄ ꝓus in
minoribꝫ officijs ſe nõ humi
liauit. idõ hẽ ẽ de ꝯgruitate ⁊ ñ
de neceſſitate. ¶ Et nota ſcđ3
Tho. in. iiij. di. xxiiij. q. ij. ar.
ij. q̄ eps ꝓmo ꝑparat ordinā
dos ꝑ tria. ſ. ꝑ bñdictões per
quā diuinis officijs mancipā
tur. ꝑ manus īpoſitõ3. ꝑ quā
daṫ plenitudo grẽ. ꝑ quā ad
magna ſūt idonei. ⁊ ſolis dya
conis ⁊ pſbyteris fit manus
impoſitio. tertio ꝑ vnctiõem
ad aliqđ ſacramentū tangen
dū. qđ fit ſolis ſacerdotibus
qui ꝓprijs manibus tangūt
corpus xpi. Vñ etiā calix ⁊
patena vnguntur.

De accidentibꝫ huius ſa
cramenti.

Et āt ſciē
dū q̄ illa dicūṫ acci
dētalia ſacri q̄ reqrū
tur de cõgruitate ⁊ ñ de neceſ
ſitate ſacri Congruūeſt ergo
ꝓmū vt nõ ordineṫ q̄s ad ſa
cros ordies niſi habeat etatẽ
legitimam. Etas aũt ꝑ ſub
dyacono eſt. xx. an noꝝ. ꝑ pre
ſbytero. xxv. ⁊ ponitur in cle
mentina de etate et qualitate
preficiendorum. c. generale3.
Et vt notat Joh. and. in ca.
et tui. de ꝑbendis. li. vi. in gl
iiij. non eſt opus ſeruare inť
ſtitia longa tempoꝝ in ordi
nibus ſuſcipiendis. ſicut pꝫ.
vnde habens etate3 legitimā
laicus in carniſpriuio poteſt
cantare miſſam in ſacerdotõ
conſtitutꝰ in feſto paſce. Si
tamen quis in mīori etate re
cipit hoc ſacramentum. tenet
ſed peccat ⁊ d3 ſuſpēdi ab ex
ecutione ipius. ⁊ ordiator a
collatõe ordinū. ⁊ cū hꝫ pt cõ
pelli vt ſibi prouideat de aliq̄
beneficio. vt de tēpo. or. c. vel
non eſt. Hoc em̄ q̄ q̄s impſe
ctis annis diſcretiõis recipi
at ſacramētū ordinis. l3 ſcđm
Thomam ſit ꝑpter honeſta
tem ſacramenti inſtitutū. ita
vt iam ſit ex neceſſitate prece
pti. non tamẽ eſt ex neceſſita
te ſacramenti. Unde ſi ordo
ſacer conferṫ puero carẽti vſu
rõis. tenet quantū ex vi ſacri
Dicit tñ Tho. q̄ i illis ſacra
mentis vbi actus ſuſcipien
tis requiritur: ibi vſus ratio
nis eſt de neceſſitate ſacramẽ
ti. ſicut in penitentia ⁊ matri
monio. Sed in quibꝫ actus
ſuſcipientis non requiritur.

vſus etiā rōis nō ē de neceſſi
tate ſacramenti ſicut ē in ordi
ne ſacro. vbi ſolū ſpūal' ptās
dat̄. ⁊ ideo vſus rōis nō req/
ritur. ¶ Sciēdū ꝙ lʒ laic⁹ ig/
nar⁹ nihil ſciēs de lr̄a ordinē
poſſet ſacrū ſuſcipe q̄ꝫtū ē ex
vi ſacramenti. peccat tn̄ g̃uit̄
ep̄s ꝯferens tali ordinē ſacꝝ.
Nam dicit Tho. ꝙ tenet̄ or/
dinand⁹ ſcire qđ ꝑtinet ad e⁹
officiū ſm̄ magis ⁊ minus.
Unde ſacerdos religioſus ex
q̄ recipit ptātem tm̄ ſuꝑ cor/
pus xp̄i verū conſecrandi. iō
ſufficit ꝙ ſolū ſciat illa q̄ req̄
runt̄ ad conſecrationē corꝑiſ
xp̄i. Curatus aūt vt pleban⁹
tenetur pl⁹ ſcire quia promo
uetur ſuꝑ corpuſ xp̄i myſticū
qđ eſt eccl'ia. Unde debet ſci
re ea que ſpectant ad populū
Ad ep̄m vo pertinet ſcire eti/
am difficiles q̄ōnes ſacre ſcri
pture. Qđ ergo đr ꝙ de ſub/
ſtantia ſacri ordinis ſunt elo
q̄a dīna. vt đr̄. xxxviij. diſtin.
Oēs pſallentes. exponēdū ē
nō đ ſubſtātia ordīs. ſʒ đ ſub
ſtātia executōis. q̄r. ſ. tal' exeq̄
nō p̄t ſacrū ordinē niſi ſciat il
lud qđ ad illū ordinē ſpectat
exeq̄nduʒ. ¶ Itē lʒ ſex tp̄a an/
ni ſūt deputata ad ꝯferēdū or
dines. tn̄ h̄ non ē de ſuba ſm̄

Ray. ⁊ hoc expreſſum ē đ tē.
or. Sane. Congruū tn̄ val/
de ē vt nō alijs niſi p̄dict̄ ſex
tp̄ibꝫ ꝯferāt̄. ſ. q̄ttuor tp̄ibus
ſingul'. ſabbato ſitiētes. ⁊ ſab
bato paſce. vt đr̄ diſ. lxxv. ca.
vl. Poteſt tn̄ ep̄s conferre mi
nores ordines diebus dn̄ic̄
ſed nō multis. ne videat̄ gn̄a
lē ordinatiōeʒ facere. vt đ tē/
po. or. de eo. Ideo aūt ſabba/
to conferuntur ſacri ordīes.
q̄r ſabbatum ſignificat requi
em. per qđ ſignificatur ꝙ qui
ordinatur ad ſacros ordines
irreuocabiliter tranſit de la/
bore in requiem. puta de la/
bore ſeculariū negociorū ad
requiem/ad vacandū ſpūali
bus. vt dicitur. lxxxviij. diſt.
fornicari. Poſſunt etiam cō/
ferri ordines ſacri in die do/
minico mane. ita tamen ꝙ or
dinād⁹ ⁊ ordinator cōtinuēt
ieiuniū p̄cedentis ſabbati. q̄r
tūc mane dn̄ice diei trahitur
ad ſabbatū ꝓpter continua/
tiōem ieiunij. ſed hoc nō faci
at ep̄s ſine neceſſitate vt ſi for
te infirmaret̄ ſabbato p̄t dif/
ferre in craſtinū. Et intellige
de vno et eodeʒ ordine nō de
diuerſis. Nam nullus debet
ſuſcipe duos ordines. vl' mi/
norem ⁊ vnum ſacrū in eiſdē

q̄ttuoꝛ tp̄ibꝫ. Pena aūt oꝛdi/
natoꝝ extra dicta tp̄a eſt ſuſ/
penſio ab executiōe illi⁹ oꝛdi
nis quē ſuſcepit. vt de tēpo.
oꝛ.c.ij. Pōt tn̄ cū eis diſpen/
ſari vt miſtrēt īpoſita eis pe/
nitētia.vt in.ca. Cōſultatōi.
ibidē. Oꝛdinatoꝛ ꝟo dꝫ ꝑua
ri autoꝛitate oꝛdinādi. vt ibi
dem patet.

De cautel' hic obſeruādis

T primo
e caueat ep̄s ne oꝛdiet
alienū clericū vel lai
cū. vt de tēpo.oꝛ. cū null⁹. li.
vi. Quod ſi fecerit ꝑ annūꝫ a
collatione oꝛdinū eſt ſuſpen.
dend⁹. Et interim clerici ſui
abſqꝫ lnīa ſua a vicinis ep̄is
poſſunt oꝛdinari. vt pꝫ de tē.
oꝛ.li.vi. Clerici ꝟo q̄ ſine ꝑ/
pꝛij ep̄i licentia oꝛdinant̄ ab
executione oꝛdinum ſuſpen/
dantur. tamen ep̄s pōt cū eiſ
diſpenſare.ix.q.ij lugdunen̄.
de tempo.oꝛdi. ꝙ tranſlatōꝫ
Secūdo caueat ep̄s ne oꝛdi
net aliquem ad ſacros oꝛdi/
nes ſine titulo. alias ſolus ei
ꝓuidere tenebitur de benefi/
cio. Tertio caueat ne oꝛdinet
ꝑ ſymoniam. vt de ſymonia
ꝑ totum. nec ſolus ep̄s ſꝫ eti/
am notarius nō dꝫ foꝛmataſ
vendere. de ſymonia. capi.i.
Quarto caueat oꝛdinād⁹ ne
recipiat oꝛdinē aliquē ab epi
ſcopo quem ſcit ſymoniace ī
oꝛdine ſuſceptum. ſiue ſit oc/
cultum ſiue manifeſtum. q̄a
nō recipit executionem. ⁊ idi
get diſpēſatōe.i.q.i. ſi qui a ſy
moniacis. Dicit tn̄ Tho.ij.
ij.q.viij. ꝙ ſi eſſet ſymoniac⁹
alia ex cauſa poſſet ab eo reci
pe oꝛdīes dūmō ſit occultuꝫ.
qꝛ tal' ep̄s nō eſt ſuſpēſus ad
alios ſed ad ſe tm̄. Quinto
caueat oꝛdinād⁹ ne tp̄e oꝛdi/
natōis ſit ī pctō moꝛtali. nā
moꝛtaliter peccaret. di.xl. mł
ti. Et idem ſctūs Tho.i.iiij.
di.xxiiij. Nec talis poteſt vti
oꝛdine ſic ſuſcepto ſm̄ ip ſuꝫ
qꝛ fac̄ cōtra p̄ceptū illō Deu
tero.xvi. Juſte qđ iuſtū ē exe
quaris. Unde talis quotiēs
talem actum exercet ſemper
peccat moꝛtaliter. Dicit tam̄
Tho. ibidē. ꝙ ſubdit⁹ hm̄ōi
oꝛdīati in pctō moꝛtali tenet̄
ab eo recipere ſacramentum
ſi eſt occultū. ⁊ hoc q̄ꝫdiu to/
leratur ab eccl'ia. tn̄ đt ibidē.
Non eſt tutū talē ad aliqueꝫ
actū ſui oꝛdinis exequenduꝫ
inducere durāte cōſcientia ꝙ
iſte ſit in pcō moꝛtali. quā tn̄
đponere poſſꝫ. qꝛ in iſtāti hō

poſſet a diuina gratia emendari. Sexto caueat clericus ne ordinetur ſine examine. alias dicitur furtiue ordinatus. ſecundum Hoſtien. vt lxxiiij. diſ. extra conſciam. nec proſunt ei formatorie. ſi tamen eſt dignus et notus nihil obeſt. quia tales non ſunt examinandi Archi. xxiiij. diſ. c. nullus. Sed ſi eſt indignus deponi debet. de corporeviciatis. expoſuiſti. Si etiam ſit ignotus quamuis dignus deponi debet. xxiiij. di. c. xl. et multo fortius ſi eſt indignus. l. diſ. ex penitentibus. Debet etiam confiteri publice epiſcopo ſuo crimina ſeu notoria impedimenta iuris vel facti. vt ibidem dicitur. Si autem ſubticet talia. etiam poſt penitentiam impediunt executiones. Nec etiam ſuſcipiat aliquem ordinem ſuperiorem obmiſſo inferiori. quia hoc eſt per ſaltum promoueri. Et talis debet deponi ſi hoc faceret ex malicia. ſecus ſi ex ignorantia vel negligentia. diſ. xlviij. ſic olim. Ex diſpenſatione tamen epiſcopi ad obmiſſum ordinem poteſt promoueri. ſed in ſuſcepto prius non miniſtrabit. Datur autem gratia gratum faciens in hoc ſacramento. que neceſſaria eſt non ſolum ad digne ſuſcipiendum ſacramentum. ſed etiam ad digne miniſtrandum ſecundum Tho. et Petrum. i. iiij. di. xxiiij.

¶ De ſacramento matrimonij.

Propter fornicationes habeat quiſque vxorem ſuam i. ad Chor. vij. et xxxij. q. ij. c. his ita. Licet matrimonium in ſtatu innocentie ſit inſtitutum in officium nature. hoc eſt in propagationem et multiplicationem prolis ad dei cultum. quia tamen naturam lapſa viciata eſt ex originali peccato: adeo vt falcem propriam in meſſem non vereatur mittere alienam. querens indifferenter quamcumque feminam cum qua fornicationis expleat peccatum. Ideo magnus doctor gentium predicator et rector prouidens de remedio dicit. vt propter fornicationem euitandam vnuſquiſque habeat vxorem ſuam per quod damnat peccatum fornicationis. et commendat ſtatum matrimonij coniugalis. In quibus verbis primo apoſtolus ſuadet vitare fornicationem. ibi. propter fornicationem ſecundo conſulit remedij adhibitionem. quia habeat vxorem ſuam. Per primum damnatur error illorum qui dicunt ſimplicem fornicationem non eſſe peccatum. allegantes ſanctos patres. ſcilicet Abraam Jacob. Dauid. et alios qui habebant concubinas. nec tamen illa fornicatio imputata eſt ad pec-

catūꝫ. Quibꝰ respondet ſm Thomā in .iiij. ſnīarū. diſti. xxxiij. q. iiij. quia quelibet fornicatio extra matrimonium que tollit debitā ordinatiōeꝫ parentis ad ꝓlem. quam natura ex ↄcubitu intēdit ē peccatū. iō ſm ipum ſine dubio ſimplex fornicatio eſt peccatū mortale. etiā ſi lex ſcꝑta nō eēt. quod eſt multū notabile. Ubicūqꝫ aūt legimus aliq̄s patres habuiſſe cōcubinas illud fuit ꝓ ſpeciali diſpenſatione ſpūſſcti. ⁊ ad deſignandū aliquid. Hoc eī ꝙ filij iacob ex liberis et ancillis fuerūt heredes deſignat ꝙ chriſto in baptiſmo naſcunt̄ filij ⁊ heredes ꝑ bonos ⁊ malos miniſtros. Sic etiā alia oīa in predictis patribꝰ ad myſterium pertinēt. vt habet̄ latiꝰ xxxij. q. iij. c. i. ⁊. ij. ⁊. iij. De q̄ cui placet ſufficienter informari videat notata mea ſuꝑ ſexto p̄cepto. ſ. Nō mechaberis Per ſcd̄m damnat̄ bigamia. cū d̄r. habeat vxorē ſuā. ⁊ ſic vnaꝫ tm̄. non plures ſimul Unde ſaluator repetēs illud Geneſ. ij. Erunt duo i carne vna Math. xix. dicit. Jtaqꝫ iam non ſunt duo. ſed vna caro.

De ſponſalibus hic prīus agitur.

Circa iſtd ſacr̄m ꝑmo videndū ē de ſbſtātialibꝰ. ſcd̄o d̄ accidētalibꝰ. tertio de cautelis. ¶ Quātū ad ꝑmū ſciendum ꝙ q̄dā ſūt accidentalia mr̄im onij. ſ. ſpōſalia. ⁊ iō de ipis ꝑmo videndū eſt. ſcd̄o q̄d ſit mr̄imoniū. tertio q̄ req̄rūt ad mr̄imōiū q̄rto q̄ ipediūt ipm. Quātū ad ꝑmum ſpōſalia ſm Frāciſcū de ſarabell' ſuꝑ rubrica de ſpōſalibꝰ ſic diffiniūt̄. ſunt futuraꝝ nuptiaꝝ ſeu mr̄imonij ꝓmiſſio Et diffinitio illa trahitur ex canō e. xxx. q. v. noſtrateſ. Dicunt̄ a ſpondeo des. quia vt dicit Caſpar de caldarijs. ꝙ olim ſponſus et ſponſa mittebant cautōnes quibꝰ ſpondebant ſe in iura mr̄imonij conſentire. ⁊ fideiuſſores dabāt. q̄bꝰ id ſe obſeruaturos obligabāt. Qn̄qꝫ etiā ſpōſalia dicunt̄ matrimoniū. ſed tūc debent intelligi ſi ſunt ſpōſalia de p̄nti. ¶ Et fiunt ſponſalia q̄ttuor modis. Primo nuda ꝓmiſſiōe. vt cū dicit̄. promitto te ducere in vxorē. Secūdo datis arris ſpōſalicijs. vt

pecunie vel alterius rei. Ter/
tio anuli ſubarratõe. Quarto
interueniẽte iuramẽto. vt cuꝫ
alter alteri iurat dicens. Ju/
ro ꝙ te in vxorẽ ducere volo.
Quõcunq̄ ẽ q̄s iſtoꝝ q̄tuor
modoꝝ ꝓmittit ducere aliq̄ꝫ
ꝛ poſtea nõ curat. peccat mor
taliter. niſi legitimũ impedi/
mentum interueniat. ¶ Sciẽ/
dũ tñ ꝙ ſi ſponſi ſibi ĩnuicez
diſplicent ꝛ diſſentiũt ſi ſpõ/
ſalia nõ fuerint iurata pñt ſe
mutuo abſoluere. vñ notant
doctores in. c. preterea. ð ſpõ
ſalib9. vbi inť ceteros Jaco/
bus ð alberga notat ꝙ qñ ec
cleſia videt ꝙ ſponſi ſibi ĩnui
cẽ diſplicent dꝫ diſſiťare. i. nõ
dꝫ cogere ſponſum ꝛ ſponſã
ad ꝑficiendum mrĩmonium
ꝑpter malũ qð poſſet inde ꝓ
uenire. ſ. vxoricidiũ ľ mutua
adulteria ꝯhẽntiũ. Et h̄ pla/
cet Caſpar. Si aũt tm̄ alter
diſſentit dicit Goffred9 ꝙ ex
q̄ alter diſſẽtit diſſentiẽs p̄ci/
ſe compelliť donec in eodem
ſtatu ꝑmanet. ſed ſi cũ alio ꝯ/
xerit ꝑ verba de pñti ceſſabit
coactio. Jdem vult Jnnocẽ
ti9 ti. de ſponſalib9. An autez
ſponſalia iurata poſſũt mu/
tuo partiũ diſſenſu diſſolui.
licet antiq̄ doctores dubitãť
de h̄. moderni vero expedierũt
iſtũ caſum. Unde Uincenti
us in ca. p̄terea. de ſponſalib9
ponit diſtinguendo an iura/
mentũ dirigať in deum an in
hoĩeȝ. Pr̄io caſu nullus põt
abſoluere niſi de9. Scðo ca/
ſu hõ cui iuraťpoteſt abſolue
re. Tũc aũt dirigiť in deum
ſm Jo. an. qñ is q̄ iurat ma/
giſ itẽdit placere dõ q̄ꝫ hoĩb9
ſiue ſit in faciẽdo aliq̄d meri/
toriũ. ſiue in abſtinẽdo ab ali
quo illicito. Exemplũ primi
iuraui abbati intrare mona/
ſteriũ. h̄ em̄ tm̄ deuꝫ ꝯcernit.
ñ abbatẽ. vñ abbas ñ p̄t me
abſoluere a iuramento. Siľr
iuraui nõ occidere hoĩem ꝛc̄
Ad hoĩeȝ aũt tunc dirigitur
ſi iuraui tibi ſcribere librum.
ab hoc enim tu potes me ab/
ſoluere. q2 te ſolũ ꝯcernit hoc
opus. Licet em̄ om̄e iuram̄
tũ ꝯcernat deũ principaliter
q2 ꝑ religionẽ ꝓmittiť. tamen
q2 ꝯcernit ꝯmodũ ei9 cui iu/
ratur p̄t ab eo dimitti. de iure
iurando. c. i. Jdem etiaꝫ tenꝫ
Caſpar dicens. ꝙ ſpõſalia e/
tiã iurata mutuo diſſenſu tol
luntur. quia ſublata obligati
one ſublatũ ẽ iuramẽtũ. ſicut
diciť de ſtatuto ꝛ iurato. ꝛ no
tať de p̄bẽdis. dilecto. Facit

ad h̄ regula.qḋ fauore. li. vi.
Et notat̄.xxxi.q.iiij.c.i.i glo.
penul.vbi dicit̄. ꝙ parētes ſi
cut poſſūt frāgere ſponſalia
filioꝝ.ſic ⁊ iuramenta remit/
tere. Concludo ḡ ⁊ dico ſm
Franciſcū ḋ ſarabell' ꝙ ſi ali
q̄s iurat ſpōſe eius ītuitu p̄t
ſponſa ip̄m abſoluere. ſec⁹ ſi
intuitu dei ſeu ob pietatē. vt
cū ſponſus eſſet diues ⁊ ſpō/
ſa pauprima.Tam̄ dt Frāci
ſcus ꝙ etiā in h̄ caſu p̄t eum
ſponſa abſoluere. qꝛ licꝫ iura
uit intuitu di. tn̄ ex q̄ ↄmodū
ↄcernit ſpōſā.ip̄a p̄t remitte/
re p̄dicta.⁊ ſic generalit̄ obſ/
uat̄.nā eccl'ia ſe nō intromit/
tit de ſponſalibꝫ de futuro.nᶜ
ad inſtantiā alterius partis.
Ambobꝫ ḡ diſſentientibꝫ eti/
am ſi iuraſſent mutuo ſe p̄nt
abſoluere. ¶ Et nota ꝙ etas
ſeu tp̄s cōtrahendi ſponſalia
vtrobiqꝫ eſt ſeptenniū. vnde
ſponſatio que fit in quiqꝫ vl'
ſex annis nulla ē. vt de deſpō
ſatiōe impubeꝝ.l'ras. Naꝫ ex
talibꝫ ſponſalibꝫ inducit̄ pu/
blice honeſtatis iuſticia. Eſt
aūt publica hōeſtas ſm Frā
ciſcū in.c.iuuenis. de ſponſa
libꝫ impedimentū quod nec
ex conſanguitate nec ex affi/
nitate ꝓcedit.ſed ex q̄dā hōe/
ſtate que in matrimonijs cō/
ſiderāda ē.vt ille q̄ ꝑus cōtra
xit ſponſalia cū aliq̄.ip̄a mor
tua nō ducat aliquā cōſāgui
neam ip̄i⁹ infra quartū ḡduꝫ
vt in.c.ad audientiam. vt de
ſponſalibus.c.i.li.vi. Rō āt
huius ↄſtitutiōis eſt.qꝛ expe
rientia docuit graues rixas ⁊
inimicitias inter conſangui
neos oriri quādo vni deſpō/
ſatam aliquis de conſangui/
nitate ſponſi ꝓcurat habere.
Similiter qn̄ quis conſan/
guineā ſpōſe ſue ip̄a mortua
cum qua nōdū ꝑfecerat ma/
trimoniū vult ducere nō eſt
honeſtum.cū ꝑ h̄ quaſi duo
cōſanguinei vident̄ vni muli
eri copulari.qḋ honeſtas ꝓ/
hibet. Uerūtamen ius ↄmu
ne eſt ꝙ ſi quis deſponſat pu
ellum ante ſeptē annos.ſi in/
terim ip̄e moritur poteſt eam
frater ſuus ducere. Similit̄
ſi moreret̄ illa puella an̄ ſepti
mū annū vir duceret ei⁹ ſoro
rē aut m̄reꝫ. Et h̄ totū habeſ
de deſpōſatiōe impubeꝝ.l'raſ
Sūt aūt octo caſus in qui/
bus ſoluūt̄ ſponſalia Prim⁹
ſi alter ſponſoꝝ poſt deſpon/
ſatōeꝫ trāſeat ad religiōeꝫ.qḋ
etiā poteſt facere ↄtracto ma
trimonio an̄ copulā carnalē.

tunc em̄ mulier poteſt alteri nubere q̄ſi poſt morꜩ viri qꜫ religio ē q̄dā mors. ſm tho. in.iiij.diſ.xxvij.q.iij. Secūdus qn̄ ſponſus ſe abſētat p longū tps ſponſa cū alio pōt ꝯhere. Tertius ſi alter eoꝝ incurrat lepram vel paliſim. Quartus ſi ſupueniret affinitas. vel qꜫ ſponſus cognouit cōſāguineā ſponſe. Quint⁹ ſi mutuo ſe abſoluunt. Sextuſ ſi alter eoꝝ fuerit medio tēpe fornicatus. qꜫ tūc reddit alteri ſuſpectus ꝺ fide poſtea ſeruāda. Septimus ſi ſponſuſ cū alia cōtrahit p verba de p̄ſenti vel etiā de futuro cū copula carnali. Si tn̄ cōtrahit cū p̄ma ſine iuramento. cū ſecūda cū iuramento dꝫ adherere p̄me. ⁊ penitere de piurio Octau⁹ qn̄ q̄s ipubes ꝯtrit ſponſalia ⁊ venit ad etatē adultā. ⁊ petit abſolui a vinclo ſpōſaliū. ⁊ ſibi dari lnīam nubendi. In oībꝫ aūt iſtis caſibus dn̄t ſponſalia autoritate eccl'ie abſolui p̄terq̄ȝ in p̄mo q̄nto ⁊ ſexto. in quib⁹ ſoluūt ipo iure. Addit etiā nouum caſum Hoſti. ſ. ſi fama eſt ꝙ inter eos eſt canonicum impedimentum.

De diffinitiōe mr̄imonij.

Onſequēter de mr̄imonio ſciēdū ꝙ ipm ſic diffinit Matrimoniū eſt viri ⁊ mulieris cōiunctio indiuiduā cōſuetudinē vite retinens. Iſta diffinitio tradit. xxvij. q. ij. c. i. Per h̄ qđ dicit viri ⁊ mulieris excludit vir cū viro. l' mulier cū muliere. vel vnius viri cū multis mulieribꝫ. qꜫ tal' cōiūctio nō cauſat mr̄imonium ſꝫ pctm̄. Dr̄ etiā ꝯiunctō ſ. amoris ⁊ mr̄imonialis. Dr̄ etiā indiuiduam vite ꝯſuetudinē retinens. qđ ē tm̄ dicere ꝙ neuter eoꝝ abſqꜫ alterius ꝯſenſu pōt ꝯtinentiā ꝓfiteri vel orationi vacare. nec ſe alteri copl'are. ſꝫ ſibi ĩuicē ſuare fidē et debiti redditōeꝫ mutuā. Similit debent eis mutuo de neceſſitatibꝫ ꝓuidere ⁊ ſubuenire inuicem. Et h̄ intelligēdū eſt totū de mr̄imonio copula carnali ꝯſūmato. qꜫ nō conſūmatū tali copl'a pt ſeparari p ingreſſum religionis. vt de ſpōſalibꝫ. ꝯmiſſuꝫ. Intelligit etiā h̄ de mr̄imonio fideliū. qꜫ mr̄imoniū infideliū poteſt ſepari altero trāſeunte ad fidem Ratio autem beati Tho. in. iiij. diſt. xxviij.

q.i. Quare ꝯiūctio matrimo-
niȷ̄ eſt inſeꝑabil' vſqꝫ ad mor-
tem int' hoīes ⁊ nō int' alia a-
nimalia ē hec. Quia alioꝝ a-
nimaliū filiȷ̄ pñt ſibi victum
ſtatim habere vel ſaltē ad eo-
rū ſuſtentatoꝝ vnū ſufficit. ſi-
cut eſt de vacca equa aſina. ⁊
ſimilibus. ⁊ ideo ibi nō ē cer-
ta ꝯiunctio certi maſculi ad
certā feminā. nec etiā neceſſa-
ria diuturna ꝯiunctō. eo ꝙ fe-
mina in eis ſufficit ad educā-
dum fetum ſine maſculo In
his aūt quorū filiȷ̄ indigent
vtriuſqꝫ. ſ. tam patris ꝗ̄ ma-
tris ſuſtentatione aliud eſt.
Sil'r vbi inuenit' aliq̄ det'mi-
natio ꝗ̄tum ad tp̄s ſuſtenta-
tōis ⁊ educatōis ſicut in aui-
bus. vnde paſſeres turtures
⁊ colūbe habent determīatas
femīas. q̄ꝛ habēt educare pul-
los ⁊ alter coꝝ non ſufficeret
ad q̄rēdū victū cū ⁊ ſe eq̄liter
nutrire debeāt. Nō aūt ſic eſt
in hominibꝫ vbi fili⁹ indiget
cura parentū ad magnū tem-
pus Et ergo m̄rimonial' cō-
iunctio inter ſolos hoīes di-
citur indiuiſibilis ſ'm totam
vitā alteri⁹ ꝯiugis. Oportet
eī filiū generari. educari. nu-
triri ⁊ doceri: ⁊ ſibi d' neceſſa-
riȷ̄s vite a ꝑentibꝫ ꝓuideri. eo
ꝙ iuxta ap'lm. opꝫ p̄res filiȷ̄s
theſauriſare. ȷ̄ȷ̄. ad Choꝝ. xȷ̄ȷ̄.
Iſta aūt req̄rūt magnū tp̄s
Et q̄ ad h' dicit Lyra ſuper
Mattheū. xix. c. ꝙ m̄rimoni-
um nō ſolū eſt de iure diuino
ſed etiā de iure naturali. q̄ꝛ h'
natura dictat ꝙ vir ⁊ mulier
cohabitent ſimul ꝑ totā vi-
tam ad educādum ⁊ ꝓmouē-
dū ꝓlem vſqꝫ ad ꝑfectum ſta-
tum virtutis. Dicit' autē ma-
trimoniū potius ꝗ̄ patrimo-
niū. q̄ꝛ maxima onera ſunt in
matre ꝗ̄ in viro. Et dicitur
a matre quaſi matris muniū
q̄ꝛ munit' a m̄re. ⁊ dat m'lieri-
bus eē matres. Et q̄ꝛ etiā fi-
nis ꝓncipalis m̄rimoniȷ̄ ē bo-
nū ꝓlis. in cuius ꝓcuratione
mater magis laborat. ⁊ iō ab
ipa denoīat'. Fuit āt m̄rimo-
niū īſtitutū a deo i ſtatu īno-
cētie. vt dicit' de voto. c. i. lib.
vi. Et h' ꝑ illa ꝟba. h' nūc os
ex oſſibꝫ meis. q̄ ꝟba adā ſpū
ſctō illuſtratus dixit Gen̄. ȷ̄ȷ̄.
in fi. ⁊. xxvȷ̄ȷ̄. q. ȷ̄ȷ̄. lex diuina.
Et ꝑ h' reprobat' illa opinio
q̄ dic' ꝙ m̄rimoniū ſit īſtitutū
a d̄o ill' verbis. Creſcite ⁊ mul'-
tiplicamini. quod videtur in-
cōueniens. cum etiā illa ver-
ba prius dixerat deus nō ſo-
lum ad homines. ſed etiā ad

beſtias Gen͂.i. Et q̄uis mr̄i
moniū etiā ſit inſtitutū tēpe
moyſi et tpe xpi. h̄ fuit tamen
diuerſis reſpectib9. Nam vt
dr̄ Tho. diſt. xxvi. in. iiij. ſm
q ordiat ad gn̄atōem ꝓlis q̄
erat neceſſaria etiā an̄ pctm̄ i
ſtitutū eſt a deo in ſtatu inno
centie. in h̄ q deus formauit
mulierē in adiutoriū viri. ⁊ h̄
mō dicit in officiū fuiſſe inſti
tutum. Sꝫ q̄tuꝫ eſt in reme/
diū peccati fuit īſtitutū poſt
peccatū tpe legiſ nature. Se
cūdū aūt determinatiōeꝫ pſo
narū habuit inſtitutiōem in
lege moyſi. vbi nō niſi de cer/
tis tribub9 copulabant. Sꝫ
ſm q repn̄tat cōiunctiōꝫ xpi
et eccl'ie ſic habuit inſtitutōꝫ
ī lege noua. Et ſm hoc dr̄ ſa
cramentuꝫ noue legis. Et ex
hoc habet q due principaleſ
ſunt cauſe inſtitutionis mr̄i/
monij. ſ. educatio ꝓlis ad cul
tū dīnū. ⁊ vitande fornicatō
nis cauſa. Alie ſūt multe cau
ſe min9 ꝑncipales. ſ. pulchri/
tudo vxoris. diuitie. reforma
tio pacſ. Et ꝓpt iſtas cās ſi
etiā ducat vxor ſeruatſ ꝟbis
de pn̄ti tenet mr̄imonium.
¶ Sciendū aūt ex q̄ vt dicit.
vij. ethicoꝝ. in actu carnali ꝓ
uatur hō magno bono. ſ. vſu
rōis. q2 vt dic̄ ph̄s. talis act9
furat intellectū ſapientis Et
vt dic̄ Aug. xvi. li. de trini. ip
ſa voluptas carnalis q̄ ma/
ior in voluptatib9 carnalib9
neq̄t inueniri momento ipſo
tpis quo ad ei9 ꝑuenit extre/
mū. pene ois acies ⁊ vis rōiſ
obruit. Null9 aūt ſm rectam
rōnē dꝫ ſe obligare ad aliqd̄ ī
quo tm̄ malū patit. niſi ſit ali
qd̄ bonū recōpenſans iſtud
damnū. Unde a ſctis prib9
ponunt excuſantia illū actuꝫ
tam dānoſū. ſ. bonū fidei. ꝓ/
lis et ſacramenti. Fides hic
ſumpta ē fidelitas ſiue iuſti/
cia ad actum ad quē obligat
ſe. ſ. vt ille nō querat aliaꝫ. nec
e cōuerſo. Silr̄ bonū ꝓlis ob
ligat q̄ ad cultū diuinuꝫ. ſ. vt
religioſe. i. ſctē ⁊ deuote edu/
catur. Bonū aūt ſacr̄m eſt il
la indiſſolubilitas inter virū
et mulierē. ⁊ ſignat indiſſolu
bilitatem coniunctōis xpi et
eccl'ie. ⁊ hoc eſt bonū intrinſe
cū matrimonij. quia ꝑfectio
ꝑma eſt formalis. prima aūt
duo bona. ſ. fides et ꝓles ſūt
bona extrinſeca mr̄imonij.
Ex his patet q ex quo vt di/
ctum eſt ſacramētū eſt bonū
excuſanſ iſtū actū. videtur q
actus iſte mr̄imonial' non ſo

lum eſt bonus. ſed etiā ſctū̄s
quā̄ ſctitatē habet ex indiuiſi
bilitate ꝯiūctōis. ſm quā ſig
nificat ꝯiūctiōem xp̄i et eccie
Ita etiā dicit Tho. in diſtic.
xxxi. in q̄rto. q. iiij. Ex q̄bꝫ oī
bus infert ſm Bonauē. ibidē
ſcd̄o p̄ncipali. q. ij. ꝙ qui coit
cā fornicatōis vitā̄de in vxo
re. ne. ſ. vxor fornicet. ſic red-
dendo debitū nullo mō̄ pec-
cat ſꝫ magis meret. qꝛ exercet
opꝰ iuſticie h̄ ē fidei ad quaꝫ
tenet. ⁊ iō̄ oīs culpa excuſat.
Si ꝟo coit cā fornicatōis vi
tā̄de ī ſeip̄o. ſ. ne ip̄e ſolꝰ forni
cet. i h̄ peccat venial̄r. ⁊ h̄ ſi n̄
pulſat a carne. Nā ex q̄ nō̄ p̄t
ꝑcreare pl̄ē. nec ꝑpt eā ꝑcreā
dū coit. nec ꝯpellit ab vxore
ad reddendū debitū. aliq̄ ſu-
ꝑfluitas ē ibi. ⁊ iō̄ peccat ſed
venial̄r. imo dici p̄t ſm Pet.
de tha. in. iiij. di. xxx. q. iiij. p̄n
cipali. q. ij. ar. i. ꝙ q̄rens dele-
ctatōꝫ in cōiuge ſiſtendo tm̄ ī
tra fines mr̄imonij. ſ. qn̄ cuꝫ
altera ml̄iere id nō̄ faceret. ve
niale ē peccatū. licet etiā fiat
cā explende libidīs. Sꝫ ſi q̄-
rat delectatōeꝫ in ea. n̄ vt ī cō
iuge. ſꝫ vt in alia ml̄iere q̄cū-
qꝫ tunc ē pctm̄ mortale. h̄ ē ꝯ
Hugo. xxxi. q. i. Quō̄ vbi dt
vſum mr̄imonij nō̄ poſſe im
pleri ſine pctō̄ ſaltem veniā-
li. qꝛ p̄t etiā eē mr̄imoniū cuꝫ
fit bono ītuitu ſicut fuiſſꝫ in
ſtatu īnocētie ſm Franciſcū
ī rub̄ca d̄ ſpō̄ſalibꝫ. h̄ idē inu
it Jo. an. ī glo. ſuꝑ ca. alma. d̄
ſen. ex. lib. vi. ſuꝑ ꝟbo ſacr̄is.
vbi dicit ꝙ datur gr̄a ꝑ iſtud
ſacr̄m. ſꝫ nō̄ ſicut ꝑ alia ſacr̄a
Cōfert aūt in hoc ſacr̄o gr̄a
adiuuans ad illa oꝑa q̄ ī mr̄i
monio req̄runt. Rō̄ ſm tho.
in. iiij. di. xxvi. q. iiij. Quia v-
bicūqꝫ diuinitus dat facul-
tas aliquid faciendi dantur
etiā auxilia ſine q̄bꝫ nō̄ p̄t cō
uenienter vti illa facultate. ſꝫ
in mr̄imonio datur diuinitꝰ
facultas vtendi vxore. ⁊ ꝑ ꝯ
ꝯn̄s datur gr̄a qua idem cō-
uenienter fieri poſſit. Hec ſā.
Tho. Et ꝑ hoc reprobat gl.
i. q. i. Quicq̄d. Etiam dic̄ do
ctor ſubtilis ꝙ effectus iſtius
ſacramenti ſt̄ due gr̄e in aīa-
bus cōtrahentiuꝫ. ⁊ h̄ niſi ſit
obex mortalis pctī. Etem̄ n̄
ſufficit ad gr̄aꝫ ꝑcipiendam.
ꝙ ꝯhens nō̄ ſit fictus reſpe-
ctu ſacramenti. i. ꝙ nō̄ ficte re
ciꝑe intendit. ſꝫ oꝑtet ꝙ p̄us
penituerit. qꝛ illō̄ ſacr̄ꝫ n̄ dat
pn̄iam. Eſt ḡ vnus ⁊ total̄ ef
fectus iſtius ſacramenti. ſcili
cet gratioſa coitio animorū.

Hec doctor ſbtil. pro iſto di
cto ē.c. vnicū ꝺ ſacra vnctōe.
¶ Ulterius eſt ſciendū de il-
lis q̄ requirunt ad mr̄imoni
um vt ſit verꝝ. Primo requirit
etas debita ꝑſonaꝝ ꝯhentiū.
Nā vir debet eē.xiiij. annorū
ꝛ femia.xij. annoꝝ. vñ ſic ſpō
ſalia infra ſeptimū annū nō
tenēt. ſic mr̄imoniū etiā non
tenet ifra.xiiij. annū. Quātū
cūqꝫ eīm fuerit mr̄imoniū de
ꝟbo de pn̄ti ifra.xiiij. annuꝫ.
nihilominꝰ nō ē aliꝺ niſi ſpō
ſalia de futuro vſqꝫ ad.xiiij.
annū. Et iſta pn̄t rumpi pꝰ-
q̄ꝫ ſponſi vel alter illorum ve
nerit ad debitam etateꝫ. Se-
cūdo requiritur ꝯſenſus mu
tuꝰ ꝯhētiū ꝑſōaꝝ ꝑ ꝟba ꝺ p̄-
ſenti. Conſenſus aūt ille ſm
Bonauē. in.iiij. diſ.xxviij. dꝫ
eē i mutuā corpis ptātē. Uer
ba aūt de pn̄ti ſunt iſta ex ꝑte
viri. Accipio ego te i meā vx-
orē. Uerba aūt mlier ſūt iſta
Ego te accipio i meū virū. ꝛ
ſunt iſta ꝟba neceſſaria. qꝛ ſa
cramentū ē res ſenſibil. ꝛ iō i
eo reqꝛit ſignū expſſiuū. q̄ ex
pſſio ꝯuenictiꝰ fit ꝑ ꝟba ꝺ p-
ſenti. vñ ꝛ iſte ꝯſenſus p̄t bñ
ꝑ alia ꝟba expediri vel expri
mi inter hoīes vſitata q̄ iſtis
eq̄pollēt dicēdo. Cōſentio in
te tanqꝫ in vxorē. Silr ſi pre
ceſſit iterrogatio int aliq̄s ꝺ
cōtrahēda. Si alt eoꝝ dicat
volo te de ceto hr̄e i vxorē. ꝛ
illa rn̄det. Et ego te volo ha-
bere i virū. Uel volo ꝙ tu ſis
vxor mea. ꝛ illa. ꝛ ego habeo
te ꝓ viro. In omnibus tali-
bus cōtrahit mr̄imonium.
Sꝫ ſi diceres. volo te accipe
in vxorē vl volo i te ꝯſentire
tāqꝫ i vxorē nō eēt mr̄imoni
um. Silr ſi dicat vir. ꝓmitto
ꝙ te nō dimittā ꝓ meliori vel
ꝓ peiori. etiā iudicandū eſt ꝓ
matrimōio. Itē ſi poſt dataꝫ
fideꝫ dicāt aliq̄. bibamꝰ noīe
mr̄imonij et oſculemur nos.
ꝛ wilhelmꝰ dicit ꝙ nō eſt mr̄i-
moniū niſi vellent ꝑ h̄ recede
re a ſpōſalibꝫ ꝛ ꝯhere de pn̄ti
qꝛ illꝺ dictū ſignificat futuꝝ
mr̄imoniū. ſed ſi diceres. bi-
bamus ꝓ mr̄imonio contra
cto eſſet matrimoniū. Frāci-
ſcꝰ tn̄ ꝺt ꝙ illa ꝟba. bibamꝰ
noīe mr̄imonij ſūt ꝯfeſſio ve
ri mr̄imonij. ꝛ ḡ ē mr̄imoniū
In oībꝫ aūt iſtis vbi verba
dubia ſūt recurrendū eſt ad i
tentōem ꝯtrahētiū ꝛ ad com
munē ꝟboꝝ vulgariū intelli
gentiam. Unde credo ꝙ per
illa verbo ſponſi introgati. ſ.
in polonia dicēdo. A. placet

tibi hr̃e R. in vxorē. illo rñdē
te. placet. ⁊ mlr̃ interrogata
rñdeat ſilr̃. cõtrahaẗ ver̃ ma
trimoniũ. ar. c. ex lr̃is. ꝺ ſpõ/
ſalib⁹. Nam ꝑ illa ṽba oēs in
polonia intelligunt ↄhi mr̃i/
monium. Ergo ſi ſic vicini
cõiter intelligunt. debent eti/
am ↄhentib⁹ illa ṽba facere
eundem ſenſum. Nam vt di
cunt doctores in. c. ex lr̃is. de
ſponſalib⁹. in talib⁹ recurren
dum ē ad intellectum vicino
rũ. Hoc approbat Franciſ.
ibidem. ⁊ ꝺt Hoſtiē. ꝙ ꝗuis
alter nõ intellexit ad lr̃am vel
linguã. ſi tñ intellexit affectũ
vel ſenſũ nutu vel ſigno ſuffi
cit. Et nõ refert an nutu vel lĩ
gua ītelligaẗ. ar. de trãſlatiõe
inẗ corpalia. xliij. diſ. ſi rector
Unde ſi ſponſus dat anuluʒ
dicendo in theutonico ꝑ ver
ba de pñti. ⁊ ſponſa polona
recipit anulũ. annuēdo diciẗ
ↄſentire in dicto. c. ex lr̃is Di
cit etiã Franciſcus de ſara/
bellis in ca. ex ꝑte. de ſponſa.
ꝙ ſi dicat vir. ꝓmitto ꝙ te du
cam in vxorē. ⁊ de cetero tene
bo te vt vxorē. Si talis con
trahit cũ alia ꝑ ṽba de p̄ſenti
adherebit ſcꝺe ꝓpter verba il
la. ducã te. q̄ ſunt de futuro. q̃
etiã verba reſtringũẗ ꝑ ſequē

tia. cũ dixit. tenebo te vt vxo
rem. Et dicit Innocenti⁹ ꝙ
hec ṽba ducam nõ ſonant tã
tũ actũ ſʒ etiã ius. vt ſit ſenſ⁹.
ꝓmitto ꝙ tũc fiam tua legiti/
ma vxor. ⁊ h̄ eſt ſi ſũt ṽba mu
lieris. Illa aũt ṽba. ꝓmitto
ꝙ tenebo te ꝓ vxore. habent
ſenſum ac ſi dicat vir. habeo
tecum mr̃imoniũ. vl̓ accipio
te in meã vxoreʒ. ⁊ ꝓmitto ꝙ
ꝺ facto tenebo te ꝓ vxore Si
aũt dicat. ꝓmitto ꝙ nũꝗ ha
bebo aliã niſi te. licet iſtam ñ
teneẗ ſimpl̓r accipe ſi nullam
vxorē i vita ſua vult ducere.
tñ ſi vellet ducere aliã nõ põt
q2 de cõi vſu loq̄ndi ſenſus ē
Recipiã te ⁊ nõ aliã ſi vxoreʒ
voluero ducere. Itē ſi concu
bina dicat alicui. nolo ꝙ me
cognoſcas niſi tanꝗ vxoreʒ
⁊ vir taceat ⁊ cognoſcat. Dic̃
Johannes de lignano ꝙ eſt
p̄ſumptum matrimonium.
Sed tñ Caſpar dicit ꝙ non
q2 nõ exp̄ſſerẗ. ⁊ etiã q2 tacēs
habeẗ ꝓ ↄtradicente i h̄ caſu.
cũ agaẗ de obligatõe ipi⁹. ſcʒ
ſub ↄditõe vl̓ ſub mõ. Sub
cõditõe fit. vt ↄho tecũ ſi pr̃i
meo placuerit. vl̓ ſi inuenero
te habere centũ marcas. ⁊ ſic
de ſimilib⁹. ⁊ talis contract⁹
ſuſpendit matrimoniuʒ vſꝗ

ad exiſtentiã conditiõis.i.nõ
prius tale matrimoniũ tene/
bit.niſi ĩpleat̃ illa ꝯditio Si
tñ interĩ ꝯſenſus de pñti l' co
pula carnalis fuerit ſubſecu/
ta tenebit mr̃imoniũ. eo ꝙ ta
les vident̃ receſſiſſe a ꝯditõe
vt de ꝯditõib' appoſitis.ꝺ il
lis.⁊.c.ſup eo.⁊.c.ꝑ tuas Et
ħ intelligẽdũ ẽ de ꝯditõe hõe
ſta.q̃leſ ſunt due ille ſup̄apo
ſite. Nã ſi eſſ; ꝯditio ꝯ̃ ſub a;
mr̃imonij. vt ꝯ̃ho tecum ſi ñ
ꝓlificabis.vel donec mihi a/
liam inueniam.vel ſi te expo
nas ꝑ queſtu ꝓſtituendi.om
nes tales nihil agunt.Si tñ
q̇s dicat.ꝯ̃ho tecũ ſi te ꝟginẽ
ĩuenero ⁊ poſtea ſequitur coi
tus nec ĩuenit̃ ꝟgo.dic̃ Ber.
et Hoſti.ꝙ iudicabit̃ ꝑ mr̃i/
monio.et hoc in foro iudicij
tamẽ in foro aĩe nõ ſic iudica
bitur.quia dignũ eſt vt muli
er q̃ mentita eſt ſe eſſe ꝟgine;
maneat decepta.⁊ vt viro ſb
ueniat̃ q̇ forte vult vitare bi/
gamiam.S; ſub mõ ꝯ̃hitur
ſic.do tibi tunicã vel cingu/
lũ vel anulũ vt ꝯ̃has mecu;.
alioq̇n reuoco qꝺ donaui. ta
lis ꝯ̃ctus ſtatim tenet.S; ſi
nõ fuet̃ mod⁹ poterit reuoca
ri.Dicũt tñ doctores ꝙ licet
poſſ; ꝯ̃hi mr̃imoniũ ſub ꝯdi
tõe.nõ tñ ſub mõ.⁊ ħ eſt tenẽ
dũ.Mr̃imoniũ tñ ex cã con
tractũ tenet ſiue cauſa ſit vera
ſiue falſa.vt ꝯ̃ho tecu; q; pul
cra es ſiue diues.niſi cauſa eſ
ſet ita falſa ꝙ contineret in ſe
aliqꝺ impedimentũ. vt con/
traho tecum.q; libera es.na;
ſi non eẽt libera ñ teneret mr̃i
moniũ ⁊c̃. Et ſciendũ etiam
ꝙ ſi q̇s ꝯ̃hit cũ aliq̃ cũ cõdi/
tiõe.deinde tñ ante aduentu;
cõditõnis ꝯ̃hit cũ alia pure
d; mãere cũ ſcꝺa.etiã ſi ſit cõ
ſanguinea ꝑme.

De ĩpedimẽtis mr̃imonij

Hnc vi-
n dendũ eſt de impedi
mentis mr̃imonij.

Sunt aũt.xij. impedimẽta
q̃ impediũt mr̃imoniũ ꝯ̃hen
dũ ⁊ dirimũt iã ꝯtractũ ꝓm
Inno.ĩ.c.iuuẽis.de ſponſali
bus.Primũ ẽ furor.xxxij.q.
viij.c.neq; furioſus.vbi dic̃.
neq; furioſus neq; furioſa ꝯ̃/
here pñt mr̃imõiũ.ſ; ſi ꝯ̃ctu;
fuerit.ſ.añ furorem nõ ſeparẽ
tur.ſ.ꝑpt̃ furorẽ.Et rõ q; tl'eſ
ñ pñt ꝯſẽtire.ſi tñ hñt lucida
ĩterualla tũc bñ pñt. vt dicit
glo.ibidẽ.Scꝺ; ſi eẽt vtroq;
articl'o.i.teſticulo carẽs vl' i/
potens coire.xxxi.q.vij.Illi

3 Tertiū ē affinitas. vt ſi quis ſponſā ꝺ pn̄ti ꝯſanguinei ſui recepit i vxorē ⁊ eā cog̃uit impedit̃ ꝯhēdū ⁊ dirimit̃ ꝯctū ita ꝙ ꝑma reſtituit̃. ſꝫ mulier nō pt induci ad abſtinētiā ꝓpter publice honeſtatis iuſticiā. vt de eo q̄ cognouit ꝯſanguineā vxoris ſue. c. diſcretōnem.
4 Quartū ē error i pſona. vt cū q̄s putās ꝯhere cū. R. ꝯhit cū vrſula.
5 Quintū ē error in ꝯditōe ſeruili. vt ſi q̄s ꝯhit cū aliq̄ putās eā eē liberā cū tamē eſt illibera. vt de ꝯiugio ſeruoꝝ. c. ij. Sed q̄d dꝫ eſt de iacob q̄ deceptus ē i pſona. ſ. q̄ putans rachelē cū cōtraxerat inuenit lyam. ⁊ tn̄ tenuit mr̄imonium. Rn̄ſio ſm ĝtianum. xxix. q. i. c. i. ꝙ illud mr̄imonium non tenuit ex ꝓcedenti conſenſu ſed ſubſequenti. q2 pꝰ copulā carnalē in eadē conſenſit de nouo. Error tn̄ q̄litatiſ nō excludit cōſenſum mr̄imonij. vt ſi putat̃ bonꝰ q̄ tn̄ ē malꝰ. vt ſi putat̃ ꝟgo q̄ tn̄ iuenit̃ corrupta Siſr error fortune. vt ſi putat̃ ſpōſa diues q̄ tn̄ eſt paup. In oībꝫ iſtiſ caſibꝫ n̄ dirimit̃ mr̄imoniū ꝯctum.
6 Sextuꝫ eſt votū ſolēne vt ſacri ordis vl ꝓfeſſiōis. vñ ſi q̄s ꝓfeſſiōe facta i religiōe vl i ſacro ordine vxorē duxit dirimit̃ mr̄imoniū. vt q̄ clerici vel vouētes. c. inſinuāte. ⁊ de voto. c. vnico. li. vi. Alia āt vota ſimplicia lꝫ ipediāt ꝯhendum. n̄ tn̄ dirimūt iā ꝯctum. vnde ſi q̄s vouet ſimpliciter nō velle ducere vxoē ⁊ poſtea duxerit tenet mr̄imoniū. Sed ille peccat mortalit̃ ſic cōtrahēs. ⁊ nō dꝫ petere debitum ab vxore. ſꝫ tn̄ tenet̃ reddere qn̄ petit̃ ab eo. vt notant doctores in ca. rurſꝰ. q̄ clerici vel vouētes. ꝺ q̄bꝫ vide ibi materiā iſtā Sꝫ tn̄ ſi q̄s hn̄s votum ſimplex q̄rat a ſacerdote an poſſꝫ ꝯhere dat ꝯſiliū Hoſtiē. ꝙ pt dicere ꝙ ſic. Si aūt q̄rat vlteriꝰ an tale mr̄imoniū tenebit dꝫ dicere ꝙ non. al's peccaret q2 daret occaſionē mortaliter peccādi.
Septimū ſi machinatus eſt in mortē prioris cōiugis ſeu vxoris. vel eam ducere pmiſit. ꝺ eo q̄ duxit i matrimoniū quā polluit p adulteriū. ca. ſignificaſti. 7 Et dicit Jo. an. i. c. laudabilē. ꝺ ꝯuer. infideliū. ꝙ qn̄ machinatio ē ab vtroqꝫ. ſ. a viro ⁊ a mliere i mortē mariti tūc ſufficit ad dirimēdū matrimoniū ſine adulterio. Qn̄ ꝟo machiatio

eſt ab altero tm̄ t[illegible] ſufficit
ſine adulterio. vt ꝺ diuoꝛtijs
c.i. ⁊ iſtud impꝫmendū ē mēti
qꝫ raro iſte pūct⁹ bn̄ intelligi
8 tur. Octauū ſi ē alt̄i⁹ cult⁹. vt
ſaracen⁹ vel iude⁹. xxviij. q. i.
caue. Nonū ſi ꝑ vim coact⁹
9 ē ꝯhere. vt de ſpōſa. cuꝫ locū.
Et intellige de vi vel metu q̄
cadit in cōſtantē virū. vt dic̄
glo. i. ibidem. que etiam dicit
ꝙ mioꝛ met⁹ excuſat feminā
q̄ꝫ viꝝ. qꝺ ſil̄r nota. Decimū
10 eſt ſacer oꝛdo. vt q̄ clerici vel
vouentes. c. i. ⁊ de voto. cap.
vno. li. vi. Undecimū ſi ē al-
11 teri nupta. ꝺ ſponſa duoꝝ. c.
ij. Duodecimū ē publice ho-
12 neſtatis iuſticia. de ſponſali.
c. iuuenis. ⁊. c. ad audientiaꝫ.
Sūt alia duo impedimēta q̄
impediūt ⁊ nō dirimūt. ſ. tꝑs
feriarū. vt de ferijs. c. capella
nus. Et interdictū ecc̄l'ie. vt
de deſponſatiōe impubeꝝ. c.
ad diſſoluendū. De oibꝫ iſt̄
dāt̄ verſus ꝑ Joh. an. in ſū.
q̄rti ſub hac foꝛma. Erroꝛ cō
ditio votū cognatio crimen.
Cult⁹ diſparitas vis oꝛdo li
gamē honeſtas. Si ſis affi-
nis l' ſi coire neq̄bis. Hec ſo
ciāda vetāt ꝯnubia iūcta re-
tractāt. Et ꝺ vltis duobꝫ dāt̄
ꝟſus Eccl'ie vetitū necnō tē
pus feriarū. Impediūt fieri
ꝑmittunt facta teneri.

De cautel' hui⁹ ſacramēti

C primo e caueat vir ne volens
a muliere extoꝛquere
carnalē ꝯ mixtioneꝫ fingat ſe
eā ducere velle nō hn̄s tm̄ in-
tentōeꝫ ⁊ ꝓpoſitū eā ducēdi
Nā tal' ſi eā nō ducat ḡuiter
peccat. licet in foro penitētia
li nō iudicat̄ ꝓ mr̄imonio. ⁊
lꝫ mulier q̄ ſimplici aīo ſibi
ꝯſentit a pctō excuſat̄. tamē de
ceptoꝛ tal' ſi vult verā pn̄iaꝫ
agere neceſſe habet eam ſine
fictione ducere q̄ꝫtū in eo eſt
vel dare ſibi virū cōuenientē
vel aliter ſatiſfacere. Et h̄ ſm̄
Tho. Et h̄ ſi vir eſt eq̄lis ꝯdi
tōis cū illa. Nā ſi vir eſſet me
lioris ꝯditōis. puta nobil'. ⁊
m̄l'ier ruſtica vl' ribalda p̄t ꝓ
babiliter p̄ſumi ꝙ nō fuit de
cepta ſꝫ ſe decipi finxit. ⁊ tūc
in tali caſu ſi ille nō aīo ducē
di cohabitauit cū ea nō tenet̄
eam ducere. nec ei ſatiſfacere.
vt dicūt doctores. ¶ Secun
do caueat ne quis ſponſā ſu-
am contractis ſponſalibꝫ an
teq̄ꝫ ſolēnitates mr̄imonij fi-
ant. ſ. anq̄ꝫ ī facie eccl'ie copu
lant̄ audeat ꝯḡſcere. nam tal'

peccat ſm ꝛ wilhelmū. Et h̄ i relligē in illis ptib⁹ vbi ꝑme nuptie bn̄dicunt. Unde cū iſte nō ſūt ꝟgīes nec alr̄ illoꝝ poſt illā occultā ꝯmixtionē ſi accipiūt bn̄dictiōē quā ſoli ꝟgines vel alr̄ ipoꝝ accipe cōſueuit. peccāt. cū ſc̄de nuptie nō ſunt bn̄dicende. ſi tn̄ n̄ eēt ꝯſuetudo in aliq̄b⁹ ptib⁹ ꝑmas nuptias bn̄dicendi. ſic̄ eſt i polonia credo ꝙ ſponſ⁹ cognoſcens ſponſam aīo cōſūmādi mr̄imoniū an̄ꝙ̄ i facie eccl̄ie copulent̄ nō peccēt niſi venialr̄. hec Tho. in. iiij. ſniarū. diſ. xxviij. ¶ Tertio caueat vir ne cū illa ꝯhat ꝑ ꝟba de pn̄ti cū q̄ alter ꝯx̄it ꝑ ꝟba de futuro ꝛ copula carnali cōſūmauit. qꝛ nec veꝝ nͨ aliqd̄ cenſet̄ mr̄imōiū qd̄ poſtmodū de facto ē ſubſecutū. vt d̄ ſponſalib⁹. is q̄. ¶ Quarto caueant pentes ne ꝯhāt ꝑ filijs aut ꝑ filiab⁹ ſponſalia vl̄ mr̄imoniū cū additōe pene. nam tal̄ adiectio pene nō valet. de ſpre. vt d̄ꝛ in ca. gēma. d̄ ſpō. eo ꝙ mr̄imonia debēt eē libera. Et h̄ ē ꝯ nr̄ates qui ſtipulāt penas niſi ipleant filij eorū volūtatē. Dic̄ tn̄ Fran. de ſarabell̄. Joh. an. Uincenti⁹ et abbas i dicto. c. gēma. ꝛ archi. xxx. q. ij. c. vno. ꝙ bn̄ pn̄t ſtipulari vel dari pignoꝛa inter ꝯhentes. ſed nō pene. Rō qꝛ pena ſolū ꝑmittit̄. arre ꝟo dant̄. faciliores aūt ſum⁹ ad ꝑmittendū ꝙ̄ ad dādū. Itē arre fiūt in modica q̄ntitate. pene vero in magna. ꝛ iō rōne magne quantitatis poſſet q̄s cōpelli ad mr̄imonium. Uin. tn̄ dicit ꝙ ſi ſint extranei oīno q̄ nō hn̄t ꝯhentes ꝑſonas in ſua ptāte. iſti pn̄t ſtipulare penas int̄ ſe ꝛ ꝑdūt eas. vl̄ acq̄rūt ſi ſpōſi nō ſtāt i eoꝝ ꝑmiſſiōib⁹. Int̄ ꝟo parētes vel alios q̄ hn̄t ſpōſos in ptāte nō h̄ꝫ hic locū de pignorib⁹. Etiam teneas ꝙ ſi dat̄ pign⁹ loco arre tūc tenet. ſi aūt ꝑ pena tūc non. Iteꝫ ſi dat̄ ꝑ cōuentiōem nō tenet. ſi aūt ꝑ traditōꝫ tenet. Hoc āt d̄r ſm Jacobuꝫ de arra ꝙ rō pignoꝛis tenet ſi traditur. ſecus ſi cōſtituit̄ tm̄. qꝛ qn̄ conſtituit̄ tm̄ tūc cedit loco arre. ſed ſi ꝯſtituit̄ cedit loco pene ꝯ Quinto caueāt contrahentes ne in cognatōne carnali. ſpūali vel legali; contrahant. Nam prohibent̄ contrahere conſanguinei vſq̄ ad quartū gradū incluſiue in collateralibus. in aſcendētibus aūt ꝛ i

deſcendētib⁹ ꝑpetuo. In co
gnatōe aūt ſpūali ꝓhibet̃ hi.
ſcʒ baptizat⁹ et leuās. Bapti
zat⁹ et filij leuātis. Itē bapti
zat⁹ ꝛ ꝯiūx leuātis ꝑ⁹ cogni
ta. Itē leuās ꝛ ꝑentes leuati.
Et eodē mō dico de baptiza
to ꝛ baptizāte. Silr̃ int̃ ꝯfir
matū et tenētē. ꝛ int̃ ꝯfirmā/
tē ꝛ ꝯfirmatū. In alijs autē
ſacramentis nō cōtrahit̃ tal'
cognatō. ſ. in pnīa. qꝛ pnīa n̄
eſt ſacramentū collatū ꝑ mo/
dum generatōis ſed ſanatōis
iō ꝑ ipm nō cōtrahit̃ ſpūalis
cognatio. al's em̄ filius p̄ſby/
teri non poſſet inuenire vxo/
rem ī tota parochia. ſm tho.
in. iiij. ſniarū. diſ. xxij. q. i. ar.
ij. lʒ int̃ ſacerdotes et confitē
tem ꝯhit̃ fedus. nō tn̄ deriua
tur ad alioſ eoꝝ cognatio. tn̄
cathecismus lʒ impedit con/
trahendū nō tamen dirimit
cōtractū. vt ꝺ cognatōe ſpūa
li. ꝑ cathecismū. lib. vi. Itē
cognatio legalis impedit vſ/
qꝫ ad emācipationē. Eſt aūt
cognatio legalis illa qn̄ q̇s
adoptat in filiū aliquem ex/
traneuʒ coꝛam iudice. ꝛ dico
coꝛā iudice; qꝛ al's facta in ꝑ/
uato nihil valet ſm Hoſt. ꝺ
cognatōe legali. c. vnico. ꝛc̄.
Et qꝛ iſta cognatio apō nos
hodie nō viget. iō de ipa ſup
ſedeo. ¶ Sexto caueat vir ne
dimittat vxoꝛē ſuā ꝓpt̃ quā/
cūqꝫ cām. niſi ꝓpter foꝛnica/
tiōʒ. vt ꝺꝛ in glo. c. i. q̄ſiuit. de
diuoꝛtijs. Et intellige taʒ de
foꝛnicatōe carnali q̄ꝫ etiā ſpi/
rituali. ſicut eſt idolatria vel
hereſis. Silr̃ ſi moꝛteʒ viro
machiat̃. In iſtis tn̄ caſib⁹ n̄
ducet aliā q̄ꝫ diu viuit quam
dimiſit. xxxij. q. iiij. oēs cauſa
tōes. Rō qꝛ licet q̄ ad cōiuga
lē thoꝝ ſit diuiſio ꝛ diuoꝛtiū
nō tn̄ quo ad vinculū qꝺ eſt
indiſſolubile et ꝑpetuuʒ. Ex
h̄ pꝫ ꝙ mulier a viro n̄ ſepat̃
ꝓ furto vel pꝛo alio crimine l'
ꝓ alio impedimento. vt ꝺꝛ in
ca. q̄ſiuit. de diuoꝛtijs. nec eti
am ꝓ aliq̄ defectu coꝛpoꝛali.
ſcʒ ꝓ ſurditate. cecitate. ꝓ fe/
toꝛe oꝛis ꝛc̄. Et intellige etiā
ꝙ q̄ntūcunqꝫ eſſet notoꝛium
crimen foꝛnicatōis ī vxoꝛe. n̄
p̄t vir ſine iudicio eccl'ie ꝓpa
autoꝛitate eam dimittere. licʒ
bn̄ p̄t debitū ſibi in ꝑuato de
negare. Archi. i. c. poꝛro. ꝛ. c.
ſignificaſti. de adulterijs. In
hoc tamē caſu qn̄ alter foꝛni/
catur ſpūaliter. ſ. ſi labatur in
hereſiʒ nō p̄t is qui remanet
in fide aliā ducere illa viuen/
te heretica. Secus ſi aliquis

infidelis vł pagan⁹ cõuertit. cui⁹ vxor nõ vult cõuerti vel nõ vult cohabitare ſine ↄtu/melia creatoris. qꝛ talis pt cõ trahere etiã viuente tali vxo/re. vt de diuor. c. v. Septimo caueat vir ne vxorē i adulterio dephēſaꝫ interficiat. qꝛ licet ſm leges ciuiles ñ puniatur talis occiſor aliq̃ pña. tñ ſm ius diuinũ punit. xxxiij. q. ij. int hec. vbi expſſe phibetur tale vxoricidiũ. Debet ei eã poti⁹ corrigere ꝛ ſibi reconciliare. cum de⁹ pat⁹ ſit accipe ipi⁹ pniam. exemplo mlieris adultere Joh. viij. vt dic bonauētura in. iiij. diſ. xxxij. q. i. ꝛ Tho. q. i. Qui etiam addit ꝙ occidens vxorē ppt adul/teriũ vł odiũ. ex ſtatuto eccłie cõtrahere cũ alia nõ debet. et maxime ſi occidat eã vt ↄtra/hat cũ alia. ſec⁹ ē ſi nõ eo aĩo qꝛ tũc licet ñ debeat ↄhere. ſi tñ ↄhit tenet Octauo ne aliq̃s habens aliquē ſacrũ ordinē ↄtrahat matrimoniũ. qꝛ tale matrimoniũ nõ tenet. vt de voto. c. vno. li. vi. Similiter ecõuerſo caueat ne contrahens p verba de pſenti cũ aliqua ſacrũ ordinē accipiat. qꝛ talis debꝫ reſtitui vxori. et ſi põt eſſe ſine ſcandalo vxoris dꝫ deferre habitũ ꝛ coronam clericalem. Nec põt ↄtrahere poſt mortē illius vxoris. et ſi ↄtraxerit nõ tenꝫ matrimonium ſm Inno. Nec etiã poſt mortē vxoris poterit in ſuſcepto ordine miniſtrare. vt i ex/trauaganti Johis pape viceſimiſecundi. que incipit. An/tique. Talis ei reſtitut⁹ vxo/ri tenebit reddere debitũ. ſed non poterit petere. Nono caueant ↄiuges ne poſt bñdictionē acceptã pma nocte cõmiſceant. vt. xxiij. di. ſpõſus. Alibi etiã dr ꝙ biduo vel tri/duo debent ↄtinere. vt i. xxx. q. v. aliter. Sꝫ hoc eſt ↄſiliuꝫ nõ pceptum. ꝛ ideo ne q̃s obliget ſub pcepto ſpõſos ad talia hoc pono p auiſamēto. qꝛ multi faciũt indiſcrete ↄſcië/tiam de talib⁹ ipis ↄiugib⁹ p modũ pcepti. qd fieri non debet. ſed p modũ cõſilij tm̃ ꝛc.

Decimo caueat vir vel femina ne ſine parentuꝫ cõſilio vel cõſenſu nubat. quia dicit Amb. in li. de pҫiarchis. Nõ eſt virginalis pudoris elige/re maritũ. Unde ꝛ euariſtus papa dicit. quia aliter non eſt legitimũ ↄiugiũ niſi a paren/tibus tradat. Et euripidion in pſona cuiuſdã femie legit.

dixiſſe. Sponſaliū meoꝝ pa
ter meꝰ curam ſubijt. maritū
eligere nō eſt meū. Hec oīa
habenẜ. xxxij. q.ij. Non oīs.
§. Cum ergo dicitẜ. ꝛ. §. hono
ranẜ. Si tū fecerit tenet ma⸗
trimoniū. quia hoc ſolum eſt
de honeſtate ꝛ nō de neceſſita
te. maxime ſi habet annos le⸗
gitimos. ſ. vir. xiiij. ꝛ femina.
xij. Dicūt tū leges ꝙ femina
poſt. xxv. inuitꝭ parentibꝫ nu
bit. ꝛ verū eſt. Undecimo
caueat ſacerdoſ ne clādeſtine
aliquos copulet. hoc eſt ne ꝑ
termiſſis bannis in eccl'ia ali
quos īroducat ſiue copulet
Nā talis ſacerdos ſuſpendiẜ
ꝑ trienniū. vt notaẜ de clāde⸗
ſtina deſponſatōe. c. Cū inhi
bitio. Duodecimo caueat
ſacerdos ne bn̄dicat ſecūdas
nuptias. qꝛ irregularitatē in
curreret. poteſt tū̄ ꝑ epm̄ ſuꝑ
co diſpēſari. vt in extrauagā⸗
ti Iohis. xxij. que incipit. cō
certationi. Tredecimo ca⸗
ueat vir ne ſemꝑ exigat vl' red
dat debitū vxori. qꝛ h̄ ꝓceptū
de redditōe debiti cū affirma
tione nō obligat niſi ꝑ loco et
tpe ẜm Ioh. pariſieñ. Quia
obligat ſꝑ ſed nō ad ſꝑ nec ꝑ
ſꝑ. ſed qn̄ ꝑt eſſe debite circū⸗
ſtātionatꝰ ẜm doctorē ſubtilē

in. iiij. di. xxxij. quia fortiori
vinculo obligaẜ ad nō reddē
duꝫ. vt in h̄ caſu. qꝛ teneẜ nō
occidere fetū in vtero ꝓgnan
tis. vel nō eſſe cauſa abortus.
Silr ſi redditio debiti ꝟgit
in detrimentū ſanitatis nō te
netur reddere. qꝛ teneẜ potiꝰ
ꝓpriaꝫ incolumitatē ꝗ̄ iſtud
detrimentū vitare in cōiuge.
Silr nō teneẜ ſatiſfacere vo⸗
luntati mulieris tpe mēſtrui
ne ꝓles naſcaẜ leproſa. ꝗ̄ al's
pōt ꝓcreari ſana. ꝛ etiā qꝛ tal'
coitus inducit ꝑpetuā ſterili
tatē in muliere ẜm Aug. pro
pter cōmixtionē ſemis cū ſā⸗
guine. vñ ſi ꝯtingeret naſci fe
tum fit leproſus ſcabioſus ce
cutiens. vel interdū caducuſ
vel obſeſſioni demonū tanꝗ̄
vas īmunde cōpoſitū aptus
Et ideo ī lege moſayca acce⸗
dēs ad mēſtruatā morte mo⸗
riebaẜ. que mors ñ īfligebaẜ
niſi ꝑ mortali. Et ſi dicitẜ. tū
leproſo viro teneẜ mulier red
dere debituꝫ. licet nō teneẜ ſe⸗
cum cohabitare. vbi tū certiſ
ſimū ē ꝙ ꝓles naſceẜ leproſa.
ergo ſil'e eſt in mēſtruata. Re⸗
ſpōdeo ẜm doctorē ſubtilem
vbi ſupra. qꝛ in mēſtruo pōt
expectari tempꝰ ꝯgruū vt na
ſcatur ꝓles ſana. in lepra ꝟo

nō.vij. melius eſt q naſcat le/
proſa vel aliqual' q̄ȝ oino nul
la.q2 melius eſt ſic eſſe q̄ȝ non
eſſe. Uerūtñ dicit Tho. vbi
ſupra.q.ij.ar.ij. Si eſt fluxus
innaturalis ꝛ diuturnus pōt
vir ad talem accedere. q2 al's
opteret viꝝ ꝑpetual'r abſtine
re. Dicit etiā q mł'ier mēſtru/
ata pōt reddere debituȝ viro
petenti. debet tñ cum auerte/
re ꝑcib9 vt ſufferat. non tñ ita
efficacit' debet auertere q poſ
ſit eſſe occaſio ſibi incidēdi i
aliquas peſſimas corruptio/
nes ſicut ad id ꝓnus credit'.
Si autē credit q petit igno/
ranter. debet mulier aliquam
occaſioneȝ ꝑtendere vel infir
mitatē allegare ne debitū red
dat. niſi ꝑiculum viro timeat'
Dicit autē Tho. q accedens
ad pregnatā nō ſemꝑ peccat
mortalit' niſi timeat' abortus
Dicit etiā ipſe q ſi tūc vir pre
ter ꝯſuetudinē ꝛ modū a na/
tura inſtitutū quantū ad ſitū
exigit debitū a coniuge. puta
a parte poſteriori vl' ad latus
nō ſemꝑ eſt peccatū mortale.
ſed qn̄qȝ pōt eſſe ſine pctō. di
mittere aūt ꝓpriū vas ſemꝑ ē
pctm̄ mortale ꝛ ſodomiticuȝ
q2 hoc eſt ꝯtra naturā ꝯiūgij
Hec ſanctus Thomas.

De expoſitione miſſe.

Hoc facite
h in meam cōmemora
tionem Luc. xxij. de
ꝯſe. di. ij. iterat'. Quia ſm̄ bea
tum Tho. in tercia ꝑte ſūme
ſue. q. lxxxiij. ar. iiij. myſteriuȝ
noſtre ſalutis totū cōꝓhen
dit' in ſacramēto eucariſtie.
ideo tale ſacramentū ꝑ ceter
agit' cum maiori ſolennitate.
Que quidē ſolēnitas i miſſe
officio ꝯſiſtit. vbi recolit' ſin/
gularis memoria dn̄ice paſſi
onis. iuxta qđ ipſe iturus ad
paſſioneȝ fieri ꝑcepit dicens
Hoc facite in meā cōmemo/
rationē. glo. id eſt i memoriā
mortis mee. Et quia ſingule
ꝑtes miſſe inenarrabilē dul/
cedinem redundāt diuinoꝝ
myſterioꝝ. deſignāt eñ geſta
facta ꝛ opera chriſti. qui oꝑa
tus eſt ſalutē in medio terre. ꝛ
ꝑcipue circa myſteriū ſue paſ
ſionis reſurrectionis ꝛ aſcen/
ſionis. ideo de ſingulis parti
culis hui9 ſacri officij breuit'
intendam9. Circa qđ ſciē/
duȝ q miſſa dicit' ꝑmo a mit
tendo. q2 angeli ibi mittunt'.
vt dicit Grego. de ꝯſe. diſt. ij.
q ſi ſanguis. Scđo rōne filij
qui ibi mittitur a deo patre.

Tercio rōne nr̄i qui mittimꝰ vota nr̄a ad deū ꝑ ſacerdotē. vt nobis deus mittat benedictionē ꝛ grām. Quarto rōe.ſ. cathecumioꝝ. q̄ vt dicit Hugo antiq̄tꝰ admittebant᷑ vſqꝫ ad offertoriū. ꝛ ab offertorio foras mittebāt᷑. Cathecumini aūt erant nouiter credētes nōdū baptizati. Habet autē m̄lta noīa iſtud officiū miſſe ſeu ſacrm̄. Dicit᷑ em̄ miſſa ꝓpter rōnes p̄dictas. Itē dicitur eucharistia ab eu qḋ ē bonū. ꝛ charis grā. q̄ſi bona grā Dicit᷑ hoſtia ab hoſtibꝫ vincēdis. qꝛ ꝑ eā nr̄i hoſtes vincunt᷑. Immolatio dr̄ ſm̄ Iſi. vi. ethimo. ab in ꝛ moles. qꝛ in mole. i. in cumulo altaris ſacrificat᷑. Cōmunio dr̄. qꝛ eſca eſt omniū fideliū. Iuxta illḋ Om̄s de vno pane ꝛ de vno calice ꝑticipamꝰ Dicit᷑ viaticus. qꝛ dat᷑ in hac via p̄ñtis vite ad ſuſtentatōēꝫ. Dicit᷑ ſacrificiū q̄ſi ſacruꝫ faciens. qꝛ myſtica p̄ce ꝯſecratur. in p̄s. Immola deo ſacrificiuꝫ laudis ꝛc̄. Dicitur etiā actio ſm̄ Leonem papā. qꝛ h̄ quaſi in quodā iudicio agimꝰ. Nam locus eſt eccleſia. iudex deus actor diabolꝰ. reus populus ꝯſcientia teſtis. ſacerdos defenſor. Sic dicit Augꝰ. de ſe in orōne q̄dam. Sūme ſacerdos q̄ me inter te ꝛ meum populū eſſe voluiſti ꝛc̄. Secūdo videndū eſt q̄s inſtituit miſſam. Rñdeo ꝙ Petrꝰ Iacobꝫ ꝛ Baſiliꝰ ceſarieñſis ep̄s. De petro dicit᷑ in cronicis ꝙ p̄mus antiochie p̄mā miſſaꝫ celebrauit ſub tribꝫ orōnibus vt dicit Hugo de ſctō victore. libro. ij. de ſacramentis. c. viij. De iacobo ꝛ Baſilio habetur de ꝯſe. di. ij. Iacobus. Dicit aūt Archid. in dicto. c. Iacobꝫ. ꝙ iacobus inſtituit dicere ſecretam. Baſilius autem alia addidit. Pro quo ſciendū ꝙ miſſa quondā nō cum tanto apparatu nec cuꝫ tanta ſolēnitate dicebat᷑. Primo eī ab ap̄lis dicebant᷑ tm̄ illa verba in celebratiōe miſſe que dominus dixit. Hoc eſt em̄ corpus meum. ſed poſtea apoſtoli addiderunt dñicam orōnem. Et adhuc etiaꝫ apoſtoloꝝ ꝯſuetudo preſentatur ſingulis annis ſancto die veneris. excepto ꝙ illo die non conſecratur. Poſtea apoſtoli vel eorum ſucceſſores inſtituerunt ꝙ epiſtola ꝛ euāgeliuꝫ legeret᷑ añ ſacrificiuꝫ. Primo auteꝫ legebat᷑ ep̄la. Secūdo

euãgeliũ. Tercio dñica orõ. Quarto dicebant ṽba dñi. et tũc offertoriũ inchoabat a lectore. q̄ mos ſabbato ſancto pẽthecoſtes adhuc ſeruatur. Poſtea ṽo ſancti p̄res ꝛ apl'i illas ſolẽnitates q̄ nũc ſunt ĩ miſſa addiderũt. vt Alexãder. Gelaſius. Grego. Leo. Celeſtinꝰ. Damaſus ꝛc̃. Canonez aũt dicit Greg. fuiſſe cõpoſitũ a q̄dã ſcolaſtico. Apl'ici tñ ibi multa addiderũt. ſic̃ infra patebit ĩ ſuis locis de q̄libet iſtoꝝ ſpecial'r. Tercio videndũ eſt de p̄paratõe ſacerdotiſ. Et qꝛ ſacerdos eſt q̄i pugil q̄ dimicare habet cum diabolo ꝑ delictis ppl'i in miſſa. iõ armat ſe p̄mo orõnibꝫ. ſecundo veſtibꝫ ſacris. tercio cerimonijs debitiſ. P̄rio igit̃ dic̃ p̄s. Quã dilecta. Bñdixiſti. Inclina. Credidi. ꝛ De ꝓfundiſ Et h̄ q̄ntũ ad illos q̄ dicunt officiũ romanũ qḋ Linus inſtituit. Dicunt̃ autẽ iſti q̄nq̄ pſalmi ſm Inno. ꝓpter trãſgreſſionẽ q̄nq̄ ſenſuũ. Et etiam qꝛ in q̄libet coꝝ fit cõmemoratio ḋ his q̄ ſpectãt ad illud ſacr̃m ꝛ ad remiſſiõez peccatoꝝ. In p̄mo ḋr de altaribꝫ Altaria tua dñe ṽtutũ. In ſecũdo ḋ miſc̃dia dei. ibi. Oſtẽ de nobis dñe ꝛc̃. In tercio ḋ orõe. ibi. veniẽt ad te ꝛ adorabũt corã te. In q̄rto ḋ oblatione. ibi. calicẽ ſa. ac. ꝛc̃ In q̄nto de finali redẽptiõe. ibi. Qꝛ apḋ dñm miſc̃dia ꝛc̃. Scḋo ſacerdos ornat ſe pectẽdo pilos ꝛ purgãdo euulſos. ꝑ qḋ deſignat̃ cogitationũ malaꝝ mũdatio Tercio lauat manꝰ iuxta illḋ Iſa. Lauami ꝛ mũdi eſtote Quarto induit̃ ſacriſ veſtibꝫ. Circa qḋ ſciẽdũ q̄ aliter induit̃ ep̄us q̄ ſimplex ſacerdos. Nã ep̄s ſm Iohez beleth. p̄mo induit ſandales vl' ſotulares. qḋ deſig̃t ocreaſ pugilloꝝ. Ip̄e ei tũc dꝫ pug̃re cũ diabolo. vñ accipit ſpũalia arma. Alba ꝑ lorica operit̃. cingulũ ꝑ arcu. ſubcingulũ ꝑ pharetra. ꝛ ḋr ſubcingulũ q̄ ſtola ligatur. Stola circũdat collũ. q̄ſi haſta ↄ hoſtẽ vibret. Manipulo ꝓclamat. Caſula quaſi clipeo ꝓtegitur Libro ꝑ gladio vtit̃. Mitra quaſi galea caput ꝓtegit. Sꝫ ſimplex ſacerdos p̄mo habet calceos ſine quibꝫ nullus debet celebrare. etiã q̄ hꝫ ex voto ꝓfeſſionis incedere diſcalciatꝰ ſm Bern̄. de parãtinis. Et hoc ſignificat hũanitatez chriſti. quaz Iohes baptiſta

calceū appellauit. vñ i ſignū
deſponſationis xpi ⁊ eccleſie
incedimus diſcalciati. Et de
mū ſacerdos pōit humerale
qđ deſignat velamen xpi qđ
habuit cum ſibi dicebať ve/
lato capite. prophetiſa nobis
chriſte. Alba ſigt veſtimentū
q̄ herodes illuſit xpm Luc.
xxiij. Cingulum ſignificat fla
gellū q̄ ceſus eſt circa colūnā
Joh. xix. Manipul⁹ funem
quo ligatus fuit Joh. xviij.
Comphēderūt ⁊ ligauerť eū
Stola ſignificat ligamē q̄ li
gat⁹ fuit ad colūnaȝ. Caſula
ſignificat purpureū veſtimē/
tū. Jſta ſpūalr ſignificāt vir
tutes in ſacerdote. Nā hūera
le ſignificat fidē quā apl's ap
pellat galeam Eph. vi. Alba
ſpem que totū ptegit Rom.
viij. Spe ſalui ſum⁹. Cingu
lus iuſticiā Jſa. xi. Erit iuſti
cia cingulū lūboꝝ ei⁹. Ma
nipulus ſignificat fortitudi/
nem ɔtra īpedimentū diabo
li. Stola ab vtroqꝫ humero
ſignificat prudētiā ⁊ tpantiā
Caſula q̄ totū opit ſignificat
charitatē. Habet ḡ ſacerdos
ſimplex ſex indumenta. qꝛ ha
bet ſex officia. ſ. baptizare. p/
dicare. cathecizare. ligare. ab/
ſoluere ⁊ ɔſecrare. Epus vo
habet nouē. ſ. caligas. ſanda/
lia. ſuccinctoriū. mitrā. dalma
ticā. tunicā. cirothecas. annu/
lum ⁊ baculū. qꝛ epūs habet
plura officia q̄ȝ ſacerdos. ſcȝ
vgines ɔſecrare. eccl'ias dedi
care. clericos ordiare. ſynodū
celebrare. chriſma ɔficere. ve
ſtes. vaſa ⁊ alia ſacra eccl'ie or
namēta ɔſecrare. ⁊ ɔfirmare.
Cōſecrationē aūt veſtimēto/
rū p dictoꝝ. Stephan⁹ inſti/
tuit anno dñi. cclvij. Deinde
ſacerdos accedēs altare dicit
Aufer a nob dñe cūctas iniq
tates nřas ⁊c. ſignādo ſe ī fa/
cie. p qđ petit oīa īpedimēta
a ſe auferri ſeu remoueri. Tā/
dem oſculať reliqas ī medio
altarꝭ dicēs. Oro te dñe p me
rita oīm ſctōꝝ tuoꝝ. ⁊ eorum
quoꝝ h oſſa recōdita ſunt. vt
eoꝝ interceſſiōe nob digneriſ
indulgere vniuerſa delicta no
ſtra. p qđ petit ſctōꝝ ſuffragi
um q̄ſi ex ſe ſit indign⁹. Dein
de oſculať libꝝ dicēs. Dign⁹
ſim dñe apire librū ⁊ apire ſi
gnacula ei⁹. qm̄ occiſus es p
nobis ⁊ redemiſti nos deo in
ſanguie tuo. Oſculū illud qđ
facit in medio altaris ſignifi
cat iudaicū populū. Euāge/
liū vo gentilē qui p euāgeliū
credidit. Vñ qꝛ chriſt⁹ vtri/

q pplo veniens in mūdū de
dit pacē. ideo vtrūq oſculat.
O, aūt prius ſacerdos acce/
dit ad dextrū cornu altaris ſi
gnificat q pus chriſtus pdi/
cauit iudeis. deinde gentibus.
His expeditis vidēdū ē de
ipo officio. qd hȝ ſex ptes. q̄ꝝ
pma vocat pparatio ⁊ durat ad
eplaȝ. Scda inſtructio. ⁊ du/
rat ad offertoriuȝ. Tercia ob
latō. ⁊ durat ad pfatōȝ Quar
ta ɔſecratio, ⁊ durat vſq ad
orem⁹ pceptis. Quīta ſacri p
ceptio. ⁊ durat vſq ad cōmu
nioneȝ. Sexta grāꝝ actio. et
durat vſq ad finē.

De prima parte miſſe.

T qꝛ po
pul⁹ debet primo
venire cuȝ mentis
deuotōe ad eccliam. iō miſſa
pmo incipit ab itroitu. Pro
quo ſciendū q olim miſſa in
choabat a lectionibus ſicut ad
huc fit in ſabbato paſce ⁊ pē
thecoſtes. Vn̄ Celeſtin⁹ pri/
mus natione roman⁹ Anno
dn̄i. ccccxxvij. inſtituit vt ab
introitu inciperet. Poſt quem
Gregorius pmus anno dn̄i
cccccix. cantualē introitū cō/
poſuit ⁊ ſignificat deſideriuȝ
ſanctoꝝ patꝝ q̄ incarnationē
xpi deſiderabant clamantes
deuote. Emitte agnū dn̄e do
minatorē terre ⁊c. Et iterum
Vtinā diſrumpes celos Per
verſum aūt deſignatur deſiderij
numeroſitas. qꝛ diuerſi diuer
ſimode clamabāt. Iō aūt vt
ɔmuniter introit⁹ ſumitur de
pſalmis. qꝛ olim cantabāt in
pncipio miſſe. cl. pſalmi. ſȝ qꝛ
tedioſum pplo erat. ideo Pe
lagi⁹ ſtatuit vt ſoluȝ aliqd de
ipſis ſumeret. ſ. introit⁹ cum
vſu. Aliq tn̄ ſcti hn̄t ſpēales
introit⁹ i ſuis feſtis ppt reuerē
tiā eoꝝ. Addit etiā glia patri
qꝛ licet ſol⁹ fili⁹ ſit incarnatus
tn̄ tota trinitas opata ē incar
nationē. qd damaſcen⁹ papa
inſtituit. Obmittit tn̄ i miſſa
defunctoꝝ. qꝛ illi non ſunt in
ſtatu glie ſȝ pene. Simile in
dn̄ica paſſionis dn̄i. qꝛ tūc n̄
recolit glia ſȝ ɔfuſio in pſona
filij dei facta. Reſumit aūt in
troit⁹ ideo. qꝛ tā pcedentes q̄
ſeqntes ſcti in fide xpi ſūt cō/
cordes. vn̄ ⁊ q pcedebant ⁊ q
ſequebant clamabāt oſanna.
Sciendū aūt q ſacerdos
debet pmo egredi de ſacriſtia
qn̄ introit⁹ incboat. Signat
aūt egreſſus ille xpi egreſſum
de vtero vginis glorioſe. de
quo proceſſit tanq ſponſus

de thalamo ſuo. Secūdo ppl's dz venire cū mēt. hūili tate. qđ deſignat Kyrie eley ſon. qđ etiā Grego. papa can tare nonies inſtituit. Et ē gre cū ſignificās tm̄ ſic dñe miſe rere. Fit aūt in greco vt inua tur xp̄i titul⁹ ſcript⁹ fuiſſe gre ce hebrayce ꝛ latine. vñ oſan na ꝛ ſabaoth hebrayca ſunt. reliqua vero latina. vel vt oīſ lingua ꝯfiteaꝛ xp̄i paſſionem Et fit nonies vt ad nouē or dinū angeloꝝ ꝯtēplatōez poſ ſim⁹ ꝑuenire. Triplicaꝛ autez ad laudē trinitatꝭ. Et recte ſe quiꝛ poſt introitū. Introituſ em̄ ſignificat aduentū xp̄i in carnē. Kyrieleyſon ꝟo in mē tē. qđ ſignaꝛ p h̄ qđ dz Miſe rere nobis. Tercio dz po pul⁹ venire cū mentꝭ erectiōe qđ ſignat cant⁹ āgeloꝝ. ſ. gl'ia in excelſis deo. Et recte ſeq̄ꝛ poſt illa duo ad ſignificādū ꝙ hō ad aduentū chriſti i car ne ꝛ mēte debet gaudere gau dio ſpūali ꝛ vocal'r exp̄mere. Et p̄mo incipiꝛ a ſacerdote. ſcđo a choro ꝯpleꝛ. p qđ deſi gnaꝛ ꝙ p̄mo vn⁹ chor⁹. i. vn⁹ angel⁹ i natiuitate dñi icepit iſtū hymnū. poſt h̄ alij multi ip̄m ꝓſequebāꝛ. vt dz Lu. ij. Et qꝛ iſte hymn⁹ dictus ē ad laudē dei i natiuitate q̄ ē me diator dei ꝛ hoīm. ideo i me dio altaris dr. vl' qꝛ in media nocte nat⁹ eſt. Et qꝛ etiaz iſte hymnus in ortu chriſti i mū dum dict⁹ eſt. ideo facie verſa ad orientē ip̄e incipiꝛ. Et qꝛ iſtđ cāticū ē leticie. iđ i aduen tu nō caniꝛ. qꝛ ſcti p̄res nō in re ſed in ſpe habuerūt p̄miū. Spes aūt que differtur affli git aiam Prouer. xiij. Silr̄ in. xl. ꝛ. lxx. vbi recoliꝛ lapſus p̄mi homis flebilis. nō diciꝛ. Unde nouē ſeptimanis tace tur ꝓpter nouē choroꝝ ange loꝝ ꝯſortij ꝑuationē. Itez in die inocentū nō cantaꝛ. qꝛ fu erūt n̄ in gl'iam ſz i vituperiū chriſti occiſi. General'r tm̄ dr iſte hymn⁹ qñ dr Te deū lau dam⁹. excepto ſabbato paſce ꝛ cena dñi ꝓpter ſpeciales rō nes. In cena aūt dñi nō dici tur niſi ab ep̄o Sed ſabbato paſce ab omnibꝫ. qꝛ illa miſſa eſt q̄dāmodo diei ſequētꝭ. ſ. re ſurrectionis chriſti. vñ in no cte deberet celebrari. de cōſe. di. ij. nocte. Deinde ſacerdos vertit ſe ad ppl'm dicēs Dñs vobiſcū. qđ valet tātū. i. dñs tribuat pctōribꝫ affectū ꝛ vo luntatē bonā. Sed ep̄s dicit pax vobis. quia eſt vicarius

chriſti. q̄ dixit ap̄lis ſuiſ poſt reſurrectionē ſuā. pax vobis q̄ſi diceret. i p̄ſenti detᷓ vobis pax pectoris. ⁊ in futuro pax eter nitatis. ⁊ chorꝰ r̄ndet. Et cuȝ ſpiritu tuo. i. dn̄s q̄ eſt in corde tuo ſit etiā nobiſcum i corde nr̄o. Et hoc ꝟbū Dn̄s vobiſcuȝ ſumptū eſt de libro Ruth. c. ij. Sic eī legitᷓ booȝ ſalutaſſe meſſores ſuos. et ꝑpheta in Paraľ. aſa regem et q̄ cū eo erant. ⁊ angelus ſalutans gedeonē dixit. dn̄s tecū. Sȝ h̄ verbuȝ. ⁊ cum ſpū tuo ſumptū eſt ab ap̄lo ad Thimotheū vlt. Sciēdū tn̄ ꝙ ſacerdos ꝟtit ſe in miſſa q̄nq̄es ad deſignādū ꝙ chriſtus poſt reſurrectiōeȝ ſuā ipo die reſurrectōnis q̄nquies apparu it ſuis electis. Primo marie magdalene. ſecūdo mulieribꝫ tercio petro. quarto duobus diſcipulis in emaus euntibꝫ quinto omnibꝫ diſcipulis abſente thoma. Et qꝛ ppl's conuenit ad orandū cū intentiōe impetrādi. iō ſtatim ſeq̄tᷓ collecta. Uñ dicit ſacerdos. oremus. ſignificās illud qd̄ chriſtus dixit ap̄lis. Orate ne intretis i temptatōeȝ. p qd̄ etiā reddit ſe indignū. vñ q̄ſi conuocās ad ſe fideles dicit. oremus. i. oēs orate. vt qd̄ petimus facilꝰ impetremus. Et tūc dicitᷓ collecta ſeu orō que deſignat ꝙ xp̄s dans nobis exemplū oravit. Et dr̄ collecta. qꝛ fit ſup ppl'm collectuȝ vel qꝛ in ea colligitᷓ ppl'i orō ſeu depcatio. Et fit i dextera pte altaris. p quā deſignantᷓ bona eterna ⁊ ſpūalia q̄ p̄mo ſunt petēda. iuxta illud. Primū querite regnū dei. Fit etiam verſus orientē iuxta Damaſcenū. lib. iiij. c. xi. vt paradiſum affectare mōſtraremꝰ. que eſt in partibꝫ orientiſ. Secūdo vt chriſtū crucifixū qui verſus orientē ſtans in cruce reſpiciebat attendamꝰ. Tercio vt ip̄m iudicē inde ventu rū ſignificemꝰ. Q̄nq; aūt dicitᷓ vna orō rōne ſolēnitatis. Aliq̄n due vel tres vſq; ad ſeptenarium ⁊ nō vltra. qꝛ ꝟm Inno. dn̄s ſeptem petitioni bus docuit orare. Et etiā qꝛ vltra in tediū verteretᷓ. de con ſe. di. ij. cum omnia. Q̄n autē imponuntᷓ pl'es collecte tunc p̄mo iponātᷓ due. poſtea tres vľ p̄mo vna ⁊ poſtmodū due ita ꝙ maior numerus ſeq̄tur Et ſp fiāt i numero ipari. qꝛ pſone diuie ſunt ipares i numero. Et dirigūtᷓ oēs orōeſ

pri ꝛ filio ꝛ nõ ſpũſctõ. qꝛ cũ ipſe ſit donũ a dono nõ petitur donũ. ſm Bernardũ. de paratiniſ De modo aũt ↄcludẽdi collectas datur ꝓſus. Per dñm dicas cũ p̄rem p̄ſbyter oras. Cũ xp̄m memores p eũdẽ dicere debes. Cũ xp̄o loq̄ris. p eundem dicere q̄ras. Qui tecũ ſi ſit collecta finis ĩ illo. Si ſpiritus almus eiuſdẽ dicere debes. Hoc ẽ. vbicũq̨ ad deũ p̄rem dirigitur oꝛõ. ꝛ nõ ẽ mẽtio de filio dicatur p dñm ꝛc̃. Si autem ibi ẽ mẽtio filij dicatur p eundẽ dñm ꝛc̃. Si aũt ibi eſt mẽtio de ſpũſctõ dicatur p dñm ꝛc̃. q̇ tecũ viuit ꝛ regnat in vnitate eiuſdẽ ſpũſſcti deus p oĩa ſecl'a ſeculoꝝ amen. i. p oĩa p̄ñtia ꝛ futura. Nullus aũt dꝫ ſibi facere nouas collectas q̄ nõ ſunt ab eccl'ia ꝓbate. qꝛ h̄ ꝓhibuit ↄciliũ affricanũ. cui interfuit Augus. Sciẽdũ etiã q̨ ſi iponitur collecta defunctoꝝ in miſſa viuoꝝ q̨ illa debet eſſe penultima ꝛ nõ vltima. qꝛ finis dꝫ ſuo p̄ncipio cõuenire. Nullo aũt mõ in miſſa defunctoꝝ collecta ꝓ viuis dꝫ imponi. qꝛ moꝛtui viuos iuuare nõ p̄ñt. Item collectas dici p̄cepit Symachus natione ſardus. anno. ccccxciiij.

De ſecunda pte miſſe.

Expedita e p̄ma pte miſſe q̄ ẽ ad ppl'i p̄paratiõẽ dicẽdũ eſt de ſcõa q̄ ẽ ad ppl'i inſtructõeꝫ. ꝛ incipit ab epl'a in q̄ docetur ppl's in diuis mãdatis. Et habet ſex ptes. ſcꝫ myſterialẽ infoꝛmatiõeꝫ. de q̄ in epl'a. penitentionalẽ opatiõẽ. de q̄ in gduali. ſalutareꝫ lamentatõeꝫ. de q̄ ĩ tractu. ſpiritualẽ exultationẽ. de q̄ in alleluia. p̄ncipalẽ inſtructiõem de qua in euãgelio. ꝛ ſpecialẽ fidei inſtructionẽ. d̾ q̄ in ſymbolo. Scd̃m aũt Inno. epl'a ſignificat officiũ p̄curſoꝛis. q̇ p̄eibat ante faciẽ dñi. Et qꝛ p̄dixit. penitẽtiaꝫ agite. ideo ſequitur graduale. Sꝫ qꝛ poſt pniam ſequitur gaudiuꝫ. quia ipſe dixit. Appꝛopinq̄bit eñi regnũ celoꝝ. idõ ſeq̇tur alleluia qd̾ eſt cantus gaudij. Et qꝛ pus Johis doctrinam ſecuta eſt doctrina chꝛiſti. idõ ſequitur euãgeliũ que eſt doctrina xp̄i poſt quã ſecuta eſt fides apoſtoloꝝ. ideo ſequitur ſymbolũ. Quare autẽ epiſtole nõ fiunt de libꝛis moyſi. qꝛ in illis p̄mittuntur tẽpoꝛalia. In epl'is vero pauli eternalia. Et hac

rōne lectiones de libris moy
ſi terminant in graue accētū
Sed lectiones ep̄l'arū in acu
tū. qꝛ ſurſū tendūt. Gradua
le ſm Innocē. dicit a gradib9
in quibus cantabat. ⁊ ſignifi
cat ↄuerſionem fidelium pe
nitentiū. Et interponit ver
ſus ad deſignādum ꝙ null9
verā penitētiā facit niſi ple
ne cōuerſus ſit ad deum. Et
obmittitur graduale in feſtis
paſcalib9. ⁊ loco eius dicitur
Hec dies. Quia illi dies ſta
tum eccleſie futurum felicem
inſinuant. ſ. ſtatū poſt reſurre
ctionem. vbi nō erit pena ſed
gaudiū. Alleluia vox leticie
ſignificat gaudiū penitentiū
quod habēt ex ꝓmiſſo p̄mio
Et canit etiam in aduētu. qꝛ
licet ſancti patres habuerunt
ſpem de incarnatione chriſti.
tñ quia certi de hoc erāt. ideo
exultabāt. Sꝫ in ſeptuageſi
ma obmittit. qꝛ tūc caſus pri
mi hominis deflet. loco cui9
canit tractus cum ꝓlixitate ⁊
aſperitate vocis. ſignificans
ꝓlixitatē miſerie p̄ſentis inco
latus. Et hoc Symach9 pa
pa inſtituit ſic̄ ⁊ collectas Ad
dit etiā qn̄qꝫ proſa poſt alle
luia. ſcꝫ que eſt vox exultatio
nis. ad ſignandum gaudiū
corporis ⁊ aīe. Et eſt inſtitu
ta a Nicolao papa. Prius eī
cantabatur neuma quoddā
longū poſt alleluia. loco cui9
Nicolaus papa in feſtiuitati
bus p̄cipuis proſam cantare
inſtituit Significat etiā diu
tina ꝓtractio notarū ipſius
alleluia gaudium celeſtis pa
trie quod eſt abſqꝫ fine. ⁊ fit ſi
ne voce ſignificatiua. qꝛ tale
gaudium nulla lingua expri
mere poteſt ⁊c̄. Euangelium
quod legit in ſiniſtra p̄te alta
ris deſignat ꝙ ꝑ ipſū pecca
tores ſunt vocati. Et dicitur
verſus aquilonē ad euitatio
nem maloꝝ ⁊ imitationē bo
noꝝ. Mali eīm ꝑ aquilonem
ſignificant. Nam ꝑ aquilonē
diabolus frequēter deſignat
contra quē eſt euangeliū. Et
dicit in loco alto. ſcꝫ in pulpi
to. qđ nō fit in epiſtola. qꝛ al
tus locus dat ſeruantib9 euā
geliū qꝛ celū. Et ꝓpter hoc
etiā terminat in altū. Premit
titur aūt ante euangeliū dn̄s
vobiſcum. ſalutatio populi.
ꝑ quod diſponit populū ad
audiendum deuote. Et cho
rus rn̄det. ⁊ cū ſpū tuo. id ē
ſicut tecū eſt deus ad dicēdū
verbum dei. ita nobiſcum ſit
ad audiendū. deinde ſignat

ſe in pncipio ꝛ i fine. Pͥo in libro facit ſignū crucis. q̄ſi dicat crucifixū p̄dico. Scḋo i pectore. q̄ſi dicat. crucifixum credo. Deinde i facie. ac ſi dicat. crucifixū p̄dicare nō erubeſco. Silr ppl'us faciat ne diabol⁹ ꝓtat facies ac mētes eoꝝ ab auditōe ꝟbi dei in pncipio. ꝛ i fine ne ꝟbū tollat de cordib; eoꝝ. Debet etiā ppl's ſtare ꝛ nō ſedere. in ſignum ꝙ ſūt pati pugnare ꝑ euāgelio. ꝛ caput eleuare in ſignū reuerentie. Et h̄ ſtatuit Anaſtaſi⁹ papa pm⁹ anno dn̄i. cccciij. habet etiā de ꝯſe. di. i. apoſtolica. Itē arma vl' baculos ponere. in ſignū ꝙ iuxta doctrinā euāgelicā pati ſunt nō armis ſ; patientia ſe defendere. iuxta illud. Si q̄s te ꝑcuſſerit ad vnā maxillā p̄be ei ꝛ alteram. Aliqn̄ autē thurificat circa euāgeliū. ꝑ qḋ ſignificatur odor bone opatōis. iuxta illud. Sic luceat lux vr̄a ꝛc̄. Dat etiā oſculum libri tm̄ ſacerdotib; poſt euāgeliū ꝛ clericis. ad deſignandū ꝙ ipſis dn̄t eſſe manifeſta diuia ſecreta. ceteris aūt in pabol' Luc. viij. Poſt h̄ canit ſymbolum nicenū. qḋ marcian⁹ roman⁹ poſt ſilueſtrū iſtituit ān̄o dn̄i cccxxxix. Et d; a ſin qḋ ē con ꝛ bolos morſus. q̄ſi cōpoſitū ꝑ morſellos paruos. i. articulos. Eſt em̄ collectū ex diuerſis locis ſacre ſcripture i quo eſt tota fides. Cōpoſitū eſt tn̄ ꝓpter maiorē cautelam. ſ. propter hereticos. ne ſit difficile querere articulos fidei in ſcripturis multis. Et eſt triplex ſymbolum. Pͥmū aplo'ꝝ. ſ. credo. qḋ cōiter dicit in pma ꝛ in cōpletorio. Scḋm athanaſij. ſ. Quicūq; vult ſaluus eſſe. Et terciu; nicenū. qḋ in ſynodo nicena fuit cōpoſitū. Iſtud aūt poti⁹ canit i miſſa q̄3 aliud. q; ꝯditum eſt tpe veritatꝭ ꝓpalate ꝯtra hereticos inſurgentes. ꝛ clari⁹ eſt determinatiuū fidei q̄3 ſymbolum aplo'ꝝ. ideo poti⁹ canit iſtud q̄3 illud. Un̄ licet eade; ſit veritas vtrobiq;. magis tn̄ clare in vno q̄3 in alio. Canit aūt alter expreſſe. vt omnes illud diſcant ꝛ ſciant.

De tercia parte miſſe.

c Onſequēter videndū eſt de tercia pte miſſe q̄ d; oblatio. q̄ ꝯtinet ſub ſe ſex ptes. Pͥa eſt ppl'i exultatio ꝑ q̄b; offerre debet. ꝛ hec ſignatur

ꝑ offertoriū. Scđa ē oblatio
nis preſentatō. ibi. Suſcipe
ſancta trinitas. Tercia eſt al-
tar꞉ thurificatio. Quarta cor
dis hūiliatio. cum dr. in ſpū
hūiliatōis. Quīta ſeqns orō
nez. ſ. ſecretū. Sexta manuū
ablutio. Circa qđ ſciendū
ꝙ ſacerdos poſt ſymbolū dic̄
dn̄s vobiſcū. ad ſignificādū
ꝙ exq̄ dꝫ ad oblatōez accede-
re. ꝛ nulla oblatio p̄t eſſe acce
pta ſine deo. iō dic̄. dn̄s vobi
ſcū. Et qꝛ tā ſacerdos ꝙ̄ po-
pulus dn̄t eſſe valde attenti
circa oblatōez hoſtie ſalutar꞉
vn̄ tūc q̄ſi excitando pplm ſa
cerdos dic̄ Oremꝰ. Nō tn̄ vl
teriꝰ pſeqt̄ voce alta. ſꝫ ſub ſilē
tio dicit offertoriū. per qđ de
notat ſuā intētōꝫ marie recol
lectā ad deū Significat etiā
illud ſilentiū latibulū xp̄i an̄
paſſionē. qn̄ iudei ꝯſpirauert
ꝯ̄ eū. vt ſi qs eū ꝯfiteret̄ extra
ſynagogā fieret. cātat tn̄ tūc
chorus valde letabūde ad de
ſignādū hilaritatē offerētiuꝫ
qꝛ datorē hilarē diligit deus
Et qꝛ legit̄ etiaꝫ de dauid ꝙ
cytharā cū cantoribꝫ ꝑcutie-
bat. Tenet̄ aūt fideles ad ob
lationes ſꝫm ꝯſuetudinez ap-
probatā in aliquibꝫ feſtiuita-
tibꝫ, vt de ꝯſe. di. iij. oīs chri-
ſtianꝰ. qꝛ dictū eſt a dn̄o. Nō
apparebis ī ꝯſpectu meo va
cuꝰ. Licet aūt h̄ ſit p̄ceptum
tn̄ ꝙ̄tū ad q̄ntitatē. vt tātū vl
tātū offerat̄ n̄ ē p̄ceptū ſꝫ ꝯſi-
liū. iuxta illud Exo. xxv. Ab
omni hoīe q̇ offert vltroneus
accipietis eas. ſ. oblationes.

Equitur

ſ ſcđa ꝑs tercie ꝑt꞉.
ſ. oblatōis p̄ſenta-
tio. Circa qđ ſciēdū ꝙ ſacer-
dos volēs p̄ſtare oblatōꝫ đo
parat p̄mo materiā. Et p̄mo
ꝓ hoſtia accipit panē triticeū
azimū mūdū ꝛ purū. ꝛ ꝓ ſan
guis ꝯfectōe accipit vinū bo
nū ꝛ ſapidū admixta modica
aq̄ q̄ poſſet abſorberi a vino.
q̄ facto dic̄ Fiat hec ꝯmixtio
vini ꝑit ꝛ aq̄ In n. p. ꝛ f. ꝛ ſ. ſ.
Deinde accipit calicē tenēdo
vna manu ī medio. ꝛ reliq̄ ſu
ſtētādo pedē calic꞉. ꝛ alte ſub
leuādo dic̄. Suſcipe ſctā tri-
nitas hāc oblatiōez. q̄ orō de
ſe indicat q̇d vl ꝓ q̄ tūc orat̄.
tūc em̄ orat eccl'ia deū ꝛc̄. Di
cta āt iſta orōe dꝫ calicē depo
nere deorſū ꝛ patenā đſuꝑ tol
lat. ꝛ panē ad pedeſ calic꞉ col
locare. vicꝫ int̄ ſe ꝛ calicē ſꝫm
modū magꝭ cōez Calix ſigni
ficat xp̄i diuinitatem. patena

hūanitatē q̄ diuinitatē ſic pate na calicē ꝯtexit. Sȝ tūc patena ſub corpali obſuaṫ. qꝛ diſcipuli relicto chriſto oēs fugerūt. Calix aūt corpali opiṫ qd̄ ſignat ſepulturā xp̄i. Debet aūt corpale eē de lino mūdo ꝛ candido ſm Hugonē. ꝛ ſm ꝯciliū lugdunē. vt etiā hr̄ i bocardo. li. iiij. Hoc iſtituit ſiluester p̄m⁹ āno dn̄i. cccxv. Nec dȝ i eo alteri⁹ rei materia p̄cioſior aut vilior miſceri. vn̄ dicebat Joh. de deo ſm ꝙ refert archi. de ꝯſe. diſ. i. ꝯſultu. ꝙ illi grauiṫ peccāt ꝛ offendūt q̄ mittūt corpale ꝯfici cū farina ad h̄ ꝙ ſtet rigidū ſup calicē. Nec tale corpale dȝ p mulieres lauari niſi p ſacerdotez p̄us laueṫ i vaſe ſpecialr̄ ad h̄ deputato. in q̄ nihil ē poſtmodū lauādū. vt dr̄ de ꝯſe. diſ. i. nemo. Significat aūt h̄ corpale ſm arch. vbi ſup̄ eccl'iaȝ Q, aūt ſupponiṫ calici ſignificat ꝙ chriſti paſſionē eccl'ia non deſinit imitari. Corpale aūt multo labore candidaṫ ꝛ eccl'ia multo labore xp̄o ꝯformaṫ. Jtē ſignificat ſyndonez in qua xp̄us fuit inuolutus. ꝛ ideo fit corpale de lino. qꝛ ſicut linū mult̄ꝭ pulſiōib; ꝛ tunſiōib; ad cādorē deduciṫ, ita eccl'ia p illud ſignificatū. q̄ p corp⁹ xp̄i intelligiṫ mlt̄ꝭ p̄ſſionib; ꝛ paſſionib; ad candorē vite eterne p̄duciṫ Et ita etiā corp⁹ xp̄i p illud ſignificatuȝ p mlt̄as tribulatōes venit ad gl'iaȝ. vt dicit glo. i. c. ꝯſultu. de ꝯſe. diſ. i. Et qꝛ dictū eſt ꝙ calix coop̄t⁹ ſignificat xp̄i ſepulturā. hinc eſt ꝙ tūc maria mag. venit vngere ieſum ꝛc.

Tercia parſ

eſt altaris thurificatio Maria ei magdalena accepit libraȝ vngenti nardi piſtici precioſi ꝛ vnxit pedes ieſu. ꝛ dom⁹ impleta ē ex odore vngēti. Et ſacerdos in modū cruc̄ꝭ ſupducit ꝛ circūducit icēſū ſup̄ ſacrificiū ꝛ altare vt ꝛ crucis ſignaculo ꝛ thur̄ꝭ incēſo diabolice fraudis malignitas extricetur ꝛ effugiat Q, ꝙo tercio ſupducit ꝛ circūducit icēſū deſig̃t ꝙ maria ter exhibuit ꝛ adhibuit vngētum circa corp⁹ ih̄u. Primo cū vnxit pedes ip̄i⁹ in domo ſymōis phariſei. Scd̄o i domo ſymōis leproſi ſup caput ei⁹ vnguentū effudit. Tercio cum emit aromata vt veniēs vngeret ih̄m ꝛc. volūtas em̄ reputaṫ p facto. cū ꝛ p ſeipſaȝ

nō ſteterit q̄ minus expleſſet
qđ incepit. Qꝫ ꝟo poſtmodū
vndiqꝫ totū incēſat̄ altare de
ſignat ꝙ factū illđ totā reſper
ſit eccl'iam. ſicut dn̄s ip̄e teſta
tur dicēs. Amen dico vobis
vbicunqꝫ ꝛc̄. Mat. xxvi. Et
Leo papa ſtatuit incēſum ſu
per oblatā fieri. qđ ꝛ ꝯcilium
rothomageñ. fieri ſtatuit. De
alijs etiā thurificatiōis ſigni
ficationibꝫ plura vide in rati
onali diuinoꝛum.

Equitur

ſ

q̄rta ps tercie ptis
de hūiliatōne. vbi
ſacerdos dicit inclinato capi
te. In ſpū hūilitatis ꝛc̄. ꝛ eſt
oꝛō Dañ. iij. c. vbi ſacerdos ꝓ
funde inclinat̄ hn̄s manꝰ an
te pectꝰ. ꝛ circa h̄ oſculat̄ alta
re in ſignū cruc̄. qꝛ ꝑ paſſiōꝫ
crucis reconciliati ſumꝰ deo.
ꝛ in eiuſ amiciciā admiſſi. ad
Eph. ij. Alij tn̄ nō oſculāt̄ h̄
altare. Deinde ſeq̄t̄ oꝛō. Ubi
ſciēdū ꝙ ſacerdos ꝟtit ſe tūc
ad ppl'm eos ſalutādo dicēs
hec ꝟba. Oꝛate ꝓ me pctōꝛe.
ꝑ q̄ ꝟba ſacerdos iploꝛat au
xiliū circūſtātiū ꝓpt̄ altitudi
nē ſacri. Et dn̄t iſta ꝟba ſono
roſe ꝛ exp̄ſſe dici. Et tūc ꝟtit
ſe ſacerdos ad alteram partez
dicens. Dn̄e exaudi oꝛōnem
meā. qꝛ tūc oꝛat ſingl'ari oꝛō
ne. Et in h̄ ml'ti errāt ſupp̄ſſe
illa ꝟba dicētes. ꝛ cū h̄ nolētes
ſe ꝟtere ad ppl'm. nec ad alte
rā ptē altar̄. qđ n̄ ē ſine pctō.
Iſta aūt ꝯuerſio ad ppl'm cū
ſilētio ſubſeq̄nte ſignificat oc
cultā apparitionē chꝛiſti qua
apparuit petro. qꝛ licet certū
ſit ꝙ ei in die reſurrectōis ap
paruit. vt dꝛ Lu. vl. tn̄ incer
tū eſt vbi. ğ fit ſub ſilētio Uñ
q̄nto ſeq̄t̄ ſecreta qꝛ ſecrete dꝛ
vt notet̄ mētal' ꝯuerſio ad de
um. vt ſit ſacrificiū añ deū g
tū. Debēt eñ tot dici ſecrete
q̄t fuerūt i p̄ncipio collecte. ꝛ
eodē oꝛdie poni ꝛ ꝯcludi Sꝫ
tn̄ in fine oīm dꝛ exp̄ſſe. ꝑ oīa
ſecl'a ſecl'oꝝ. ſ. ad ſignificādū
ꝙ licꝫ ſacerdos oꝛat vt ꝑſona
ſingular̄. tn̄ ex q̄ ꝓ toto ppl'o
oꝛat. ideo occulte nō dꝫ finiri
Uel ad innuēdū ꝙ ſacerdos
hic poſtulat auxiliū populi.
vñ exp̄ſſe rñdet clericꝰ amen.
ad deſignandū ꝙ poſt lazari
reſuſcitationem chꝛiſtus pu
blice p̄dicauit.

Eſtat nūc

r

videre d̄ q̄nta pte ter
cie pt̄ſ. q̄ dꝛ ſeq̄nſ oꝛō
vel p̄fatio. q̄ habet quattuoꝝ

ꝑtes. In ꝑma ppl'us ſalutaꝛ
cū dr̄. Dn̄s vobiſcū. In ſecū
da rō aſſignaꝛ. ibi. Ve dignū
ꝛc̄. In tercia laus diuīa a po
pulo cātaꝛ. cū dr̄. ſctūs ſctūs
ſctūs ꝛc̄. In q̄rta canō ipe in
choaꝛ. ibi. Te igiꝛ clemē. ꝛc̄.
Quātū ad ꝑmū ſacerdos ſa/
lutādo ppl'm ꝑmo excitat eū
ad attentōꝫ dicēs. dn̄s vobi/
ſcū. Scdō ad mentꝭ erectōeꝫ
ibi. ſurſum corda. Tercio ad
gr̄aꝝ actōes. ibi. gr̄as agamꝰ
Excitaꝛ aūt ad attentiōeꝫ ꝓ/
pter reuerentiaꝫ ſacr̄i in quo
xp̄s ſumiꝛ ipe fons bonitatꝭ.
ideo ſacerdos dicit. Dn̄s vo
biſcū. Deinde dicit. ſurſū cor
da. ad dſignādū ꝙ circa hoc
ſacr̄m debemꝰ habere altitu/
dinem ꝯtemplatōis. ꝛ ea que
ſurſuꝫ ſunt appetere. vt diciꝛ
Col'. iij. Et etiā qꝛ iſtd ſacra/
mentū nō p̄t rite ꝑfici ſine illo
qui eſt ſurſuꝫ. a q̊ cūcta bona
ꝓcedunt. vt dicit grego. Et a
quo om̄e bonū ꝓcedit. vt dr̄
Jaco. i. Et ad deſignandū ꝙ
hoc ſacr̄m nō ꝓdeſt niſi habē
tibꝫ corda ſurſum. Ad qd ſta
tim rn̄det miniſter. habemuſ
ad dn̄m. Et ē ſenſus. i. habe/
mus corda nr̄a ad dn̄m leua
ta. Sꝫ forte in h̄ m'lti menti/
unꝛ hn̄tes corda dep̄ſſa. q̊ſar
guit ꝓpha dicēs. Filij hoīm
vſqꝫ q̊ graui corde. Tercio ex
citaꝛ ppl's ad gr̄aꝝ actiones
ibi. gr̄as agamꝰ dn̄o deo nr̄o
Ubi vide ꝯgruentiā laudis.
qꝛ enim eſt dn̄s ergo a ſeruis
vult laudari Malach. i. Si
ego ſum dn̄s vbi ē honoꝛ me
us. Et qꝛ deus ideo vult co/
li. ꝛ qꝛ noſt er eſt. ideo ſpēalıꝛ
vult honorari l' venerari. Et
qꝛ tā innocētes q̄ꝫ penitenteſ
habēt laudare deū. ideo dr̄ re
cte. dignū ꝛ iuſtū eſt. Et cer/
te dignū rōne ſue maieſtatis.
iuxta illud Apoc̄. vij. Bn̄di/
ctio ꝛ claritas ꝛ ſapīa ꝛ gr̄aꝝ
actio honoꝛ ꝛ virtꝰ ꝛ fortitu/
do deo nr̄o. dignū etiā ꝓ tātiſ
bn̄ficijs nob impēſis. dignū
rōne ſuꝑabūdantꝭ charitatis
ex quo ꝓprio filio ſuo nō pep/
cit deus ꝛc̄. Quarto ſtatiꝫ rō
aſſignaꝛ huiꝰ a ſacerdote cuꝫ
dr̄. Uere dignū. Et h̄ incipit
ꝑfatio q̄ rep̄ſentat illud gau/
diū pueroꝝ cātātiū ī die pal/
maꝝ. Bn̄dictus q̄ venit ī no
mine dn̄i. Tꝑe aūt q̊ cātaꝛ p̄/
fatio debent manꝰ eleuari. ad
deſignanduꝫ ꝙ tūc ſacerdos
vult orare ꝓ celeſtibꝫ. Et per
iſta verba ſacerdos approbat
ꝑmo deū digne eſſe laudādū
ſcdō inuitat angeloꝝ exēplo

cum dicit. quã maieſtatẽ tuã laudãt ãgeli. q. d. ſm Inno. dignũ eſt. quia mera nos volũtate feciſti. Juſtũ. q: mera miſcdia redemiſti. Equũ q: gtuite nos viſitaſti. Salutare. q: ppetue nos ſaluaſti Nos tibi ſemp. i. i omni tpe ꝛ vbiq;. i. in omni loco. Et ſi nõ actualit. tamen habitualiter. nõ ponendo videlicz obicem mortalis peccati. Vñ ñ ceſſat orare q̃ nõ ceſſat bñfacere. ſm Aug. ¶ Circa qd ſciendũ ꝙ tm̃ decem ſunt pfatõnes. Pelagius eñ papa ſtatuit nouem. ſed vrbanus papa anno dñi. cccclxiiij. addidit decimaz de beata vgine. Quottidianã aũt pfatõnẽ fecit Symachus natõe ſard. Anno dñi. ccccxciij. Pria ẽ de natiuitate. ſecũda de epiphania. tertia de quadrageſima. quarta de reſurrectione. quinta de aſcenſione. ſexta de penthecoſte. ſeptima de trinitate. octaua de ſancta cruce. nona de aplis. decima d beata virgine. de hoc habet d cõſe. diſ. i. invenimus. Ex quo patet pfationẽ nouit inuentam de dedicatõe eccleſie eſſe ſupfluã ꝛ erronee introductã niſi al's iteruenĩret autoritas pape. de qua tm̃ vſq; modo ñ cõſtat. Vñ illi ea vtentes grauit peccãt. Cũ eñ vnã collectã minimã nõ poſſunt mutare vel addere. mlto magi tã ſolẽnẽ pfatiõez p ſuo libitu imutare q̃s pſumat. Deinde ſequit ſanct. qd Sixtus p m anno dñi. cxix. inſtituit p qd ſacerdos orat vt laus noſtra ꝛ voces nr̃e laudib ꝛ vocib angelo aſſocient. q: angeli ſp cãtãt ſctũs. Ter autez canit ad honorez trinitatis. Oſanna bis. ad deſignandũ duplicem ſtolã ſeu gaudium corpis. ſ. ꝛ aĩe. ꝛ ſignificat tãtũ. id eſt obſecro ſalua.

Equit ſex ta ps tertie ptis pncipalis miſſe. ſcz ablutio manuũ. Primario eñ ſacerdos abluit manus ad ſignificãdũ ꝙ dz carere mortalibus. ſz in hoc loco abluit. q: iuxta poſſe ſuũ dz etiã carere venialibus. Et ideo ſolũ capita digitorũ pfundit. Et lz aliq̃ dicũt tũc verſiculũ. lauabo inter innocẽtes man meas. tñ cõuenientius obmittit ppter cõtinuatiõem ſequẽtis canonis qui incipit. Te igit cuius pludium fuit ſanctus

Senſus eniꝫ eſt. Te igit̃ cle
mentiſſime. id eſt te qui ſctũſ
es. domin⁹ deus ſabaoth de
precor. qđ congrue fieri non
poſſet interpoſitis aliquibuſ
verbis. puta. lauabo inter in
nocentes manus meas ⁊c̃. q̃
faciunt notabilem diſconti-
nuationem illaruꝫ orationũ
p̃ncipalium. ⁊ ideo cautius
obmittit̃ q̃ꝫ dicitur.

De quarta
parte miſſe.

ſ Equit̃ qr-
ta pars p̃ncipal' miſ
ſe. ſ. canon. Ad cuiuſ
euidentiã ſciẽdũ ꝙ canõ gre-
ce interp̃tatur regula latine.
quia multum regulate cõpo
ſitus eſt. Dicitur auteꝫ ꝙ Ge
laſius papa canonem p̃nci-
paliter ordinauit. lꝫ a pluribꝫ
ſit aliquid additum in eo. ta
men ab vno eſt compoſitus.
Dicitur autem ꝙ Clemens
ſecũd⁹ Anno. lxxi. Poſt Cle
tum inſtituit canonem añ cõ
ſecratiõeꝫ. ⁊ ita dicit̃ canon q̃
ſi ex regulis ſanctorum patꝝ
editus ⁊ compoſitus. Dicit̃
etiã ſub ſilentio ſm̃ Innocẽ
tium. primo ad ſignificandũ
ꝙ chriſtus ſeceſſerat in Ef-
frem a iudeis. Secundo p-
pter maiorem conuerſionem
mentis ad deum. quia tũc ſa
cerdos debet ĩtrare thalamũ
cordis. et oſtio ſenſuum clau
ſo deum orare. Tertio ꝓpter
periculi euitationem. ne vſu
quotidiano verba ſacra vile
ſcant. Quarto propter maio
rem reuerentiam quia que in
publico fiunt citius vileſcũt
Hec Bernardus de paran-
tinis. Incipit autem ab illa
lr̃a. T. que valde rep̃ſentat ſi
gnum crucis ad ſignificãdũ
ꝙ hoc ſacramentũ ſeu ſacrifi
cium fit ad memoriã paſſio
nis chriſti in cruce. Et fit cir
ca canonem imago crucifixi
vt tanto melius imprimatur
memoria chriſti paſſionis in
cruce ĩpſi celebrãti. Accedẽs
autem ſacerdos poſt ablutõꝫ
p̃mo benedicit ſe. ſecundo cõ
poſitis manibus oſſculatur
imaginem crucifixi. inclinã-
do ſe humiliter. deſignãs hu
milem inclinationem quam
fecit chriſtus ante ſuam paſ-
ſionem. in qua factus eſt ſu-
dor eius ſicut gutte ſangui-
nis decurreutis in terram. ſi
cut habetur Luce. xxij. Alij
autem oſculantur altare ad ſi
gnificandum ꝙ ꝑ hoc ſacra-
mentum acquirimus vera m

dilectionem cū chriſto. quia miniſter nō debet eſſe infidelis. vt iudas. Deinde incipit dicens. Te igiť. ¶ Circa qđ notandum ꝙ illa coniunctio igitur eſt illatiua reſpectu p̄cedentium. vnde ex quo dixit prius. ſactus dominus. nūc infert. Te igitur clementiſſime pater qui es ſanctus. Dicitur autem clementiſſimus. quaſi in miſericordia ſumme abundans. Et hec verba dicens ſacerdos ſe inclinat deſignans chriſti humilitatē ſeu humiliationem ad paſſionē. Additur etiam per ieſuꝫ chriſtum filium tuum dominūꝫ noſtrū. Hoc fit ideo. qꝛ chriſtus docuit in ſuo nomīe oīa eſſe petenda. Iuxta illud Johannis. xvi. Amen amen dico vob. ſi quid petieritis patrem in nomine meo ꝛc̄. Deſcribitur autem quadrupliciter. Primo vt ſaluator. quia ieſus. Matthei p̄mo. Uocabis nomen eius ieſus. quod interp̄tatur ſaluator. Secūdo vt rex. quia chriſtus qđ interpretatur vnctus. Pſal. Unxit te deus deus tuus. Tertō vt patri naturaliter dilectus. quia filium. Quarto vt nobis prelatus. quia dominum noſtrū. Supplices id eſt humiles rogamus. ſm̄ Bernarduꝫ de parētinis. rogamus pro illis que nobis deficiūt. ac petim⁹ pro illis q̄ ad ſalutem noſtraꝫ nobis neceſſaria ſunt. Uti accepta habeas. id eſt accipias ſeu grata habeas. Et aliqui h̄ oſculantur altare quaſi oſtendentes ſe compati chriſto. ſed nō eſt de eſſentia. Et debet produci illa dictio vti in fine. nā licet idem valet vt et. vti tam̄ plus eſt expreſſiua. ¶ Hec dona. dicuntur dona que dantur a ſuperioribus. quia hoc ſacrificium fit virtute ſupremi dei. ideo dicitur donum. Munera. dicuntur munera quia dantur ſeu offerūtur ab inferioribus. hoc enim ſacrificium miniſterio ſacerdotū offertur deo patri. Hec ſancta ſacrificia dicūtur. quia fiunt pro peccatis noſtris. Dicuntur autem illibata. id ē incorrupta. nō ꝙ illa accidētia non poſſunt corumpi. ſed ꝙ contentum ſub eis. ſcilicꝫ corpus chriſti et ſanguis non corrumpitur. Iuxta illud. Nō dabis ſanctum tuum videre corruptionē. Fiunt autem tres cruces in ṽbis iſtis

Hec dona. hec munera. hec ſctā ſacrificia illibata. ¶ Pro quo ſciendū ꝙ ſacerdos ideo vtitꝰ ſepius ſigno crucis circa hoc ſacr̄m magiſ ꝙ̄ circa aliud. quia iſtud ſacr̄m ē magiſ memoriale paſſioniſ xp̄i que ad crucem ē terminata. Fiūt aūt hic pmo tres cruces ad deſignandū triplicē chriſti traditionem. quarū pma fuit gratioſa a deo pr̄e ex dilectione. qui ꝓprio filio ſuo nō pepercit ſʒ ꝓ nobis tradidit illū. Secūda fuit a iuda. q̄ fuit ex auaricia ⁊ cupiditate. eo ꝙ pecuniaʒ ꝓ eo recepit. quā appellat mercedeʒ iniq̄tatis. Tertia fuit a iudeis q̄ fuit ex inuidia. quia ſciebat pilatus ꝙ ꝑ inuidiā tradidiſſent euʒ. Quia igitur deꝰ pr̄ dedit euʒ nobis in domū. iō pma crux fit cū dr̄. hec dona. Et qꝛ iudas ꝓ munere tradidit eum. iō ſcd̄a crux fit cū dr̄. hec munera. Quia vo iudei ad mortem tradiderūt eū vt crucifigereꝛ in ſacrificiū illibatū. iō tertia crux fit cuʒ dꝛ. hec ſctā ſacrificia illibata. Vel etiam ſm Guil. manitinenſem. treſ cruces fiūt i reuerētiā eiꝰ q̄ ē trinꝰ deꝰ in pſonis. cuiꝰ potentia fit cōuerſio panis ⁊ vini. Et ſm Bern̄. d̄ parātiniſ ſignificat crucifixionē triplicem. quaꝝ pma fuit in volūtate ⁊ affectu qn̄ collegerunt pontifices cōciliū. Joh. xi. ⁊ Mat. xxvi. Scd̄a fuit i vocibus clamantiuʒ. crucifige crucifige. Luc. xxiij. et Joh. xix. Tertia in crucifixiōe manuū ⁊ pedum. Lu. xxiij. Eſt itaqꝫ ſenſus iſtoꝝ verborum quantū ad triplicem effectuʒ Nā qꝛ xp̄s datus eſt liberaliter. iō dꝛ dona pluraliꝛ. qꝛ vo datꝰ ē vtiliꝛ. iō dꝛ munera. et qꝛ datꝰ ē vt nos ſanctificaret mētaliꝛ. iō dꝛ ſacrificia illibata. i. imaculata. ¶ Sed quare dꝛ pluraliꝛ dona mūera ⁊c̄ ⁊ nō donū munꝰ ⁊c̄. cū hoc nō fiūt plura ſacrificia ſeu ſacramenta ſed vnū tm̄. Rn̄deꝛ ꝙ licet corpus et ſāguis chriſti ſint ꝓprie loq̄ndo ꝯpoſita diſticta. tn̄ dicunꝛ vnū integritate. ſicut comeſtio i vna mēſa quantūcunqꝫ fercula ſunt diuerſa aut potus diuerſi. nihilominus dr̄ vna comeſtio ⁊ hoc vnitate integritatis. qꝛ cibꝰ ⁊ potus ſimul integrant refectionē. ⁊ habent vnū effectū ⁊ nutritionē. Et iſto mō iſtud ſacr̄m diciꝛ vnū. Qn̄ g̃ dicunꝛ dona munera pluraliꝛ

referř ad illas ſubſtātias pa/ nis ꝛ vini q̄ pˀa ſūt ꝯpoſita ꝑ ſe ꝛ nōdū ſūt corp⁹ ꝛ ſāguis xpi vnū. Vñ ſm Goꝛ. ſuper Mat. q̄uis ibi ſint pˀa ma/ terialr. nō tñ formalr ꝓpter vnā opatiōe ʒ quā intēdūt. ſ. refectionē ſpūalem.

Equitř. in

ſ p̄mis q̄ tibi offerim⁹ vbi poniř optatio ſa lutis coꝝ ꝓ q̄bꝫ offerř hoc ſa crificiū ꝛ cui. qꝛ deo patri. vñ dicit in p̄mis. i. p̄ncipalit ti/ bi. Scd̄o q̄s offert. qꝛ ſacer/ dos ex pte toti⁹ ecclie. iō dic offerim⁹. nō offero. Ex q̄ ptʒ ꝙ malicia ſacerdotis nō vici at effectiōeʒ cōſecratōis. qꝛ ñ offert ex bonitate vel malicia ꝓpa. ſed ex officio qd̄ gerit ex ꝑſona ecclie. Tertio ꝓ q̄ of ferř. Et p̄mo qꝛ generalr pro tota ecclia. vñ dic ꝓ tota ec/ cleſia catholica. i. vniuerſalr toto orbi řraꝝ diffuſa. ꝛ fidei ſacris vnita. nō ꝓ ſynagoga iudeoꝝ abiecta ꝛ diſperſa vbi q̄ʒ ꝑ diabolū. Quarto oñdit q̄d petit. vñ dt. quā. ſ. eccliaʒ pacificare digneriſ. vt. ſ. pacē hēat ab hereticis ꝛ ſciſmaticiſ digneris etiam eam aduna/ re. i. i vnitatē colligere q̄ diſꝑ ſa ē inř ꝑfidos vel paganos. Uel ſm Guilř. manitiū. orat h̄ p̄ſbyř ꝓ iuicē diſcordātibꝫ vt vniāř i charitate. Addiř āt vt cuſtodiř digneriſ. ſ. a vicijſ ꝛ demōibꝫ. ꝛ regere. ſ. i ꝓſperiſ Deide orat ꝓ ꝑſōis ſingulari bus. ꝛ p̄mo ꝓ capitaneis ec/ clie. ſ. papa. q̄ verba addidit Clemēs et poſtea Pelagius pap̄ ꝯfirmauit. vñ idē dt Cō ſtat ab vniuerſo orbe ſepatuʒ eē q̄ ob quālibet diſſenſioneʒ inř ſacra myſteria aplici pō/ tificiſ ſm ꝯſuetudinē mēoriā nō freq̄ntat. Deinde ꝓ ep̄o ꝓ prio. vñ dicit. ꝓ antiſtite nr̄o qd̄ ep̄s celebrās ob mittit cū ſit met antiſtes. poſt h̄ addit de ſeclari p̄ncipe. vñ dt. ꝛ p̄n cipe nr̄o. h̄ em̄ ē cōſiliū apli. i. ad Thi. ij. c. vbi inq̄t. Ob/ ſecro p̄mo oīm fieri obſecra/ tiōes. orōnes. poſtulatōes. ꝛ grarūactōes ꝓ oibꝫ hoibꝫ. ꝓ regibꝫ ꝛ ꝓ oibꝫ q̄ in ſublimita te ſūt ꝯſtituti. vt q̄etā ꝛ tran/ quillā vitā agam⁹ in omī pie tate ꝛ caſtitate. Debet aūt itē tio celebrātis fieri ad ꝑſonaʒ illi⁹ ep̄i i cui⁹ dyoceſi celebrat Rome tñ ñ dr. ꝓ ātiſtite nr̄o. qꝛ ibi papa eſt ep̄s. Silr di cendū de p̄ncipe illo cuius regno vel ducatu celebrat. de

ĩde deſcẽdit generalr̄ orãdo ꝑ omnibꝫ fidelibꝫ. Vñ dicit ⁊ ꝑ oībꝫ orthodoxis.i. veris catholicis.ñ ſciſmaticis vł hereticis. Vñ orthodoxus dr̄ ab orthos ti.qđ ē rectũ. ⁊ doxis glīa vł doctrīa. q̄ſi recta glīa vel doctrina. Qui ḡ recte glīficãt deũ ⁊ rectã fidei doctrinã ſequũtr̄ orthodoxi vocantr̄ atq̧ apłice fidei.i.ꝑ apłoſ fũdate ⁊ p̄dicate fidei cultoribꝫ

Emento

m etiã dñe famuloꝝ famularũq̧ tuaꝝ. vbi iteꝝ d̄ſcẽdit in ſpeciali ad memoriã certarũ pſonaꝝ. Vnđ lꝫ deꝰ noſcat oīa.nec opꝰ eſt ſibi demõſtrare pſonaꝫ ꝑ qua orat p̄ſbyter.cũ oīa nuda ſint oculꝭ eiꝰ. Heb.iiij. Sꝫ tñ obliuiſci dr̄ illoꝝ q̄bꝫ grãm ſuã nõ infundit. Silr̄ dr̄ illorũ recordari quibꝫ grãm ſuaꝫ et dona largitr̄. Et eſt modꝰ vulgariũ q̄ cõit dicũt tribulati. deꝰ oblitꝰ eſt mei. Petit ergo h̄ duo. Primo explicite ꝑ q̄buſdam.ſcđo ꝑ oībꝫ circũſtãtibꝫ. Vñ dic.memẽto dñe famuloꝝ famularũq̧ tuaꝝ.nõ dicit ſuoꝝ.qꝛ ſuitꝰ pctm̄ deſignat Joh.viij. Qui fac peccatũ ſeruꝰ ē pcti. Et tales q̄diu ſũt in pctis obliuiſcũtr̄ a deo.iuxta illud. Pctõres nõ exaudit deꝰ. Joh.ix. Sed famulꝰ dr̄ a fauore.qꝛ ē i fauore ⁊ grã dñi.vt ſũt pctõres conuerſi ⁊ penitẽtes ꝑ pctis.⁊ tales deꝰ nouit. vñ petit p̄ſbyt recordari taliũ ¶ Et ſciendũ ꝙ ſacerdos dꝫ facere meõriã ordiate.vt.ſ.p̄mo oret ꝑ illꝭ q̄ ſũt maiori charitate diligẽdi Et qꝛ ordiata charitaſ icipit a ſe.iõ p̄mo fac memoriaꝫ ſui ipiꝰ.cogitãdo tm̄ mẽte vł exp̄mẽdo vt deꝰ ſui miſereatr̄. et dimittat pctã ⁊ tribuat grãꝫ. Deinde orat ꝑ p̄re ⁊ mr̄e parẽtibꝫ ⁊ fratribꝫ atq̧ ſororibꝫ Tertio ꝑ bñfactoribꝫ. Quarto ꝑ inimicis ⁊ ꝑ pſecutoribꝫ. Quito ꝑ ifidelibꝫ vt ↄuertãtr̄ ad fidẽ. Et h̄ q̄daꝫ faciũt eis diſpoſitõeꝫ ĩ mẽte ſatꝭ pulcrã facientes talẽ memoriã ad ſimilitudinẽ ordis caſuũ. q̄rũ p̄mꝰ ē ntũs.in q̄ ſuꝑpius recordantr̄. Secũdus gtũs.⁊ ſignificat genitorẽ.i. parẽtes Tertius datiũs. ⁊ ſignificat datorẽ vł bñfactorẽ. Quartꝰ accuſatiuꝰ.⁊ ſignificat accuſatorem vel inimicũ. Quintꝰ vtũs.⁊ ſignificat vocandos ad fideꝫ. Sextus ablatiuus

ꝛ ſignificat mortuos a nobis ablatos. Et de iſtis fit mētio ī ſcḋa mēoria Sꝫ q̄re pꝰ p viuis q̄ꝫ p mortuis oramꝰ. Reſpōdeo qꝛ viui ſūt ī maiori periculo: qꝛ pñt dānari. mortui aūt p q̄bꝫ orat̄ ſūt ī purgatorio. de q̄bꝫ nō timet̄. Et ď iſta mēoria dꝫ ſe cito expedire ꝓpt̄ diſtractionē mētis ꝛ euagationē. Nō ſicͫ q̄dā faciunt dormitātes ī tali mēoria. ita ꝙ q̄nq̄ꝫ populares recedūt a miſſa tedio victi. ꝛ h̄ ē ſcandalū. ꝛ ꝑ ꝯſeq̄ns fugiendū.

Equitur.

ſ Et oīm circūſtantiū i. audiētiū miſſaꝫ dignetis eē ꝓpiciꝰ. q̄s vides in te credere recte ꝛ te deuote diligere. Et ex h̄ pꝫ ꝙ valde vtile eſt intereſſe miſſe. qꝛ p talibus ſpēal̄r orat̄. Vn̄ ſtatutū eſt vt oēs fideles audiāt miſſam dñicis dieb; ꝛ feſtiuis diebus. de ꝯſe. di. i. oēs fideles. ꝛ. c. miſſas. Et dicūt doctores h̄ idē eē ꝑceptū vt ibidē patꝫ Seq̄t̄. p q̄bꝫ tibi offerimꝰ l' q̄ tibi offerūt. i. ñ ſolū ill' digneris miſereri p q̄bꝫ h̄ offerimꝰ ſacrificiū laudis. ſꝫ etiāꝫ ill' q̄ ſoli h̄ offerūt p ſe ſuiſq̄ꝫ oībꝫ vicꝫ ꝯſāguineis ꝛ affinibꝫ familiaribꝫ ꝛ amicis. p redēptōe aīaꝝ ſuaꝝ. q. d. nō p tꝑali lucro. ſꝫ p ſpe ſalutis ꝛ incolumitatis ſue. i. p ſalute ꝛ incolumitate ſua ſperāda. Et qꝛ bona hoīs triplicia ſūt. iō p eterniſ ꝑus orat. ſ. p ſpe ſalutis. ſcḋo p corꝑalibꝫ. iō dīc. incolumitatis. i. corꝑalis ſanitatis. tertō p ſpūalibꝫ. iō dt̄ ſeu addit. p redēptōe aīaꝝ ſuaꝝ. Seq̄t̄. q̄ reddūt vota ſua et̄no ḋo viuo et ṽo. Vota dicunt̄ illa q̄ volūtarie ꝓmittūt̄. Dicūt̄ āt vota nr̄a. qꝛ fiūt a nob ex libtate arbitrij ſine coactiōe. Dicūt̄ ēt dei. qꝛ ꝑ grām eiꝰ fiunt quā dat illis q̄ vouēt vt poſſint etiā ea ꝑficere. ¶ Sed circa ꝑdicta q̄rit̄ q̄re p̄ſbyt̄ non orat ꝑmo p ſe. ſꝫ pꝰ ꝛ ꝑncipalit̄ orat p papa ꝛ ſe obmittit. Ad qḋ dōm ꝙ ibi orat vt ꝑſona publica. iō publicū bonū ſeu cōe ꝑtulit ꝑꝑo bono. h̄ āt orat vt ꝑſōa ſingl'aris itrādo mēoriā ſingl'ariū ꝛ ꝑuatarū ꝑſonaꝝ. ꝛ iō ꝑponit ſe oībꝫ

Ommuni=

c cātes. poſtq̄ꝫ poſuit cōmemoratiōꝫ illoꝝ q̄ ſalute indigēt. h̄ ponit illos q̄ ad ſalutē adiuuāt. vt ſūt ſcti. Et ꝑmo pōit eos ī generali.

Scd̃o in ſpẽali. Dicit ḡ. cõi/
cantes. Et h̃ compoſuit Li/
nus papa. Cõicantes. i. par/
ticipantes cũ ſanctis. in h̃ ꝙ
deũ videmꝰ. licet differẽt. qꝛ
nos ꝑ fidem. ipi ad oculum.
Tñ ex q̃ idẽ obiectũ habemꝰ
cum illis. ſ. vnũ deuꝫ. ḡ ꝑtici/
pamꝰ cũ eis. ꝛ mẽoriã venerã
tes. i. venerãt colimꝰ. In p̃/
mis gl'ioſe v̾ginis marie ge/
nitricis dei ꝛ dñi nr̃i ih̃u xp̃i
ſꝫ ꝛ btõꝝ apl'oꝝ ac martyruꝫ
tuoꝝ petri ꝛ pauli. vbi ponit
xij. apl'oſ. ꝛ. xij. martyreſ. Cõ
feſſores aũt nõ ponit. Cuiuſ
rõ ẽ. qꝛ tp̃e q̃ poſitꝰ ẽ canon ñ
celebrabat mẽoria cõfeſſorũ
ita ſolẽnit. l' iõ ponũt marty
res. qꝛ imitati ſũt chriſtuꝫ in
paſſiõe. ꝛ maximũ honorem
oñderũt ꝓ ipo morientes. qđ
nõ fecerũt ꝯfeſſores. h̃ aũt ſa
crificiũ eſt maximi amoris.
Ponunt etiaꝫ aliq̃ martyres
minꝰ notabiles. qđ factũ eſt
diña diſpenſatiõe. Nã vt di/
citur dũ ſcti pr̃es deleuiſſent
iſtos ꝛ alios ſcribere vellent.
cras ĩuenerũt illos deletos au
reis lr̃is ſcp̃tos. vñ bonũ eſt
etiã aliqñ minꝰ ſctis reputatꝭ
reuerentiã ĩpẽdere. et eoꝝ ſuf
fragia poſtl'are. qꝛ ẜm Tho.
q̃buſdã ſcis datũ eſt patroci
nari ſpẽal'r ꝛ in ſpecialibꝫ ne/
gocijs. Ut btõ Anthonio ꝯ
ignẽ ꝛc̃. Preponit aũt oĩbuſ
ſctis btã v̾go maria. qꝛ ipa ẽ
ſalutis nr̃e p̃cipua adiutrix ꝛ
ipa in celo p̃mũ locum tenet
poſt dei filiũ. deinde ponunt
apl'i. qꝛ ipi tradiderũt nob̃ for
mã ꝛ ritũ huiꝰ ſacrificij. dei/
de martyres q̃ ꝓ illo q̃ eſt in
hoc ſacro ſe obtulerũt hoſtiã
viuentẽ. Petimꝰ aũt hic coꝝ
ſuffragiũ ſignificãteſ ꝙ q̃ꝫ diu
ſumus in hac vita neceſſe ha
bemꝰ coꝝ ſuffragia poſtulare
cũ ipi xp̃o ſint in gl'ia ꝓpinq̃
vñ pñt nobis impetrare gl'i/
am. Poſt eleuatiõem v̾o pe/
timus eoꝝ cõſortium. deſig
nantes ꝑ h̃ ꝙ poſt reſurrectõ
nẽ iungemur ſctõꝝ ꝯſortio ꝛ
ñ ĩdigebimꝰ ſuffragio. Non
dirigimꝰ aũt orões nr̃as ad
ſctõs. vt ꝑ eos impleant que
poſtulamus. ſꝫ vt eoꝝ p̃cibꝫ
nr̃e orões ſortiant effectuꝫ
In q̃buſdã libris ponit hic
ſignũ crucis cum dr̄ munia/
mur auxilio. ſed nõ hꝫ funda
mentũ. cum nõ petimꝰ h̃ mu
niri ſigno crucis. ſꝫ p̃ſocinio
ſctõꝝ. Quõ aũt ſcti videt orõ
nes nr̃as. dicit hic Bern̄. de
parãtinis ꝙ ñ cognoſcũt eaſ
cognitiõe naturali vel beata.

ſed ꝟtute reuelatõis ꝑ quā co
gnoſcūt orõnes nr̃as voca/
les ſiue mētales. Fit etiā ad/
ditio in q̄buſdā feſtiuitatibꝫ
q꞉ ibi petim⁹ ꝓtectiõeꜩ diuinā
ſpẽalē. vt in natali. in epipha
nia. in paſca. aſcenſiõe. ⁊ pen
thecoſte. In quibꝫ ſpecialia
dona circa nos facta recolūt
que nobis dari tunc poſtula
mus. In fine autem hic non
dicitur amen. q꞉ angeli reſpõ
dent amen.

Hanc igitur
b oblatõꜩ. h̄ addidit Leo
papa āno dñi. ccccxliiij
vbi q̄ſi cõphēdēdo oīa ſupra
dicta ſūmarie concludit. Pe
tit ergo q̄ttuor. Primo petit
acceptationē oblatiõis. Vn̄
dicit. Hāc igit oblatiõeꜩ ſer/
uitutis nr̃e. Et vide quare h̄
p̄ſbyt ſpecialr appellat ſe ſer/
uum. ſupi⁹ ꝟo alios appellat
famulos. Rõ. q꞉ q̄libet dꜩ ſe
reputare peccatorē ⁊ nõ alioſ
Dicit aūt hec oblatio ſuituſ
quia ſum⁹ empti iſta oblatõe
iuxta illud. Empti eſtis p̄cio
magno. Sꜩ ⁊ cūcte familie
tue q̄ tibi famulant ⁊ ſeruiūt
vt placat⁹ accipias. licet eñ
de⁹ ſit ſp placat⁹. i. miſericorſ
q̄tū eſt in ipo ſacrificio. tñ ſe
pe offendit ex ꝑte miſtrorum
qñ ſūt in pctõ. Seq̄t. dieſqꜩ
nr̃os. vbi petit ſed⁹ pacſ Vn̄
dicit. dieſqꜩ nr̃os in tua pace
diſponaſ. ⁊ loq̄t nõ ſolū d̄ pa
ce tpis. ſꜩ etiā pectoriſ. q̄ ē ceſ
ſatio a pctis atqꜩ ab etna dā/
natõe. Nos eripi. vbi petit e/
uaſiõeꜩ carceris. ſ. dānatiõeꜩ
ꝑpetuā. Et in electoꝝ tuoruꜩ
iubeas grege nūerari. vbi pe/
tit adiunctionē cuꜩ electis. ꝑ
ihm xp̄m dñm nr̃m. Et iſtaꜩ
particulam ſanctus gregori.
ꝯpoſuit. Fit autē appoſitio
iſtius ꝑticule certis dieb⁹. vt
in reſurrectõe ⁊ penthe. Ex q̄
eñ petim⁹ remūeratõeꜩ q̄ fit
ꝑ reſurrectõem xp̄i ⁊ ſpūſſcti
miſſiõꜩ. iõ tūc fit additõ. ſm
alios etiā in cena dñi. q꞉ ꝑ il/
lud ſacrificiū tūc inſtitutum
dat remuneratio. iuxta illud.
Qui mādůcat hūc panē ⁊c.
Hec aūt ꝟba dicēs ſacerdos
ſe ꝓfunde inclinat. ſignificāſ
ꝙ legalis ſacerdos ſūmo co/
namie obumbrabat ne vide/
ret. vel q꞉ orauit xp̄s ꝓfunde
ſe inclinādo ⁊ humiliādo añ
horam paſſionis.

Sequit ſcđa ps canõis.

Quam ob
q lationeꜩ ⁊c. Hec eſt

ſcōa ps canonis .in q̄ ponit̃ ſacrificij ꝯſecratio. Et hꝫ tria dicta. Primo nāqꝫ ꝟtus ꝯſe crandi petit̃. Scōo ipa cōſe cratio pficit̃.ibi.q̄ ꝑdie. Ter cio rei ꝯſecrate ꝯmemoratio exꝑmit̃.ibi. vn̄ et memores. Circa ꝑmū ꝑmo ponit ſacri ficij oblationē. Secūdo ob lationis bn̄dictionē.ibi.q̄ſu mus bn̄dictā. Tertio ſacrifi cij trāſſubſtantiatiōēꝫ.ibi.vt nobis. Dicit g̃. quā oblatōēꝫ id ē.terrenā materiaꝫ ad cor pꝰ filij tui deſtinatā. ſm guil̃. manitin̄. Tu deꝰ q̄ſumꝰ in oī bus.i.tota cogitatōe.tota co gnitione.tota mēte.ꝛ toto in tellectu digneris facere bn̄di ctā.i.ꝑ quā hoīes bn̄dicant̃. Aſcriptā.i.ꝑ quā hoīes aſcri bunt̃ in celo. Ratā.i.ꝑ quam de viſceribꝫ xp̄i eſſe cenſent̃. Rōnabileꝫ.i.ꝑ quā a beſtiali ſenſu exuant̃. Acceptabilē vt q̄ nobiſmetipis diſplicemꝰ ꝑ hāc acceptabiles vnico filio eius ſimꝰ. Jta exponit Aug. de ꝯſe. di.ij. vtrū ſub figura. Sed Jnno. exponit referen do ad xp̄m. bn̄dictā.i.imunē a pctō. aſcriptā.i.ſcꝑturis ꝑ nūciatā ꝛ figuratā Ratam.i. nō trāſitoriā ſicut vetus lex. Rōnabilē.i.q̄ſi nō peculiarē. ſicut erat hoſtia legalis. q̄ nō mūdabat a pctō. acceptabilē ꝯ illā. de q̄ Jſa. et Hiere. di cūt. Obtuliſti hoſtiā non ac ceptā. Cōmuniter tn̄ h̓ refer tur ad differentiā oblationis iude. Jlla enim traditio fuit maledicta. ideo iſta ſit bn̄di cta. Jlla āt ꝑſcꝑta vl̄ diſcꝑta de libro viuentiū. ideo digne ris facere aſcriptaꝫ illā. Jlla fuit irrita.i. iniqua ꝛ deteſta bilis. ideo deꝰ fac iſtā ratam. Jtē illa fuit irrationabil̃. idō deus fac iſtā rōnabilē.i. rōne plenā. vt fiat rōnabile noſtre ſeruitutis obſequiū. Jlle red didit mala ꝑ bonis. ꝑpt̃ qd̄ reprobatus eſt. ſed tu deꝰ fac hanc acceptabilē ꝑ quaꝫ tibi nos reddas acceptos. Fiūt āt hic q̄nqꝫ ſigna crucis. tres cōmunes ſup panē ꝛ caliceꝫ ſimul. quarta aūt ſuꝑ panē. ꝛ q̄nta ſup calicē ꝑ ſe. Et ſigni ficant q̄nqꝫ loca vulnerū eiꝰ. Uel ſm Jnnoc. tres ſignifi cant triginta denarios ꝑ q̄bꝫ venditꝰ eſt xp̄s. Due aūt vē ditionē ꝛ emptionē ſiue ven ditorem et venditū. Uel ſm Bernar. de parātinis. et ſm Guil̃. manitin̄. ſignificāt tria que xp̄s fecit circa hoc ſacra mentum. Nam accepit. be

nedixit τ dedit. ecce tria. Et ſpēalr fit crux ſup oblatam τ vna ſup calicem. quia dixit. Hoc ē eñi corpus meū. τ iterū. bibite ex h oēs. Et ſeqr. vt nob corpus τ ſanguis fiat dilectiſſimi filij tui dñi nri ieſu xpi. Ubi petit trāſſubſtātiatiōez panis in corpus xpi p h verbū. cū dicit fiat. Illd eñi ē verbū creatōis ſiue creatoꝛs. Gen. i. vbi dixit. fiat lux τ ſequit. τ factū eſt ita. Et nō dicit ſacerdos. vt faciā corpꝰ xpi. qꝛ nō eſt niſi miniſter hꝰ conuerſionis. Jō ñ in ꝓpria pſona. ſed in perſona chriſti dicit. fiat. Dicit aūt dilectiſſimi filij tui. qꝛ nullus pōt eſſe dilectus deus q̄ntūcūq ſanctus ſicut xps. rōne cuꝰ dilectōis ꝓpter ipm totiꝰ mundi peccata indulſit. Fiūt aūt due cruces. vna ſuper panez. alia ſuper calicē. ad ſignificādum q hoc ſacrm valet ad ſalutem corpis τ anime.

Equitur.

ſ q̄ pridie. Hec vba addidit alexāder pmus āno dñi. cxxij. Et h pficit cōſecratio. Circa qd primo repſentat q̄d xpus in cena fecit. Uñ dicit. Qui pridie. i. vna die añq paſſus ē. vel vna die pcedente ante paſſionē. accepit panem. τ i hoc loco terſis digitis ſup corpale accipit ſacerdos hoſtiam reuerenter. τ deb3 eam tenere ſub miſſe nō oſtendendo populo vel miniſtro. ne videatur aliquo mō ante ꝯſecrationem. Uñ dicit accepit panem in ſanctas ac venerabiles manus ſuas. et eleuatis in celu3 oculis ad te deū patrē ſuum oīpotentē. Et hic eleuat ſacerdoſ oclos ſupra celū. in q xpus ſignificatur. quia oculos mētis debemus eleuare in celū vñ veniat auxiliu3 nobis. vt dr in ps. Quia oīe bonū de ſurſum deſcendit. Seqr. Grās agens nō p ſe ſed p noſtra redemptiōe. benedixit. et fit ibi crux ſup hoſtia3. que ſignificat q xps paſſus eſt in natura humana. ſ. in corpore et anima. qꝛ dixit Triſtis ē aia mea vſq ad morte3. Et ideo p ſe benedicit hoſtia τ per ſe calix. Et nō intelligas q xps benedixit. i. cruce3 fecit ſuper panem. cū virtus crucis nulla fuit ante paſſionē eius. ſed benedixit. i. vba ꝯſecratiōis ſc3 illa. hoc eſt enim corpus meum. ſup panem protulit.

quoꝝ ꝟtute ꝟboꝝ facta ē ſta/tim bn̄dicta trāſſubſtātiatio panis in corp⁹ xp̄i. vn̄ expo/ne. bn̄dixit. i. vim bn̄dictōis verbis p ipm ꝓlatis dedit. vt trāſſubſtātiaret panis ī cor/pus xp̄i verū. Sequit. ac fre/git. deditq; diſcipulis ſuis di/cēs. Accipite et comedite.

Ubi ſciendū ꝙ licȝ hic dicat ꝙ xp̄s ṗus fregit ⁊ tūc ꝯſecra/uit. tn̄ ita nō intelligendū eſt ꝙ xp̄s ṗ⁹ fregiſſet ⁊ tūc bn̄di/xiſſet. ſȝ ꝙ xp̄s p⁹ bn̄dictōȝ ⁊ cōuerſiōeȝ fregit. Un̄ ſic con/ſtrue lr̄aȝ. Accepit panē ⁊ bn̄/dixit. ſ. dicēs. H ē eī corp⁹ meū ⁊ tūc fregit deditq; diſcipulis ſuis dicēs. accipite ⁊ comedi/te. H ē eī corp⁹ meū. Pri⁹ g̃ ꝓ/tulit illa ꝟba vt eis vim ꝯfici/endi tribueret. deide ea ꝓtu/lit vt ap̄los formā ꝯficiendi doceret. Ita dic̄ Guil. Cōit tn̄ dr̄ ꝙ ſcꝫ ꝓtulit xp̄s illa ꝟ/ba. tūc ſcȝ qn̄ voluit dare a/poſtol. Un̄ dādo eis tūc bn̄/dixit p illa ꝟba iā dicta. ſ. H ē eīn corp⁹ meū. Itē dic̄ Bor. ſup Mat. Et ita p illa ꝟba ſe/mel ꝓlata ſimul ꝯfecit ⁊ for/mā conficiendi dedit. vt dic̄ Bern̄. de parantinis. Unde ſenſus ē. bn̄dixit fregit dedit q; diſcipulis ſuis. ⁊ tūc dixit Hoc ē eīn corp⁹ meū. Et iſte eſt verus intellectus.

Hoc eſt enī

corp⁹ meū Iſta ē for/ma ꝯſecratūis vene/rabil ſacri eucharistie quā di/cens ſacerdos habeat intenti/onē veram conſecrandi cor/pus xp̄i. Nō obmittat auteȝ illā ꝯiūctōeȝ eīn. q2 licet n̄ ſit de ſubſtātia ſacri. ē tn̄ de eſſē/tia p̄cepti. vnd̄ ḡuit peccaret obmittēs eā. Aliq̄ ꝟo dicen/tes iſta ꝟba tenent hoſtiaȝ in manibus. ita ꝙ poſſit videri a circūſtantib. qd̄ ē graue pi/culum. q2 tunc pōt adorari p ſimplices ante ꝯſecrationem qd̄ erit graue peccatū idola/trie. Et ideo teneat eaȝ valde depreſſe in altari ne videatur Fit aūt eleuatio hoſtie ſacra/tiſſimi corpis chriſti vt oſtē/dat omnib oblata eſſe ad ſa/lutem. iuxta illud. Ego ſi ex/altatus fuero a terra ⁊c̄. Se/cundo vt extunc popul⁹ co/gnoſcat eſſe veritatem ſacra/mēti q̄ nō ṗus facta ē. ſȝ mo/do vt iam ſciat veraciter ado/rare deū p̄ſentem. Expoſitio autem iſtius forme verborū requiratur ſupra in tractatu de ſacramētꝭ circa ſacramētū

eucharistie. vbi ſufficient ex-
pedita ē. Sequit. ſilr 7c. vbi
ponit forma ꝯſecratōis ſan-
guinis xpi. Ubi ſciēdū ꝙ ſa-
cerdos volēs ꝓferre iſta ṽba
dꝫ ipm calicē accipe ambabꝯ
manibꝯ. et cū dicit. Bñdixit
dꝫ facere crucē ſup calicez. te-
nēdo calicē in manu ſiniſtra
ne tactu l'ipetu cadat. Crux
ſup calicē ſignificat paſſiōez
xpi in aīa. vt dictū eſt. 7 etiaz
nr̄am ſalutē in aīa. 7 facta cru
ce dꝫ tenere calicē ſicut prius
Et hoc facto ꝓfert ṽba con-
ſecratōis bñdo intētiōz con
ſecrādi ſāguinē xpi. Et ſi pt
hr̄e actualē eſt tanto melius.
Debet aūt ꝓferre verba iſta ſi
ne aſpiratōe magna. nō ſic q̄-
dā fatui faciūt faciētes anhe
litū magnū ac peſſimū i ho-
ſtiā vel calicē. ita ꝙ aſtantes
ſcādalizant. Uñ dicit. Silr
poſtq̄ȝ cenatum eſt accipiēs
hūc p̄clarū calicē. Et ponit h
ptinēs p ꝯtēto. i. vinū cū aq̄
mixtū in calice ad trāſſubſtā
tiandū in ſanguinē ſuū. Dic
etiā hūc calicē. qꝛ idē ē nūc q̄
fuit tūc in ſpecie ſilis q̄ȝtum
ad materiam calicis. q̄ȝtum
ṽo ad cōtentū xpi ſanguinez
idē ē i nūero nūc q̄ fuit tunc.
Addit aūt p̄clarū. qꝛ iſtud ſa-
crificiū int oīa ē p̄clariſſimū
vñ ps. Calix meus inebriās
q̄ȝ p̄clarꝰ ē. Seq̄t in ſanctas
ac venerabiles manꝰ ſuas. q̄
tpe recipiat ſacerdos calicem
in manꝰ. Sequit. Item tibi
grās agēs. qd referas ad illd
qd dictū ē. ſilr mō. 7 facit ſic
priꝰ agēdo grās deo pr̄i. Se
quitur. Bñdixit deditq3 diſ-
cipulis ſuis dicēs. Accipite
7 bibite ex hoc omnes 7c.

Hic eſt eni
b calix ſanguis mei no
ui et eterni teſtamēti
myſteriū fidei. q̄ p vobis 7 p
multis effundet in remiſſiōz
pctōꝝ. Hoc totū ē de forma
ꝯſecratiōis ſāguinis. 7 expo
nit. hic ē calix ſanguīs mei. i.
hic eſt ſanguis meꝰ in calice
ꝯtētꝰ. noui. i. vltimi. 7 eterni.
id ē ꝑpetui teſtamenti. myſte
riū fidei. i. habēs ſecretā 7 ab
ſconditā intelligentiā tenēdā
p fidem. qꝛ aliud videt 7 aliō
ſub viſis ſpeciebꝰ firmiter eē
credit. q̄ p vobis et p multis
effundet in remiſſionē pcōꝝ.
Dicit notāter p mult̄s. 7 ñ di
cit p oibꝰ. qꝛ lꝫ p oibus effu-
ſus eſt q̄ȝtū ad ſufficiētiā. ita
ꝙ ſufficiēs ē ſaluare oēs. non
tñ quantū ad efficaciā. qꝛ nō

oēs efficiunt ſaluati p̄ ipſum Dicit aūt p vob. q. d. iudeis q2 ap̄li iudei erant. ⁊ p multꝭ ſcȝ gentilib9. i remiſſiōȝ peccatoꝝ. i. pp̄ter remiſſiōȝ peccatoꝝ. His dictis eleuat ſacerdos calicē vt pp̄ls adoret ſciēs iā ibi facit eē ſanguinē xp̄i. Aliqui aūt eleuant tectū calicē. aliq̄ diſcooptū. ſed nō eſt vis. Nam cooptus deſigt occultū ⁊ difficile myſterium ſacri huius. diſcooptus aūt ſignificat ſeparatiōem ſāgui nis xp̄i a ſuo corpe tp̄e paſſionis. Et ob hanc etiam cām ſeparatim conſecratur corp9 chriſti ⁊ ſanguis. vt ſignifica tio exprimatur. vt dicit Horra ſup̄ Math. xxvi. ca. Hec q̄tienſcūq3 feceritꝭ in mei me moriam facietis. hec clauſula. q2 tā ꝯſecratōis corpis q̄ȝ etiā ſāguis reſpicit ꝯplemētū. iō poſt vtrūq3 eſt dicenda ¶ Sciendū etiā q꜔ tp̄e eleua tionis dȝ fieri a pp̄lo deuota inclinatio. vt dr̄ in ca. ſane. d cele. miſ. et pn̄t dici hec v̄ba a pp̄lo. vt dicit glo. ibidē Sal ue lux mōi. v̄bū p̄ris. hoſtia v̄a. viua caro. deitas integra ver9 hō. Poſſūt etiā dici iſta Trāſſubſtātiāt res iſte i cor pus ⁊ ſanguinē tuūȝ dn̄e. ad honorē ⁊ laudeȝ noīs tui. ad remiſſionē pctōꝝ ⁊ ad ſalutem aīarum nr̄aꝝ. Poteſt et̄ dici tunc pater noſter ⁊c̄. Un̄ ⁊ memores dn̄e nos ſui tui. vbi ponit ꝯſecrate rei cōmemoratio. quia eīn xp̄s dicit. Hoc facite in meaȝ ꝯmemorationem. ideo et p̄ſbyter dic Un̄ ⁊ memores nos ſui tui. Hoc dicūt miſtri cauſa hūilitatis vocātes ſe ſuos. Sȝ ⁊ hec plebs tua ſctā. i. p̄ baptiſmū ſctificata. eiuſdē xp̄i filij tui dn̄i dei nr̄i tā btē paſſi onis. Et h̄ ſacerdos manus extēdit ad modū crucis. vt p̄ illā extēſionē manuū ſuaꝝ ex tenſionē manuū xp̄i rep̄ntet i cruce. ꝯ qd̄ tn̄ faciunt illi qui vix manus mouent verecun dantes manus extendere i h̄ loco. Sȝ tu miſer ſicut ⁊ ego vt quid vererꝭ tanti dn̄i ⁊ dei tui rep̄ntare figurā ⁊ diſpoſitionem qua te redemit. ⁊ non vereris circa illicitas choreas. ⁊ forſan amplexus mulie rum extendere manus pedeſ brachia atq3 totum corpus et repſentare diaboli figuraȝ. Sequitur: necnon ab inferꝭ reſurrectionis. vbi ſacerdos contrahit ad ſe brachia et ſignificat ab inferis reſurrecti

onem. Sequit᷑. ſed ⁊ in celos
glorioſe aſcẽſiõis. vbi ſacer/
dos erigit altius man⁹ vſq
ad humeros. in ſignũ q xp̃s
eleuatis manib⁹ ferebat᷑ in ce
lum. Et ab hoc loco ſtrĩgũt᷑
digiti. ſcꝫ pollices ⁊ indices
vtriuſq man⁹. nᶜ diſiungũt᷑
niſi qñ opus ẽ tãgere ſacr̃m.
qꝺ fit ob reuerentiã ſacr̃i. ne
digiti aliq̇d tangant poſt cõ
tactũ corpis chriſti. ne etiaꝫ
eis incaute aliq̇d cohereat q
p diſiunctionem deperdatur
qꝺ eſſꝫ magnũ peccatũ. ideo
ſit ſacerdoſ ĩ hoc mĩſtũ caut⁹
Seq̇t᷑. Offerim⁹ p̃clare ma/
ieſtati tue. id ẽ p̃ oĩb⁹ alijs cla
re. q꞉ lꝫ corpa ſanctoꝝ erunt
clara. tñ deus p̃clarior eſt in
ſua maieſtate. quia eſt ſpecu/
lum ſine macula. Sequitur
de tuis donis. qꝺ dicit rõne
ſpũalium. ac datis rõne tem
poraliũ iu pñti. Et quid offe
rimus ſubdit. hoſtiam purã
quia chriſtus conceptus eſt
ſine originali pctõ de virgie
ſanctam. ſine mortali. ĩmacu
latam. ſine veniali. panem ſã
ctum v ite eterne. panem via
toribus p̃ſentꝭ vite p vita et/
na ꝯſeq̃nda p̃paratũ. ⁊ calicẽ
ſalutꝭ ppetue. q꞉ ipe ẽ reficiẽſ
et inebriãs in p̃ria. ſm Ber.

de parãtinis. Fiũt aũt h̃ q̇n/
q crucee. ad deſignandũ q
xp̃s in q̇nq ſenſib⁹ patiebat᷑
vel etiã plagas ⁊ vulnera du
as manuũ ⁊ duas pedũ. ⁊ v/
nã lateris. ſm Guil. Dami/
cen. Facit aũt tres cruces ſu
per vtrũq. ſ. corp⁹ ⁊ ſãguinẽ
⁊ duas p ſe quãlibet ſingula
rit᷑. Scꝺm ãt bern̄. ꝺ parãti
nis ſignt q̇nq effuſiões ſan/
guis xp̃i. ſ. ĩ circũciſiõe. ĩ ſu/
dore. in flagellatõe. in crucifi
xiõe. ⁊ ĩ laterꝭ apẽiõe.

¶ Seq̇t᷑ tertia ps canonis.

Supra q̃ ppicio ac ſereno vul/
tu ⁊c. H põit᷑ tẽia ps
canonis in q̃ ponit᷑ effect⁹ ſa
cramẽti q̇ eſt res tm̃. Et ſunt
tres pticule. Primo petit᷑ do
noꝝ acceptatio. Scꝺo dĩne
miſcꝺie imploratio. ibi. ſup/
plices. Tertio collatio glĩe.
ibi. memẽto dñe. Dicit ergo.
ſupplices te rogam⁹. Ubi ſa
cerdos cancellat man⁹ ĩ mo
dum crucis eleuãdo eas. ita
q aliqualr̃ ad miſtrũ ptrahi
pñt. ⁊ ẽ ſenſ⁹. Supplices te
rogam⁹ vt ſup iſta dona ppi
tio ac ſereno vultu reſpicere
digneriſ. ppicio. i. accipiẽdo
ea tanq̃ tibi gratuite placita

ac ſereno.i.miſericordi.iuxta illud. Illuminet vultũ ſuũ ſuper nos ꝛc̄. Reſpice digneriſ id eſt accepta habere digneriſ. Vñ ſequit̄. Et accepta habere ſic̄ accepta dignat᷒ es habere munera pueri tui iuſti abel. De iſto abel habet̄ hyſtoria Gen̄.iiij. vbi dr̄. Reſpexit dñs ad abel ꝛ ad munera ei᷒ ꝛ ita fuerũt deo accepta. Sequit̄.ꝛ ſacrificiũ pr̄iarche noſtri abrae q̄ filiũ ſuũ voluit imolare. Gen̄.xxij. qđ reputatũ ē ei ad iuſticiã. Seq̄t̄. Et qđ tibi obtulit ſacerdos tu᷒ ſũmuſ melchiſedech. De iſto dicit Bern̄.de parantinis ꝙ fuit ꝑmogenit᷒ noe.q̄ vixit tēporib᷒ abrae.ꝛ iſte obtulit panem ꝛ vinũ in ſacrificiũ. gratias agens deo ꝓ victoria abrae cõceſſa ſuꝑ q̄nqꝫ regibuſ ꝑ que oĩa deſignat̄ iſti᷒ ſacrĩ grata deo acceptabilitas.nã ſicut abel obtulit grata ꝑmogenita. ſic xp̄s oblatus eſt ꝑmogenitus in multis fratribus. Et ſicut abraam vnicũ obtulit filiũ.ſic xp̄s vnic᷒ dei pr̄is oblat᷒ eſt. Et ſic̄ melchiſedech obtulit panē ꝛ vinũ. ſic xp̄s in pane ꝛ vino ſacr̄m hoc inſtituit. de q̄ dr̄. Tu es ſacerdos in eternũ ſm̄ ordinē melchiſedech. Vocat aũt abel puer nõ a puericia.qꝛ fuit vir.xx.annoꝝ.ſed a puritate innocētie. Abraam autem dr̄ pr̄iarcha.i. pater fidei catholice.qꝛ ꝑmus i deũ credit ꝛ ꝑmus incarnatõꝫ precognouit Joh̄.viij. Vidit ꝛ gauiſus eſt. Sanctũ ſacrificiũ ĩmaculatam hoſtiã. Hoc addidit Leo papa.

Supplices

Hic petit̄ dine gr̄e infuſio. Vñ dr̄. Supplices.i.humiles. te rogam᷒ oĩpotēſ de᷒. vbi ſacerdos humilit̄ inclinatur cancellatis manibus poſitis ſuꝑ altare. q̄ cãcellatio ſicut ꝛ ꝑma ſignificat ꝙ ꝑ crucē et paſſionem petit offerre iſta. Siniſtra ãt ſupponit̄.ꝑ quã ſignificatur paſſio xp̄i. Sed dextra ſupra põit̄ ꝑ quã xp̄i reſurrectio deſignat̄. Seq̄t̄. Jube hec ꝑferri ꝑ manus ſcti angeli tui.qđ exponit Tho.in.iiij.ſen.diſt.xiij.ñ ꝙ angel᷒ iſta ꝯſecret cũ ptãtem nõ habeat. ſed orõnē ſacerdotis ꝛ ppl̄i deo p̄ſentat ſm̄ illud Apocal̄.viij. Aſcendit fumus aromatum in cõſpectu dñi.id eſt vota vel ſupplicationes fideliũ de manu

angeli.q̄ ſūt orōes ſctōꝝ. Ex ponit ḡ. Jube hec vota l' ſup plicatōes fideliū pferri p ma nus.i.p miſteria āgeloꝝ i ſub lime altare.i.i eccl'iaꝫ trium phantē vl' i plenā pticipatōꝫ deitatis.qd ē ſublime altare. Vñ ſeq̄r.i cōſpectu dīne maie ſtatis tue. Uel iube pferri h' i.eccl'iam militanteꝫ in ſubli me altare.i.in triūphātē. ꝛ h̄ fac p manus angeli.i. filij tui Seq̄r Et p̄ſtā.vt q̄tq̄t.i.fide les ex hac altar' pticipatiōe. ꝛc. Et h̄ p̄mo ſacerdos diſiū git manus. ꝛ oſculat' altare i dextera pte.p qd rep̄ſentat' o ſculū iude qd dedit xp̄o cum ſurrexit ab orōne. ꝛ fit h̄ in de teſtatiōꝫ ip̄i' iude. Seq̄r.ſa croſanctū filij tui corpuſ. ꝛ h̄ facit crucē ſup hoſtiā. Seq̄r. ꝛ ſanguinē.ꝛ h̄ facit aliā cru cē ſup calicē. Seq̄r.ſumpſe rimus omni bn̄dictōe celeſti et gr̄a repleamur. h̄ ſiḡt ſe añ faciē. Crux ſup hoſtia deſiḡt vincula q̄bꝫ alligatū fuit cor pus xp̄i. Crux ſup calicē de ſiḡt flagellū q̄ educt' ē ſāguiſ d corpe. Crux ſup faciē d ſiḡt ſputa in facie xp̄i. vel ſignant iſte cruces q xp̄s ter orauit. l' etiā q tria verba dixit in cru ce. p̄mū. pater dimitte illiſ. ſe cūdū. in man' tuas. tertiū. vt q̄d dereliq̄ſti me.

Memento

etiā dn̄e famuloꝝ fa mularūq̄ꝫ tuaꝝ. vbi petit' collatō gl'ie. ꝛ p̄mo mor tuis. poſtea viuis. Unde dt memēto dn̄e famuloꝝ famu larūq̄ꝫ tuaꝝ. ¶ Ubi ſciendū q licet q̄dam mortui ſūt in ce lo. q̄dā in inferno. ꝛ q̄dam in purgatorio. tn̄ q nob n̄ cōſtat d ſingul' i ſp̄eali. iō q̄ſi eſtimā tes eos ec̄ in purgatorio ora mus p oibꝫ. iō dicim'. Me mento dn̄e ꝛc. q̄ nos p̄ceſſert cū ſigno fidei. i. oñdert aliqd ſignū fidei. puta habuert cō tritionē vel deuotōꝫ deceden tes Nā d talibꝫ adhuc ē ſpes Et dormiūt in ſomno pacis i. ſine pctō mortl'i. ſm Bern̄. d parātinis. Et dꝫ h̄ fieri me moria codē mō ſic. ſ. Primo p illis p q̄bꝫ ſpecial'r miſſa legi tur vl' q̄ in ſp̄eali mēoria ſunt tibi cōmēdati. Scdo p pa rētibꝫ mortuis. Tertio p bn̄ factoribꝫ. Quarto p oībꝫ fide libus defūctis. Nō āt p ini mic' ſm q̄ſdā. Et h̄ dico de illis de q̄bꝫ certuꝫ eſt q nō re conciliati deceſſerunt. Quia p illis nomiatim nō ē orādū

ſmo nec generalr niſi ſub cõditõe inquantũ ſunt ſuſcepti biles ſuffragij. Sequit̄ ſecũda mẽoria. Jpis ⁊ oib⁊ i xp̄o reqeſcẽtib⁊.i.in fide xp̄i qeſcẽtib⁊. locũ refrigerij lucis ⁊ pacis vt idulgeas dep̄camur. ⁊ nõ ẽ op⁹ dicere ipis dñe. q̃ p̄mittit̄ pus. memẽto dñe. vñ illud qd ſequit̄.ſ. indulgeas refert̄ ad illud dñe. aliter vnũ illoꝝ ſupflueret. Et dicit. locũ refrigerij. Uñ regnũ celoꝝ dr loc⁹ refrigerij reſpectu purgatorij q ẽ locus ardoris maximi ⁊ caloriſ. quia ſm Aug. ibi ẽ pena maior q̃ aliqua q̃ põt excogitari in mũdo. Dr̄ etiã locũ lucis. q̃ purgatorium ẽ loc⁹ obſcuritatis. Dic̄ etiã locũ pacis. quia purgatoriũ ẽ locuſ inqetudinis. q̃ nunq̃ aĩe habẽt pacẽ nec qetẽ. nõ ſicut qdaꝫ fingũt. dicẽtes eos feria ſecunda quieſcere. aliqui p̄o dñico die. q̃ oĩa ſunt friuola ac inſana ⁊ ſacriſ ſcp̄turis contraria. ¶ Seqt̄. Nobis qꝫ pcõrib⁊. vbi petit glie collatiõeꝫ viuis. Primo eñi petit collatõeꝫ eiuſdẽ glorie. Scd̃o glie ſocietatẽ cuꝫ ſctis aplis. Tertio ponit mediatorẽ p quem h̄ exq̄ poſtulat dicẽs per dñm ⁊c. ¶ Circa p̄mũ nota q̃ ſacerdos dicens iſta verba eleuata modicũ voce tũdit pectus ſuum p qd interrumpit ſilentiũ. ſignificãs p hoc cõfeſſionem et cõtritõꝫ latronis penitẽtis i cruce. qui increpans aliũ dixit. Nos qdem.ſ. tanq̃ pctõres digna factis recipimus. Uñ ſacerdoſ dicit. nobis qꝫ peccatorib⁊ famulis tuis de multitudine miſeratõnũ tuarũ ſperantib⁊.ſ. ſicut ille latro ſperauit. Percuſſio auteꝫ pectoris ſignificat illam tunſiõꝫ pectoris illorũ q aderant ad ſpectaculum paſſionis xp̄i: ⁊ pcutiẽtes pectora reuertebãt̄ in hierl'm. Exaltatio p̄o crucis ſignificat clamorẽ centurionis dicẽtis. Uere fili⁹ dei erat iſte. Seqt̄ Partẽ aliquã ⁊ ſocietatẽ donare digneris. Licet tñ de⁹ ſit ſimplex non hñs ptes. tñ dicit ptẽ aliquã ppt̄ h̄. q̃ quilibet ſm meritũ habebit diuine faciei viſionẽ ita q̃ vnus alio pfectius videbit deũ. vel q̃ ſancti vidẽbũt deũ totũ. nõ tñ totaliter. id eſt nõ ſm oẽs modos qb⁊ eſt viſibilis. q̃ eſt infinitus. ⁊ cũ comprehendi non poſſit. ergo quaſi ptem dabit nobis Totaliter aũt nõ eſt compre

henſibilis de⁹ niſi filio ſuo q̇
eſt in ſinu ſuo. vt dicit̃ Jo.i.
Seq̇t̃.cũ Johãne.ẜm Ber.
de parantinis.ſ. Johẽ bapti/
ſta. Et p̃fert̃ ſtephano. nͤ mi
rũ.qꝛ ⁊ apl'is p̃fert̃. Adiũgit̃
ſtephão.qꝛ iſti duo erãt ꝑmi
martyres noui teſtamẽti. In
nocẽ.tñ dicit ꝙ h̃ repetit̃ Jo
hãnes euãgeliſta.ꝓpt̃ ꝑuilegi
um virginitatis.qꝛ virgines
ſequunt̃ agnũ quocũqꝫ ierit.
Ante vero ꝯſecratiõꝫ ponit̃ ꝓ
pter ꝑuilegiũ apoſtolat⁹ Sꝫ
credit Bern̄. ꝙ melius intel/
ligat̃ ꝺ baptiſta q̇.ꝓpter excel
lentiã ſingularis ſanctitatis
non debet excludi a canone.
Poſtea ponuntur duo apl'i.
ſcꝫ matthia ⁊ barnaba.q̇ ideo
poſt ꝯſecratiõꝫ ⁊ nõ ante po/
nunt̃.qꝛ iſti poſt aſcenſionẽꝫ
dñi fuerũt electi. Deinde po/
nit̃ Ignatio.de q̃ legit̃ ꝙ cũꝫ
eẽt deuot⁹ xp̃o ⁊ beate ꝟgini
poſt ei⁹ mortẽ inuentuꝫ eſt h̃
nomen ieſus aureis l'ris ſcꝑ/
tũ in ſuo corde in oĩb⁹ ꝑtibuſ
Ponunt̃ aũt q̇nqꝫ martyres
poſt mortem xp̃i ꝓpt̃ quinqꝫ
vulnera xp̃i. Itẽ ꝓpter ſepteꝫ
dona ſpũſſancti ponũt̃ ſeptẽ
ꝟgines ibidẽ q̃ ſequũt̃. Seq̇
tur. Nõ eſtimator meriti. q̇a
nõ ẜm exigentiã meritoꝝ re/
tribuis.ſꝫ mag̃ p̃miando q̃
q̇ſqꝫ meruit. Deinde ꝯcludit̃
ꝑ xp̃m dñm nr̃ꝫ. Et nõ dicit̃
amẽ.qꝛ ẜm doctores illꝺ rñ/
dent angeli. qꝛ fit ꝯtinuatio
ad p̃cedentia. vñ ſtatim ſeq̇t̃.
in cui⁹ ꝟtute h̃ petim⁹. cũ ꝺꝛ
ꝑ quem.ſ.xp̃m h̃ ſacr̃m habꝫ
originẽ q̃ ad p'la. Et ꝑmo q̃
ad eſſe nature. vnde ꝺꝛ.creas
Scꝺo q̃ ad eſſe ſacr̃i. vñ ꝺꝛ.
ſctificas. Tertio q̃ ad eſſe vir
tut̃. vñ ꝺꝛ viuificas. Quar/
to q̃ ad effectũ gr̃e q̃ ẽ vita aĩe
vñ ꝺꝛ.bñdicis. Quinto q̃ ad
augmẽtũ gr̃e eiuſdẽ. Et q̃tũ
ad oꝑatõꝫ ⁊ vſum. vñ ꝺr̃. ⁊ p̃
ſtas nobis. Eſt g̃ ſenſus. per
quẽ.ſ.xp̃m tu de⁹ pater om̃ia
bona creas ꝯdendo naturaꝫ.
viuificas ꝯſubſtantiãdo na
turã.bñdicis accumulãdo g̃
tiam.⁊ p̃ſtas q̃tum ad vſuꝫ.
Oĩa em̃ creata ſunt ꝑ chriſtũ
Jo.i. Oĩa ſanctificant̃. q̇a a
plenitudine ei⁹ accipiũt vni/
uerſi. Oĩa viuũt. qꝛ ip̃e eſt vi
ta. Jo.xiiij. Oĩa bñdicunt̃.
qꝛ ip̃e eſt bñdict⁹ fruct⁹ ven/
tris. Lu.i. Et aliqui dicũt ꝑ
queꝫ hec oĩa dñe ſemꝑ bona
creas. Et eſt ſẽſus. hec oĩa.ſ.
panem et vinũ ⁊ aquã creas
ẜm cauſas primordiales ⁊c̃.
ſanctificas ſecunduꝫ cauſas

ſacr̃ales. viuificas vt trãſferã
tur in corp⁹ xp̃i ⁊ ei⁹ ſangui-
nẽ. Et iõ bñdicis vt nos per
ip̃a bñdicamur. Scd̃z alioſ
h̄ ꝓnomen hec nõ ponit̃ ibi.
in q̃ ſeq̃nda ẽ ↄſuetudo eccl̃ie
Seq̃t̃. ⁊ p̃ſtas nobis. vbi ſa
cerdos remouet corꝑale d̃ ca
lice. ad denotandũ ꝙ xp̃us e-
miſit ſp̃m̃. ⁊ velũ t̃epli ſciſſũ
eſt. ⁊ aꝑta ſũt nobis abſcõdi-
ta ĩ lege myſteria Accepto q̃z
hoſtia dicit. ⁊ p̃ſtas nobis ꝑ
ip̃m. ſ. tanq̃ȝ mediatorẽ. ⁊ hic
fac̃ vnã crucẽ ꝑ totũ os calicſ
ꝓcedẽdo vltra calicẽ. Vñ dic̃
Et cũ ip̃o. Et h̄ facit miorez
crucẽ. ſ. a labio calicſ ad aliđ.
Poſt h̄ dicit. Et in ip̃o. ⁊ hic
facit adhuc miorẽ crucẽ. ſ. in
calice. Tandẽ ſubdit. eſt tibi
deo pr̃i oip̃otenti. vbi iteꝝ fa
cit magnã crucẽ ſuꝑ primuz
labiũ calicis. incipiendo ab
extremo calicis labio v̑ſus ſe
ip̃m. Deinde ſubinfert. in vni
tate ſp̃ũſſcti ois honor ⁊ gl̃ia
⁊ hic facit paruã crucẽ in pe
dẽ calicſ. Eſt aũt ſenſus ver-
boꝝ. ꝑ ip̃m tanq̃ȝ mediatorẽ.
cũ ip̃o tãq̃ȝ cũ eq̃li. ⁊ ĩ ip̃o tãq̃ȝ
ĩ ↄſubſtãtiali. Vel h̄ ſignt̃ur
tres ꝑſõe ſctẽ trinitatſ. vñ pa
tri attribuit̃ autoritas. vñ d̃t
ꝑ ip̃m. filio equalitaſ. iõ dicit̃
cũ ip̃o. ſp̃ũiſctõ cõitas. iõ d̃r
in ip̃o. Signa v̑o crucis tria
p̃us facta ꝑ illa v̑ba. ſctificaſ
⁊c̃. q̃ fiũt cooꝑto calice ſignt
tres crucifixiones ſ̒m Tho.
Nã hora t̃tia crucifixus ẽ li-
guis iudeoꝝ clamantiũ. cru-
cifige ⁊c̃. Hora ſexta manibꝫ
gentilium. vt dicit Johãneſ
Hora nona emiſit ſpiritum.
Et quia poſt interuallũ triũ
horarũ xp̃s crucifixus ẽ ma-
nibus gẽtiliũ. cũ milites cru
cifigerẽt ieſũ. ideo iterũ ſacer
dos facit tres cruces ſuꝑ ca-
licẽ diſcooꝑtũ ſuꝑ tribꝫ v̑bis
ſcȝ ꝑ ip̃m. cũ ip̃o. ⁊ in ip̃o. de-
ſignãs illã crucifixionẽ q̃ fa-
cta ẽ poſt tres horas int̃poſi
tas inter tertiaȝ ⁊ ſextã. Quia
v̑o ibi fuit diuiſio corꝑis ⁊ a-
nime. iõ iteꝝ fac̃ duas cruceſ
vt dictũ ẽ. Vel ſ̒m Guil̃. ma
nitiñ. tres cruces. ꝑ illa verba
ꝑ ip̃m ⁊c̃. ſignificãt fidem cẽ-
turionis q̃ credidit vnũ deũ
in trinitate. Due vero alie ſig
nificant duo ſacramenta que
fluxerũt de latere chriſti. vicȝ
aqua regeneratõis baptiſmi
⁊ ſanguis redẽptõnis gñis
hũani. Vel ſignãt q̃nq̃ȝ cru-
ciat⁹ xp̃i. ante mortẽ tres. ſcȝ
alapas. ſputa ⁊ flagella. ĩ mor
te crucifixionẽ. ⁊ poſt mortẽ

lateris aꝑtionez. q̄rta ꝟo ſigt
aīe a corꝑe ſeꝑatiōz. q̇nta de
ſcenſū in limbū. Seq̄r. ꝑ oīa
ſcl'a ſeculorūz. qḋ dꝫ dici alta
voce. Sed añq̄ʒ h̄ dicat̄ po-
nat̄ reuerēt̄ hoſtia añ calicē ī
ſuo loco. Et tūc ſtatim dꝫ co-
oꝑiri calix. q̄ facto dr̄. ꝑ oīa ſe
cula ſeculoꝝ. Et h̄ alta voce.
ad deſignādū ꝙ xp̄s clamās
alta voce emiſit ſpm̄. Et rn̄-
det̄ amen. ad ſignificādū cla-
morē mulieꝝ lamentantium
dn̄m. vnde ꝛ tūc chorus la-
mentabilit̄ reſpondet.

¶ Quīta ps ꝑ̇ncipal' miſſe.

Remus.

O p̄ceptis ſalutaribꝫ ꝛc̄.
Hic ponit ſacr̄ti ꝑce
ptiōem. Circa quā p̄mittūt̄
multe p̄paratiōes. ſ. tā gene-
rales. vt ſunt pr̄ nr̄ ꝛc̄. q̄ʒ ſpēa
les. vt alie orōnes. Dic̄ ergo
Oremꝰ p̄ceptꝭ ſalutaribꝫ mo
niti ¶ Circa qḋ ſciendū ꝙ hᶜ
oratio ꝑ̇us n̄ dicebat̄ in miſ-
ſa. ſed Gregoriꝰ fecit eam di-
ci. qꝛ nō fuit dignū eā obmit
tere in hoc officio cum ſit nr̄i
ſaluatoris. Greci aūt nō ꝑ ſa
cerdotē ſꝫ ꝑ ſe clamāt eam in
miſſa. Apud nos ꝟo ſacerdo
tes. ꝛ h̄ cū magna reuerentia
vn̄ q̄ſi nō p̄ſumēſ ſubito ſub
rumꝑe ī eā p̄mittit p̄fatiōem
dicēs. Oremꝰ p̄ceptꝭ ſalutari
bꝰ moniti. nō ſimpl'r. nō nr̄a
autoritate vel temeritate. ſꝫ p̄
ceptis ſalutaribꝫ moniti. p̄ce
ptis. ſ. dn̄i. ꝛ moniti. ſ. mgr̄i
nr̄i. q̄ ſūt ſalutaria. i. ad ſalu-
tē diſponētia. formati. i. iſtru
cti intꝰ ꝛ exteriꝰ. Et dicit for-
mati. q̄ iformatio ſigt ſolū ex
teriorē doctrinā. Ad oñden-
dū aūt ꝙ nos ſumꝰ a deo for
mati. i. iſtructi intꝰ . ſ. ī itētōe
ꝛ extra. i. in oꝑatōe. iō dic̄. au
demus dicere. q. d. ex quo ha
bemus p̄ceptū ꝛ monitōnez
de iſta orōe dicēda. ꝛ ex q̄ illa
orō ē ꝯpoſita ꝑ illū q̇ errare n̄
pōt. iō audemꝰ cū fiducia di
cere. Dicit̄ aūt alte. qꝛ xp̄s pa
lā p̄dicauit. Uel ſm Joh̄. be
leth. qꝛ ſūpta eſt de euangelio
qḋ eſt p̄dicandū ſupra tecta.
et etiā omī creature. Dic̄ etiā
ſacerdos ſolꝰ in fine amē. ſub
ſilentio. Cuiꝰ rō ē. qꝛ in alijs
orōnibꝫ amē exp̄mit affectuꝫ
optantis. iō a ppl'o vel a cle-
ro dr̄. in hac aūt amen ſignat
ꝯcluſionē affirmātis. vn̄ hic
valet tm̄. i. exaudita eſt oratō
Sꝫ ne h̄ videat̄ p̄ſumptuoſe
aſſerere. dicit amen ſub ſilen-
tio ad euitandum oſtentatio
nem ꝓpriam. ¶ Seq̄r oratio

Libera nos q̄ſum⁹ dn̄e. vbi petit̃ petitionū explicatio. qꝛ cū̄ i orōne tria mala petim⁹ a nob̄ rmoueri. iō h̄ explicãt̃ q̄ ſint. vn̄ dic̄. Libera nos q̄ ſum⁹ dn̄e ab oib⁹ malis p̄teri tis p̄ntib⁹ ⁊ futuris. Et quia nos nō ſum⁹ digni hoc ex ſe ꝓmereri niſi donet̃ nob̄ orōe btē ꝟginis marie et aploꝝ Petri ⁊ pauli atqꝫ andree et alioꝝ. iō eos h̄ i auxiliū iplo/ ram⁹. Et rect⁹ ordo ē. ex q̄ ei pacez querim⁹ a mal'. merito dꝫ implorari ꝟgo btā q̄ ē mr̃ veri Salomonis pacifici. ſ. xp̄i. cum aplis trib⁹ ſequenti bus. q̄ ſunt teſteſ pacis. ſ. Pe trus paul⁹ ⁊ andreas. Et po nunt̃ ibi tres ꝑpter ſpecialez rōnē. Nā petrus ꝑpter p̄uile giū p̄rogatiue dignitatſ Pau lus ꝑpt̃ p̄uilegiū p̄dicatōis ⁊ imenſi laboris. ⁊ Andreas ꝑpt̃ nimiū affectuꝫ cōcupite crucifixionis. Dicit̃ aūt ſub ſilentio illa orō. qꝛ deſignat q̄ etē triduanā in ſepulchro vbi tūc ſiluit a p̄dicatōe. Cū aūt ſacerdos dicit. Da ꝓpici⁹ pa cez dn̄e in dieb⁹ nr̄is. accipit patenā de altari et oſculat̃ ſig nū crucis faciēdo. ꝑ qđ deſi/ gnat̃ ꝙ ſum⁹ recōciliati deo ꝑ paſſionē xp̄i. Tandē ſacer/ dos in fine diſcooperit calicē ⁊ hoſtiā reuerēter accipit ⁊ eā ſuꝑ calicē frangit. p̄mo ꝑ me diū. ⁊ tūc dicit. ꝑ dn̄m noſtꝝ ieſum xp̄m filiū tuūꝫ. poſtea medietatē que erat in dextera manu ponit ſuper patenam ⁊ frangit illam q̄ erat in ſini/ ſtra manu ꝑ mediū dicens. q̄ tecū viuit ac regnat. ⁊ ꝯiūgē/ do illā ꝑticulā q̄ eſt i ſiniſtra ad illā q̄ ē i patena ad modū lune dicit. in vnitate ſp̄ūſctī deus. Illā ꝟo vltimā quā hꝫ in dextera manu tenens ſuꝑ calicē dic̄. ꝑ oīa ſecl'a ſeculoꝝ. Et tādē erecto modicū cali/ ce cū illa ꝑticl'a quā tenꝫ i de/ xtera māu ſubiūgit. pax dn̄i faciēs crucē magnā ſuꝑ cali/ cē a labio ad labiū. deinde ſ̄b dit. ſit ſemꝑ. faciēs minorem crucē. tertio addit. vobiſcum faciēdo tertiā intra calicē. Et qꝛ alta voce iſta fiunt. iō ꝑ h̄ ſignat̃ gaudiū qđ habuerūt apl'i de reſurrectiōe dn̄i nr̄i ie ſu xp̄i. Et ideo qꝛ gauiſi ſunt viſo dn̄o. ꝑpl's clamat dicēs ⁊ cū ſp̄ū tuo. ¶ Sciendū aūt eſt de ſignificatiōe oīm iſtoꝝ p̄dictorū ꝙ ꝑ calicem paſſio xp̄i deſignatur ⁊ eterne beati tudinis fruitio. Vn̄ p̄s. Ca/ lix meus inebrians ꝙ̄ p̄cla/

rus ē. Per patene rotūditatē
ſignat̄ bonoꝝ opeꝝ ꝑfectio.
Sacerdos aūt volēs frange
re hoſtiā.ꝓmo eā ſup patenā
locat. deinde eā tollēs ſup ca
licē frāgit. ad ſignificādū qꝛ
nemo paſſionibꝫ hui⁹ mūdi
meritorie ſe valet exponere.ꝉ
ad et̄ne fruitōis btitudinem
admitti niſi ꝓus in bonoꝛuꝫ
opeꝝ ꝑfectiōe fuerit ſolidat⁹.
Vn̄ apl's Eph.vi. Accipite
armaturā fidei vt poſſitis re-
ſiſtere ī die malo ⁊ in oībꝫ ꝑfe
cti ſtare. Patena ḡ hodie ſup
ponit̄. ⁊ hoſtia ſup calicē frā-
git̄. qꝛ xp̄s ex latitudine cha-
ritatis q̄ ſignificat̄ ꝑ patenaꝫ
ſe ſuppoſuit paſſioni. Sup
calicē ꝓo frangit ne minutie
aliqualr̄ ſpargant̄. Frāgit̄ āt
in memoriā ei⁹ ꝙ xp̄s fregit
⁊ dedit diſcipul' ſuis ⁊c̄. Frā
git̄ aūt ꝓmo in duas ꝑtes ad
ſignandū duplicē p̄deſtiato
rū ſtatū. ſ. et̄ne gl'ie ⁊ tꝑal' mi
ſerie. Subdiuidit̄ āt vna me
dietas in duas ꝑtes. q̄rū vna
offert̄ ꝑ illis q̇ ſūt in purgato
rio. alia ꝑ illis q̇ ſunt in mūdo
Pars aūt illa q̄ poſt ꝓmā fra
ctionē remanet in manu dex
tera ⁊ ponit̄ ſup̄ patenam de
ſignat illos qui iā ſūt in gl'ia
⁊ iam tenent illā rectitudineꝫ
cui nulla obliq̇tas admiſceri
p̄t. ⁊ iō dextre cōparant̄. Illi
aūt q̇ adhuc ſūt in miſeria ꝑ
ſiniſtrā ſignant̄. vbi ſunt mł-
ta obliq̄. Subdiuidit̄ aūt il
la q̄ eſt in ſiniſtra ⁊ non q̄ eſt ī
dextra. qꝛ illi q̇ ſūt in celo ſta
tum vniformē iam tenent. et
vna btitudīe fruunt̄. Illi āt
q̇ ſuut in miſeria ſunt diuerſi
ſeu diuiſi. q̇a q̇dam ſunt ī mi
ſeria purgatorij. quidam aūt
in miſeria huius mūdi. Par
ticula aūt illa q̄ eſt in ſiniſtra
poſt diuiſionem addit̄ ad illā
q̄ ē in patena. Quia ſ̄m aug.
deus hꝫ duas man⁹. dexterā
q̄ miseret̄. ⁊ ſiniſtrā q̄ punit.
Illis ḡ qui ſunt in purgato-
rio inquantū ibi purgant̄. re
ſpondet ſola punitio. ⁊ ideo
ꝑticula que in ſiniſtra manu
tenet̄ illos figurat. Illi vero
q̇ adhuc ſunt in p̄n̄ti vita in
qua eſt ſtat⁹ merendi cōſequi
p̄n̄t miſcd'iam. ⁊ iō ipi ꝑ aliā
ꝑticulam q̄ in manu dextera
remanet deſignant̄. Quia ve
ro abſq; dubio illi qui ſunt ī
purgatorio cōiūgent̄ eis qui
ſūt in celo. iō ꝑticula ſiniſtre
manus ꝯiungit̄ illi q̄ eſt ī pa
tena. Sed qꝛ illi q̇ ſunt ī hac
vita egēt mł'tū paſſiōis xp̄i. q̄
ex effuſione ſanguinis eius

ꝓceſſit.iõ ꝑticula q̄ in dextra
manu remãſit. q̄ ſignat illos
q̇ ſũt ĩ mõdo. mittit̃ ĩ ſãguinez
xp̄i in calicẽ. Jtẽ ſacerdos di
cẽs hec ꝟba tenet hoſtiã ſuꝑ
os calic̃.ꝑ qđ ſignat̃ ꝙ viuẽ
tes ĩ corꝑe ĩdigẽt miſcđia đi.
ꝛ meritis xp̄i paſſionis. Sa
cerdos aũt volens dicere. per
oĩa ſecula ſeculoꝝ erigit ſe ad
ſignificandum ꝙ vult petere
exiſtentiã ꝑpetuaz dñi nobiſ
cũ. vñ ſubdit. Pax dñi ſit ſẽꝑ
vobiſcũ. ad ſignificanduz ꝙ
dñs poſt reſurrectionẽ pacez
đdit. ¶ Sz ſciẽdũ ꝙ ſacerdoſ
dicẽdo. ꝑ oĩa ſecl'a ſeculorum
eleuat modicũ calicẽ. ad ſig-
nificãdũ ppl'o vt ppl's pacẽ
ꝯſiderãs ħ intelligat ꝛ dicat
amen. Particula aũt quã tũc
ſuꝑ calicẽ tenz ſignificat ꝙ vi
uentes adhuc petunt iuuari
merito paſſionis ꝛ effuſiõis
ſanguĩs xp̄i. Jtẽ ꝑ ħ ꝙ ſacer
dos alte đt. pax dñi repñtat ꝑ
ſonã xp̄i. q̇ poſt reſurrectiõz
dixit apl'is. pax vobis. q.d.
Do voƀ pacẽ pectoris in via
ꝛ pacẽ eťnitatis ĩ pr̃ia. Eſt g̃
ſenſus. Pax dñi.i. pax pecto
ris qđ ẽ a viciĳs ſit ĩ pñti vo
biſcũ. ꝛ ĩ futuro pax eťnitat̃.
Jlle aũt tres cruces ſuꝑ ſan-
guinẽ xp̄i ſignt triduũ ſepul
ture. vel tres mulieres q̄ erãt
circa monumentũ xp̄i. Dein
de ſacerdos mittẽs corꝑ᷒ xp̄i
ĩ ſãguinẽ dicit. Fiat hec ꝯmi
xtio corꝑis ꝛ ſanguinis dñi
nr̃i ieſu xp̄i mihi ꝛ oĩbꝫ ſumẽ
tibꝫ ſalus mentis ꝛ corꝑis et
ad capeſcẽdã vitã eťnã ꝑpa-
ratio ſalutar̃. q̄ ꝯmixtõ ſigni
ficat ꝙ aĩa vnita eſt corꝑi xp̄i
ĩ reſurrectõe. Et bñ ħ fit poſt
pax dñi. qꝛ poſtq̃ dñs pacifi
cauit oĩa q̄ in celo ꝛ ĩ terra ſũt
ꝑmo vniuit aĩaz corꝑi. Hec
oĩa ꝛ vilhelm᷒. ¶ Deinde ſeq̇t̃
agn᷒ dei. Et ſciẽdũ ꝙ anteq̃
đꝛ agn᷒ dei fit modicũ ſilẽtiũ
dicẽdo hanc orõnẽ. Fiat hec
ꝯmixtio. ad deſignãdũ illud
manifeſtũ ſilentiũ apl'oꝝ qđ
fuit añ reſurrectõez xp̄i. añq̃
ſcirẽt apl'i nec eſſent certifica
ti poſtq̃ apparuit mulieribꝫ
ſm̃ Ber. de parãtinis Dicit̃
aũt xp̄s agn᷒. qꝛ agnouit pa-
trẽ ſibi obediendo. Jtem ma
trẽ in cruce pendẽdo. Uel đꝛ
ab agnon grece qđ ẽ piũ lati-
ne. qꝛ pie ꝓ nobis ſe obtulit.
Canit̃ aũt tribꝫ vicibꝫ ꝓpter
tres rões ſꝫ Jnno. ſ. ꝓpt̃ obe
diẽtiã pr̃is. ꝓpt̃ noticiã mr̃iſ
ꝛ ꝓpt̃ redẽptõz gener̃ hũani
Uel ſm̃ Rauañ. đꝛ ter ꝓpter
tres ꝑtes corꝑis chriſti miſti

ci.ſ.in celo·in terra. ⁊ dormiē
tiū ſiue in purgatorio. Dicit
aūt pmo. miſerere nobis bis
vltimo aūt dona nobis pacē
ſm Tho. Rō ē. qꝛ per pma
duo petimꝰ amotōez culpe ⁊
pene. p tertiū aūt. ſ. p pacē pe
timꝰ aſſecutiōez oīs boni ⁊c̄.
vł qꝛ ip̄e redemit nos a miſe-
ria culpe ⁊ pene. ⁊ dedit pleni
tudinē gr̄e Illō tn̄ dona nob
pacē additū ē ꝓpt pſecutōez
tyrānoꝝ. Pꝰ h̄ ſeqꝫ orō. Dn̄e
iheſu xp̄e q̄ dixiſti apłis tuis
pacē meā do vob ⁊c̄. vbi pꝰ-
q̄ꝫ ſacerdos vēit ibi. eāqꝫ paci
ficare ⁊ adunare ⁊c̄. etiā oſcu
latur patenā ī ſiniſtra pte ad
ſignificādū q̄ p h̄ ſacr̄ꝫ vult
vniri xp̄o in charitate. poſtq̄ꝫ
ꝟo cōpleuerit ꝟba oſculat̄ re
liquias vel crucē ſi hꝫ. ſi n̄ ha
bet oſculat̄ altare ī dextera p-
te. qđ fit ad ſignificandū an-
tiquū ritū. vbi pus ſingulis
diebꝰ cōicabant. ſed cū nec h̄
potuit fieri ſine piculo ordīa
tū fuit vt in tribꝰ feſtiuitatibꝰ
cōicarent. ſ. natiuitate. paſca
et penthecoſten. Reliq̄s tn̄
diebꝰ oſculū pacis recipent ⁊
pan ē bn̄dictū. Sꝫ qꝛ h̄ fieri
nō poſſet ī. xl. vbi nō p̄t ſumi
panis bn̄dictꝰ. ordinatū fuit
vt ꝓ eo fieret collecta ī fine ſu
p ppłm dicēdo. inclinate ca-
pita vr̄a deo. ¶ Et ſciendū q̄
pax dn̄i nō dat̄ ī miſſa defun
ctoꝝ. ſꝫ dr̄. dona eis req̄eꝫ. qꝛ
mortui non īdigēt pace tp̄a-
li. qꝛ nō ſūt in ꝑturbatiōe hꝰ
mundi. vel qꝛ nō ſūt in pace.
ſed in penis. ſm Bern̄. de pa
rātinis. iō dicimꝰ. dōa eis re
quiē. Aliq̄ aūt dicūt in officō
mortuoꝝ. dona eis req̄em ſē-
piternā ⁊ locū indulgētie qđ
tn̄ diſſonat. qꝛ ibi nō eſt locuſ
indulgentiarū eo q̄ illi q̄ ſūt
in purgatorio ſunt extra lo-
cū militātꝭ ecclie vbi ſolū eſt
locꝰ merēdi īdulgētias. vn̄ qꝛ
illi q̄ ſūt in purgatorio nullo
mō meret̄ eis p modū ſuffra-
gij. vtiqꝫ ſatꝭ improp̄e optat̄
locꝰ īdulgētie. Si tn̄ illō di-
ctū ītelligat̄ ſicut dona eis lo
cū indulgētie. i. locū in q̄ in-
dultis culpis ⁊ penis eos re
colloces. ſ. in celo. ⁊ tūc bn̄ p̄t
ſuſtineri. Itē dicēde ſunt ille
tres orōnes. ſ. dn̄e ieſu xp̄e fi-
li dei viui. qui ex volūtate pa
tris. ⁊ dirigit̄ ad filiū. ⁊ alie
ſcꝫ. Dn̄e ſctē pr̄ oīpotēs et̄ne
deus. da mihi hoc corpuſ ⁊c̄
Et pꝰ hoc dicit. Dn̄e nō ſuꝫ.
⁊c̄. Deīde ſumpto corꝑe chri
ſti et ſanguine abluat caliceꝫ
primo. ⁊ ablutionem ſumat.

ſcōo ablnat intus. ⁊ etiã ſumat. qđ tñ in die natiuitatis chriſti nullo mō facere dꝫ. q̇a tūc nullã ablutiõe; debet ſumere ſi vult aliã miſſam celebrare. ſed dꝫ ablutõꝫ dare cõicãtibꝫ ſubditis. vel reſeruet ĩ vaſe mūdo. ſ. in ampulla ſi ñ habet calicem.

Sexta ps miſſe

Sexta pars

ſ miſſe ē q̄tū ad grarū actões. q̄ dr̄ cõio. q̄ fit in memoriã ei⁹ ꝙ ppl'͛s olĩ ſingul' diebꝫ cõicabat ſm̄ Johãnē beleth. vel ideo vt ꝑ eã cõicemus deo ⁊ ſctis. Dicit̄ etiã ꝯplēda. qꝛ ꝑ eã ꝯplet̄ miſſa. Sed tñ ꝯplenda poti⁹ dr̄ collecta p⁹ cõionem. Tot āt fieri dñt cõplende q̄t ſūt orõnes añ ep'l'am. ⁊ ſignificat g̃tiam ſubſeq̄ntē nobis neceſſariaꝫ. ⁊ dr̄ in dextra parte cõuertendo libꝛ. ꝑ qđ ſignat̄ ꝙ adhuc ĩ fine ſecl'i iudei ꝯuertētur ad dexterã fidei q̇ nūc ſūt in ſiniſtra. Juxta illđ ad Ro. xi. Reliq̄e iſrl' ſalue fiet. Dein de ſacerdos oĩbꝫ ꝑactis ꝯuertit ſe ad ppl'm dicēs. dñs vobiſcū. ¶ Ubi ſciendū ꝙ ſacerdos ſalutat ppl'm ſepties in miſſa. ꝑmo añ ꝑmã collectaꝫ ſcōo añ euãgeliū. tertio poſt credo. q̄rto ĩ ꝑncipio ꝑfatõiſ q̄nto poſt pat dñi. ſexto poſt cõionem. ſeptimo hic in fine miſſe ad ſignificandū ꝙ tūc ē dñs nobiſcū qñ habem⁹ ſeptiformē gr̃am ſpūſcti. Dein de ſacerdos ꝟtit ſe ad ꝑ pl'm cantãs. Jte miſſa ē. et ħ tēpe ſuo. cuius ſenſus ē ſm̄ Ber. de parãtinis ⁊ Joħ. beleth. Jte ad ꝑꝑa. q̇a miſſa ē cõſūmata. vel ite miſſa ē. i. hoſtia ꝯſummata ē. vel hoſtia ⁊ oblatio eſt miſſa. igit̄ ſeq̄mini et ite poſt eam Jſte aūt regreſſ⁹ a miſſa ad ꝑꝑa ſm̄ Johãnē beleth ſignificat regreſſū populi iſrl' de captiuitate babilonica cum gr̃arū actõe. iō dr̄ deo gr̃as. Dicitur autē ſemper. Jte miſſa eſt qñcūq; Te deū laudam⁹ dr̄. vel gl'ia ĩ excelſis. qñ aūt nō dicunt̄. tunc dr̄ bñdicã⁹ dño. Et ē ſūptuꝫ de ap'l'o vel de Judith. c. vij. vbi dicunt captiui. bñdicamus dño. Et eſt ſenſus: referamus gr̃as vel laudes deo. Et ē vox hūilior q̄ꝫ ite miſſa eſt. Et iō nō ꝟtit ſe ſacerdos ad ppl'm dicēdo bñdicamuſ ⁊c. ad ſignificãdū ꝙ nūq̄ꝫ debem⁹. ceſſare referre gr̃as deo Waldeñ. autē ſuꝑ ps. xxvij.

Berengariū dicit inſtituiſſe.
ita dōm. bn̄dicam⁹ dn̄m ⁊ n̄
dn̄o. q₂ bn̄dictio nō fit ad vti
litatē dei ſ₃ ad nr̄am. nos aūt
dicim⁹ indifferent̄ ꝙ vtrūqꝫ
p̄t dici. Creatura nāqꝫ bn̄di/
cit creature bonū optādo. cre
atura aūt creatorē₃ dupl̄r. ſc₃
laudando bonū ei tribuēdo.
Creator autē creaturā bonū
augēdo. Et h̄ dupl̄r. vel ī nu
mero vel ī merito. ſic em̄ cre/
ſcit bonum ſic ⁊ merita. Hec
Walden̄. S₃ Bern̄. ꝺ parā
tinis dat tres rōnes Pria qn̄
celebram⁹ de ſctīs i celo dici/
m⁹. Ite miſſa ē. q̄ſi ꝑuocātes
ppl̄m. Ite. i. feſtiate illuc vbi
illi ſūt. Qn̄ aūt ꝑ viuis ī mū/
do. bn̄dicā⁹ dn̄o. q₂ neſcim⁹
an ſum⁹ in gr̄a. iō timere de/
bem⁹ ne effectus miſſe euane
ſcat in nobis. S₃ cū celebra
mus ꝑ mortuis dicim⁹. Req̄
eſcant i pace. q₂ eis h̄ cōpetit
His expeditis bn̄dicit ſacer
dos ppl̄m dicēs. Celeſti bn̄
dictōne. Prio ſtās añ altare
bn̄dicit ſeipm̄. deīde ꝺt reuer
tēdo ſe ad ppl̄m i ꝺxterā ꝑtē
altaris. ⁊ ꝯn̄r ad ppl̄m i me/
dio altaris. ⁊ fili⁹. ⁊ vltimo re
deūdo. ⁊ ſpūſſctūs a men per
qꝺ deſignat̄ miſſio ſpūſſcti i
apl̄os. l₃ aūt ſpūſſctūs ibi tā
tū dat⁹ eſt. tn̄ q₂ tota trinitas
miſſionē oꝑata eſt. iō ꝺr. pr̄ et
filius ⁊ ſpūſſctūs. Poſt hec
oīa ſacerdos flectendo ſe co/
rā altari hūil̄r dicat. Placeat
tibi ſancta trinitas obſeq̄u₃.
⁊c̄. Et deinde hymnū trium
pueroꝝ cū pſalmiſ ⁊ orōnib₉
ꝯſuetis. Cōtra h̄ tn̄ multi ſa
cerdotes peccāt qui nō ſe fle/
ctunt dicētes iſtā orōnē. Pla
ceat tibi ſctā trinitas ⁊c̄. cu₃
tn̄ flectere ꝯgruit. ꝑ eo ꝙ tūc
gr̄arū actōes referūt̄ ſctē trini
tati ꝑ bn̄ficijs in miſſa exhi/
bitis. Et qꝺ deteri⁹ ē ꝙ aliq̄
obmittūt hāc orōnē i q̄ ḡuit̄
peccāt. Vn̄ legit̄ ꝙ q̄da₃ ob/
ſeſſus a demōe poſtq̄₃ addu/
ct⁹ eēt ad q̄ndā ſacerdotē i ec
cleſia ille volens certificari a
diabolo q̄d ꝺ ei⁹ vita ſentiret
q̄ſiuit ꝺ ipo q̄ſi de alio dicēs.
q̄d tibi videt̄ de Jacobo ſa/
cerdote. Rn̄dit demon. Oli₃
fuit nr̄ ſ₃ iā ē dei. Deīde idem
ſacerdoſ q̄ſiuit ꝺ ſocio ſuo di
cēs. q̄d tibi videt̄ de bartho/
lomeo ſocio meo. Rn̄dit de/
mon. ſi nō ſubtraheret bon⁹
eēt. Ille ꝟo fuit valde admi/
rat⁹ ꝙ diceret eū furem cū tn̄
ſciret eū ſanctū hoīem Inter
rogauit igit̄ q̄dnā ſubtrahe/
ret. Rn̄dit demon. ſubtrahit

deo illā orōnē poſt miſſā. placeat tibi ꝛc. Qd̄ multū nobiſ placet. ꝛ deo maxīe diſplicet. que oīa fuerūt ita cōperta. ſic ille dixit. iō caueat ſacerdos ne aliq̄d obmittat qd̄ eſt d̄ cōſuetudine eccleſie circa miſſā obſeruandum.

Cautele ſeruande in celebratione miſſe.

SEquūtur cautele circa miſſam obſeruāde. ꝛ p̄mo generales tā laicis q̄ȝ cleric; neceſſarie. Pria igit̄ cautela generalis eſt. vt tā clerici q̄ȝ laici eccl'iaȝ. p̄cipue tp̄e celebratōis miſſe. hūilit̄ ꝛ deuote frequētēt. ꝛ q̄eta cōuerſatōe deo g̃ta atq̄ȝ inſpicientib; placita p̄ximū nō ſolū inſtruant. ſ; ꝛ reficiāt. de emunitate ec. c. decet domū. li. vi. Scd̄a vt audientes miſſaȝ q̄tiens audierint a p̄ſb̄ro dici nom̄ dn̄i nr̄i ihu xp̄i flectant genua. ꝛ caput inclinēt reuerenter. vt d̄r ibidē. Tertia vt nll'a ppbana ꝛ multo forti' feda colloq̄a p ferāt. vt ibidē pulcre dicitur. Quarto caueāt ne aliq̄s añ finē miſſe recedat ſine mag neceſſitate. idē ſi exit de ſermōe. qd̄ ſi fecerit excōicet̄. maxie ſi h̄ fecerit ɔtēnēdo ſacerdotē p̄dicantē tanq̄ȝ min' ſciētē. ſic ſolēt facere q̄dā laici lr̄ati dicēdo. q̄d audirē iſtū ribaldū cū ego pl' ſcio de ſcp̄tura q̄ȝ ipſe. Cōtra q̄s ē canō. xxxvij. di. ſedule. ꝛ. c. cū ex iniūcto. d̄ hereticis. vbi talia p̄hibent̄. S; q' tales poſſēt excōicari habes exp̄ſſe de ɔſe. diſ. i. vbi ſic d̄r. Oēs fideles q̄ ɔueniūt in ſolēnitatib; ſacris ad eccleſiaȝ ꝛ ſcp̄turas ap'loꝝ ac euāgeliū audiāt. Qui aūt nō pſeuerauerint in orōne vſq̄ȝ duȝ miſſa pagat̄ nec ſanctam cōionem pcipiūt velut inq̄etudines eccl'ie ɔmouētes ɔuenit cōione p̄uari. Et iſte ē canon ap'loꝝ. Et ibidē in ɔcilio cartaginēſi d̄r. Sacerdote in eccleſia v̄bū d̄i pponēte q̄ egreſſus fuerit de auditorio excōicet̄. Et ex cōcilio agatneſi ibidem h̄r. Miſſas die dn̄ico ſecularib; totas audire ſpeciali ordine p̄cipimus. ita vt añ ſacerdotis benedictiōeȝ egredi pp'ls nō p̄ſumat. qd̄ ſi fecerit ab ep̄o publice cōfūdat̄. vbi dicit glo. h̄ dico p̄ceptū eſſe. Vn̄ ɔ p̄ceptū faciūt q̄ dieb; dn̄ic; miſſaȝ nō audiūt. Hoc etiā eſt cōtra illos q̄ veniētes ad miſſam nō audiūt q̄d ibi

legit̃ aut p̄dicat̃. ſ3 circūeunt
eccl'ia3 ſicͧ iudei ſynagogā·cū
tñ dicat̃ in p̄s. Stātes erāt
pedes nr̄i in atrijs tuis Et d̄
talib9 p̄t dici illd̄ p̄s. In cir/
cūitu impij ābulāt. Contra
q̄s exp̄ſſe ē canō Anaſtaſij pa
pe.de ɔſe.di.i.apl'icā.vbi dr̄.
ꝙ cū legit̃ euāgeliū nō ſeden/
tes nec ſtantes ſ3 curui debe/
mus audire. Si aūt ſeſſio ꝓ/
hibet̃ ml'to mag̃ diſcurſus ⁊
circūit9 Hoc idē habes i ca.
qñ aūt.ibidē. vbi Cyp̄an9 dr̄
eē ſtādū ad orōnē ⁊ vigilādū
⁊ incūbēdū ad p̄ces toto cor
de neq3 aliq̄d carnalis hoīs
⁊ ſecularis eē cogitandū. O
ſi ꝓhibet̃ carnalis cogitatio
q̄nto plus carnalis locutio ⁊
ɔfabulatio Quito caueat lai
cus ne vacuus die feſtiuo ad
miſſam veniat.de cōſe.diſt.i.
Oēs xp̄iani Quia ſcriptum
eſt Nō apparebis i ɔſpectu
dei vacu9.hoc tñ eſt cōſilium
ſm glo.ibidem dieb9 p̄uatis
ſed dieb9 feſtiuis videt̃ eſſe p̄
ceptū. Uñ videt̃ ꝙ oblatio/
nes ſint exigēde.⁊ ꝙ parochi
ani ſint ad eas cogēdi.vt.xvi
q.i.ſtatuim9. Eſt tñ argumē
tū ɔ.xij.q.i.duo. dt̃ tñ glo.in
c.oēs xp̄iani. vbi ſupra. ꝙ ſi
ſacerdos eſt paup̄ pōt dīna
ſubtrahere parochianis niſi
dent.vt de ſymonia.c.cū3 ſit.
Sexto caueat quilibet ne ali
bi niſi in ꝓpria parochia die
feſtiuo miſſa3 audiat.al's po
terit excommunicari vt d̄ pa
rochijs.ca.i. Septimo caue
at q̄ſq3 ne audiendo miſſa3 ꝓ
pe altare nimis appropinq̄t
vt de vita ⁊ honeſta.cle.c.i. ⁊
iſta ſunt intimanda populo
ſepius. vt debita reuerentia
circa ſacramenta eccleſiaſti/
ca habeatur

Equūtur
ſ nūc cautele cleric̃ ne
ceſſarie Et p̄mo ca/
ueat ſacerdos ne in veſtib9 vl'
ornamētis ſordidis celebret
ſed ornamenta predicta iux/
ta meliorem diſpoſitionē mū
det.⁊ iuxta facultate3 bonoꝝ
eccl'ie meliora que poterit cō
paret Uñ dicit Stephanuſ
ep̄s familiari amico hylario
ꝙ veſtimēta eccl'ie q̄libet dū/
mō miniſtrant̃ ſacra dn̄t eſſe
mūda ⁊ honeſta Hoc eſt cō/
tra illos q̄ de bonis eccl'ie cō
parāt eis tūicaſ ꝓ decē marc̃
⁊ ornamētū ꝓ miſſa ꝓ media
marca aut ſexagena Nec de/
bent i alijs q̄3 aureis vl' argē
teis calicib9 celebrare. ꝑmit/

tit tn̄ canō ſtanneū hr̄e calicē
ꝑpt̄ paupta͞tē. ꝺ ꝯſe. di. i. calix
Scd̄o caueat ne plures miſ
ſas celebꝛet p̄ter diē natiuita
tis xp̄i. vbi tres celebrāť ⁊ ſi
ne neceſſitate magna. Et hoc
fit ī iſtis caſibꝫ. vt ſi pꝰ miſſaꝫ
celebꝛatā ꝺ die occurrit funꝰ
tūc in p̄ma miſſa nō ſumēdo
aquā ablutōis p̄t poſtea cele
bꝛare requiē. Itēꝫ ſi occurre
ret hoſpes magnꝰ vt p̄nceps
vel magnꝰ dn̄s q̄ nō audiuit
miſſam. Item ſi occurrerint
ſponſi volētes audire miſſaꝫ
Itē ſi aliq̄s habuerit plures
eccleſias ꝑpter pauptatē vni
cōmendatas. Itē ſi ſupuene
rint pegrini. adhibita ſp p̄di
cta cautela ne aq̄ ablutōis p̄
oꝛis miſſe ſumať. de his ha
bemꝰ. c. i. ꝺ cele. miſ. c. ꝯſului
ſti. Dic̄ tm̄ Frāciſcꝰ ꝺ ſarabel
lis ibidē. ꝙ h̄ ē fugiendū niſi
neccītas ſuaderet. Tertio ca
ueat celebꝛās ne ſine lumīe ⁊
cāpana celebꝛet. vt ꝺ ce. miſ.
c. i. qꝛ xp̄ſ cādoꝛ ē luc̄ etne. vt
ibidē dꝛ ī. c. ſane. Quarto ca
ueat ne plꝰ ponat de aq̄ q̄ꝫ de
vino. qꝛ dic̄ Io. an. ī. c. pnici
oſus. ꝺ cele. miſ. ꝙ credere de
bemus ꝙ de latere xp̄i maioꝛ
q̄ntitas exiuit ſanguis q̄ꝫ aq̄
vt dꝛ ī. c. iij. ibidē. Quito ca
ueat ille q̄ ſolus ē in eccl̄ia ne
ꝑpt̄ miſſā peculiarē. i. p̄uatā
ſeu ex deuotōe celebꝛādā ob
mittat miſſā de die. vt dꝛ ī. c.
q̄dā de cele. miſ. Sexto caue
at ne legat miſſā ad alicꝰ peti
tiones ꝑpter h̄ ꝙ hr̄et bonos
ſegetes. vl' vt ſibi ī haſtiludio
bn̄ ſuccederet. qꝛ iſta ꝺm In
nocen. rep̄bendūť in. c. q̄daꝫ.
de ce. miſ. Multo fortiꝰ āt ca
ueat ne legat miſſā vt deꝰ ali
q̄s pdat. qꝛ talis ḡuiť peccat
Et ē deponēdꝰ ꝺm Io. an. in
c. q̄dā. vbi s̄. p q̄ allegat. xxvi
q. v. q̄cūq̄ꝫ. Septimo caueat
ne nimis māe celebꝛet. ſcꝫ an̄
diē. qꝛ ꝺm ſan. Tho. iſtud ſa
cramentū ptinet ad diē gr̄e ſi
cut dic̄ apl's Rom̄. xiij. Nox
p̄ceſſit ⁊c̄. Cōtra illos qui ca
nūt. Roꝛate ante diē. cū tm̄ ī
auroꝛa cantari debet Excipi
tur tn̄ natiuitas xp̄i. in q̄ ca
niť miſſa poſt mediam noctꝫ
que ſignificat ſtatum an̄ legē
qui fuit in tenebꝛis. Ut dicit
glo. ꝺ cele. miſ. Uerumtamē
ep̄is cōceſſum ē. vt videť ꝺm
Io. an. q̄ ſūt in via ꝙ pn̄t ma
turiꝰ q̄ꝫ alij audire. de p̄ui. ca.
vlti. li. vi. Octauo caueat ne
legat q̄s miſſam niſi poſt ma
tutinū pꝛimā ⁊ tertiā. ideo ex
q̄ hoꝛa tertia dicitur paſſus

⁊ crucifixus linguis iudeoꝝ. videt ꝙ tūc eſt hora ꝯueniēs celebrandi. ſm doctores modernos.

De dicēdis horis canonicis

Oportet ſē per orare. Lu. xviij.

Sicut dicit Henricus de vrimaria de pfectione īterioris hoīs. li. ix. c. i. cuiuſlibet iuſti hoīs ſui cordiſqꝫ pfectio ad iugem ⁊ indiſruptā orōnis pſeuerantiā tēdit. Et ꝗntū hūane fragilitati ꝯceditur ad ꝯtinuā trāquillitatem mētis niti dꝫ ⁊ ad eiꝰ ppetuā puritatē. ppt quā poſſidēdā ⁊ omnē laborē corpis ⁊ ꝯtritionē ſpūs indefeſſe querimꝰ ⁊ iugiter exercemus. Et ſicut ad orōnis pfectionem tendit ſtructura virtutū. ſic nec ipſe ꝟtutes abſqꝫ orōnis iugitate et pſeuerantia poſſūt compleri. Quocirca ſaluator nr̄ nos ammonēs vt hāc pſeuerātiā orādi teneamꝰ dic̄. Optet ſp orare Nō eſt āt intelligēdū ꝙ hō ſic ꝗttidie debeat orare vt nec dormiat nec comedat. vl' nec laboret. ſꝫ ꝙ īſtāter tpibꝫ ꝯgruis oret. Vñ lyra dic̄ ſup Lucā ſup loco thematis nr̄i ꝙ hec dictio ſp nō importat ꝯtinuitatē tpis. qꝛ optet orōnē interrūpi tpe dormitōis ⁊ aliqꝝ aliaꝝ neceſſitatū. ſꝫ importat ꝯſtātiā ſiue inſiſtentiā orōnis tpibꝫ ⁊ horis ad h̄ cōgruis. Hinc dic̄ beda ſup locū iſtū. Dicendū ē cū ſp orare ⁊ non deficere ꝗ canonicis horis rogare nō deſiſtit. Pro ꝗ facit illud qđ in collatōibꝫ patrū legit' de abbate Lucio ꝗ iactitātes ꝗſdā monachos ꝙ ſine intermiſſiōe orarent/ et nullū aliud opus facerēt corripiēs dic̄. Qñ māducatis ⁊ bibitiſ ꝗs ꝓ vob orat. ꝗ audito illi obmutuerūt. Ille vero ꝯſeqñt' ſubiūxit. Ego oſtēdā vobis quia operans manibꝫ meis ſine it'miſſiōe oro. Sedeo em̄ iuuāte deo infūdens mihi paucas palmulas et facio ex eis plectā. ⁊ dico. Miſerere mei deꝰ ⁊c̄. Et illas plectas vendēs ꝓ ſedeci nūmis duos pono añ oſtiū domꝰ. ⁊ ꝗ recipit orat ꝓ me tpe ꝗ ego māduco vel dormio. atqꝫ ita īplet' a me ꝙ ſine int'miſſione oro. Iſte pr̄ laborioſus nihil aliđ ſignificabat niſi ſtatū laicalē opoſū ⁊ manuali labore ſudantē. ꝗ vt dic̄ Hoſti. non valēs ꝯtinnuis tpibꝫ orōnibus vacare laborat manualr̄

ꝛ corpal'r. ꝛ de laboꝛe ſuo bo
na tpalia. poſſeſſiões. oblatõ
nes. ꝛ multiplices reddit⁹ ꝛ ꝓ
uentus ꝑſonis ſpũalib⁹ ꝑſol
uit. hac itaq; intentiõe vt eo
deficiẽte vel deſiſtente a iugi
oꝛõne ſpũales deuz exoꝛẽt vt
ſic ſꝑ oꝛare videat. Qui ꝗdez
ſtat⁹ ſpũalis ſẽꝑ oꝛare dꝛ cuz
hoꝛis tã nocte q̃ȝ die cõpetẽt
diſtinctis ſeptẽ vicib⁹ hoꝛas
canonicas ꝑſoluit. q̃ rõne iu-
ra canonica dictũ ſeptẽ hoꝛa
rũ canonicarũ officiũ pẽſum
ſeruitutis appellãt. vt in c. i. d
cele. miſ. Ex q̃ pȝ totũ clerũ i
ſacris inſtitutuȝ obligari ad
hoꝛas canonicas ſingul' die
bus dicẽdas. Circa q̃ ꝓ ꝯſide
ratione vt facili⁹ memoꝛie cõ
mẽdent q̃ ſequũt ponũt aliq̃
dubia ꝑ queſtiũculas bꝛeuiſ-
ſimas cũ ſolutiõib⁹ earũdem
Et ꝑmo q̃rit an oẽs clerici i
ſacris inſtituti tã bñficiati q̃ȝ
ñ bñficiati ad hoꝛas canoni
cas teneãt. Et dõȝ ẽ ſm Jo.
an. i. c. i. d cele. miſ. ꝛ i glo. vi.
cle. ꝑme. d cele. miſ. ꝙ ſic Jdẽ
notat archi. xci. di. eleuterius
vbi ipe dat hui⁹ dicti rõnẽ di
cẽs. qꝛ oꝛdini ſacro officiũ eſt
ãnexũ. vñ ſubdyacono dꝛ in
oꝛdinatiõe ſua. vide ſi acten⁹
fuiſti ad eccl'iam tardus mõ

ſis velox. ſi ſomnolentus mõ
ſis vigilãs. Et ſi dꝛ. tñ forte
ñ hȝ bñficiũ d q̃ ſeruiat. Rñ-
deo ꝙ iputet ſibi et epõ q̃ euȝ
ſine titulo oꝛdiauit. Verũtñ
dicit archi. xcij. di. in. ca. Si
quis p̃ſbyter. ꝙ licet q̃s ſpõ-
te oꝛdinẽ accipiẽs ſe huic ne
ceſſitati ſupponit. nõ tñ tene
tur intereſſe eccl'iaſticis offi-
cijs ſicut ille q̃ eſt ad h̃ depu-
tat⁹ ſm Hugonẽ. q̃ etiã cre-
dit ꝙ is q̃ nõ ẽ alicui⁹ eccl'ie
cleric⁹ dȝ cogi intereſſe diuis
officijs. ꝛ h̃ ſi cõmode p̃t inte-
eſſe. ¶ Scdo q̃rit. q̃d ſi cleri-
cus bñficiat⁹ neſcit hoꝛas le
gere. Rñdeo. ñ excuſat qꝛ dȝ
ſcire legere. al's ꝑuat bñficio.
cũ tales hr̃e dñt cõpetentem
ſciam. vt dꝛ i. c. cũ in cũctis. d
electiõe. Cõpetẽs ãt ſcia ſm
Archi. xxxvi. di. Jlliteratos
eſt vt ſciat canones peniten-
tiales. pſalterium. omelias ꝛ
hmõi. xxiij. diſ. c. qui epõs. im
mo dt Hugo. lxxxv. diſ. i ca.
Archi. ꝛ in. c. oẽs. xxxviij. di.
Non ſolum requiritur ꝙ ſa-
cerdos ſciat i libꝛo legere ꝑfe-
cte. ſȝ ẽt dȝ coꝛdeten⁹ ꝓ maio
ri ꝑte ſcire pſalteriũ. Verum
tñ dicit Jnno. ꝙ licet cleric⁹
cantans cum alijs nõ omnia
intelligit que canunt. tñ non

peccat mortal'r dũmõ cor ſu
um ſurſuȝ ad deũ habeat cul
pã dicẽs. Eſt tñ cleric⁹ ſi iſta
cõmunia ignorat q̃ ad e⁹ offi
ciũ ſpectãt ſm̃ Hoſti. de q̃li/
tate ꝛ etate ordinãdoꝝ. eam
te ꝛc̃. Tercio q̃rit̃. q̇d ſi aliq̃s
puer maior ſeptennio ex diſ/
pẽſatõe obtinet bñficiũ non
curatũ. ꝛ neſcit horaſ legere.
Rñdeo. p̃t cũ eo ep̃s diſpẽſa
re ex cã neceſſaria vl' vtili. vt
aliq̃s alias orões loco hora
rũ dicat. Rõ mg̃ri ſtaniſlai d̃
ſcabinũ dñi mei in q̃dã poſi/
tõe ſua ẽ. q꞉ ex q̊ diſpẽſat ep̃s
in p̃ncipali. ſ. ĩ bñficio. diſpẽ/
ſare p̃t et ĩ acceſſorio. ſ. officio
Quarto q̃rit̃. q̇d ſi q̇s ẽ infir
m⁹. Rñdeo ſm̃ Inno. d̃ cele.
miſ. c. i. ſi ẽ tal' ĩfirmitas q̃ im
pedit a dicẽdo vl' audiendo
horas excuſat̃ infirm⁹. nec te
net̃ poſtea aliq̇d dicere. nͨ ꝓ
iſto penitere. q꞉ ñcitas legẽ ñ
habȝ. de obſeruatõe ieiunio/
rũ. ꝯſiliũ. Sec⁹ eſt ſm̃ Ho/
ſtien. ſi eſt aliq̃ ĩfirmitas q̃ ſo
lũ ĩpediret dicere ſȝ nõ audi/
re. tũc enĩ ſacerdos dȝ aliq̃m
aliũ corã ip̃o legẽtẽ audire ſi
eũ h̃re p̃t. Ul' ſi ẽ ĩfirmitaſ le
uis ſic̃ vet⁹ q꞉rtana. in q̃ etiaȝ
ſua negocia ꝓcuraret tũc oẽſ
horaſ legere tenet̃ ꝛc̃. Quito

q꞉rit̃. q̇d de illo q̇ amiſit libꝝ
in via eũdo. Rñdeo q꞉ ſi caſu
h̃ accidit p̃t excuſari ꝓ illa vi
ce ab horis. ſȝ nihilomin⁹ di
cat illa q̃ ſcit. puta orões l' pr̃
nr̃ ne vacet ocio. Rõ hui⁹ di
cti q̃re iſti nõ imputat̃. q꞉ ꝑ
eũ nõ ſtat. ergo ſibi nõ dȝ im
putari. ex regula iurꝭ. lib. vi.
Dõ ꝑ me. Sexto q̃rit̃ an cle/
ric⁹ bñficiat⁹ ĩ ſcol' ſtans d̃ li
centia ep̃i vl' ꝑegrinãs ad cu
riã excuſat̃ ab horis canoni/
cis dicẽdis. Rñdeo. licȝ aliq̇
dicũt q꞉ taleſ excuſant̃ ſi ꝑ ali
os loco ſui ĩ eccl'ijs ꝯſtitutoſ
ꝯpleant̃. ꝛ h̃ ſi ẽ cleric⁹ bñfici
atus ĩ minoribꝫ ꝯſtitut⁹. pro
ut recitat archi. xci. di. eleute
rius. allegãdo dictũ abbatiſ
ꝛ petri de ſamprana. de cele.
miſ. ca. i. Tu dicas audacter
q꞉ tal' cleric⁹ ſiue ſit bñficiat⁹
ſiue nõdũ ſit in maioribꝫ ꝯſti
tutus ſiue ĩ minoribꝫ. nec ꝓ/
pter ſtudiũ. nec ꝓpt̃ laborem
ꝑegrinatõis ab horis cano/
incis excuſat̃. nec archiep̃us
nec ep̃s poſſit ſuꝑ his diſpẽ/
ſare aut ĩ aliꝺ ꝯmutare. nͨ ab
baſ cũ mõacho ꝓpt̃ ſtudiuȝ.
ita ſcribit archi. ĩ dicto. c. e/
leuteri⁹. et Raymũd⁹ ĩ ſũma
ĩ titulo d̃ officijs clericoꝝ. c.
nũquid et ſeq̃ntibꝫ. Ex his

m

oībus ſumit̃ iſtud documen
tū ꝙ obmittēs horas ex vo/
lūtate. aut ex accurata negli
gētia peccat mortal̃r. Tenet̃
etiā eas r̃ſumere vł diſpēſati
ue in alio genere ſatiſfactōis
recōpēſare. Rō. qr ex q̊ tał ſol
uere tenet̃ et nō ſoluit. neceſ/
ſe ē vt ſoluat. Uerūtñ ſi fierꝫ
mł̃titudo negligētiaꝝ pt di/
ſpēſari ſecū vt alio die ſecꝰ ñ
faciet niſi ſatiſfaciet. vt dicit
Joh. an. in. c. dolētes. ⁊ In/
noc̃. in. c. i. de cele. miſ. Et idē
dic̃ Hoſtiē. Q, ſi eſt tāta di/
uerſaꝝ horaꝝ negligētia ꝙ
q̃ſi īpoſſibile ē eaſ redicere cō
mutet̃ in aliā pniaꝫ. Septi/
mo q̃rit̃ an ille q̊ ex occupati
one liciti opis vt qr multum
ſcripſit: vel audiuit ꝯfeſſiōeſ
vł aliđ fecit ꝑ qđ neglexit ho
ras mortaliter peccꝫ. Rñdeo
ñ. qr talis ꝑ ignorātiā ꝓbabi
lē excuſat̃. de cł̃ico excōicato
miſtrāte. apłica. Octauo q̃/
rit̃ an tot q̊s peccata ꝯmittit
mortalia q̊t horas vniꝰ diei
obmiſit vel neglexit. Reſpō/
deo ꝙ licꝫ officiū totū vnius
diei ſit qđdā totū integratū
ex ſuis ꝑtibꝫ. ⁊ vno p̃cepto p̃
cipiat̃. et ꝑ ꝯſeq̄ns trāſgredi
ens oēs ſił vna die nō peccat
niſi pctō vno mortali. Tñ ſi

q̊s negligit vnā horā vtputa
primā vł terciā ⁊c̃. ⁊ alias cō
plet etiā peccat mortal̃r. ſꝫ ñ
ita g̃uit̃ ſic obmittēs vł negli
gens oēs horas. vñ vnū pec
catū mortale eſt grauiꝰ alio.
Eſt aūt v̾itas ꝙ ꝓ negligen/
tia horaꝝ vniꝰ diei ītegre in
currit q̊s mortale g̃uiꝰ q̃ꝫ ꝓ
negligētia vnius hore cano/
nice diei illiꝰ. Rō qr maior ē
ꝯtēptꝰ diuine laudis ī toto q̃ꝫ
in ꝑte. Nono q̃rit̃ an attētio
mētis in horis ſit neceſſaria.
Rñdeo ſcḋm Tho. ij. ij. q. lxxx
iij. ꝙ duplex ē attētio. vna q̄
attēdit̃ ad v̾ba ne q̊s ī eis er/
ret. Scđa q̄ attēdit̃ ad fineꝫ
orōis. ſ. ad deū ⁊ ad rē ꝓ qua
orat̃. q̄ q̊dē maxime ē neceſſa
ria. Et hāc etiā idiote poſſūt
habere. Qñ g̊ euagatio mētꝭ
fit in orōe ex ꝓpoſito pctm̄ ē
mortale et impedit orōiſ fru
ctū. vñ p̃cipit̃ clericꝭ vt offici
um diuinū q̃ꝫtū deꝰ dederit
ſtudioſe celebrēt ꝑit̃ ⁊ đuote
de cele. miſ. dolētes. Hoc au
tē ꝯtingit qñ hore canonice
trāſcurrunt̃ ⁊ ſincopant̃. vel
extranea et ꝓphana. vana et
inhoneſta colloq̊a intermiſcē
tur. vt dicit̃ ex ꝯcilio p̃mo vi
eñ. de cele. miſ. g̃ui. ī cle. E va
gatio tñ que fit p̃ter intētōeꝫ

orato͠is fructũ nõ tollit. quia dicit Baſili⁹ ꝙ cũ hõ ex fragilitate neq̃t orare attẽte. de⁹ illd ignoſcit. vñ dic glo. v. in cle. graui. ꝑmo allegata. ꝙ in tali caſu ſatis ẽ ex labiis ſuis ſeruire deo in diuis officiis. licet cor diuertat ad alia ſm Inno. et Hoſti. de cele. miſ. i c. dolentes. q̃ tenent. ꝙ tal' nõ peccat mortal'r maxime cogitando ſpũale q̃d. vl' tpale qd de ſui natura ñ ſit malũ. ſic ille q̃ i veſpis cogitat de ſmõe faciẽdo poſt veſpaſ. ꝓcipue ſi eſſet fatigat⁹. ꝺ q̃ ꝑ Tho. iiii. ſniaꝝ. di. xv. Ex q̃b oĩb inferr ꝙ ſi ſubeſt neceſſitaſ q̃ dilato͠ez nõ capit. pñt licite tũc alia negocia expediri Scꝺo inferr ꝙ ſi q̃ſ ſtudioſe incipit legere horas et tandẽ in medio errat. ſed in fine ſe recolligit merito nõ fruſtrar apud deũ. Rõ quia ſemꝑ nõ req̃rit intentio ꝑ actus eſſentiales. Nã ꝓpheta dauid de ſe dixit. Cor meũ dereliq̃t me. pſ. xxxix. Satis eñ eſt ꝙ mane at ꝑ ỽtutẽ. qd fit qñ cũ bõa intẽtõe q̃s accedit ad orãdũ licz i ꝓſecutõe mẽs ad alia rapiar. Semꝑ eni vis ꝑme intento͠is manet. niſi tãta eſſet euagatio ꝙ attẽtio omnino piret. Et tũc notũ ẽ qꝺ dicit Cyprian⁹ li. vi. ꝺ orõe dñica Ut q̃d audiri poſtulaſ a deo cũ teipm nõ audis. Et Caſſian⁹ dicit. Nunq̃d orat etiaz q̃ſq flexiſ genib ſi ꝑ diuagato͠ez diſtrahir. Hec i glo. magna in cle. Si dñm. de reliq̃is et veneratõe ſctõꝝ. Ex q̃ patz ꝙ hic ſolũ negligẽtia accurata ꝛ craſſa dãnar. ſm Inno. in. c. dolentes. Decimo q̃rit q̃d de illo qui nõ interfuit ꝑncipio hore alicui⁹. vt qꝛ neglexit ſꝫ nõ malicõſe. quia forte pulſuz tã cito nõ audiuit vt ſic induar. Nunq̃d ille dꝫ ꝑncipiũ repetere. Rñdeo ꝙ ñ opꝫ a capite incipe. niſi magnã ꝑtẽ obmitteret. quia tũc deberet repetẽdo adiplere ſm Inno. Et ſil'r dico de fine hore ſi aliq̃ſ ex nc̃itate exit choꝝ. tũc ei rſiduũ ſuppletur ꝑ alioſ. qꝛ oẽs ſũt vnũ corpus in dño. de ꝯſtitutõnib. Cũ oẽs. Undecimo q̃rir. an ſi obmiſſus vl' neglectus eſt vnus pſalm⁹ debeat fieri repetitio in choro. Rñdeo ſm Innocentium ꝙ non eſt tanta obmiſſio pſalmi vnius ꝙ deberet repeti ſi ſcandalum in populo immineret. Unde meli⁹ eſt obmittere et non

repetere ꝑpter ſcãdalũ ppl'i.
qꝛ merito diceret. Ecce cleri
ci nr̃i aut ſuffuſi ſũt aut igna
ri neſciẽtes q̇d cantandũ ſit.
Ex q̊ dicto arguẽdi ſunt illi
cauillatores nõ cãtores cho
ri. q̇ ꝑpt' vnũ accẽtũ aut tonũ
variatũ vl' erratũ faciũt ſilẽ-
tiũ. qđ tñ ſepe ꝯtingit ⁊ male
⁊ iterꝝ reincipiũt. q̇ poti⁹ di-
cẽdi ſunt diuiñoꝝ turbatoreſ
q̄ȝ cantores. Uerũtñ vbi hᶜ
ſine ſcãdalo fierẽt. vt ſi ppl's
deeſſȝ. meli⁹ fit repetitõ pſal
mi q̄ȝ obmiſſio. ſm Joh̃. an.
in. c. dolẽtes. Duodecimo q̃
rit' an degradatus ab ordine
ſuſpẽſus et excõicatus. et q̇-
libet crimĩoſus teneat' ad ho
ras canonicas. Reſpõdeo ꝙ
ſic. q̄ȝ diu tolerat' ab eccleſia.
pȝ qꝛ ñ dȝ eẽ melioriſ ꝯditõiſ
malus q̄ȝ bonus. Si g̊ bon⁹
obligatur multo magiſ mal⁹
Unde licȝ iſti amiſerũt ho-
norẽ nõ tñ onus. al's ex mali
cia cõmodũ reportant tales.
tñ in horis nõ debẽt dicere.
dñs vobiſcũ ⁊c̄. Tredecimo
q̃rit'. vtrꝝ q̇s habẽs pl'a bñfi
cia ĩ pl'ib⁹ eccleſijs dȝ pluresſ
dicere horas. Rñdeo ñ. ſȝ ſo
lũ ſimplices. Nec obſtat illđ
Grego. Cũ creſcũt dona rõ-
nes etiã creſcũt donoꝝ. Illđ
eñi fit ꝑpter impoſſibilitatẽȝ
facti ad qđ nemo obligat'. vi
deãt tñ tales q̇ diuites ſũt qꝛ
tales occupant ⁊ ſubtrahũt
alijs paupib⁹ neceſſaria. vt ĩ
alijs bonis opib⁹ recõpẽſent
Et debȝ dicere illi⁹ eccl'ie ho
ras ĩ q̄ maiorẽ hȝ g̃dũ digni-
tatis vl' officiũ. vt ſi es deca-
nus in vna ⁊ ĩ alia canonic⁹.
dicas illiuſ eccl'ie horas vbi
habeſ đcanatũ. vñ qꝛ laudes
dat vt vn⁹ hõ. iõ ſimplaſ nõ
duplas horas tenet' dicere.
Si eccl'ie diuerſe ſũt eiuſdẽȝ
dignitatiſ. vel aliq̃lia bñficia
habȝ ĩ diuerſis. tũc ſi eſt ab
vtraq̄ȝ eccl'ia abſens. eligat
qđ officiũ voluerit. Si tam̃
hȝ eccl'iaȝ parochialẽ in vna
dyoceſi. ⁊ ĩ alia p̃bẽdã. dicat
horaſ ſm eccl'ie parochial' cõ
ſuetudinẽȝ ⁊c̄. ꝑ q̊ facit illud
Ambroſij. ad quãcũq̄ȝ eccle
ſiã deueneriſ eiuſdẽ morẽ ſer
ua. xij. di. illa. Ex q̊ infert' ſm
wilhelmũ laudineñ. in. c. di-
gnemini de cele. miſ. in cle. ꝙ
aduene comedẽtes carnes l'
alia q̄rta feria vl' ſabbato die
ĩ loco vbi ñ ẽ ꝯſuetudo pec-
carẽt. licȝ in patria ſua come
dat' đ ꝯſuetudĩe. Rõ qꝛ debȝ
ſe ꝯformare his cũ q̇b⁹ ꝯuer
ſat'. xij. di. c. i. et de ſtatu regu

lariū.c.ij.Quartodecimo q̄/
rit. vtꝝ monach⁹ exiſtēs pla
tus eccl'ie ſecl'aris reget eā ī
horis ſm ꝯſuetudinē illi⁹ ec
cleſie vl' ſm officiū mōacha/
le. Rn̄det ſm Joh.an.ī cle.d
cele.miſ.in ꝟ.licite.ꝗ nō re/
get ſm monachale officium.
ſꝫ ſm clericale.h dicit place/
re Joh.xvi.q.i.c.iij. Goffre.
de ſtatu mōachoꝝ.ī ſumma.
c.ſed nunqd.et Hoſti. ī ſum
ma eiuſdeꝫ.c.ij. Quīdecimo
q̄rit q̄ ſit cōpetens hora ꝓ q̄/
libet hora canonica regulari
ter dicēda. Rn̄deo ꝗ ſeptem
ſūt hore canonice.ſ.matuti/
nuꝫ.pma.tercia.ſexta. nona.
veſpe et ꝯpletoriū.vt ī.c.i.de
cele.miſ.xc.di.pl'bit. Et ſūt
iſte hore īſtitute in memoriā
paſſiōis xpi. Nā matutinuꝫ
ſignificat detētōeꝫ xpi q̄ fuit
poſt cenā ī media nocte.vn
tali hora dꝫ q̄libꝫ dicere ma/
tutinū.vt ei ꝯueiat illd. Me
dia nocte ſurgebā ad ꝯfiten
dū tibi. Tho.tn̄ dic ꝗ ſuffic
matutinū dicere p⁹ tres ꝑteſ
noctiſ.i.an̄ aurorā.7 h hodie
approbat̄ q̄ſi ꝑ oēs doctoreſ
Ꝺ tn̄ ꝯ mltos eſt.q̄ ꝯſūpta
nocte in potatōe gula et ebe/
tate.nō niſi clara die dicunt
matutinū.qs arguit illd pro
pheticū. Ubi eraſ cū me lau
darēt aſtra matutina. Cōtra
q̄s ē decre.de cele. miſ. dolē
tes.vbi dr.ꝗ tales circa co/
meſatōes ſupfluas 7 ꝯfabu/
latōes illicitas.vt d alijs ta/
ceā fere medietatē noctꝭ expē
dūt.7 ſomno r̄ſiduū relinqn
tes vix ad diuturnū ꝯcentū
animū excitant trāſcurrētes
vndiqꝫ cōtinua ſincopa ma/
tutinū. Pria ꝟo canit̄ in au/
rora orto ſole ī memoriā r̄ſur
rectōis chriſti q̄ tūc dicit̄ ſur
rexiſſe quātū ad noticiā mlie
rū.q̄ orto ſole venert ad mo/
numentū. Pria etiā hora vi/
ſus ē ī littore poſt reſurrecti
onē. Pria hora ꝯduxit ꝓcu
rator vinee oparioſ Matth.
xx. Et ſigt laudē hoīs quaꝫ
do ī puericia īpēdit. Tercia
canit̄ ī memoriā ſue crucifixi
onis.q tūc ē ore blaſphemā
tiū et accuſantiū iudeoꝝ cru
cifixus. Tūc etiā ſpm̄ ſanctū
miſit ap'lis. Et ſignificat lau
dem hoīs in adoleſcētia Se
xta canit̄ ī memoriale corpa
lis paſſiōis.tunc enī tenebre
facte ſūt a ſexta hora vſqꝫ ad
nonā. Eadē hora diſcubuit
cū diſcipul' in aſcēſiōe. Et ſi
gnat laudē hoīs in iuuētute
Nona canit̄.q tūc xp̄s emi/

ſit ſpm̄. ꝛ lat⁹ ei⁹ fuit pforatū
Uñ pfluxerūt ſacramēta. ſ.
ſanguis ī redēptiōe; ꝛ aq̄ in
ablutōe; . Et ſignat laudem
hoīſ ī virilitate. Ueſpe dicū
tur in memoriā depoſitōnis
xpi d cruce Et ſignificat lau
dē hoīs ī ſenectute. Cōpleto
riū aūt canit in memoriā ſe/
pulture xpi. Et ſigt laudem
hoīs in decrepita. Uñ verſuſ
Jn matutino dānat tpe chri
ſtus. Qñ ſurrexit primā ca/
nit ordo fidel. Tercia cū ca/
nitur tūc eſt cruciamīa paſſ⁹
Tenebre ſunt ſexta per mun
di climata facte. Emiſſuſ no
na diuin⁹ ſpūs hora. Ueſpe
claudunt xpi mēbra ſepłcro.
Chriſto biſſena cuſtodia po
nit hora. Quāuis āt horſ cō
petētib ꝛ diſtictſ hore cano/
nice in eccłijs cathedralibus
vł collegiatſ regularit ſūt cō
plēde. pt tñ ī horis canonicſ
dicēdis ex cā rōnabili. vt qꝛ
pleban⁹ hꝫ viſitare infirmoſ
ꝛ eos pcurare ſacramētis. vł
habꝫ audire ꝯfeſſiōes. et cuꝫ
hoc aſpicere licitos labores
corpales. oēs horas īcluſiue
dicere etiā ante diē Silr qui
habꝫ pdicare vł aliqd legere
in facultate vtili ſcolaribus.
pt etiā ſilr ante diē oēs ꝯple/
re. Qui vo hoc facit cā laſci/
uie. vt. ſ. expediſ horis ante
diē ī die liberi⁹ vacet ocio et
vanitatib ſeculi nō pt h face
re ſine pctō ſm Tho. ī qdam
qdlibeto. Sūt etiā aliq q añ
mediū noctis oēs horaſ eua
dūt. Et hi ſilr peccāt cū ad/
huc nō ſunt digeſti. vt legit
in vitaſpatꝝ. q qdā pr qñ o/
rabat valde mane angel⁹ ſibi
portabat vuas non matura/
tas. qñ vo nimis tarde tunc
portabat putridaſ. qñ vo cō
petēti tpe. tūc portabat ma/
turas et valētes. Sꝫ qre in
qdrageſima dicunt veſpe añ
prandiū ferialib dieb cum
miſſa. Rñdeo ſm Archi. de
ꝯſe. di. i. Solet enī ieiuniū q
drageſime magſ celebrari ad
imitatōe; chriſti. Et qꝛ xps
ieiunauit. xl. dieb. et. xl. no/
ctib nihil ꝯmedēs deberem⁹
noſ toto illo tpe ieiunare nul
la die vł hora ꝯmedentes ſic
ipe nō ꝯmedit. Et qꝛ h face/
re nō poſſum⁹ ppt defectuꝫ
nature. ſaltē tota die ieiunā
do volum⁹ eū imitari. ꝛ qꝛ ī/
ſtante ꝛ vrgente famis neceſ/
ſitate nō poſſum⁹ expectare
vt finiat dies. expectam⁹ ſal
tē q hore diurnales finiant.
hore. ſ. q ī die ſunt celebrāde

quaꝝ vltima officiū ē veſpti num. Cōpletoriū enī qḋ ſeq̄tur. licȝ deputeť huic diei q̄ cōplēs ipaȝ. nō tn̄ decātatur ī hac die. ſȝ pᵒ finē ipiᵒ in pnci pio ſeq̄ntis diei. qꝛ ſm cōputatiōem canonicā a veſptino tpe incipit ſeq̄ns dieſ. Argu. lxxv. di. qḋ a pſīb. Et iō ſtatutū ē qꝫ ī q̄dragesima veſpe post miſſam nonalē ſtatī celebranť ſine īteruallo. qḋ ñ fit ī aliis ieiunijs q̄ ñ cū tanta diſtrictōe ſeruāť. hᶜ arch.

De modo dicendi horas canonicas.

Conſequēter q̄riť de mō dicendi horas canonicas. Eſt aūt modᵒ dicēdi horas ſm modū et formā et diſpoſitōem eccl'ie cathedral' ſi in ea habeať ſpecialis rubrica. alioq̄n recurriť ad metropolitanā eccl'iaȝ. cuiᵒ rubrica ab oībus eſt ſeruāda. vt diciť ī cōcilio toletano. xij. diſ. de hiſ. qua deficiēte recurriť ad romane eccl'ie conſuetudinem. Hoc eſt cōtra ml'tos romipetas qui in patrijſ nr̄is volūt dicere horas canonicas ſm modū romane curie. cū tamē habeāt ſpēalem modū ꝛ formam et rubricā ī eoꝝ cathedralib aut metropolitanis eccl'ijs. Et hi icidūt in penā dicti cōcilij. ſ. ſuſpēſiōis a cōione p ſex mēſes. Nā lȝ eccl'ia romana ſeq̄nda eſt in ſacris. nō tn̄ in diuis officijs. vt notat Joh. an. de cele. miſ. ca. i. Mōachi aūt orabūt ſm rubricā ſui ordis. vt ibideȝ dꝛ.

Item q̄riť. vbi hore canonice ſunt dicēde. Rn̄deo ī cathedralib eccl'ijs dicēde ſūt. īmo etiā ī parochialib eccleſijs ſi fieri pt cōgrue. iuxta illud. In eccl'ijs bn̄dicite deo dn̄o. Uerūtn̄ qꝛ curati ī parochialib ōbēt occupari cōfeſſiōibus et pcuratōe ſacramentoꝝ tā circa ſanos q̄ īfirmos. iō ſufficit eis orare priuate ī eccl'ijs vl' ī domib. dū tn̄ in loco honeſto ſit ꝛ q̄eto. nō ſicut q̄dā diſcoli cōſueuerūt horas dicēdo pelleř ſcrophas vl' vaccas ad paſcua ꝛ ī pellēdo rūpe v̄ba horarū p clamoreſ ꝛ p minatōnes ſcrophaꝝ vel vaccaꝝ. Quidā etiam in lecto iacētes apodiati. ꝛ qḋ deteriᵒ eſt dicere iacēteſ ſupini in dorſo poſito libro viatico ſup̄ pectᵒ murmurāt horas. Alij vero de domo ī domū diſcurrētes p villā vl'

opidū clamitāt in plateis ſonoroſe vt more phariſeoꝝ orare videant. Alij vo an̄ ſores eccl'ie ſtanteſ aut i cimiterijs circūeūtes ſalutātes pſonas ad eccl'ias deſcēdēteſ. vn̄ fit aliqn̄ vt dicat. dn̄s vobiſcū. ⁊ rn̄deat. bonū mane domina gratioſa. q̄ poti⁹ errare q̄ȝ orare dicēdi ſūt. Nā hore cū magna reuerētia ⁊ etiā attētōe dicēde ſūt. Que aūt reuerētia ē i talib⁹ locꝭ cū tātiſ ſtrepitib⁹. De q̄b⁹ dic̄ Iſi. de ſū. bo. Quid ꝓdeſt ſtrepit⁹ labioꝝ vbi cor ē mutū. Sic ei vox ſine modulatōne fit vox porcoꝝ. ſic orō ſine dūotōe ē vox boū. Et qd̄ deteri⁹ ē nō nulli int̄ iſta ſordida ⁊ abhorrēda ⁊ abominād a opa. vbi etiā cū cane loq̄ verēt̄ cū deo in orōe loqūt̄. Certe mentior. ſi nō audiui q̄ndā pſbiterū voce alta veſpaſ dicere beate v̄ginis ſedēdo i cloaca ⁊ purgādo aluū. Qd̄ nephas q̄ȝtū pudoris habeat ⁊ cl'pe attēdere pt vnuſq̄ſq̄ȝ ſenſat⁹ Iō corrigat̄ tā iepta corruptela ne de⁹ vn̄ placari debuit acri⁹ ꝓuocet̄. Uerūtn̄ qd̄ dictū eſt de attētōe interp̄tatione recipit mitiorē. Quia dic̄ ſctūs Tho. ij. ij. q. i. q̄ licȝ in orōibus priuatis debeat eē magna deuotio ⁊ attētio orātis. qn̄ eni ſentit̄ abeſſe deuotio dimittēda ē. Nō tn̄ ſic eſt in horis canonicꝭ in q̄b⁹ non req̄rit̄ deuotio ex ncitate debiti vl' p̄cepti eccl'iaſtici ſȝ ex ꝯſilio. vn̄ ſiue ſit deuot⁹ ſiue nō nihilomin⁹ ſunt hore dicēde a pſbiterꝭ. alioq̄n expectando deuotōeȝ q̄ nō ē i ptā te nr̄a raro orarem⁹. Intētio tn̄ oīno requirit̄ vel actualis vel habitualis. vt vicȝ intendat deum orare ꝓ ſalute propria et alioꝝ. Et ꝑ hoc patȝ etiā q̄ ſacerdos orās i peccato mortali. q̄ȝuis fruſtrat̄ deuotōe ⁊ gr̄a dei. tn̄ ipe horaſ dicere tenet̄. q̄ licȝ nō exauditur ꝓ ſe. tn̄ ex q̄ orat in pſona toti⁹ eccl'ie ꝓ alijs exauditur Un̄ in hoc caſu compat̄ faci acceſe q̄ ſeipaȝ ꝯſumit ⁊ alijs lucet. ⁊ canali qd̄ alijs aquaȝ iſluit et in ſe putreſcit. ⁊ cineri ſeu lixiuio qd̄ alios mūdat ⁊ in ſe ſordidat̄. ꝓ iſto igit̄ facit qd̄ ſcripſit in clementina Ioh. an. Si dn̄m. i glo. magna. vbi q̄rit. an orōes malorū ꝓſint his ꝓ q̄buſ orāt. Et dicit̄ q̄ ſic. niſi ſciēter maluȝ eligerēt. Ad h̄ etiā fac̄ quod ſcribit Archi. iij. q. vij. in gra

niorib⁹. Facit etiā ad h̄ expꝛſ ſe glo. xlix. di. c. i. vbi dꝛ. ꝙ ſi ex certa ſciētia mal⁹ eligiť a pplo. ⁊ ſit ꝯformis eoꝝ mori bus. nocȝ ſubditis. alꝰ ſpūſ ſctūs eq̄ ꝑ malū ſicꝰ ꝑ bonum opať remiſſionē peccatoꝛuȝ. vt. i. q. i. ſi fuerit. Ar. ad h̄. vi. q. i. et merito. viij. q. i. auda/ cter. vñ illud dictū Gre. ī pa ſtoꝛali. q̄ dicit. Cum is q̄ diſ plicet ad intercedēdū mittiť irati anim⁹ ad deterioꝛa ꝓuo cať. xlix. di. c. i. ſic ītellige ſm Archi. ad deterioꝛa ꝓuocať ſcȝ ꝯtra eū qui mittitur. non ꝯtra eū q̄ mittit. niſi ſcienter mittať indignus. Et ſic hoc videť ītelligere Hugo Lau renti⁹ et Johes. maxime q̄ ſ ſciēter oꝛdinať īdign⁹ aut ꝓ/ ſentať ad oꝛdines vľ bñficiū His enī modis aliq̄s mitti/ tur ad intercedēdū ꝓ pplo.

Itē queritur an hoꝛe ca/ nonice legende ſunt alta vo/ ce vt ab alijs audianť. vľ po ti⁹ ſubmiſſa vt a ſolo deo au diantur. Rñdeo ſm Jo. an. ī dicta glo. magna. ꝙ licȝ deuſ agnoſcat coꝛdis deuotōnem nō tamē fruſtra vox adiūgi/ tur. vnde dicunt theologi ꝙ oꝛō q̄ fit ꝑ miſtros eccľie. id ē pſbiteros. q̄lis eſt in hoꝛiſ ca nonicis. iō fit vocaľr ⁊ expꝛſ/ ſe. qꝛ taľ oꝛat in pſona totiuſ eccľie ac ppľi. vñ vt pplo in/ noteſcat ꝙ ꝓ eo oꝛat ſacerdoſ merito fit expſſe et vocaliter oꝛatio. tñ non eſt ſic de illa q̄ priuate fit ꝓ alio. De neceſſi/ tate adiungitur tñ vox ꝓme ad excitandū interioꝛē deuo tōem. vbis enī et ſignis noſ metipſos interi⁹ excitam⁹ ad ſanctū deſideriū augēdū. vt dicit btūs Aug⁹. ad ꝓbaȝ. q̄ fuit vxoꝛ adariſi ꝓcōſulis. vt dicit Iſido. li. v. viroꝝ illu/ ſtriū. Scdo ad redditōneȝ dbiti. vt. ſ. ſuiat deo oꝛās ſm ſe totū in coꝛde et coꝛpe. de cō ſecra. di. v. Nūq̄d. Tercio ex q̄dā redūdātia ab aīa ī coꝛp⁹ ex vehemēti affectōe. Unde ps. pſal. xv. Letatum eſt coꝛ meū ⁊ exultauit lingua mea ⁊c. Et tunc q̄riť an accoli ti teneť dicere ſeptē pſalmos Rñdeť ſm Paulū aluoꝛ ra/ tiſpaneñ. epm ī tractatu ſuo de hereſi ꝙ ſic. Cui⁹ rō ꝓci/ pue inter ceteraſ eſt. qꝛ ex q̄ di cunť clerici a cleros qd ē ſoꝛſ qꝛ in ſoꝛtē et in ꝑtē dñi ſunt vocati. rōnabile videtur vt dicāt aliquid rōne ſui officij. Hoc tñ dependet ad ꝯſuetu dinē an ſinguľ dieb⁹ an tātū

feſtiuis dicere debeant. Eſt
tñ cōſonū rōi ꝙ q̄ non ſtudēt
in ſcolis aut ſtudijs. vt ſingu
lis dieb₉ orēt ſeptē pſalmos.
iuxta illd ambroſij. qꝛ ſꝑ pec
co debeo ſemꝑ hr̄e medicinā
de ꝯſe. di. ij. in fine. Itē q̄/
rit. an ſacerdos tenet ad ho/
ras btē ꝟginis marie. Rn̄deo
ſm eundē vbi ſup̄. ꝙ ſic. lꝫ n̄
de iure tñ de optima ꝯſuetu
dine. que iā ꝓ lege putāda ē.
vt dic Aug. ad ꝯſulariū pſbi
terꝝ. xij. diſt. in his reb₉. vn̄ in
h caſu nō valꝫ illoꝝ excuſatō
q̄ dicūt. ꝙ hore btē virginis
nō ꝑcipiunt ꝑ aliquā ꝯſtitu/
tōeꝫ autenticā ecclie vniuer
ſal. nec ꝑ ſacrā ſcripturā. er/
go ſunt in bn̄placito. Quib₉
rn̄dendū eſt ꝙ multa fiūt i ec
cleſia dei q̄ nō ſunt de inſtitu
tōe ecclie vl ꝑcepto ſcꝑture.
ſed ex ſolo ꝯſuetudis vſu an
tiquo. que ꝑtermitti nllo mō
debēt ſine ꝑiculo ſalutis. vt
ſignatio crucis q̄ fideles ſign
tur. ꝟba plixa orōis ſuꝑ pa/
nem et ſuꝑ calicē. benedictio
fontis. trina vnctio olei illo/
rū quos baptiſam₉. q̄ oia vt
dic Aug₉. xi. di. eccliaſticaꝝ.
obſeruata ſūt reuerēter a pa
tribus magis ſilētio q̄z pub
licata ſcripto. vt dicit paul₉
d leazarijs. Stephan₉ ꝓui/
cialis gentin₉. in clemētina. ſ
ui. d cele. miſ. ꝙ vbi ē ꝯſuetu
do ꝙ ꝑlati ꝛ maiores ecclīaꝝ
dicūt horas btē ꝟginis ob/
mittētes eas peccāt mortalr
niſi ſubſit cauſa ratōnabilis

An aūt iſte hore debēt di
ci in feſtis btē virginis. ex q̄
tūc totū officiū eſt de btā vir
gine. Dicendū ē ꝙ ibi recur/
rendū eſt ad cōſuetudinēꝫ ca
thedral ecclie. Nā in q̄buſdā
ecclijs dicunt nō obſtāte of/
ficio ſolēnitatis. i q̄buſdā n̄.
Et ſic ſtatur ꝯſuetudi ecclie
cathedral q̄ eſt mr̄ oim infe/
riorū. a q̄ nō licꝫ diſcedere. xij
di. nō dicꝫ. Itē q̄rit an oēs
ſacerdotes tenent ad vigili/
as mortuoꝝ. Rn̄deo ſm wil
helmū ꝙ curati tenent ad vi
gilias mortuoꝝ ordiarias iu
xta cōſuetudinē ecclie cathe
dralis. vbi ē ꝯſuetudo ꝙ ma
iores ꝑlati dicāt vigilias ſin
gulis dieb₉ q̄drageſime i ad/
uentu et in vigilijs aploꝝ. de
bēt etiā ipi curati dicere vbi
cūq₃ ſint ſiue circa ecclias ꝓ/
prias ſiue in ſtudijs. Verūta
mē ad extraordiarias nō te/
nent ſm ipm curati i ſtudijs
exn̄tes aut alij bn̄ficiati. Ex
traordinarie vocant q̄ dicūt

ſpēaliter ꝓ anima cuiuſlibet
defūcti. ad q̄s dicēdas ſoluʒ
illi aſtringunť q̄ circa eccl'iaſ
ſunt p̄ñtes. ſilr̄ q̄ ī illis ſūt in
anniuerſarijs defunctoꝛum
Vñ vlteri⁹ q̄riť an aliq̄s
dicēdo hoꝛas ꝺ ſctis l'ꝺ mar
tiribꝫ qñ dicēde eēnt de feria
peccet moꝛtal'r. Rñdeo licet
ſm̄ ꝛvilbeimū nō refert p q̄s
pſalmos laudeť de⁹ tñ͂ deter
minatio eccl'ie maioꝛis eſt ſe
q̄nda. Nam ſm̄ cōſuetudinē
eccl'ie maioꝛis iuſtū ē vt vn⁹
q̄ſq꞉ inde ſumat regl'as magi
ſterij vñ honoꝛis cōſecratoꝫ
accepit. xij. di. de his. Et be
atus Berñ. dicit. Spūſſan
ctus illas hoꝛas g̃tas ñ reci
pit q̄ qm̄ aliꝺ q̄ꝫ debes negle
cto eo qꝺ debes obtuleris.
Vñ iſtꝺ viciū repꝛobať expſ
ſe de ꝯſe. di. v. i die: vbi dicit
Grego. ſeptim⁹. ꝙ illi q̄ ī die
bus q̄tidianis tres tm̄ mō le
ctōes legūt. nō ex regl'a ſctō/
rū patꝝ ſʒ ex faſtidio ꝛ negli/
gētia ꝓbanť h̄ facere. H͛ ibi
Itē q̄riť de ill' q̄ dicūt no
uas hiſtoꝛiaſ nō approbataſ
p ep̄m. Rñdeo ꝙ peccāt moꝛ
tal'r ſm̄ Berñ. ſup Canti. ſer
mone. xxvi. vbi dic̄. ꝙ q̄cq̄d
ſine volūtate ſupioꝛis fit va
ne gl'ie deputabiť ñ mercedi.

Ep̄s tñ p̄t inducere cōſuetu/
dinem nouā ī eccl'ia ſua q̄ ad
officia celebꝛāda. xij. diſt. no/
uit. ꝛ de ꝯſe. diſ. iij. c. i. Et ex/
p̄ſſe ī glo. xci. di. eleuteri⁹. ſu/
p v̄. vigilijs. qꝺ ſic intelligiť
ſm̄ arch. ibidē ꝙ epi in his q̄
circa ſolēnitatē eccl'ie tm̄ ꝯſi/
ſtūt. q̄ ꝯſuetudine nō p̄cepto
maioꝝ ſūt introducta muta
re p̄ñt ꝛ ſtatuere. vt dicit Ja
cob⁹ ꝺ alberga. Statutū tñ
ab ep̄is vel ſctis patribꝫ nō
p̄ñt īmutare. H͛ ibidē. Itē
q̄riť q̄d de ill' q̄ obmittūt di/
cere ſuffragia ſctōꝝ. Rñdeo
ꝙ peccāt ſi h̄ faciūt ꝯ ꝯſuetu
dinē eccl'ie cathedꝛal'. vt ſup
dictū ē. ſm̄ dñm paulū aluoꝛ
qꝛ ꝯtēptoꝛes laudabil' ꝯſue/
tudinis ſicut ꝛ legiſ puniūť.
diſ. xi. In his. Et h̄ ſi faciūt
ex negligētia affectata. quia
nō curant. vel vt citi⁹ pcur/
rant hoꝛas et vacent potib⁹
vl' ocio ꝛc̄. Sed quid ꝺ il
lo q̄ pꝛius oꝛauit ꝯpletoꝛiū
q̄ꝫ veſperaſ ꝛc̄. vtrū teneatur
redicere vero modo. Rñdeo
ſm̄ dñm paulū vbi ſupꝛa. ꝙ
nō tenetur. ſʒ caute implebit
veſpas q̄s incaute obmiſit. ꝛ
penitebit de negligenati.
Itē queriť an dicere pater
noſter ante hoꝛas. et poſt ſit

pceptū. Rñdeo φ ħ poſt ho/ras expſſe pcipit̄ i ↄcilio ge/rūdēſi. de ↄſe. di. v. c. id ſemp vbi ſic dꝛ. Illd ſp placuit ob ſeruari. vt oīb9 dieb9 p9 ma/tutinas et veſpas. orō dñica a ſacerdote pferat̄. Añ vo ho ras dicere pr̄ nr̄. licʒ nō appa reat eſſe pceptū ſcptū. appa/ret tñ licitū dignū ⁊ iuſtum. Nā pus inuocād9 eſt oīm re rū pr̄. q̄ ptermiſſo nullū rite bonū fundat̄ exordiū. vt di cit Boeci9 i de ↄſol. phie. li. iij. Rōnabile aūt ē ut p9 orō illa pcedat quā auctor ſaluts dictauit ⁊ inſtituit. q̄ ille q̄s ſcti pres poſtea dictauerūt. Itē expedit pus petere ea q̄ ſunt mags neceſſaria ⁊ vtilia ad ſalutē q̄ q̄ ſūt min9 neceſ ſaria. Mags aūt ncāria ſūt q̄ ponūt̄ i dñica orōne et vtilia q̄ q̄ ponūt̄ i alijs. cū ibi ſum ma toti9 saluts ⁊ pfectōis cō ſiſtat. Petim9 eni ibi ſctifica ri nomē dei i nob ⁊ aduenire regnū celorū. qd pmo eē q̄rē dū ſaluator docuit. vt habet̄ matth. vi. Itē ↄſiliū ē vt illa orō pmittat̄ q̄ diſpōit hoīeʒ ⁊ aptū reddit hūiliādo ad ef fectū orōis ↄſeq̄ndū. hmōi āt eſt oratio dñica. in qua peti/m9 dimitti nobis debitā no/ſtra. ⁊ a malo liberari. q̄b9 nō dū expedits orōis effect9 fru ſtraret̄. niſi eni nob pus debi ta dimitteret̄: ⁊ a malo culpe liberaremur nullaten9 aliq̄d impetrarem9. cū dꝛ Joh. ix. De9 pctōres ñ exaudit. ⁊ pſ. Pctōri dixit de9. q̄re tu enar ras iuſticias meas. ⁊ aſſumiſ teſtamētū meū p os tuū. Ad iūgit̄ etiā Aue maria i pnci/pio horaꝝ. qꝛ dignū ē vt illā ſalutem9 in pncipio nr̄i opis p quā ſalus nr̄a exordiū ſum pſit. Dicit eni Ber. qꝛ de9 ni hil nos vl̄t habere ſalutiſ qd p manus marie nō tranſiret. Aliq̄ vero incipiūt horas p illū vſiculū. Scti ſpūs aſſit nobis gratia. Sed nō eſt viſ Ego icipio p aue maria iſta rōne. quia nec grām ſpūſſan cti me poſſe obtinere puto ſi ne marie ſuffragio. idcoq̄ ad eam primo recurro. quia im petrare niſi per eā meli9 non dubito.

Cautele in dicēdis horis canonicis ſeruāde.

Sequūtur cautele circa horas canonicas obſeruā de. Et pͥo ſeptē impedimē/ta q̄b9 fruſtrat̄ effect9 orōnuʒ

De quib⁊ habet̃ ĩ cle. graui. d̕ cele .miſ. Caueat ꝗ̃ q̇libet ne legat trãſcurrẽdo ſiue ſincopãdo ſicut aliq̇ faciũt dicentes. dixit dñs a dextris meiſ aut extranea aut ꝓphana colloq̇a intermiſcẽdo .q2 dic̃ frãciſcus verteley. Friuola qui ꝓfert dũ ſacra pſ̄biter offert. Lectio ſacra dei nõ deputatur ei. Tarde ad choꝝ veniẽdo. añ finẽ officij ſine cã exeũdo. aues ĩ horis portãdo ſeu venaticos canes. ſine tõſura vł veſte ꝯpetẽti horis intereſſẽdo. Et hoc ẽ ꝯ cãpanatores criſpatos comatos manicatos miniſtrãtes celebrãtib⁊ pſ̄biteris q̇ grauit̃ peccant vt ꝑ3 vbi ſup̄. Scd̃o caueat horas canonicas cãtãs ne laſciuos ꝛ diſſolutos cãt⁹ ĩbi ꝓſonet. ſic̃ q̇dam theatrales. i. ſeculariũ choreaꝝ cãtilenas ꝯfictis modulatõibus ſpũaliũ ꝯſonantiaꝝ diſcãtiſant. Contra q̃s eſt apl̃s ad Eph. v. dicẽſ. Cãtãteſ ꝛ pſallẽtes ĩ cordib⁊ vr̃is dño. vbi dic̃ Hiero .et ponit̃. xcij. diſ. c. Cantãtes. vbi dicit. Audiant hec adoleſcẽtuli. audiãt hi q̇bus in eccl̃ia eſt pſallẽdi officiũ. deo nõ voce ſ3 corde cãtãdũ. nec in tragediaꝝ modũ guttur et fauces medicamine liniẽde ſunt. vt in eccl̃a theatraleſ moduli audiant̃ ꝛ cantica. Et Gre. dat h⁹ rõe3 dicẽs. xcij. diſ. c. ĩ ſancta. vbi d2. plerũq3 fit vt ĩ ſacro miſterio dũ blãda vox q̇rit̃ ꝯgrua vita negligat̃. Et cãtor miniſter deũ morib⁊ ſtimulet: cu3 populum vocibus delectat. Hoc etiã ꝓhibet̃ d̕ cele .miſ. in cle. i. vbi a cãtilenis ꝓhib3 abſtinere. ꝑ q̇ facit. xxviij. di. pſ̄biteꝝ. ꝛ de ꝯſe. di. v. ñ opꝫ Et. xxvij. diſt. c. ij. hodie ꝑuiſũ ẽ hoc optime ꝑ Joh .xxij. in extrauagãti q̇ ĩcipit. dicta ſctõꝝ patꝝ decreuit auctoritas. in q̇ reprobat cãtũ cantilenarũ ĩ triplis et muteteſ vulgarib⁊ ĩfra ſolẽnia miſſarũ et horaꝝ canonicaꝝ. Et ꝑcipit t̃les ſuſpẽdi ab officiõ ꝑ octo dies. Permittit tñ dieb⁊ celebribus et feſtiuis ĩ miſſa ꝛ ĩ diuinis officijs aliq̃s fieri cõſolatiões. videlic3 ꝯſonãtias que melodiã faciũt ĩfra octauã q̇rte et q̇nte ꝛ hmõi ſuper eccl̃iaſticum officiũ et cãtu3 ſimplicẽ. ita tñ ꝙ ipi⁹ integritas illibata ꝑmaneat. h᷒ ibi.

Tercio caueat ne incongrue ꝟba tã ĩ horis ꝙ̃ ĩ alijs diuis officijs. ſiue cantando

ſine dicēdo ſubmiſſe ꝓferat. hoc enī mľtū ſcādalizat audiētes. Et licȝ ꝯ oīb⁊ clericiſ generaliť ſit cauendū. tñ ab ipſis canonicſ ⁊ ꝓlatis ecclia rū cathedraliū maxīe ē vitādū. Tales arguit Caſſio. ſuꝑ illud ps. xlvi. pſallite ſapiēter. dicēs. Nemo ſapiēter facit qđ nō intelligit. Signuȝ autē nō intelligētie eſt incōgruitas. vñ credit ſtephan⁹ ſcribēs ſuꝑ cle. ne in agro. đ ſtatu monachoꝝ. ꝙ ignorātia grāmatice q̄ maxīe ī incōgruitate ꝯſiſtit repellit quem a canonicatu eccie cathedralis. Ar. xxiiij. di. qñ. et đ eta. et qli. c. fi. de ꝯſan. et affi. c. i. ⁊ de reſcꝑ. c. ſtatutū. li. vi. ⁊. c. i. et. c. fi. ſi corꝑe. li. vi. vbi ꝓbať ꝯ ꝑ argu. Quarto caueat cleric⁹ orans ne ī horis reſumet vnū ⁊ idē verbū pluries. qꝛ đr Eccli. vij. Ne iteres verbū in orōe tua. Contra qđ faciūt quidā dicētes. pr̄ nr̄ pr̄ nr̄ q̄ es ſexieſ aut ſepties. Et non dico ſepties tm̄ ſȝ etiaȝ ſeptuageſies ſepties. que iterantia procedit ex inaduertentia. ex indeuotione ac mētis diſtractōe. quia dū alia cogitāt. in vno ꝟbo linguā tādiu figunt donec cogitatōnes ꝑtrāſibunt. ⁊ hi potí⁹ irritāt deū ꝙ orāt. Nā dicit Sene. Perturbat mēteȝ auditoris qđ ſepe đr. ſ. vna ⁊ eadē voce. imo qđāmō in ꝯ de⁹ blaſphemať. dū ꝑ hoc videť ſemel dictū nō audire vľ ītelligere niſi ſepi⁹ ei reſumatur. cū tñ dicať. Scit enī pr̄ vr̄ celeſtſ q̄b⁊ indigetſ. Mat. vi. Uideat q̄libȝ tā clicuſ ꝙ laic⁹ vt ī orōe ſtet ľ ſedeat q̄et⁹. aut flectat duot⁹. man⁹ leuādo. pect⁹ tūdēdo. ſuſpirādo. et ſurſū īſpiciēdo. Iſti eī ſūt modi orādi in ſcꝓturſ ſanctis approbati. Nā đr ī ps. Stātes erant pedes nr̄i. Et Mar. xi. Cū ſtabitſ ad orādū dimittite ⁊c̄. Sic martha ſtetit et ait ad chriſtū. Dñe n̄ ē tibi cure ⁊c̄. Lu. x. Sic leproſus genuflexit et impetrauit curatōem. Mar. i. Idropic⁹ ſtās añ chriſtū obtinuit ſanitatē. Lu. xiiij. De ſedendo Matth. xxvi. đr. vbi xp̄s dixit aplis. ſedete ꝯ. et ſeqť. ⁊ orate ne ītretis ī tēptatiōȝ. Idē Mar. xiiij. De q̄ete dicitur Mat. vi. Cū orauerſ intra in cubiculū tuū: ⁊ clauſo oſtio ora. Cubiculū aūt ē loc⁹ q̄etis ⁊ loc⁹ pacſ. De flexura đr de leproſo. ꝓcidēs ado

rauit Lu.v.qꝺ vtiq̄ flectere
ē neceſſariū ſic Paul⁹ ꝺ ſe di
cit Flecto genua mea ad deū
ꝑ vob. Eph.iij. Et idē ꝺ ſan
cto ſtephano q̄ poſit⁹ genib⁹
oꝛabat Act.vij. De eleuatōe
manuū hr̄ Exo.xvij.vbi mo
yſes eleuatis manib⁹ oꝛauit
Et Dauid. Eleuatō manuū
meaꝝ ſacrificiū veſptinū.pſ.
cxl. De tūſiōe pectoꝛis habe
tur Lu.xviij.vbi publican⁹
ꝑcutiēs pect⁹ oꝛabat. De ſu
ſpiratōe Joh.xi. vbi chꝛiſt⁹
infremuit ſpū et turbauit ſe
ipm volens lazaꝝ ſuſcitare.
De ſurſū īſpiciēdo dꝛ Joh.
xi.vbi chꝛiſt⁹ ſuſpiciēs in ce
lū dixit. Pr̄ grās tibi ago q̄
niā exaudiſti me.

De excōmunicatōe

Si quis ecclīaȝ n̄ audie
rit.ſit tibi ſic eth
nic⁹ ꝛ publican⁹.mat.xviij.
ꝛ.xxxiij.q.i.omnib⁹.Om̄ vt
ait doctoꝛ ſubtil' in.iiij.ſnīa
ruȝ.di.xix.q.i.ar.v.In eccle
ſia ē duplex foꝝ.vnū ſecretiſ
ſimū.in q̄ idē eſt accuſatoꝛ et
re⁹.ꝛ ad iſtō ꝑtinēt claues ec
cleſie. Aliō ē foꝝ publicū.in
q̄ hȝ ecclīa autoꝛitatē coꝛri
gēdi publica ōbita. Et talis
autoꝛitas ꝯgſcēdi ī cā ꝛ ſentē
tiādi publice qꝺāmō ꝑt etiā
dici clauis Prima dꝛ clauis
oꝛdinis Scda clauis iuriſ
dictōis.ad quā q̄dē clauē iu
riſdictōis ꝑtinere vidꝛ dictū
nr̄i ſaluatoꝛis ſup̄ p̄miſſum.
ſi q̄s ecclīaȝ n̄ audierit ſit ti
bi ſic ethnic⁹.i. excōicatus ꝛ
gentil':ꝛ publican⁹.ſ. vt pub
licus pctōꝛ vitet'. Per eccleſi
am aūt intelligit' p̄lat⁹ eccie.
vt exponit Beda et Hylari
us.cui⁹ ſcȝ p̄lati lata eſt ſnīa:
ſicut ſtatim ibidē dicit ſalua
toꝛ. Amē dico vob:qꝺcūq̄ li
gaueritis ſup terrā erit liga
tū et in celis.ſm Hylariū ta
lis ſententia iudicio diuio ap
probat'. Cōfoꝛmiter aūt iſtā
iuriſdictōꝫ tā chꝛiſt⁹ q̄ apl'i
exercuerūt. Nā dn̄s mlīerē
dep̄hēſā ī adulterio p ſentē
tiam abſoluit dicēs. Nēo te
ꝯdēnauit mlīer.q̄ ait.nēo do
mine.ꝛ ipe ſubiūxit.nec ego
te ꝯdemnabo. Joh. viij. Si
cut āt tūc abſoluit eā ita po
tuiſſet ꝯdēnare eā. De petro
q̄ȝ legit' ꝙ publice ananiam
ꝛ ſaphirā ad moꝛtē ſentētia
uit.vt dꝛ Actu.v. De paulo
etiā legit' ꝙ choꝛinthiū foꝛni
cantē publice excōicauit. vt
dꝛ.i.Cho.v. Itē.i.ad Thi.

i. Hymeneū ꝛ Alexandrum
tradidit ſathāe.ꝑpt blaſphe
miam. Idē etiā ꝓhibet ꝯmu
nicare notorijs peccatoribꝫ.
.i. Choꝝ.v.ꝛ.ij.Theſ.iij .et
ij.Thim.iiij.facit vitare ale
xandꝝ erariū. Itē ad Tytū
iij.hereticū poſt alterā moni
tōnem facit vitare. Idē quo
qꝫ ad Gal.i.ſcribens ait. Si
angelꝰ vobis ꝺ celo aliꝺ euā
gelizauerit.ꝑterqꝫ qꝺ euāge
lizauimus vobis anathema
ſit.ſic ḡ anathema tenet con/
tra angelū et contra hominē
Deniqꝫ Joh. Cherinthum
hereticū publice excōicauit
ꝛ vitare ꝑcepit. q̄ oia arguūt
hereticoꝝ modernoꝝ vſuti/
as q̄ eccl'ie detrahētes dicūt
eā nō habere auctoritatē ex/
cōmunicādi.ſuſpendēdi ꝛ i/
terdicēdi.et ꝑ ꝯſeqn̄ſ dogma
tizant nō eſſe curādas eccl'ia
ſticas cēſuras.cū tamē dicat
Chriſo.xi.q .iij.c.nemo con
temnat.vbi ꝺr. Nemo ꝯtem
nat vincula eccl'ie.nō eni hō
eſt q̄ ligat ſed chriſtꝰ q̄ hanc
ꝑtātē dedit et dominus fecit
homines eſſe tanti honoris.
Circa igit̃ ꝓſecutiōꝫ huiꝰ
materie breuiter de tribꝫ ꝑn
cipalibꝫ ē ꝯſiderādū.ꝑmo q̄
dē de excōicatōne. ſecūdo de
ſuſpenſione .tercio ꝛ vltio ꝺ
interdicto. Eſt aūt excōica/
tio a q̄libet licita ꝯmunione
ꝛ legitimo actu ſepatio.xi.q.
iij. Euidēter. Alibi eni voca
tur eterne mortis damnatio
xi.q.iij.nemo epoꝝ. Alibi eī
ꝺr aīe et corpis detrimentū.
ij.q.i.de manifeſta. Itē deij/
cit de eccl'ia et tradit dyabo/
lo.xi.q.iij.audi. Et breuit̃ ex
cōicatio q̄ ꝺr alio nomīe ana
thema nō eſt niſi a deo ſepa/
tio.xxiij.q.iij. Certū eſt. Et
h̄ eſt magna pena. Nā qn̄ q̄s
excōicat̃.ſtatim mēbꝝ dei eē
deſinit ꝛ incipit eſſe mēbrum
diaboli.xi.q.iij. excellentiſſi
muſ. Moxqꝫ vt ab eccl'ia re
pellit̃ rapido ore demonū de
uorat̃.xi.q.iij.abſit Sunt
aūt due ſpecies excōicatōis.
vna q̄ ſepat a ſacramētis ec/
cleſie ꝛ a ꝑticipatiōe fideliuꝫ
ꝛ ab īgreſſu eccl'ie. Et hec ꝺr
maior ſeu anathema. Alia ē
q̄ ſepat ſolū a ſacramētis. vt
eſt q̄libꝫ pctm̄ mortale. Et
hec ꝺr minor .ꝺ vtraqꝫ dicit̃
iij.q.iiij.engeltrudā. A ꝑma
nō abſoluūt ſimplices ſacer/
dotes.ſꝫ a ſecūda ī caſibꝰ tm̄
ipis ꝑmiſſis a iure. Unde
ſciēdū ꝙ q̄ttuor ſunt genera
excōicatoꝝ.vt colligit̃.xi.q.

iij. ad mẽſaʒ. Prio qñ q̄s pec
cat ⁊ de⁹ recedit ab eo. Scd̄o
qñ q̄s ↄ̄ſilio ſacerdot̄ abſti
net ab eucbariſtia Tertio qñ
quis eſt excõicat⁹ minori ex/
cõicatõe. vt q̄ cõicauit excõi
cato in locutõe. vel cõmiſit ſa
crilegiũ. vel eſt ſymoniacus.
¶ Quarto qñ q̄s eſt excõica/
tus excõicatiõe maiori. ⁊ tũc
ꝓꝑe dr̄ excõicatus et etiam vi
tandus ſm̄ Johem̄ de deo q̄
ita notauit in p̄dicto canone
ad menſam. ⁊ archi. ibidem
poſt eũ. ¶ Circa iſtã materiã
eſt vidẽdũ de quattuor. Pri/
mo q̄ ſint caſus in quibꝫ q̄s
ip̄o facto incidit in ſniam ex/
cõicatiõis a iure. Scd̄o q̄s
ſit effect⁹ excõicationis. Ter/
tio in q̄bꝫ caſibꝫ ꝑticipans ex
cõicatis incidit ĩ eandẽ ſniaʒ
excõicatiõis. Et in q̄bꝫ ꝑmit
tit̄ q̄s ꝑticipare licite excõica
to. Quarto de forma ferendi
ſniam excõicationis et impẽ
dende abſolutiõis. ¶ De pri
mo ſciendũ ꝙ q̄nq̄ginta ſũt
caſus in quibꝫ ip̄o facto q̄s
ſniam excõicatõis incidit. q̄s
bñ enumerat Jo. an. in. c. eoſ
q̄. de ſen. ex. li. vi. ĩ glo. iij. ⁊ eo
dẽ ti. ĩ cle. in. i. glo. ¶ Et ſcien
dũ ꝙ prim⁹ eſt qñ q̄s incidit
hereſim d̄nãtã. vt. iiij. q. iij.
c. ij. ⁊. iij. aut q̄ nouã hereſim
fingit. de here. ad abolendaʒ.
eſt ſic excõicatus. ⁊ ſilr̄ credẽs
heretic̄ vl̄ eos receptãs. aut
eis fauens. de hereti. ſicut ait
Secũdus cum q̄s aſſerit ro
manam eccl̄iam nõ eẽ caput
omniũ. nec ei tãq̄ȝ capiti obe/
diẽdũ. di. xix. nulli ꝑbas. vñ
hodie diffinitũ habet̄ ⁊ decla/
ratũ ꝑ Bonifaciũ octauũ ꝙ
ſubeſſe romano põtifici omĩ
hũane creature eſt d̄ neceſſita
te ſalutis. vt ꝑʒ ĩ ſua extraua
ganti q̄ incipit. vnã ſanctam
Terti⁹ caſ⁹ qñ rectores ciui/
tatis faciũt exactiões indebi
tas in clericos. ⁊ admoniti ñ
deſiſtũt. vt d̄ emunitate eccle/
ſiarũ. nõ minus. Quart⁹ ca/
ſus eſt. cuʒ q̄s non electus a
duabꝫ ꝑtibꝫ cardinaliũ gerit
ſe ꝑ papa. de elec. licet. Quin/
tus cum q̄s mgr̄ ſcolariũ tra
ctat cum aliq̄ ciue bononie d̄
ꝯductiõe hoſpitij irreq̄ſit̄ in
q̄linis. niſi tp̄s fuerit elapſuʒ.
vt d̄ locato ⁊ ꝯducto. ex reſcri
pto. Sext⁹ cum mõachi. ca
nonici regulares. archidiaco
ni. ꝑpoſiti. plebani. cãtores. ⁊
alij clerici ꝑſonat⁹ habentes
aut etiã q̄cũq̄ꝫ p̄ſbyteri audi/
unt leges vel phiſicam. ne cle
rici vel monachi ⁊c. cum ma

ꝑnopꝫ.⁊ c.ſuꝑ ſpecula Sec⁹
ſi hñt tm̄ eccl'iam parochialē
⁊ nõ ſũt pſbyteri.ne clerici vl'
mõachi ⁊c̃.ſtatutũ.li.vi. Se
ptim⁹ cũ q̇s ꝑticipat cũ ex/
cõicato in crimine.ꝓpt' qd̕ ex
cõicat' dando ei cõſiliũ auxi/
liũ vel fauorẽ.de ſen.ex.ſi cõ/
cubine. Octauus ſtatuentes
ſtatuta ꝯ libertatẽ eccl'ie. tam
ꝯſules q̃ꝫ eoꝝ ſcriptores d̕ ſē.
ex.nouerint.⁊.c. grauē. No/
nus qui vtunt' ordinationi/
b⁹ a ſciſmaticis factis.d̕ ſciſ/
maticis.c.i. Decimuſ. q̇cũqꝫ
loquit' ſecrete vel mittit ſcrip
turas vel nũcium alicui car/
dinali qñ ſũt recluſi occaſiõe
electõis pape. vt de electõne
vbi ꝑiculum.li.vi. Et idē d̕
dñis rectoribꝫ ⁊ officialibꝫ ci
uitatis q̇ īminẽte ipa electõe
nõ ſeruauerint ipam cõſtitu/
tionem. Undecim⁹ de his q̇
grauãt aliq̇s q̇ cũ ꝓ vno ro/
gabant' eligere noluerunt. de
elec.ſciãt cũcti.li.vi. Duode/
cim⁹ de rectoribꝫ ad regimen
vrbis romane electꝭ.⁊ de fau
toribꝫ q̇ fecerīt ꝯ cõſtitutiõeꝫ
ſuꝑ h̃ factã.vt de elec.fũdata
li.vi. Tredecim⁹ de his q̇ vo
cant' ad dirigẽdas moniales
ī electõibꝫ niſi abſtineant ab
his ꝑ q̃ poſſit ī eis diſcordia
oriri vl' nutriri. vt de electõe.
indẽnitatibꝫ. Decimuſq̄rtus
de his q̇ ꝓcurant ꝯſeruatores
dari.⁊ intromittũt ſe de his q̄
non licẽt.de offi.dele.ſtatui/
mus.li.vi. Decimuſq̇ntus d̕
his q̇ abſolutionē de aliq̄ ex/
cõicatione vel reuocatiõe ei⁹
aut etiam ſuſpenſionis vel in
terdicti extorquent ꝑ viꝫ aut
ꝑ metuꝫ. Nam hec abſolutio
non valet ⁊ incurrit' noua ex
cõicatio. vt de his que vi me/
tus ve cauſa fiũt.c. vnico. li.
vi. Decimuſſextuſ qui fingit
fraudulenter aliquem caſum
ꝑ quem aliquis iudex vadat
ad aliquã mulierē ꝓ teſtimo/
nio. vt de iudiciꝭs. mulieres.
Decimuſſeptimus de his q̇
p̄latos vel capitula vel alias
ꝑſonas eccl'iaſticas cõpellũt
ad ſubmittẽdum laicis vl' a/
lienãdũ bona īmobilia eccle/
ſiarũ. Et ſilr' laici q̇ vſurpãt
ſibi hmõi illicite niſi admõiti
d̕ſtiterint.d̕ reꝝ aliẽatõe. hac
ꝯſultiſſima.li.vi. Decimuſoc
tauus.q̇cũqꝫ in ꝑſonis eccle
ſiaſticis vel eccleſiꝭs ꝑ ſe vl' ꝑ
aliũ ſuo noīe vel alieno ꝓ ꝑſo
nis vel rebꝫ q̄s nõ cauſa nego
ciationis deferunt vel defer/
ri faciunt ſeu tranſmittũt exi/
gunt aliquod pedagium. de

ceuſib9.q̄ꝫ. li.vi. Decimuſ/
nonus de his q̄ impediūt iu
diciū delegati vel cuiuſcūq3
iudicis eccl'iaſtici. de imuni/
tate eccl'iarū.q̄m. Uiceſimuſ
de his qui iubēt ſubdit̄ſ ſuis
ne pſonis eccl'iaſticis vēdāt
aliq̄d bladū vel ſil'ia.de imu.
eccle.c.fi.li.vi. Uiceſimuſpri
mus de religioſis q̄ habitu3
ſue religionis dimittūt.vel q̄
accedūt ad ſtudium ſine lnīa
ſui plati vel ꝯuentus.vel qui
corā talib9 legit ſcienter q̄ di/
miſerūt habitum.ne clerici l'
monachi ꝛc.nec piculoſo li.
vi. Et ſicut recitat Jo.an.in
nouella ſup regula li.vi. refe/
rens Guil'. d lata petri diſpu
taſſe de monacho q̄ bene de/
fert habitū monachalem ſed
optum habitu clericali q ſit
apoſtata. Q̄d hodie videt' ap
probatū de vita ꝛ ho.cle.q̄m
in pncipio i cle.in.v̄.a religi/
oſis.que oīa v̄a ſunt ſ'm Jo.
an.q̄n monach9 iuſtam cām
trāſformatōis n̄ allegat Ui/
ceſimuſſecundus q̄ hereticoſ
ſeu fautores.credentes.rece/
ptatores vel defenſores eorū
ſciēter tradiderint eccl'iaſtice
ſepulture.de here.q̄cunq3. li.
vi. Nec tales debent abſolui
niſi pus talē ſepultu3 pprijs
manib9 extumulēt. Jdem d
illis laicis qui publice vel p/
uatim d fide catholica diſpu
tant.vt d3 ibidē. Dicit tamē
Jo.an.q in iſtis caſib9 eſt ca
non ferende ꝛ non late ſnīe. ꝛ
h eſt tenendū. Uiceſimuſter/
tius.q̄cunq3 rector ſecularis
vel quicunq3 officialis eius
cognoſceret de crimine here/
ſis.aut captiuos liberaret vl'
dyoceſanoꝝ inq̄ſitoꝝ officiū
impediret.de here.ꝛ iquiſi.li.
vi. Uiceſimuſq̄rtus q̄ p aſſi/
ſimos vel aſſaſſimos aliquē3
xpianū interfecerit. Dicūtur
aūt aſſiſimi vel aſſaſſimi q̄dā
infideles q̄ ex quibuſdam fal
ſis opinionibus q̄bus fuerī
enutriti facile mittebāt' ad oc
cidendū quemcūq3 xpianu3
nō curātes niſi ob hoc ipi oc
cidendi eſſent.de homicidio
p humani.li.vi. Uiceſimuſ/
q̄ntus de cleric̄ſ q̄ manifeſtiſ
vſurarijs ad fen9 exercendū
domos locāt.vl' alijs titulis
ꝑcedūt.de vſuris. vſurarum
li.vi. Uiceſimuſſextus d his
q̄ ꝑcedūt repſſalias ꝯ pſonaſ
eccl'iaſticaſ ſpecial'r ſiue gene
raliter.vt de iniurijs et dam/
no dato.ꝛ ſi pignoratōes.li.
vi. Dicūt' aūt repſſalie q̄ndo
vnus oriundus de vna terra

ſpoliat̄ ab alio ꝺ alia terra oꝛi
undo. ita vicȝ ſi debitū nō ſol
uit̄ ei tūc dat̄ ptās ipi ſpolia
to ꝙ ſatiſſaciat ſibi ꝯ quēlibȝ
de terra illa vn̄ eſt ille debitoꝛ
vel ſpoliatoꝛ. Uiceſimuſſep
timus ſi dn̄s vel rectoꝛ tpal̄
non fecerit ea obſuare q̄ ſta/
tuuntur cōtra iſecutores car
dinaliū ſeu alicui⁹ de familia
coꝝ vel pape. de penis. felic℥.
li. vi. Uiceſimuſoctaus q̄cū/
ꝗȝ dat ſniam occidēdi ſeu ac
cipiendi vel al̄s in pſonis vl̄
bonis ſuis vel ſuoꝝ grauādi
eos q̄ ꝯ reges barones nobi/
les vel q̄ſcūꝗȝ tulit excōicatō
nis ſuſpenſiōis vel interdicti
ſnias. ſiue iſtos q̄rū occaſiōe
ſunt plate. vel eos q̄ eos obſ
uant. aut eos q̄ taliter excom
municatis cōmunicare vo/
lūt niſi ſniam ipaȝ reintegra/
liter reuocent. ꝛ ſi qua ſūt ab/
lata reſtituant ſiue pillis ſatiſ
faciant. Et ſil̄r qui dicta ſnia
vſi fuerint. vel etiam ſine ſnia
ſuo motu hoc fecerint excōi/
cationē incurrunt. In q̄ ſi p/
manſerint p duoſ menſes nō
niſi p papā abſoluunt̄. ꝺ ſen.
excō. q̄cūꝗȝ. li. vi. Uiceſimuſ
non⁹ qn̄ q̄s ab excōicatione
fuit abſolut⁹ in moꝛtis arti/
culo vel alio ipedimēto. ſi ceſ
ſante articulo vel alio impedi
mento nō pn̄tet ſe q̄ꝫ tocitius
poterit illi a q̄ abſolui debue/
rat reincidit ipo facto i eādē
ſniaȝ. ꝺ ſen. ex. eos. li. vi. Tri/
ceſim⁹ qn̄ aliq̄ abſoluūt̄ a ſe/
de apl̄ica vel a legatis. ꝛ iniū
git̄ eis ꝙ ſe pn̄tēt oꝛdinariꝭs
vel aliꝭs ſuſcepturi pniam ꝛ
paſſis iniuriā ſeu eis q̄bꝫ ob/
ligati ſūt ſatiſſaciant. ſi h̄ nō
faciāt cū ꝑmo poterint reinci
dunt in eandē ſniam. vt i di/
cto. c. eoſ q̄. li. vi. Triceſimuſ
ꝑmus de illis q̄ in cemiteriꝭs
ſepeliūt coꝛpa tpe interdicti.
vel vſurarios mā̄iſeſtos ſciē
ter ſepeliūt. a q̄ excōicatiōe n̄
dn̄t abſolui. niſi ꝑus ad arbi
trium dyoceſani ſatiſſecerint
q̄buſ ꝑmiſſa fuit iniuria irro
gata. de ſepultur℥. eos. in cle.
Triceſimuſſecundus ꝺ reli/
gioſ̄ q̄ decias eccl̄ie ꝺbitas
ſibi appꝛopꝛiant vel vſurpāt
ſiue q̄ nō pmittūt ſolui eccle/
ſiꝭs decimas q̄bus tenent̄ iu
xta tenoꝛē clemētine. de deci/
mis. religioſi. Triceſimuſter
tius de monachis ſiue cano/
nicis regularib⁹ q̄ nō h̄n̄t ad
miniſtratōes ꝛ ꝯferunt ſe ad
curias ꝑncipū ſine ſnia p̄la/
toꝝ vt dānū iferāt aliqꝺ p̄lat℥
ſuis aut mōaſterio. vt ꝺ ſtatu

mo.ne in agro.in cle. Triceſi
34 muſquart⁹ de monachis q̇ i̅
tra ſepta monaſterij arma te/
nēt ⁊c̄.vt in dicto.c.ne i̅ agro
35 Triceſimuſq̇ntus ꝺ̄ his qui
impediūt viſitatores monia
liū vel canonicoꝝ.niſi moni/
ti deſtiterint:vt de ſtatu mōa
choꝝ.accedētes.in cle. Trice
36 ſimuſſextus de q̇buſdā muli-
erib⁹ que dicūt beguine. ſil'r
⁊ religioſi q̇ eas i̅ tali ſtatu fo
uent:de religioſis domib⁹.cū
ꝺ̄ q̇buſdā.in cle. Triceſimuſ
37 ſeptimus de illis q̇ ſciēter cō
trahūt mr̄imonium in gra/
du ꝯſanguinitatis vel affini
tatis ꝓhibitis vel cū moniali
bus.vel ꝯ̄hētes q̇ ſūt religio
ſi vel moniales.ſiue etiā cleri-
ci i̅ ſacris.vt ꝺ̄ ꝯſan.⁊ af.eos.i̅
38 cle. Triceſimuſoctau⁹ de inq̇
ſitorib⁹ hereticoꝝ q̇ p̄textu i/
q̇ſitiōis officij q̇buſuis mo/
dis illicitis pecuniā extorq̄nt.
vel etiā bona eccl'iaꝝ ob de/
lictū clericoꝝ applicāt fiſco.
ꝺ̄ hereticis.volētes i̅ cle. Tri/
39 ceſimuſnon⁹.ꝑtās. capitāei.
rectores.ꝯſules ⁊ iudices.cō
ſiliarij ⁊ alij officiales q̇ ſtatu
ta ſcribūt.faciūt ⁊ dictāt ꝑ q̄
q̇s ꝯpellit̄ ſoluere vſuras vel
ſolutas n̄ repetere.⁊ q̇ ſc̄m ea
iudicant.⁊ q̇ habēt ſup h̄ po/
teſtatem niſi ſtatuta ip̄a dele/
uerint ſunt excōicati.vt de v/
ſuris.ex graui.in clem̄. Qua 40
drageſimus.de religioſis mē
dicātib⁹ q̇ domos ad habitā
dum de nouo recipiūt.vel re
ceptas mutāt ſeu alienant. ꝺ̄
exceſ.p̄la.c.vno.li.vi.⁊ de pe/
nis.c.cupientes.in cle. Qua/ 41
drageſimuſprimuſ. ꝺ̄ religio
ſis qui ſ.dicunt aliq̄ ꝟba q̇b⁹
retrahūt audiētes a ſolutōne
decimaꝝ.vt in dicto.c.cupiē
tes. Quadrageſimuſſecund⁹ 42
q̇ ꝯfitētib⁹ ſibi n̄ faciūt ꝯſciaꝫ
de decimis ſoluēdis q̇ ſuſpē/
ſi ſunt a p̄dicatōis officio do
nec ſi cōmode pn̄t faciunt eis
ꝯſciam. Et ſi interim p̄dicēt
excōicati ſūt.vt habet̄ ibidē.
Quadrageſimuſterti⁹ ꝺ̄ reli/ 43
gioſis q̇buſcūq; q̇ nō ſeruāt
interdictū qꝺ̄ ſuat mr̄ eccl'ia
de ſen.ex.c.i.in cle. Quadra/ 44
geſimuſq̄rtus de frib⁹ mino/
rib⁹ q̇ tp̄e interdicti recipiūt
ad officia diūa fr̄es vel ſoro/
res de tertio ordine q̇ cōtinē/
tes dicunt̄.de ſen.ex.cū ex eo.
Quadrageſimuſq̇nt⁹ oppo/ 45
nens ſeu impugnās lr̄as pa/
pe nouiter electi etiā ante co/
ronationē ſuā excōicatus eſt
ꝑ extrauagantē.xi. Benedi/
cti.que incipit.quia nōnulli.

Quadrageſimuſſext⁹ ꝑcutiẽs
clericũ diabolo inſtigãte. pu
ta ex ira aut aĩo vindicãdi vl'
vlciſcendi ſe in eo ip̃o facto ẽ
excõicatus. xvij. q. iiij. ſi quiſ
ſuadẽte diabolo. ⁊ de ſen. exc.
cũ illoꝝ. Et notant̃ dꝫ. inſti/
gante diabolo ⁊ ex ira. ſec⁹ ſi
iocoſe aliq̃s clericũ ĩ ludo ho
neſto offenderet nõ aĩo iracũ
do nec ex malo ꝓpoſito nõ ĩ/
cidit excõicationẽ. de ſen. exc.
cũ volũtate. Dicit̃ etiã aĩo vl
ciſcendi ſe in eo. qꝛ ſecus ſi de
mãdato ſupioꝝ q̃ſ capiat cle
ricũ incoꝛrigibilẽ vt ad iudi/
ciũ cũ ꝑtrahat. Tal' eñi nul/
lã ſniam incurrit. vt de ſẽ. ex.
vt fame Nã tales pñt etiã ab
eccl'ia extrahi etiã violent̃. vt
dic̃ gl. ibidẽ. Sup hec dicta
pñt excuſari mgr̃i. p̃lati. ꝯſã/
guinei ⁊ alij in iure exp̃ſſi qui
bus ꝑmittit̃ coꝛrectio clerico
rũ. q̃ ſi etiã aĩo iracũdo cleri/
cũ ꝑcurãt. ⁊ d' coꝛrectõe actu
nõ cogitãt excuſant̃ ẜm Ho
ſti. Nõ eñi pñt dici ex ira coꝛ
rigere clericos cũ dol⁹ ñ aſſit
⁊ ꝑ ꝯſeq̃ns nec violẽtia. ſuffi
cit eñi q coꝛrectionẽ habeãt ĩ
habitu. Quadrageſimuſſep/
timus de iſtis laicis q̃ colle/
ctas tallias ⁊ onera ĩponunt
eccl'iaſticis perſonis, ab ip̃is
ſuoꝝ ꝓuẽtuũ vel bonoꝝ dimi
diã d'cimã ſeu viceſimã extoꝛ
q̃ntes. d' imu. ec. clerici. li. vi.
Quadrageſimuſoctauus de
p̃latis ⁊ de ill' ꝑſonis q̃ hmõi
laic; elemoſynas vl' collectaſ
q̃ſcũq ꝑſoluũt. vt hr̃ ibidem
Hodie ꝓ ſolũ locũ habet in
exigẽtib; laicis qui ſoli inci/
dũt in excõicationem. nõ ta/
men hꝫ locũ in ſoluentib; vel
recipientib; a ſponte ſoluen/
tib;. vt d' imu. ec. q̃niã ĩ clem̃.
Quadrageſimuſnonus ꝑcu
tiens aliquẽ qui nouiter ẽ re/
ligionem ingreſſus. licet non
dum ſit ꝓfeſſus incidit in ex/
cõicationem. de ſen. ex. religi
oſa. li. vi. Quinq̃geſimus. de
illo q̃ licet nõ mandauit ꝑcu/
tere clericum. aliq̃s tñ nomie
ſuo. puta familiaris ei⁹ vl' cõ
ſanguine⁹ ꝑcuſſit clericũ. ⁊ il
le ratũ habuit poſtea excõica
tionẽ ĩcurrit ip̃o facto. de ſen.
ex. cum q̃s. li. vi. Alios caſuſ
q̃re ſupra in. c. de ſacr̃o pnĩe.
Et quia dictuꝫ eſt in. xlvi. ca/
ſu q nõ oĩs ꝑcutiens clericũ
ĩcidit in canonẽ late ſnĩe. Jõ
vidẽdũ eſt breuiter q q̃ttuoꝛ
decim ſunt caſus in quibus
ꝑcutiẽs clericũ ñ incidit ĩex/
cõicationẽ. ¶ Primo quãdo
q̃s ignoꝛabat an cleric⁹ eſſet

puta q̄ comam nutriebat. de ſen. ex. ſi vero. Scđo ſi nō deferi habitum vel tonſurā nec aliq̄d de clericatu oſtendit ſi tercio ammonit⁹ nō ſe corrigat. de ſen. ex. c. ↄtingit. ⁊ c. in audiētia. Tercio in clerico q̄ ↄtempto habitu fert arma. et tercio monitus nō corrigit. vt in p̄dicto. c. in audientia. Et etiā ſi nō monit⁹ ſit ⁊ ſe imiſceat tyrannidi. de ſen. ex. cum nō ab homine. Quarto in clerico exercēte negocia ſecularia. vt in. ca. ſacerdotib⁹. ne clerici vel monachi. ⁊ p̄us requirit monitio. vt in. c. i au dientia. de vita et ho. cle. c. fi. Quinto in clerico ↄiugato ſi nō fert habitū clericalem. de cleri. ↄiuga. li. vi. Sexto ī clericis buffonib⁹. macellarijs. goliardis. qui ſi p annū exercuerint artem ſuā. vel ſi minori tpe admoniti nō deſtiterit. de vi. ⁊ hone. cleri. li. vi. ca. fi. Septim⁹ in illis q̄ nō ex ira ſed iocoſe ſe pcutiūt. vt d̄ ſen. ex. c. i. debet tn̄ attendi qualitas ioci ⁊ rō fallēdi. de p̄ſūp. c. i. Octau⁹ in mḡro q̄ tn̄ hoc facit leuit cā diſcipline. d̄ ſen. ex. cū volūtate. c. fi. Non⁹ eſt in eo q̄ vim vi ex incōtinenti repellit tempate. de ſen. ex. ſi vero. Decim⁹. qn̄ q̄s cū vxore inuenit clericū turpiter agere. vel cum mr̄e vel ſorore vel filia. vt in dicto c. ſi vero. et. c. nec ille. Undecim⁹ ſi fiat de p̄lato aut mandato ipſi⁹ cauſa correctiōis. vt in dicto. ca. cū volūtate. ⁊. c. ex tenore. Et ſi nō fiat cauſa correctōis taȝ verberans q̄ꝫ p̄cipiēs incurrunt excōicationeȝ. de ſen. ex. vniuerſitatis Q, ſi cauſa ſub eſt poteſt clericū cape ⁊ incarcerare etiam p laicum. de ſen. excom. ſi laicus. li. vi. Sed pcuſſio nō debet fieri p laicuȝ. alioquin ambo incurrunt excōmunicationem. vt in dicto ca. vniuerſitatis. niſi clericus eſſet adeo. id eſt. intantū īcorrigibilis q̄ aliter capi ⁊ corrigi non poteſt. de ſen. excō. vt facit. Duodecim⁹ in turbāte diuina officia queȝ preſbiter vel ali⁹ ad queȝ ſpectat poteſt eijcere de eccleſia. de ſen. ex. veniens. Similiter cū quis ratione officij q̄d in eccleſia obtinet pcutit clericū. aut etiam cum ſenior cauſa deuotionis hoc facit. aut dominus et pater ſiue ppinqu⁹ familiariter corrigit. Hec oīa intellige cuȝ ſint in minorib⁹ ordinib⁹ conſtituti. vt in dicto. c. cum

volūtate. Tredecimꝰ ſi cleri/
cus ſit depoſitꝰ ſiue degdatꝰ
vt de iudicijs. cū nō ab hoīe
ꝛ de penis. degradatio. ī fi. li.
vi. Et h̄ itellige ſi tal' cleric'
depoſitꝰ eſt icorrigibil' ꝛ no/
luit viuere ſub regula clerica
li. vt notaꝛ in. c. cum ꝯtingit.
p̄mo. de ſen. exc̄. ꝛ nouellator
ſup regula ꝺlictū. li. vi. ꝛ Jo.
an. xvij. q. iiij. ſi qͥs deinceps.
ꝛ. xxiij. q. v. excōicatoꝝ. Al's
aūt ſi eſt corrigibilis nō licet
eū pcutere. lꝫ eēt excommuni
catus. vt in iurib' predictis.
Et rō. qꝛ adhuc licet excōica
tus ſit dūmō ſit corrigibilis
ꝛ nōdū degdatꝰ retinet p̄uile
giū canonis. ſi qͥs ſuadente.
qꝺ eſt ꝯceſſū in fauore ordis
ꝛ nō pſonaꝝ. vt in. d. c. cōtin
git. Uerūtñ Jnno. v. credit
ꝙ v̄berās hereticū clericum
nō incidit canonē. ꝛ h̄ ipe no
tauit de ſen. ex. ſi v̄o. qꝺ tñ in
telligēdū ē de heretico depo/
ſito p ſniam. Qꝺ etiā ſentiūt
Goffre. Uin. ꝛ Berñ. Dicit
tñ archi. xvij. q. iiij. ſi qͥs dein
ceps. ꝙ laicꝰ iudex p̄t expelle
re pcutere cape ꝛ occidere cle
ricū ſi oīno ē incorrigibil': et
alit' corrigi ñ p̄t. recepta tñ li
cētia ab eccl'ia. al's nō lꝫ. xvij.
q. i. ſi qͥs. xxiij. q. v. vbi ꝺ ligu
rib' c. circūcelliōes. Quartꝰ/
decimꝰ qñ clericꝰ transfert ſe
ad actū prorſus ordini ꝯriū
vtputa erat ī minorib' ꝛ fac/
tus ē miles vel bigamꝰ. lxxx/
iiij. diſ. quiſqͥs ꝛc.

¶ De effectu excōicatōis.

E ſecūdo d ſcꝫ de effectu excōica
tiōis. ſciendū ē ꝙ ex/
cōicatus maiori excōicatiōe
ñ p̄t eligere neqꝫ eligi. neqꝫ be
neficiū eccl'iaſticū acquirere.
nec ꝺ bñficijs ſuis aliqͥd pci
pere. vt de appellationib'. pa
ſtoral'. in fi. Et h̄ qñ ē ī mora
petēde abſolutōis. de ꝯceſſio
ne p̄bendaꝝ. qꝛ diuerſitatem.
Jtē nēo dꝫ ſibi pticipare lo/
qn̄do. orando. ſalutando. bi/
bendo. comedendo. xi. q. iij. ſi
cut apl'i. Jtē ñ p̄t ꝯſtitui pcu
rator neqꝫ pcuratorē ꝯſtitue/
re ad agēdū nec ferre aliquaꝫ
ſniaꝫ. Jtē ſi ipetrat aliꝺ reſcri
ptū p̄terqꝫ ſup articulo excōi
catiōis nō valet. de reſcp̄. ip/
ſo iure. li. vi. Jtē ſi ꝓfert aliqꝺ
ſacr̄m cū ſolēnitate. aut ſe in/
gerat diuis irregularis eſt. vt
de cle. ex. miſtrāte. ca. aplice.
Nec p̄t p eū diſpenſare niſi p
papā. de ſen: et re iudi. cū eter
ni. li. vi. Jtē excommunicatꝰ

eſt ſuſpenſus taꝫ ex officio q̄ꝫ
ex beneficio. vt i glo. vl. c. cū
bone. de eta. ꝛ q̄li. xi. q. iij. rur/
ſus. vbi dicit archi. ꝙ etiā ſo
lus lapſuſ anni abſqꝫ ſnia ca
nonis a bñficijs ſufficit. ꝛ vl
teri⁹ ñ audiat̃ ſup bñficijs. et
ita videt̃ loq̄ iſtud ca. rurſus.
ſm Inno. q̄ h̄ notat i dicto. c
cū bone. Dib⁹ eñ bñficijs tā
habitis añ excōicatiōꝫ q̄ꝫ po
ſtea acq̄ſitis dꝫ ſpoliari p ſen
tentiā. Si p annū in excōica
tione vel interdicto pmāſerit
ꝛ poſt talē ſniam latā p⁹ ānū
ſup amiſſiōe bñficioꝝ nō au/
diat̃ vlterius ſup eis. vt dicit
ca. rurſus. Que aūt dicūt̃ in
excōicatione eadem intellige
in ſuſpenſione. ar. p̄dicti cap̄.
Cū bone. vbi ſic notauit In
no. Et etiaꝫ intellige de illo q̄
excōicat̃ p ꝯtumacia. ꝛ q̄ ci/
tatus ſup crimine nō ꝯparu/
it. Talis eñ habet̃ p cōuicto
vel p ꝯfeſſo. Et priuatur bñ
ficijs poſt annū. ꝛ vt heretic⁹
cōdemnat̃. vt d̄ hereticis. Cū
ꝯtumacia. li. vi. Item effect⁹
excōicationis eſt ꝙ lꝫ ſit iniu
ſta ex ordine vel cauſa. tam̄ li
gat. xi. q. iij. c. i. ꝛ de officio le
gati. cum ꝯtingat. d̄ ſen. exc.
cū p tuas. ꝛ. c. ſecrete. vbi d̄ h̄
Sꝫ di. nonne iudiciū eccl'ie
dꝫ ſe ꝯformare iudicio dei. xi
q. iij. tūc ꝟa. ij. q. i. deus oīpo
tens. d̄ ſen. ex. a nobis. ſed de/
us nullū ligat iniuſte. de pēīſ
diſ. iij. ſi ex bone. g̃ eccl'ia nul/
lū debet ligare iiuſte. Itē de/
ficiēte cauſa ppter quā aliq̄d
debet fieri iuſte deficit ꝛ effe/
ctus. lxi. diſ. his oīb⁹. de biga
mis. debitū. de appel. cuꝫ ceſ
ſante. Sꝫ cā excōicatiōis dꝫ
eē pctm̄ mortale. xi. q. iij. ne/
mo epoꝝ. hoc aūt ceſſat in ex
cōicatōe iniuſta. ergo non dꝫ
ligare Dōm eſt ad hoc ꝙ licꝫ
nullus debet excōicari iniu/
ſte. tñ ſi excōicet̃ tenet excom
municatio apud eccl'iam mi
litantē. licet nō apud deū. Et
hoc fit ideo vt eccl'iaſtica cen
ſura eo pl⁹ timeat̃. Et vt bō cre/
ſcat p obedientie meritū iniu
ſte ſnie parens. Unde dicit
glo. xi. q. iij. nihil. ꝙ licet iniu
ſta ſnia ſit timenda ꝛ tenenda
q̄ꝫ tū ad militātiſ eccl'e iuſticiā
nec mirū ꝙ ap d̄ deū nō tenet
q̄ nō fallit̃. ſꝫ apud eccl'iam te
net q̄ fallit̃ ꝛ q̄ fallit. d̄ ſen. ex.
a nobis. Nō ē tñ intentio ec/
cleſie aliquē iniuſte excōicare
imo punit acriter iiuſte excōi
cantes. vt pꝫ. xi. q. iij. illud. ꝛ
de ſen. ex. cum medicinal'. lib
vi. Quādo ergo dicitur ꝙ ex

cōicatio eſt eterne mortis dam
natio. intellige ſi cōtēnit. alᷓs
nō. Et ita ſolus ɔtēptꝰ indu/
cit dānationē. xxiiij. q. iij. no/
tandū. et habet in glo. nemo
epoꝝ. xi. q. iij.

De pticipatione cū excom
municatis.

Onſequē
c ter de tercio. ſ. de par/
ticipatiōe cū excōica
tis eſt ſciendū ꝙ quedā parti
cipatio eſt illicita. ſcȝ cum ꝗs
pticipat excōicato in crimīe
ꝓpter qđ excōicatus eſt. ſ. dā
do ei cōſiliū auxiliū vel fauo/
rem. et talis incurrit eandem
ſniaȝ. de ſen. ex. ſi concubine.
ꝛ ca. nup. Secundo qñ par/
ticipat in crimine mortali. ſȝ
nō in illo ꝓpter qđ excōmu/
nicatus eſt. ꝛ talis mortaliter
peccat. ſed nō incurrit eandeȝ
ſententiam excōmunicatiōis
Tercio quādo participat ei
in diuinis. ſcȝ recipiēdo eum
ad diuina officia. vl' ad ſacra
menta vel ad ſepulturā. Et li
cet talis nō ſit irregularis pri
ma vice. tamen ꝓpinquus eſt
irregularitati. Et ſi celebraue
rit in tali peccato erit irregu/
laris. de ſen. excō. is ꝗ. li. vi.
Quarto qñ quis participat
nō in crimine. ſed in loquēdo
orando vel bibendo ſecū. Et
de tali pticipante dicit Tho.
ꝓbabiliter poſſe dici ꝙ ñ pec
cat mortaliter niſi ex ɔtēptu
vel ɔtra ꝓhibitionē ſupioris.
Vñ regulare eſt ꝙ pticipans
ptinaciter excōicatis peccat
mortaliter. ꝛ poteſt excōicari
maiori excōicatione Non ſic
aūt eſt de pticipante quadaȝ
leuitate in verbo vel in cibo
aut potu ꝛc. cum valde graue
eſſet ꝙ quis ꝓ vno leui verbo
incideret excōicationem vel
mortale peccatum. Per h̄ po
teſt ſolui illud dubiū quod
cōmuniter inter dentes mul/
toꝝ voluiť. vtꝝ ſcȝ pticipans
excōmunicato vt iam dictuȝ
eſt peccat mortaliter. ꝛ an ſen
tentiam incurrit. Hoſti. vide
tur tenere ꝙ tunc peccat mor
taliter quando hoc facit per/
tinaciter in ɔtemptū ꝛ ɔ̄ ꝓhi
bitionē ſupioris ſpecialiť vel
generaliter factā. nam in hoc
caſu eſt excōicandus partici/
pans aliꝗ ſm ipſum. vt de cle
ri. excom. miniſtrante. ſi cele/
brat. in fi. ꝛ de ſen. excō. ſtatui
mus. in fi. ꝛ eo. ti. ɔſtitutiōeȝ.
li. vi. Ex quibꝫ infertur h̄ ſa/
lubre documentum et ſaluta/
re ɔſilium ꝙ ex quo ante am/

monitionē factam ꝑticipās
excõicari non pōt. vt dt Ar/
chi. vbi ſupra. reſtat ꝙ venia
liter peccat. Ex quo autē pꝰ
ammonitionem factā ⁊ ſpre/
tam excõicari pōt. planum ē
ꝙ tunc peccat mortaliter. nā
etiā excõicatōis ſententia nō
eſt ferenda. niſi ꝓ mortali pec
cato. Sic ḡ ſm archi. ꝯtina/
cia eſt cauſa pro qua ſola ferř
hec ſententia. Sic intelligit
Hoſti. c. ſacris. qđ vi metus
ve cauſa ⁊c̄ Et ex his patʒ ꝙ
ſi quis excõicatus eſt ꝓ ꝯtu/
macia vel alio crimine. vł vt
ſatiſſaciat ⁊ in ꝓceſſu non eſt
ꝓhibitio generalis vel ſpecia
lis ꝑticipantibꝫ facta partici
pans cū tali in locutōe come
ſtione ⁊c̄. nō peccat mortaliř
ſed venialiř. Ratio. quia non
facit cōtra ꝓhibitionē ſuperi
oris. cum adhuc nō ſit ꝓhibi
tum. Ideo dicendum eſt ſm
Archi. vbi ſup. ꝙ ſi q̇s ꝯmu
nicat excõicato ꝯ̄ ꝓhibitiōeʒ
canonuʒ peccat venialř. niſi
forte nimis freq̄nter vel i cō/
tēptū canonū. qꝛ tūc eēt mor
tale. Sic poteſt ītelligi. xi. q.
iij. excellentiſſimuſ. ⁊. xxv. di.
c. alſ. Sed cōtra ꝓhibitiōeʒ
hoīs mortalř peccat. Vñ cō
ſueuit dici ꝙ mitius agiř cuʒ
lege q̄ʒ cum miniſtro legis. ff
de arbi. l. celſus. Ita notauit
Hoſtien. in. c. ꝙ in dubijs. de
ſen. excõ. Et hoc teneas Nec
aduertas illum monachum
Raymundū cū lata cappa et
ſtricta cōſcia qui in ſūma ſua
dicit ꝙ ſi aliq̇s ꝯmunicat ex/
cõicato in caſu nō cōceſſo ſci
enter ſi nouit ius vel ſi eſt cle/
ricꝰ ſꝑ peccat mortalř. quē ſe
cutꝰ eſt Innoc̄. q̄rtus vt ipſe
notauit de dolo ⁊ ꝯtu. ꝟitatſ.
in glo. vl. iuncta fi. ⁊ in. c. ſacrſ.
qđ metꝰ cauſa. applicando te
xtualia ꝓut potuit ꝓ ſua opi/
nione facienda. Cōtra q̇s eſt
hodie tota ſchola iuriſtarū et
theologoꝝ. q̇ ſequētes beatū
Tho. i. iiij. ſen. dicūt ꝓ ꝯclu/
ſiōe. ꝙ q̄ʒuis q̇s ſciēter excõi/
cato cōicet ñ peccat mortalř.
niſi in tribꝫ caſibꝫ. ſ. qñ cōmu
nicat in crimine. vel in ꝯtem/
ptū ſuꝑioris. aut in ꝯtēptum
clauiū. vel ſi cōicat ī diuinis.
qđ teneas ſm Archi. Vbicū
q̄ʒ ḡ inuenies ī iure ꝙ cōmu/
nicare excõicato eſt peccatuʒ
mortale. intellige cū h̄ ex ſtu/
dio fit et in ꝯtēptū. ita intelli/
giř ca. excellentiſſimꝰ. xi. q. iij.
vt hugo ibidē notauit. Siliř
ī diuinis cōmunicare ē mor/
tale. vt dicit Hugo. xi. q. iij.

rogo.ſilr in crimie ē mortale.
ut de ſen.ex. nup. ¶ Preterea
ſciendū ꝙ nō dico ꝯmunica
re excōicato.lꝫ ego ꝛ ipe ſumꝰ
in eadem domo. ego ꝑ meis
negocijs.excōicatus autez ꝑ
ſuis. Sꝫ ſi ego ꝛ excōicatus
iremꝰ ad papā vl' ad aliū dñz
vt ꝑ eodē rogaremꝰ bene ici
derem excōicationez ꝛc̄. Itē
ſi ego ꝛ excōicatus hēmus v
nā camerā cōem bn̄ licet mi
hi cū excōicato eſſe i eadez ca
mera ꝛ iacere ꝛ comedere ſꝫ n̄
i eadē mēſa vel i eodē lecto.qꝛ
h̄ n̄ pt eē ſine volūtaria cōiōe
ſm archi. q̄ ita notauit.xi.q.
iij.apl'i.¶ Sꝫ di.tn̄ ſan. Jo
han.euāgeliſta exiuit balneū
ꝑpt' cherinthū excōicatū.xx
iiij.q.i.oīs q̄. Dōm ꝙ illō fu
it ex ſupabūdantia iuſticie et
cū h̄ qꝛ aliud eſt dimittere de
licias ꝑpt' pn̄tiā excōicati.ꝙ
eſt bonū.ſicut fecit beatꝰ Jo.
aliud ius ſuū dimittere qō n̄
eſt bonū.ſm Inno.q̄ ita no
tauit de ſen.ex.nup.Preterea
ſciendū ꝙ ſi excōicatus itrat
eccl'iam oēs exibūt eccl'iam
ſm glo.xi.q.iij.ſic apl'i. Sa
cerdos tn̄ ſi incepit miſſā nō
exibit.qꝛ nō relinq̄t officium
inexpletū.vij.q.i.nihil. Hu
go aūt notauit in.c.cū excōi
cato.ibid.xi.q.iij.ꝙ ſacerdos
remanebit cū duobꝫ. Hoſti.
ꝟo i ſūma.d ſen.ex.c.fi.dicit
ꝙ ſi excōicatꝰ eijci n̄ pt de ec
cleſia.ꝛ pr̄ſbyter nōdū incepit
canonē veſtes exuat ꝛ recedat
Si ꝟo incepit ꝑficiat miſſaꝫ
ꝛ ab ipo excōicato oculos a
uertat.ꝛ tutiꝰ ē vt statiꝫ ſum
pta cōione ſacri vadat ad ſa
criſtiā ꝛ ibi miſſam ꝯpleat. d
ꝯſe.di.ij.relatum. Cōcordat
Hoſti.ꝛ Goffre.dicit tn̄ In
no.de ſen.ex.nup.ꝙ ſi i eccl'ia
eēt excōicatus nō tn̄ cā oran
di ſed ꝑ alio ſuo negocio non
videt ipe Inno.q̄re in eadez
eccl'ia orare n̄ poſſem cū non
ꝑticipo ſibi in orōe ex q̄ non
orat.lꝫ alij ꝯdicant. Dicit eti
am ſi excōicatꝰ eēt extra eccle
ſiā ꝛ audiat miſſam ſtatim ſa
cerdos debet ceſſare.ꝛ alij o
rantes recedere. niſi forte in
cepiſſet canonem miſſe.vt di
ctum ē.ꝛ h̄ ne relinq̄t officiuꝫ
inexpletū. Sciat etiā excōi
catus ꝙ non lꝫ ſibi ingredi ec
cleſiā aliqua hora. Et ad h̄ fa
cit.xxv. di.c.i. pꝰ ꝑncipium.
xxiiij.q.iij.clericꝰ.ꝛ.i.q.i.non
licet. Niſi cā audiēdi ꝟbū di
de ſen.excō.rn̄ſio.de ꝯſe. di.i.
epūs.xxxv.q.iiij.de his. ſm
Hoſtienſem q̄ ita notauit de

clerico excõicato. illud. Uñ
dicit Egidiꝰ cardinal' ꝙ ſi ex
cõicatus ſicut priuata ꝑſona
vult dicere horas canonicas
debet h̄ facere extra eccl'iaꝫ. ⁊
nõ intra ex cauſa ſup̄dicta. qꝛ
ſeꝑatus eſt ab ingreſſu eccl'ie
¶ Sꝫ circa p̄miſſa ē ſciendũ
ꝙ qꝛ ml'ti ex leuitate ⁊ ex cau/
ſis vel ſignis leuibꝫ vitãt ali/
os tanq̃ꝫ excõicatos. iõ expe/
dit ſcire qñ quis eſt vitãdus
Pro q̄ ſciendũ ſm̄ Hoſti. d̄
ſen. excõ. cũ nõ ab hoie. a cõi/
one illiꝰ q̄ ꝓ ſacrilega manuũ
iniectiõe in clericũ in edictuꝫ
ſeu canonē excõicatiõis inci/
dit. lꝫ denũciatꝰ nõ ſit debes
abſtinere dũmõ in iudicõ ſit
vel h̄ ſciat. ſ. qꝛ vidiſti qñ cle/
ricuꝫ ꝑcuſſit et publica ſuꝑ h̄
laborat infamia donec ſe pur
gauerit. ꝓ quo allegat. c. cum
deſideras. de ſen. excõ. ⁊ hoc
vult etiam glo. i. p̄dicti. c. cuꝫ
non ab hoie. que dicit ꝙ q̃ꝫci
to ſcio vnũ excõicatũ debeo
ipſum ſtatim vitare q̃ꝫuis ñ
ſit denunciatus. niſi ſolus h̄
ſciam. Et h̄ eſt ꝯ Johēꝫ fauē
tinũ ſm̄ Hoſti. ⁊ glo. ſupra/
dicti. c. qui dicũt ꝙ excõicatꝰ
nõ eſt vitãdꝰ quouſq̃ꝫ denun
ciatus ſit. qđ omnino falſum
eſt. Denũciatio aũt nõ fit niſi
ꝑpt ignorantes. argu. d̄ iudi
ciĳs. ita quorundam. Et euꝫ
qui certus eſt certiori non o/
portet. de regulis iuris: cum
q̄. li. vi. deus eum ligat ĩ hac
ſnĩa ⁊ non hõ. xi. q. iĳ. nemo.
Uñ ⁊ ſecũ trahit executiõem
nec ampliꝰ ligat̄ ꝑ denũciati
onem. de appellatõibꝫ. paſto/
ralis. Debet ḡ vnuſquiſq̃ꝫ vi
tare excõicatum. ⁊ ſi denunci
atus non ſit dũmõ ſciat hoc
taliter ꝙ ip̄m cõuincere poſ/
ſit. vel etiam ſi famoſum ſit vt
dictũ eſt. ſecus vbi occultũ ē
Et h̄ eſt verũ de excõicato in
ſpecie. i. nominatim. nõ autē
in genere. Et etiã vbi tibi cõ
ſtat tanq̃ꝫ homini. vel ſi ſit in
famatus de h̄ publice. Secꝰ
ſi tibi ꝯſtaret tanq̃ꝫ deo. puta
in ꝯfeſſiõe. qꝛ tũc nec in pub
lico nec in ꝓuato ip̄m vitare
debes. Item ſi audis h̄ ab a/
liĳs nõ ſis facilis ad creden/
dum niſi p̄latꝰ h̄ tibi nũciet.
tũc oĩno credēdum ē. xi. q. iĳ.
cure. Scire tñ debes ꝙ aliq̄ſ
ꝑpt famam publicam vitat̄
tanq̃ꝫ excõicatus. licet excõ/
municatus non ſit. ſm̄ Ho/
ſtien. in. c. cũ deſideras. de ſē/
ten. excõmunicationis. vt etĩ
dic̄ glo. Q, ſi fama eſt aliquē
eſſe excõmunicatum vitãduſ

ē. Et ita fama facit ꝓbationē
Et iſta om̄ia intellige quo ad
publicā vitationē. nam ſi q̄s
ſolus nouit aliquē excōicatū
ꝛ ħ ꝓbare n̄ pt de facili. ipe ſo
lus eū vitabit. alioq̄n ſi nͨ ali
quem ꝓbare pꝙterit. nec ipe
eū vitabit publice ſ; tm̄ occl'/
te. ꝛ vbi poterit facere ſine ſcā
dalo. Unde tene ꝓ reg'la ſm
Raymundū. ꝙ ſi manifeſtu;
eſt eē aliquē excommunicatū
alij tenent exire de eccl'ia vel
ꝓcurare ꝙ exeat. Si vero n̄
eſt manifeſtum. tunc illi q̄ ſci
unt exibūt caute ꝛ ſecrete. ita
tn̄ ꝙ non ſequat manifeſtatō
illius. ſi ꝯmode poſſunt. al's
ſi timet manifeſtatio eius nō
exibunt. vi. q. ij. Si tn̄ epus
Occulte nāq; excommunica
tus debet occulte moneri vt
exeat. Concordat Goffreduſ
Hodie ꝑ ſtatutū ꝯſtantiē. be
ne ꝓuiſum eſt ꝙ nullꝰ aliquē
vitare debet vel ꝑ excōmuni
cato hr̄e niſi denunciatus ſit
ꝛ declaratus. Et hoc intelli/
ge quantū ad publicam vita
tionē. al's ſi tibi ꝯſtat aliquē;
incidiſſe canonē late ſn̄ie de/
bes eum vitare. nō expectan
do aliquā denūciationē ꝑ iu/
ra ſuprius dicta. Eo tn̄ modo
q̄ dictū eſt. ſ. Idē dōm ē ſi fa
ma publica ē. vel audio a fi/
dedignis aliquē excōicatum
ſm Raymūdū teneor eū vita
re. ¶ Et vt meliꝰ iſta recolli/
gas ponunt q̄nq; regule. ō ħ
Quaꝝ ꝑma talis eſt. excōica
to ꝑticipans in crimine icur/
rit eandē ſn̄iā; excōicationis
vt de ſen. ex. c. ſi ꝯcubine. ꝛ. c.
nuper. Qō intellige ſic. ſi dat
ꝯſiliū auxilium vel fauorem.
ſine q̄bꝫ ille n̄ feciſſet. Secun
da regula. Participans excō
municato n̄ in crimine in cō
tēptū tn̄ clauiū icurrit morta
le pctm̄. Tertia regula. Par/
ticipans excōicato in diu niſi
ſ. admittēdo eū ad diuia vel
ad eccl'iaſtica ſacra vel ad ſe/
pulturā peccat mortal'r Et l;
ꝑma vice non ſit irregularis
vt de ſen. ex. is q̄. li. vi. tn̄ igreſ
ſus eccl'ie eſt ei interdictꝰ. vn̄
ingerens ſe ſecundo ad diui/
na fit irregularis. de ſe n. exc̄.
is qui. lib. vi. Et ſi ſic decedit
non d; in cemiterio ſepeliri.
vt dr̄ ibidem. imo vt in vltio
caſu ſepeliens excommunica
tum in caſu n̄ ꝯceſſo excōica
tus eſt. vt de ſepulturis. eos
qui. in clemē. Quarta regula
Participās excōicato in ꝯtē
ptū ſupioꝝ peccat mortal'r. xi
q. iij. nēo. Quita reg'la. Par/

ticipās excōicato bibēdo. comedendo. loq̄ndo ſemel tm̄ l'r ex cāu neceſſario. nō tñ in ꝯtēptū peccat venial'r. ſꝫ pꝫ qꝛ veniale fit moꝛtale dū placet. et freq̄ntia delicti facit ꝯtēptuꝫ vt dicit Aug. de fide xp̄iana. Tūc em̄ dꝛ q̄s ex cōtēptu facere qñ voluntas eius oꝛdiat ad obuiandum legi. Sciendū tñ circa p̄miſſa ꝙ in oib⁹ caſib⁹ p̄terq̄ʒ in p̄mo tal' ꝑticipans. p̄t abſolui a ꝓpꝛio ſacerdote. Sꝫ in p̄mo cāu qñ cōicat in crimine nō p̄t abſolui ab alio niſi ab illo q̄ excōicauit p̄ncipalē. Tñ ſi ille cōmunicās ꝯmode nō p̄t accedere illū excōicatoꝛem. p̄t abſolui a ꝓpo ſacerdote. vt dꝛ i ca. nup. de ſen. excō. In articulo tñ moꝛtis p̄t ab oī excōicatione maioꝛi per ſimplicē ſacerdotē abſolui. ſeruata tñ foꝛma de q̄ habes ſupꝛa circa ſacr̄m penitentie. ¶ Preterea ſciendum ꝙ q̄nq̄ ꝑſone excuſanť a peccato ꝑticipationis cum excōicato. Primo ſi q̄s cauſa vtilitatis ꝑticipat. vt ſi loquitur de his que ſunt d̄ ſalute excōicati. vel ad ſalutem ꝓpꝛiā ſi aliū ñ habet vt loqť p debitis q̄ teneť ſibi excōicatus. Scd̄o excuſať vxoꝛ ꝑticipans viro excōicato vel econuerſo. tñ q̄tū ad redditōnē debiti ñ excuſať. qꝛ ñ tenetur viro excōicato reddere debitū. ille tñ excōicat⁹ teneť vxoꝛi petēti reddere. xi. q. iij. q̄m mľtos. in glo. ſup ꝟbo. vxores. finali. Tertio excuſantur ſui ancille filij ruſtici ſeruientes ⁊ oēs familiares q̄ ñ dederūt cām dño ꝑpter quam excuſatur. Et intellige de ſeruiſ qui añ excōicationē dñi ſuire ceperūt. Et de filijs ñ emācipatis. i. ñ diuiſis a p̄re qui ſunt adhuc in paterna ꝑtāte. Ruſticos intellige colonos agroꝝ ſuoꝝ dñoꝛum ⁊ alios. q̄ tñ in his laboꝛib⁹ ad q̄s de iure teneť p̄nt ꝑticipare dño. Patres tñ ñ excuſāť ꝑticipātes cū filijs excōicatiſ. nͨ dñi cū ſeruis ſm̄ Raymūduꝫ. q̄ teneńť ſuos coꝛrigere minores. Tñ dic̄ Hoſti. ꝙ dñi ſeruis mercēnarijſ quoſ ſuo magno incōmodo vitare ñ poſſunt. p̄nt ꝯmunicare ſimiliter ſocij habētes aliquid in communi. Quarto excuſantur illi qui ignoꝛanter ꝯmunicāt excommunicatiſ. Quīto excuſantur illi qui i neceſſitate eis ꝯmunicant. vt ſi quis communicans iret ꝑ terrā excom

municatoꝝ ⁊ nō hr̄et alibi emere victualia. pōt in tali neceſſitate ab excōicatis emere ⁊ cū illis etiā comedere. Ultimo ſciēdū ꝙ ſepe epi vl̓ eoꝝ officiales ꝯmittūt plebanis abſoluere aliq̄s excōicatos. iō de mō ⁊ forma abſoluendi taliū eſt videndū. Ubi eſt notandū ꝙ in abſolutōe a maiori excōicatiōe q̄ttuor ſunt ſeruanda. Primū vt excōicatus ꝑus iuret ſtare mādatꝫ eccl̄ie licet h̄ nō ſit de ſubſtantia abſolutōis. Scd̄o ſi q̄s ꝑ māifeſta offenſa excōicat̄ ñ abſoluat̄ niſi prius ſatiſfaciat. Si aūt eſt occulta ſufficit iuratoria cautio. Tertiū ē vt abſoluat̄ ꝑ eum qui tulit ſn̄iam cuꝫ pſalmis ⁊ orōnibꝫ circa h̄ cōſuetis. Prīo p̄mittēdo. deus miſereat̄ nr̄i. vſqꝫ ad finē. vel ſm̄ aliq̄s. miſerere mei deus. deinde Kyrieleyſon. Pr̄ nr̄. Saluū fac ſeruū tuū dn̄e ſperantē in te. Mitte ei auxiliuꝫ de ſctō. ⁊ de ſyō tuere eū. Eſto ei turrꝭ fortitudis. a facie inimici. Dn̄e exaudi orōnē meā Orem᷒. Preſta queſum᷒ oīpotens de᷒ huic famulo tuo dignū pn̄ie fructuꝫ. vt eccl̄ie tue a cui᷒ veritate deuiauerat peccādo. admiſſoꝝ reddat̄ innoxius veniam ꝯſequendo ꝑ xp̄m dn̄m nr̄ꝫ. Tūc ſequitur forma abſolutiōis. De oīpotentis dei gr̄a et miſericordia ꝯfiſ᷒. auctoritate dn̄i nr̄i ieſu xp̄i ⁊ btōrum apl̓orū Petri ⁊ Pauli. necnō auctoritate ordinaria mihi in hac ꝑte ꝯceſſa. a ſn̄ia excōicatōis quā incidiſti ꝓpter iniectōꝫ manuū in clericū ordinatū. ego te abſoluo. ⁊ reſtituo te in ſinū matris eccl̓ie ⁊ ꝑticipatōeꝫ ſacramentoꝝ ⁊ cōionem fidelium In no. p. ⁊. f. ⁊. ſſ. amen. ⁊ idē mod᷒ ſeruād᷒ ē circa mortuū excōicatū abſoluēdo. niſi addendo ꝟſiculos ⁊ pſalmos q̄ fiunt circa ꝯmēdatōꝫ mortuoꝝ. addēdo collectā. Inclina dn̄e aurē tuā. cuꝫ illa. Da q̄ſumus dn̄e anie famuli tui refrigerij ſedem. q̄etꝭ btītudinē veri lumis claritatē. ꝑ xp̄ꝫ dn̄m nr̄m. Quartū eſt vt p̄cipiat illi ſic abſoluto. ſi erat abſolutus a ſn̄ia canonis vt nūq̄ꝫ cōtra illū canoneꝫ excedat ſcꝫ vt non ꝑcutiat clericū aliquem vel cōſimile.

¶ De ſuſpenſionis ſn̄ia.

Circa ſuſpenſionis ſn̄iam eſt ſciendum ꝙ ſuſpēſio

eſt ꝓhibitio qua q̇s aſtringit
abſtinere ab aliq̈ certo actu le
gitimo. Et eſt multiplex. naꝫ
tot ſūt ſingl'ares ſuſpēſiones
q̈t ſunt actus legitimi vñ pōt
q̇s ſuſpēdi a bñficio ⁊ officio
⁊ iuriſdictiōe. ab ingreſſu ec/
cleſie ⁊c̄. Pro q̊ ſciēduꝫ ꝙ
Jo. an. in cle. cupiētes. de pe
nis. in glo. magna enumerat.
xxv. ſuſpēſionis ſpēſ. Eſt aūt
ſuſpenſio a cōione fratrū ſim
plex. xviij. di. ſi q̇s autē. Alia
determinata ꝑ duos menſes.
ea. di. c. fi. Eſt aūt ſuſpenſio a
cōione euchariſtie donec pe/
niteat. de elec. oſius. de his q̄
fiūt a maiori ꝑte capituli. c. i.
in fi. Itē ad oblatōes altaris
xvij. q. iiij. miror. Item a ꝑce
ptiōe ſacroꝝ. xi. q. iij. ſic apl'i.
⁊. c. ſequēti. de cle. excō. mi. c.
fi. Item a cōſecratione epoꝝ
ſimpliciter. de tranſlatione. c.
ij. et determinate ad annū. de
elec. ꝓuida. li. vi. Itē a collati
one ordinū oīm ⁊ ſimpliciter.
de tꝑib⁹ ordinationū. vel non
eſt. ⁊. c. dilect⁹. ⁊ cū determina
tione anni. eo. ti. eos q̇. li. vi. ⁊
ad trienniū. de ſymonia. c. pe.
Qñꝫ certoꝝ ordinuꝫ tm̄. de
tem. or. c. lr̄as. qñꝫ clericalis
tonſure tm̄. eo. ti. null⁹. li. vi.
Item ab eoꝝ executiōe qñꝫ
ſimpliciter. eo. ti. nulluſ. li. vi.
qñꝫ certi ordinis tm̄ ſimpli/
citer. eo. ti. lr̄as. vel ad temp⁹
eo. ti. vel nō eſt. de ſymonia. c.
penulti. Qñꝫ a pontificalib⁹
tm̄. d̾ tranſla. c. ij. Qñꝫ ab of
ficio ſacerdotali. de officio de
legati. ſane. ij. ⁊ eo. ti. c. ij. li. vi.
Qñꝫ non a toto ſacerdotali
officio ſed ſolum a celebratōe
miſſarum. qñꝫ tm̄ per duos
menſes. de clerico ꝑcuſſo. ꝑte
rea. qñꝫ ꝑ annum. lv. di. nul
lus. de ꝯſe. diſ. ij. relatū. qñꝫ
ꝑ duos annos. de clerico per
cuſſo. p̄ſentiū. Iteꝫ eſt ſuſpen
ſio ab īgreſſu eccl'ie. qñꝫ ſim
pliciter. xvi. q. iiij. nullus. ⁊. c.
ſi q̇s deinceps. de pe. ⁊ remiſ.
omnes. de offi. dele. c. ij. li. vi.
qñꝫ determinate ad mēſem.
d̾ ſen. ex. ſacro. qñꝫ quouſꝫ
ſatiſfecerit. de cenſib⁹. exigit.
li. vi. qñꝫ ſuſpendit quis ab
ingreſſu eccl'ie et diuinis per
menſem. de ſen. excō. c. i. li. vi.
Et quid importat ſuſpenſio
ab ingreſſu eccl'ie habetur de
ſen. excō. is cui. li. vi. Iteꝫ eſt
ſuſpenſio ab officio. qñꝫ ſim
pliciter. de vſu. qꝛ in omnib⁹.
in fi. cle. de reb⁹ ec. nō alie. c. i.
qñꝫ ꝑ annum. de offi. dele. c.
vlti. §. vt aūt. li. vi. de re iudi.
cum eterni. eo. li. quandoqꝫ ꝑ

trienniū.de clan.deſpon.c.fi.
⁊ de here.c.fi.in cle.ad fi.Itez
eſt ſuſpenſio a voce capituli:
donec q̇s ordinet̄. ſup̄ eadem
ꝯſti.de eta.⁊ q̄li.or.vt hi q̇.ij.
rn̄ſione. Itē a bn̄ficio ſimpl'r
de elec.nihil eſt̄. Et determi/
nate puta ad ſex menſes ⁊ an/
num.in cle.de vi. ⁊ hone.cle.
c.ij.ad trienniū. de rebꝫ ec.nō
alie.c.ij.li.vi.de elec.cū in cū/
ctis.eo.ti.c.i.⁊.c.cupiētes.§.
ceterū.li.vi. Ad tp̱s incertū.
ſcꝫ q̄ꝫdiu tacuerit.de elec.ge/
nerali. li.vi.determinate etiā
quo ad ꝑtem diſtributionuꝫ.
vt in p̄dicta decre. vt hi qui.
ſecunda rn̄ſione. Suſpendit̄
etiaꝫ q̇s a bn̄ficio obtinendo
ꝑ ſex menſes ⁊ ꝑ annū:vt in p̄
dicta decre.ij.de vi.⁊ ho.cle.
qn̄qꝫ ꝑ annū ⁊ bienniū .de ſta
tu monachorū. ne in agro.§.
ſi quis. Suſpendit̄ etiam q̇s
a bn̄ficio obtinēdo ꝑ ſeptem
mēſes: ⁊ ꝑ annū. vt in p̄dicta
decre.ij. Itē ē ſuſpēſio ab offi
cio ⁊ bn̄ficio ſimpl'r:đ teſtibꝫ.
tam lr̄is. in fi.de ſe.nup.c.i.đ
ꝓuilegijs.tuaꝝ. qn̄qꝫ determi
nate ad temp⁹ ſatiſfactionis
vel reſtitutōis .đ elec.q̄ ſnīe.
de cenſibꝫ.exigit.li.vi. Et qn̄
qꝫ hec ſuſpenſio đr ab ordine
⁊ dignitate. de ſciſmaticis.c.i.
in fi. Et qn̄ ſumit̄ alternatiue
vtputa aut ab officio ſuſpen
dat̄ aut a bn̄ficio. de vi. ⁊ ho.
cle.a crapula. Itez ſuſpendit̄
quis ab adminiſtratione ſim
pliciter. vt đ ſolutionibꝫ.c.ij.
⁊ cum determinatione triēnij
de re.ec.nō alie.c.ij. Interdū
ſuſpendit̄ ab officio admini/
ſtrationis: ⁊ a bn̄ficio vſqꝫ ad
ſatiſfactionē: ī cle.đ decimis.
c.i. Item ſuſpendit̄ quis a ꝓ/
uilegio clericali. qn̄qꝫ in ꝑſo/
na:qn̄qꝫ in rebꝫ.de vi.⁊ hone.
cleri.c.vlti. ⁊ in cle.eo.ti.ca.i.
Item ſuſpendit̄ quis a colla
tione beneficioꝝ ſimpliciter.
de p̄bendis.graue.ne ſede va
cante.c.vno.li.vi. Etiā cū de
terminatiōe anni vel biennij.
in cle.de ſtatu monachoꝝ. ne
in agro.§.ſi quis. Itē ſuſpen
dit̄ quis a ꝯfirmatione epoꝝ
ſimpliciter. đ tranſlatōe.c.ij.
Qn̄qꝫ ꝑ annum. de elec.pro/
uida.li.vi. Et quandoqꝫ a cō
firmatione inferiorū. de elec.
nihil eſt. Item ſuſpenditur p̄
latus regularis a ꝑceptione
ꝓfeſſionis. de regulis iuris.
nō ſolum.in fi.li.vi. Item ſu
ſpenditur officium legati mi
noris preſente legato maio/
re de latere. de officio dele/
gati.nolentes. Item ſuſpen/

ditur ſtat⁹ canonicoꝝ alema
nie. de elect. indemnitatibꝫ. §.
penulti. li. vi. ⁊ in cle. de ſtatu
regularium. attendentes. §.
illos quoqꝫ. Item ſuſpendit
quis ab officio aduocatõnis
⁊ notarie. de hereticꝭ. ſi aduer
ſus. Item a collatõe magiſte
rij. in cle. de magiſtris. cũ ſit.
Item ab officio p̄dicandi. vt
in clem̄. cupientes. de penis.

Ut autez facilius iſta ma
teria capiatur: notande ſunt
regule ſubſcripte. Prima re-
gula. Suſpenſus ab officio
⁊ iuriſdictiõe ſiue ab homine
ſiue a canõe nec excõicat nec
beneficia confert. de ꝯceſ. pre
ben. qꝛ diuerſitatez. Ex quo
enim talis caret iuriſdictiõe.
excõmunicare non poteſt. de
exceſ. p̄la. tanta. Secunda re
gula. Suſpẽſus ab ingreſſu
eccl'ie tm̄ talis excõmunicat
et abſoluit. Ratio: qꝛ adhuc
retinet iuriſdictionẽ. vt in. c.
ſacro. de ſen. ex. iuncto ca. ab
excõmunicatꝭ. ⁊ de reſcriptꝭ.
vbi ad talem ſuſpenſum qui
incidit ſuſpẽſionẽ ab ĩgreſſu
eccl'ie. qꝛ excõmunicatus con
tra nullũ caſuz. c. ſacro. fieret
remiſſio ꝓ abſolutione. Ter
cia regula. Suſpenſus a bñ
ficio poteſt bene eligere. vt in
ca. cum in cũctis. de electiõe.
Quarta regula. Suſpenſus
ab officio ſi talis eſt ſuſpẽſus
quo ad ſe et quo ad alios. nec
eligit nec eligitur: vt in. c. cuz
dilectus. de ꝯſuetudine. et de
elec. cum nunc. Et h̄ eſt verũ
quãdo eligit rõne priuati offi
cij. Si autem eligit rõne pub
lici officij poteſt eligere dum
modo ſit occultus. facit de re
iudicata. approbãdũ. Quin
ta regl'a. Suſpenſus q̄ ad ſe
tm̄: vt ille qui eſt ſuſpenſus ꝓ
pter ꝑticipationez excõmuni
cati: talis eligit ſed nõ eligit.
de cle. excõ. miniſ. ſi celebret.
Sexta. Suſpẽſus ab ingreſ
ſu eccleſie in ea celebrans irre
gularis eſt. de ſent. excom. is
cui. li. vi. Septima. Suſpẽ
ſus ab officio taz a celebratio
ne miſſe q̄ꝫ a collatione ſacra
mentoꝝ ⁊ a q̄libet actu ſacer
dotali: puta a baptizando ſo
lenniter intelligit ſuſpẽſus. ⁊
ꝯ faciẽs fit irregularis. Octa
ua regula. Sacerdos ſuſpen
ſus ſacerdotalibꝫ officijs mi-
niſtrans in inferiori ordine ñ
eſt irregularꝭ. Qñ vo ẽ ſuſpẽ
ſus a collatõe ſacroꝝ ꝯferens
aliq̄d ſacramentum ſolẽniter
fit irregularis. Nona regula
Licet ſuſpenſus non perdit

ſura ſpūalia nec poſſeſſionem beneficij. tñ fruct⁹ bñficij ſui ꝑdit: ſm Inno. de appel. paſtoralis. Et h̄ ſi eſt ſuſpenſus ab officio ⁊ ex graui cauſa: puta ꝓpter ſcandalū ꝑp̄li vel infamiā ſolam. ſm Hoſti. de q̄ plene ꝑ Io. an. c. cupientes. d̄ penis. in glo. magna ad finē. Decima regula. Suſpenſus a canone ꝓpter ꝑticipationē excōicati pōt eligere et alia facere q̄ ſunt iuriſdictiōis. Sꝫ ſi ab hoīe vel a iure vel al's ex alia cauſa tūc non pt̄ ſm Io. an. in glo. magna vbi ſupra.

De forma ferende excommunicationis.

Eſtat nūc r videre d̄ quarto. ſ. de forma ferende excōicationis. Pro q̄ ſciendū q̄ ad ferendū ſnīam excōicationis nō dꝫ feſtinare iudex ſꝫ mature ꝓcedere. nec pro q̄libet delicto debet eā ferre. iuxta illud poeticum. Si quotiens peccant hoīes ſua fulmīa mittat Jupiter: exiguo tempē null⁹ erit. de quo ī glo. magna. xxxiiij. di. valentino. Debet igit̄ premitti triplex monitio vel vna pro trib⁹: al's iniuſta ē excōmunicatio. ⁊ iudex ē ſuſpēſus ꝑ menſem. q̄ ſi ingerat in officio ſuo. ſ. in diuinis agenſ ſicut prius irregularis efficit̄ ⁊ ꝑ ſolum papā abſoluēdus. Et idē eſt de ſententia ſuſpenſionis et interdicti. de ſen. ex. cum medicinalis. li. vi. hec tñ pena nō tangit epiſcopos. cū de eis nō loquat̄ expſſe. Preterea eſt ſciendūꝫ q̄ ſententia excōicationis ferēda eſt ex tribus cauſis. Prima eſt contumacia: qñ quis fuerit admonitus vel citatus ꝑ iudicē tribus vicib⁹ ſiue edictꝭ: vl' vno ꝓ trib⁹. ⁊ ipſe fuit inobediens vel ꝯtumax. Scd̄a cā qñ pro aliq̄ certo dāno vel offenſa aliq̄s nō vult ſatiſfacere. tūc eñi pt̄ licite excōicari. Et rō ē ſm Tho. in. iiij. ſnīaꝝ. diſt. xviij. q2 talis peccat in ꝓximuꝫ cui facit iniuriā. ⁊ iō merito ē excōicād⁹. Tercia cā qñ ꝑſona ignorat̄ ſic excōicat̄ ī generali vt q̄cunqꝫ furtum fecerit reſtituat. vel q̄ ſcit ⁊ nō reuelat. de ſen. ex. a nob. Nemo aūt debꝫ excōicari ꝓ pctō alteri⁹. xxiiij q. iij. ſi ab his. licet bñ pōt interdici. Sūt aūt q̄nqꝫ caſus in quibus ſnīa excōicationis nulla eſt ipſo iure. Primus ē. ſi ille q̄ tulit eā non habuerit ptātem ferēdo ſnīaꝫ. vt q2 nō

erat ei⁹ iudex. vl' q₂ erat excõi
catus. Secundus q₂ eſt lata
poſt appellationē legitimaȝ. ī
quo caſu etiā vt notat Arch.
xi. q. iij. cure. dicēdo ꝙ licȝ ſit
ordinario credēdū denūciāti
aliquē excõicatuȝ. tñ ſi ſcis ꝓ
certo denūciatū añ excõicati/
onem appellaſſe: ſecure illi po
tes cõmunicare. vt de appel.
ad nr̃am. ſm̃ Goffre. q̄ ita no
tauit ī p̄dicto. c. dilect⁹. Iſtð
vltimuȝ intellige vt notat̃ de
ſen. ex. ſolet. li. vi. §. vlti. Con
cordat ad h̄ glo. antiq̄ Bern̄.
de appel. paſtoral'. dicens ꝙ
ſi q̄s excõicat̃ poſt appellati/
onem ꝓbabilē. licet excõicat⁹
ſit: nõ tñ eſt ꝓ excõmunicato
habēdus: quin liceat ei com/
municare in omnib₉ ſacramē
tis. Hoc ideȝ ſentit glo. final'
ī. c. dilect⁹. ibidem dicēs. ꝙ
licet pro ſnĩa ſit p̄ſumendū in
dubio. magis tñ ſtandum eſt
appellationi q̄̃ꝫ denūciationi
excõicationis. Terci⁹ caſus
eſt qñ ſnĩa ↄtinet intolerabilē
errorem. vt de ſen. ex. ꝑ tuas.
vt ſi excõicat̃ q̄s ideo: q₂ non
iurat̃ vel q₂ nõ ducit ep̄o ali/
quā meretricē. ⁊ ſic de aliȷ̄s: ꝑ
ut exēplificat glo. ibið. Quar
tus caſus qñ aliq̄s excõmu/
nicat maiori excõicatõe illos
qui excõicato ꝑticipant. non
in crimine ſȝ in locutõe. Naȝ
tal' ſnĩa ñ tenet: niſi p̄miſſa tri
na monitõe vel vna ꝓ trib₉. ⁊
cū h̄ niſi nominatim exp̄man
tur ꝑticipantes. de ſen. ex. ſta
tuimus. ⁊. c. ↄſtitutionē. et. c.
ſtatutū. li. vi. Quintuſ caſus
qñ p̄latus interdicit ſuis ſub
ditis ne exponāt ſuis ſupiori
bus ab inquiſitorib₉ ſtatutū
eccl'iaꝝ ſuaꝝ ſub pena excõi/
catiõis. nā tal' excõicatio nul
la eſt. vt de of. or. q₂ pleriq̄ꝫ. li.
vi. Ultimo ſciendu3 ꝙ ſm̃
emericū ī ſūma ſua regularit̃
ep̄us ⁊ quilibet inferior paro
chialis p̄ſbiter p̄t abſoluere a
ſnĩa excõicatõis etiā maioris
lata a iure vbi ſibi ſupior ab/
ſolutionē nõ reſuat. Nec ob
ſtat dictuȝ Io. an. ī. glo. ī. c. ſi
ep̄s. de pe. ⁊ re. li. vi. vbi ipſe
dicit ꝙ abſoluere excõicatos
a maiori excõicatõe ñ cõpetit
ſimplici ſacerdoti ſed ep̄o. vt
de ſen. ex. nuper. Sed tu dic
audacter ꝙ veꝝ eſt ꝙ nõ cõpe
tit hoc ſimplici ſacerdoti ſim
pliciter. Et etiaȝ vbi ꝓhibet̃
ſpecial'r. ſecus aūt vbi nõ ꝓhi
bet̃. Sic etiā dicim⁹ ð ep̄o ꝙ
ñ ↄpetit ſibi abſoluere a ſnĩa
excõicatõis maioriſ. vbi. ſ. pa
pa ſpēal'r reſuauit. ī ceterſ nõ

ꝓhibet. Sil'r dr̃ de epo ꝛ ſim plici ſacerdote. iſtđ tn̄ indige ret meliori declaratione p pa pam ꝑpter ſimplices. Scias etiā ꝙ abſens pōt abſolui ab excōicatione ꝑ ꝑcuratorē ſm Guil'.nazonē.tn̄ ſolēnis recō ciliatio in introductiōe in ec cleſiam nō pt fieri eo abſente. Et ita intelligit dictū Inno. qui ꝓlixe de h̄ ſcripſit.de ſen. excō.cum deſideras.

De eccl'iaſtico interdicto qualiter ſit obſeruandū.

Inē opu f ſculo iponere cupiē tes:de eccl'iaſtico in terdicto aliqua ſubijciamus Circa qđ ſciendū ꝙ inter/ dictū ſm Inno.nō eſt niſi ꝓ/ hibitio hoīm habitantiuȝ in loco a ſacris ibi accipiēdis:ꝛ a ſepultura. et ne clerici cele/ brent diuina vl' miſtrēt ſacra. Et eſt duplex. quoddā gene rale.quoddā ſpeciale ſiue ꝑti culare. Generaliter interdicit regnuȝ ſiue ꝓuincia:ſiue etiā ciuitas vel caſtrum. Particu lare vero interdictū eſt qn̄ de multis eccl'ijs vna due vl' tres interdicūt. vt hr̄ de v̄.ſig.cuȝ in ꝑtibꝫ. Sic etiā ſpeciale dr̄ qn̄ omnes eccl'ie ciuitatis vel ꝓuincie intdicunt. vt fit ꝑ ex ecutores graꝝ.vnde genera/ le dr̄ ideo ꝗ̄tum ad illū locuȝ vbi nullus excipit. Vn̄ ſm dn̄m aluaꝝ.licet ꝑſona inter/ dicat. vt ſcȝ ꝗ̄diu in tali loco moꝛat: vel ad quecūq; ꝑuene rit ꝗ̄diu ibi fuerit fuet inter dictū in h̄. licet ꝑpter ꝑſonaȝ ſpēale cenſeat interdictū.tn̄ q̄ ad obſuationē general'r intel ligit interdictū ꝓlatū.vn̄ oīa q̄ ſeruant tꝑe interdicti gene/ ralis etiā tunc obſeruabunt. Speciale aūt eſt in q̄ alique eccl'ie excipiunt. et vbi ſoluȝ terra eoꝝ que interdicit ſpeci ficat. Pōt tn̄ poni interdictū ex rōnabili cauſa ꝑpt culpaȝ dn̄i loci alicuiꝰ:ſiue capituli: ſiue ꝯmunitatis.nō tn̄ pt poni ꝑ ordinariū vel ꝑ delegatū ꝓ pecūiario debito vl' cuiuſuis pecunie q̄ntitate.niſi đ auto ritate ſedis aplice ſpeciali et expſſa.ꝑ extrauagantē boni/ facij octaui: q̄ incipit.ꝓuide attendeñ.ꝛ h̄ intellige đ inter dicto generali. qꝛ ſpeciale bn̄ pt poni ꝑpt debitū pecunia/ riū. vt qꝛ plebanꝰ n̄ ſoluit ali/ quā collectā ſedi aplice l' epo pt interdici tm̄ illa eccl'ia illiꝰ plebani.non aūt alia in illa ci uitate. Ita notauit Ioh.an.

in nouella.de ſen.ex.li.vi. Et differt interdictū ab excōmunicatione vel ſuſpenſione. quia excōicat vel ſuſpendit pſona. ſz interdicit loc⁹ vel regnū vl puincia:caſtrū:eccl'ia:villa:ciuitas:cōitas:clerus vel ppl's Pōt etiā h interdictū poni p epm.ꝺ caſu epi pōt capitulū interdicere. vicz qñ pcedit ex mero officio.al's aūt ſine caſu capituli pt interdicere ſup notorijs delictis.h idē pt facere elect⁹ ꝯfirmat⁹:licet nōdū cōſecratus. qꝛ h eſt iuriſdictōis ꝛ nō ordinis.vacante ṽo ſede pt h etiā facere capitulū. De omnib⁹ iſtis ſunt iura que obmitto cauſa breuitatiſ Forma aūt interdicti eſt hec. Nos ppter talem cām ſcz occiſionis ſacerdotiſ i ciuitate facte ipam ciuitatē ſupponim⁹ interdicto eccleſiaſtico. His pmiſſis ponunt aliqu e regule de obſeruatione interdicti. Prima regl'a ē. Interdicto clero ſpecialiter nō ppter hoc ppl'us intelligit interdictus nec ecōuerſo. vñ in tali caſu laici poſſunt audire diuina. vt de ſen. excō. ſi ſnīa.li.vi. Cum vero alicuius ciuitatiſ vel terre populus ē interdictus ſingulares pſone intelligunt eſſe interdicte. Secūda regula. Licet generale interdictū clerici tenent obſuare:tñ eoꝝ pſone ñ ſunt interdicte. Et iō alibi exiſtentes pñt celebrare. Tercia regula. Interdicta terra ppt delictū dñi:ſubditi ipſi⁹ alibi pñt audire diuina niſi culpabiles exiſtant. vel niſi ipſi fuerint interdicti ppter dñm in eis puniendum. ꝺ ſen.ex.ſi ciuitas.lib.vi. Quarta regula. Ciuitate vl' caſtro interdicto vel villa: ſuburbia illorum et ꝯtinentia edificia intelligunt interdicta. vt in dicto. ca.ſi ciuitas. Suburbia autem ſm Johem de deo intelliguntur loca extra ciuitatē:vt ipſa edificia que ſunt extra vltimam portā ciuitatis: ſiue ſit porta clauſa ſiue aperta. quod alio nomine dicim⁹ ingreſſum vl' introitū ciuitatis pncipalem vel finalem.ꝺ quib⁹ edificijs vocant oēs hoīes ad cautionem ciuitatis: ꝛ ſoluūt cōmunes penſiones cenſus vel tributa:vel quaſcūq exactiōes cum ciuibus ciuitatiſ. Quinta regl'a. Interdicta eccl'ia nec in ipſa nec in ei⁹ capella pt celebrari.nec in ei⁹ cimiterio cōtiguo poterit ſepeliri. vt dicitur in dicto.c.ſi ciuitaſ. li.vi.

Sexta regula. Interdicta ci uitate ꝑ peccato ciuiuꝫ. q̄q̄ꝫ ciues nō ſunt ꝓprijs nomini bꝰ exp̄ſſi. tñ quocūqꝫ vadunt interdicti ſunt. nec debent ad mitti ad diuia. qꝛ īterdictꝰ in vna eccl'ia interdictꝰ eſt ī alia. iiij. q. v. q ſqs. Si autē ꝓpter peccatū p̄ncipū: tūc populuſ nō eſt interdictus niſi in eadē ciuitate: ſm Joh. de deo. Si militer etiā in tercia regula ſu periꝰ dictū ē. Septima regu la. Tpe interdicti generalis: puta cū locꝰ eſt interdictꝰ. vt ciuitas: caſtrū: villa: ſingulis diebꝰ ī monaſterijs et alijs ec cleſijſ pñt celebrari miſſe ſub miſſa voce: ianuis clauſis: ex cōicatis ꝛ interdictiſ excluſis. cāpanis etiā nō pulſatiſ. Tpe etiaꝫ p̄dicto canonici debent cōuenire ad eccl'iam. al's amit tunt diſtributiōes quotidia nas q̄ intereſſentibꝰ tm̄ danẗ ſi nō eſſet interdictū. Poſſūt etiā tunc ſolū in feſtiuitatibꝰ: natalis: reſurrectōis dn̄i: pen thecoſtes: aſſumptiōis beate virginis pulſatis campanis ianuis apertiſ: alta voce diui na cantari: excōmunicatis ex cluſis. ſꝫ interdictis admiſſis ita tñ ꝙ illi ꝓpter q̄s latuꝫ eſt interdictum altare nō appro pinquēt. Qđ ſic intelligiẗ ſm nouellatorē in. c. alma. de ſen. ex. li. vi. ꝙ reliq̄ nō culpabileſ poſſunt orare ad altare. ꝛ ob lationē ſup altare offerre. ꝛ ſi milia facere. Hodie etiā p ex trauagātē Martini pape q̄n ti moderni extēdiẗ iſta indul gentia ad feſta corpis chriſti. ita ꝙ tpe interdicti generalis licet etiā celebrare: etiam alta voce ꝛ pulſatis cāpanis vſqꝫ ad octauas: nullū tñ p̄miſſo rum poteſt fieri qñ eccl'ia ſpe cialiter ē interdicta. Octaua regula. Tempore generalis interdicti in ſolēnitatibꝰ q̄ttu or. ſ. natalis: paſce: penthecoſtes ꝛ aſſumptiōis marie lici tum eſt cantare veſpas p̄mas ꝛ ſecūdas: ſed nō cōpletoriū: al's incurreret irregularitatē ꝑ errorem opinioni fulcitum eo ꝙ doctores in hoc diſcor dant. Ex quo nō in ɔtemptū clauium facit eſſe diſpenſabi le per legatuꝫ: vt in clementi na d'r: de cleri. excō. miniſ. cle rici. hec Jo. an. in nouella. in ca. alma. de ſen. excom. lib. vi. Sabbato vero magno ſcꝫ re ſurrectionis dn̄i nō poſſunt in hoc caſu veſpere p̄me can tari. Ratio: quia terminan tur cum complenda miſſe. et

ita q̃dammõ ſunt pars miſſe.
Sȝ in feſto corpis chriſti tã
p̄me q̃ ſecũde veſpe cuȝ oĩbꝫ
horis miſſis ⁊ ꝯpletorio vſq̃
ad octauã incluſiue pñt cele/
brari.p̄ter tñ cõpletoriũ ipſo
die octaue.qd̄ videt̃ ad diem
ſequentẽ ptinere. Nullum tñ
p̄dictoꝝ p̄t fieri tpe ſpecialr̃ in
terdicti. Nona regula. In fe
ſtiuitatibꝫ q̃ttuor p̄dictis nõ
poſſunt ſani pcipere corpus
xp̄i.nec etiã hoĩes mortui ſe/
peliri. ſm Jo.an.ĩ nouella in
dicto.c.alma. Et notant̃ hec
de ſepulturis.eos qui.in cle.
in glo.que hoc dicit. Et ideȝ
Hoſti.in.c.⁊ plantare.de pri
uilegijs. ſup v̄.defunctoruȝ.
q̃uis Jo.cal.tenet ꝯtrariũ.cuiꝰ
dictũ nõ p̄ualet tanq̃ ſingla
re. Decima regula. Tpe gene
ralis interdicti poſſũt iſta ſa/
cramẽta ꝯferri.baptiſmꝰ par
uuloꝝ ⁊ adultorũ.pnĩa taȝ ſa
nis q̃ infirmis.viaticum ſeu
corpꝰ xp̄i p infirmis tm̃.ꝯfir
matio ĩ frõte ⁊ ꝯſecratio criſ/
mat' feria q̃nta magna p epm
vt notat̃ in glo.magna.ſuper
v̄.ſacramẽtis.ĩ dicto.c.alma.
Undecima regula. Licet q̃/
dam antiq̃ vt Petrꝰ de ſamp̃
na ⁊ alij opinabant̃ tpe gene/
ralis interdicti in eccl'ijs mõ
ſup̄dicto ñ poſſe celebrari di/
uina: niſi a p̄prijs clericis ec
cleſiaꝝ.ſ. vt nõ niſi in eccl'ijs
parochialibꝫ plebani cũ vica
rijs deberẽt celebrare diuina
ſubmiſſa voce: ⁊ ianuis clau/
ſis: ⁊ q clerici extranei ñ pñt
ibi celebrare nec eis intereſſe.
tñ ſm Jo.an.in nouella.c.al/
ma.pñt extranei cl'ici hec oĩa
facere: qꝛ nimis durũ eſt q be
neficiatꝰ vniꝰ eccl'ie in alia tũc
celebrare nõ poſſit.⁊ ĩ his ſm
ipm nimis emungit vel elicit
ſanguinẽ.imo ſm Jo.cal.qd̄
plus eſt pñt clerici diuerſarũ
eccl'iaꝝ ſm ꝯſuetudinẽ quaȝ
habẽt ꝯuenire in feſtiuitatibꝫ
vel diebꝫ certis anniuerſario
tpe interdicti ſeruata forma
decretal'. alma.ſ. vt ſubmiſſa
voce celebrent: ⁊ ſine pulſu.et
ianuis clauſis. Hec Jo. cal.
ĩ tractatu d' interdicto.q.lxxxv
Duodecima regla. Qñ eccle/
ſia ſpecialr̃ eſt interdicta. tũc
in eadem in his diebꝫ.ſ.quat
tuor feſtiuitatibꝫ ⁊ alijs durã
te interdicto non poterit cele
brari: etiã baſſa voce ⁊ ianuis
clauſis. ſed extra eam in loco
alio etiam poſſet alta voce ce
lebrari ſub tentorio vel ĩ alia
eccleſia: ſi eſt ibi nõ interdicta
ſm Joh. an. in nouella dicti

capituli.alma.Tredecima re
gula. Interdicto populo vel
vniuerſitate et nō loco nec ec
cleſia:poterunt clerici ianuiſ
apertis ꝛ pulſatis campanis
ſingulis diebꝫ alta voce cele
brare. interdictis tñ ꝛ excom
municatis expulſis. cuȝ hoc
nō ſit ꝓhibitū:ſed interdicto
loco nō pōt ibi celebrari niſi
modo ſup̄ expreſſo. ergo illa
que ibi dicta ſunt intelligen/
da ſunt de locali interdicto.
qñ loc⁹ eſt general'r interdict⁹
Quarta decia regula. Exiſtēſ
culpabilis:vtputa ꝯſiliarius
vel ꝓcurator vel capitaneus.
cuius conſilio vel auxilio la/
tum eſt interdictum. licet ab
eo cautio recipiat̄ de ſatiſſa/
ctione: ꝛ ei pnīa iniungat̄. nō
tñ ꝓpter hoc relaxabit̄ inter/
dictū niſi p̄ncipalis ſatiſſece/
rit. quo ſatiſſaciente tolletur
interdictum.ꝑ glo.dicti.c.al/
ma.ſuꝑ ꝟ.relaxatio.Quinta/
decima regula. Et ſi in peri/
culo mort̄ aliquis interdict⁹
accipiat penitentiaȝ tempore
interdicti:ꝛ iuret ſtare mādа/
tis eccl'ie. non tñ admittitur
ad eccl'iaſticam ſepulturā: cū
hoc ſit ꝯtrarium iuri.de pe.ꝛ
remiſ. ꝙ in te. ſm Johēm de
deo.Sedecima regl'a. Tem
pore interdicti nō debent au
dire ꝯfeſſionem illi quoꝝ cul
pa vel dolo latum eſt interdi/
ctum.vel qui p̄buerunt conſi
lium:auxiliū vel fauorem niſi
p̄us ſatiſfecerint vel de ſatiſ/
faciēdo dederint idoneā cau/
tionem:vel ſi hoc nō poſſunt
ſaltē iurabunt ꝙ cū poterint
ſatiſſaciant ꝛ ad ſatiſſactionē
faciendā per illos qui tenent̄
dabunt ꝯſilium auxilium vl'
fauorē:ꝛ laborabunt ꝓ poſſe.
nō tamē erit relaxatio interdi
cti:vt in dicto.c.alma. Deci/
maſeptima regl'a. Tempore
interdicti nō dn̄t decedentes
tā clerici q̄ȝ laici extrema vn/
ctione inungi. de pe.ꝛ remiſ.
ꝙ in te. Decimaoctaua regl'a
Tempore interdicti poſſunt
matrimonia ꝑ interdictos cō
trahi: tamen ſine ſolennitate.
q̄ꝛ etiam ab excōmunicat̄ cō
tracta tenent. vt de eo qui du
xit in matrimoniū. ſignifica/
ſti. Ita notat Jo.an.in dicto
ca.alma.in glo.ſuper ꝟ.ſacra
menta. Johēs tamen de ligna
no dicit ꝙ in feſto aſſumptio
nis marie poteſt matrimoniū
ſolenniter benedici. Decima/
nona regula. Licet ſm quoſ/
dam tempe interdicti poterit
vna cāpana pulſari pro cōuo

candis canonicis ad horas canonicas: vt dicit dñs aluar⁹. melius tñ ꝛ ſecurius eſt ſi nõ pulſet: ne populus relaxationem credens interdicti conueniat ad diuina. vt dicit Joh. caldarini. Uiceſima regula. Tempe interdicti pt campana pulſari ꝑ dicenda oꝛone ꝑ pace. ſ. ꝑ aue maria. ſiue d̓ mane ſiue de ſero: ſm Joh. cald̓. Uiceſimapꝛima reg̃la. Tempoꝛe interdicti clerici poſſũt ad vlterioꝛes oꝛdines ꝑmoueri. ſed nõ ſpecialiter interdicti. Laici vero interdicti non poſſunt pꝛomoueri. Uiceſimaſecunda regula. Tempoꝛe interdicti licet laici ſepeliri nõ poſſunt in cimiterio. etiaꝫ qui nõ dederũt cauſam interdicto. poſſunt tamẽ clerici ſepeliri: ſꝫ ſine pulſu campanarum et ſine omni ſolennitate. de pe. ꝛ remiſ. ꝙ in te. Poteſt tamen ſubmiſſa voce pꝛo clericis decedẽtib⁹ dici requiem et vigilie: ꝛ oꝛare ianuis clauſis: pꝛout notauit Bartholomeus de piſ. in ſumma ſua d̓ interdicto. §. iij. Jdem dicendum eſt de laicis qui nõ dederunt cauſam interdicto. vel ſi dederunt ſufficienter emẽdauerunt ꝛ penituerunt. Nam pꝛo talib⁹ poteſt oꝛari in ſecreto. ꝛ coꝛum moꝛtuaria ſunt recipienda: licet nõ ſepeliantur in cimiterio: quia tales ſũt in ſtatu ſaluandoꝝ: ſm dominũ Aluarũ. Dicit tñ Joh. an. in clemẽtina. i. d̓ ſepul. ꝙ hoc intelligendũ eſt de moꝛtuarijs que ipſe moꝛiens reliquit loco interdicto: vel etiã de illis que poſtea data ſunt cum fuerunt ſepulti in cimiterio poſt relaxatum interdictuꝫ. De funeralib⁹ vero que dantur cuꝫ funere ſepulto defuncto tempoꝛe interdicti nõ putat clericos licite recipere poſſe. quia videt̃ ꝑticipare delicto. Jdẽ dicit Stephanus. Et addit Johes andree ĩ nouella in fine gloſe magne. ꝙ ſi recipiuntur nõ tenentur ſoluere quartam. vt in. cle. duduꝫ. d̓ ſepulturis. ibidẽ. Pꝛo quo allegat Oldradum inducenteꝫ legẽ. ff. pꝛo ſocio. cum dudum. vbi ſocius omniũ bonoꝝ non cogitur cõferre ea que ex cauſis pꝛohibitis acquiſiuit. Uiceſimatercia reg̃la. Sepulti extra cimiterium in quibus apparuerunt ſigna contritõnis tempe interdicti. relaxato interdicto ſepeliunt̃ in cimiterij s. ſi autẽ fuerint ſepulti in

cimiterio nō ſunt relaxato in terdicto extumulandi ſm do minū aluaruȝ. Uiceſimaqrta regl'a. Qñ terra aliqua ſingu lariter eſt interdicta in penā ⁊ ſi ex eis multi nō deliquerint vel forſitan vniuerſitas vl' ma gna ps: vel forte deliqt dñs. ⁊ in h tunc puniunt parochi ani: nō pñt in aliena eccl'a etiā non interdicta alibi eligere ſe pulturā niſi forte etiā ex pui legio. vt de puil'. vt puilegia. Si vero eſt interdicta ppter delictū clericorum tm: vel p pter hoc qz violata fuerit: tūc parochiani poſſunt in alia ñ interdicta eligere ſepulturam ⁊ audire diuina. Hec Inno. Uiceſimaquinta regula. Si alicui pſone conceſſum eſt vt tempore interdicti poſſit cele brare aut audire diuina voce ſubmiſſa. tūc eius familiares ad audiendum cum illo ⁊ cele brandū ſibi admittunt. in ab ſentia tñ dñi tales familiares hoc facere ñ poſſunt ſm Jo. an. in nouella. de puilegijs. li cet. li. vi. Non ſic autem de fa miliaribꝫ alicuius collegij. qz niſi priuilegiati fuerint nō ad mittantur. Tali enim cōceſſi one gaudere nō poteſt qui de dit cauſam interdicto. vel cu

ius conſilio: culpa: fraude: do lo latum eſt interdictum. vt d priuilegijs. licet. li. vi. Fami liares aūt intellige non ſoluȝ ppetuos ſȝ etiā mercēnarios: ſm Archi. Illi etiam qui ſuc ceſſerunt alijs qui nō fuerūt tempore dati priuilegij ſed ex cauſa neceſſaria ſūt aſſumpti cenſentur familiares: ſm Egi dium de cremona. ſed non illi q volūtate nuda ſunt aſſum pti. Uiceſimaſexta regl'a Tē pore interdicti poſſūt epiſco pi quocūqꝫ ierint coram ſe fa cere celebrare diuina. ſȝ tamē ſubmiſſa voce ⁊ oſtio clauſo. vt de priuilegijs. li. vi. in vlti ma glo. nec poſſunt per alios dyoceſanos in eoꝝ dyoceſi p hiberi. ſm Jo. an. in nouella ibidem. Uiceſimaſeptima re gula. Religioſi exempti in ca pellis ſuis quas habent in lo cis nō exemptis tempe inter dicti non poſſunt facere nec p ſe celebrare diuina. vt de pri uilegijs. autoritate. li. vi. Ho die autem religioſi violentes interdictum poſitum p ſedeȝ apoſtolicam vel ordinarium loci vel generalem ceſſationē diuinorum factam per pro uinciale concilium ſunt ex communicati ipſo facto: non

obſtantib⁹ ꝑuilegijs et exem/ptionib⁹ quibuſcũq;. ꝑ clemẽtinam ꝑmã. de ſen. ex. Uiceſimaoctaua regula. Tempoꝛe interdicti non licet ſecularib⁹ extra eccleſiaʒ auſcultare ſeu audire diuina que fiunt in eccleſia. nec licʒ feneſtras nec foramina facere ad videnduʒ in figura hmõi diuiã et coꝛpus chꝛiſti. vt colligit̃ de peni. ꝛ remiſ. ꝙ in te. de ſen. excom. c. i. in cle. Uiceſimanona regula Clericus nõ ſolũ celebꝛãs ſʒ etiam agens aliqđ in ſuo officio publice tempe interdicti violat interdictum. Uñ non ſolũ cantans miſſam vt ſacerdos: ſed etiã afferens calicem vt ſubdyaconus violat interdictũ. Similiter celebꝛando ꝑncipaliter veſperas vel matutinũ. xi. q. iij. ſi quis epũs. Idem Guilhelm⁹ in ſpeculo ti. ij. §. iuxta ꝑpoſitionis. v. quid ſi. Si qs tñ intereſt diuinis etiã cantans cum alijs: nõ tamen agẽs in ſuo officio nõ credit Hoſti. talem irregularitatem incurrere vel ſuſpẽſionem: niſi faceret ex cõtemptu. Clericus tamẽ in minoribus agens in ſuo officio irregularis eſt ẜm ipſuʒ. de priuilegijs. tanta. ꝛ. c. ſi. ꝑ Inno. Triceſima regula. Tempoꝛe interdicti poteſt menſa benedici ſimiliter aqua cũ ſale ſub ſilentio. nõ tamẽ ſacerdos populum debet aſpergere publice. ſi tñ aſpergat non eſt irregularis. quia aſperſio non eſt alicui ordini annexa. non obſtãte dicto Innocẽtij ꝛ Guilhelmi in ſpeculo. qꝛ loquunt̃ ẜm antiqua tempoꝛa. Hodie autem ex quo permittit̃ miſſa ſub ſilentio: quod maius eſt: ergo ꝛ benedictio aque qđ minus eſt. Triceſimapꝛima regula. tempe interdicti clerici bini ꝛ bini exꝑſſa voce hoꝛas dicẽtes ambulãdo vł ſedẽdo in eccłia vel iuxta eccłiam vel alibi vbi ab aſtantib⁹ laicı̃ audiunt̃ credunt̃ violare interdictum: ẜm Iohãnẽ caldarini. Ex q̃ ſequit̃ ꝙ tunc clericus volẽs dicere hoꝛas debet a ſe remouere familiam laicalem. põt tñ cum alio clerico dicere hoꝛas in ſecreto vbi a nemĩe audirent̃. Triceſimaſecunda regula. Tpe interdicti pñt tã clerici ꝙ̃ laici publice oꝛare ꝑuatas orões in eccłia niſi ipſis ſpecialr̃ eſſet ꝓhibitus ingreſſus eccleſie ẜm monaldũ. Melius tamẽ faciunt clerici abſtinẽtes ab orone cõmuni

cum laicis ꝓpter ſuſpitionē. Illi tñ qui ſunt ꝓpter culpā interdicti vł excōmunicati ñ poſſunt in eccł'ia orare. imo nec eccł'iam intrare: ſm arch. xi. q. iij. ſi quis. Si tñ excōicatus eſt in eccł'ia ſed nō orat nō videt Innocen. quare nō poſſum eo pñte orare: cū nō cōmunico ſibi in orōne. Ita recitat Archi. xi. q. iij. ſicut. ꝙ ego in eadem domo ꝑ meo negocio ⁊ ille ꝑ ſuo nō ſibi cōmunico. Sed ſi in eodem negocio vtputa ambo imus ad regem ad petendum ꝑ aliquo tunc dico ꝯmunicare. Dicit inſuꝑ ibidem ꝙ poſſum cū excōmunicato in eadem camera comedere: ſed nō in eadem menſa. ſilr dormire ſed nō in eodeꝫ lecto. Triceſimatercia regula. Licet tp̄e intdicti laici pulſantes funeri vel ꝑ alia cauſa nō fiunt irreglłares: nō tñ habeant orōnē. Tñ ex quo violant ꝑ hoc interdictū: grauiter ſunt puniēdi: ſm Inno. ⁊ Hoſti. Clericus tñ pulſanſ tp̄e diuinoꝝ irregularſ ē. Secus ſi ibi non celebrant de facto diuīa. Triceſimaquarta regła. Tp̄e interdicti poſſūt p̄lati excōmunicare et abſoluere: cū hoc ſit iuriſdictōnis: ſed nō cum ſolennitate. i. ſine ſtola pſalmis ⁊ oratōnib. nec poſſunt excōicatuꝫ in eccł'iaꝫ introducere. qꝛ hoc ē ordiniſ. vnde hoc faciens eſt irregularis ſm Innocentiū ⁊ Hoſtienſem et Guilhelmum. Nec etiam poſſunt mulieres poſt partum introducere in eccleſiaꝫ ſm Berñ. quod intellige cū pſalmis ⁊ orōnib. poſſunt tamē introducere tm̄ p̄miſſa confeſſione nihil dicēdo: nec ſtola vtendo. Triceſimaquinta regula. Tempore interdicti ſpecialis quando eccleſia eſt ſpecialiter interdicta pōt in ea baptiſari et criſmari. honeſtius tamē hoc fieret extra ꝓpter ſuſpitionem criſmatiſ. Triceſimasexta regula. Sacerdos celebrās ſubmiſſa voce et ianuis clauſis tempore interdicti poteſt habere ſecuꝫ vnum ſcholareꝫ ad hoc deputatum ad miniſtrādū ſibi: ſm Inno. de ſen. excō. nuper. de quo etiam ꝑ Archid. xi. q. iij. ſicut apoſtoli. Caueat ſacerdos tñ ne vocet aliquos litteratos laicos d̄ ſua parochia ſibi ad miniſtrandum. hodie iſtum: cras illū ⁊c. qꝛ hoc eſſꝫ in fraudē interdicti. vñ ſoluꝫ magiſtruꝫ ſcole vel campana

ce
dar
ſanie
nō tan
pugnat.

l/
lez
ia/
cus

l/
lez
ra/
cus

li
dis
ſpe

ad diuina officia nõ incurrat hanc penã.ſ.vt non arceat ab ingreſſu ecclie.licʒ peccet grauiter. vt dictũ ẽ.qð pbat Jo. an. in nouella dicti ca. epoꝝ. ↄcludens poſt multa ꝙ exq̃ nõ põt exempt ſuffragari ignoſcant ſibi ſciẽtes ꝙ ocul ipſorum nequã nõ erit: cum etiaʒ habeãt maioꝛa remedia p minoꝛe ſup abſolutiõib ⁊ diſpẽſationib ipſis ab aplica ſede ↄceſſa: ⁊ cõpꝛomiſſiones que facile ſuis maioꝛib circa talia fieri ſolent. Hec ille.

De irregularitate.

D habenda aliquã noticiã de irregularitate notande ſunt alique regule pri pmiſſa bꝛeui deſcptione irregularitatis. Sciendũ igit eſt ꝙ irregularitas eſt nota.i. infamia vel impedimentũ canonicum ex vicio ſeu defectu ꝓueniens.qua qs phibet ad eccliaſticos oꝛdines pmoueri: ⁊ in eiſdem miniſtrare. Ita diffinit wilhelmus durandi in ſpeculo. titulo de diſpenſationib.§.iuxta.de ppoſitionis. Dicit autem canonicum impedimẽtũ.qꝛ oꝛtum habet a iure canonico. licʒ inceperit a veteri teſtamẽto quo ad aliqua.qꝛ dictum ẽ dauid. Nõ edificabis mihi templum:qꝛ vir ſanguinis es.i. Paral.xxviij.c.⁊ in cano.xlix.di. Hinc etenim. vbi habet ꝙ in leuitico etiaʒ multi a ſacerdotio repellebant ppter defectus naturales.ſicut ppter ſcabiem ⁊ gibboſitatem ⁊c. Et dicit irregularitas ab in qð eſt ſine: ⁊ regula. quaſi contra regulã eccleſie natus.ſiue pꝛopter factum vel defectuʒ extra eccleſiam poſitus. Sumitur aũt tripliciter. Pꝛimo pꝛo defectibus qui ſunt in homine ſine peccato. puta qui eſt bigamus vel maritus vidue. vl illegitimus: ⁊ huiuſmodi. vt ð renũciatione.niſi cũ pꝛidem. §.pſone. Secundo dꝛ irregularitas pſone. vbi generaliter phibet quilibet oꝛdinari vel celebꝛare in oꝛdine iam ſuſcepto ſine diſpenſatiõe domini pape.ne patiat defectũ ⁊c. de quibuſ infra patebit. Tercio dicunt irregulareſ omnes illi qui non poſſunt remanere in ſuſceptis oꝛdinib. nec ad maioꝛes pmoueri:etiã poſt actã penitentiã: ſine diſpenſatõne domini pape ⁊ alioꝛum pꝛelatoꝛum. de quo dantur reglẽ.

Prima regl'a. Dis furioſus
ebrioſus illitterat⁹ impudic⁹
ꝑcuſſoꝛ litigioſus neophic⁹.
⁊ general'r q̇libet in membꝛis
naturalib⁹ defectuoſus irre/
gularis eſt ad ſacros oꝛdines
ſuſcipiēdos.ptʒ h̄ in decre.la
te incipiēdo a.xxvi.diſt. vſq̄
xlix.ꝑ totū. vbi iſta ſingillati
ꝓbant̄. Secūda regl'a. Accu
ſans vel deferēs aliquē de cri
mine corā iudice ꝓ quo pena
capitis debetur vel trūcatio
mēbꝛi irregularis eſt.v.q.vi.
delatoꝛi.et.vi.q.i.in ſūma.de
accuſa.accuſaſti.Tercia regu
la. Percutiens aliquē ſiue in
ꝓpꝛia ꝑſona ſiue ꝑ aliū ei⁹ mā
dato.ſi ſequatur inde homici
dium vl' mēbꝛi mutilatio ſi h̄
facit abſq̄ ineuitabili neceſſi
tate irregularis eſt. de homi.
p̄ſbiteri. ⁊.c. Petrus.l.di.mi
roꝛ.Quarta regula. Percuti/
ens abſq̄ moꝛtꝭ ꝑiculo vl' ſan
guinis effuſione vl' trūcatio/
ne: habens ad h̄ ꝑtātem non
eſt irregularꝭ.vt de raptoꝛib⁹.
i archiep̄atu.⁊.xxiij.q.viij.ſe
pe.Quinta regl'a. Iudex ac/
toꝛ vel ꝓcuratoꝛ notari⁹ ſiue
dictatoꝛ vel ꝓmulgatoꝛ ſi in
membꝛis ſecuta ē mutilatio
irregularis eſt.l.diſt.ſi q̇s.ne
clerici vl' monachi.ſententiā.
de homici.poſtulaſtis.l.di.c.
i.Et generaliter purgationeʒ
vulgarē que fit in toꝛneamē/
tis vl' alio mō.⁊ quecūq̄ vin
dicte ſanguinis autoꝛitatē be
nedictionē ſeu patientiaʒ ſui
exhibenteſ: irregulares ſunt.
d̄ exceſ.p̄la.ex lr̄is. Sexta re
gula. Licet cleric⁹ nō debeat
intereſſe vindicte ſanguinis:
ſi tn̄ ex ſola curioſitate vel le
uitate īterfuerit vbi latro ſu
ſpendit̄ vel vbi quis in duel/
lo occidit̄:licet peccet ḡuiter.
nō tn̄ fit irregularꝭ: ſi nec au/
xiliū vel ꝯſiliū vel autoꝛitatē
p̄ſtiterit:ſm wilhelmū in ſpe
culo ti.de diſpēſatōe.§.iuxta
ꝓpoſitōis. Septima regula
Iudex vel official' ſeu aduo/
catus q̇ tractauerūt cām cri/
minis dātes operā vt ſāguis
effunderet̄.licet nec moꝛs nec
ſanguiſ effuſio fuerit ſubſecu
ta irregulares ſunt. p̄t tn̄ ī ta
lib⁹ ꝑ ep̄m diſpenſari ſm wil
helmū.ſil'r cū illo q̇ nō ex offi
cio ſuo ſed ex odio dedit ope/
ram ⁊ fecit qđ potuit vt occi
deret̄.nō tn̄ occidit̄ vl' mutila
tur.indiget eī tal' diſpēſatiōe
ſm wil'.Octaua regl'a. Exer
cēs artē cyrurgie ſi ꝓpt̄ impe
ritiā ⁊ negligētiā ei⁹ ſit moꝛs
ſubſecuta ab inciſiōe aduſtio

ne vl' potione quā dedit infir
mo. irregularis eſt. vt de ho/
micidio. tua. §. i. Si tñ pe
rit⁹ exiſtens fleubotomat ſan
guinē vel ſecat adhibēs oēm
diligentiā nō eſt irregularis.
etiā ſi mors fuerit ſubſecuta.
qꝛ poti⁹ pſumit caſu ꝛ culpa
patientis eueniſſe. xxiij. q. v.
de occidēdis. Secus ſi p ei⁹
negligentiaꝫ ſm Guilhelmū
Nona regula. Licet laic⁹ ex/
ercēs artē cyrurgie ū fiat irre/
gularis. ſi nō ꝓpter ei⁹ incuri
am multi obierūt. cleric⁹ tñ ſi
ſub ei⁹ cura aliq̄ etiā pter eius
culpā obierūt irregularis eſt
ſm Inno. q̄ hec notauit in. c.
tua. de homici. ne cle. vel mo/
nachi. ſniam. Decima regula
Extrahens ſagittā vel telum
vel gladiū infixū in corpe ali
cuius. ſi ꝓpter hoc vulnerat⁹
citius morit. irregularis ē. de
homi. tua. Undecima regu/
la. Cuſtodiens infirmum et
dans ei bibere īpite. vl' aliq̄d
aliud ɔtra ɔſiliū medicoꝝ fa
ciēs ꝓpt qđ mors ſit ſubſecu
ta irregularis fit ꝓpter impe/
ritiā ꝛ negligentiā diſſolutā.
ſi tamē q̄s facit bona fide cir
ca egrotū nō dꝫ eſſe facilis ad
faciendā ɔſciam ſcrupuloſaꝫ
Quis in aliquo ſit erratum. ſi
ibi nō ſit lata culpa cū negli/
gētia diſſoluta q̄ ꝓpe dolū eſt
ꝛ hmōi ſcrupulū de facili de/
ponere dꝫ ad ɔſiliū ſapientis
Si tñ tanta culpa fuerit vel
negligentia diſſoluta. ꝛ certū
eſt ꝙ mors fuit inde ſubſecu/
ta. irregularitas cōtrahitur.
Si vo nō ſit certū tūc diſtin
guendū eſt. aut eñ dubitat ꝓ
babiliter ſm iudiciū medico
rū. ꝛ tūc abſtinēdū eſt ab offi
cio. ſi aūt nō dubitat. tūc de/
poſita erronea cōſcia poterit
adminiſtrare ꝛ etiā ꝓmoueri
al's nō ſm Ray. l. diſt. hi qui
arborē. ꝛ. c. ſepe. Et ſm q̄ſdaꝫ
ſolus papa cū talib⁹ diſpēſat
Duodecima regl'a. Cōſulens
aliquid vnde ſequit homici/
diuꝫ irregular' eſt. vt ſi ſuaſit
iactū baliſte. machine lapidis
vel ꝙ q̄s iret ad capienduꝫ ca
ſtrum qđ capi nō poteſt ſine
hominis morte. vñ ſi ſequit
mors ex illo ɔſilio irregular'
eſt ſm Guilhelmū. Idē ſi fa
cit vel cōſulit furtiue vel ꝓdi/
tionaliter capi caſtꝝ. ſi mors
inde ſequit irregularis eſt. qꝛ
debuit veriſil'r pſumere hoc
euenire poſſe. In talib⁹ enim
punit qui remotā cām homi
cidio dedit ſicͧ q̄ ꝓpinquā. vt
notat de homicidio. pſbyter'

Tredecima regl'a. Mandās
aliquē ꝟberari. ſi ꝟberās occi
dit ꝟberatū. irregularis eſt q̇
mādauit. niſi exp̄ſſiſſet ne oc/
cideret. de homicidio. ſignifi
caſti hodie. de homicidio. is
qui mandauit. li. vi. in fi. vlti/
me gloſe. Secus tñ de illo q̇
cōſulit aliquem capi. vtputa
malefactorē. quia tunc nō fit
conſulens irregularis. etiam
ſi capiens occidit illum. quia
hoc nō ꝯſuluit. ar. ꝺ homici.
c. fi. Abſit enim vt ea que pro
pter bonum facimus. ſi p̄ter
voluntatē noſtrā quicq̇d ma
li acciderit nobis debeat im/
putari. xxiij. q. v. de occiden/
dis. ſemper tñ fit irregularis
dans directe ꝯſilium in mor/
tem alterius. vt ne clerici vel
monachi. ſententiā. Nec inter
eſt ſiue is cui datum eſt conſi
liuꝫ ſtatim fecerit homicidiū
vel etiā diu poſt. niſi ṗus cō/
ſilium reuocauerit et contra/
rium ſuaſerit. vt de homici.
Petrus. īmo niſi firmiter et
probabiliter credat ꝙ poſt re
uocationem ꝯſilij nō reuocet
is cui datum eſt ꝯſilium a p/
poſito occidendi. neceſſe ē vt
denunciet illi de cuius mor/
te tractatū eſt ꝙ caueat ſibi. i
eo autem ꝙ mandauit per ſe
fieri homicidium. videt ſuffi
cere ſi conſilium mandat tm̄.
de regulis iuris. omnis res.
vel ſi ſciente eo cui mandatuꝫ
eſt iuit euꝫ occidendo. vt. xxij
q. i. Omne quod. vel parente
lam vel amiciciā cum eo con
trahat. licet ei hoc non ſigni/
ficauerit. quia qui eſt certus
certiorari non debet, de elec.
inter vniuerſas. Quartadeci
ma regula. Conſulens alicui
vt occidat aliquem. ſi ip̄e cui
ꝯſultum eſt occidere occidat
ab illo occidendo. ſm opinio
nem mitiorem non iudicatur
ille cōſulens irregularis. Ra/
tio. quia fines cōſilij exceſſit.
ex quo egreſſus eſt ad occidē
dum. nec ſibi bene cauit. niſi
excitaret eum ad occidenduꝫ
alium forte in tali loco vbi pe
riculum eſſe poſſet. tunc eſſet
irregularis. etiam ſi is cui cō
ſului occidatur ſm Guilhel/
mum vbi ſupra. ſm rigorem
tamē iuris hodie talis conſu
lens irregularis eſt p Johan
nem andree in nouella. de ho
micidio. is qui mandauit. li.
vi. Quītadecima regula. Si
quis ſuadet alicui ꝙ p patria
vel p p̄rio ſuo vel p iure ſuo
vl' p iure eccl'ie ſine p̄icl'o ſe ex
ponat. non ob h̄ fit irregula-

ris·etiam ſi ibi moriatꝛ. xxiij. q.iij.ꝑ membris.⁊.c. ſequēti. Si tamen ſciret vel crederet eum ibi moriturum. tunc videtꝛ ꝙ fiat irreglarꝭ. ſm Guilhelmum. Si aūt conſulat ꝙ indubitata morte ſe exponat pro honore chriſti vel fide vl̄ ſtatu eccleſie. non fit irregularis.etiam ſi mors inde ſequatur. xxi.q.i. ſunt quidam.xi. q.iij.non ſolum. Hac ratōne excuſantꝛ inquiſitores heretice prauitatis.ſciētes ꝙ ſtatiȝ poſtq̄ȝ aliquem ꝓnūciauerit hereticū eſſe ille morti tradetur.hoc etiam al's multipliciter ꝓcurando. Ad hoc etiam accedit.xxiij.q.viij. legi.⁊.q. v.Si audieris Illi tn̄ clerici qui portauerunt ligna cauſa indulgentiaꝝ ad hereticos cōburēdos irregulares ſunt. nec cum eis diſpenſatꝛ niſi ꝑ papā. Sedecima regl'a.Dās operam rei licite.vtputa edificando eccl'iaȝ vel domū.adhibita omni diligentia quaȝ potuit habere. ſi occidat aliquē caſualiter nō efficitꝛ irregularis. Si tamen dat operam rei illicite. nec adhibuit omnem diligentiam quaȝ debuit fit irregularis. vt de homicidio.lator.⁊.c. ex litteris. ⁊.c.ſi dignum.⁊.c. p̄ſbyteruȝ ⁊.c.cōtinebatur.⁊.c.ad audientiā.Hinc eſt ꝙ medico operanti ſm regulas artis ſue n̄ imputatꝛ ei ſi quis ſub eo moritur. ſed ſi negligentiam cōmiſit conſulitur ſibi vt nō ꝓmoueatꝛ ad ordines.de quali.ordi.ad aures. Sed quid de illo medico q̄ vertit infirmum ad aliud latus vt citius moriatꝛ. Reſpondeo ꝙ irregularis eſt tam ipſe qui fecit q̄ȝ ipē qui cōſuluit. ſi ex h̄ mors fuit ſubſecuta. quia forte via anhelitus p̄cluditur. vel apoſtema rumpitur ex violentia motus vel ſuffocatur. Si autem nō citius moritur ex hac cauſa. non fit irregularis. ſed penitere debet de facto. Decimaſeptima regula. Nō ſoluȝ eſt irregularis quis ſi ex eius ꝑcuſſione eſt mortuꝰ aliq̄s.ſȝ etiā ſi ex hac ꝑcuſſione īfirmitatē ꝯtraxit v n̄ mortuꝰ eſt. vt de homici.p̄ſbyterum.⁊.c.ad audientiam.⁊.li.diſt.ſtudeat Decimaoctaua regl'a. Defendens ſe ī caſu euitabili ⁊ occidens aliqueȝ irregularis eſt. l.diſt.ſi quis viduam. ⁊ talis ad ſupiora non aſcendat.⁊ in ſuſceptis nō facile diſpenſatꝛ. Sȝ ſi neceſſitas fuit ineuita

bilis daꝛ ꝯſiliū ei vt nō mini
ſtret.l.di.de his clericꝭ. nō tñ
ꝑpter h̄ deponiꝛ.imo ī ſuo or
dine admiſtrās toleraꝛ de iu
re cōi abſq; diſpēſatione ſm
Laurē.l.diſt.q: tua.Sic loq̄
tur de homi.c.ij.put ꝓſequiꝛ
ibi Hoſti. Et quidā dicunt
epm poſſe in tali caſu diſpen/
ſare. licet h̄ nō poſſit ſm Jo/
hannē de deo. q̄ dicit ſolū pa
pā h̄ poſſe. Hodie dꝛ ſimpli/
citer irregularitatē nullam in
currere ille q̄ ꝑſonā ſuā defen
dendo ī caſu inevitabili occi/
dit. de homici. ſi furioſus. in
cle.Decimanona regula. In
fans furioſus cōmittens ho
micidiū nō eſt irreglaris. vt
in cle.ſi furioſus. de homici.
Idē eſt de dormiēte ſi aliquē
occidat.q̄ tñ nō habuit ꝓpo
ſitum occidēdi eū.Uiceſima
regula. Potēs hoīem libera/
re a morte ⁊ nō faciēs irregu/
laris eſt.q: q̄ pōt defendere et
nō defendit.occidit.de homi
cidio.ſicut dignū.qđ ītellige
ſm glo.ca.iiij.de ſen.excō. de
illo ad quē ex ptāte. ex officio
vel dignitate ꝑtinet realiť de/
fendere.⁊ nō ſimplr de q̄cūq;
Ubi dicit ibidē glo. q ſi ego
nō habeo aliquā poteſtatem
video q aliquis vult ꝟberare
clericum ſine auxilio meo aut
ꝯſilio nō credo q ſū excōmu/
nicatus ſi nō ꝓhibeo illū.licꝫ
alꝭ forte peccem.q: nō defen
do cū poſſeꝫ. Uiceſimaꝑma
regula. Retrahens a ꝓpoſito
liberādi hoīeꝫ a morte irregu
laris eſt. q: qđāmō indirecte
homicidiū cōmiſit.l.di.ſi q̄s
viduā.⁊ de pe. di.i. ꝑiculoſe.
Uiceſimaſecūda. Percutiēs
aīo occidēdi latronē ſi ex aliq̄
rū vulneribꝫ latro obijt. irre/
gularis eſt.vt colligiꝛ de ho/
mici.ſignificaſti.ṁ.i. Idem
etiam ſi nō ꝑcuſſit ſꝫ aliquid
oꝑis īpēdit ī mortē eiꝰ. puta
q: latronē detinuit. vel ꝯ euꝫ
clamauit.alꝭ aūt ſi clamaſſet
ꝯ eū nō ī mortē eiꝰ ſꝫ q capeꝛ
vel detinuit eū.vel ſe leuem ex
tendit.irregularꝭ nō ē de mor
te eius.vel etiā fit in neglectu
alꝭ ſi malicia eiꝰ ꝑpetreꝛ ho/
micidiū.⁊ idem ſi negligētia
eius committaꝛ.l.di.hi q̄.Et
ideo ſi clamat cōtra latroneꝫ
ſiue eū capiat ſi alꝭ quocūq;
modo potuit ītelligere ex cla/
more ſuo vel alio actu homi/
cidiū ſequi irregularꝭ eſt. niſi
forte faciat ꝑpť ꝑiculū corꝑiſ
ſui.vt ſi videt q aliq̄s eū occi
dere vult.tūc eñ pt bñ īuoca
re ⁊ clamare ꝓ auxilio.q: non

intendit in alioꝝ mortē: ſꝫ in ſuā liberationē. Secus ſi h̄ faciat ꝓpt̄ ꝑiculū rerū ſuarꝫ ſi fuge ꝑſidio euadere pōt. de homi. ſuſcepim⁹. Uiceſima/tercia regl'a. Clericus ligans cū ſocio latronem ſi poſtea timēs ne occidat̄ a latrone ipſe potius occidit euꝫ irregular̄ eſt. de homici. vbi ſupra. Uiceſimaquarta regula. Si clericus nō valens aliter recuperare res ſuas tenet furē ne cū reb⁹ fugiat donec euꝫ exhibeat iudici vel eius auxiliuꝫ in/uocet ad res ſuas recuperan/das: non eſt irregularis. licet poſtea fur a iudice puniatur. dū intētio ei⁹ nō ſit corrupta intendēdo ad furis mortē vel mutilationē ꝛc. Idē dicendū eſt ſi cleric⁹ credit vel tradit ſeculari poteſtati latronē petēſ ꝙ euꝫ puniat citra ſanguinis effuſionē. vel petēs rē ſubtractam ſibi reſtitui ſi poteſtas ī latronē animaduertat. i. pu/niat eū morte: nō ꝓpter h̄ clericus erit irregular̄. vt de homici. delatoris. li. vi. nec etiā nocet illi ſi ad cōuincendū latronē tradidit interſignia. Et idem ſi ſimpl'r deponit q̄relā de iniuriātib⁹ ſibi ꝛ eccl'ie ſue q̄uis tales vix abſq̄ ſanguinis effuſione valeāt coartari. de homicidio. tua nos. §. vlt. ꝛ. c. poſtulaſti. xxiij. q. iiij. maximian⁹. et. q. v. c. v. ꝛ. c. vnū. ꝛ. c. pena. Et hec oīa vera ſūt qn̄ nō intēdit ad mortem. nec hoc in animo gerit: ſed proteſtatur publice ꝙ citra ſanguinis effuſionē caſtiget̄. nō eſt ḡ irregularis curialiter agens ꝯ furē. nō criminat̄ ad mortē vel ſanguinē. licet cū iudex cā ꝓbabili ſuſpendet ab officio ſuo. vt de homici. poſtulaſti. Ex q̄ vlteri⁹ ptꝫ ꝙ null⁹ notā irregularitatſ incurrit q̄ ꝑ extortores ſiue exactores alicuius curie curauit aliquē capi ꝓpt̄ delictū tale ꝓpter qđ nec mori nec mutilari poſſet. licꝫ iudex inueniēs euꝫ alia cōmiſiſſe ꝓpterea ſuſpēdit eū. ſi tñ nec ille crediderit nec cogitauit illud ꝯtigere poſſe. Uiceſimaq̄nta regl'a. Si iudex officialis inſeq̄t̄ furē fugientē ꝛ q̄rit a me vtrū viderim illū. ꝛ ego ſciens ꝙ fur ille ad mortē querit̄ inſtruo eum: ſi ꝑ meaꝫ reſponſionē fur inuent⁹ eſt et occiſus ſuꝫ irregular̄. Sec⁹ ſi nec ſciui nec ſuſpicat⁹ ſuꝫ ꝙ ad mortē vel penā ſanguis q̄rit̄. vñ ꝯſulit̄ ī caſu h̄ cū aliq̄s ſcit aliquem ad mortem fuge

renisi ꝑ alteraȝ de duabꝫ vijs
nō dȝ dicere ꝑ hanc nō fugit.
qꝛ ſic ꝑderet eum ꝑ alterā fu/
gientē. ſȝ aut taceat aut q̄ren
tem curialiter euadat: dicēdo
nunq̇d ego cuſtos illiꝰ ſuȝ. vꝉ
alio mō Uiceſimaſexta reg̃la
Si clericꝰ q̇ egit ad res ſuas
recuꝑandas ex poſt facto ra/
tum hȝ ꝙ ſuſpenſus latro eſt
ꝛ h̄ ſibi placet. ſi talis nullum
ꝯſenſuȝ habuit in mortē illiꝰ:
nec quicq̄ꝫ cooꝑatꝰ eſt nō eſt
irregularis ſm wilhelmū. et
h̄ ſi gaudet ꝙ maleficiū eſt pu
nitū nō aūt ꝑſona. cū ſm ip̄m
irregularitaſ ex homicidio ſo
lo nō ꝯtrahit niſi culpa vꝉ vo
lūtas p̄cedat vel ſcandalū ſe/
quat. vt notat. l. di. hi qui. et
de homici. ex lr̄is. ꝛ. c. verun/
tū. Hodie ꝟo iure cautuȝ eſt
ꝙ ſi quis abſq̄ꝫ mādato meo
manus iniecit in clericū meo
noīe violētas. ſi hoc ratuȝ ha
beo excōicationis canoneȝ in
curro. ꝛ h̄ ꝑpter ratihabitiōȝ
q̄ retro trahit ꝛ mādato cōpa
rat. Si aūt hoc meo noīe nō
eſſet factū. licet ratuȝ haberē
peccarē. ſed nō incurrerem ex
cōmunicationeȝ. vt dꝛ exp̄ſſe
in. c. cū q̇s. d ſen. ex. li. vi. Ut
itelligas pono tibi caſuȝ. Ali
q̇s amicꝰ vel ſeruitoꝛ tuꝰ ſci/
ens aliquē clericū tibi feciſſe
iniuriā verbalē vel realē per/
cuſſit. quē tu poſtea receptan
do magis amicū habuiſti vel
gauiſus es. ꝛ h̄ factū cōmēda
ſti vꝉ laudaſti: tu es excōicatꝰ
ꝑpter ratihabitionē ac ſi mā
daſſes. Sed vnꝰ extraneꝰ per
cuſſit clericū ꝛ tu audiens ḡ/
tū habes ꝛ gratularis de h̄. li
cet nō es excōmunicatus: tñ
peccas ad minus venialiter:
ſm Jo. an. ī nouella ſupꝛadi
cti capituli. cū q̇s. li. vi. Uice
ſimaſeptima reg̃la. Si quis
mādat capi vnū clericū d tri
bus ſibꝉ incedētibꝫ: ꝛ alios du
os nō grauari. ſȝ mandatariꝰ
excedit fineſ mādati alios du
os capiēdo. iſte mādās n̄ erit
excōicatꝰ ſm Johem de deo.
li. iij. ſuaꝝ queſtionū. q. xiiij.
Et rō eſt. qꝛ captio ꝯ volūta
tē eiꝰ eſt facta. Petrꝰ tñ d ſam
pꝛana. aꝉs ſamſona: putat ꝙ
d dāno tenet q̇d illi paſſi ſūt.
de iniurijs. c. fi. xxiij. q. viij. ꝑ
pterea. Ex h̄ infert ꝑ ſiꝉe d ir
regularitate ꝙ irregularitas
rōne homicidij nō ꝯtrahit ſo
la volūtate: niſi hō actu occi/
datur. de homicidio. ſicut di
gnū. §. i. vbi de hoc in glo. ex
cordē. xv. q. i. ſi q̇s nō iratus.
Sed nec fit quis irregularis

ꝓpter solū homicidiū nisi culpa vel volūtas ꝓcedat. vl' al's sequat scandaluꝫ. vt notat. l. di. hi qui poꝛis. de homi. ex litteris. de clerico egroto. tua. Ex h dicto soluit q̄stio q̄ querit an cleric⁹ q̄ volebat interficere hoīem sꝫ nō potuit: qꝛ inuenit eū iam moꝛtuū. qui volens nihilomin⁹ satisfacere ire sue amputauit caput moꝛtui Dicendū q licet volūtas occidēdi fuit: tñ nō est irregularis fm Archi. xv. q. i. si quis. Rō: qꝛ ad h q homicidiū cōmittat reqrit q hō animatus occidat. ō homi. sicut dignū. xxxij. q. ij. Moyses: vbi aboꝛsus fetus inanimati nō imputat ad homicidiū. sicut etiam notāt Aluar⁹. Inno. Berñ. de homici. si aliquis. Uicesimaoctaua regl'a. Si quis in rixa moꝛtuus est: nescitur tñ quis illum interfecit. licꝫ fm quosdam. s. Iohēꝫ omnes irregulares sunt q̄ ad ꝓmotionem ad oꝛdines ꝓpter incertitudinem. vt. xxiij. q. vlti. c. si. tñ ꝓbabilius est q in tali casu quilibet sue ꝯscientie est relinquendus: fm wilhelmum in speculo. ꝛ Hosti. ī summa. de homi. §. qua pena. Uicesima nona regl'a. Si amici mei occidūt aliquē mihi iniuriantē me inuito et ꝯtra meaꝫ ꝓhibitionem. mihi non nocet. vt ō homici. Petrus. iij. q. iij. qui a ꝓsulat⁹. Ideꝫ est si me ignorante. de symonia. nobis. ꝛ. c. de regularib⁹. Sed si tributa sit. puta quia nō expꝛesse consensi: nec cōtradixi imputabitur. ar. ō symonia. Matthe⁹. imo etiā dicūt quidā q sciēs ꝯtractum de moꝛte habitum nō reuelaui: nō sum irregularis. quia homicidiuꝫ nō commisi facto mandato: consilio: vel defensione. l. di. si quis viduam. et de homici. Petrus. Alij dicunt contra. si credidi q nō obstante mea ꝓhibitiōe mei intuitu interficeret: ꝛ hoc est tenendū. Nam in tali casu tenebar reuelare illi ꝯtra quē ꝯtractuꝫ est. Tricesima regula. Si aliquis vadit ad interficiendū aliquē: ꝛ tu ei sciēter ꝯsentias. nō tamen eum incitas ad homicidiū ꝑpetrāduꝫ nec cū eo sup h aliqua verba habuisti. vel si habuisti semper ex animo hoc ei dissuasisti. sed cum nollet tibi acquiescere timens de ipso eum associas eo pꝛoposito. vel si foꝛte eum q̄s inq̄reret defendas: et tūc homicidium ꝑpetrat.

vere irregularis eſt ſm Hoſti. ad qđ facit de homi. ſicut di-gnum. §. illi q̇. Triceſimaprima regula. Cleric⁹ miſtrans arma pugnantib⁹ ſi aliq̇s interficit irregularis eſt. ar. xxiij. q. i. Niſi bella. c. fi. nomine autē armoꝝ intelliguntur fuſtes lapides ligna ꝛc̄. Triceſimaſecūda regula. Iudex eccl'iaſticus pōt hortare brachiuz ſeculare cōtra violantes ꝛ hereticos vel paganos. nō vt occidat vel mutilet: ſed vt de terris fideliū expellantur. nec etiā eſt irregularis ſi aliq̇ hincinde ſunt occiſi. xxiij. q. v. de occidendis. ꝛ. xxiij. q. iij. maximianus. imo ſm Inno. đ homici. petitio. licet aliquis ī bello iuſto aliq̇s ꝑcuſſerit. ſi tamen inde nullus eſt mortuus: non fit ex hoc irregularis. Idem ſi quis accedit ad bellū iuſtū cauſa pacificādi vel ex alia iuſta cauſa: licet ex eius ꝓſentia aliqđ robur accreſcit ſuis. vel timor incutiatur aduerſarijs n̄ eſt ſibi imputandū dūmodo dolus ꝛ etiam lata negligētia abſit omnino ſm wilhelmū. Triceſimatercia regula. Clericus q̇ intereſt iuſto vel iniuſto bello in armis vel ſine armis ſi aliq̇ ſūt hincinde interfecti irregularis eſt. licet ipſe n̄ occidat. li. diſ. ſi q̇s. xiij. q. iij. porro. xxiij. q. vlti. quicunq̧. i. q. i. c. fi. Triceſimaquarta regula. Cleric⁹ defendens ſe vel ſuos licet tūc ex defendentib⁹ aliquis interfectus eſt ex aliq̄ parte nō eſt irregularis. vt illi qui nō interfecerūt nec interfectores qui adiuuabant ſunt irregulares: licet voluntatem occidendi habuiſſent. q̄ꝛ lex promotionis factuz requirit. xv. q. i. ſi quis nō iratus. Triceſimaquinta regula. Clericus in bello iuſto qđ non ad occidendum ſed ad defendendum geritur miniſtrās ſagittam baliſtario ſuo ad ſui defēſionem. ſi ille baliſtarius aliquez interfecerit: ſed ille clericus nō intendebat ꝙ ipſe aliquem interficeret. ſed ꝙ illos detinuiſſet et ſua defendiſſet: aut recuperaſſet nō eſt irregularis ſm wilhelmum. Idez dicit de illo qui in bello iuſto ꝓpoſit⁹ fuit exercitui et ſumptus facit ꝛ cuncta diſponit: ſi forte eum cōtingat lanceas vel ſagittas emere ꝛ miſtrare ꝛ ad exercitū vel ad cuſtodiaz caſtri mittere. vel ſi hortatur ad currēdū poſt hoſtes vt eis ꝑda hominum vel animaliuz

auferat᷑.⁊tūc forte aliq̇s inefi
ceret᷑.dūmō ſolū intendit ad
recuꝑatiōem pꝛede. nō ad vī
dictā.talis eñ cauſa remota
nō nocet. Triceſimaſexta re/
gula. Qui mulieri facit ne cō
cipe vel generare vel poſt cō/
ceptum parere pōt.⁊ q̇ p̄gnā
tē mulierē ꝑcutit.ita ꝙ fac̄ ab
oꝛtiuū ſi fet⁹ iaȝ fuit viuifica
tus irregularis eſt. ſȝ ſi nōdū
fuit viuificat⁹. ſoluȝ moꝛtal̕r
peccat.de homici. Si aliq̇s
ij.q.v.ꝯſuluit. Uel ſi pbabil̕r
dubitat vel credit an ſit moꝛ
tuus vel viu⁹ fet⁹ ex illa ꝑcuſ
ſione.vel vtrū conceptus fu/
it animatus vel nō. in tali du
bio debet a pmotione ⁊ a mi/
niſterio abſtinere nec ꝑiculo
ſe ꝯmittere. Si ꝟo leuē vl̕ te
merariā habet opinioneȝ de/
ponat eaȝ ſi pōt. ⁊ ſic poterit
pmoueri ⁊ adminiſtrare.al̕s
nō.ar.de ſen excō.inquiſitio.
⁊ de ſymonia ꝑtuas.ij. Tri/
ceſima ſeptima regula. Licet
clericus aliquem occidens p
defenſione rerū ſuarum irre/
gularis ē.de homici.ſuſcepi/
mus.vbi dicit᷑. poſt tunicaȝ
relinquendū eſt palliuȝ ⁊ me
lius ē rerum iacturaȝ pati q̄ȝ
pꝛo ꝑuādis vilibꝫ rebꝫ ac trā
ſitoꝛijs acriter in alios exar/
deſcere. Cleric⁹ tñ ꝑſonā pꝛo
pꝛiā defendendo neceſſitate ī
euitabili repellens vim vi cū
moderamine inculpate tute/
le percutiens aliquem ſi inde
moꝛs ſequitur non imputat᷑
ei.vt notatur de homi. ſigni/
ficaſti.ij.⁊.iij. ca. interfeciſti.
Unde dicit Archidyaconus
xxiij.q.iij.c.i. ꝙ clericus etiā
interficere pōt vt nō īterficia
tur.argu.de fur.c.iij. dum tñ
hoc faciat p perſona pꝛopa.
Hodie expſſe in cle. ſi furio/
ſus.de homicidio.⁊ dico ꝑſo
nam ppꝛiam. nam ſecus eſt
ꝭm Johannem andree in no
uella ſuꝑ clemen.ſi furioſus.
ꝺ homi.ſi non valens euitare
mutilationē.licet moꝛtē poſ
ſet euitare mutilauit vel occi
dit aliquem inuaſoꝛem. ⁊ idē
ſi aliter nō valens ſaluare res
ſuas eum occiderit qui ꝺpoꝛ
tare volebat.ſecus etiam ꝭm
glo.dicte cle.ſuꝑ ꝟ.ſuo.de il/
lo qui occidit illum qui occi/
dere volebat patrem filium
coniugem vel perſonam cō/
iunctam quā aliter iuuare nō
potuit. Quod putat Johes
andree quaſi caſus ille nō in
cludat᷑ ſub neceſſitate ineuita
bili. Intelligitur autem ne/
ceſſitas ineuitabilis ꝭm Jo.

an. ibidem. ſup ꝟ. nō valens: vt qꝫ inangulatꝰ erat. vł ſic artatus ꝙ fugere ń poterat. nec clamore iuuari. Intelligitur aūt cū moderamie inculpate tutele ſi fiat ex incōtinenti nō ex interuallo. ꝛ cā defenſiōis nō vltiōis. ꝛ ſi equalr ſe defēdat ſicut infeſtaꝛ. vt ſi gladio ꝑcutiꝛ. ꝛ ipe gladio ꝑcutit. vł ſi ligneo baculo ꝛ ipe ecōuerſo baculo. aut ferreo baclo ꝑcutiꝛ ꝛ ipe ecōuerſo ne amplius ꝑcutiaꝛ ad mortē. Si aūt ꝑcutiaꝛ ꝑuo ligneo baculo a q̄ nō timeaꝛ mors. vel depilatur vel ꝑ veſtē trahiꝛ. ꝛ ipe re ꝑcutiēs ferro occidit ſuū inuaſorē irregularis eſt. qꝫ nō ē moderamen inculpate tutele debuit em̄ ſe moderate teuere ꝛ non exceſſiue vltra violentiam ſibi illatam. aut ſi ꝑcuſſus eſt ſemel ꝛ ſic dimiſſus eſt. nc vlterius ſecredit ꝑcuti ſi etiā in continenti reꝑcutit ꝛ occidit irregularis eſt. Nā nō dꝫ occidere inuaſorē ex q̄ ab eo nō credebat ſe occidi. vñ exceſſit in moderamīe. qꝫ ꝑ vna ꝑcuſſione non letali occidit. Hec oīa colliguꝛ in gl. ſignificaſti. ij. d homi. Triceſima octaua regła. Prelatꝰ ſpūaliſ hñs iuriſditionē tꝑalē in ſuo dñio ſi fur vel latro deꝑhenſus in furto vel maleficijs adduciꝛ ad ꝑñtiam eius. ꝛ petiꝛ puniri iuxta condignum ſui exceſſus. nō debet ipe pſonaliter de hoc cognoſcere iudicare aut ſententiare. ſed debet h̄ ꝯmittere ſuo ꝓcuratori. dicēdo iſta ꝟba. Fiat iuſticia. generaliter. nō deſcēdēdo ſpealiter qua morte ſit moriturus ne clerici vel monachi. c. vłt. li. vi. Nec ꝑ hoc etiam eſt irregularis ſi ſequatur ſanguinis pena. vnde pōt fieri ſpecialis ꝯmiſſio ſup tali caſu ſed non expreſſa pena ſm Goffredū. Idem tenet nouellator in dicto. c. vl. li. vi. Dicit tamē nouellator in nouella ibideꝫ ꝙ ſi eps vel p̄latus mandat notario ſuo vt i tali caſu ſcribat ꝯmiſſioneꝫ ꝓcuratori epi. vt ſup his faciat iuſticiam. taliſ notarius eſt irregularis. ꝙ ꝓbat ex eo quia talis nō habet facere quicꝗ̄ ex officio ſue iuriſdictōis. q̄d requirit illa decretalis. Sit ergo epus cautus vt nō inijciat laqueū clericis. vñ ꝯmittat iſtam iuriſdictionē laico ꝑ ſeipm īmediate ꝛ ꝑ aliū laicū. nō aūt ꝑ clericū. Et ſcias ꝙ h̄ nō ſolū veritatē bꝫ in p̄lato habente in

riſditionē tpalē rōne bñficij. ſed etiam rōne patrimōij ſm nouellatorē ibidem. ꝛ qđ pl⁹ eſt. dicit idem ꝙ ex q̄ clerici tales cauſas ſine metu irregularitatis pñt alijs delegare. ſatis videt̄ ꝙ ſi laicus talem iuriſdictionē hñs. ſed ꝓbabilē. cauſas ſanguinū crimiat poterit hoc nō obſtante ordinari. q꞉ non fit irregularis ea rōne. Caueat ğ ꝑlatus cū interrogatus fuerit a iudice ne rñdeat malū ē ſi ille malefactor remanſerit ipunit⁹. nam tūc eēt irregularis. vt de exceſ. ꝑla. ex lr̄is. Triceſimanona regula Si iudex hñs latronez captū querit de aliq̄ ꝑito q̄d debeat fieri de tali. ꝛ ille rñdꝫ talem eſſe morte puniendum vl̓ ſil̓e. iudex autē ſecutus ei⁹ ꝯſilium latronem punit ad mortem irregularis eſt cōſulenſ q꞉ fuit in culpa in caſu q̄ de facto nō erat rñdēdus. vt de exceſ. ꝑla. ex lr̄is. ſi tñ nō eſt caſus de facto. ſed iudex querit ſimpl̓r qual̓r ſint tales puniendi. ꝛ clericus rñdet ꝙ ad mortē vel ad ſanguinem. ſi reſpondens rñdet ſm verā iuris ſn̄iam vt expertus iuriſcōſultus nō eſt irregular̄. ꝛ maxime ſi extra iudicium. vt dič glo. in dicto. ca. ex lr̄is. Si aūt errans in iure dixit. cum tam̄ aliter iura diſponant. irregularis eſt. vt colligitur ꝑ ꝛvilhelmū in ſpecl̓o tit. ij. §. iuxta ꝑpoſitōis. Si aūt qui nō reputatur iuriſcōſultus interroganti rñdet non vt iuriſconſultus. ſꝫ ſimpliciter dicit q̄d de talibuſ ſentiat. nec ꝓſumit ꝙ iudex eius ſequatur reſpōſionē nō ē irregularis. ex q̄ nō rñdet ad caſum q̄d ſit đ facto Nā ſi cōſuleret ad caſum de facto irregular̄ eſſet ſm Raymunduꝫ. Quadrageſima regula. Suſpenſus ab officio celebrando fit irregularis. vt xi. q. iij. ſi quis damnatus. ꝛ ca. ſi quis epiſcopus. in concilio. Et licet illi canones loquuntur de excōicato ſcient̄ ꝛ in contemptum clauiuꝫ celebrante. hodie tamen idem irregularis eſt in ſuſpenſione a diuinis. vt de re iudica. cuꝫ eterni. ꝛ de ſen. excom. cuꝫ medicinalis. li. vi. ꝛ in hoc caſu ſol⁹ papa diſpenſat. vt notauit ꝛvilhelm⁹ in ſpecl̓o ti. ij. § nunc de epoꝝ. ꝟ. eſt inquam. Suſpenſus aūt a beneficio tantū non fit celebrando irregularis. quia hoc nullo iure cauetur ſm Innocentiū. de

elec. cũ in cũctis. §. clerici. z. c. ſtatuim⁹. de cõceſ pben. q᷑ diuerſitatem. Mi̇oꝛi quoqꝫ excõicatõe ꝑpter participati onem excõmunicati in locu tione vel ſimilibus ligat⁹. lꝫ ce'ebꝛando grauiter peccet. ñ tñ efficit irreglaris. q᷑ h̄ nul lo iure cauet ſm Inno. imo ſi medio tpe poſtq̄ꝫ cõicat ex cõicato celebꝛauerit bñ pt pe nitẽtia pacta ſine pape diſpẽ ſatõe celebꝛare. vt ꝺ cle. excõ. miniſ. c. ſi. xi. q. iij. ſi q̇s pſbyt Inno. tñ z Hoſti. dicunt ꝙ tales non ꝑpter ſuſpenſionẽ a iure celebꝛare ꝓhibent cum nõ ſint ſuſpenſi a iure nec ſuſ pendendi. ſed ſolum ꝑpt pec catũ ꝓhibet cũ fuerint ſuſpẽ ſi quo ad deũ a ſacramẽtis z a ꝓmotione. ſi enim a iure ſu ſpenſi eſſent celebꝛãdo fierẽt irregulares. per ca. cum eter ni. de re. iudi. li. vi. z de ſẽ. ex cõ. cum medicinalis. eodem li. vi. Ex quib⁹ omnibꝫ hoc colligit ſm abbatem in diſti ctõnibꝫ ſuis. z. c. ſi celebꝛat zc de cle. excõ. miniſ. ꝙ celebꝛãs in moꝛtali peccato nõ incur rit irregularitatem. poſt peni tentiam z reconciliatiõꝫ ob tẽtã ſup peccato moꝛtali vel excõicatiõe minoꝛi ex q̇bꝫ ce lebꝛãs poterit ſine aliqua diſ penſatione ſupioꝛis celebꝛa re. nec obſtant noua iura. ſcꝫ ca. cum eterni. de re iudi. z. c. cum medicinalis. de ſẽ. excõ. li. vi. que loquunt de illis qui ſunt ingreſſu eccleſie pꝛiuati. z a diuinis ſuſpenſi. qꝺ non eſt in iſtis. cum iſti nec ingreſ ſu eccleſie ſunt pꝛiuati. nec eti am a collatione ſacramẽtoꝝ. ſed ſolũ a pceptõe ſunt ſuſpẽ ſi Quadrageſima pma regla 41

Notari⁹ foꝛnicatoꝛ a iure ſu ſpenſus celebꝛans nõ fit irre gularis ſm ꝛvilhelmũ i ſpe culo. ti. ij. §. iuxta ꝑpoſitiõis. nec obſtat qꝺ q̇dã dicũt q̇d libet pctm̃ notoꝛiuꝫ facit ho minẽ irregularẽ. vt de tẽpo. oꝛdi. c. queſitũ. hoc eñ verũ eſt ſi ibi nõ intelligit irregula ritas talis que requirit pape diſpenſationeꝫ. Unde dicit abbas vbi ſupꝛa ꝙ in illa irre gularitate quã quis incurrit ex notoꝛia foꝛnicatiõe z i tali celebꝛat pt epõs diſpenſare p⁹ pniam. p. c. ac ſi. de litis ꝯteſ. Et ita hodie ſeruat. Et q̄uiſ quidaꝫ nimis rigidi. vt Ho ſtien. z Inno. dicũt cõtrariũ tñ nõ ſunt audiẽdi. quia qui nimis emũgit elicit ſãguinẽ. iiij. di. deniqꝫ. Nec aduertas

rōnē illā qua dicūt. Omnis
ſuſpenſus ab officio ꝑ cano-
nē celebrādo fit irregularis. vt
dr in. c. cū clerici. de re iudi. ⁊
c. medicinal'. de ſen. ex. li. vi. ſz
talis eſt fornicator notorius
vt ptz in. c. q̄ſitū. de coha. cle.
⁊ mu. ⁊. xxxiij. diſ. ppt h̄. ḡ ef-
ficit irregularis celebrādo Ad
h̄ reſpōde audacter ſm Frā-
ciſcū de ſarabel. in. c. veſtra. ⁊
c. q̄ſitū. de cohabitatiōe cleri
coꝝ. ꝙ ſuſpenſus a canone ce
lebrans tūc ſolū incurrit irre
gl'aritatē qn̄ ꝑ moduz ſnīe fit
a canone ſuſpenſus. vt in dic
to. c. cū eterni. li. vi. Sic autē
nō ē in fornicatore notorio ⁊
ſymoniaco. quia nō ꝑ modū
ſnīe ſed enunciatiue dicunt a
canone ꝙ ſint ſuſpenſi. vt ptz
in. c. queſitum. de cohabitati
one clericorū. ergo celebrādo
nō fiunt irregulares. de ſē. ex
cō. li. vi. Tene ergo ſm Frā-
ciſcum ꝙ ſi in canone dicitur
penam imponente ꝙ talis ſit
ſuſpenſus ab officio vel dici
tur. ſuſpendimus talez ab of-
ficio ſi hoc fecerit. tunc taliter
ſuſpenſus celebrans fit irre-
gularis. vt in dicto. c. cū etni
Sed ſi dicit in canone penā
approbāte vel enūciante ſeu
recitāte aliquē eſſe ſuſpenſuz.

ſicut dicit de fornicatore no-
torio. i. c. q̄ſitū. vbi tn̄ recitat
notorium fornicatorē eſſe ſu-
ſpenſum. talis celebrādo nō
fit irregularis. Pro iſto dicto
eſt famoſiſſimus ille doctor
Guido de bayſio. archidya-
conus nūcupatus. xxxij. diſ.
ad hec vero. vbi ipē notat in
fine glo. que incipit. iſtud itel
ligit. ꝙ notorius fornicator n̄
eſt pncipal'r ſuſpenſus a ca-
none. ſed a deo. qd̄ patz ex co
quia q̄ꝫ cito penitet licite cele-
brat. de coha. cle. ca. vl. licz in
odium criminis per canones
aliquid ſit additu3 quo ad vi
tationem corū. vt ſcz nō audi
antur ab eis diuina. vt in ca.
veſtra. ⁊ in. ca. tua. de cohabi.
cleri. xxxij. di. nulla. ⁊. ca. pter
hec. ⁊ hoc ſm Innocentium
Licet aūt Hoſti. notauit cō
trarium in ſpeculo. ti. ij. §. iu-
xta ꝓpoſitōis. ⁊. §. nunc de e-
piſcoporum. ꝟ xxvi. ⁊ hanc
viā tanq̄ꝫ mitiorē puto ꝯple
ctendā. Quadrageſima ſecū-
da regula. Suſpēſ᷒ a canōe
nō ꝓpter crimen ſed ꝓpter a-
liquē defectū. vt pura illegiti-
me nati ⁊ corpe viciati nō in-
currunt nouā irregularitatē.
ſi ante obtentam diſpenſatio
nem celebrant ſm ꝛvilhelmū

in ſpeculo.ti.ij. §.iuxta ppo/ ſitionis.℣.porro. ⁊ idez notat p archidyaconū.lvi.diſ. apo ſtolica.i pncipio . ⁊ hoc ſuat curia.q2 qñ diſpenſat cū tali bus ſimpl'r diſpēſat ſup defe ctu nulla facta mētōe de irre/ gularitate.q2 nullā incurrūt. lvi.diſt.apoſtolica.⁊.c. ceno/ mancnſe.de filijs pſbyterorum. veniens. Ideo dicit intelligē dum eſſe ſpeculatori de illis q ppter infamiam ſuſpenſi ſūt a canone.ſicut ſunt illi quorum crimina ſunt notoria.⁊q etiā poſt pactampniaz celebrare ppter ſcandalum ⁊ infamiaz phibet.vt in.c.fi.d coha.cle. ⁊ mu.⁊ de homicidio.ex lrīs c.fi. ⁊ tñ añ diſpenſationē ce/ lebrando nonam irregulari/ tatē non incurrunt.quia hoc non inuenitur iure cautum. ſm ⁊vilhelmū in ſpeculo vbi ſupra.⁊archi.lvi.di. apoſtoli ca ⁊c Quadrageſimatertia re gula. Suſpenſus a confeſſi/ onib9 audiendis celebrās añ recōciliatōez non efficitur ir/ regularis ſm ⁊vilhelmuz. q2 hoc non inuenitur iure cautū xi.q.iij.§.euidenter.de hac ſu ſpenſione habet. xxvi.q.i. et v.q.vi.p totum. Quadrage/ ſimaquarta regula. Recipiēſ

beneficium in irregularitate. impetrata abſolutione ſuper irregularitate nō indiget alia diſpenſatione ſup beneficio obtento.ſm Raymundum⁊ ⁊vilhel.in ſpeculo. Caueat tñ qlibet ne in pctō mortali vel ſuſpenſione bñficium recipi at.vñ ſecurius eſt vt talis cō fiteat ante receptiōem ne col/ latio ſit viciosa ſm ⁊vilhel.in ca.ſi celebret.de cle.exco.mi/ niſ. Licet hoc ſit pdurum eſt tñ verum ppter rōnez ibi po ſitam. quia ſcilicet eligi ñ po teſt i peccato mortali ad illa a quorum pceptōe a ſanctis pa trib9 eſt priuatus. Verumta men abbas ibi moderatur h dicens.q ſi cui exiſtenti i oc/ culto collatum ſit.ſed ipſe re/ cipit illud poſt pactam peni/ tentiam poterit retinere. alle/ gat de tempo.ordi.queſitum d ſen.excom.c.vltimo. Sed propter peccatū enorme. vt/ puta pp̄ter homicidium ip ſo iure perdat beneficium.vt notatur per Archidyaconuz l.diſ.ſtudeat.que incipit i gl. hic diſpenſat.vbi dicit gloſa quia de iure debet eo carere. quod exponit archidyacon9 per ſententiam non ipſo iure Nam homicidium non idu

eit ipſo iure priuationem beneficij. ſm Bernardum compoſtellanū. q̄ ita notauit de electione. q̄ ſicut. in glo. i. §. ſiuero. ꝟ: alia autem. Et idem ſētit Innocentius dicens. q̄ i homicidis irregularibus cadere poteſt ius cuiuſlibet dignitatis. quia etiam iuſte habent eam. ſi cuꝫ eis fuerit diſpenſatum. Et etiam ſine diſpenſatione iuſte tenent predicti dignitates ſuas quouſqꝫ renuncient vel deponant ſm Innocentiū. qui ita notauit de exceſſibus prelatorū. cum in pncipio. Contra tn̄ iſtud dictum faciūt multa iura. vt de clerico pugnante in duello ca. henricus. in fine Item lv. diſ. ſi euangeliſta. ver. in loco. cum diſpenſatio requirat vt homicida beneficiū recipiat. videtur ſecus de iure communi. Iteꝫ cū homicida miniſtrare nō pōt. etiam poſt penitentiam ſine diſpenſatione de tempo. ordi. quo ſuſpenſ⁹ eſt a beneficio quod datur ꝓpter officium. et ſic etiaꝫ accedit. lxxxi. di. eos. ⁊ notatur d̄ conſuetudine. cū dilectus. in gloſa. ſuſpenſus eniꝫ. Tu dic breuiter. q̄ hic nulla eſt contrarietas. Nam Bernardus ⁊ Innocentius intelligūt q̄ homicida iuſte tenꝫ ⁊ recipit beneficium quouſqꝫ deponitur per ſententiam. Iura autem in contrarium īducta dicunt q̄ debet carere et priuari beneficio de iure. quia d̄ iuris rigore eſt inhabilis ad illud. Non tamen hoc negat quin hoc fiat per ſententiam ⁊ ſic idem ſentiunt. Quadrageſimaquīta regula. Preſbyter excōmunicatus vel ſuſpē ſus ſimpliciter ab ordinibuſ ſuis. adminiſtrans in ordine accolitatus efficitur irregularis. ſm ꝫvilhelmum. Secuſ ſi tantum a miſſaruꝫ celebratione fuerit ſuſpenſus. Quadrageſimaſexta regula. Clericus in mioribꝫ conſtitut⁹ excōmunicatus miniſtrans ſacerdoti ad altare portando aquam. lumen ⁊ alia ſimilia n̄ eſt irregularis ſm ꝫvilhelmū Idem putat de p̄ſbytero dyacono ⁊ ſubdyacono. Ratio quia iſta nulli ordini ſunt annexa. cum ⁊ per laicos litteratos expediuntur. Quadrageſimaſeptima regula. Epiſcopus ſuſpenſus a pontificalibus celebrando in eis nō fit irregularis. quia pontificalia non ſunt de ſubſtātia ſm

ꝛvilhel. Quadrageſimaocta-
ua regula. Suſpenſus ab in
greſſu eccleſie ſi in ea celebꝛat
irregularris eſt. ⁊ ſi in tali ſuſ
penſione decedit nõ ſepelit̃ ĩ
cemiterio. vt de ſen. ex. is cui.
li. vi. Notat tñ nouellatoꝛ in
nouella ꝙ p̃t in eccl'ia audire
dĩna ſine metu irregularitatꝫ
ſed nõ ſine pctõ. lꝫ Hugo et
Raymunduſ aliud notauerĩt
quoꝛum opinio refutat̃ ꝑ mo
dernos. Quadrageſimano-
na regula. Excõicatus vl' ſu
ſpenſus baptizans ſolennit̃
in ſuppellicio ⁊ ſtola publice
irregl'arꝫ efficit̃. ẜm ꝛvil. Se
cus ſi alit̃. ſ. ſimpl'r baptizat.
⁊ maxĩe ĩ neceſſitate. Quinq̃
geſima regula. Quicũꝗ non
põt ꝓmoueri ad oꝛdines ſine
diſpenſatione nec etiã ad ho
noꝛes. ⁊ quicunꝗ eſt illegibi
lis irregularis ẽ ẜm ꝛvilhel.
Idem intellige de omnibus
caſibꝯ qui impediũt pꝛomo-
uendos. vel deĳciunt iam ꝓ-
motos. vel q̇ penã depoſitio-
nis merent̃ Uñ regulare ẽ ꝙ
quicũꝗ poſt ꝑactam pniam
nõ hñt oꝛdinis executionẽꝫ
irregulares ſunt. ſicut homi-
cide. l. diſ. §. i. erga. de ſymo-
nia. tanta. Iteꝫ excõmunica-
tus interdict' ſuſpẽſ' ĩ ꝯtẽptũ
clauiũ ſe faciẽs oꝛdinari. d̃ ſẽ.
excõ. cum illoꝝ. Itẽ ſi etiã p̃-
ſumit celebꝛare. xi. q. iĳ. ſi q̇s.
de vita ⁊ hon. cle. vt clericoꝝ
§. ſi q̇s igit̃. Item violans in
terdictum. de exceſ. p̃la. tanta
Item falſarius l'raꝝ pape. d̃
crimine falſi. ad falſarioꝝ. §.
i. Tal' tñ ẜm Inno. ſi occult'
eſt poſt abſolutiõeꝫ ⁊ pniam
poteſt oꝛdinari. qꝛ nullo iure
cauet̃ ꝙ ſit infamis ip̃o iure.
Itẽ heretic'. de purgatione.
c. inter ſolicitudines. vl' exhi
bentes hereticis ſacramenta
de hereticis excõmunicatis.
§. ſi ꝟo. Item ſodomita. de ex
ceſ. p̃la. clerici. Item p̃ſbyter
denudans ꝯfeſſionem. de pe.
et remiſ. omnes. c. fi. Item in
coꝛrigibilis ĩ contumacia ꝑ-
ſeuerãs. de dolo ⁊ cõtu. ꝟita
tis. §. fi. Item notoꝛium cri-
mẽ de iure vel facto. de tẽ. oꝛ.
c. fi. Item vtens officio aſſaſ
ſinoꝝ vel defendẽs receptãs
occultans eos. licet moꝛs nõ
ſequat̃ inde. de homici. ꝓ hu
mani. li. vi. Item apoſtata. d̃
apoſtatis. ca. fi. Item ſciſma
ticus. de ſciſmaticis. capit. i.
Item intruſus voluntarie ꝑ
poteſtatem ſecularẽꝫ. vĳ. q. i.
factus. de elec. quiſq̇s. Item
omne crimen quod ip̃o facto

ſnducit infamiã ciuilem.ij.q
vij.§.porro. Jtẽ infamia de/
ſcẽdens ex delicto ꝑ ſniam de
clarato.qꝛ pena põt demi cul
pa ꝑmanẽte.ij.q.iij.§. hic col
ligit. Jnfamis em̃ eſt irregu
laris.ſiue infamis ſit iuris ſi/
ue facti. vt de accuſationibꝫ.
oĩpotẽs.de teſtibꝫ.teſtimoni/
um Quinquageſimaꝑma re
gula Excõicatus maioꝛi ex/
cõicatione ſiue ab hoĩe ſiue a
iure ſcienter.durante excõica
tione.celebꝛans ſemꝑ fit irre/
gularis.ꝛ ẽ deponẽdꝰ.de cle.
excom.miniſ. latrones Se/
cus ſi ignoꝛanter.vt eo.ti.ca.
apoſtolice. Si aũt dubitarꝫ
pꝛobabiliter de ſententia ex/
cõmunicatõis.pꝛeſertim qñ
ꝯſcius eſt de culpa ſua ꝓpter
quam iuſte potuit excõmuni
cari.neſcius tñ exponit ſe di/
ſcrimini ꝛ celebꝛat cum ſit ex/
cõmunicatus.irregulariſ ẽ. ꝛ
indiget diſpẽſatiõe pape ſꝫm
ꝛvilhelmũ.vt in dicto.c.apo
ſtolice. Craſſa aũt ignoꝛãtia
in talibus iudicat vt ſi citatꝰ
ꝑemptoꝛie nec iuit nec miſit
ad terminũ.ꝛ ſic celebꝛat licꝫ
nihil de excõicatione ſciat.
Circa ꝑmiſſa ſciendum ꝙ ſu
ſpenſus a iudice ſiue ad certã
diem ſiue perpetue ſiue quo
uſqꝫ peniteat ſemꝑ ſi celebꝛat
eſt irregularis. quia talis nõ
deberet celebꝛare. niſi ꝑus ſe/
tentialiter abſoluatur ſicut ſẽ
tentia ſuſpendit. Jn vltimo
tñ caſu quidam cõtradicunt
vt.ij.q.v.p̃ſbyteris.vbi dicit
ꝙ talis ad arbitrium ſuſpen/
dẽtiſ facere debet. ꝛ ſi añ abſo
lutionẽ celebꝛat irregularis ẽ
ꝛ idem de re iudica. dilectus
de exceſ.p̃la .apoſtolice Su
ſpenſi vero a deo vt ſunt oẽs
pctõꝛes celebꝛantes in pctis
nõ fiũt irregulares. licet pec/
cent.niſi celebꝛarent in crimi
nalibus.vt in homi.in ſymo
nia.ꝛ ſimilibus.ꝛ quibꝫ etiaꝫ
acta penitentia executõ inter
dicitur.vt ſupꝛa dictum eſt.
Suſpenſi aũt ab officio a ca
none ꝓpter crimen ſi celebꝛãt
irregulares ſũt. Et hoc intel/
lige ſi ſuſpendũt a canone pe
nam imponente.nõ ãt appꝛo
bante.vt in.c. cum eterni. de
re iudi.li.vi. Quia etiã in mi
noꝛi excõmunicatione exiſtẽ
tes ſuſpenſi ſunt a canone nõ
imponẽte penam .ſed appꝛo
bante:ꝛ qꝫcito penitet poteſt
celebꝛare.de ſen.excõ. nuper.
vñ potiuſ dꝛ ſuſpenſio dei qꝫ
canonis ſꝫm ꝛvilhelmuꝫ. Et
nota ſꝫm Johannẽ andree in

cle.i.de decimis.in glo.ſuper
℣.donec.ꝙ cū aliquis ſuſpē/
ditur donec ſatiſfecerit.ſuffi/
cit iudicis declaratio ſup ſa/
tiſfactiōe ſine alia abſolutōe.
In excōmunicatis ꝟo eſt ne
ceſſaria abſolutio poſt ſatiſfa
ctionez. Cōcordat ad h̄ glo.
Jo.an.in.c.ſepe quia de elec.
li.vi.ſup.℣.donec plene. vbi
dicit̄.ꝙ illi qui occupant bo/
na eccl'iaꝝ vacantiū. et ea di/
ſtrahunt.tamdiu ſunt a bene
ficijs ꝛ officijs ſuſpenſi dōec
ea plene reſtituerint. ipis aūt
reſtituentibus ipo iure ſine a
lia ſnia reſtituti erūt.vt nota/
uit Jo.an.lxxxi.di.ſiq̄. ¶ Pre
terea ſciendum ē ꝙ ſm gloſā
xxvi.di.deinde.infamia ꝛ irre
gularitas cōtracta ante bap/
tiſmū tollit̄ poſt baptiſmum
ꝛ hoc ſi ꝓuenit ex ꝓprio deli/
cto.qꝛ dona baptiſmi ſunt ſi
ne omni pnia ꝛ ſatiſfactione.
vt de cōſe.diſ.iiij.ſine. Si ei
peccatum non delet̄ quantū
ad infamiam.adhuc poſt ba
ptiſmum obeſſet.quod negat
Ambroſi.xxvi.di.vna. vnde
ſi aliquis occidit mille homi
nes ante baptiſmū.oīs infa/
mia et irregularitas tollit̄. vt
li.diſ.ſi quis poſt acceptum.
vt patet de paulo qui ante ba
ptiſmū fuit homicida.ꝛ tam̄
poſtea factus eſt apl'us: vt.l.
di.§.econtra. Huic tm̄ dicto
aduerſant̄ doctoreſ.nā archi
dyaconuſ in dicto.ca.deinde
dicit.ꝙ bn̄ infamia ex quo n̄
deſcendit niſi ex peccato dle/
tur in baptiſmo ſicut ꝛ pecca
tum.ſed nō irregularitas q̄ n̄
fundatur ſuper peccato.vnd
ita irregularis eſt qui occidit
cū peccato.ſicut q̄ occidit ſi/
ne peccato.vt iudex.ne cleri
ci vel monachi.c.ſententiam
ꝛ bigami ꝛ corpore viciati.et
ita ipe Innocentius notauit
d diuortijs.gaudemus. Ipe
tamen notauit de homici.p̄/
ſbyterum. ꝙ homicidiuz an̄
baptiſmuz ſiue ex officio ſiue
ex voluntate fecerit homicidi
um nō eſt pꝰ baptiſmuz irre/
gularis.qꝛ omniſ ſequela pec
cati deleta ē. Sed Goffredꝰ
de ꝯuerſione infideliū.c.i. no
tauit ꝙ peccatum ꝛ ſeq̄la pec
cati bene delent̄ in baptiſmo
ſed nō defectus ſiue impedi/
mentū. Prima via cōmuni/
ter approbatur. Speculator
tamē in titulo de diſpenſatio
nib9.§.iiij.℣.is autem. videt̄
declinare ꝛc̄.

Cautele circa predicta ob
ſeruande.

Cautele ſeruāde circa p̄dicta.

P Rima cautela eſt. Ep̄s ⁊ quilibet iudex nō p̄t neq₃ debet excōicare vniuerſitatē vel collegium. Et hoc ideo ne innocētes puniantur cū nocentibus vt dicitur in ca. romana de ſen. excom. li. vi. Interdici tñ poſſunt innocentes cum nocentibus. de ſponſalib᷒. ñ eſt. Et hoc ideo. quia ibi nō eſt tantū p̲iculū anime ſicut ī excōicatione q̄ eſt eterne mortis damnatio. per quam q̄s traditur ſathane. vt ſupra dr̄ Secunda cautela. Caueat iudex ne ferat ſententiam excōmunicationis. niſi premiſſa monitione. ſi tñ h̄ fecerit. lz ſententia ſit iuſta. ſed tñ punitur lator pena. c. ſacro. de ſen. excō. ſ. ſuſpenſione ab ingreſſu eccl'ie infra menſez. Tertō caueat ne ferat ſniaz excōmunicationis. ſuſpenſionis vel interdicti p̲ futuris delict̄. puta ſi tale quid fecerit. nec pro p̄ñtibus ſub ea forma. ſi d̄ ill' infra talem terminū minime ſatiſfecerit. vt i. c. romana. de ſen. ex. li. vi. Vñ ſm Jo. an. i nouella ſup̲ dicto. c. valde ridiculoſum eſſet ſi diceret p̄latus. excōmunico petrum ſi furtum fecerit. ſi adulterium cōmiſerit. cum tñ ad talia paratus ſum vel ſuſpectus. ſi tñ mora cauſa vel culpa p̄ceſſit bñ poteſt excōmunicari ſub illa forma. Exemplum. vt q₂ de mora cōdemnatus in actione p̲ſonali nō ſoluit infra q̄tuor mēſes vt debuit. poſtea iudex debet p̄cipere vt ſoluat infra certuz tp̲s. al's ſit excōicatus. hic enim mora p̄ceſſit Sil'r de culpa. vt q₂ negligētes fuerūt clerici ī diuinis officiīs dicēdis. poterit iudex dicere. Excōmunico oēs q̇ nō intererunt canonicis horis. hic eīm culpa p̄ceſſit. Sil'r d̄ offenſa. vt ī ꝯiugato q̇ tenuit ꝯcubinam ſeparet ſ ab ea ne excōicetur ſi vlterius redeat ad ipſam. Al's preter iſtos caſ⁹ iudex non debet ferre ſententiam excōicationis ſub certo termino ⁊c̄. vnde male faceret ſi ſtatim poſt condemnationem factam in perſonali iudex p̄ciperet infra certum tēpus ferendam ſententiam excōicatiōis. cum tñ nō p̄ceſſit mora. Et in hoc ſepiſſime iudices noſtri temp̲is excedūt modum. Ideo hec dixi pro generali doctrina. ¶ Circa diſpenſationem predictaruz

cenſurаꝝ eſt ſciendũ ꝙ ꝉꝫ ſm
ꝗſdam doctores ep̃s nõ põt
diſpenſare ſuꝑ irregularitate
⁊ aliјs defectibꝫ niſi vbi exp̃ſ
ſe ſibi a iure ꝑmittit ſm ⁊ vil.
nazonẽ Goffredũ Johẽm ꝺ
deo ⁊ Innocẽtium. Al's ſm
iſtos ep̃s diſpẽſãs in caſibꝫ ſi
bi a canone exp̃ſſe nõ ꝑmiſſiſ
videt impugnare canones ꝉ
eos tollere. Tu tñ dicas ꝙ v
bicũqꝫ exp̃ſſe a canonibꝫ po/
teſtas diſpẽſandi nõ ꝓhibet
ep̃is. ep̃i poſſunt diſpenſare:
Et hoc dictum per doctoreſ
cõmuniꝰ approbat. Ita di/
cunt Johannes Laurentiꝰ.
Hugo. Tan. Berñ. ⁊ vilhel/
mus in ſpeculo. ti. de diſpen/
ſationibus. §. nunc de epõꝝ.
⁊ ille famoſiſſimꝰ doctor dñs
archidyaconꝰ. l. di. ꝺ p̃miſſiſ.
vbi late ꝓſequit iſtã materiã
ĩprobãdo opinionẽ ꝯriam.
qui etiã dicit dñm ſuũ Hoſti
enſem dixiſſe ꝙ in his in qui/
bus peccatũ mortale eſt ſm
legẽ dinã. ſicut in furto rapi/
na. vt. xiiij. q. v. penale. diſpẽ
ſare nõ poteſt nec etiaꝫ papa.
vt aliqui dicunt. niſi pniam
agant ⁊ reſtitutio fiat. ꝺ vſu.
cuꝫ tu. ⁊. xiiij. q. v. ſiquid. ⁊. c.
multi. ⁊ ea. q. vi. ſi res. In hiſ
vero in quibus peccatũ mor
tale eſt ſm ius poſitiuum. vt
vbi eſt ep̃is vel inferioribus
pape interdicta diſpenſatio.
nul'us diſpenſat niſi ſolꝰ pa/
pa. vel is cui ſpecialiter com
miſerit. Si vero nõ eſt inter
dicta ptãs diſpenſandi. tunc
põt. Hec archidyaconꝰ. Pro
iſta ſnia faciunt multa iura.
vt de hereticis. excommuni/
camus. §. ſanc. de ſen. excom.
nuper. ⁊. c. a nobis. ⁊. c. cum
illorum. de ſponſalibus. cuꝫ
apud. xvi. q. i. ſũt nonnulli. ff
ex quibus cauſis maiores. l.
necnõ. §. i. nã ⁊ ap'ls ꝺt. Oia
mihi licent. xi. q. i. aliud. Et
ex his patꝫ ꝙꝫ lata ſit poteſtaſ
epiſcoporũ. quia omnia poſ
ſunt. niſi expreſſe prohibean/
tur. ¶ Sunt autem multi ca
ſus in iure expreſſi in quibuſ
eis conceditur autoritas diſpẽ
ſandi. quos licite ſcripſit ⁊ vil
helmus in ſpeculo iuris. ꝺ ꝗ
bus h ſuꝑſedere cenſuit ſcri/
bentis ſedulitas. ſciens quia
ep̃i non egent vt quis eos do
ceat ſed ipi alioꝝ ſunt docto/
res. i. q. vij. ꝯuenientibꝰ. p̃ſer
tim cũ pñtꝭ opuſculi ꝓncipa
l's intentio fuerit ſimplicibꝫ
ſimplicia tradere rudimenta.
nõ ꝑfectꝭ ſubtilia. vt cũ ap'lo
lac potũ daret nõ eſcã ꝑuuliſ

ꝑpter qđ etiã ſtilus eiuſdē ñ
in doctis aut ꝑſuaſibilibꝫ hu
mane ſapīe verbis ſed in do/
ctrina ſpũs excurrit. eo ꝙ iu
xta Iſido. de ſum. bo. lib. iij.
Dorret ſacra ſcriptura ſpu/
meñ ſapīe ambitũ Ignoſcãt
igit͛ doctores ſup ſtili ꝛ mate
rie ruditate. que nõ ipiſſꝫ ſim
plicibꝫ dirigit͛ Grati ſint ſim
plices quoꝝ ꝓfectui preſens
opuſculum deſtinatur. Sed
et ipī reuerendiſſimi patres ꝛ
dñi archiepī. epī. ceteriqꝫ pre
lati doctores ꝛ magiſtri ſi q̃
bene ſcripta in p̄ſenti tracta/
tu inueniant approbare dig/
nentur gratioſe. que vero du
bioſa. vndoſa aut ꝑplexa de/
clarent. delucident et interp̄/
tent͛. Inſup que minus bene
poſita fuerint corrigãt ꝛ emē
dent occupationi potius ꝙ̃
ignorantie aſſcribentes erro/
rem. Teſtis em̄ deꝰ eſt ꝛ ãge
li eius me grauibꝫ et arduis
nõ ſolum diuerſis. verũetiaꝫ
ſibĳnuicē aduerſis ꝓtũc oc
cupatũ fuiſſe negocĳs. ꝛ niſi
pia duxiſſet manũ ſedulitas
niſi diuine grẽ miſeratio ani
mũ laceſcitũ ꝯfortaſſꝫ. neq̃ꝙ̃
naufragoſa imbecillis animi
tumbapprĳs conatibꝫ ſb an
belo pectore ſalutareꝫ euecta
fuiſſet ad portũ. Hortor po/
ſtremo vt quiſq̃s iſta legeris
mei peccatoris recorderiſ. ex/
orans dñm vt nõ ꝓ tã indu/
ſtrioſo labore ꝙ̃ pie mentiſ de
uotiõe ꝛ bone voluntatis af/
fectu quo cunctiſ xp̄i fidelibꝫ
ꝓficere conabar mercedem ꝑ
petuam omnibꝫ fideliter ī vi
nea ſua laborantibꝫ ꝓmiſſaꝫ
largiri digneẗ tp̄e oportuno.

Suſcipe cõpleti laudes
o chriſte laboris
Quas cordis leti vox ſub
dita reddit amoris.
Sit merces operis oratõ
ſancta legentis.
Que iungat ſuperis nos
toto robore mentis.

Finit tractatus perutilis
de adminiſtratiõe ſacramen/
toꝝ. de expoſitõe officĳ miſſe
de dicēdis horis canonicis.
deqꝫ cenſuris eccl'iaſticis ca
nonice obſeruandis. Impſſ/
ſus Argentine ꝑ Martinũ
flach. ãno dñi. M. cccc. xcix.

Tabula huius tractatus.

De ſacr̄is in genere.fo.ij.
Quid ſit ſacramentū ꝛ quot ſint .fol.ij.
De ſacr̄o baptiſmi.fo.iij.
Baptiſmus quomodo diffiniatur.fo.iiij.
Q̄ꝫ triplex ē baptiſmꝰ.fo.v.
De baptiſmi accn̄tibꝫ.fo. vi.
De cautelis circa hoc ſacr̄m ſeruandis.fo.vi.
De cathecíſmo et exorciſmo folio.viij
De mō baptiſandi.fo.viij
De ſacramento cōfirmatōis fo.xij.
Que ſint de ſubſtantia huius ſacr̄i.fo.xiij.
De accidētibꝫ circa ſacr̄m cōfirmatōis.fo.xv.
Cautele huiꝰ ſacr̄i.fo.xv.
De ſacr̄o eucharíſtie.fo.xv.
De credēdis circa hoc ſacramentū.fo.xix
De cautelis ſeruandis circa hoc ſacr̄m ex parte ſumentium.fo.xxi.
De cautelis ſeruandis ex pte ſacerdotis h̄ ſacr̄m ꝯferētiſ vel ꝯficiētis fo.xxv.
De ſacr̄o pn̄ie.fo.xxviij.
De ꝯtritiōe que eſt prima ps pn̄ie.fo.xxx
De ꝯfeſſiōe nūc ſeqꝲ. fo.xxx.
De modo audiendi cōfeſſiones.fo:xxxi.
De caſibꝫ ad papam ptinentibꝫ.fo.xxxiij.
Caſus ep̄ales nunc ſequuntur.fo.xxxiiij.
De ſatiſfactōne que eſt tertia pars pn̄ie.fo.xxxv.
De penitentijs iniungendis ſm̄ canones.fo.xxxvij.
De reſtitutiōe ablatoꝝ in ſatiſfactōe.fo.xli.
Cautele ex parte ꝯfitentis ſeruande.fo.xlij.
De cautelis ſeruādis ex pte cōfeſſoris.fo.xlii ij.
De penitētijs infirmoꝝ ꝛ de cedētiū de hac vita.fo.xlvi.
Q̄uō ſacerdos ſe hr̄e debeat erga infirmos.fo.xlvij.
Regule quibꝫ pctā mortalia atqꝫ venialia ſunt cognoſcēda.fo.xlviij.
De ſacramento extreme vnctionis.fo.l.
De ſacramēto ordinis.fo.liij
De accidentibꝫ huius ſacramenti.fo.lv.
De cautel' h̄ obſuādiſ.fo.lvi
De ſacr̄o mr̄imonij.fo.lvi.
De ſpōſalibꝫ hic primo agiꝲ fo.lvij.
De diffinitione matrimonij fo.lviij.

De impedimentis matrimo
nij.fo.lxi.
De cautel' huiꝰ ſacri.lxij.
De expoſitiōe miſſe.fo.lxv.
De p̄ma ꝑte miſſe.fo.lxvij.
De ſc̄da ꝑte miſſe.fo.lxviij.
De tertia ꝑte miſſe.fo.lxix.
De quarta ꝑte miſſe.fo.lxxij.
Sequitur ſecunda pars ca/
nonis.fo.lxxvi.
Sequitur tertia pars cano/
nis.fo.lxxix.
Quīta pars principal' miſ/
ſe.fo.lxxxij.
Sexta ꝑs miſſe.fo.lxxxiiij.
Cautele ſeruande in celebra/
tione miſſe.fo.lxxxv
De dicendis horis canonicꝭ
fo.lxxxvij.
De mō dicendi horas cano/
nicas.fo.xci.
Cautele in dicēdis horis ca/
nonicis ſeruande.fo.xciij.
De excōicatiōe.fo.xcv.
De effectu excōicatiōis.xcix.
De ꝑticipatiōe cum excom/
municatis.fo.c.
De ſuſpenſionis ſnīa.fo.ciij.
De forma ferende excōicatio
nis.fo.cv.
De eccl'iaſtico interdicto q̄li/
ter ſit obſeruandum. fo. cvi.
De irregularitate.fo.cxiij.
Cautele circa p̄dicta obſuā
de.fo.cxxiij.

BIBLIOTHECA
UNIV. JAGELL.
CRACOVIENSIS

Dar Fr. Bujaka
11. V. 1911.

Bibl. Jag.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0010628

Tractatus
Sacerdotalis